

Oblicza olsztyńskiej
humanistyki

Oblicza olsztyńskiej humanistyki

55 lat Wydziału Humanistycznego
w Olsztynie
(1969–2024)

pod redakcją
Joanny Chłosty-Zielonki
Anety Jachimowicz Izabeli Lewandowskiej

Wydawnictwo
Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego
w Olsztynie

Kolegium Wydawnicze UWM
Przewodnicząca
Wiesława Lizińska
Przedstawiciel Dyscypliny
Beata Tarnowska

Recenzent
Sławomir Sobieraj

Redakcja wydawnicza
Joanna Daniluk

Projekt okładki na podstawie pomysłu Joanny Chłosty-Zielonki,
skład, łamanie i przygotowanie do druku
Dariusz Walasek

Zdjęcie na 8 stronie
Janusz Pająk

ISBN 978-83-8100-410-7

© Copyright by Wydawnictwo UWM • Olsztyn 2024

Wydawnictwo UWM
ul. Jana Heweliusza 14, 10-718 Olsztyn
tel. 89 523 36 61, fax 89 523 34 38
www.uwm.edu.pl/wydawnictwo/
e-mail: wydawca@uwm.edu.pl

Ark. wyd. 36,5; ark. druk. 31,0
Druk: Zakład Poligraficzny UWM w Olsztynie, zam. 364

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów.....	7
Od Dziekana	9
Rektorzy WSP w latach 1969–2024 wywodzący się z Wydziału Humanistycznego	12
Prorektorzy WSP/UWM w latach 1969–2024 wywodzący się z Wydziału Humanistycznego	12
Dziekani Wydziału Humanistycznego w latach 1969–2024	12
Prodziekani Wydziału Humanistycznego w latach 1969–2024	13
Doktorzy honoris causa UWM ze wskazania Wydziału Humanistycznego	14
IZABELA LEWANDOWSKA	
<i>Historia Wydziału Humanistycznego w Wyższej Szkole Pedagogicznej i na Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie .....</i>	15
JOANNA CHŁOSTA-ZIELONKA	
<i>Wydział Humanistyczny w trzeciej dekadzie XXI wieku .....</i>	53
EWA KUJAWSKA-LIS, ANNA KWIATKOWSKA	
<i>Olsztyńska anglistyka .....</i>	83
JOANNA SZYDŁOWSKA	
<i>Akademickie dziennikarstwo w Olsztynie (2002–2024) .....</i>	133
DARIUSZ BARBASZYŃSKI, JADWIGA BŁAHUT-PRUSIK, ZBIGNIEW HULL, BARTOSZ KUCZYŃSKI	
<i>Przeobrażenia olsztyńskiej filozofii – od nauczania przedmiotu wybrane zagadnienia filozofii i socjologii po rozwój dyscypliny filozofia w Olsztynie (1958–2024) .....</i>	177
MAŁGORZATA DERECKA, ANETA JACHIMOWICZ	
<i>Trzy dekady filologii germańskiej w Olsztynie .....</i>	231
MARIA KORYBUT-MARCINIAK	
<i>Instytut Historii i studia historyczne w Olsztynie – zarys dziejów i główne kierunki badawcze .....</i>	275

BARBARA KOZAK, MAGDALENA MAKOWSKA <i>Olsztyńska lingwistyka – różnorodność, innowacyjność, współpraca</i>	327
IWONA MACIEJEWSKA, ALINA NARUSZEWICZ-DUCHLIŃSKA <i>Filologia polska i logopedia w Olsztynie</i>	357
IWONA ANNA NDIAYE, JOANNA ORZECZOWSKA <i>Olsztyńska rusycystyka (1969–2024)</i>	421
ANETA JACHIMOWICZ <i>Czasopisma naukowe na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie – próba uporządkowania przypadku</i>	467

WYKAZ SKRÓTÓW

ART	– Akademia Rolniczo-Techniczna
KUL	– Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II
LO	– liceum ogólnokształcące
NSZZ „Solidarność”	– Niezależny Samorządny Związek Zawodowy „Solidarność”
NZS	– Niezależne Zrzeszenie Studentów
PAN	– Polska Akademia Nauk
PZPR	– Polska Zjednoczona Partia Robotnicza
SN	– studium nauczycielskie
SP	– szkoła podstawowa
UAM	– Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
UG	– Uniwersytet Gdański
UJ	– Uniwersytet Jagielloński w Krakowie
UŁ	– Uniwersytet Łódzki
UMCS	– Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie
UMK	– Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
UŚ	– Uniwersytet Śląski w Katowicach
UW	– Uniwersytet Warszawski
UWM	– Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie
WRN	– Wojewódzka Rada Narodowa
WSN	– Wyższa Szkoła Nauczycielska
WSR	– Wyższa Szkoła Rolnicza

OD DZIEKANA

Trzymają Państwo w rękach jubileuszowe wydawnictwo, wieńczące przeszło półwiekową historię Wydziału Humanistycznego na Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie. Ten jubileusz zbiega się w roku 2024 z ćwierćwieczem samego uniwersytetu – paradoksalnie wydział jest starszy o 30 lat od macierzystej uczelni, jako że UWM w obecnej, uniwersyteckiej formule dziedziczy i wchłania tradycje wcześniejszych ośrodków akademickich, przede wszystkim ART oraz WSP. To właśnie w strukturach tej ostatniej rozwinęły się zasadnicze zręby obecnego wydziału.

Odtworzenie historii Wydziału Humanistycznego nie jest zadaniem łatwym, podobne próby podejmowało do tej pory już kilkoro badaczy, zazwyczaj przy okazji okrągłych rocznic. Nietrudno przy takich okazjach o narracyjny zapał i rocznicowy patos, a ciężiej – o zebranie wszystkich obiektywnych faktów i dokonanie ich rzetelnej weryfikacji i selekcji. Dlatego też nie powstała, i zapewne nigdy nie powstanie, praca, która odzwierciedlałaby w sposób pełny i obiektywny wszystkie obszary działania i dokonania wydziału. Przedkładany Państwu tom również takim nie jest – został on napisany raczej jako kompendium wydziałowe w przekrojowym ujęciu historycznym ostatnich 55 lat. Wielu faktów i dat siłą rzeczy tu nie ma, bo przyjęty „kompaktowy” format opracowania ich nie mógł pomieścić, ale trzeba podkreślić, że wiele ważnych rzeczy w tomie się znalazło: krótka faktografia każdego z instytutów, przegląd szczególnych osiągnięć naukowych, charakterystyka oferty kształcenia, publikacji naukowych, wydawanych czasopism, działalności kół naukowych i obszarów współpracy z otoczeniem społeczno-kulturalnym. Swoistego kolorytu dodaje książce jej oprawa

ilustracyjna, także ta dawniejsza, czarno-biała, bo przecież nie o kolory czy koloryzowanie rzeczywistości tu chodzi, tylko o zatrzymanie niepowtarzalnego klimatu miejsca i czasu, które się przez ostatnie półwiecze z układem krzyżowały właśnie na Wydziale Humanistycznym.

Aktualnie, w 2024 r., wydział prowadzi badania w obszarach pięciu dyscyplin: językoznawstwa, literaturoznawstwa, historii, filozofii i nauki o mediach i komunikacji społecznej, skupionych w organizacyjnych ramach pięciu instytutów i czternastu katedr. Jest więc z definicji bardzo różnorodny, tworzy mozaikę ciekawych historii, czasem odmiennych prawd i punktów widzenia, ocen, interpretacji. By sprostać zadaniu oddania jego specyfiki, redaktorki tej monografii zdecydowały się nie koncentrować na statystykach, liczbach i zestawieniach, ale przedstawić obraz Wydziału Humanistycznego w formie opowieści o działalności badawczej, dydaktycznej i organizacyjnej w okresie 55 lat. Przekłada się to na wiarygodny obraz dokonań poszczególnych osób, olsztyńskich badaczy humanistów, którzy często całe zawodowe życie poświęcili pracy dla dobra wydziału. Autorzy rozdziałów, opisujący olsztyńską anglistykę, dziennikarstwo, analizę i kreowanie trendów, filozofię, germanistykę, historię, lingwistykę w biznesie, polonistykę, logopedię i rusycystykę, sięgnęli do archiwaliów, biogramów i wspomnień. Wyłania się z tych pojedynczych historii wspólny cel – utrwalenie i ocalenie od zapomnienia cennych inicjatyw, osiągnięć i sukcesów naszych pracowników. Niech ten tom będzie ważnym, symbolicznym domknięciem pierwszego

okresu działalności uniwersyteckiego wydziału, który dojrzewał i wrosłał coraz silniej w pejzaż naukowy miasta, regionu i kraju. Nie byłoby tak szerokiego rozwoju wydziału bez uniwersyteckiego wymiaru uczelni jako całości, ale i sam uniwersytet nie byłby tak różnorodnie i wszechstronnie reprezentowany bez naukowego wkładu humanistów.

Wydanie monografii wydziałowej pragnę wykorzystać również jako pretekst do podziękowań. Kieruję je do wszystkich obecnych i dawnych pracowników, dzięki którym wydział nabrał tak imponujących kształtów i który przez te wszystkie lata wkładali wysiłek w budowanie jego silnej pozycji. Dziękuję dziekanom, moim poprzednikom – z podziwem i wdzięcznością myślę o pionierskiej pracy nad stworzeniem fundamentów pod olsztyńską akademicką humanistykę i o późniejszym niełatwym administrowaniu w zmieniającej się rzeczywistości społeczno-politycznej. Specjalne podziękowania ślę w stronę wszystkich autorów zamieszczonych tu rozdziałów, a szczególnie gorące – w kierunku redaktorek tomu. Bez Waszego zaangażowania kolejny humanistyczny jubileusz przeminąłby bez należytej uwagi, a przede wszystkim bez książki pamiątkowej, na którą wydział czekał co najmniej o pięć lat za długo.

Jestem przekonany, że przedstawione tu osiągnięcia doczekają się kontynuacji i że przyszłe lata pozwolą dopisywać kolejne twórcze dziesięciolecia w pięknej – i już teraz bogatej – historii Wydziału Humanistycznego UWM w Olsztynie.

Ad multos annos, Facultas nostra!

prof. dr hab. Mariusz Rutkowski

Dziekan Wydziału Humanistycznego

REKTORZY WSP W LATACH 1969–2024
WYWODZĄCY SIĘ Z WYDZIAŁU HUMANISTYCZNEGO

doc. dr hab. Jerzy Sikora (1969–1972, 1972–1975, 1983–1984)
prof. dr hab. Andrzej Staniszewski (1993–1996, 1996–1999)

PROREKTORZY WSP/UWM W LATACH 1969–2024
WYWODZĄCY SIĘ Z WYDZIAŁU HUMANISTYCZNEGO

doc. dr Stanisław Szostakowski (1971–1981)
prof. dr hab. Tadeusz M. Gelewski (1978–1981, 1987–1988)
prof. dr hab. Józef Śliwiński (1988–1990)
prof. dr hab. Andrzej Skrzypek (1993–1996)
prof. dr hab. Edward Mierzwa (1995–1997)
prof. dr hab. Stanisław Achremczyk (1999–2006)
prof. dr hab. Grzegorz Białuński (2012–2018)

DZIEKANI WYDZIAŁU HUMANISTYCZNEGO
W LATACH 1969–2024

doc. dr Andrzej Maria Lewicki (1969–1974)
doc. dr Miron Zbyszko Małyjasiak (1974–1977)
dr Mirosław Świętecki (1977–1981)
doc. dr Jadwiga Rudnicka (1981–1982)
prof. dr hab. Stanisław Szostakowski (1982–1987)
prof. dr hab. Walenty Piłat (1987–1990)
prof. dr hab. Andrzej Staniszewski (1990–1993, 1999–2002, 2002–2005)
prof. dr hab. Maria Biolik (1993–1996)
prof. dr hab. Albert Bartoszewicz (1996–1999)
prof. dr hab. Norbert Kasperek (2005–2008, 2008–2012)
dr hab. Andrzej Szmyt, prof. UWM (2012–2016, 2016–2020, 2020–2022)
prof. dr hab. Mariusz Rutkowski (od 2022)

PRODZIEKANI WYDZIAŁU HUMANISTYCZNEGO
W LATACH 1969–2024

prof. dr hab. Stanisław Szostakowski (1969–1971)
prof. dr hab. Mieczysław Łojek (1971–1972)
dr Halina Kowalewska (Tauzović) (1972–1975)
prof. dr hab. Tadeusz Zienkiewicz (1974–1978, 1983–1984, 1987–1990)
dr Mirosław Świątecki (1975–1977, 1984–1987, 1987–1990)
prof. dr hab. Mieczysław Jackiewicz (1977–1978)
dr Zdzisław Taźbierski (1978–1981)
dr Danuta Konieczna (1981–1983)
prof. dr hab. Józef Śliwiński (1981–1984)
dr Irena Borecka (1990–1992)
dr Wanda Kądziela (1990–1993, 1993–1996)
dr Krzysztof Narojczyk (1992–1993)
dr Teresa Kawula (1993–1996)
dr hab. Norbert Kasperek (1996–1999, 2002–2005)
prof. dr hab. Stanisław Gajewski (1999–2002)
dr Iwona Anna Ndiaye (1999–2002, 2002–2005)
dr Danuta Ossowska (1999–2002, 2002–2005)
prof. dr hab. Aleksander Kiklewicz (2005–2008, 2008–2012)
dr Andrzej Korytko (2005–2008, 2008–2012)
dr Alina Naruszewicz-Duchlińska (2005–2008, 2008–2012)
prof. dr hab. Mieczysław Jagłowski (2012–2016, 2016–2019)
dr Krzysztof Łożyński (2012–2016, 2016–2020, 2020–2023)
dr hab. Ewa Nikadem-Malinowska, prof. UWM (2012)
dr Renata Rozbicka (2012–2016, 2016–2020, 2020–2023)
dr hab. Joanna Chłosta-Zielonka, prof. UWM (od 2022)
dr hab. Aneta Jachimowicz, prof. UWM (od 2023)
dr hab. Izabela Lewandowska, prof. UWM (od 2023)

DOKTORZY *HONORIS CAUSA* UWM
ZE WSKAZANIA WYDZIAŁU HUMANISTYCZNEGO

prof. dr hab. Teresa Kostkiewiczowa (26 listopada 2004 r.)
prof. dr hab. Wojciech Wrzesiński (1 października 2007 r.)
ks. kard. Stanisław Dziwisz (3 lipca 2008 r.)
prof. dr Hans-Gert Pöttering (1 października 2008 r.)
prof. Władysław Bartoszewski (3 czerwca 2009 r.)
prof. dr hab. Janusz Małek (17 września 2009 r.)
prof. dr hab. Hubert Orłowski (30 września 2009 r.)
prof. Udo Arnold (30 maja 2012 r.)
prof. Christian von Bar (22 marca 2013 r.)
Erwin Kruk (1 czerwca 2016 r.)

I Z A B E L A   L E W A N D O W S K A

<https://orcid.org/0000-0003-0853-7913>

Instytut Historii

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

1.

*Historia Wydziału Humanistycznego
w Wyższej Szkole Pedagogicznej
i na Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim
w Olsztynie*

PIERWSZE LATA POWOJENNE

Genezy olsztyńskiej akademickiej humanistyki upatrywać można już w 1945 r. Dokładnie 17 lipca tego roku reaktywowano w Olsztynie założony w 1943 r. Instytut Mazurski, który był pierwszą powojenną instytucją naukową, propagującą historię i kulturę regionu. Jego prezesem został Karol Małek, a sekretarzem Emilia Sukertowa-Biedrawina. Celem działalności Instytutu Mazurskiego było podejmowanie i popieranie prac badawczych w zakresie stosunków kulturalnych, społecznych, historyczno-politycznych, a także gospodarczych, przyrodniczych i geograficznych Pojezierza Mazurskiego. Gromadzono źródła regionalne, kompletowano bibliotekę i wydawano publikacje naukowe. Informacja o powstaniu instytutu zachęciła profesorów różnych uczelni do wygłaszania swoich wykładów w Olsztynie. Z Warszawy przyjeżdżali: Bohdan Suchodolski, Włodzimierz Antoniewicz, z Poznania: Józef Kostrzewski, z Wrocławia: Stanisław Rospond, z Torunia: Karol Górski, Wojciech Hejnosz, Roman Jakimowicz, Edward Passendorfer¹.

¹I. Lewandowska, *Instytut Mazurski jako instytucja nauki. Postulaty badawcze. Kalendarium*, [w:] W. Gieszczyński, W.B. Łach, K. Sacewicz (red.), *Historia i pamięć. Studia z dziejów XX wieku*, Olsztyn 2011, s. 95–113.

O ile Instytut Mazurski był tworzony oddolnie przez grupę przedwojennych działaczy na rzecz polskości Warmii i Mazur, to druga placówka o charakterze naukowym, czyli Akademia Administracyjna, powstała z inspiracji władz. Już na wiosnę 1945 r. – podczas tworzenia urzędów państwowych – okazało się, że w Okręgu Mazurskim brakuje pracowników administracji, którzy wiedzieliby, jak zorganizować od podstaw cały aparat władzy, administrację gospodarczą, szkolnictwo, sądownictwo itd. Koncepcję utworzenia wyższej uczelni w Olsztynie popierały szczególnie mocno miejscowe władze, którym zależało na jak najszybszym podjęciu pracy na miejscu przez jej absolwentów. Pełnomocnik Rządu na Okręg Mazurski płk dr Jakub Prawin 7 sierpnia 1945 r. wydał decyzję o utworzeniu w Olsztynie Akademii Administracyjnej (inna nazwa: Akademia Prawno-Administracyjna), w której dominowały przedmioty z zakresu prawa, administracji, historii, a w mniejszym zakresie uwzględniono te z geografii i gospodarki. Pierwszym jej rektorem został prof. dr Tadeusz Hilarowicz, który dbał o wysoki poziom kształcenia, zapraszając na wykłady profesorów z innych części Polski. Ze względu na braki finansowe część wykładów z historii regionu prowadzili też lokalni badacze, jak np. Emilia Sukertowa-Biedrawina. Kilka miesięcy później, 30 stycznia 1946 r., zmieniono nazwę uczelni na Wyższą Szkołę Prawno-Ekonomiczną, powołano jej Radę Naukową i uchwalono statut. W latach 1945–1947 studiowało tam 700 osób, ale uczelnia nie miała stałych dochodów. Częściowo utrzymywała się z dotacji miasta, Ministerstwa Ziem Odzyskanych, WRN i wpłat osób prywatnych. To wszystko nie wystarczało na prowadzenie samodzielnej placówki naukowo-dydaktycznej. Efektem było przemianowanie akademii na Studium Prawno-Administracyjne, które z dniem 9 października 1946 r. włączono jako filię (z siedzibą w Olsztynie) do Wydziału Prawno-Ekonomicznego UMK. Studium przetrwało jedynie dwa lata².

Jednocześnie myślano, aby jako filię UMK powołać w Olsztynie Wydział Humanistyczny. Na plenum WRN 8 stycznia 1948 r. postanowiono wysłać wniosek do Rady Państwa, aby Ministerstwo Oświaty zezwoliło na

²J. Lebiezdiewicz, *Z dziejów pierwszej wyższej uczelni w Olsztynie 1945–1948*, „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki” 1980, nr 2, s. 320–332.

powołanie owej filii (na warunkach, na jakich istniało Studium Prawno-Administracyjne w Olsztynie) i zapewniło mu niezbędne podstawy finansowe. Projektowano utworzenie katedry pedagogiki i nauk pokrewnych. Te ambitne plany również nie zostały zrealizowane³. Nastął ciężki czas stalinowski, który uniemożliwiał rozwój nowych placówek naukowych, a także likwidował dotychczasowe inicjatywy kulturalne i oświatowe.

OD STUDIUM NAUCZYCIELSKIEGO DO WYŻSZEJ SZKOŁY NAUCZYCIELSKIEJ

Dopiero po śmierci Józefa Stalina, na fali odwilży, zaczęto konstruktywnie myśleć o edukacji humanistycznej i pedagogicznej, szczególnie w kontekście kształcenia nauczycieli. W uchwale Prezydium Rządu z 18 maja 1954 r. zapisano, że uprawnienia do nauczania w szkołach podstawowych klas I–IV mogły nadawać licea pedagogiczne, a w klasach V–VII – 2-letnie dzienne studia nauczycielskie oraz 3-letnie zaoczne studia nauczycielskie⁴. Od samego początku miały one przygotowywać nauczycieli dwukierunkowo. Były to 2-letnie pomaturalne studia dzienne, których organizatorem i kierownikiem w Olsztynie był mgr Bolesław Wytrążek, natomiast studiami zaocznymi zajmował się mgr Emil Mysłowski. SN kilkakrotnie zmieniał swoją lokalizację. Pierwszą był obiekt przy ul. Niepodległości 18. Dwa lata od powstania studium posiadało już 26 etatowych wykładowców⁵. Ostatecznie postanowiono ze środków społecznego Funduszu Odbudowy Kraju i Stolicy wybudować oddzielny budynek dla jego potrzeb. Przy ul. Żołnierskiej (dziś nr 14) 9 czerwca 1962 r. przewodniczący Prezydium WRN inż. Marian Gotowiec wmurował akt erekcyjny⁶. Obiekt ten służy studentom do dzisiaj.

³ Ibidem, s. 331.

⁴ Uchwała Prezydium Rządu z 18 maja 1954 r. w sprawie ulepszenia systemu kształcenia nauczycieli szkół podstawowych i średnich (Dz. Urz. Ministerstwa Oświaty z 1954 r., nr 7, poz. 57).

⁵ G. Igliński, *Narodziny i metamorfozy olsztyńskiej polonistyki*, „Prace Literaturoznawcze” 2019, t. I, numer specjalny *Pamięć maluje przeszłe lata. Pół wieku olsztyńskiej polonistyki (1969–2019)*, red. J. Chłosta-Zielonka, I. Maciejewska, s. 11.

⁶ M. Radziszewska, *Studium Nauczycielskie w Olsztynie w latach 1954–1969. Przyczynek do badań szkolnictwa pedagogicznego na Warmii i Mazurach*, „Komunikaty Mazursko-Warmińskie” 2017, nr 3, s. 517–522.

W drugiej połowie lat 60. XX w., w związku z ogólnopolską dyskusją nad kierunkami reformy oświaty, pojawiła się nowa koncepcja kształcenia nauczycieli. Do tej pory można było uczyć w szkole po skończeniu 5-letnich liceów pedagogicznych lub 2-letnich pomaturalnych studiów nauczycielskich. Nowym władzom chodziło o połączenie przygotowania pedagogicznego z wyspecjalizowaną wiedzą merytoryczną. Takim rozwiązaniem miał być model 3-letniej wyższej zawodowej szkoły nauczycielskiej, kształcącej nauczycieli tylko dla szkół podstawowych. Pomysł został zaakceptowany w końcu 1967 r. przez ówczesne Ministerstwo Oświaty i Szkolnictwa Wyższego. Początkowo myślano, by otworzyć wyższe szkoły nauczycielskie w dużych miastach – w Warszawie, Poznaniu i w Szczecinie, ale ponieważ funkcjonowało w nich wiele różnych szkół wyższych, zrezygnowano z tego pomysłu. Ważnym argumentem była też niechęć absolwentów wielkich ośrodków akademickich do podejmowania pracy na prowincji, gdzie istniały największe potrzeby kadrowe. To właśnie olsztyński pisarz i były nauczyciel w Liceum Pedagogicznym w Bartoszycach, Leonard Turkowski, po raz pierwszy w swoim artykule *Nie tylko – jak, również – gdzie?*⁷ zaproponował Olsztyn jako siedzibę wyższej szkoły zawodowej⁸. Zrozumienie dla takiej inicjatywy wykazywały władze lokalne – kurator okręgu szkolnego Franciszek Sikora, przewodniczący Prezydium WRN Marian Gotowiec oraz I sekretarz Komitetu Wojewódzkiego PZPR Stanisław Tomaszewski⁹. Wszystkie najwyższe szczeble w regionie poparły ideę utworzenia WSN w Olsztynie. W połowie czerwca 1969 r. ukazało się rozporządzenie Rady Ministrów o utworzeniu w Bydgoszczy, Kielcach, Olsztynie i w Słupsku wyższych szkół nauczycielskich¹⁰. Już dwa tygodnie później, 26 czerwca 1969 r., na mocy zarządzenia Ministra Oświaty i Szkolnictwa Wyższego, w olsztyńskiej WSN utworzono wydziały: Humanistyczny, Pedagogiczny

⁷ „Tygodnik Kulturalny” nr 4 z 28 stycznia 1968 r.

⁸ T. Zienkiewicz, *XX lat Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Olsztynie*, Olsztyn 1989, s. 11.

⁹ A. Faruga, S. Achremczyk (red.), *Olsztyn akademicki: 1945–1950–2010*, Olsztyn 2010, s. 70.

¹⁰ Rozporządzenie Rady Ministrów z 19 czerwca 1969 r. w sprawie utworzenia Wyższych Szkół Nauczycielskich w Bydgoszczy, Kielcach, Olsztynie i Słupsku (Dz.U. PRL z 1969 r., nr 18, poz. 134).

i Matematyczno-Przyrodniczy oraz jednostki międzywydziałowe: Studium Wojskowe, Studium Praktycznej Nauki Języków Obcych oraz Studium Wychowania Fizycznego.

Na rektora olsztyńskiej WSN mianowany został 30 czerwca 1969 r. doc. dr Jan Sikora, który wcześniej był kierownikiem Katedry Ekonomii Politycznej w kortowskiej WSR. Nową jednostkę oparto na kadrze SN w Olsztynie, bowiem do pracy przyjęto 14 doświadczonych pracowników studium, którzy otrzymali stanowiska wykładowców. Pozostali byli nauczycielami szkół średnich, pracownikami nadzoru oświatowego, wykładowcami byłego SN w Ostródzie oraz WSR. Część pracowników pozyskano z innych uczelni w Polsce¹¹. Uroczystość inauguracji pierwszego roku akademickiego odbyła się 15 września 1969 r. w auli budynku przy ul. Żołnierskiej 14, na którą przybyli przedstawiciele centralnych władz partyjnych i rządu. Wykład inauguracyjny *Walka o polską szkołę na Warmii i Mazurach* wygłosił historyk dr Stanisław Szostakowski – prodziekan Wydziału Humanistycznego¹².

Od samego początku na WSN utworzono siedem kierunków studiów, w tym na Wydziale Humanistycznym jeden – filologię polską z historią. W lipcu 1969 r. rektor powołał dziekanów. Organizatorem i zarazem dziekanem Wydziału Humanistycznego został językoznawca dr Andrzej Maria Rogala-Lewicki (dotychczas pracujący na UW), mianowany na stanowisko docenta, który przestał używać pierwszego członu nazwiska, stąd w literaturze występuje tylko jako Lewicki. Prodziekanem został historyk dr Stanisław Szostakowski. Zachował się wykaz pierwszych pracowników wydziału z 24 listopada 1969 r. zatrudnionych na etacie. Byli to: dr Andrzej Maria Lewicki – docent (językoznawstwo), dr Jan Sikora – docent (filozofia), dr Stanisław Szostakowski – starszy wykładowca (historia), mgr Mieczysław Kaczyński – wykładowca (filozofia), mgr Luba Sołoma – wykładowca (filozofia), mgr Teresa Brzeska-Smerek – starszy asystent (literaturoznawstwo), mgr Ryszard Świątkowski – starszy asystent (literaturoznawstwo), mgr Adam Bezwiński – lektor (język rosyjski), mgr Irena Korsak-Bałabańska – lektor (język rosyjski)¹³.

¹¹ G. Igliński, op. cit., s. 12.

¹² J. Chłosta, *Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Olsztynie 1969–1999*, Olsztyn 1999, s. 29.

¹³ G. Igliński, op. cit., s. 13–14.

Z początkiem lutego 1970 r., na wniosek władz uczelni, Ministerstwo Oświaty i Szkolnictwa Wyższego powołało osiem zakładów, w tym dwa na Wydziale Humanistycznym: Zakład Języka i Literatury Polskiej oraz Zakład Nauk Filozoficzno-Społecznych. Trzeci zakład utworzono 1 października 1971 r. – Zakład Filologii Rosyjskiej¹⁴. Tym samym rozpoczęto kształcenie na kierunku filologia rosyjska.

Ponieważ ukończenie WSN dawało uprawnienia do nauczania tylko w szkołach podstawowych, najzdolniejsi absolwenci mogli kontynuować studia na poziomie magisterskim w WSP w Krakowie. W roku akademickim 1970/1971 rozpoczęła się rekrutacja na 3-letnie studia zaoczne WSN w Olsztynie. Zwiększenie liczby studentów stacjonarnych i zaocznych spowodowało potrzebę powołania stanowiska prorektora ds. dydaktyczno-wychowawczych, którym został doc. dr Stanisław Szostakowski¹⁵. Tym samym po raz pierwszy przedstawiciel Wydziału Humanistycznego znalazł się w gronie rektorskim.

Pierwotnie Wydział Humanistyczny mieścił się w siedzibie dawnego SN przy ul. Żołnierskiej 14, w budynku wybudowanym w latach 1962–1963 w ramach akcji „Tysiąc szkół na tysiąclecie”. W trakcie roku akademickiego przejmowano kolejne budynki SN: przy ul. Okrzei 3 i przy pl. Jedności Słowiańskiej 1 oraz domy studenckie – nr 1 przy ul. Żołnierskiej 14a i nr 2 przy ul. Niepodległości 57. Stan techniczny tych obiektów nie był odpowiedni, a remonty i adaptacje tylko częściowo ratowały sytuację, dlatego też WSP w 1971 r. wydzierżawiła od Kuratorium Okręgu Szkolnego budynek przy ul. Seweryna Piętnego 3a. Był to obiekt zabytkowy, wzniesiony w latach 1885–1890, w którym przed II wojną światową mieściła się szkoła podstawowa. Do tego lokum na przełomie września i października 1971 r. przeniesiono: Wydział Humanistyczny, Studium Praktycznej Nauki Języków Obcych oraz Bibliotekę Główną z czytelnią¹⁶. Dało to podstawy do dalszego rozwoju wydziału. Na początku 1972 r. utworzono Zakład Historii, jednakże kierunek historia ruszył dopiero 1 października 1973 r.

¹⁴ J. Chłosta, op. cit., s. 29–30.

¹⁵ T. Zienkiewicz, op. cit., s. 13, 15.

¹⁶ Ibidem, s. 23.

POCZĄTKI WYŻSZEJ SZKOŁY PEDAGOGICZNEJ

Władze PRL myślały o utworzeniu w Polsce 10-letnich szkół podstawowych według radzieckiego wzorca, a więc pojawiła się konieczność posiadania przez absolwentów uczelni nauczycielskich dyplomu magistra. W ten sposób zainicjowano w WSN 4-letnie jednolite studia magisterskie. Rozpoczęły się one 1 października 1973 r. na kierunkach: filologia polska, filologia rosyjska i historia.

Zgodnie z dyrektywami państwowymi wszystkie szkoły nauczycielskie w Polsce (jako szkoły zawodowe) miały przekształcić się w WSP kształcące na poziomie magisterskim. Olsztyńska WSN przekształciła się w WSP na podstawie rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z 20 sierpnia 1974 r. Dotyczyło to także innych WSN: w Bydgoszczy, Częstochowie, Siedlcach i w Słupsku¹⁷. Pierwszym dziekanem WSP został doc. dr Miron Zbyszko Małyjasiak (1974–1977). W tym samym roku utworzono dwa kolejne zakłady i odpowiadające im kierunki: Zakład Bibliotekoznawstwa i Zakład Wychowania Muzycznego (przeniesiony z Wydziału Pedagogicznego, na który powrócił w 1986 r.). Organizatorem Zakładu Bibliotekoznawstwa i jego pierwszym kierownikiem był doc. dr hab. Jan Wróblewski – starszy kustosz dyplomowany, długoletni bibliotekarz, którego oddelegowano z Biblioteki Głównej ART do WSN pod koniec 1973 r.¹⁸

W pierwszym roku istnienia olsztyńskiej WSP funkcjonowały na Wydziale Humanistycznym studia magisterskie (stacjonarne i niestacjonarne) na kierunkach: filologia polska, filologia rosyjska, historia, wychowanie muzyczne i bibliotekoznawstwo. Pierwszy egzamin magisterski odbył się 27 lipca 1976 r. Studiujący zaocznie nauczyciel Aleksander Bieńkowski obronił pracę pt. *Przyczyny i skutki istotnych różnic między Spartą a Atenami*. Promotorem był dr Tadeusz Maria Gelewski¹⁹.

¹⁷ Rozporządzenie Rady Ministrów z 20 sierpnia 1974 r. w sprawie przekształcenia Wyższych Szkół Nauczycielskich w Bydgoszczy, Częstochowie, Olsztynie, Siedlcach i Słupsku w Wyższe Szkoły Pedagogiczne (Dz.U. PRL z 1974 r., nr 30, poz. 177).

¹⁸ R. Gross, *Wydział Humanistyczny 1969–2009*, Olsztyn 2009, s. 13.

¹⁹ J. Chłosta, op. cit., s. 32.

Wydział Humanistyczny rozwijał się, przybywało studentów, ale baza lokalowa wciąż była niewystarczająca. W roku 1974 ukończono kapitalny remont dwupiętrowego budynku przy pl. Jedności Słowiańskiej 1 (pochodzącego z 1902 r.). Przeniesiono tam z ul. Pieniężnego: Zakład Historii, Zakład Wychowania Muzycznego, Zakład Nauk Społeczno-Politycznych i Studium Praktycznej Nauki Języków Obcych. Po kilku miesiącach znowu zaczęło się robić ciasno. W związku z tym na zapleczu Domu Studenta nr 2 przy ul. Niepodległości 57/65 postawiono w 1976 r. parterowy pawilon, do którego przeniesiono tymczasowo Zakład Filologii Rosyjskiej oraz Studium Praktycznej Nauki Języków Obcych. Ten barak o blaszanej konstrukcji, który miał być przeznaczony na potrzeby dydaktyki tylko na krótko, użytkowany był aż do wiosny 1989 r.²⁰

OKRES „SOLIDARNOŚCI” I STANU WOJENNEGO

Pod koniec lat 70. XX w. olsztyńskie środowisko akademickie było zdominowane przez organizacje o charakterze ideowo-politycznym, mające poparcie ówczesnych władz komunistycznych. Były to m.in.: Socjalistyczny Związek Studentów Polskich, Towarzystwo Przyjaźni Polsko-Radzieckiej, Towarzystwo Krzewienia Kultury Świeckiej, a także różne przybudówki partyjne, jak chociażby Koło Studiowania Statutu PZPR. Najwyższy stan „upartyjnienia” wśród studentów olsztyńskiej WSP wynoszący 8,6% zanotowano w 1978 r., a ok. 19% studiujących stacjonarnie historię należało do PZPR²¹.

Jak twierdził Sławomir Kalembka, każdy komitet wojewódzki PZPR chciał mieć „swoją” szkołę wyższą. Celem było wyprodukowanie nowego typu „ludowego” inteligenta o wąskiej specjalności zawodowej, oderwanego od tradycyjnych wartości akademickich, takich jak wysokie wymagania etyczne i szerokość horyzontów wiedzy ogólnej, podatnego na indoktrynację i posłusznego „socjalistycznej” władzy²². Przejawem tego był zapis w protokole z posiedzenia Senatu WSP z 5 grudnia 1979 r.:

²⁰ R. Gross, *Wydział Humanistyczny...*, s. 26.

²¹ W. Gieszczyński, *Protesty studenckie w Olsztynie w 1981 roku*, „Pamięć i Sprawiedliwość” 2003, nr 2, s. 214.

²² S. Kalembka, *Uniwersytet, instytucja kultury europejskiej – przeszłość i przyszłość*, „Echa Przeszłości” 2000, t. I, s. 12.

WSP w Olsztynie realizuje założenia wychowawcze, dydaktyczne i zadania w zakresie działalności naukowej, wynikające z uchwał partyjnych, uchwały o szkolnictwie wyższym, ustaleń i wytycznych Ministerstwa Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki. Szczególnie ważne w tym zakresie są uchwały VII Plenum KC PZPR z 1972 roku, zawierające kompleksowe zadania w zakresie wychowania młodzieży, kładące nacisk na umocnienie ideowo-wychowawczych funkcji uczelni wyższych, na rozwijanie w procesie kształcenia twórczej, aktywnej i ideowej osobowości studentów, poczucie odpowiedzialności i zrozumienia przez nich obowiązków wobec kraju²³.

Pokazuje to, jak bardzo propartyjna i prorządowa była WSP, jej pracownicy i studenci. W związku z tym każde działanie przeciwstawiające się tym wytycznym było źle widziane i krytycznie oceniane.

Do oporu zagrzewało kilka osób, w tym najbardziej rozpoznawalny i szanowany przez opozycję student historii, syn Jacka Kuronia – Maciej, który rozpoczął studia na kierunku historia w Olsztynie w październiku 1979 r. Był on pod stałą kontrolą olsztyńskiej Służby Bezpieczeństwa, o czym świadczą akta Instytutu Pamięci Narodowej zgromadzone w Białymstoku pod nazwą operacyjną „Olimpijczyk”. Władze WSP, obawiając się kłopotów wynikających z kontaktów Macieja Kuronia z innymi studentami tej uczelni, już od samego początku starały się zapobiec jego wpływom na innych studentów. Sposobem na to ograniczenie miało być przydzielenie Kuroniowi miejsca w Domu Studenta nr 2 przy ul. Niepodległości 57/65, zaś pozostałych studentów I roku historii zakwaterowano w Domu Studenta nr 1 przy ul. Żołnierskiej 14b. Wielokrotnie w akademiku przy ul. Żołnierskiej prowadzono rozmowy ze studentami, w trakcie których zobligowano ich do informowania o wszelkich poczynaniach i zamierzeniach Kuronia oraz kontrolowania tego, czym się zajmuje²⁴.

²³ J. Chłosta, op. cit., s. 33.

²⁴ W. Gieszczyński, *Działania Służby Bezpieczeństwa wobec środowiska akademickiego Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Olsztynie w czasie stanu wojennego*, [w:] A. Czwołek, W. Polak (red.), *Stan wojenny. Fakty, hipotezy, interpretacje*, Toruń 2007, s. 221–222.

Także pracownicy uczelni zaczęli się organizować i 22 września 1980 r. utworzyli NSZZ „Solidarność”. W pierwszym zebraniu uczestniczyło 58 pracowników Wydziału Humanistycznego²⁵. Niecały miesiąc później Maciej Kuroń wraz z Aleksandrem Rusieckim – asystentem na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym zainicjowali powołanie niezależnej organizacji studenckiej. Dnia 15 października 1980 r. zwołali nieformalne zebranie studentów, podczas którego zdecydowano o powołaniu NZS w olsztyńskiej WSP. Dwa dni później, 17 października, zorganizowano w tej sprawie w auli Wydziału Humanistycznego przy ul. Seweryna Pieniężnego walne zebranie ogólnouczelniane, podczas którego wybrano Tymczasowy Komitet Założycielski. Jak podaje Witold Gieszczyński, Maciej Kuroń został wybrany delegatem olsztyńskiej WSP na warszawski zjazd założycielski NZS, który odbył się 18–19 października tego roku. Kuroń wszedł także w skład Ogólnopolskiego Komitetu Założycielskiego i jego nazwisko widnieje pod wnioskiem o rejestrację NZS, który został złożony 20 października w Sądzie Wojewódzkim w Warszawie. Był uważany za niekwestionowanego przywódcę NZS w Olsztynie. Utrzymywał kontakty z niezależnymi działaczami studenckimi z innych ośrodków akademickich, przywoził do Olsztyna niezależną prasę oraz wydawnictwa drugiego obiegu²⁶.

W styczniu 1981 r. zorganizowano zebranie przedstawicieli różnych kierunków studiów, studentów z NZS oraz pracowników WSP będących członkami Komisji Zakładowej NSZZ „Solidarność” – razem 57 osób, które wystosowały list otwarty do Senatu WSP, żądając pełnej samorządności uczelni. Podczas posiedzenia Senatu WSP 20 lutego 1981 r. główne założenia wyartykułowane w liście zreferował student II roku historii – Janusz Skaza. Apelowano przede wszystkim do wykładowców przedmiotów ideologicznych, tj. filozofii marksistowskiej, podstaw nauk politycznych i ekonomii politycznej, o zmianę przekazywanych w nich treści. Żądano też wprowadzenia zasady dowolności w wyborze lektoratów dwóch języków

²⁵J. Chłosta, op. cit., s. 33.

²⁶W. Gieszczyński, *Protesty studenckie...*, s. 213; idem, *Działania Służby Bezpieczeństwa...*, s. 223.

nowożytnych z równoczesnym zniesieniem obowiązku nauki języka rosyjskiego; prawa nieograniczonego korzystania z uczelnianej poligrafii przez wszystkie organizacje studenckie; zniesienia studenckich praktyk robotniczych w ich dotychczasowej formie; uznania terenu uczelni za tzw. obszar neutralny i tym samym wprowadzenia zakazu wkraczania tam milicji bez zgody rektora²⁷. Na list odpowiedział 4 lutego kierownik Zakładu Nauk Filozoficzno-Społecznych doc. dr hab. Jan Sikora, który zapowiedział zmiany w programie wyżej wymienionych przedmiotów²⁸. Inne postulaty musiały jeszcze poczekać na realizację.

Wydawało się, że sytuacja została wyciszona, jednakże 18 lutego 1981 r. studenci zaczęli strajkować, żądając tym razem poprawy warunków kształcenia. W kilkugodzinnym strajku wzięło udział ok. 700 studentów, a także rektor i przedstawiciele Komisji Zakładowej NSZZ „Solidarność”. Przyczyną była opieszałość władz regionu w sprawie przydziału dla WSP budynków dydaktycznych. Żądano zwiększenia samorządności i autonomii uczelni, podobnie jak to przebiegało w trwającym wówczas strajku w Łodzi²⁹.

Następne dni pełne były niepokoju, który doprowadził do wywołania kolejnej akcji strajkowej – 25 lutego 1981 r. o godz. 15.00 ok. 500 studentów WSP rozpoczęło strajk okupacyjny budynku rektoratu przy ul. Żołnierskiej 14. Jako powód podano „lekceważenie przez władze wojewódzkie bardzo trudnych warunków lokalowych” i żądano od władz miasta oraz województwa przyznania dwóch budynków: przy ul. Bałtyckiej 4 (zajmowanego przez Instytut Kształcenia Nauczycieli) oraz przy ul. Feliksa Szrajbera 11 (będącego siedzibą kilkunastu różnych państwowych instytucji). Zwracano uwagę na fakt, że w administracji olsztyńskiej na jednego pracownika przypadało 5 m² powierzchni, a w WSP były zakłady, gdzie na jednego studenta przypadało jedynie 0,75 m². Stan budynków określano jako opłakany, a część z nich nadawała się praktycznie tylko do rozbioru. Ówczesnym władzom województwa olsztyńskiego zależało na szybkim zakończeniu protestu, ponieważ strajk był

²⁷ W. Gieszczyński, *Protesty studenckie...*, s. 215.

²⁸ J. Chłosta, op. cit., s. 34.

²⁹ W. Gieszczyński, *Protesty studenckie...*, s. 215.

jednym z nielicznych, które w tym czasie odbywały się w kraju. Wynikało to także ze zmian na stanowisku premiera rządu PRL, którym został gen. Wojciech Jaruzelski. W swoim *exposé* zaapelował on o „dziewięćdziesiąt spokojnych dni”. Biorąc to wezwanie pod uwagę, 27 lutego 1981 r. ok. godz. 6.00 zostało podpisane porozumienie między strajkującymi studentami a władzami wojewódzkimi³⁰.

Na efekty nie trzeba było długo czekać. Już w marcu miasto przekazało uczelni budynek przy ul. Feliksa Szrajbera 1, zwany Willą Beyera lub pałacikiem, który przed II wojną światową był własnością olsztyńskiego fabrykanta, a zbudowany został w latach 1894–1895. Po wojnie obiekt zajmowało Towarzystwo Przyjaźni Polsko-Radzieckiej. Po opuszczeniu przez tę organizację pałacyku przeniesiony został do niego z ul. Seweryna Pieniężnego 3a ówczesny Zakład Filologii Polskiej, który funkcjonował tu w latach 1981–1983. Natomiast najważniejszy i największy budynek Wydziału Humanistycznego, jakim był gmach przedwojennego starostwa, przy ul. Feliksa Szrajbera 11, miał być przekazywany sukcesywnie od 1 października 1981 r.³¹

Kilka miesięcy spokoju nie zakończyło jednak akcji strajkowej, która ożyła jesienią 1981 r. Podczas zebrania NZS 19 listopada 1981 r. Maciej Kuroń zaproponował, aby strajkować grupami liczącymi 100 osób, zmieniającymi się co dobę, ze względu na trudności natury technicznej, higienicznej i aprowizacyjnej. Zostało to przyjęte i studenci WSP ponownie proklamowali strajk okupacyjny 23 listopada, jako wyraz poparcia dla strajkujących w radomskiej Wyższej Szkole Inżyneryjnej, a także żądali poddania pod obrady Sejmu nowej ustawy o szkolnictwie wyższym. Po 16 dniach, 6 grudnia, strajk zawieszono³².

Tydzień później rozpoczął się w całej Polsce stan wojenny. Z województwa olsztyńskiego internowano w obozach odosobnienia 147 osób, w tym młodych asystentów WSP w Olsztynie: historyka Wojciecha Ciesielskiego i matematyka Aleksandra Rusieckiego. Oprócz nich internowano również studentów historii tej uczelni – Macieja Kurońa i Janusza Skazę. Wojciech

³⁰ Ibidem, s. 216–217.

³¹ G. Igliński, op. cit., s. 25–26.

³² W. Gieszczyński, *Działania Służby Bezpieczeństwa...*, s. 224; idem, *Protesty studenckie...*, s. 221.

Ciesielski, który we wrześniu 1980 r. był jednym z inicjatorów powołania „Solidarności” w olsztyńskiej WSP, został internowany w Zakładzie Karnym w Iławie, natomiast Maciej Kuroń – w więzieniu w Białoleścu k. Warszawy. Po zwolnieniu z internowania Kuroń przeniósł się na studia historyczne na UW. Jego kontakty ze studentami olsztyńskiej WSP były już sporadyczne i miały charakter typowo towarzyski³³.

Stan wojenny był także odczuwalny przez pozostałych pracowników i studentów, którzy angażowali się wcześniej w działania strajkowe. W ramach operacji „Klon” funkcjonariusze Służby Bezpieczeństwa przeprowadzali rozmowy ostrzegawcze z działaczami Komisji Zakładowej NSZZ „Solidarność” i NZS WSP w Olsztynie, podejrzewanymi o to, że mogą podjąć politycznie wrogą działalność:

W następstwie tych rozmów, najczęściej prowadzonych w atmosferze zastraszania, próbowano ich nakłaniać do podpisywania oświadczeń zobowiązujących do przestrzegania obowiązującego porządku prawnego, tzw. lojalek, a nierzadko także do współpracy z bezpieką, zaś samych przesłuchiowanych objęto tzw. kontrolą operacyjną³⁴.

Rozmowę ostrzegawczą przeprowadzono chociażby z Markiem Młyńskim, który był wówczas studentem II roku filologii polskiej i członkiem komitetu strajkowego podczas ostatniej akcji protestacyjnej (23 listopada – 6 grudnia 1981 r.). Podczas przesłuchania – według akt Instytutu Pamięci Narodowej – Młyński złożył oświadczenie, w którym zobowiązał się do „zaniechania wszelkiej szkodliwej politycznie działalności” oraz do „przestrzegania obowiązującego porządku prawnego”³⁵.

Nie zważając na rygory stanu wojennego, organizowano różnego rodzaju akcje protestacyjne. W Olsztynie najbardziej widocznym przejawem oporu społecznego były tzw. ciche marsze, które najczęściej odbywały się w porze emisji „Dziennika TV”. Najbardziej znaczącym był dzień 3 maja

³³ W. Gieszczyński, *Działania Służby Bezpieczeństwa...*, s. 218, 224.

³⁴ *Ibidem*.

³⁵ *Ibidem*, s. 219, 221.

1982 r., podczas którego w marszu wzięło udział ok. 3 tys. osób (90% uczestników stanowiła młodzież akademicka i licealna). Inną formą protestu było wyrażanie swoich uczuć religijno-patriotycznych poprzez masowe uczestnictwo w mszach świętych w intencji ojczyzny oraz w pielgrzymkach do sanktuariów maryjnych w Stoczku Warmińskim, Gietrzwałdzie i w Świętej Lipce. Jak podaje Witold Gieszczyński, w maju 1983 r. w ogólnopolskiej pielgrzymce akademickiej na Jasną Górę z obu olsztyńskich uczelni wzięło udział ponad 400 osób, z czego większość stanowili studenci WSP³⁶.

PRZEMIANY WYDZIAŁU HUMANISTYCZNEGO NA PRZEŁOMIE XX I XXI W.

Działalność Wydziału Humanistycznego, mimo ograniczeń związanych z sytuacją polityczną i gospodarczą kraju, przebiegała bez większych perturbacji. Poszczególne kierunki stopniowo wchodziły w 5-letni cykl kształcenia. Niestety, w 1983 r. Ministerstwo Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki odmówiło zgody na rekrutację na czterech kierunkach w olsztyńskiej WSP, tj. na historię, bibliotekoznawstwo i informację naukową, filologię rosyjską i matematykę.

Jednak od nowego roku akademickiego (1984/1985) władze uczelni uzyskały zgodę na wznowienie rekrutacji na trzech kierunkach z czterech „zawieszonych” (oprócz historii). Można przypuszczać, że decyzja ta była karą za zaangażowanie studentów historii w tworzenie i działalność NZS oraz organizowanie akcji strajkowych. Z drugiej strony to także skutek starań Zakładu Nauk Filozoficzno-Społecznych o uruchomienie nowego kierunku. Mimo że kierunek historia przez kilka lat (1983–1988) nie był uruchamiany, pracownicy dotychczasowego Zakładu Historii realizowali zajęcia na innych kierunkach studiów na Wydziale Humanistycznym³⁷. W miejsce historii uruchomiono w roku akademickim 1984/1985 kierunek nauki społeczne, który bardziej odpowiadał „linii politycznej” ówczesnych

³⁶ Ibidem, s. 228, 230.

³⁷ R. Gross, *Instytut Historii i Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie i jego studenci*, Olsztyn 2013, s. 13.

władz partyjnych i oświatowych. W tym samym roku Zakład Nauk Filozoficzno-Społecznych przekształcono w Zakład Nauk Społecznych. W roku akademickim 1985/1986 podzielono go na Zakład Filozofii i Socjologii oraz Zakład Ekonomii Politycznej i Nauki o Polityce.

Poprawiała się też baza lokalowa, bowiem systematycznie (aż do 1990 r.) przejmowano kolejne piętra budynku przy ul. Szrajbera 11. Jesienią 1982 r. przeniosła się tam Biblioteka Główna z czytelnią, we wrześniu 1984 r. – Zakład Filologii Polskiej oraz Zakład Bibliotekoznawstwa, jesienią tego samego roku – Zakład Historii Polski, Zakład Historii Powszechnej, Katedra Stosunków Międzynarodowych XX wieku, Zakład Nauk Społecznych, natomiast na początku 1989 r. – Zakład Filologii Rosyjskiej i Studium Praktycznej Nauki Języków Obcych. W tym samym budynku usytuowano dziekanat Wydziału Humanistycznego oraz Dział Wydawnictw z poligrafią. Jednocześnie Wydział Humanistyczny został scalony w jednym obiekcie, który po latach znów okazał się niewystarczający³⁸.

W 1989 r. nastąpiła kolejna fala niezadowolenia młodych ludzi, tym razem związana z przedmiotem ekonomia polityczna. Studenci II roku filologii polskiej 27 kwietnia skierowali do Senatu WSP petycję w sprawie zniesienia egzaminu z tego przedmiotu, którą podpisały 32 osoby. Ponieważ rektor nie zgodził się na to, studenci ogłosili w maju pogotowie strajkowe, a 25 maja 1989 r. rozpoczął się strajk. Brało w nim udział 11 studentów, którzy żądali (oprócz zniesienia egzaminu z ekonomii politycznej) bezpłatnego udostępnienia kserografu oraz zarejestrowania NZS³⁹. Kilka dni później w Polsce doszło do zmiany ustroju. Po 4 czerwca 1989 r. żądania studentów nabrały już innego charakteru. Na fali przemian dla WSP wywalczono też w 1990 r. gmach po byłym komitecie wojewódzkim PZPR w Olsztynie przy ul. Głowackiego 17. Znalazły tam lokum władze rektorskie i Wydział Pedagogiczny.

³⁸ G. Igliński, op. cit., s. 26.

³⁹ J. Chłosta, op. cit., s. 41.

Od 1 października 1988 r. zaczął funkcjonować pierwszy w dziejach Wydziału Humanistycznego instytut, którym był Instytut Historii. Stało się to za sprawą starań czynionych przez historyka doc. dr. hab. Józefa Śliwińskiego, wówczas prorektora ds. dydaktyczno-wychowawczych. Z dniem 15 grudnia 1989 r. utworzono Instytut Nauk Filozoficzno-Społecznych, a 1 stycznia 1990 r. – Instytut Filologii Polskiej, którego pierwszym dyrektorem została doc. dr hab. Anna Pospiszyl. W 1997 r. Instytut Nauk Filozoficzno-Społecznych został przekształcony w Instytut Nauk Politycznych i Filozoficzno-Społecznych. Uruchomiono także nowy kierunek studiów – politologia i nauki społeczne. W miejsce instytutu cztery lata później utworzono Instytut Nauk Politycznych, część pracowników przeszła do tworzonego Instytutu Filozofii⁴⁰. W 1994 r. utworzono na Wydziale Humanistycznym kierunek administracja, a następnie Instytut Prawa i Administracji. W 1999 r. olsztyńskie prawo i administracja przeszły do formującego się już na UWM nowego wydziału – Prawa i Administracji (od 2001 r.).

W latach 90. doszło także do powstania na Wydziale Humanistycznym kierunków filologicznych: filologii angielskiej i filologii germańskiej. Zarządzeniem nr 80/89/90 Rektora WSP z 20 czerwca 1990 r. powołano Nauczycielskie Kolegium Języka Angielskiego. Po kilku latach, w 2005 r., w strukturze Instytutu Słowiańszczyzny Wschodniej powstały Zakład Filologii Angielskiej i Zakład Filologii Germańskiej, z których wyłoniły się w 2006 r.: Katedra Filologii Angielskiej i Katedra Filologii Germańskiej.

Tymczasem ze względu na niespełnianie wymogów kadrowych, zawieszono w 1992 r. rekrutację studentów na kierunek bibliotekoznawstwo i informacja naukowa. Zakład Bibliotekoznawstwa w latach 1992–1997 utracił samodzielność organizacyjną i został włączony do Instytutu Filologii Polskiej, gdzie uruchomiono specjalność informacja naukowa i bibliologia. W 1997 r. otworzyła się nowa możliwość rozwoju tego kierunku. Zakład Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej wyłączono ze struktur Instytutu Filologii Polskiej i uruchomiono nabór studentów na 3-letnie zawodowe

---

⁴⁰ R. Gross, *Wydział Humanistyczny...*, s. 14, 16.

studia licencjackie na kierunku bibliotekoznawstwo i informacja naukowa. Niestety, po nieudanych próbach samodzielnego istnienia w 2002 r. zakład włączono w struktury Instytutu Historii i Stosunków Międzynarodowych⁴¹.

W ostatnim roku funkcjonowania WSP (listopad 1998 r.) miała miejsce kolejna przeprowadzka, tym razem do budynku przy ul. Marcina Kasprzaka 18 (obecnie ul. Obrońców Tobruku 3). Zostały tam przeniesione Instytut Historii oraz Instytut Prawa i Administracji, które funkcjonowały w tej siedzibie do końca stycznia 2006 r.⁴²

Znaczący rozwój Wydziału Humanistycznego nastąpił po utworzeniu UWM z połączenia WSP, ART i Warmińskiego Instytutu Teologicznego w 1999 r.⁴³ Osobą, która na Wydziale Humanistycznym była najbardziej zaangażowana w przemiany związane z powstaniem UWM, był dwukrotny dziekan i dwukrotny rektor WSP prof. dr hab. Andrzej Staniszewski. W latach 1990–1993 był on dziekanem Wydziału Humanistycznego, następnie został przez dwie kadencje rektorem WSP (1993–1996, 1996–1999). Po utworzeniu UWM znowu został dziekanem Wydziału Humanistycznego przez dwie kadencje (1999–2002, 2002–2005).

Po utworzeniu UWM zaczęto budować nowy gmach Wydziału Humanistycznego w dzielnicy Kortowo II. W latach 2001–2005 przy ul. Kurta Obitza 1 wybudowano Centrum Nauk Humanistycznych, do którego przeniósł się w lutym 2006 r. wydział ze wszystkimi swoimi instytutami. Dziekanem został wówczas na dwie kadencje prof. dr hab. Norbert Kasperek (2005–2008, 2008–2012).

⁴¹ Ibidem, s. 17.

⁴² I. Lewandowska, *Dzieje Instytutu w zestawieniach i tabelach*, [w:] A. Kopiczko (red.), *Instytut Historii i Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie (1969–1988–2013). Dzieje – profil badawczy – absolwenci*, Olsztyn 2013, s. 183.

⁴³ Ustawa z 9 lipca 1999 r. o utworzeniu Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie (Dz.U. z 1999 r., nr 69, poz. 762). Więcej zob. B. Łukaszewicz (wstęp, wybór i oprac.), *U źródeł Uniwersytetu 1993–1999. Materiały i dokumenty do powstania Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie*, przedmowa S. Achremczyk, Olsztyn 1999; D. Januszko, J. Kozdroń, B. Pilarek (oprac.), *Narodziny Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego*, Olsztyn 1999; S. Achremczyk, *Nauk przemożnych perła. Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie 1999–2009*, Olsztyn 2009.

Intencją władz rektorskich było przeniesienie kształcenia z budynków znajdujących się w centrum miasta do Kortowa, tak by scalić – również wizerunkowo – nowy uniwersytet. Wydział Humanistyczny jako drugi (po Wydziale Biologii) uzyskał nową siedzibę. Rozwój wydziału polegał nie tylko na otwieraniu nowych kierunków, jak stosunki międzynarodowe czy dziennikarstwo, ale także na zmierzeniu się z olbrzymią liczbą studentów, wynikającą z tzw. boomu edukacyjnego, który nastąpił w latach 2005–2010. Na wydziale kształciło się wówczas ponad pięć tysięcy studentów, było po kilkanaście grup na filologii angielskiej i na dziennikarstwie oraz osiem grup na stosunkach międzynarodowych⁴⁴.

W nowej strukturze uniwersytetu dochodziło do różnorodnych przekształceń organizacyjnych poszczególnych jednostek wydziału. Zostały one szczegółowo przedstawione w kolejnych rozdziałach opisujących historię powstawania i rozwoju instytutów, katedr i kierunków Wydziału Humanistycznego.

BIBLIOGRAFIA

Dokumenty

Rozporządzenie Rady Ministrów z 19 czerwca 1969 r. w sprawie utworzenia Wyższych Szkół Nauczycielskich w Bydgoszczy, Kielcach, Olsztynie i Słupsku (Dz.U. PRL z 1969 r., nr 18, poz. 134).

Rozporządzenie Rady Ministrów z 20 sierpnia 1974 r. w sprawie przekształcenia Wyższych Szkół Nauczycielskich w Bydgoszczy, Częstochowie, Olsztynie, Siedlcach i Słupsku w Wyższe Szkoły Pedagogiczne (Dz.U. PRL z 1974 r., nr 30, poz. 177).

Uchwała Prezydium Rządu z 18 maja 1954 r. w sprawie ulepszenia systemu kształcenia nauczycieli szkół podstawowych i średnich (Dz. Urz. Ministerstwa Oświaty z 1954 r., nr 7, poz. 57).

Ustawa z 9 lipca 1999 r. o utworzeniu Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie (Dz.U. z 1999 r., nr 69, poz. 762).

⁴⁴ *Nie ma Uniwersytetu bez humanistyki*, rozmowa M. Hołubowskiej z dziekanem A. Szymtem, „Wiadomości Uniwersyteckie” 2019, nr 10, s. 10–11.

Opracowania

- Achremczyk S., *Nauk przemożnych perła. Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie 1999–2009*, Olsztyn 2009.
- Chłosta J., *Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Olsztynie 1969–1999*, Olsztyn 1999.
- Faruga A., Achremczyk S. (red.), *Olsztyn akademicki: 1945–1950–2010*, Olsztyn 2010.
- Gieszczyński W., *Działania Służby Bezpieczeństwa wobec środowiska akademickiego Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Olsztynie w czasie stanu wojennego*, [w:] A. Czwołek, W. Polak (red.), *Stan wojenny. Fakty, hipotezy, interpretacje*, Toruń 2007.
- Gieszczyński W., *Protesty studenckie w Olsztynie w 1981 roku*, „Pamięć i Sprawiedliwość” 2003, nr 2.
- Gross R., *Instytut Historii i Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie i jego studenci*, Olsztyn 2013.
- Gross R., *Wydział Humanistyczny 1969–2009*, Olsztyn 2009.
- Igliński G., *Narodziny i metamorfozy olsztyńskiej polonistyki*, „Prace Literaturoznawcze” 2019, t. I, numer specjalny *Pamięć maluje przeszłe lata. Pół wieku olsztyńskiej polonistyki (1969–2019)*, red. J. Chłosta-Zielonka, I. Maciejewska.
- Januszko D., Kozdroń J., Pilarek B. (oprac.), *Narodziny Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego*, Olsztyn 1999.
- Kalembka S., *Uniwersytet, instytucja kultury europejskiej – przeszłość i przyszłość*, „Echa Przeszłości” 2000, t. I.
- Lebiedziewicz J., *Z dziejów pierwszej wyższej uczelni w Olsztynie 1945–1948*, „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki” 1980, nr 2.
- Lewandowska I., *Dzieje Instytutu w zestawieniach i tabelach*, [w:] A. Kopiczko (red.), *Instytut Historii i Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie (1969–1988–2013). Dzieje – profil badawczy – absolwenci*, Olsztyn 2013.

- Lewandowska I., *Instytut Mazurski jako instytucja nauki. Postulaty badawcze. Kalendarium*, [w:] W. Gieszczyński, W.B. Łach, K. Sacewicz (red.), *Historia i pamięć. Studia z dziejów XX wieku*, Olsztyn 2011.
- Łukaszewicz B. (wstęp, wybór i oprac.), *U źródeł Uniwersytetu 1993–1999. Materiały i dokumenty do powstania Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie*, przedmowa S. Achremczyk, Olsztyn 1999.
- Nie ma Uniwersytetu bez humanistyki*, rozmowa M. Hołubowskiej z dziekanem A. Szmytem, „Wiadomości Uniwersyteckie” 2019, nr 10.
- Radziszewska M., *Studium Nauczycielskie w Olsztynie w latach 1954–1969. Przyczynek do badań szkolnictwa pedagogicznego na Warmii i Mazurach*, „Komunikaty Mazursko-Warmińskie” 2017, nr 3.
- Turkowski L., *Nie tylko – jak, również – gdzie?*, „Tygodnik Kulturalny” nr 4 z 28 stycznia 1968 r.
- Zienkiewicz T., *XX lat Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Olsztynie*, Olsztyn 1989.

Fot. 1. Pierwsza siedziba WH przy ul. Żołnierskiej 14
Źródło: Archiwum WH

Fot. 2. Pierwszy dziekan doc. dr Andrzej Maria Lewicki wręcza indeks (1973)
Źródło: Archiwum WH

Fot. 3. Doc. dr Andrzej Maria Lewicki –
pierwszy dziekan WH (1969–1974)
Źródło: Archiwum WH

Fot. 4. Prof. Jan Sikora – rektor WSN/WSP, drugi z lewej; prof. Stanisław Szostakowski – dziekan WH
Źródło: Archiwum WH

Fot. 5. Siedziba WH przy ul. Seweryna Pięknego 3a
Źródło: Archiwum WH

Fot. 6. Awangarda WH podczas pochodu pierwszomajowego (lata 80.)
Źródło: Archiwum WH

Fot. 7. Doc. dr Miron Zbyszko
Małyjasiak – pierwszy dziekan WH
na WSP (1974–1977)
Źródło: Archiwum WH

Fot. 8. Budynek WH przy ul. Feliksa Szrajbera 1
Źródło: Archiwum WH

Fot. 9. Budynek WH przy pl. Jedności Słowiańskiej 1
Źródło: Archiwum WH

Fot. 10. Otrzęsiny studentów pierwszego roku
Źródło: Archiwum WH

Fot. 11. Strajk studentów w budynku WH przy ul. Szrajbera 11 (1989)
Źródło: Archiwum WH

Fot. 12. Dr Mirosław Świętecki –
dziekan WH (1977–1981)
Źródło: Archiwum WH

Fot. 13. Doc. dr Jadwiga Rudnicka –
pierwsza kobieta na stanowisku
dziekana WH (1981–1982)
Źródło: Archiwum WH

Fot. 14. Prof. dr hab.
Stanisław Szostakowski –
dziekan WH (1982–1987)
Źródło: Archiwum WH

Fot. 15. Prof. Andrzej Staniszewski – rektor WSP, piąty z prawej; prof. Albert Bartoszewicz – dziekan WH, członkowie Senatu z WH (pierwszy z lewej; mgr Waldemar Ziarek, drugi z lewej; prof. Jan Sobczak, pierwszy z prawej; prof. Tadeusz Filipkowski)

Źródło: Archiwum WH

Fot. 16. Wmurowanie kamienia węgielnego pod nową siedzibę WH przy ul. Kurta Obitza 1

Źródło: Archiwum WH

Fot. 17. Prof. dr hab. Stanisław Achremczyk – prorektor UWM (1999–2006)
Źródło: Archiwum WH

Fot. 18. Prof. dr hab. Grzegorz Białuński – prorektor UWM (2012–2019)
Źródło: Archiwum WH

Fot. 19. Siedziba WH przy ul. Feliksa Szrajbera 11

Źródło: Archiwum WH

Fot. 20. Prof. dr hab.
Walenty Piłat – dziekan WH
(1987–1990)

Źródło: Archiwum WH

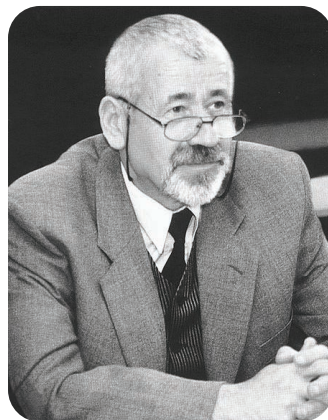

Fot. 21. Prof. dr hab.
Maria Biolik – dziekan WH
(1993–1996)

Źródło: Archiwum WH

Fot. 22. Pierwszy dziekan prof.
Andrzej Maria Lewicki odbiera
pamiątkowy medal 50-lecia WH (2019)
Źródło: Archiwum WH

Fot. 23. Prof. dr hab.
Albert Bartoszewicz –
dziekan WH (1996–1999)
Źródło: Archiwum WH

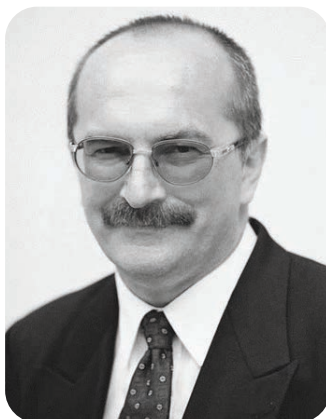

Fot. 24. Budynek WH przy ul. Obrońców Tobruku 3
Źródło: Archiwum WH

Fot. 25. Prof. dr hab.
Andrzej Staniszewski –
dziekan WH (1990–1993,
1999–2002, 2002–2005)
Źródło: Archiwum WH

Fot. 26. Prof. dr hab.
Norbert Kasperek –
dziekan WH (2005–2008,
2008–2012)
Źródło: Archiwum WH

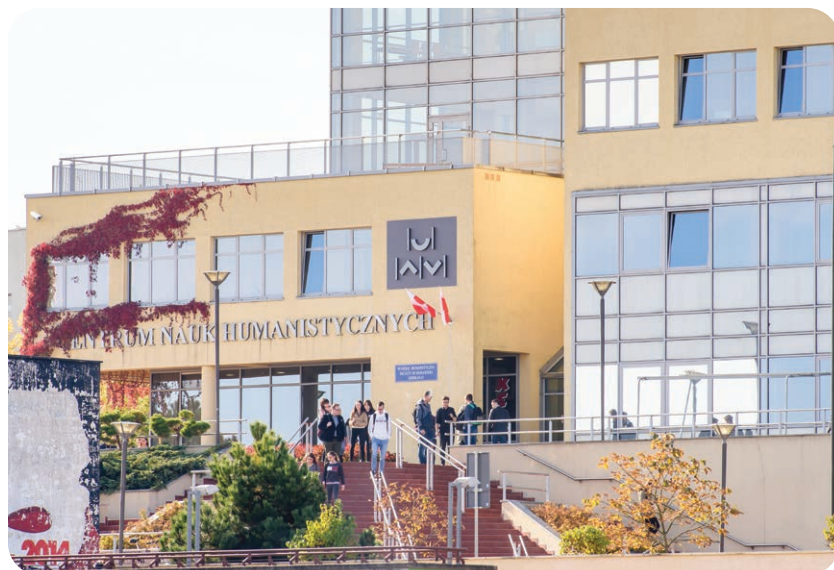
Fot. 27. Laureaci konkursu „Superhuman” (2016)
Źródło: Archiwum WH

Fot. 28. Pracownicy dziekanatu z władzami WH z lat 2005–2012 i administratorem budynku w holu przy ul. Kurta Obitza 1
Źródło: Archiwum WH

Fot. 29. Dr hab.
Andrzej Szmyt,
prof. UWM – dziekan WH
(2012–2016, 2016–2020, 2020–2022)
Źródło: Archiwum WH

Fot. 30. Wejście do budynku Centrum Nauk Humanistycznych – głównej siedziby WH

Źródło: Archiwum WH

J O A N N A   C H Ł O S T A - Z I E L O N K A

<https://orcid.org/0000-0001-8057-1898>

Instytut Literaturoznawstwa

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

2.

Wydział Humanistyczny w trzeciej dekadzie XXI wieku

Aktualnie Wydział Humanistyczny jest jednym z piętnastu wydziałów UWM, obok Szkoły Zdrowia Publicznego i Filii UWM w Ełku. Stał się nim w momencie utworzenia uniwersytetu 1 września 1999 r. z trzech olsztyńskich instytucji: ART (dawnej: WSR), WSP (wcześniej: WSN) oraz Warmińskiego Instytutu Teologicznego. Pierwsza inauguracja roku akademickiego na UWM miała miejsce 1 października 1999 r. Tym samym Wydział Humanistyczny, w nowej strukturze, trwa już ćwierć wieku. W nowym okresie wydziałem kierował najpierw polonista prof. dr hab. Andrzej Staniszewski (1999–2005), a następnie, nieprzerwanie przez 17 lat, historycy: prof. dr hab. Norbert Kasperek (2005–2012) i dr hab. Andrzej Szmyt, prof. UWM (2012–2022). Z dniem 1 kwietnia 2022 r. Rektor UWM decyzją nr 38/2022 powierzył funkcję dziekana Wydziału Humanistycznego w kadencji 2020–2024 językoznawcy, polskiemu filologowi, członkowi Rady Języka Polskiego, kierującego Zespołem Ortograficzno-Onomastycznym tej Rady – prof. dr. hab. Mariuszowi Rutkowskiemu.

Historia zatoczyła w ten sposób koło, bo pierwszym dziekanem w latach 1969–1974 był także językoznawca – dr Andrzej Maria Lewicki. Wydział przez lata zwiększał swoją aktywność w wielu obszarach. Tak dzieje się do dzisiaj. Realizowane są tu granty naukowe Narodowego Centrum Nauki, Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki i programu ministerialnego pod nazwą „Nauka dla Społeczeństwa”. Najnowsze dokonania badaczy prezentowane są m.in. w siedmiu czasopismach naukowych ukazujących się na wydziale: „Acta Neophilologica”, „Echa Przeszłości”, „Humanistyka i Przyrodoznawstwo”, „Media – Kultura – Komunikacja Społeczna”, „Przegląd Wschodnioeuropejski”, „Prace Językoznawcze” i „Prace Literaturoznawcze”. Część z nich należy do międzynarodowej, prestiżowej bazy Scopus („Echa Przeszłości”, „Przegląd Wschodnioeuropejski” i „Prace Literaturoznawcze”)¹.

Największe wrażenie robi porównanie początkowych lat działania wydziału z aktualnymi danymi. Kadra w 1969 r. liczyła 9 pracowników etatowych (dr Andrzej Maria Lewicki, dr Jan Sikora, dr Stanisław Szostakowski, mgr Mieczysław Kaczyński, mgr Luba Sołoma, mgr Teresa Brzeska-Smerek, mgr Ryszard Świątkowski, mgr Adam Bezwiński, mgr Irena Korsak-Bałabańska) i 7 zatrudnionych w ramach godzin zleconych². Obecnie na Wydziale Humanistycznym zatrudnionych jest 156 pracowników naukowo-dydaktycznych, w tym 16 profesorów, 53 doktorów habilitowanych (w tej liczbie 35 z tytułem profesora uczelni), 74 doktorów i 13 magistrów. Kadre administracyjną reprezentuje 22 pracowników³.

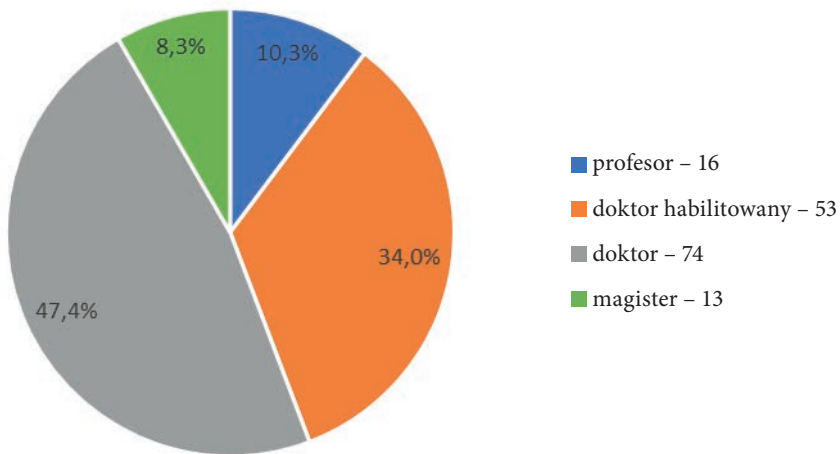
---

¹J. Chłosta-Zielonka, *Rozwój czasopiśmiennictwa na Warmii i Mazurach po 1989 roku*, [w:] W. Gieszczyński, N. Kasperek (red.), *Warmia i Mazury w okresie przemian ustrojowych w Polsce (1989–1991). Wybrane zagadnienia*, t. 2, Olsztyn 2024, s. 101–128.

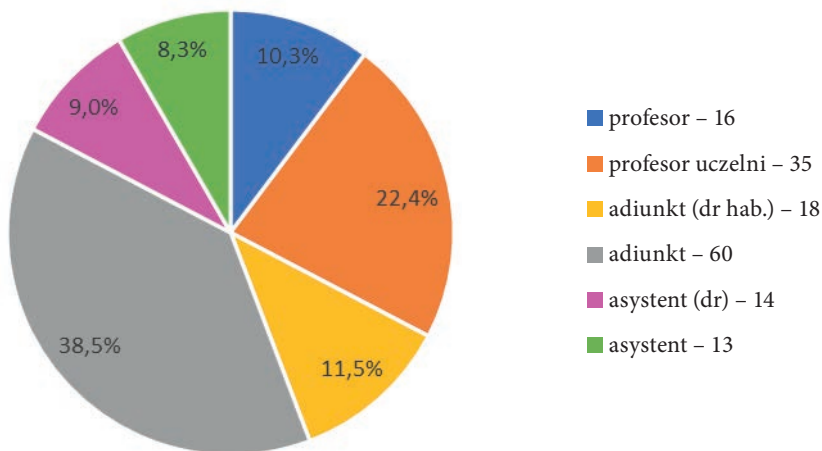
²Szerzej: G. Igliński, *Narodziny i metamorfozy olsztyńskiej polonistyki*, „Prace Literaturoznawcze” 2019, t. I, numer specjalny *Pamięć maluje przeszłe lata. Pół wieku olsztyńskiej polonistyki (1969–2019)*, red. J. Chłosta-Zielonka, I. Maciejewska, s. 11.

³Sprawozdanie z działalności Wydziału Humanistycznego UWM w roku akademickim 2022/2023, Olsztyn, 30 listopada 2023 r.

Wykres 1. Struktura zatrudnienia nauczycieli akademickich na Wydziale Humanistycznym z podziałem na stopnie i tytuły naukowe w roku akademickim 2022/2023

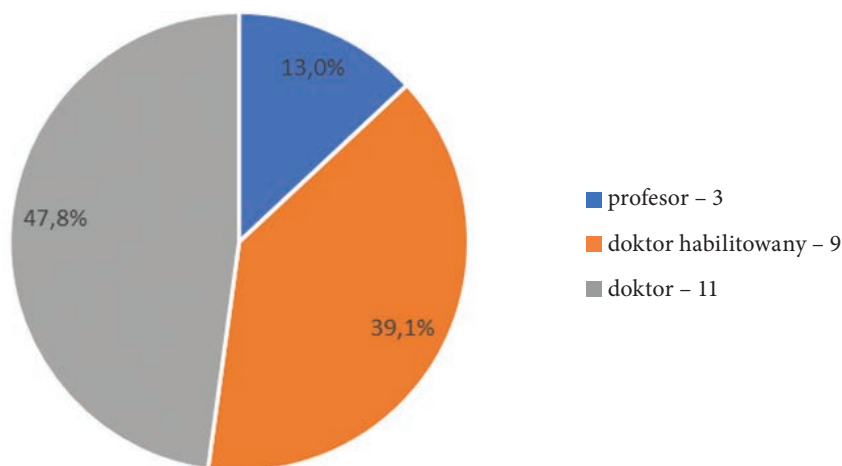
Wykres 2. Struktura zatrudnienia nauczycieli akademickich na Wydziale Humanistycznym według zajmowanych stanowisk w roku akademickim 2022/2023

Struktura organizacyjna Wydziału Humanistycznego przez lata się zmieniała. Poszerzeniu uległy ścieżki indywidualnie i zbiorowo prowadzonych badań, rozrastała się oferta dydaktyczna o nowe kierunki kształcenia. Na mocy ustawy o szkolnictwie wyższym z 20 lipca 2018 r. doszło do wyodrębnienia się na wydziale następujących dyscyplin: historia, filozofia, językoznawstwo, literaturoznawstwo oraz nauki o komunikacji i mediach, skupionych w odrębnych instytutach. Po ich pierwszej ewaluacji w 2022 r. językoznawstwo otrzymało kategorię A, pozostałe – kategorię B+, dzięki czemu wszystkie dyscypliny uzyskały pełnię praw akademickich w zakresie prowadzenia postępowań awansowych (doktoratów i habilitacji). Od 2020 r. pracownicy wydziału przyporządkowani są do pięciu instytutów: Instytutu Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej, Instytutu Historii, Instytutu Filozofii, Instytutu Językoznawstwa i Instytutu Literaturoznawstwa. O ile trzy pierwsze instytuty nie zmieniły zasadniczo swojej struktury, a także sposobu prowadzenia badań i kształcenia, o tyle kształt dwóch ostatnich uległ zdecydowanej zmianie. Mianowicie rozwijające się do tej pory autonomicznie wszystkie filologie, w tym polska, angielska, niemiecka i rosyjska, zostały podzielone zgodnie z reprezentowanymi dwiema dyscyplinami. A zatem w skład Instytutu Językoznawstwa weszły Katedra Języka Polskiego i Logopedii, Katedra Języka Niemieckiego, Katedra Języka Angielskiego, a od 2019 r. także nowo utworzona Katedra Lingwistyki Stosowanej, z kolei w skład Instytutu Literaturoznawstwa – odpowiednio: Katedra Literatury Polskiej, Katedra Literatur i Kultur Anglojęzycznych, Katedra Literatury i Kultury Krajów Niemieckojęzycznych i Katedra Literatury i Języka Rosyjskiego. Dyrektorzy instytutów dbają o rozwój naukowy pracowników i o jak najwyższe wyniki badań, pomagają w osiągnięciu kolejnych etapów naukowej kariery, motywują do zdobywania grantów i wyjazdów na staże krajowe i zagraniczne. Kierownicy katedr zarządzają dydaktyką nauczania, troszcząc się także o właściwą obsadę kadrową w taki sposób, by zatrudnieni w ich jednostkach pracownicy mogli wykazać w swoim dorobku

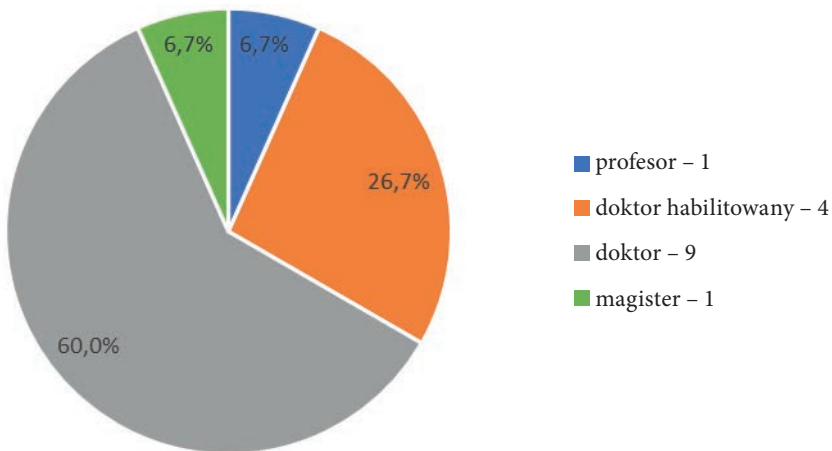
publikacje potrzebne do prowadzenia danego kierunku. Takie są wymogi kontrolującej proces dydaktyczny na uczelniach wyższych Polskiej Komisji Akredytacyjnej.

Na Wydziale Humanistycznym od 2020 r. organem opiniodawczo-doradczym jest Rada Dziekańska Wydziału Humanistycznego – jako jedna z podstawowych jednostek organizacyjnych UWM, na czele której stoi dziekan. W jej skład wchodzi także prodekan, dyrektorzy i zastępcy instytutów, kierownik dziekanatu, przewodniczący wydziałowego samorządu studenckiego i przedstawiciele związków zawodowych.

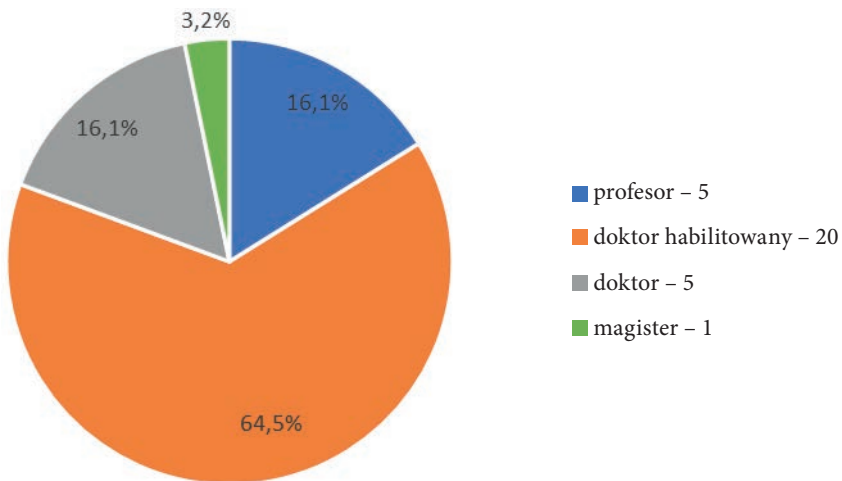
Strukturę organizacyjną tworzy pięć rad dyscyplin usytuowanych w wymienionych wcześniej instytutach. Ich liczbowe składy przedstawiają dane z wykresów 3–7.

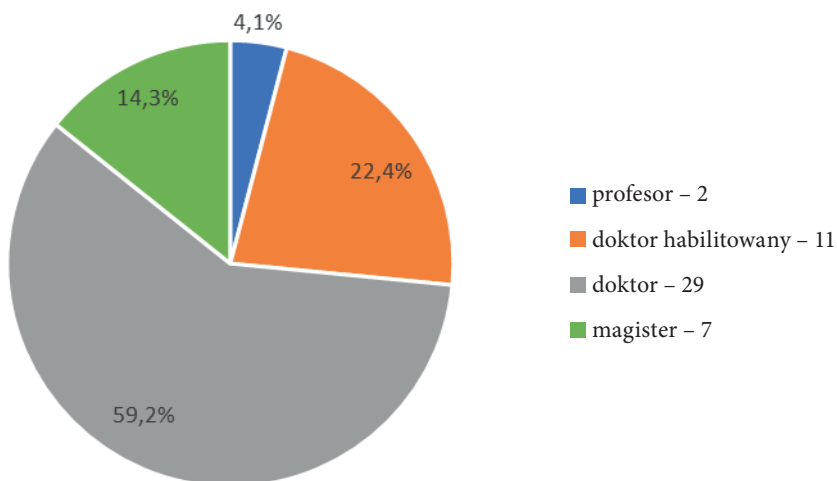
Wykres 3. Struktura zatrudnienia nauczycieli akademickich w Instytucie Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej z podziałem na stopnie i tytuły naukowe w roku akademickim 2022/2023

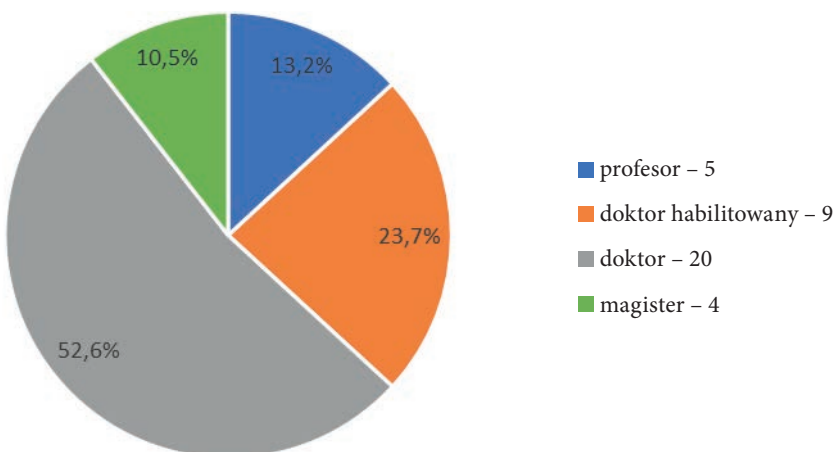
Wykres 4. Struktura zatrudnienia nauczycieli akademickich w Instytucie Filozofii z podziałem na stopnie i tytuły naukowe w roku akademickim 2022/2023

Wykres 5. Struktura zatrudnienia nauczycieli akademickich w Instytucie Historii z podziałem na stopnie i tytuły naukowe w roku akademickim 2022/2023

Wykres 6. Struktura zatrudnienia nauczycieli akademickich w Instytucie Językoznawstwa z podziałem na stopnie i tytuły naukowe w roku akademickim 2022/2023

Wykres 7. Struktura zatrudnienia nauczycieli akademickich w Instytucie Literaturoznawstwa z podziałem na stopnie i tytuły naukowe w roku akademickim 2022/2023

Na wydziale od wielu lat działają także samodzielne jednostki, zorganizowane w formie centrów. Centrum Kultury i Języka Polskiego dla Cudzoziemców powstało na mocy uchwały Senatu UWM z 28 stycznia 2005 r. jako jednostka ogólnouczelniana. Celem działalności centrum jest nauczanie języka polskiego obcokrajowców oraz osób polskiego pochodzenia. Jednostka przeprowadza semestralne kursy języka polskiego jako obcego na poziomach od A1 do C1, a od grudnia 2019 r. także państwowe egzaminy certyfikatowe z języka polskiego jako obcego. Drugą, podobną jednostkę, Centrum Egzaminacyjne Goethe-Institut, powołano uchwałą Senatu UWM z 23 kwietnia 2002 r. z licencją Goethe-Institut w Monachium na przeprowadzanie egzaminów certyfikatowych. Obecnie posiada pełną ofertę egzaminów certyfikatowych z języka niemieckiego na wszystkich poziomach: od A1 do C2 i jest jedynym tego typu centrum egzaminacyjnym w województwie warmińsko-mazurskim. Egzaminy te są uznawane na całym świecie. Z kolei Centrum Badań Europy Wschodniej powołano uchwałą Senatu UWM nr 205 z 29 czerwca 2007 r. Celem działalności tej jednostki jest integracja działań środowiska naukowego, samorządowego i gospodarczego w dziedzinie kulturowych, politycznych oraz gospodarczych kontaktów Polski z krajami Europy Wschodniej poprzez konsolidację interdyscyplinarnych badań humanistycznych nad kulturą, historią, językiem oraz współczesnymi kierunkami rozwoju społeczno-politycznego krajów Europy Wschodniej.

Na Wydziale Humanistycznym w ciągu 55 lat jego istnienia zorganizowano dziesiątki kongresów, konferencji, sympozjów i seminariów naukowych, często we współpracy z innymi ośrodkami zarówno krajowymi, jak i zagranicznymi. Nie sposób ich wszystkich wymieniść⁴. Warto przywołać te najbardziej aktualne, świadczące o dynamicznym naukowym rozwoju i stałej aktywności humanistycznego środowiska. Olsztyńscy germaniści w 2022 r. byli gospodarzami VI Międzynarodowego Kongresu Środkowoeuropejskiego Związku Germanistów „Wende? Wenden!“. Neolingwiści w 2023 r. po raz ósmy zorganizowali ogólnopolską konferencję translatorską „Między światami – między słowami”. Rok 2023,

---

⁴Szczegółowo piszą o ich organizacji i efektach autorzy historii poszczególnych jednostek.

upamiętniający postać wybitnego astronoma Mikołaja Kopernika, stał się okazją do organizacji przez Instytut Historii Kongresu Kopernikańskiego na skalę ogólnopolską i światową. W 2024 r., po raz dwunasty, historycy byli gospodarzami konferencji „Życie prywatne Polaków w XIX wieku. Relacje, więzi, parantele”. Polscy językoznawcy w maju 2024 r. zebrali się na VIII edycji międzynarodowej konferencji „Nowe zjawiska w języku, tekście i komunikacji”. Nieco później odbyły się także jubileuszowe 20. Międzynarodowe Dni Afryki, organizowane przez małżeństwo profesorów: literaturoznawczynię Iwonę Annę Ndiaye i historyka Barę Ndiaye. We wrześniu 2024 r. glottodydaktycy zorganizowali konferencję „Nauczanie i uczenie się języków obcych a otoczenie naukowe, kulturowe i społeczno-gospodarcze”, a polscy literaturoznawcy – „Egodokumenty w badaniach filologów i historyków (znaczenie, metodologia, teoria gatunków)”. Filozofowie w październiku 2024 r. poprzez symposium „Kant – wczoraj, dziś i jutro” nawiązali do obchodów roku wielkiego filozofa. To tylko niektóre z ważnych ostatnich inicjatyw, będące dowodem na nieustające zaangażowanie w najnowsze zadania badawcze humanistów z Olsztyna.

W 50. rocznicę istnienia Wydziału Humanistycznego dokonano podsumowania liczby absolwentów, która sięgnęła w 2019 r. blisko 23 tys.⁵ Po pięciu latach, w 2024 r., była to już na pewno liczba przekraczająca 25 tys., ponieważ co roku mury uczelni opuszcza prawie 500 studentów wydziału. Kształcenie w roku akademickim 2023/2024 prowadzone było na 10 kierunkach na I stopniu, kończącym się uzyskaniem tytułu licencjata, i na 11 kierunkach II stopnia, dającym tytuł magistra. Były to:

- analiza i kreowanie trendów,
- dziennikarstwo i komunikacja społeczna (w dwóch zakresach na I stopniu: dokumentalistyka medialna i nowe media, a także komunikacja wizerunkowa i dziennikarstwo radiowo-telewizyjne na II stopniu),
- filologia angielska (na obu stopniach w dwóch zakresach: filologia angielska i nauczanie języka angielskiego),

⁵ Nie ma uniwersytetu bez humanistyki, rozmowa M. Hołubowskiej z dziekanem A. Szymtem, „Wiadomości Uniwersyteckie” 2019, nr 10, s. 11.

- filologia germańska,
- filologia polska (w dwóch zakresach na I stopniu: nauczanie języka polskiego i wiedza o kulturze, a także edytorstwo tekstów i nauczanie języka polskiego na II stopniu),
- filologia rosyjska,
- filozofia (na II stopniu zakres: interakcje społeczne i kooperacja),
- historia (w dwóch zakresach na I stopniu: historia i nauczanie historii i wiedzy o społeczeństwie oraz ogólnohistoryczny, na II stopniu: archiwistyka i zarządzanie dokumentacją współczesną oraz nauczanie historii i wiedzy o społeczeństwie),
- interdyscyplinarne studia strategiczne (II stopień),
- lingwistyka w biznesie,
- logopedia.

Kierunki filologia angielska, filologia polska i historia przygotowują do zawodu nauczyciela w szkole podstawowej i ponadpodstawowej. Ukończenie studiów na Wydziale Humanistycznym pozwala podjąć pracę w instytucjach oświatowych, redakcjach gazet i portali internetowych, stacjach radiowych i telewizyjnych, działach HR, agencjach PR, wydawnictwach, instytucjach kultury, agencjach reklamowych, biurach tłumaczeniowych, urzędach państwowych, fundacjach, organizacjach pozarządowych, instytucjach turystycznych, przedsiębiorstwach branży reklamowej i w instytucjach usługowych. Absolwenci wszystkich kierunków mogą kontynuować studia w Szkole Doktorskiej w wybranej dyscyplinie. Uniwersytet od 1 października 2019 r. prowadzi jedną, transdyscyplinarną szkołę doktorską, w której kształcenie od 1 października 2023 r. podjęli doktoranci w ramach 9 dziedzin i 23 dyscyplin naukowych i artystycznych. Kształcenie w Szkole Doktorskiej UWM trwa 8 semestrów, zgodnie z 8. Polską Ramą Kwalifikacji. Od 1 października 2022 r. prowadzone jest całkowicie w języku angielskim. Rekrutacja do Szkoły Doktorskiej UWM odbywa się w drodze konkursu.

Studenci swoje zainteresowania mogą rozwijać w kołach naukowych działających na Wydziale Humanistycznym. W roku akademickim 2023/2024 działało 25 kół. Były to:

- Studenckie Naukowe Koło Językoznawców,
- Koło Naukowe Literaturoznawców,
- Naukowe Koło Teatralne „Salve verbum”,
- Koło Naukowe Popkulturalni,
- Studenckie Koło Naukowe „Laboratorium logopedyczne”,
- Studenckie Koło Naukowe „Hoży Translatorzy”,
- Studenckie Koło Naukowe „Grammar Fans’ Circle”,
- Studenckie Koło Inicjatyw Anglistycznych „Anglo-Cooltura Juniors”,
- Studenckie Koło Retoryczne LOGOS,
- Studenckie Koło Naukowe Miłośników Kultury Brytyjskiej i Amerykańskiej „Anglo Cooltura-Seniors”,
- Studenckie Koło Naukowe Młodych Germanistów,
- Studenckie Koło Translatorskie PL-DE,
- Studenckie Koło Naukowe Lingwistyki w biznesie,
- Studenckie Koło Sławistyczne,
- Kooperatywa Filozoficzno-Artystyczna,
- Koło Inicjatyw Filozoficznych,
- Radiowe Koło Naukowe „Eter”,
- Studenckie Koło Telewizyjne ZOOM,
- Studenckie Koło Medioznawcze #UWMedialni,
- Studenckie Naukowe Koło Historyków Starożytności,
- Naukowe Koło Studentów Historii UWM,

- Koło Naukowe Studenckiej Współpracy Zagranicznej,
- Naukowe Koło Symulacji i Gier Strategicznych,
- Naukowe Koło Historyków Wojskowości,
- Studenckie Koło Afrykanistyczne.

Koła motywują studentów do samodzielnej pracy naukowej, kontynuowanej m.in. w Szkole Doktorskiej. Umożliwiają poznawanie zagadnień naukowych, poszerzanie wiedzy, publikowanie wyników własnych badań. Rozwijają samodzielność, ale także uczą współpracy przy zespołowych badaniach. Zapewniają rozwój edukacyjny. Ich działalność ma wymiar naukowy, edytorski, referatowo-szkoleniowy i organizacyjny. Koła co roku walczą w konkursie „Studencki Grant Rektora”, umożliwiając finansowanie prowadzonych badań w szerszym zakresie.

Na Wydziale Humanistycznym umiejscowione są także oddziały ogólnopolskich towarzystw i stowarzyszeń naukowych: Polskiego Towarzystwa Historycznego, Towarzystwa Miłośników Języka Polskiego, Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza, Polskiego Towarzystwa Logopedycznego i Polskiego Towarzystwa Filozoficznego. Swoje siedziby mają tu komitety okręgowe ogólnopolskich olimpiad przedmiotowych: Olimpiady Literatury i Języka Polskiego Szkoły Podstawowe, Olimpiady Literatury i Języka Polskiego Szkoły Ponadpodstawowe, Olimpiady Historycznej Polskiego Towarzystwa Historycznego, Olimpiady Wiedzy o Mediach i Olimpiady Filozoficznej Polskiego Towarzystwa Filozoficznego. Zawody I stopnia przeprowadzane są w szkołach, a II stopnia – w 19 okręgach, które w większości pokrywają się z granicami województw. Na Wydziale Humanistycznym w olimpiadach bierze udział uzdolniona młodzież z okręgu warmińsko-mazurskiego, tj. uczniowie ze szkół podstawowych i ponadpodstawowych województwa warmińsko-mazurskiego.

Pracownicy służą także pomocą merytoryczną nauczycielom. Na wydziale działa Forum Nauczycielskie, w ramach którego trwa współpraca z Warmińsko-Mazurskim Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli

w Olsztynie w obszarach nauczania języków angielskiego, niemieckiego, polskiego, jak również historii. Wykładowcy prowadzą szkolenia i wykłady nie tylko w Olsztynie, ale na terenie województwa warmińsko-mazurskiego.

Do zakresu swoich działań wykładowcy włączają także działalność popularyzatorską. Wypływa ona z jednej strony z chęci przekazywania wiedzy w sposób przystępny dla młodzieży i studentów Uniwersytetów Trzeciego Wieku, ale także jest sposobem na zwrócenie uwagi na proponowaną ofertę kształcenia. Od roku 2013 wydział oferuje uczniom szkół ponadpodstawowych Olsztyna i województwa warmińsko-mazurskiego cykl wykładów i warsztatów pod nazwą „Czwartki z Humanistyką”. Ta oferta edukacyjna zawiera zagadnienia z zakresu dyscyplin humanistycznych. Skierowana jest do uczniów z myślą o poszerzeniu ich wiedzy, a także ukazaniu związków ogólnie pojętej humanistyki z rzeczywistością zewnętrzną i możliwości jej wykorzystania w przyszłości zawodowej. W ciągu roku akademickiego, raz w miesiącu, od października do maja odbywają się wykłady (każdorazowo od pięciu do siedmiu) i warsztaty z młodzieżą (zwykle trzy). Ponadto wykładowcy współpracują ze szkołami na poszczególnych kierunkach, proponując indywidualne zajęcia. Przykładowo Katedra Lingwistyki Stosowanej realizuje program „Klasa patronacka lingwistyki w biznesie”, w ramach którego opieką otacza kilkanaście klas o profilu językowym, prowadząc specjalnie warsztaty w ich macierzystych placówkach i na uczelni.

Pracownicy Wydziału Humanistycznego organizują dla uczniów konkursy, włączając ich w uniwersytecki sposób myślenia, które są formą sprawdzenia wiedzy pozaszkolnej. Katedra Lingwistyki Stosowanej ogłasza konkursy: „Lingwistyka w Obiektywie: Wielokulturowość przestrzeni miejskiej” i „Kolażownia LwB”. W Katedrze Literatury Polskiej i Katedrze Języka Polskiego i Logopedii odbywają się: konkurs poetycki „O Trzcinę Kortowa”, konkurs recytatorski „Poezja polska XX i XXI wieku”, Ogólnopolski Konkurs na Najtrudniejszą Lingwołamkę i Skrętacz Języka. Katedra Literatury i Kultury Niemieckiej i Katedra Języka Niemieckiego organizują: konkurs dla szkół podstawowych „Briefkasten – Wie waren deine Sommerferien?”, KWir sind Videomacher – Meine Schule, meine Welt”,

konkurs gramatyczno-leksykalny dla szkół średnich i szkół podstawowych (w dwóch kategoriach) „Nur für Deutschfreaks”, konkurs literacki „KuliUni” dla szkół średnich województwa warmińsko-mazurskiego. Z kolei Katedra Literatury i Języka Rosyjskiego przeprowadza konkurs z okazji święta rosyjskiej litery Ё – „Rosyjskie łamańce językowe dla studentów filologii rosyjskiej”.

Również studenci mają okazję wziąć udział w konkursach przeznaczonych specjalnie dla nich. Są to: konkurs recytatorski dla studentów UWM, konkurs na najlepszą pracę dyplomową napisaną przez studentów kończących studia licencjackie i magisterskie o nagrodę Fundacji Georga i Marii Dietrichów, konkurs dla studentów filologii rosyjskiej na stworzenie własnej kukły – *чучела*, z okazji wschodniosłowiańskich ostatków, konkurs pod nazwą „Klasycy złotego wieku literatury rosyjskiej” i konkurs plastyczny z okazji Międzynarodowego Dnia Animacji. Ponadto dziekan Wydziału Humanistycznego przyznaje wyróżnienia dla autorów najlepszych prac dyplomowych.

Kalendarz wydziałowych imprez jest wypełniony spotkaniami integrującymi tę społeczność. W okresie świątecznym organizowane są przez Samorząd Studencki Wydziału Humanistycznego zbiórki książek czy karmy dla zwierząt, wspólne ubieranie choinki, a punktem kulminacyjnym stał się od wielu lat bożonarodzeniowy jarmark ciast i ozdób świątecznych „Weihnachtsmarkt”, połączony ze zbiórką datków na Dom Pomocy Społecznej w Kisielicach. W grudniu ma miejsce Noc Anglistów, w lutym obchodzimy Międzynarodowy Dzień Języka Ojczystego, w marcu – Europejski Dzień Logopedy, a w maju odbywają się Dni Humana, organizowane przez Radę Główną Samorządu Studenckiego Wydziału Humanistycznego. Trwają wówczas warsztaty dla studentów, quizy, występy artystyczne, ma miejsce także ognisko integracyjne. Tworzeniu akademickiej wspólnoty służą również wykłady i spotkania ze znanymi osobami: pisarzami, tłumaczami czy dziennikarzami.

Wydział podpisał ponad 200 umów o współpracy z różnymi instytucjami w Olsztynie i w regionie. Najwięcej jest wśród nich szkół ponadpodstawowych, podstawowych i przedszkoli. Ponadto na liście znajdują

się wszystkie najważniejsze instytucje kulturalne w Olsztynie: Archiwum Państwowe, Archiwum Archidiecezji Warmińskiej, Wspólnota Kulturowa „Borussia”, Instytut Północny im. Wojciecha Kętrzyńskiego, Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Emilii Sukertowej-Biedrawiny, Miejska Biblioteka Publiczna, Miejski Ośrodek Kultury, Biuro Wystaw Artystycznych, Teatr im. Stefana Jaracza, Olsztyński Teatr Lalek, Policealne Studium Aktorskie im. Aleksandra Sewruka, Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli, Centrum Polsko-Francuskie czy Pałac Młodzieży im. Orłąt Lwowskich. Wśród interesariuszy są muzea, stowarzyszenia, towarzystwa i fundacje. Pracownicy w ramach podpisanych umów chętnie biorą udział w audycjach lokalnych (Radia Olsztyn czy Radia UWM FM) i krajowych, współpracują z Telewizją Polską S.A., udzielają wywiadów do lokalnych gazet codziennych.

Wiele znanych osób to absolwenci Wydziału Humanistycznego. Spora ich część podjęła pracę w macierzystej uczelni, inni piastują ważne stanowiska w samorządzie na szczeblu miejskim i wojewódzkim. Są dyrektorami kulturalnych placówek, szkół, dziennikarzami, politykami, aktorami, pisarzami. Przykładowo wśród absolwentów polonistyki⁶ byli i są dyrektorzy różnych instytucji publicznych: Andrzej Marcinkiewicz – dyrektor Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Emilii Sukertowej-Biedrawiny w Olsztynie w latach 2004–2023, Krzysztof Stachowski – dyrektor Centrum Edukacji i Inicjatyw Kulturalnych w Olsztynie w latach 2004–2019, Witold Gagacki – dyrektor Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Wojciecha Kętrzyńskiego w Kętrzynie w latach 2011–2021, Andrzej Bartnikowski – dyrektor Olsztyńskiego Teatru Lalek w latach 2015–2024, Mariusz Bojarowicz – prezes Rozgłośni Radia Olsztyn w latach 2011–2015, Iwona Łazicka-Pawlak – dyrektorka Pałacu Młodzieży im. Orłąt Lwowskich w Olsztynie w latach 2012–2022, Mariusz Sieniewicz – dyrektor Miejskiego Ośrodka Kultury w Olsztynie. Dyrektorami szkół w Olsztynie są także absolwenci wydziału: Wojciech Boryszewski – dyrektor I LO w Olsztynie, Danuta Gomolińska – dyrektorka

⁶J. Chłosta-Zielonka, *Absolwenci filologii polskiej w Olsztynie – ścieżki kariery*, „Prace Literaturoznawcze” 2019, t. I, numer specjalny *Pamięć maluje przeszłe lata. Pół wieku olsztyńskiej polonistyki (1969–2019)*, red. J. Chłosta-Zielonka, I. Maciejewska, s. 215.

III LO w Olsztynie, Tomasz Niedźwiedzki – dyrektor IV LO w Olsztynie, Anna Struk – dyrektorka V LO w Olsztynie, Ewa Romanowska – dyrektorka SP nr 12 w Olsztynie, Małgorzata Siergiej – dyrektorka SP nr 13 w Olsztynie. Wśród absolwentów są znani pisarze (Mariusz Sieniewicz, Krzysztof Beśka, Adrianna Trzepiota), aktorzy (Hanna Banasiak, Dawid Dziarkowski), dziennikarze (m.in. Ewa Zdrojkowska, Robert Lesiński, Mirosław Sochacki, Maciej Jankowski) i politycy, zajmujący stanowiska na szczeblu ogólnopolskim i w samorządzie województwa warmińsko-mazurskiego: Ewa Kaliszuk – wiceprezydent Olsztyna (2019–2023) i senator RP XI kadencji czy Paweł Papke – poseł na Sejm RP VII, VIII, IX, X i XI kadencji.

Na czele instytucji kulturalnych w mieście stoją czynni pracownicy wydziału: prof. Norbert Kasperek – od 2014 r. dyrektor Archiwum Państwowego w Olsztynie, ks. prof. Andrzej Kopiczko – od 2001 r. dyrektor Archiwum Archidiecezji Warmińskiej w Olsztynie, dr hab. Karol Sacewicz – od 2017 r. naczelnik Delegatury Instytutu Pamięci Narodowej w Olsztynie, dr Magdalena Golińska-Konecko – od 2024 r. dyrektorka Telewizji Polskiej S.A. Oddziału w Olsztynie.

Wydział ma bardzo dobrą bazę lokalową. Nowa siedziba od 2006 r. spełnia wszystkie potrzeby pracowników i studentów. Oprócz pięciu dużych auli wykładowych, m.in. Auli im. Georga i Marii Dietrichów i Auli Teatralnej im. Bohdana Głuszcza, są tu studio telewizyjne, laboratorium do nauki języków obcych i gabinet logopedyczny. Wszystkie sale są wyposażone w niezbędne multimedia.

BIBLIOGRAFIA

Opracowania

Chłosta-Zielonka J., *Absolwenci filologii polskiej w Olsztynie – ścieżki kariery*, „Prace Literaturoznawcze” 2019, t. I, numer specjalny *Pamięć maluje przeszłe lata. Pół wieku olsztyńskiej polonistyki (1969–2019)*, red. J. Chłosta-Zielonka, I. Maciejewska.

- Chłosta-Zielonka J., *Rozwój czasopiśmiennictwa na Warmii i Mazurach po 1989 roku*, [w:] W. Gieszczyński, N. Kasperek (red.), *Warmia i Mazury w okresie przemian ustrojowych w Polsce (1989–1991). Wybrane zagadnienia*, t. 2, Olsztyn 2024.
- Igliński G., *Narodziny i metamorfozy olsztyńskiej polonistyki*, „Prace Literaturoznawcze” 2019, t. I, numer specjalny *Pamięć maluje przeszłe lata. Pół wieku olsztyńskiej polonistyki (1969–2019)*, red. J. Chłosta-Zielonka, I. Maciejewska.
- Nie ma uniwersytetu bez humanistyki*, rozmowa M. Hołubowskiej z dziekanem A. Szmytem, „Wiadomości Uniwersyteckie” 2019, nr 10.
- Sprawozdanie z działalności Wydziału Humanistycznego UWM w roku akademickim 2022/2023, Olsztyn, 30 listopada 2023 r.

Fot. 1. Rada Dziekańska (2024). Od lewej: dr inż. Adam Błaszczok, dr hab. Iwona Maciejewska, prof. UWM, dr hab. Renata Makarewicz, prof. UWM, dr hab. Izabela Lewandowska, prof. UWM (prodziekan), prof. Mariusz Rutkowski (dziekan), dr hab. Aneta Jachimowicz, prof. UWM (prodziekan), dr hab. Joanna Chłosta-Zielonka, prof. UWM (prodziekan), dr hab. Iza Matusiak-Kempa, prof. UWM, dr hab. Ewa Kujawska-Lis, prof. UWM, prof. Marzena Świgoń, dr hab. Anna Dargiewicz, prof. UWM, mgr Bożena Szczerbowicz, dr hab. Maria Rólkowska, dr hab. Andrzej Korytko, prof. UWM, dr hab. Maria Korybut-Marciniak, prof. UWM, lic. Arkadiusz Dziubak

Źródło: Archiwum WH

Fot. 2. Trzeci z lewej: dr Jacek Łagun – „Belfer” WH (2024)

Źródło: Archiwum WH

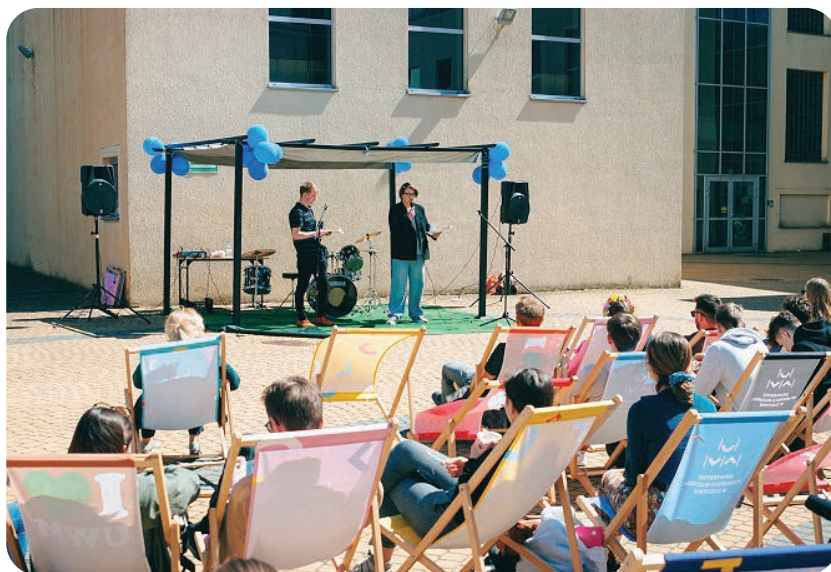

Fot. 3. Dni Humana 2023 – debata o mediach społecznościowych
Źródło: Archiwum WH

Fot. 4. Władze dziekańskie podczas Dni Humana 2023
Źródło: Archiwum WH

Fot. 5. Dni Humana 2023 – występ muzyczny na patio

Źródło: Archiwum WH

Fot. 6. Dni Humana 2023 – występ artystyczny na patio

Źródło: Archiwum WH

Fot. 7. Dni Humana 2023 – przekazanie władzy studentom WH
Źródło: Archiwum WH

Fot. 8. Samorząd studencki WH (2023)
Źródło: Archiwum WH

Fot. 9. Inauguracja roku akademickiego 2023/2024
Autor: Janusz Pająk

Fot. 10. Inauguracja roku akademickiego 2023/2024
Autor: Janusz Pająk

Fot. 11. Kortowski Mikołaj na WH (2023)

Autor: Maciej Piórek

Fot. 12. Najlepsi absolwenci WH w roku akademickim 2022/2023

Autor: Anna Pytasz-Kołodziejczyk

Fot. 13. Otrzęsiny WH (2023)
Autor: Maciej Piórek

Fot. 14. Prof. Zygmunt Saloni na sympozjum naukowym „O polskiej ortografii współcześnie” (2023)
Źródło: Archiwum WH

Fot. 15. Dni Języka Ojczystego (2024)

Źródło: Archiwum WH

Fot. 16. „Wieczór z kulturą” na WH (2023)

Autor: Maciej Piórek

Fot. 17. Mecz kadry i studentów WH – Dni Humana 2024
Autor: Maciej Piórek

Fot. 18. Władze dziekańskie wraz z samorządem WH – Dni Humana 2024
Autor: Maciej Piórek

Fot. 19. Obchody Dnia Języka Ojczystego na WH (23 II 2024)

Autor: Janusz Pająk

Fot. 20. Kortowiada 2024 – Bój Wydziałów

Autor: Janusz Pająk

E W A K U J A W S K A - L I S

<https://orcid.org/0000-0003-1283-9615>

Instytut Literaturoznawstwa

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

A N N A K W I A T K O W S K A

<https://orcid.org/0000-0003-3202-4114>

Instytut Literaturoznawstwa

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

3.

Olsztyńska anglistyka

To be wildly enthusiastic, or deadly serious – both are wrong. Both pass. One must keep ever present a sense of humour¹.

Katherine Mansfield

Powstanie Katedry Filologii Angielskiej ma złożoną genezę i jest nierozdzielnie związane z powołaniem Nauczycielskiego Kolegium Języka Angielskiego zarządzeniem nr 80/89/90 Rektora WSP z 20 czerwca 1990 r. Między Instytutem Anglistyki UG a WSP w Olsztynie 8 kwietnia 1991 r. zawarto porozumienie w sprawie opieki metodyczno-merytorycznej tego instytutu nad nowo powstałym Nauczycielskim Kolegium Języka Angielskiego. Po kilku latach, kiedy władze WSP w Olsztynie postanowiły powołać Katedrę Filologii Angielskiej na Wydziale Humanistycznym, kolegium zostało włączone w jej struktury. Dysponowało ono własną biblioteką, a załączkiem zbiorów bibliotecznych gromadzonych od podstaw były dary Amerykańskiego Korpusu Pokoju oraz zakupy książek z funduszy przeznaczonych na ten cel przez władze WSP. Ze względu na brak odpowiednio wykształconej kadry (ówczesny zespół składał się tylko z magistrów, a profil kształcenia w kolegium był zawodowy), między WSP a UG podpisano porozumienie, na mocy którego studenci kolegium w szóstym semestrze stawali

¹ *Journal of Katherine Mansfield*, Londyn 1962, s. 335.

się studentami UG. Prace licencjackie były prowadzone i recenzowane przez pracowników UG, przyjeżdżających do Olsztyna na seminaria i egzaminy dyplomowe. Kadra dydaktyczna stopniowo się zwiększała, często nie nadążając za bardzo dużym zainteresowaniem kandydatów studiowaniem języka angielskiego i zdobyciem uprawnień nauczycielskich w czasach przemian polityczno-ekonomicznych.

Kolegium zatrudniało, oprócz etatowych pracowników, nauczycieli na umowę zlecenie, którzy uczyli przedmiotów pedagogicznych, socjolingwistyki oraz prowadzili zajęcia z języka niemieckiego (lektorat). Poziom wykształcenia studentów kolegium był niezwykle wysoki. Wielu absolwentów jest obecnie cenionymi nauczycielami języka angielskiego w publicznych oraz prywatnych szkołach w Olsztynie i w całym województwie, a kilkoro z nich zostało pracownikami Katedry Filologii Angielskiej na UWM.

Rozwój naukowy katedry utrudniał fakt, że młody zespół składał się z pracowników niesamodzielnych. Nawiązano więc współpracę z UAM oraz z UG, w ramach której zatrudnionych zostało kilkoro pracowników samodzielnych. Profesorowie, mimo że wszyscy dojeżdżali do Olsztyna, wzmocnili kadre katedry merytorycznie i wywarli pozytywny wpływ na pracę naukową i dydaktyczną asystentów. Niestety, kontakt z nimi był ograniczony i od początku swego istnienia katedra borykała się z problemem braku samodzielnych pracowników naukowych mieszkających w Olsztynie, którzy skupialiby wokół siebie młodą kadre i pomagali w rozwoju naukowym. Pracownicy, w ramach spotkań towarzyskich, wymieniali się wiedzą, dyskutując nad różnymi zagadnieniami językoznawczymi i literaturoznawczymi oraz dzieląc się doświadczeniem pedagogicznym i dydaktycznym, co w dalszej kolejności zaowocowało otwarciem przewodów doktorskich i osobistym rozwojem. Jednostka stopniowo nabierała charakteru naukowego. To wiązało się z kolei ze zmianą profilu kształcenia studentów z typowo nauczycielskiego na bardziej akademicki.

Od czerwca 1999 r., czyli od kiedy z połączenia ART, WSP i Warmińskiego Instytutu Teologicznego powstał UWM, Katedra Filologii Angielskiej stanowi jedną z jednostek naukowo-dydaktycznych Wydziału

Humanistycznego. Pierwsza dekada nowego wieku to czas sporej rotacji pracowników katedry. Niektórzy po uzyskaniu stopnia naukowego doktora podjęli decyzję o kontynuacji swoich karier w innych ośrodkach (UG, UW), niektórzy zdecydowali się na prowadzenie własnej szkoły językowej czy biura tłumaczeń. Cały czas przyjmowani byli też nowi pracownicy, a wkrótce na emeryturę zaczęli odchodzić pierwsi, zasłużeni nauczyciele katedry. Przez wszystkie lata przemian systemowych i pokoleniowych w działalności pracowników jedno pozostawało niezmiennie – mianowicie w Katedrze Filologii Angielskiej zawsze ważne było wymienianie się wiedzą i doświadczeniem z innymi, czy to podczas cyklicznych spotkań w mniejszych grupach (formalne i nieformalne spotkania literaturoznawców, językoznawców, doktorantów), czy podczas konferencji naukowych w kraju i za granicą. Aby nawiązać i podtrzymywać kontakty naukowe ze specjalistami, organizowano również gościnne wykłady wybitnych naukowców. Organizacja tego typu przedsięwzięć zaowocowała kontaktami międzynarodowymi, wzmocniła pozycję naukową pracowników oraz umożliwiła im publikowanie prac w prestiżowych czasopiśmie i monografiach naukowych. Pracownicy katedry współpracowali i współpracują także z innymi jednostkami Wydziału Humanistycznego, biorąc udział we wspólnych projektach o charakterze interdyscyplinarnym. Wszystkie te aktywności odzwierciedlają szerokie, często interdyscyplinarne, zainteresowania naukowe, a ich intensywność w ostatnich latach wyraźnie wskazuje na coraz większą dojrzałość badawczą. Niezależnie od tego, od początku swojego istnienia katedra była i wciąż pozostaje niezwykle popularna wśród kandydatów na studia.

Przeobrażeniom w strukturze jednostki towarzyszyły również zmiany we władzach katedry. Ze względu na fakt, że korzenie filologii angielskiej sięgają czasów kolegium, należy cofnąć się do lat jego funkcjonowania. Jednym z założycieli i pierwszym dyrektorem kolegium (kwiecień 1991 r. – wrzesień 1991 r.) był mgr Grzegorz Skwierawski, absolwent neofilologii UW, nauczyciel języka angielskiego z wieloletnim stażem. Swoje miesiące pracy na stanowisku dyrektora poświęcił przede wszystkim kompletowaniu kadry nauczycielskiej, zdobywaniu pomocy dydaktycznych, podręczników,

niezbędnego wyposażania sekretariatu oraz pozyskiwaniu pomieszczeń do prowadzenia wykładów i ćwiczeń. Pomagał także zatrudnionym z ramienia Amerykańskiego Korpusu Pokoju wolontariuszom w zrozumieniu różnic kulturowych i metod nauczania w Polsce, dzięki czemu współpraca między polską kadrą i Amerykanami układała się wzorowo. Od 1 września 1991 r. stanowisko dyrektora kolegium objęła mgr Anna Moczulska, która piastowała tę funkcję aż do zakończenia działalności kolegium w roku 1997. W ramach działalności administracyjnej i organizacyjnej mgr Moczulska organizowała bieżącą pracę jednostki w zakresie procesu dydaktycznego, koordynowała zadania pracowników, a także dbała o jakość procesu nauczania (hospitacje, pomoc w rozwiązywaniu problemów pedagogicznych, informowanie o warsztatach). W 1995 r. rozpoczął się proces włączania kolegium w strukturę WSP w Olsztynie. Na Wydziale Humanistycznym, w ramach Instytutu Słowiańszczyzny Wschodniej, powołany został Zakład Filologii Angielskiej. Jego pierwszym kierownikiem został prof. dr hab. Stanisław Puppel, wybitny językoznawca, psycholingwista i ekolingwista z UAM. Funkcję kierownika pełnił do 30 czerwca 2000 r. Po jego odejściu nowym kierownikiem był dr hab. Igor Burchanow, prof. UWM (rok akademicki 2000/2001) – znany i ceniony językoznawca, który przyjeżdżał na zajęcia z Rzeszowa. Kłopotliwe dojazdy spowodowały, że po roku prof. Burchanow zrezygnował z pracy w Olsztynie. W październiku 2001 r. funkcję kierownika Katedry Filologii Angielskiej objęła dr hab. Joanna Kokot, prof. UWM, pierwszy samodzielny pracownik katedry, i pełniła ją do 31 grudnia 2004 r. Od 1 stycznia 2005 r., w ramach reorganizacji Wydziału Humanistycznego, Katedra Filologii Angielskiej przekształciła się w Zespół Filologii Angielskiej, który wszedł w skład Instytutu Neofilologii. Dyrektorem instytutu została rusycystka – dr hab. Ewa Nikadem-Malinowska, prof. UWM. Jedną z jej zastępczyń była anglistka dr Monika Cichmińska, która w roku akademickim 2007/2008 zrezygnowała ze względów zdrowotnych ze stanowiska, a na jej miejsce powołano – jako pełniącą obowiązki zastępcy dyrektora Instytutu Neofilologii ds. administracyjnych – mgr Annę Moczulską. Kiedy w ramach kolejnej reorganizacji 1 stycznia 2010 r. do struktur powróciła Katedra Filologii

Angielskiej, jej kierownikiem ponownie została dr hab. Joanna Kokot, prof. UWM (2010–2014), a mgr Anna Moczulska od 1 czerwca 2012 r. objęła funkcję zastępcy kierownika. Od roku 2015 na kolejne dwie kadencje na kierownika katedry powołano dr hab. Ewę Kujawską-Lis, prof. UWM, a na jej zastępczynię – dr Monikę Cichmińską. Obecnie, po ministerialnej reformie przyporządkowującej jednostki według dyscyplin naukowych, dr hab. Ewa Kujawska Lis, prof. UWM pełni funkcję kierownika Katedry Literatur i Kultur Anglojęzycznych, a dr Cichmińska jest kierownikiem Katedry Języka Angielskiego. Ponadto od 2023 r. Ewa Kujawska-Lis pełni również funkcję dyrektora Instytutu Literaturoznawstwa.

Struktura jednostki wielokrotnie się zmieniała. W 1995 r., na chwilę przed włączeniem kolegium do WSP w Olsztynie, kierunek filologia angielska prowadzony był w ramach zakładu wchodzącego w skład Instytutu Słowiańszczyzny Wschodniej. W praktyce oznaczało to wyprowadzkę z wygodnych i dobrze wyposażonych pomieszczeń dydaktycznych przy ul. Żołnierskiej 14 do głośnych (okna wychodziły na ruchliwą ulicę) i nieprzystosowanych, szczególnie do zajęć z konwersacji i fonetyki, pomieszczeń przy ul. Szrajbera 11. Przez pewien czas anglistyka także nie miała swojego sekretariatu, lecz dzieliła jeden z również nowo powstałą germanistyką. Początkowo sekretariat prowadziła p. Edyta Chełchowska, potem mgr Izabela Małek (1996–1998)². Uchwałą nr 7 Senatu WSP z 24 września 1996 r. Zakład Filologii Angielskiej przekształcono w samodzielną jednostkę – Katedrę Filologii Angielskiej. Na mocy tej samej uchwały z dniem 1 listopada 1996 r. do Katedry Filologii Angielskiej włączono istniejące jako jednostka międzywydziałowa Nauczycielskie Kolegium Języka Angielskiego. W ramach struktury organizacyjnej Katedry Filologii Angielskiej powołano Zakład Praktycznej Nauki Języka Angielskiego. Kolejne zmiany organizacyjne dotyczyły nie tylko Wydziału Humanistycznego WSP, ale i całej uczelni. W roku 1999 powstał bowiem UWM w Olsztynie, a w związku z tym od 1 października 1999 r. Katedra Filologii Angielskiej stała się jedną

² *Krótką historią germanistyki w Olsztynie*, https://www.uwm.edu.pl/germanistyka/index.php?option=com_content&view=article&id=12&Itemid=19 (dostęp: 26.04.2024).

z jednostek naukowo-dydaktycznych na Wydziale Humanistycznym nowo powstałej uczelni. W sekretariacie katedry, po mgr Małek, zatrudniona została początkowo p. Anna Rumszewicz (1998–1999), następnie mgr Zuzanna Boguszewicz (1999–2010). Po jej odejściu na emeryturę sekretariat katedry przeszedł w ręce mgr Ewy Kryńskiej, która sprawuje tę funkcję do dziś. Dalsze zmiany nastąpiły kilka lat później. W ramach reorganizacji Wydziału Humanistycznego 1 stycznia 2005 r. Katedra Filologii Angielskiej przekształciła się w Zespół Filologii Angielskiej, który wszedł w skład Instytutu Neofilologii. Rok 2005 przyniósł także zmianę siedziby. Katedrę, podobnie jak pozostałe filologie, przeniesiono z budynku przy ul. Szrajbera 11 do nowoczesnego gmachu Wydziału Humanistycznego przy ul. Obitzka 1 w Kortowie II. Kolejna reorganizacja wydziału, na mocy uchwały nr 316 Senatu UWM w Olsztynie, przyniosła od 1 stycznia 2010 r. likwidację Instytutu Neofilologii i przywrócenie Katedry Filologii Angielskiej. W tym czasie, obok Zakładu Praktycznej Nauki Języka, w katerze zaczął funkcjonować również Zakład Literatury. Kolejne lata wiązały się z dalszymi modyfikacjami w strukturze jednostki i oferowanych kierunkach studiów.

Obecnie filologia angielska podzielona jest na dwa kierunki, tj. filologię angielską i filologię angielską w zakresie nauczania języka; funkcjonują one w ramach Katedry Literatur i Kultur Anglojęzycznych oraz Katedry Języka Angielskiego. Pod względem organizacyjnym pracownicy prowadzący zajęcia na obu kierunkach przypisani są, zgodnie z ich profilem badawczo-dydaktycznym, do wymienionych katedr, a także do następujących pracowni: Pracownia Literatury Angielskiej i Amerykańskiej, Pracownia Językoznawstwa Angielskiego, Pracownia Translatoryki, Pracownia Historii i Kultury Krajów Anglojęzycznych oraz Pracownia Praktycznej Nauki Języka Angielskiego. Wcześniej funkcjonowała także Pracownia Ekologii Języka.

W swojej niespełna 30-letniej historii filologia angielska przeszła wiele zmian, ale niezmiennie stanowi jeden z filarów Wydziału Humanistycznego, jeśli chodzi o jakość kształcenia studentów i popularność wśród kandydatów na studia. Zatrudnieni w katedrach pracownicy naukowo-dydaktyczni rozwijają się naukowo głównie w czterech dyscyplinach: językoznawstwie,

literaturoznawstwie, naukach o kulturze i religii oraz historii, a co za tym idzie – w ich obrębie prezentują cały wachlarz zainteresowań badawczych, dzięki czemu zapewniają studentom najwyższej jakości zajęcia, jak również stymulację intelektualną.

Zainteresowania badawcze pracowników obejmują całe spektrum zagadnień teoretycznych i praktycznych. Profil badań członków Pracowni Literatury Angielskiej i Amerykańskiej, której koordynatorką jest dr Anna Kwiatkowska, skupia się wokół m.in. angielskiej poezji barokowej, prozy angielskiej przełomu XIX i XX w., prozy modernizmu angielskiego, a także współczesnej poezji i prozy amerykańskiej, brytyjskiej oraz polskiej. W zakresie teoretycznym są to głównie badania nad tekstami narracyjnymi, obejmującymi przede wszystkim ich złożoność strukturalną i semantyczną, a także perspektywę intertekstualną; eksperymenty narracyjne; przestrzeń w tekście literackim oraz zjawiska fonosemantyczne.

Do powstania pracowni przyczyniła się przede wszystkim dr hab. Joanna Kokot, prof. UWM, związana z olsztyńską filologią angielską od roku 1997, kiedy rozpoczęła pracę jako adiunkt. Od roku 2001, po uzyskaniu stopnia doktora habilitowanego, do czasu przejścia na emeryturę w 2018 r. zatrudniona była na stanowisku profesora UWM. Przyczyniła się znacząco do rozwoju kadry literaturoznawczej pod względem naukowym – była promotorem trzech rozpraw doktorskich pracowników katedry: dr Anny Kwiatkowskiej, dr Doroty Gładkowskiej i dr Katarzyny Szeremety. Jej zainteresowania badawcze obejmowały wiele zagadnień literaturoznawczych związanych z twórczością wielu pisarzy angielskich. Prof. Kokot zajmowała się preromantyczną powieścią gotycką i jej XIX-wiecznymi oraz XX-wiecznymi kontynuacjami, literaturą przełomu XIX i XX w. oraz literaturą okresu modernizmu, a także literaturą detektywistyczną. Joanna Kokot jest autorką kilkunastu publikacji, w tym czterech monografii: *Takie sobie „bajeczki”*. *Gry z czytelnikiem w nowelistyce R. Kiplinga* (1993), *Kronikarz z Baker Street. Strategie narracyjne w utworach A. Conan Doyle’a o Sherlocku Holmesie* (1999), *This Rough Magic* (2004) oraz *W świetle gazowych latarni. O angielskiej prozie „gotyckiej” przełomu XIX i XX wieku* (2013).

Twórczością pisarzy modernistycznych, głównie Katherine Mansfield i E.M. Forstera, zajmuje się również dr Anna Kwiatkowska, która w swych badaniach skupia się na kwestiach narratologicznych oraz na związkach literatury z szeroko pojętą sztuką. Szczególnie interesują ją zagadnienia dotyczące ekfrazy i hypotypozy. Swoje rozważania dotyczące sztuki i literatury zawarła w wielu artykułach naukowych publikowanych w czasopismach naukowych, monografiach wieloautorskich oraz w książce dotyczącej utworów E.M. Forstera – jedynej, jak dotąd, wydanej w języku polskim pt. *Sztuka na miarę, czyli dwa światy bohaterów E.M. Forstera* (2013).

Literatura nieco wcześniejsza, a dokładniej poezja metafizyczna angielskiego baroku, znajduje się w kręgu zainteresowań dr Doroty Gładkowskiej. Badaczkę zajmują obecne w tej poezji sprzężenie humanistyki i nauk ścisłych, w szczególności powiązania wyników nowych badań tekstologicznych XVII-wiecznych manuskryptów z interpretacją utworów, aspekty wizualne wiersza i zbioru wierszy. Ponadto interesuje ją zaplecze filozoficzno-literackie (światopogląd średniowieczny, renesansowy i barokowy; renesansowe konwencje poetyckie; powinowactwo do średniowiecznej poezji religijnej i świeckiej). To, co absorbuje naukowo dr Gładkowską, znajduje odbicie w jej licznych publikacjach, do których należą niedawno wydane monografie: *John Donne – poeta: oblicza konceptu metafizycznego w układach tekstowych wiersza „The Flea”* (2020) oraz *Obraz miłości w „Songs and Sonnets” Johna Donne’a. Docere et delectare* (2022).

Narratologiczne aspekty kształtowania wzorców i schematów opowiadania literackiego i innych krótkich form literackich (również wiersza) w literaturze brytyjskiej od epoki późnowiktoriańskiej po współczesność, w szczególności w odniesieniu do twórczości H.G. Wellsa, bada dr Halszka Leleń. Jej książka *H.G. Wells: The Literary Traveller in His Fantastic Short Story Machine* (2016) poświęcona jest właśnie temu autorowi. Obecnie badaczkę interesuje także twórczość autorów i twórców wizualnych, m.in. Thomasa Hardy’ego, Johna Bergera, Stefana i Franciszki Themersonów oraz George’a Mackay’a Browna.

W kręgu zainteresowań kolejnej członkini pracowni, dr Dominiki Kotuły, jest przede wszystkim poezja Andrzeja Sosnowskiego oraz współczesne tendencje w literaturze polskiej i angielskiej, także w ujęciu porównawczym. Jako absolwentka filologii polskiej oraz filologii angielskiej jest niezwykle cennym pracownikiem katedry, nie tylko w odniesieniu do modułu literaturoznawczego (komparatystyka literacka), ale również i translatorycznego.

Twórczością amerykańskiego pisarza Edgara Allana Poeego oraz związkami między sensem i brzmieniem w tekście literackim, czyli fonosemantyką, inaczej eufonologią, zajmuje się natomiast dr hab. Sławomir Studniarz. Pośród wielu jego publikacji na ten temat są książki: *Tragiczna wizja. Rzecz o nowelistyce Poeego* (2008) oraz *Brzmienie i sens w wierszach Edgara Allana Poeego* (2011). Jego wkład w eufonologię i w pokrewne badania nad paronomazją został dostrzeżony przez internetowe encyklopedie – Wikiwand i Wikipedia. W haśle „eufonologia” w Wikipedii jest wymieniony jako jeden z najważniejszych polskich eufonologów, a jego monografia z 2016 r. pt. *The Time-Transcending Poetry of Edgar Allan Poe: An Explanation of the Mechanics of His Poetic Speech* została uhonorowana przez wydawnictwo Mellen Press nagrodą „Adele Mellen Prize for Distinguished Contribution to Scholarship”. W kręgu jego naukowych zainteresowań jest również problematyka przekładu tekstu poetyckiego i współczesna proza amerykańska.

Z kolei zainteresowania badawcze dr Katarzyny Szeremety obejmują literaturę współczesną, powieść kanoniczną i kontynuatorską, mikroliteraturę oraz twitteraturę, a także wizerunek pisarza/pisarki we współczesnej prozie angielskiej. Dr Szeremeta jest autorką kilku artykułów poświęconych twórczości Virginii Woolf.

Od października 2023 r. do pracowni dołączył dr Michał Urbanowicz, który dopiero rozpoczyna swoją pracę naukową, a jego zainteresowania koncentrują się na brytyjskiej prozie szpiegowskiej, w szczególności na jej aspektach historycznych.

W latach wcześniejszych pracownię reprezentowali również dr Tomasz Wiśniewski (2002–2009) i dr Bartosz Lutostański (2017–2019). W centrum zainteresowań badawczych dr. Wiśniewskiego były związki literatury i teatru, ze szczególnym uwzględnieniem twórczości Samuela Becketta. W 2006 r. dr Wiśniewski wydał monografię *Kształt literacki dramatu Samuela Becketta*. Ponadto jego naukowe fascynacje zaowocowały powstaniem w 2010 r. z jego inicjatywy festiwalu „Between. Pomiędzy”, który już od ponad 20 lat organizowany jest rokrocznie w Sopocie. Dr Lutostański natomiast zajmował się teorią narracji (jest autorem prac z zakresu teorii literatury, narratologii, literatury brytyjskiej i irlandzkiej oraz polskiej). Jego badania skupiały się na różnych formach narracyjnych – od „powieści w pudełku” B.S. Johnsona, przez multimodalne utwory Marka Danielewskiego czy Christine Brooke-Rose, po formalne eksperymenty Samuela Becketta. W 2016 r. opublikował monografię *Gombrowicz – Beckett. Beckett – Gombrowicz. A Comparative Inter-modal Study*.

Przez prawie 10 lat (2008–2017) w pracowni zatrudniony był także mgr Bartosz Cierach, który specjalizował się w literaturze modernizmu. Interesowała go szczególnie twórczość Katherine Mansfield oraz proza D.H. Lawrence’a.

Aktywność naukowa językoznawców z Pracowni Językoznawstwa Angielskiego, której koordynatorką jest dr hab. Anna Drogosz, skupia się wokół zagadnień związanych z modelami kulturowymi wyrażanymi językowo, metaforami w różnych ujęciach językoznawczych (głównie kognitywnym), składnią języka angielskiego w ujęciu historycznym, gramatyką języka angielskiego w ujęciu kognitywnym, dynamiką współczesnej komunikacji międzyludzkiej, a także teorią niegrzeczności oraz dydaktyką nauczania języka, zwłaszcza neurodydaktyką.

Główne pola badawcze językoznawczyń dr hab. Anny Drogosz i dr Moniki Cichmińskiej dotyczą językoznawstwa kognitywnego, szczególnie teorii metafor konceptualnych i amalgamatów pojęciowych, metafor multimodalnych oraz ich zastosowania do analizy języka nauki, emocji, mediów, zjawisk popkulturowych. Dr hab. Drogosz zajmuje się również analizą

konceptualną i językowymi komponentami teorii ewolucji Karola Darwina. Swoje rozważania na ten temat opublikowała w monografii *A Cognitive Semantics Approach to Darwin's Theory of Evolution* (2019). Dr Cichmińska bada natomiast możliwości zastosowania wyników badań z dziedziny językoznawstwa kognitywnego oraz neurokognitywistyki w nauczaniu języków obcych. Należy również dodać, że od wielu lat dr Cichmińska jest egzaminatorem University of Cambridge ESOL Examinations.

Zagadnienia składniowe i semantyczne języka angielskiego i polskiego, w tym te dotyczące historii języka angielskiego, ze szczególnym uwzględnieniem anafory i elipsy, to pole badawcze dr Iwony Góralczyk. Poświęciła im kilka artykułów, a także monografię *The Complement Clause Scene. A Cognitive Grammar Account of Indicative THAT-Clauses in Polish and English* (2009).

Natomiast metafora konceptualna oraz leksykalizacja ruchu w językach polskim, rosyjskim i angielskim stanowią trzon zainteresowań badawczych dr Joanny Łozińskiej. Oprócz artykułów i rozdziałów w monografiach dr Łozińska opublikowała dwie książki naukowe: *Motion as a Driving Force in the Acquisition of Polish Spatial Terms* (2013) i *Path and Manner Saliency in Polish in Comparison with Russian* (2018).

Kolejny członek pracowni, dr Jacek Łagun, zajmuje się teorią grzeczności i niegrzeczności, postrzeganiem tematów tabu, a także różnicami w języku mężczyzn i kobiet. W swojej pracy dr Łagun poświęca się dydaktyce języka angielskiego. Jest współautorem (z dr. Czesławem Kińskim) podręczników do nauki języka angielskiego oraz egzaminatorem University of Cambridge ESOL.

Językoznawstwo stosowane, w szczególności zastosowanie językoznawstwa w nauczaniu języka angielskiego, nauczanie gramatyki oraz motywacja i wpływ nowych technologii na uczenie się, a także praca z młodzieżą, dynamika grupy, dobrostan ucznia oraz relacja uczeń – nauczyciel znajdują się w sferze zainteresowań innych członków pracowni – dr. Czesława Kińskiego i dr Katarzyny Galinowskiej. Ponadto dr Kiński jest także egzaminatorem University of Cambridge ESOL Examinations, a od 2010 r. współpracuje

z wydawnictwem Macmillan (podobnie jak dr Łagun i dr Cichmińska) w zakresie prowadzenia szkoleń metodycznych dla nauczycieli szkół podstawowych i ponadpodstawowych.

W pracowni od kilku lat jest zatrudniona także dr Katarzyna Skrzypczak, która przygląda się perswazyjności tekstów pod kątem retoryki oraz bada zastosowania zabiegów wzmacniających przekaz perswazyjny. Szczególnie interesuje ją analiza pragmatyngwistyczna dyskursu poradniczego stworzonego oryginalnie w języku angielskim.

Fonologia generatywna, w tym przede wszystkim teoria optymalności, teoria reprezentacji oraz nietransparentności fonologicznej to pole badawcze mgr. Jakuba Dunin-Borkowskiego, który dołączył do pracowni w roku 2023.

W tym samym roku odszedł na emeryturę długoletni pracownik dr Robert Lee, który zajmował się językoznawstwem historycznym, a jego zainteresowania badawcze obejmowały także języki z tej samej rodziny, co staroangielski, takie jak gotycki czy staro-wysoko-niemiecki. Dr Lee był jednym z pierwszych nauczycieli zatrudnionych jeszcze w Kolegium Języka Angielskiego (1992).

W latach 2008–2018 językoznawstwo reprezentowała również dr Aleksandra Górka. Jej zainteresowania badawcze obejmowały analizę dyskursu, w szczególności analizę konwersacyjną oraz pragmatykę językoznawczą, z naciskiem na teorię (nie)grzeczności, a także komunikację interpersonalną, międzykulturową oraz komunikację elektroniczną.

Przez kilka lat w pracowni prowadził swoje badania również dr Tomasz Ciszewski (1998–2002). Zajmował się fonetyką artykulacyjną i akustyczną oraz fonologią.

W Pracowni Historii i Kultury Krajów Anglojęzycznych zatrudnione są obecnie tylko dwie osoby. Działalność naukowa i dydaktyczna pracowników tej pracowni jest niezbędnym elementem w kształtowaniu wrażliwości studentów anglistyki na przemiany kulturowe i społeczne na świecie, zwłaszcza w krajach angielskiego obszaru językowego. Dzięki ich zaangażowaniu absolwenci anglistyki mają nie tylko szeroką wiedzę historyczną i kulturową, ale potrafią przede wszystkim analizować i oceniać procesy dziejowe oraz

kulturowe. Koordynatorką pracowni jest dr Anna Krawczyk-Łaskarzewska. Badania prowadzone przez nią obejmują teoretyczne i praktyczne aspekty adaptacji, przekład literatury pięknej, adaptację intermedialną, analizę utworów filmowych i telewizyjnych oraz zagadnienia związane z wizerunkiem miasta. Ponadto w kręgu zainteresowań badawczych dr Krawczyk-Łaskarzewskiej leży literatura *science fiction*, ze szczególnym uwzględnieniem twórczości Williama Gibsona – głównego przedstawiciela i twórcy cyberpunku. Drugim członkiem pracowni jest dr Mateusz Bogdanowicz, który zajmuje się kulturą, historią i polityką międzynarodową krajów anglojęzycznych, głównie USA i Kanady w XX w. Swoje zainteresowania naukowe wielokrotnie przedstawiał w artykułach, jak również odniósł się do nich w monografii *The Political Significance of Canada and the Evolution of Her Role Within the American Strategy during World War II* (2012). W latach 1997–2015 w katedrze pracował historyk dr Zygmunt Zalewski, którego obszar zainteresowań badawczych wpisywał się w tematykę pracowni. Zajmował się on problematyką dotyczącą funkcjonowania oraz następstw obecności Wielkiej Brytanii na Bliskim i Środkowym Wschodzie, a także w Afryce w XIX w. i na początku XX w. Książka *Dardanele i Gallipoli w polityce i strategii mocarstw europejskich podczas I wojny światowej* (2001) jest pokłosiem jego wieloletnich zainteresowań.

Tematyka zagadnień poruszanych w ramach Pracowni Translatoryki, której koordynatorką jest dr hab. Ewa Kujawska-Lis, prof. UWM, ma charakter interdyscyplinarny. Badania prowadzone przez prof. Kujawską-Lis dotyczą przekładu literackiego w kontekście historyczno-kulturowym w powiązaniu z wiedzą z dziedziny literaturoznawstwa i językoznawstwa, ze szczególnym uwzględnieniem twórczości Charlesa Dickensa i Josepha Conrada, co pokazują monografie jej autorstwa, tj. *A Tale of Two Visions: The Individual and Victorian Public Institutions in the Novels of Charles Dickens* (2004) oraz *Marlow pod polską banderą. Tetralogia Josepha Conrada w przekładach z lat 1904–2004* (2011). Druga z tych pozycji była pierwszym w Polsce i na świecie kompleksowym opracowaniem przekładów prozy Conrada. Badaczkę interesują zagadnienia serii przekładowej, przekładu jako refrakcji,

a także szeroko pojęta interseksualność, zwłaszcza Conradowskie echa we współczesnej kulturze. Zajmuje się także recepcją Dickensa w Polsce, a jej liczne artykuły ukazały się w prestiżowych czasopismach poświęconych Dickensowi i Conradowi („Dickens Quarterly”, „The Dickensian”, „Conradiana”, „The Conradian”), a także monografiach redagowanych przez wiodących dickensologów i conradystów na świecie.

Głównym filarem pracowni, jeśli chodzi o tłumaczenia, jest dr Katarzyna Kodeniec, która zajmuje się zagadnieniami przekładowymi w ujęciu językoznawczym (szczególnie w ujęciu poetyki kognitywnej) w odniesieniu do współczesnej poezji polskiej i angielskiej. Zainteresowania badawcze dr Kodeniec dotyczą zagadnień teoretycznych rozpatrywanych we współczesnej translatoryce, przekładu artystycznego i dydaktyki tłumaczenia pisemnego.

Kolejny członek pracowni, dr Tomasz Jacheć, zajmuje się dydaktyką tłumaczeń ustnych, a także szeroko rozumianą kulturą popularną USA, ze szczególnym uwzględnieniem sportu jako zjawiska społeczno-kulturowego, przez pryzmat którego można odczytywać społeczeństwo i kulturę Stanów Zjednoczonych. Jego najnowsza publikacja, monografia *The Myth of Michael Jordan in Popular Culture* (2024), jest odzwierciedleniem naukowych pasji badacza. Przez 10 lat (2003–2013) do pracowni należał mgr Tomasz Niedźwiedź, który specjalizował się w przekładzie pisemnym i ustnym, zwłaszcza w zakresie nauczania tłumaczenia symultanicznego i konsekwentnego. Obecnie współpracuje z katedrą jako jej interesariusz – właściciel biura tłumaczeń, w którym studenci filologii angielskiej mogą odbywać praktyki zawodowe.

Pracownia, której dużą część stanowią doświadczeni wykładowcy o długoletnim stażu, to Pracownia Praktycznej Nauki Języka Angielskiego. Jej koordynatorką jest obecnie dr Monika Cichmińska. Wspomniana jednostka skupia osoby, które specjalizują się w nauczaniu języka angielskiego i dzięki nim od lat absolwenci filologii angielskiej mogą poszczycić się doskonałą znajomością języka i nie mają najmniejszych trudności ze znalezieniem zatrudnienia w wyuczonym zawodzie. Co więcej, absolwenci

olsztyńskiej anglistyki bardzo często kontynuują studia za granicą, szczególnie w Wielkiej Brytanii, a niektórzy decydują się na podjęcie pracy w rodzimej katedrze.

Przez wiele lat do pracowni należeli założyciele i pierwsi nauczyciele pracowni – wspomniani wcześniej mgr Grzegorz Skwierawski (do 13 marca 2013 r., kiedy zmarł nagle) i mgr Anna Moczulska (do czasu przejścia na emeryturę w 2014 r.). Głównym polem zainteresowań mgr. Skwierawskiego była poprawna wymowa i intonacja języka angielskiego, a zajęcia prowadzone przez niego, ze względu na oryginalny humor, były jedyne w swoim rodzaju. Z kolei mgr Moczulska, jako nauczycielka języka angielskiego z wieloletnim stażem, zaangażowała się w uczenie studentów dydaktyki przedmiotu – metodyki nauczania języka angielskiego, który należał do wiodących kursów w kolegium i na kierunku filologia specjalność nauczycielska w zakresie języka angielskiego.

Obecnie w pracowni jednym z najdłużej pracujących wykładowców jest mgr Przemysław Chudy, zatrudniony niemal od początku istnienia kolegium w 1992 r., od tego czasu niezmiennie nauczający przedmiotów z modułu praktycznej nauki języka angielskiego. W latach 1996–1999 aktywnie uczestniczył w pracach dotyczących przygotowania materiałów i opracowania programu studiów dwuprzedmiotowych (edukacja wczesnoszkolna z językiem angielskim) w ramach programu Tempus „Duet” (*Dual Subject Undergraduate Courses in Education for Teaching*). Mgr Chudy specjalizuje się głównie w nauczaniu gramatyki języka angielskiego i konwersacji.

Do roku 2022, tj. do czasu przejścia na emeryturę, do pracowni należała mgr Iwona Hetman-Pawlaczyk, również bardzo zasłużony pracownik. Z anglistyką była związana od samego początku jej istnienia, jeszcze w dobie kolegium. Mgr Hetman-Pawlaczyk specjalizowała się w nauczaniu pisania ze stylistyką, choć prowadziła wiele innych kursów praktycznej nauki języka. W 1999 r. mgr Hetman-Pawlaczyk wydała zbiór poezji w języku angielskim wraz z częścią dydaktyczną do pracy własnej i/lub grupowej zatytułowany *Conversing with Verse*.

Do pracowni należy również mgr Joanna Przeszlakowska-Wasilewska, która wcześniej przez kilka lat była członkiem Pracowni Literaturoznawczej. Mgr Przeszlakowska-Wasilewska łączy więc zainteresowania literaturą (krótkie formy literackie, problematyka miejska w XIX-wiecznym i XX-wiecznym reportażu literackim w Stanach Zjednoczonych) z dydaktyką. Od wielu lat prowadzi kursy praktycznej nauki języka angielskiego, nieustannie podnosząc swoje kompetencje w ramach szkoleń i warsztatów metodycznych.

Kolejną osobą należącą do pracowni jest mgr Marta Kolczyńska – wykładowczyni o nieco krótszym stażu pracy na anglistyce, choć posiadająca bogate doświadczenie zawodowe. Specjalizuje się w pisaniu ze stylistyką. Do jej zainteresowań badawczych i dydaktycznych należą także historia języka angielskiego i etymologia, nauczanie języka poprzez kulturę, muzykę i taniec ludowy.

Wykładowcą, który łączy swoje zainteresowania badawcze związane z historią i antropologią teatru z pracą dydaktyczną, jest mgr Trevor Hill. Swoją pasję, związaną z tradycją brytyjskich i europejskich teatrów kukielkowych, realizuje podczas warsztatów dla nauczycieli (wykorzystanie sztuk teatralnych w nauczaniu), warsztatów teatralnych, a także przy okazji wielu innych projektów teatralno-muzycznych.

Kolejną wykładowczynią w pracowni jest mgr Maria Ławrynowicz-Szczepaniak. Do jej zainteresowań należą: pragmatyka, gramatyka języka angielskiego, w tym porównywanie systemów gramatycznych i leksykalnych języków słowiańskich. Interesuje się także rozwojem metod nauczania, zwłaszcza pracą ze studentem i uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Jest autorką programu, który stanowi pomoc naukowo-dydaktyczną dla szkół średnich *Laboratorium języka obcego – Autorski program rozwijający kompetencje kluczowe uczniów gimnazjum* (2010).

Pracownikiem o nieco krótszym stażu jest dr Bartosz Ptasznik, który specjalizuje się w leksykografii. Do jego zainteresowań naukowych należą przede wszystkim angielska leksykografia pedagogiczna, wartość użytkowa słowników pedagogicznych języka angielskiego,

akwizycja drugiego języka oraz pamięć deklaratywna i semantyczna. Dr Ptasznik jest autorem monografii *Signposts and Menus in Monolingual Dictionaries for Learners of English* (2015).

W ostatnim roku do zespołu dołączyła kolejna absolwentka filologii angielskiej – mgr Magdalena Janczuro, której zainteresowania badawcze oscylują wokół glottodydaktyki, kształcenia i rozwoju nauczycieli języków obcych oraz wykorzystania elementów psychologii w nauczaniu języka angielskiego.

Przedmioty w module praktycznej nauki języka angielskiego prowadzili również w różnych latach funkcjonowania byłej Katedry Filologii Angielskiej, wcześniej kolegium, mgr Janusz Góralczyk (1992–1999), mgr Jolanta Gałązka (1991–2005), mgr Magdalena Brzezińska (Wiloch) (1994–2008), mgr Andrzej Koczan (1997–2005), mgr Jolanta Maj (2007–2015), mgr Tatiana Żylina (1997–2006) i mgr Oksana Korinetska (2010–2018).

W latach 2010–2017 w Katedrze Filologii Angielskiej funkcjonowała także Pracownia Ekologii Języka, którą koordynowała dr Marta Bogusławska-Tafelska. Do jej zainteresowań badawczych należały „nowa lingwistyka”, post-Newtonowskie modele rzeczywistości i nowy paradygmat w studiach nad językiem i komunikacją, ekolingwistyczne i psycholingwistyczne aspekty optymalnego rozwoju człowieka oraz studia nad świadomością. Swoje rozważania dr Bogusławska-Tafelska zamieściła w monografiach: *Self-Education as a Strategy of Life. The Psycholinguistic Profile of the Polish Student of English* (2006), *Towards an Ecology of Language, Communication and the Mind* (2013) i *Ecolinguistics. Communication Processes at the Seam of Life* (2016). W ramach pracowni z dr Bogusławską-Tafelską współpracowali mgr Oksana Korinetska i mgr Bartosz Cierach. Jednakże po jej odejściu z pracy, z powodu braku specjalistów w tej dziedzinie, pracownia została zamknięta.

W działalności pracowników anglistyki zawsze ważne było wymiennie się wiedzą z innymi naukowcami podczas konferencji naukowych w kraju i za granicą. Oprócz wyjazdów na konferencje przygotowywane przez inne ośrodki, zarówno literaturoznawcy, jak i językoznawcy regularnie organizują krajowe i międzynarodowe seminaria oraz konferencje naukowe, na które zapraszani są wybitni naukowcy z kraju i z zagranicy. Dr Tomasz

Wiśniewski zorganizował konferencję „Samuel Beckett. Tradycja – awangarda” (14–15 kwietnia 2008 r.), podczas której odbyło się spotkanie ze znanym tłumaczem i reżyserem teatralnym Antonim Liberą. Konferencja ta zapoczątkowała cykliczne spotkania literaturoznawcze, inicjowane przez pracowników. Kolejnym wydarzeniem była konferencja „Edgar Allan Poe – artysta i wizjoner” (6–7 maja 2009 r.) zorganizowana przez dr. Sławomira Studniarza. Dla uczczenia 200. rocznicy urodzin Charlesa Dickensa komitet organizacyjny w składzie dr Ewa Kujawska-Lis, dr Anna Kwiatkowska, dr Anna Krawczyk-Łaskarzewska i mgr Katarzyna Kodeniec przygotował międzynarodową konferencję „Reflections on/of Dickens” (11–13 kwietnia 2013 r.), na którą, oprócz przedstawicieli polskich ośrodków akademickich, przyjechało kilkunastu wybitnych naukowców z Anglii, Niemiec, Kanady, Turcji i ze Stanów Zjednoczonych, badających twórczość tego wiktoriańskiego pisarza, w tym tak znakomici goście, jak prof. Michael Hollington (University of New South Wales w Sydney, Australia; L’université de Toulouse-II-Le Mirail, Francja). Kolejnym znaczącym wydarzeniem literaturoznawczym była międzynarodowa konferencja naukowa poświęcona twórczości E.M. Forstera pt. „The World of E.M. Forster – E.M. Forster and the World” (29–30 września 2016 r.), zorganizowana przez dr Annę Kwiatkowską i dr Katarzynę Kodeniec, we współpracy z UW i International E.M. Forster Society (IEMFS). Konferencja ta zaowocowała dalszą współpracą międzynarodową (konferencja „E.M. Forster: Nature, Culture, Queer!” w Niemczech, współorganizowana z University of Education Ludwigsburg i z UW w dniach 13–14 kwietnia 2018 r.; konferencja online „E.M. Forster – Shaping the Space of Culture”, zorganizowana przy współpracy z UW, 7 czerwca 2021 r.; konferencja „Katherine Mansfield: Spaces, Places, Traces”, konferencja „A Passage to India – Centenary Revaluations”, współorganizowana z UW, 24–26 czerwca 2024 r., Olsztyn). Dr Kwiatkowska zainicjowała również i zorganizowała, wraz z ówczesną doktorantką Elizą Gładkowską, cykl konferencji dla doktorantów i młodych pracowników nauki „Old Masters in New Interpretations” (2015–2016). W roku 2017, ogłoszonym przez parlament Rzeczypospolitej Polskiej Rokiem Conrada,

pracownicy katedry (dr hab. Ewa Kujawska-Lis, prof. UWM, dr Katarzyna Kodeniec i dr Anna Kwiatkowska), we współpracy z UW, zaprosiły do Olsztyna wybitnych badaczy twórczości tego pisarza z kraju i z zagranicy w ramach międzynarodowej konferencji „Joseph Conrad. Twixt Land and Sea” pod patronatem Polskiego Towarzystwa Conradowskiego (17–18 listopada 2017 r.). Konferencję swoją obecnością zaszczylicili m.in. prof. Robert Hampson (Royal Holloway, University of London, UK, przewodniczący The Joseph Conrad Society, UK), dr Hugh Epstein (sekretarz The Joseph Conrad Society, UK), prof. Laurence Davies (University of Glasgow, UK, redaktor listów Conrada), prof. John G. Peters (University of North Texas, USA, redaktor naczelny czasopisma „Conradiana”), prof. Wiesław Krajka (UMCS, twórca Ośrodka Badań Conradystycznych w Lublinie). Z kolei dr Bartosz Lutostański w 2018 r. zainicjował działalność Olsztyńskiego Zespołu Badań nad Narracją, w ramach którego, rozwijane są teoretyczne badania nad narracją. Członkowie tej grupy (dr Dorota Gładkowska, dr Dominka Kotuła, dr Anna Kwiatkowska, dr Katarzyna Szeremeta), pod przewodnictwem dr. Lutostańskiego i przy współpracy z dr Katarzyną Kodeniec, zorganizowali w ramach serii „Old Masters in New Interpretations” konferencję „Intermediality in New Narratological Research”. Wykłady plenarne poprowadzili: prof. Magdalena Rembowska-Płuciennik z Instytutu Badań Literackich PAN, dr Maria Mäkelä z University of Tampere, Finlandia i dr Jan-Noël Thon z University of Nottingham, UK.

Podobne działania podejmowane były przez językoznawców. W ramach zainicjowanego w 2008 r. przez dr Martę Bogusławską-Tafelską cyklu „New Pathways in Linguistics” organizowane były gościnne wykłady wybitnych naukowców. Dr Bogusławska-Tafelska, wraz z grupą językoznawców z ówczesnej Katedry Filologii Angielskiej, zorganizowała kilka liczących się w kraju i za granicą spotkań naukowych, takich jak: „Olsztyn Summer School of Linguistics” (24–31 sierpnia 2011 r.), „Ego-Centric Emotions and the Language Process” (2–3 września 2011 r.) oraz, wspólnie z dr Anną Drogosz, „Post-Newtonian Models of the World and New Paradigms in Language and Communication Studies” (2–3 września 2013 r.). W ramach

tych działań od 2008 r. odbyło się 10 wykładów gościnnych, w tym 5 o zasięgu międzynarodowym, wygłoszonych przez badaczy z ośrodków naukowych w USA, Niemczech, Austrii i in. Znaczącym wydarzeniem w dziedzinie językoznawstwa było zorganizowanie w roku 2016 przez pracowników katedry (dr hab. Ewę Kujawską-Lis, prof. UWM, dr Monikę Cichmińską, dr Annę Drogosz i dr Iwonę Góralczyk) międzynarodowej konferencji Polskiego Towarzystwa Językoznawstwa Kognitywnego, podczas której wykłady plenarne wygłosili światowej sławy językoznawcy: prof. Zoltan Kövecses (Eötvös Loránd University, Budapeszt, Węgry), prof. Esa Itkonen (Turku University, Finlandia), prof. Bogusław Bierwiaczonek (Uniwersytet Jana Długosza, Częstochowa) i prof. Krzysztof Hejwowski (UW).

Rozwój Pracowni Translatorycznej nie byłby możliwy bez współpracy z badaczami z innych jednostek naukowych, gdyż moduł translatoryczny budowany był w katedrze od podstaw. Szczególnie cenna dla rozwoju tej jednostki i jej pracowników była współpraca i wymiana doświadczeń z tak znakomitymi polskimi naukowcami, jak prof. Aniela Korzeniowska (UW), prof. Elżbieta Tabakowska (UJ), prof. Krzysztof Hejwowski (UW) czy prof. Wojciech Kubiński (UG). Ich cenne rady merytoryczne i wsparcie w dużej mierze ukształtowały profil naukowo-badawczy i dydaktyczny Ewy Kujawskiej-Lis i Katarzyny Kodeniec. Do ich rozwoju przyczyniły się także wyjazdy na konferencje naukowe, w czasie których miały okazję poznać tak wybitne postaci, jak Mona Baker czy Lawrence Venuti, co w wymierny sposób przekłada się na podejście teoretyczne i dydaktyczne badaczek do przekładu.

Pracownicy anglistyki współpracują także aktywnie z innymi jednostkami Wydziału Humanistycznego w projektach o charakterze interdyscyplinarnym. W ramach projektu badawczego „Między słowami – między światami. Komunikacja międzykulturowa w świetle współczesnej translologii”, wspólnie z pracownikami Instytutu Słowiańszczyzny Wschodniej (ob. Katedra Literatury i Języka Rosyjskiego), dr hab. Ewa Kujawska-Lis, prof. UWM, dr Katarzyna Kodeniec i dr Anna Krawczyk-Łaskarzewska zorganizowały cykl konferencji międzynarodowych. Do tej

pory odbyło się osiem edycji konferencji (2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2021, 2023), które na stałe zagościły na mapie naukowych spotkań translatorskich. Publikowana jest także seria wydawnicza pod tym samym tytułem (kilkanaście tomów). Z kolei dr Monika Cichmińska i dr Anna Krawczyk-Łaskarzewska od kilku lat we współpracy z Instytutem Polonistyki i Logopedii (ob. Katedra Literatury Polskiej i Katedra Języka Polskiego) zajmują się serialami telewizyjnymi i kulturą wizualną. W ramach tego projektu od roku 2014 r. cyklicznie organizowane są konferencje poświęcone kulturze wizualnej. Pierwsza seria konferencji odbyła się pod hasłem „Seriale w kontekście kulturowym” (2014–2016), natomiast kolejna – „Postać w kulturze wizualnej” (2017–2019). Wynikiem wspólnych poszukiwań badawczych naukowców z całej Polski jest cykl książek poświęconych różnym aspektom seriali telewizyjnych oraz szeroko pojętej kulturze wizualnej, redagowanych przez wspomniany zespół badawczy. Zagadnienia poszczególnych tomów dotyczą m.in. okoliczności produkcji serialowych, dystrybucji i recepcji seriali, strategii kreowania i przetwarzania proponowanych przez nie wątków fabularnych, jak również powiązań seriali ze światem rzeczywistym, sposobów funkcjonowania postaci o cechach ludzkich lub człeko-podobnych ujmowanych wizualnie w literaturze, sztuce, teatrze, filmie, telewizji, komiksie, grze wideo, reklamie i marketingu, modzie, muzyce, mediach (w tym społecznościowych) i polityce. Już same te hasła dają pewne wyobrażenie o szeroko zakreślonych ramach projektu i jego interdyscyplinarnych ambicjach. Udział naukowców na co dzień reprezentujących takie dyscypliny, jak antropologia, filmoznawstwo, filozofia, językoznawstwo, komparatystyka literacka, medioznawstwo, psychologia czy socjologia, stworzył dogodne warunki dla urzeczywistnienia tych zamierzeń. Konferencje odniosły ogromny sukces, wypełniając lukę badawczą. Z kolei dr Halszka Lelen i dr Dorota Gładkowska podjęły współpracę z Katedrą Filologii Germańskiej, w ramach której współorganizowały interdyscyplinarną konferencję naukową „Święci i świętość w języku, literaturze i kulturze” (2017). Było to również wydarzenie interdyscyplinarne, podczas którego usłyszeć można było wypowiedzi literaturoznawców i językoznawców, etnografów

i filmoznawców, kulturoznawców i teologów. Organizacja tego typu przedsięwzięć naukowych owocuje kontaktami międzynarodowymi, wzmacnia pozycję naukową pracowników anglistyki oraz umożliwia im publikowanie prac w prestiżowych czasopismach i monografiach naukowych.

Olsztyńscy angliści swoje badania naukowe realizują także podczas staży i wyjazdów naukowych, w tym w ramach programu Erasmus+. Wykładowcy, zarówno ci zatrudnieni na etatach dydaktycznych, jak i osoby zatrudnione na etatach badawczo-dydaktycznych, podnoszą swoje kwalifikacje głównie poza Polską. Do tej pory realizowane przez pracowników pobyty badawcze, staże dydaktyczne oraz naukowe odbywały się m.in. w Anglii, Szkocji, Irlandii, Finlandii, Szwecji, Austrii, Hiszpanii, na Cyprze, Litwie, Łotwie, w Kanadzie, Stanach Zjednoczonych czy w Niemczech. Jedną z osób, które na swoim koncie mają dłuższe pobyty badawcze, jest dr Joanna Łozińska. W ostatnich latach przebywała na kilkumiesięcznych stażach naukowych i naukowo-dydaktycznych w Anglii w 2021 r. (staż NAVA, Lucy Cavendish College, Cambridge University), w Hiszpanii w 2022 r. (University of Murcia) oraz w Niemczech w 2023 r. jako *visiting professor* (Friedrich-Schiller-Universität, Jena).

Do innych osiągnięć naukowych pracowników należą publikacje tomików wierszy i tłumaczenia ważnych tekstów kultury. Wielu z wykładowców zajmuje się też tłumaczeniami artykułów naukowych, a pośród nich na wyróżnienie zasługuje kilka osób. Dr hab. Sławomir Studniarz od 1991 r. przełożył na język polski niemal 40 pozycji z dziedziny beletrystyki oraz literatury popularnonaukowej i duchowej. Jego najważniejszym osiągnięciem translatorskim jest nowy wybór i przekład opowiadań Edgara Allana Poeego dla wydawnictwa „Świat Książki”, za który w 2003 r. otrzymał nagrodę redakcji „Literatury na Świecie” w kategorii „Nowy Głos”. Do innych ważnych przekładów zaliczają się tłumaczenie pierwszej powieści *The Bluest Eye* (*Najbardziej niebieskie oko*, 2014) Toni Morrison – amerykańskiej laureatki Nagrody Nobla oraz ostatniej powieści E.L. Doctorowa *Andrew's Brain* (*Umysł Andrew*, 2016). W 2023 r. dr hab. Studniarz wydał także tomik własnych wierszy zatytułowany *Aforyzmy metafizyczne i inne*

wiersze. Dr Anna Krawczyk-Łaskarzewska, poza pracą dydaktyczną i organizacyjną (przygotowywanie konferencji, redakcja lub współredakcja monografii, wykłady popularyzatorskie) oraz nieustannym rozwojem naukowym (ponad 60 artykułów i rozdziałów w monografiach, ponad 100 wystąpień na konferencjach i seminariach naukowych), zajmuje się także przekładem literatury *science fiction*, beletrystyki oraz tłumaczeniami tekstów naukowych (w tomach *Kultura, tekst, ideologia. Dyskursy współczesnej amerykanistyki*, red. Agata Preis-Smith, 2004; *Państwo – naród – tożsamość w dyskursach kulturowych Kanady*, red. Mirosława Buchholtz i Eugenia Sojka, 2010). Jej tłumaczenia utworów takich autorów, jak George R.R. Martin i Lisa Tuttle (*Przystań wiatrów*) czy R.A. Salvatore (seria „Karmazynowy cień”), wielokrotnie zbierały bardzo dobre recenzje. We wspomnianym tomie o dyskursach kulturowych Kanady autorkami innych przekładów są też dr Anna Kwiatkowska i dr hab. Ewa Kujawska-Lis, prof. UWM. Prof. Kujawska-Lis przetłumaczyła także teksty naukowe, które ukazały się w tomie *Styl Josepha Conrada a język polski i wielojęzyczność* (red. Wiesław Krajka) w serii „Joseph Conrad a Polska, Europa Środkowo-Wschodnia i Świat” oraz liczne artykuły naukowe z dziedziny medycyny, nauk humanistycznych, społecznych, ekonomicznych i prawnych. Przekładami tekstów naukowych, zwłaszcza medycznych, zajmuje się także dr Katarzyna Kodeniec. Z kolei dr Lutostański jest autorem wielu przekładów prac naukowych wybitnych polskich literaturoznawców na język angielski (m.in. Janusza Sławińskiego, Michała Głowińskiego, Wincentego Grajewskiego). Jest więc osobą, która wpłynęła na przybliżenie ich dzieł badaczom zagranicznym. Warto dodać, że w roku 2021 dr Lutostański opracował hasło „Gombrowicz” w *Online Encyclopedia of Literary Neo-Avant-Gardes*, czym również przyczynił się do szerzenia polskiej literatury i kultury. Mgr Iwona Hetman-Pawlaczyk przez wiele lat współpracowała z Centrum Badań Europy Wschodniej UWM jako tłumacz. W ramach tej współpracy dokonała przekładu na język angielski serii tomów historycznych traktujących, m.in. o ostatnim carze Rosji Mikołaju II, polskiej Legii Syberyjskiej czy o zamkach państwa krzyżackiego w dawnych Prusach. Wkrótce ma się również ukazać kolejny tomik jej poezji.

Wielu pracowników filologii angielskiej należy do krajowych i zagranicznych towarzystw i stowarzyszeń naukowych. Naszych wykładowców można odnaleźć wśród członków Polish Association for the Study of English (PASE), International E.M. Forster Society (IEMFS), Utopian Studies Society Europe, The John Donne Society, Association for Scottish Literary Studies (ASLS), European Network for Short Fiction Research (ENSFR), International Society for the Study of Narrative, The Joseph Conrad Society, International Association of University Professors of English (IAUPE), International Association of Teachers of English as a Foreign Language (IATEFL), The Katherine Mansfield Society (KMS). Dwa z wymienionych gremiów reprezentuje na arenie międzynarodowej dr Anna Kwiatkowska. Od 2010 r. jest członkiem władz International E.M. Forster Society, gdzie pełni (już trzecią kadencję) funkcję sekretarza, natomiast w czerwcu 2023 r. objęła funkcję przewodniczącej The Katherine Mansfield Society. Dr hab. Ewa Kujawska-Lis, prof. UWM od 2019 r. jest członkinią prestiżowego stowarzyszenia International Association of University Professors of English (IAUPE), do którego należy jedynie kilkunastu profesorów z Polski, a zostać członkiem można jedynie przez nominację.

Działalność anglistyki nie ogranicza się do pracy naukowej i zapewniania studentom pomocy w zdobywaniu wiedzy. Przez lata w byłej Katedrze Filologii Angielskiej funkcjonowało Studenckie Koło Naukowe Miłośników Historii i Kultury Krajów Angielskiego Obszaru Językowego „Albion”, którego opiekunem był, aż do odejścia na emeryturę, dr Zygmunt Zalewski. Studenci w nim działający każdego roku zdobywali nagrody na przeglądach uczelnianych kół naukowych. Obecnie od 2013 r. w katedrach anglistycznych aktywnie działają dwa koła naukowe skupiające studentów wokół zagadnień literaturoznawczych: Studenckie Koło Inicjatyw Anglistycznych „Anglo-Cooltura Juniors”, skierowane głównie do studentów I stopnia, którego opiekunką jest dr Halszka Leleń, i Studenckie Koło Naukowe Miłośników Kultury Brytyjskiej i Amerykańskiej „Anglo-Cooltura Seniors” dla studentów II stopnia, którym opiekuje się dr Anna Kwiatkowska. Koło prowadzone przez dr Leleń jest aktywne zarówno w aspekcie naukowym,

jak i popularyzatorskim. Jego członkowie prezentują referaty na konferencjach krajowych oraz zagranicznych, a niektórzy publikują swoje pierwsze artykuły. Oprócz realizowania projektów naukowych studenci należący do wspomnianego koła uczestniczą we wszystkich wydarzeniach wydziału oraz sami je inicjują i organizują. Jednym z takich wydarzeń, które na stałe wpisało się w kalendarz imprez kulturalnych Wydziału Humanistycznego, jest zainicjowany przez dr Leleń Dzień Szkocki rokrocznie organizowany od 2014 r. W ramach tego wydarzenia studenci i pracownicy wydziału mogą zapoznać się z literaturą i kulturą szkocką, posłuchać utworów granych na szkockich dudach, poczuć się jak w Szkocji, tańcząc szkockie tańce i śpiewając wspólnie szkockie piosenki. Do innych ciekawych inicjatyw tego koła należą np. Dzień Szekspira, Dzień św. Patryka, Burns Night czy World Poetry Day. Członkowie koła realizowali się także podczas pandemii, organizując spotkania online. Szczególnym wydarzeniem w tym okresie było spotkanie motywacyjne zatytułowane Session AntiDepression (grudzień 2020), zorganizowane dla całej filologii angielskiej. Z kolei członkowie koła „Anglo-Cooltura Seniors”, oprócz organizowania wspólnych wyjazdów czy wyjść na wystawy, do teatru, dyskusji literackich, angażują się w projekty i działania inspirowane literaturą brytyjską. Jednym z pierwszych projektów był film *Alicja w Krainie Kortowa* (2014), promujący Kortowo i Katedrę Filologii Angielskiej, który nawiązywał do *Alicji w Krainie Czarów* Lewisa Carolla. Podobnie było z kolejnymi działaniami – punktem wyjścia stawał się zawsze tekst literacki, np. przedstawienie kukielkowe *Farewell to Winter* (2015) zostało przygotowane w oparciu o serię powieści J.K. Rowling *Harry Potter*, a przedstawienie teatralne *Playing with Shakespeare* zostało zrealizowane na podstawie *Makbeta* Williama Szekspira (2016). Natomiast w roku 2017, w ramach działalności koła, wydana została publikacja popularyzująca czytanie literatury angielskiej *Tasting Literature* (2017). Okres pandemii nieco spowolnił działalność „Anglo-Cooltura Seniors” i wymusił zmianę planów. Niektóre projekty dało się jednak przenieść do sieci (np. „I bet you’ve never heard that...” – zbiór ciekawostek o pisarzach angielskich w formie quizu), wykorzystując do tego platformę MS Teams. W 2017 r.

dr Katarzyna Kodeniec powołała nowe koło dla miłośników przekładu „Hoży Translatorzy”. Jego członkowie skupiają się na promowaniu idei przekładu jako formy komunikacji między językami i kulturami poprzez zaangażowanie we wszelkie działania na Wydziale Humanistycznym i na UWM, gdzie poruszane są kwestie języka i kultury. Dodatkowo członkowie koła publikują miesięcznik, którego tytułem jest ich nazwa. W nim dzielą się swoimi pasjami twórczymi lub naukowymi, publikują wiersze, fragmenty prozy, mini artykuły popularyzujące wiedzę naukową na temat przekładu i same przekłady, pojedyncze lub w seriach. W miesięczniku można także znaleźć omówienia nowych zjawisk w języku polskim, które rozwijają się pod wpływem angielskiego. Od niedawna kołem naukowym działającym przy filologii angielskiej jest Studenckie Koło Naukowe „Grammar Fans’ Circle”, którego opiekunem jest mgr Maria Ławrynowicz-Szczepaniak. Powstało ono w 2021 r., a jego celem są dyskusje dotyczące języka, ciekawych kwestii lingwistycznych, omawianie i analiza najczęstszych błędów językowych. Poza tym koło aktywnie uczestniczy w życiu wydziału, organizując stoiska i warsztaty podczas takich wydarzeń, jak Noc Anglistów, Dni Humana czy Dzień Otwarty UWM. Najmłodsze stażem jest Studenckie Koło Retoryczne LOGOS założone przez dr. Czesława Kińskiego w październiku 2023 r. Celem koła jest rozwijanie świadomości z zakresu retoryki i skutecznej komunikacji interpersonalnej. Jego członkowie doskonalą swoje umiejętności retoryczne, komunikacyjne, a także społeczne zarówno podczas wystąpień publicznych na forum własnej grupy, jak i poza nią. Ponadto dla studentów działających w ramach koła ważna jest dbałość o świadomość językową, tak w języku polskim, jak i w języku angielskim. Studenckie koła naukowe działające na filologii angielskiej nie tylko integrują kadrę naukową i studentów, ale przede wszystkim wspierają studentów w ich aspiracjach naukowych. Dwoje byłych członków „Albionu” – Magdalena Ochmańska i Michał Urbanowicz – uzyskało stopnie doktora, a dr Urbanowicz jest obecnie pracownikiem filologii angielskiej; z kolei była członkini koła literaturoznawczego „Anglo-Cooltura Seniors”, dr Eliza Gładkowska, niedawno obroniła pracę doktorską z zakresu literaturoznawstwa angielskiego. Warto

dodać, że promotorem wszystkich trzech rozpraw doktorskich była dr hab. Ewa Kujawska-Lis, prof. UWM. Jednakże pracownicy anglistyki, którzy nie są opiekunami kół naukowych, równie często angażują się wraz ze studentami w różnorodne działania uniwersyteckie. Jednym z wydarzeń, które podobnie jak wcześniej wspomniany Dzień Szkocki zagościło na dobre na wydziale, jest zainicjowany i przez wiele lat organizowany przez mgr Iwonę Hetman-Pawlaczyk Dzień Międzykulturowy. Jednym z głównych punktów tego wydarzenia był zawsze występ kierowanego przez nią kabaretu studenckiego. Integrację grona nauczycielskiego i studentów często też można zaobserwować podczas przerw – wspólne rozmowy (niekiedy o właśnie pisanej pracy dyplomowej), muzykowanie czy śpiewanie to dosyć częsty widok na II piętrze budynku wydziału. Inicjatorami tych spotkań są często sami studenci. Szczególnym czasem, kiedy na korytarzach robi się głośniejsze niż zwykle, jest czas przedświąteczny. Wtedy nie tylko można przyłączyć się do śpiewania angielskich piosenek, ale także nauczyć się kilku kroków tradycyjnych tańców szkockich lub angielskich, w których arkana tanecznym (dosłownie) krokiem wprowadzi mgr Marta Kolczyńska. Wśród osób z gitarą lub z mikrofonem można spotkać dr. Czesława Kińskiego, mgr Marię Ławrynowicz-Szczepaniak, mgr. Trevora Hilla czy dr Katarzynę Skrzypczak.

Inną formą wspólnego spędzania czasu ze studentami poza wyznaczonymi godzinami zajęć są organizowane przez mgr. Przemysława Chudego spływy kajakowe. Zainicjowane wiele lat temu, obecnie są już anglistyczną tradycją. Rokrocznie pracownicy, często z rodzinami, oraz studenci uczestniczą w weekendowym spływie rzeką Krutynią na zakończenie roku akademickiego. Wyjazdy, wspólne spotkania i dyskusje nie tylko integrują kadrę naukowo-dydaktyczną i studentów, ale też wskazują na przyjazną atmosferę panującą na olsztyńskiej anglistyce.

Aktywność pracowników oraz członków kół naukowych jest także skierowana do społeczności spoza UWM. W ramach działań popularyzatorskich wykładowcy współpracują z przedszkolami, szkołami podstawowymi i średnimi oraz z olsztyńskimi instytucjami kultury, takimi jak Miejski

Ośrodek Kultury, Pałac Młodzieży im. Orłów Lwowskich, biblioteki, galerie sztuki. Od kilku lat nauczyciele akademicy biorą udział w ogólnopolskim wydarzeniu Noc Anglistów, zainicjowanym przez UAM. Dr Halszka Lelen jest pomysłodawczynią projektu dla dzieci w wieku 4–7 lat pt. „Rybka Bajka/Fairy-Tale Fish” (z zakresu: teatr – nauka – doświadczenie), który realizowała m.in. wraz ze studentami koła „Anglo-Cooltura Juniors”. Jego celem było przygotowanie przedstawienia teatralnego w języku angielskim, połączonego z nauką słownictwa angielskiego, z tematyki baśniowo-zwierzęcej. Pracownicy wychodzą również do szkół w Olsztynie i w województwie z działalnością propagującą studia na filologii angielskiej. Olsztyńska anglistyka ściśle współpracuje w tym względzie z liceami ogólnokształcącymi w Olsztynie, Giżycku i w Suwałkach, w których pracownicy prowadzą warsztaty, ćwiczenia i zajęcia związane z różnymi aspektami języka angielskiego. Ale działalność ta nie ogranicza się tylko do części północo-wschodniej Polski. Od wielu już lat duet Łagun i Kiński, znany jako Xero Brothers, jeździ po całej Polsce z warsztatami i wykładami skierowanymi zarówno do uczniów, jak i do nauczycieli. Osobą, która także od lat z niesłabnącym entuzjazmem prowadzi szkolenia, jest dr Monika Cichmińska. Jej zajęcia oraz warsztaty językowe i kulturowe skierowane są głównie do nauczycieli i uczniów szkół ponadpodstawowych. Przez 10 lat, od 2009 r., dr Anna Krawczyk-Łaskarzewska i dr Anna Kwiatkowska zaangażowane były jako jurorki w Międzyszkolnym Turnieju Wiedzy o Krajach Anglojęzycznych organizowanym przez SP nr 25 w Olsztynie. Turniej ten odbywał się każdego roku na wiosnę. Jego kontynuację przerwała pandemia. Podobna współpraca, tym razem z VI LO w Olsztynie, została nawiązana przez dr Annę Kwiatkowską i mgr Joannę Przeszlakowską-Wasilewską (a wcześniej także mgr Martę Kolczyńską). Od roku 2020 sprawują one opiekę merytoryczną i metodyczną nad Międzyszkolnym Konkuresem Języka Angielskiego FILMOTALK, a także są członkiniami jury konkursowego. W 2017 r. dr Katarzyna Kodeniec wraz ze studentami z prowadzonego przez nią koła naukowego zorganizowała pierwszy konkurs translatoryczny dla dzieci z SP nr 29 im. Jana Liszewskiego w Olsztynie. Z kolei członkowie

koła „Anglo-Cooltura Seniors”, prowadzonego przez dr Annę Kwiatkowską, przeprowadzili warsztaty językowe (marzec 2018) dla dwóch klas III SP nr 2 im. Jarosława Dąbrowskiego w Olsztynie w ramach organizowanego w tej szkole Tygodnia Języka Angielskiego. W okresie nauki online, w roku akademickim 2019/2020, studenci tego koła przygotowali projekt edukacyjny „Women Writers” skierowany do uczniów szkół średnich, który zrealizowali poprzez platformę MS Teams we współpracy z XI LO w Olsztynie (klasy I i III). Wszystkie wspomniane aktywności były niezwykle entuzjastycznie przyjmowane przez osoby w nich uczestniczące – dzieci, młodzież, dorosłych, nauczycieli. Inną formą współpracy z otoczeniem były audycje z cyklu „Wieczór z kulturą” w Radiu Olsztyn, w których udział brała dr hab. Ewa Kujawska-Lis, prof. UWM. W latach 2017–2022 przybliżała słuchaczom twórczość Josepha Conrada i Charlesa Dickensa, skupiając się na przekładach ich utworów oraz adaptacjach filmowych. Instytucją, która w swoich progach gościła anglistów z UWM, był Pałac Młodzieży im. Orłąt Lwowskich w Olsztynie. Współpraca ta rozwinęła się dzięki mgr. Trevorowi Hillowi – organizatorowi warsztatów teatralnych dla nauczycieli oraz dla dzieci ze szkół podstawowych (współpraca z olsztyńskimi szkołami: SP nr 34 im. Józefa Malewskiego i SP nr 2 im. Jarosława Dąbrowskiego). Wyreżyserowany przez niego spektakl kukielkowo-taneczny „Beowulf”, który pokazany został na scenie placówki, był prawdziwą ucztą artystyczną. W przedstawieniu udział wzięli studenci filologii angielskiej, członkowie Pracowni Fotograficznej Pałacu Młodzieży oraz pałacowej grupy RYTM & FUN, a wprowadzenie do *Beowulfa* i poezji anglosaskiej przygotowała i wygłosiła dr Dorota Gładkowska. Jedną z ostatnich instytucji, z którymi filologia angielska nawiązała współpracę, jest Centrum Kulturalno-Biblioteczne w Gietrzwałdzie. W ramach Burns Night 27 stycznia 2024 r., na scenie wspomnianego centrum zagrali i zaśpiewali m.in. mgr Trevor Hill i dr Katarzyna Skrzypczak³.

³ *Koncert muzyki szkockiej*, <http://www.ckbgietrzwald.pl/index.php/w-ckb/wydarzenia/609-koncert-muzyki-szkockiej2024> (dostęp: 24.04.2024).

Nieustanny rozwój anglistyki we wszystkich aspektach – od naukowego, przez dydaktyczny i organizacyjny, po promocję i działania popularyzatorskie – odzwierciedlają nagrody rektora UWM za osiągnięcia we wszystkich tych dziedzinach, które otrzymują pracownicy. Miarą sukcesu jednostki jest również fakt, że absolwenci anglistyki są bardzo dobrze przygotowani do pracy zarówno dydaktycznej jako nauczyciele języka angielskiego, jak i w innych profesjach, w których należy posługiwać się tym językiem, dlatego bez trudu znajdują zatrudnienie w Polsce i za granicą. Pracownicy dbają nie tylko o wysoką jakość kształcenia językowego, ale także wyposażają studentów w kompetencje miękkie, m.in. umiejętność autoprezentacji i wystąpień publicznych, planowanie własnego czasu i gospodarowanie nim, co jest niezwykle przydatne na rynku pracy.

BIBLIOGRAFIA

Journal of Katherine Mansfield, Londyn 1962.

Koncert muzyki szkockiej, <http://www.ckbgietrzwald.pl/index.php/w-ckb/wydarzenia/609-koncert-muzyki-szkockiej2024>.

Krótką historia germanistyki w Olsztynie, https://www.uwm.edu.pl/germanistyka/index.php?option=com_content&view=article&id=12&Itemid=19.

Fot. 1. Kadra nowo powstałego NKJA. Dyrektor NKJA mgr Anna Moczulska (w niebieskiej sukience), wraz z pracownikami – część z nich będzie wkrótce pracowała na filologii angielskiej, od prawej: lic. Robert Lee, mgr Grzegorz Skwierawski, mgr Przemysław Chudy, mgr Iwona Góralczyk (zasłonięta) i mgr Iwona Hetman-Pawlaczyk (druga od lewej)

Źródło: Archiwum Katedry Literatur i Kultur Anglojęzycznych

Fot. 2. Część komisji rekrutacyjnej: przewodnicząca mgr Anna Moczulska, sekretarz mgr Anna Kwiatkowska, pomocnicy (ochotnicy) mgr Przemysław Chudy i mgr Halszka Leleń (1998)

Źródło: Archiwum Katedry Literatur i Kultur Anglojęzycznych

Fot. 3. Komisja egzaminacyjna w przerwie na lunch – mgr Anna Kwiakowska, mgr Andrzej Koczan, mgr Janusz Góralczyk, mgr Halszka Leleń, mgr Iwona Hetman-Pawlaczyk (1997)

Źródło: Archiwum Katedry Literatur i Kultur Anglojęzycznych

Fot. 4. Mgr Przemysław Chudy (w rozmowie z Jarosławem Korzeniewskim – artystą-plastykiem) wraz ze studentami podczas realizacji jednego z projektów w galerii Art Deco w Olsztynie (1999)

Źródło: Archiwum Katedry Literatur i Kultur Anglojęzycznych

Fot. 5. Często wspólne wyjścia kadry jeszcze mocniej zintegrowały zgrany zespół. Spotkania towarzyskie stały się nieodzowną częścią filologii angielskiej (1998)
Źródło: Archiwum Katedry Literatur i Kultur Anglojęzycznych

Fot. 6. W nowym budynku WH przy ul. K. Obiży 1, piętro 2, p. 212 – od lewej: dr Ewa Kujawska-Lis, mgr Magdalena Brzezińska, mgr Anna Moczulska, dr Anna Drogosz, mgr Robert Lee (rok akademicki 2007/2008)
Źródło: Archiwum Katedry Literatur i Kultur Anglojęzycznych

Fot. 7. Mgr Anna Moczulska odchodzi na emeryturę, a to, co zapoczątkowała wiele lat temu wraz z mgr. Grzegorzem Skwierawskim, ma kontynuację – angielszczyzna królewska stopniowo się powiększa (2014)

Źródło: Archiwum Katedry Literatur i Kultur Anglojęzycznych

Fot. 8. Rocznicowe celebracje; pierwsza z prawej: prof. Joanna Kokot (restauracja „Casablanca”, 26 X 2015)

Źródło: Archiwum Katedry Literatur i Kultur Anglojęzycznych

Fot. 9. Seminarium literaturoznawcze na studiach magisterskich niestacjonarnych – egzamin dyplomowy, a w komisji trzy Anny: dr Anna Kwiatkowska (promotor), dr Anna Krawczyk-Łaskarzewska, mgr Anna Moczulska (2010)
Źródło: Archiwum Katedry Literatur i Kultur Anglojęzycznych

Fot. 10. Seminarium językoznawcze, po egzaminie dyplomowym. Dr Monika Cichmińska i studenci filologii angielskiej II stopnia (lipiec 2021)
Źródło: Archiwum Katedry Literatur i Kultur Anglojęzycznych

Fot. 11. Seminarium kulturoznawcze, po egzaminie dyplomowym. Na zdjęciu, oprócz zadowolonych studentów, dr Anna Krawczyk-Łaskarzewska (promotor), prof. Ewa Kujawska-Lis, dr Monika Cichmińska, dr Anna Kwiatkowska (2016)
Źródło: Archiwum Katedry Literatur i Kultur Anglojęzycznych

Fot. 12. Dr Mateusz Bogdanowicz (wyjątkowo bez kapelusza) ze swoją pierwszą grupą seminaryjną (2013)
Źródło: Archiwum Katedry Literatur i Kultur Anglojęzycznych

Fot. 13. Seminarium translatorsyczne, egzamin dyplomowy – ktoś tu komuś podłożył świnię (na szczęście pluszową). Komisja: dr Katarzyna Kodeniec (promotor), dr hab. Ewa Kujawska-Lis, prof. UWM i dr Dominika Kotuła (2023)
Źródło: Archiwum Katedry Literatur i Kultur Anglojęzycznych

Fot. 14. Pożegnanie Oksany. Wspólne zdjęcie – to zawsze lubimy, ale się niecierpliwimy. Niektórzy patrzą już pożądliwym wzrokiem na to, co jest na stole (listopad 2018)
Źródło: Archiwum Katedry Literatur i Kultur Anglojęzycznych

Fot. 15. Konferencja „Intermediality in New Narratological Research”. Organizatorzy: dr Bartosz Lutostański, dr Anna Kwiatkowska, dr Dorota Gładkowska, dr Katarzyna Szeremeta (2019)

Źródło: Archiwum Katedry Literatur i Kultur Anglojęzycznych

Fot. 16. Reprezentacja SKN „Albion” (2006)

Źródło: Archiwum Katedry Literatur i Kultur Anglojęzycznych

Fot. 17. SKN „Anlgo-Cooltura Seniors” na wyjeździe naukowo-kulturalnym w Warszawie. Po spotkaniu z dr Karolem Samselem – historykiem literatury, poetą, filozofem (kwiecień 2016)

Zródło: Archiwum Katedry Literatur i Kultur Anglojęzycznych

Fot. 18. Członkowie koła „Hoży Translatorzy” zapraszają na spotkanie świąteczne (grudzień 2023)

Zródło: Archiwum Katedry Literatur i Kultur Anglojęzycznych

Fot. 19. Mgr Maria Ławrynowicz-Szczepaniak i członkowie koła „Grammar Fans’ Circle”, stoisko na Student EXPO (8 XI 2023)

Źródło: Archiwum Katedry Literatur i Kultur Anglojęzycznych

Fot. 20. Niebiańskie pogaduszki z dr. Czesławem Kińskim (maj 2022)

Źródło: Archiwum Katedry Literatur i Kultur Anglojęzycznych

Fot. 21. Dr Monika Cichmińska w otoczeniu studentów, elfów, reniferów i Mikołaja – wszyscy z filologii angielskiej (22 XII 2022)

Źródło: Archiwum Katedry Literatur i Kultur Anglojęzycznych

Fot. 22. Trio – od lewej: mgr Trevor Hill, mgr Maria Ławrynowicz-Szczepaniak, mgr Marta Kolczyńska (maj 2022)

Źródło: Archiwum Katedry Literatur i Kultur Anglojęzycznych

Fot. 23. Coroczny spływ rzeką Krutynią – na zdjęciu kadra z rodzinami i studenci filologii angielskiej (2009)

Źródło: Archiwum Katedry Literatur i Kultur Anglojęzycznych

Fot. 24. „Rybka-bajka” – dr Halszka Leleń ze studentami z „Anglo-Cooltura Juniors” (2014)

Źródło: Archiwum Katedry Literatur i Kultur Anglojęzycznych

Fot. 25. Xero Brothers nieustannie w trasie. Tym razem warsztaty w I LO w Suwałkach (26 V 2017)

Źródło: Archiwum Katedry Literatur i Kultur Anglojęzycznych

Fot. 26. Warsztaty w SP 2 w Olsztynie prowadzone przez członków koła „Anglo-Cooltura Seniors” (marzec 2018)

Źródło: Archiwum Katedry Literatur i Kultur Anglojęzycznych

POE'S DAY

Czwartek 18 stycznia 2023

11.15-13.00

Wydział Humanistyczny Obitza 1
foyer na III piętrze

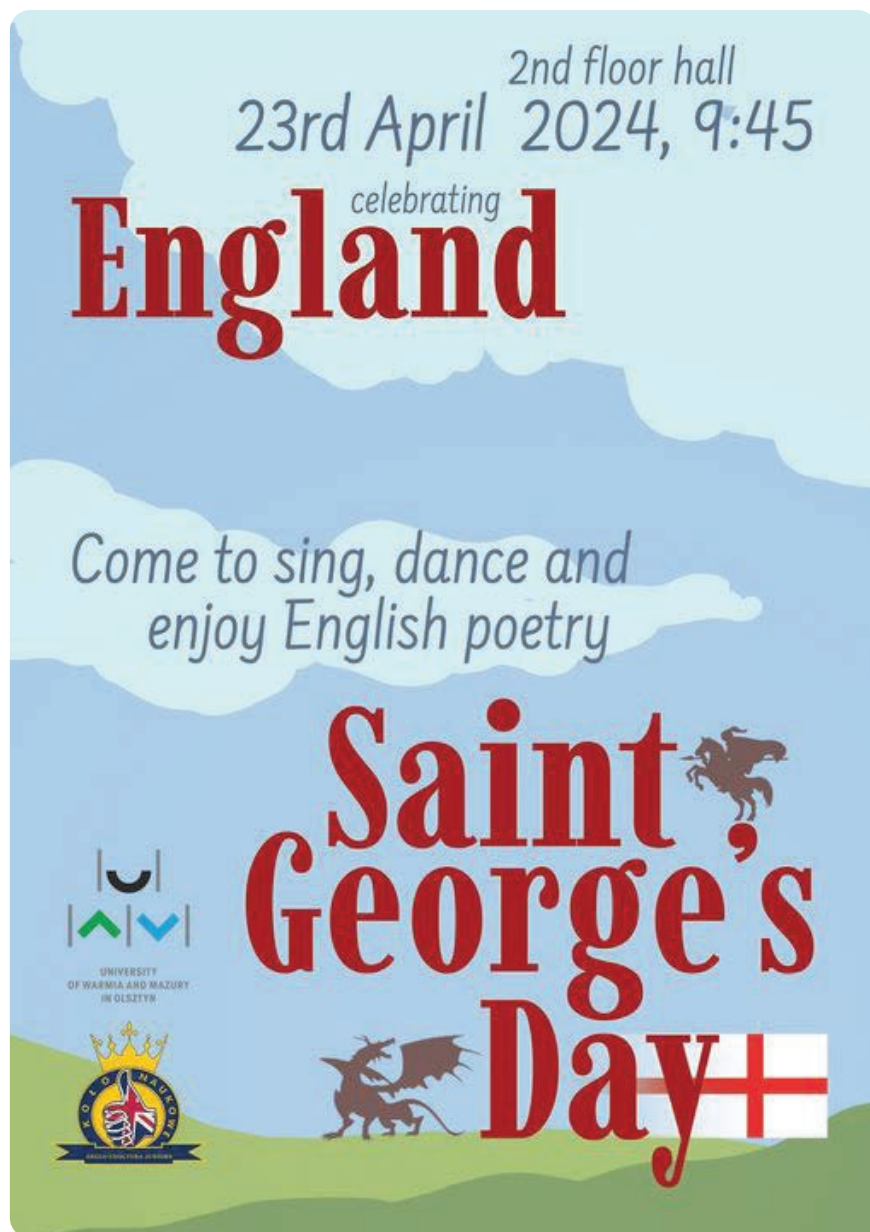

- ◇ The opening of the exhibition documenting Poe's presence in the contemporary world ◇
- ◇ A talk titled "Poe alive in the 21st century" ◇
- ◇ A performance of "The Raven" ◇
- ◇ Other accompanying events ◇

POE'S AFFICIONADOS UNITE!

Fot. 27. Poe's Day (plakat)

Źródło: Archiwum Katedry Literatur i Kultur Anglojęzycznych

Fot. 28. Saint Georges's Day (plakat)

Źródło: Archiwum Katedry Literatur i Kultur Anglojęzycznych

Fot. 29. Burns Night. Na scenie CKB w Gietrzwałdzie zagrali i zaśpiewali m.in. mgr Trevor Hill i dr Katarzyna Skrzypczak (27 I 2024)
Źródło: Archiwum Katedry Literatur i Kultur Anglojęzycznych

Fot. 30. Kadra filologii angielskiej (prawie) w komplecie (październik 2023)
Źródło: Archiwum Katedry Literatur i Kultur Anglojęzycznych

J O A N N A   S Z Y D Ł O W S K A

<https://orcid.org/0000-0002-2038-2283>

Instytut Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

4.

Akademickie dziennikarstwo w Olsztynie (2002–2024)

HISTORIA JEDNOSTKI

W styczniu 2024 r. na I piętrze budynku Wydziału Humanistycznego UWM w Olsztynie przy ul. Kurta Obitzta 1, tuż przy Pracowni Radiowo-Telewizyjnej, pojawił się mural upamiętniający skromny jubileusz olsztyńskiego dziennikarstwa. Mural świetnie wkomponowuje się w architekturę wnętrza. Nie inaczej jest z kierunkiem dziennikarstwo i komunikacja społeczna, który przez 25 lat idealnie wpisał się w pejzaż intelektualny i badawczy Wydziału Humanistycznego. Mimo że dyscyplina nauki o komunikacji społecznej i mediach przynależy do nauk społecznych, to nasze dziennikarstwo czuje się na ul. Kurta Obitzta doskonale. Z optymizmem szykujemy się na następne ćwierćwiecze.

Akademickie dziennikarstwo w Olsztynie wciąż czeka na swojego kronikarza. Kolejne jubileusze skłaniają do katalogowania sukcesów i porażek, ale także do śmiałego patrzenia w przyszłość. Okolicznościowe publikacje są dokumentem fluktuacji myślenia o misji kierunku, idei kształcenia, ofercie dydaktycznej, która musi być skorelowana z potrzebami rynku pracy

i odpowiadać potrzebom zmieniającego się świata mediów oraz ekspansji nowych technologii. Nauki o komunikacji społecznej i mediach to młoda dyscyplina. Wszyscy wciąż zbieramy doświadczenia, uczymy się i rozwijamy.

Nie mamy kompleksów. Od samego początku naszym znakiem rozpoznawczym był polimorfizm zainteresowań badawczych. Wbrew obawom niektórych gremiów to właśnie było atutem kadry. Trzon instytutu stanowili pracownicy naukowo-badawczy reprezentujący różne dziedziny i dyscypliny naukowe. Są wśród nas reprezentanci klasycznej szkoły medioznawczej i badacze nowych mediów, dziennikarze prasowi, radiowi i telewizyjni, literaturoznawcy, językoznawcy, historycy, socjologowie, prawnicy, filmoznawcy. Na długiej liście nazwisk znajdziemy reżyserów filmowych i teatralnych, polityków i samorządowców, sędziów i biegłych sądowych, osoby stanu duchownego, blogerów, vlogerów i jurorów Festiwalu Filmowego w Cannes.

Trudno domniemywać, czy ojcom założycielom kierunku dziennikarstwo i komunikacja społeczna, a jeszcze wcześniej – osobom przygotowującym ofertę dydaktyczną podyplomowych studiów dziennikarskich – mogło marzyć się, że zaledwie dwie dekady po uruchomieniu studiów licencjackich na kierunku dziennikarstwo i komunikacja społeczna Rada Naukowa Dyscypliny Nauki o Komunikacji Społecznej i Mediach na Wydziale Humanistycznym UWM w Olsztynie uzyska uprawnienia do nadawania stopnia doktora i doktora habilitowanego (2022).

Kolejne etapy tej wyboistej drogi dokumentują publikacje o naszych strukturalnych, dydaktycznych i naukowych doświadczeniach. Trudu podsumowań pierwszego 5-lecia istnienia studiów dziennikarskich na UWM podjął się dyrektor Instytutu Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej prof. dr hab. Andrzej Staniszewski. Materiał został udostępniony w formie audycji radiowej przygotowanej przez studentów dziennikarstwa pod opieką dr Urszuli Doliwy; był również dostępny w formie drukowanej¹. W 2014 r. z okazji 10-lecia istnienia Instytutu Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej opublikowano 36-stronicową kolorową „Gazetę Jubileuszową

¹ A. Staniszewski, *Pięciolecie studiów dziennikarskich na UWM w Olsztynie*, „Media – Kultura – Komunikacja Społeczna” 2007–2008, nr 3–4, s. 5–9.

Instytutu Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej”². Publikację przygotowali studenci pod opieką dr Urszuli Doliwy i dr Marty Więckiewicz-Archackiej. Godzi się wspomnieć, że członkinie zespołu redakcyjnego tego okolicznościowego wydawnictwa – ówczesne studentki – posiadają dziś stopień doktora nauk społecznych (dyscyplina nauki o komunikacji społecznej i mediach) bądź humanistycznych (dyscyplina literaturoznawstwo) i są związane z naszym instytutem. Historię 20-lecia istnienia kierunku przypomniała dr hab. Urszula Doliwa, prof. UWM³ i dr Dominika Myślak – wówczas najmłodsza adiunktka w Instytucie Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej, która uzyskała stopień naukowy w dyscyplinie nauki o komunikacji społecznej i mediach⁴. Z dumą obwieszczono sukces zdobycia uprawnień do przyznawania tytułu doktora i doktora habilitowanego w zakresie dyscypliny nauki o komunikacji społecznej i mediach⁵. Podjęto również namysł nad jakością kształcenia na kierunku i zbadano opinie studentów w tym zakresie, traktując ten obszar jako źródło cennej wiedzy o możliwych ulepszeniach oferty kształcenia i podwyższenia jakości kształcenia⁶.

² „Gazeta Jubileuszowa Instytutu Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej”, czerwiec 2014, red. P. Buczek, T. Buczek, A. Dragun, M. Faryma, A. Frąckiewicz, M. Kotliński, A. Kowalska, P. Modzel, D. Ojcewicz, M. Sitarz, N. Turulska, M. Wiśniewska, M. Zagórska.

³ U. Doliwa, *Dziennikarstwo i komunikacja społeczna na Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim ma 20 lat!*, „Media – Kultura – Komunikacja Społeczna” 2022, nr 18, s. 231–234.

⁴ D. Myślak, „Z nami ogarniesz media”. *Kadra i studenci dziennikarstwa UWM o swoim kierunku*, „Gazeta Wyborcza Olsztyn” z 13 czerwca 2021 r., <https://olsztyn.wyborcza.pl/olsztyn/7,48726,27188598,z-nami-ogarniesz-media.html> (dostęp: 20.01.2024).

⁵ M. Świgoń, U. Doliwa, *Dyscyplina nauki o komunikacji społecznej i mediach na Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie z uprawnieniami do nadawania stopnia doktora i doktora habilitowanego*, „Media – Kultura – Komunikacja Społeczna” 2023, nr 19, s. 339–340.

⁶ U. Doliwa, E. Wyszczelska, W. Wróbel, P. Łysiak, U. Sedeńko, S. Szczepańska, *Kierunek dziennikarstwo i komunikacja społeczna na Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie w opinii studentów*, „Media – Kultura – Komunikacja Społeczna” 2018, nr 14, s. 31–46. Artykuł stanowił próbę wypełnienia istotnej luki w refleksji naukowej dotyczącej kształcenia w obszarze mediów i dziennikarstwa. W badaniach prowadzonych w ostatnich latach nie wzięto niestety pod uwagę ośrodka olsztyńskiego. Zob. S. Gawroński, R. Polak, *Dziennikarstwo i komunikacja społeczna: nowe wyzwania. Kierunki zmian w kształceniu w zakresie dziennikarstwa i komunikacji społecznej*, Rzeszów 2010; A. Stepińska, D. Narożna, B. Secler, E. Jurga-Wosik, *Studenci dziennikarstwa i komunikacji społecznej w Polsce. Motywacje, oczekiwania i plany zawodowe*, „Studia Medioznawcze” 2017, nr 1, s. 11–24.

Historia akademickiego kształcenia na kierunku dziennikarstwo i komunikacja społeczna na olsztyńskiej *Alma Mater* sięga jesieni 2001 r. Wówczas 23 października tego roku Rada Wydziału Humanistycznego UWM w Olsztynie podjęła decyzję o powołaniu nowego kierunku kształcenia pod nazwą dziennikarstwo i komunikacja społeczna, co 30 listopada 2001 r. pozytywnie zaopiniował Senat UWM. Nowy kierunek pojawił się w ofercie kształcenia na poziomie licencjatu w roku akademickim 2002/2003 w formule studiów stacjonarnych i niestacjonarnych. Pierwsi studenci kierunku dziennikarstwo i komunikacja społeczna usiedli w aulach Wydziału Humanistycznego 1 października 2002 r. Od 2006 r. oferta powiększyła się o kształcenie na poziomie magisterskim. Słusznie zauważyła dr hab. Urszula Doliwa, prof. UWM, że olsztyńska oferta kształcenia w zakresie dziennikarstwa i mediów wyprzedziła inicjatywy tego rodzaju zrodzone w tak prężnych ośrodkach, jak UMCS (2003), UAM (2008) czy UŚ (2012)⁷.

Matecznikiem olsztyńskiego dziennikarstwa była olsztyńska polonistka. Stąd rekrutowała się pierwsza kadra naukowa, to tu wypracowywano pionierskie formy współpracy z lokalnym środowiskiem dziennikarskim i stawiano pierwsze kroki w sferze opracowywania programów kształcenia. Pierwszym poważnym doświadczeniem było uruchomienie w 1995 r. podyplomowych studiów dziennikarskich, działających aż do roku 2002. Z tej oferty kształcenia skorzystało wiele znanych dziś postaci życia publicznego.

Inicjatorem idei powołania nowego kierunku studiów na Wydziale Humanistycznym był prof. dr hab. Andrzej Staniszewski, pełniący w tym czasie funkcję dziekana Wydziału Humanistycznego i kierujący Katedrą Literatury Współczesnej w Instytucie Filologii Polskiej. Atmosfera wokół narodzin nowego kierunku była bardzo dobra, tak na poziomie władz dziekańskich, jak i rektorskich. Dyrektor Instytutu Filologii Polskiej prof. dr hab. Maria Biolik wykazała zrozumienie dla idei poszerzenia oferty kształcenia, a 21 maja 2002 r. Rada Wydziału Humanistycznego zdecydowała o przekształceniu Katedry Literatury Współczesnej w Katedrę Literatury Współczesnej i Dziennikarstwa. Kierownikiem tej jednostki został

⁷ U. Doliwa, *Dziennikarstwo i komunikacja społeczna...*, s. 232.

prof. dr hab. Andrzej Staniszewski. Katedra Literatury Współczesnej i Dziennikarstwa podjęła się stworzenia organizacyjnych i dydaktycznych fundamentów kształcenia na nowym kierunku. Pierwsze plany zajęć opracowały dr Joanna Szydłowska oraz dr Anita Frankowiak.

Przez dwa lata (2003–2004) dziennikarstwo funkcjonowało w strukturach Instytutu Filologii Polskiej. Rodzący się zespół zdał pomyślnie pierwszy poważny egzamin w postaci wizyty Państwowej Komisji Akredytacyjnej. Tuż po świętach Bożego Narodzenia, 29 grudnia 2004 r., Prezydium Państwowej Komisji Akredytacyjnej dało pozytywną notę w zakresie oceny jakości kształcenia na kierunku dziennikarstwo i komunikacja społeczna. Rekomendacje wizytujących oznaczały zielone światło dla rozwoju kierunku. Fundamentalne znaczenie miały zmiany kadrowe i przeobrażenia strukturalne z 2005 r. To wtedy dziennikarstwo wyemancypowało się ze struktur Instytutu Filologii Polskiej i uzyskało samodzielną podmiotowość, funkcjonując odtąd jako Instytut Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej. Powstał on 1 stycznia 2005 r. na podstawie zarządzenia nr 44 Rektora UWM z 15 grudnia 2004 r. w wyniku zmian struktury organizacyjnej Wydziału Humanistycznego. Funkcję dyrektora nowego instytutu objął prof. dr hab. Andrzej Staniszewski, który sprawował urząd aż do przejścia na emeryturę w 2018 r. Tak więc w Olsztynie powstanie kierunku dziennikarstwo i komunikacja społeczna było prymarne wobec powołania Instytutu Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej.

Już 10 marca 2005 r. złożono wniosek o powołanie studiów magisterskich na kierunku dziennikarstwo i komunikacja społeczna. Uruchomiono je w roku akademickim 2006/2007; oferta obejmowała kształcenie stacjonarne i niestacjonarne. Pierwsi absolwenci kierunku dziennikarstwo i komunikacja społeczna uzyskali dyplomy licencjackie w 2005 r.; pierwsi absolwenci z tytułem magistra opuścili mury uczelni w 2008 r.

DYREKTORZY I KIEROWNICY JEDNOSTKI DO 2024 R.

Pierwszą jednostką grupującą pracowników naukowo-dydaktycznych prowadzących zajęcia na kierunku dziennikarstwo i komunikacja społeczna była Katedra Literatury Współczesnej i Dziennikarstwa, funkcjonująca w strukturze Instytutu Filologii Polskiej na Wydziale Humanistycznym UWM (2002–2005). Jej kierownikiem był prof. dr hab. Andrzej Staniszewski. Po zmianach struktury Wydziału Humanistycznego w 2005 r. objął on funkcję dyrektora Instytutu Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej (2005–2018). Wicedyrektorem została dr Anita Frankowiak (2005–2013), odpowiedzialna za sprawy administracyjne i dydaktyczne. Od czerwca 2013 r. do stycznia 2015 r. funkcję zastępcy dyrektora instytutu pełniła dr Urszula Doliwa, 1 lutego 2015 r. przejęła ją dr Magdalena Żmijkowska, piastująca urząd do 31 grudnia 2019 r.

Po odejściu na emeryturę prof. dr. hab. Andrzeja Staniszewskiego funkcję dyrektora przejęły panie. Dr hab. Mariola Marczak, prof. UWM kierowała Instytutem Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej od października 2018 r. do 31 grudnia 2019 r. W październiku 2019 r. dr hab. Urszula Doliwa, prof. UWM została mianowana na funkcję Przewodniczącej Dyscypliny Nauki o Komunikacji Społecznej i Mediach i objęła funkcję dyrektora (styczeń 2020 – grudzień 2022). W kadencji 2023–2026 instytutem kieruje prof. dr hab. Marzena Świgoń. W okresie od 1 stycznia 2020 r. do 31 marca 2023 r. koordynatorem ds. dydaktycznych na kierunku dziennikarstwo i komunikacja społeczna była dr Magdalena Żmijkowska.

Struktura organizacyjna instytutu opierała się pierwotnie na pracownikach. Z dniem 25 stycznia 2005 r. wyodrębniono dwie pracownie. Pracownią Historii Prasy i Mediów kierował dr hab. Zbigniew Anculewicz, prof. UWM, a kierownikiem Pracowni Komunikacji Społecznej był dr hab. Aleksander Kiklewicz, prof. UWM.

Pracownie zastąpiono zakładami od 1 stycznia 2010 r. Wtedy to w Instytucie Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej wyodrębniono trzy zakłady. Kierownikiem Zakładu Kultury Mediów, przemianowanego później na Zakład Historii i Kultury Mediów, był prof. dr hab. Andrzej Staniszewski

(2010–2018). W grudniu 2018 r. obowiązki kierowania jednostką przejęła dr hab. Urszula Doliwa, prof. UWM. Kierownikiem Zakładu Historii Prasy i Mediów, przekształconego w styczniu 2015 r. w Zakład Historii Mediów i Metod Badań Medioznawczych, był dr hab. Zbigniew Anculewicz, prof. UWM. Zakładem Komunikacji Społecznej i Języka Mediów kierował prof. dr hab. Aleksander Kiklewicz. Z początkiem lutego 2013 r. powstała czwarta jednostka – Zakład Filmu i Nowych Mediów, w październiku 2018 r. przekształcony w Zakład Filmu, Telewizji i Nowych Mediów. Jego kierownikiem przez cały czas istnienia zakładów była dr hab. Mariola Marczak, prof. UWM.

Obecnie, od 1 stycznia 2020 r., strukturę Instytutu Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej budują trzy katedry. Kierownikiem Katedry Badań Mediów jest dr hab. Mariola Marczak, prof. UWM, przez dwa lata funkcję tę pełniła prof. dr hab. Marzena Świgoń; kierownikiem Katedry Dziennikarstwa jest dr hab. Urszula Doliwa, prof. UWM, a Katedrą Komunikacji Społecznej kieruje prof. dr hab. Aleksander Kiklewicz.

STRUKTURA JEDNOSTKI

W maju 2002 r. Katedra Literatury Współczesnej rozszerzyła swą nazwę i została przemianowana na Katedrę Literatury Współczesnej i Dziennikarstwa. Była to pierwsza jednostka organizacyjna na UWM, artykułująca obecność w ofercie kształcenia nowego kierunku pod nazwą dziennikarstwo i komunikacja społeczna. Po uruchomieniu nowego kierunku dziennikarstwo na Wydziale Humanistycznym powstał Instytut Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej (2005).

Pierwotnie Instytut Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej funkcjonował w oparciu o dwie pracownie, których nazwy sugerowały główne nurty badań prowadzonych w obrębie młodej jednostki. Były to: Pracownia Historii Prasy i Mediów oraz Pracownia Komunikacji Społecznej. Ta struktura została ustanowiona w styczniu 2005 r. i przetrwała przez następne pięć lat.

W styczniu 2010 r. w Instytucie Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej pojawiły się trzy zakłady. Były to: Zakład Kultury Mediów, Zakład Historii Prasy i Mediów, przekształcony w styczniu 2015 r. w Zakład Historii Mediów i Metod Badań Medioznawczych, Zakład Komunikacji Społecznej i Języka Mediów. Instytut 1 lutego 2013 r. wzbogacił się o Zakład Filmu i Nowych Mediów, który 1 października 2018 r. przekształcono w Zakład Filmu, Telewizji i Nowych Mediów.

Ta czteropodmiotowa struktura Instytutu Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej, oparta na filarach zakładów, przetrwała przez dekadę. W styczniu 2020 r. w instytucie wyodrębniono: Katedrę Badań Mediów, Katedrę Dziennikarstwa i Katedrę Komunikacji Społecznej.

Już w pierwszych latach kształcenia na kierunku dziennikarstwo i komunikacja społeczna przy instytucie zainaugurowała działalność Rada Konsultacyjna. Jej zadaniem było doradztwo interesariuszy w zakresie dostosowania oferty kształcenia do zapotrzebowania rynku pracy oraz wymiana doświadczeń między środowiskiem akademickim a pracodawcami. W 2014 r. w radzie znalazło się 14 osób reprezentujących: Radio Olsztyn S.A., TVP Olsztyn, Radio Zet Gold, „Gazetę Wyborczą Olsztyn”, Radio Plus Olsztyn, Edytor Sp. z o.o., Radio UWM FM, „Tworzywo – Gazeta Studencka” oraz 4 osoby reprezentujące UWM⁸. Decyzją dziekana Wydziału Humanistycznego UWM z 24 marca 2023 r. przy instytucie powołano Radę Programową, której przewodniczącą jest dr hab. Anita Frankowiak, prof. UWM. Rada liczy 16 członków⁹. Oprócz przedstawicieli instytutu w radzie zasiadli reprezentanci firm i instytucji: TVP Kultura, „MADE IN Warmia & Mazury”, „Gazeta Wyborcza”, Michelin Polska Sp. z o.o., Centrum Marketingu i Mediów UWM, Miejski Ośrodek Kultury w Olsztynie, Polsat News, Radio Olsztyn S.A., Radio UWM FM.

⁸ *Rada Konsultacyjna*, „Gazeta Jubileuszowa Instytutu Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej”, czerwiec 2014, red. P. Buczek, T. Buczek, A. Dragun, M. Faryma, A. Frąckiewicz, M. Kotliński, A. Kowalska, P. Modzel, D. Ojcewicz, M. Sitarz, N. Turulska, M. Wiśniewska, M. Zagórska, s. 34.

⁹ Decyzja w sprawie powołania Rady Programowej, <https://wh.uwm.edu.pl/instytut-dziennikarstwa-komunikacji-spolecznej/o-instytucie/wspolpraca-z-otoczeniem> (dostęp: 21.01.2024).

ROZWÓJ DYSCYPLINY

Już dwa lata po powstaniu instytutu, bo w 2007 r., nasi młodzi naukowcy przedłożyli radom wydziałów różnych uczelni dysertacje doktorskie o charakterze medialnym. Byli to: Miłosz Babecki, Urszula Doliwa i Halina Kamczycka. W 2018 r. powstała nowa dyscyplina – nauki o komunikacji społecznej i mediach. W czerwcu 2022 r., w wyniku ewaluacji ministerialnej, tej młodej dyscyplinie przyznano kategorię naukową B+. Decyzja wiązała się z nadaniem Radzie Naukowej Dyscypliny Nauki o Komunikacji Społecznej i Mediach na Wydziale Humanistycznym UWM w Olsztynie uprawnień do nadawania stopnia doktora i doktora habilitowanego. Niemal natychmiast, bo w roku akademickim 2023/2024 rozpoczęło się kształcenie doktorantów w dyscyplinie nauki o komunikacji społecznej i mediach w Szkole Doktorskiej UWM. Pierwszym doktorantem został mgr Mateusz Kossakowski, którego promotorską opieką objęła dr hab. Urszula Doliwa, prof. UWM, pełniąca również funkcję członka Rady Naukowej Szkoły Doktorskiej UWM, a promotorem pomocniczym został dr Miłosz Babecki. Wśród kandydatów na promotorów Szkoły Doktorskiej znaleźli się również: prof. dr hab. Marek Melnyk, dr hab. Arkadiusz Dudziak, prof. UWM, dr hab. Anita Frankowiak, prof. UWM, dr hab. Mariola Marczak, prof. UWM i dr hab. Jarosław Rubacha, prof. UWM¹⁰.

19 osób zatrudnionych na pełnym etacie (5 pracowników samodzielnych, 11 adiunktów i 3 asystentów), 7 doktorantów i 2 osoby odpowiedzialne za sprawne działanie Instytutu musi sobie poradzić ze społecznością studentką, która na naszym kierunku przekroczyła liczbę 1000 osób. Tyle osób u nas studiuje¹¹

– tak z dumą wspominał stan osobowy zespołu w pierwszym 5-leciu dyrektor Instytutu Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej prof. Andrzej Staniszewski; 15 lat później nowa dyrektor instytutu dr hab. Urszula Doliwa,

¹⁰ *Nauki o komunikacji społecznej i mediach*, <http://szkoladoktorska.uwm.edu.pl/nauka-o-komunikacji-spolecznej-i-mediach/?cn-reloaded=1> (dostęp: 20.01.2024).

¹¹ A. Staniszewski, *Pięciolecie studiów dziennikarskich...*, s. 7.

prof. UWM skonstatowała niewielki przyrost kadry do liczby 28 osób (13 profesorów – profesorów uczelni i profesor senior, 13 adiunktów oraz 2 pracowników administracyjnych)¹². Dziś w instytucie zatrudnionych jest 25 osób.

W Katedrze Badań Mediów zatrudnionych jest 7 osób: dr hab. Mariola Marczak, prof. UWM (kierownik), prof. dr hab. Marzena Świgoń, dr hab. Bernadetta Darska, prof. UWM, dr hab. Zdzisława Kobylińska, dr Miłosz Babecki, dr Marta Więckiewicz-Archacka, dr Szymon Żyliński.

W Katedrze Dziennikarstwa pracuje 8 osób: dr hab. Urszula Doliwa, prof. UWM (kierownik), dr hab. Joanna Szydłowska, prof. UWM, dr hab. Maria Rólkowska, dr Marta Cichy, dr Dominika Myślak, dr Martyna Siudak, dr Magdalena Szydłowska, dr Magdalena Żmijkowska.

W Katedrze Komunikacji Społecznej pracuje 8 osób: prof. dr hab. Aleksander Kiklewicz (kierownik), prof. dr hab. Marek Melnyk, dr hab. Arkadiusz Dudziak, prof. UWM, dr hab. Anita Frankowiak, prof. UWM, dr hab. Jarosław Rubacha, prof. UWM, dr Magdalena Golińska-Konecko, dr Jolanta Piwowar, dr Renata Rozbicka.

Stan osobowy uzupełniają dr inż. Adam Błaszczok (zatrudniony w Pracowni Radiowo-Telewizyjnej) oraz mgr Irena Szutkowska (prowadząca sekretariat instytutu).

Radzie Naukowej Dyscypliny Nauki o Komunikacji Społecznej i Mediach w pierwszym okresie podległym parametryzacji przewodniczyła dr hab. Urszula Doliwa, prof. UWM, w kadencji 2023–2026 radzie przewodniczy prof. dr hab. Marzena Świgoń. Poza nią w skład rady wchodzi: dr hab. Maria Rólkowska (zastępczyni przewodniczącej), prof. dr hab. Aleksander Kiklewicz, prof. dr hab. Marek Melnyk, prof. dr hab. Marek Sokołowski, dr hab. Bernadetta Darska, prof. UWM, dr hab. Urszula Doliwa, prof. UWM, dr hab. Arkadiusz Dudziak, prof. UWM, dr hab. Anita Frankowiak, prof. UWM, dr hab. Mariola Marczak, prof. UWM, dr hab. Jarosław Rubacha, prof. UWM, dr hab. Joanna Szydłowska, prof. UWM.

¹² U. Doliwa, *Dziennikarstwo i komunikacja społeczna...*, s. 234.

Do dyscypliny nauki o komunikacji społecznej i mediach na UWM w 2024 r. zgłosiły swój dorobek 24 osoby. To 4 profesorów, 10 doktorów habilitowanych oraz 10 doktorów. Oprócz wymienionych członków Rady Naukowej Dyscypliny Nauki o Komunikacji Społecznej i Mediach do dyscypliny przynależą zatrudnieni w Instytucie Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej: dr hab. Zdzisława Kobylińska, dr Miłosz Babecki, dr Marta Cichy, dr Magdalena Golińska-Konecko, dr Dominika Myślak, dr Renata Rozbicka, dr Martyna Siudak, dr Magdalena Szydłowska, dr Marta Więckiewicz-Archacka, dr Magdalena Żmijkowska, dr Szymon Żyliński. W skład dyscypliny wchodzi ponadto: prof. dr hab. Marek Sokołowski (zatrudniony na Wydziale Nauk Społecznych) oraz dr hab. Piotr Gawliczek, prof. UWM (pracujący w Filii UWM w Ełku). W 2022 r. do dyscypliny nauki i komunikacji społecznej i mediach przypisały swój dorobek dr hab. Bernadetta Darska, prof. UWM i dr Marta Cichy¹³.

Skład pracowników przypisanych do dyscypliny nauki o komunikacji społecznej i mediach przeobrażał się na przestrzeni lat. W okresie parametrycznym 2017–2021 (oprócz wcześniej wymienionych) do dorobku dyscypliny wliczano również publikacje ks. prof. dr hab. Wojciecha Guzewicza (zatrudnionego w Filii UWM w Ełku), dr hab. Bary Ndiaye, prof. UWM (reprezentującego Instytut Historii) oraz dr. Radosława Sierockiego (Wydział Nauk Społecznych).

Naturalnym zapleczem kadry naukowo-dydaktycznej nowego kierunku był Instytut Filologii Polskiej. To stąd rekrutowali się adiunkci: dr Anita Frankowiak, dr Lech Krajewski, dr Mariola Marczak, dr Jolanta Piwowar, dr Maria Rólkowska, dr Joanna Szydłowska, których zainteresowania badawcze bliskie były profilowi powstającego kierunku. Pięciu pierwszych samodzielnych pracowników naukowych reprezentowało różne dziedziny i dyscypliny: prof. dr hab. Andrzej Staniszewski (literaturoznawstwo),

---

¹³M. Świgoń, U. Doliwa, op. cit., s. 340.

prof. dr hab. Aleksander Kiklewicz (językoznawstwo), dr hab. Janusz Kijowski, prof. UWM (sztuki filmowe), dr hab. Zbigniew Anculewicz, prof. UWM (historia), dr hab. Janusz Gołota, prof. UWM (historia).

Swój ślad zostawili tu także pracownicy, którzy związali się z nami przez dłuższą lub krótszą chwilę: prof. dr hab. Mirosław Krajewski, dr hab. Stanisław Łaniec, prof. UWM, prof. dr hab. Arkadiusz Gut, ks. prof. dr hab. Wojciech Guzewicz, dr hab. Jacek Mrozek, prof. UWM, dr Anna Śledź, prof. dr hab. Janusz Kijowski, mgr Mariusz Sieniewicz, mgr Dominika Szmyt, dr hab. Maciej Kledzik, prof. UWM, mgr Dorota Grabowska. Na emerytury odeszli: prof. dr hab. Andrzej Staniszewski, dr hab. Zbigniew Anculewicz, prof. UWM i dr hab. Janusz Gołota, prof. UWM.

W naszych sercach i we wspomnieniach na zawsze zostanie dr Lech Krajewski (1950–2012), który odszedł od nas przedwcześnie. Od samego początku współtworzył on oblicze kierunku¹⁴.

Ten indeks nazwisk badaczy związanych na przestrzeni lat z Instytutem Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej ciekawie koresponduje z тезami postawionymi przez Ewę Głowacką, Małgorzatę Kisilowską i Marzenę Świgoń, które badały strukturę młodej dyscypliny nauki o komunikacji społecznej i mediach, utworzonej w 2018 r. w związku z nową ministerialną klasyfikacją nauk. Wspomniana dyscyplina wyrosła z integracji przedstawicieli innych zlikwidowanych dyscyplin – bibliologii, informatologii, nauk o mediach, nauk o poznaniu i komunikacji społecznej. „Najliczniej w nowej dyscyplinie reprezentowani są bibliolodzy i informatolodzy oraz dawni przedstawiciele nauk o polityce”¹⁵ – takie płynęły wnioski z badań. Sprawa wymaga pogłębionej analizy, ale wydaje się, że profil Instytutu Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej UWM w Olsztynie jest nieco inaczej zróżnicowany.

¹⁴ Przyjaciele współpracownicy poświęcili mu wspomnieniową publikację pt. *Lech Krajewski (1950–2012) – in memoriam*, Olsztyn 2013.

¹⁵ E. Głowacka, M. Kisilowska, M. Świgoń, *Analiza struktury przedstawicieli nowej dyscypliny – nauki o komunikacji społecznej i mediach*, „Przegląd Biblioteczny” 2021, z. 3, s. 300.

WIODĄCE TEMATY BADAWCZE

Pytany o celowość uruchomienia na olsztyńskiej uczelni kierunku kształcenia związanego z mediami i dziennikarstwem, prof. dr hab. Andrzej Staniszewski odpowiadał:

Liczyły się przede wszystkim dwie kwestie. Po pierwsze, ta dotycząca nadania bardziej pragmatycznego charakteru studiom humanistyczno-społecznym. Natomiast druga rzecz to potrzeba obecności środowiska dziennikarskiego, aby tutaj, na miejscu, kształcić miejscowych humanistów na przyszłych dziennikarzy¹⁶.

Pierwszą pracą zbiorową zapowiadającą kierunki badań była monografia pod redakcją Andrzeja Staniszewskiego *Regionalne, narodowe, uniwersalne. Literatura i media w perspektywie komparatystycznej* (2005). Zawartość tomu pokazuje, że profil badań pracowników młodego instytutu miał się sytuować na pograniczu medioznawstwa, literaturoznawstwa, historii, socjologii i politologii. Do 2018 r. w ramach działalności statutowej Wydziału Humanistycznego UWM pracownicy Instytutu Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej zrealizowali cztery tematy badawcze. Zespół kierowany przez prof. dr hab. Andrzeja Staniszewskiego, a potem przez dr hab. Urszulę Doliwę, prof. UWM badał wartości poznawcze i perswazyjne komunikatów medialnych, konteksty socjologiczno-kulturowe, historyczne i historycznoliterackie tych przekazów, wartości aksjonormatywne, stereotypy narodowe i etniczne. Temat kierowany przez prof. dr hab. Aleksandra Kiklewicza dotyczył socjolingwistycznych aspektów komunikacji międzykulturowej ze szczególnym uwzględnieniem realiów międzynarodowych współczesnej Europy. Przedmiotem refleksji były takie zagadnienia, jak: rola stereotypów i systemów wartości w komunikacji międzykulturowej,

---

¹⁶ *Najmniejszy instytut ma najwięcej studentów*, wywiad M. Farymy z prof. A. Staniszewskim, „Gazeta Jubileuszowa Instytutu Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej”, czerwiec 2014, red. P. Buczek, T. Buczek, A. Dragun, M. Faryma, A. Frąckiewicz, M. Kotliński, A. Kowalska, P. Modzel, D. Ojcewicz, M. Sitarz, N. Turulska, M. Wiśniewska, M. Zagórska, s. 4.

dialog kultur, bariery w komunikacji międzykulturowej, specyfika dyskursu mniejszościowego, strategie manipulacji i perswazji w dyskursie publicznym, reklamie i PR. Temat kierowany przez dr hab. Mariolę Marczak, prof. UWM, a potem przez prof. dr hab. Marzenę Świgoń koncentrował się na konsekwencjach ekspansji kultury cyfrowej widocznych w sferze mediów audiowizualnych zarówno w sieci, jak i w obszarze mediów tradycyjnych. Opisowi podlegały transformacje genologiczne – zwłaszcza dynamiczna materia gatunków internetowych, sposoby funkcjonowania sztuki tradycyjnej w nowych mediach oraz wobec nowych mediów, także w obszarach kultury jeszcze przez nie niezdominowanej, jak również wpływ środowiska sieciowego na kształt przekazów różnego typu, w tym np. na blogosferę i vlogosferę, a także potencjał komunikacyjny gier internetowych. Istotnym zakresem tematycznym była również etyka mediasfery.

Badania naukowe w Instytucie Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej od początku miały wymiar wieloaspektowy. Podejmowano namysł nad historią, dynamiką zmian i pragmatyką mediów tradycyjnych – prasy, radia i telewizji, ale także książki i filmu, traktowanych jako kulturowe media. Dostrzegano również konieczność objęcia refleksją najnowszych zjawisk komunikacyjnych, estetycznych i kulturowych związanych z nowymi mediami. Prace badaczy, analizujące wielorakie aspekty mediów społecznościowych, gier komputerowych czy portali internetowych, wniosły istotny wkład w rozpoznanie nowych zjawisk medialnych. Znaczące na arenie międzynarodowej są naukowe refleksje nad teorią i semiotyką komunikacji, komunikacją naukową, zarządzaniem informacją i wiedzą, historią radiofonii, rozwojem mediów obywatelskich, wzajemnym oddziaływaniem nowych i tradycyjnych mediów. Intensywnie rozwijają się badania nad różnymi kontekstami komunikacji wizerunkowej, nad pragmatyką komunikowania międzykulturowego i antropologią języka mediów, studia nad estetyką przekazów audiowizualnych, systemami medialnymi, historią mediów w Polsce i na świecie, kondycją mediów polonijnych i regionalnych, nad dynamicznie rozwijającą się genologią gatunków dziennikarskich. Analizowane są

różne aspekty funkcjonowania przekazów audialnych (konteksty estetyczne, programowe, systemowe i technologiczne), jak również funkcjonowanie tzw. trzeciego sektora mediów, który zaliczamy do mediów prywatnych, ale nie są to media zorientowane na zysk.

Dumą olsztyńskiego dziennikarstwa jest interdyscyplinarny periodyk naukowy „Media – Kultura – Komunikacja Społeczna” istniejący przy instytucie od 2005 r. Kolejni redaktorzy naczelni czasopisma – prof. dr hab. Andrzej Staniszewski, dr hab. Urszula Doliwa, prof. UWM i prof. dr hab. Marzena Świgoń – zapewnili pismu wysoki poziom merytoryczny oraz rozpoznawalność na arenie krajowej i międzynarodowej. Obecnie jest on rocznikiem, do którego przypisanych jest 7 dyscyplin naukowych. W skład redakcji czasopisma wchodzi: prof. dr hab. Marzena Świgoń (redaktor naczelna), dr hab. Urszula Doliwa, prof. UWM, dr hab. Joanna Szydłowska, prof. UWM i dr Marta Więckiewicz-Archacka.

PROJEKTY BADAWCZE

Naukowcy z Instytutu Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej UWM byli kierownikami dużych projektów badawczych:

- 2002–2004 – prof. dr hab. Aleksander Kiklewicz, *Metafory kognitywne idiomatyki polskiej (przy uwzględnieniu konfrontacji polsko-białoruskich)*; projekt finansowany przez Komitet Badań Naukowych;
- 2012–2015 – prof. dr hab. Marzena Świgoń, *Zarządzanie i dzielenie się wiedzą i informacją – próba badań w środowisku akademickim*; projekt finansowany przez Narodowe Centrum Nauki;
- 2017–2018 – dr hab. Urszula Doliwa, *Kształtowanie się prywatnej radiofonii lokalnej w Polsce w latach 1989–1994*; Miniatura 1;
- 2018–2020 – prof. dr hab. Aleksander Kiklewicz, *Mediaestetyczny komponent współczesnej komunikacji*; projekt finansowany przez Rosyjską Fundację Naukową;

- 2020–2022 – dr hab. Urszula Doliwa, prof. UWM, *Transformacja systemu medialnego w Polsce w kontekście radiofonii niekomercyjnej*; projekt finansowany przez Narodowe Centrum Nauki, konkurs OPUS 17, panel: HS3;
- 2022–2024 – dr hab. Urszula Doliwa, *Centrum Monitoringu Internetowego Dziennikarstwa Obywatelskiego*, projekt finansowany przez Ministerstwo Edukacji i Nauki, program „Nauka dla Społeczeństwa”;
- 2023–2026 – prof. dr hab. Marzena Świgoń, *Naukowcy na wczesnym etapie kariery w dziedzinach artystycznych, humanistycznych i teologicznych: postawy i zachowania związane z komunikacją naukową*; projekt finansowany przez Narodowe Centrum Nauki, konkurs OPUS 23, panel: HS2;
- 2024 – dr Szymon Żyliński, *Życie w sieci po pandemii – doświadczenia mediatyzacji. Badanie z wykorzystaniem metodologii Q*; Miniatura 7.

REPREZENTACJA W KRAJOWYCH I ŚWIATOWYCH GREMIACH NAUKOWYCH

Pracownicy Instytutu Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej są członkami prestiżowych organizacji i stowarzyszeń o randze krajowej i międzynarodowej. Prof. dr hab. Marzena Świgoń zasiada w Komitecie Naukoznawstwa PAN (2019–2022; 2023–2026). Dr hab. Urszula Doliwa, prof. UWM jest członkiem Komitetu Nauk o Komunikacji Społecznej i Mediach PAN (2021–2022; 2023–2026), wiceprezesem zarządu Community Media Forum Europe (2018–2019), członkiem zarządu Community Media Forum Europe (2013–2019), członkiem Rady Ekspertów Community Media Forum Europe (od 2019), członkiem Rady Doradczej Prison Radio International (od 2022). Z kolei dr hab. Jarosław Rubacha, prof. UWM jest członkiem Komisji Bałkanistyki przy Oddziale PAN w Poznaniu (2009–2012; 2023–2026). Dr hab. Zdzisława Kobylińska, prof. UWM należy do włoskiego Centro Internazionale Studi Luigi Sturzo, a dr hab. Maria Rólkowska – do Stowarzyszenia „Bristol”

Polskich i Zagranicznych Nauczycieli Kultury Polskiej i Języka Polskiego Jako Obcego (od 2008 r.). Członkami International Society for Knowledge Organization (ISKO) są: prof. dr hab. Marzena Świgoń (koordynator lokalnego polskiego oddziału w Olsztynie), dr hab. Joanna Szydłowska, prof. UWM i dr Magdalena Żmijkowska.

Pracownicy instytutu gromadzą doświadczenie i dzielą się wiedzą, uczestnicząc w międzynarodowych stażach naukowych w krajach Europy, Azji i Ameryki. Na długiej liście ośrodków naukowych, które wizytowali nasi badacze, są m.in. placówki z Austrii, Niemiec, Włoch, Wielkiej Brytanii, Finlandii, Turcji, Litwy, Węgier, Bułgarii, Ukrainy, Rosji, Białorusi, Kazachstanu, Kanady, Indii, ze Szwajcarii i ze Stanów Zjednoczonych. W najbardziej egzotyczne rewiry zapuścił się aż czterokrotnie (2015–2018) dr Szymon Żyliński. Pokonał 6500 km, by w Royal Thimphu College w Bhutanie zbierać materiał do pierwszej na świecie monografii o systemie medialnym kraju leżącego w Himalajach – między Chinami i Indiami.

Platformą wymiany doświadczeń na forum międzynarodowym jest Centrum Badań Europy Wschodniej, powołane uchwałą Senatu UWM 29 czerwca 2007 r., kierowane przez prof. dr. hab. Aleksandra Kiklewicza. Misją tej jednostki jest integracja środowiska akademickiego, politycznego i społecznego w zakresie stosunków Polski z krajami Europy Wschodniej. Naukowcy skupiają się m.in. na badaniach naukowych, współpracy międzynarodowej, organizacji interdyscyplinarnych konferencji i kursów specjalistycznych, usługach eksperckich i działalności wydawniczej. Przy centrum ukazuje się seria wydawnicza „Źródła do dziejów Europy Środkowo-Wschodniej”, a także indeksowany w bazie Scopus periodyk „Przegląd Wschodnioeuropejski”.

W marcu 2023 r. został uruchomiony portal Centrum Monitoringu Internetowego Dziennikarstwa Obywatelskiego, którego elementem jest Katalog Internetowych Mediów Obywatelskich Warmii i Mazur (<https://cmidzo.uwm.edu.pl/>). To efekt prac zespołu kierowanego przez dr hab. Urszulę Doliwę, prof. UWM, realizowanych w ramach programu Ministra

Edukacji i Nauki pod nazwą „Nauka dla Społeczeństwa”¹⁷. Celem badań jest poszerzenie wiedzy o oddolnych projektach dziennikarskich na Warmii i Mazurach, zauważenie potrzeb ich twórców i stworzenie katalogu dobrych praktyk w zakresie działalności mediów obywatelskich¹⁸.

Badacze z Instytutu Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej brali udział w wielu międzynarodowych konferencjach naukowych, w tym organizowanych przez najważniejsze organizacje skupiające medioznawców w Europie (European Communication Research and Education Association) i na świecie (International Association for Media and Communication Research). Są członkami rad naukowych wielu ważnych i wysoko punktowanych periodyków naukowych o randze krajowej i międzynarodowej. Efektem ich prac są również monografie autorskie i prace zbiorowe. W ciągu dwóch dekad spod piór naukowców z instytutu wyszło kilkadziesiąt książek naukowych. Wiele z nich zostało dostrzeżonych w środowisku i uhonorowanych nagrodami. Książka dr hab. Urszuli Doliwy, prof. UWM *The Pirate Waves. Polish Private Radio Broadcasting in the Period of Transformation 1989–1995* (2022) zdobyła nagrodę główną im. dr. Karola Jakubowicza za wybitne publikacje medioznawcze. Monografia dr hab. Bernadetty Darskiej, prof. UWM *Czas reportażu. O tym, co się działo w gatunku po 2019 roku* zdobyła laur dla najlepszej książki akademickiej w Konkursie o Nagrodę Rektora UAM za rok 2023. Wszystkie monografie i artykuły świadczą o rozwoju kadry naukowej.

Przez ponad 20 lat istnienia kształcenia na kierunku dziennikarstwo i komunikacja społeczna zespołowi udało się zrealizować kilkanaście konferencji naukowych, w tym kilka o zasięgu międzynarodowym. Znaczącym wydarzeniem naukowym była m.in. Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Stare media w dobie nowych mediów. O strategiach dostosowawczych mediów tradycyjnych do nowej rzeczywistości

---

¹⁷ Członkami zespołu są: dr hab. Urszula Doliwa, prof. UWM (kierownik), dr hab. Joanna Szydłowska, prof. UWM, dr hab. Maria Rólkowska, dr Marta Cichy, dr Dominika Myślak, dr Martyna Siudak, dr Magdalena Szydłowska, dr Marta Więckiewicz-Archacka, dr Magdalena Żmijkowska, dr Szymon Żyliński i dr inż. Adam Błaszczok.

¹⁸ U. Doliwa, *Centrum Monitoringu Internetowego Dziennikarstwa Obywatelskiego*, „Media – Kultura – Komunikacja Społeczna” 2023, nr 19, s. 341–342.

medialnej” (2–3 czerwca 2014 r.). O rozmachu tego przedsięwzięcia niech świadczy fakt, że jego efektem wydawniczym były aż cztery monografie zbiorowe: *Film, telewizja i sztuki wizualne w dobie nowych mediów* (2014), *Prasa w dobie nowych mediów* (2014), *Radio w dobie nowych mediów* (2014) oraz *Communication and Culture in the New Media Era* (2016). W 2017 r. instytut we współpracy z Community Media Forum Europe zorganizował międzynarodową konferencję i warsztaty „Media Against Hate”. Duży rezonans miała Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Wojna i teksty. Wojny i konflikty zbrojne w refleksji medialnej, literackiej i językowej”, zorganizowana pod auspicjami Centrum Badań Europy Wschodniej i Instytutu Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej UWM w dniach 29–30 czerwca 2023 r. Wydarzeniem naukowym, ale również towarzyskim, był jubileusz 45-lecia debiutu fabularnego i 75. urodzin Krzysztofa Zanussiego, zorganizowany przez Zakład Filmu, Telewizji i Nowych Mediów w czerwcu 2014 r.

Instytut wielokrotnie gościł w swoich progach naukowców i ludzi mediów z zagranicy. Nawiązano współpracę międzynarodową z Maltepe University Faculty of Education w Stambule, Sehir University w Stambule, Ryerson University w Toronto, Inspiria College Campus w Siliguri w Bengalu Zachodnim w Indiach i Royal Thimphu College w Bhutanie. To właśnie z tego ostatniego ośrodka tuż przed Bożym Narodzeniem 2018 r. przybyły do nas dwie naukowczynie. W samym tylko kwietniu 2023 r. na zaproszenie instytutu przebywali w Olsztynie: prof. Pallavi Majumdar z Bhutanu, Alagan Mahalingam – szef Rootcode (firmy zajmującej się wdrażaniem nowych technologii oraz inspirowaniem ich rozwoju) oraz dr Burak Turten reprezentujący Karabuk Univeristy w Turcji. Ważnymi wydarzeniami były spotkania z: australijską badaczką radiowęzłów więziennych Heather Anderson (sierpień 2019 r.), włoską dziennikarką śledczą Amalią de Simone (październik 2022 r.) czy ze światowej sławy reżyserem filmów dokumentalnych Thomasem Morganem (październik 2023 r.). Ci ostatni byli gośćmi International Film Festival Prison Movie, z którym instytut współpracuje od 2013 r., współorganizując projekcje oraz poprzez

uczestnictwo prof. Marioli Marczak w gremiach jurorskich. Pracownicy instytutu współorganizowali warsztaty w ramach europejskiego projektu Media Against Hate, które miały miejsce na Wydziale Humanistycznym w dniach 8–9 czerwca 2017 r. W ich ramach odbyła się także dyskusja na temat wolności wypowiedzi i mowy nienawiści oraz dobrych praktyk dotyczących uczestnictwa i reprezentacji muzułmanów w mediach. Wzięło w nich udział 30 uczestników pochodzących z 14 krajów Unii Europejskiej (Niemcy, Wielka Brytania, Włochy, Austria, Słowenia, Grecja, Finlandia, Irlandia, Chorwacja, Malta, Węgry, Dania, Czechy, Polska). W panelu dyskusyjnym uczestniczyli eksperci z Algierii, Holandii, Litwy, Pakistanu i z Syrii.

DZIAŁALNOŚĆ DYDAKTYCZNA

Od samego początku kształcenia na kierunku dziennikarstwo i komunikacja społeczna studenci stanowili społeczność widoczną i aktywną w środowisku Wydziału Humanistycznego i całego uniwersytetu. W 2009 r. powstało pierwsze koło naukowe „PRO-MEDIA”, którego opiekunką była dr Anita Frankowiak. Ważną inicjatywą tej grupy stało się powołanie dwutygodnika internetowego „Tworzywo”, który w 2010 r. przekształcił się w tygodnik, a wkrótce zaczął ukazywać się również w formule papierowej (łącznie cztery numery). W 2013 r. powstało koło naukowe „Nowe Media”, którego członkowie szczególną uwagę skupili na transformacjach kulturowych i społecznych, implikowanych eksplozją sieciowych kanałów komunikacji. Opiekunką koła była dr Marta Więckiewicz. Rok później, 24 marca 2014 r., powstało koło naukowe „Lens”, nad którym opiekę merytoryczną sprawowała dr Urszula Doliwa. Już kilka miesięcy po zawiązaniu koła członkowie mieli szansę zwiedzić siedzibę stacji TVN i usiąść na widowni programu Tomasa Lisa¹⁹. Studenci z kół naukowych inicjowali swoje pierwsze prace

---

¹⁹ P. Buczek, A. Frąckiewicz, *Dziennikarskie koła naukowe*, „Gazeta Jubileuszowa Instytutu Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej”, czerwiec 2014, red. P. Buczek, T. Buczek, A. Dragun, M. Faryma, A. Frąckiewicz, M. Kotliński, A. Kowalska, P. Modzel, D. Ojcewicz, M. Sitarz, N. Turulska, M. Wiśniewska, M. Zagórska, s. 6–7.

naukowe, których efekty przedstawiali podczas konferencji naukowych, organizowali konkursy wiedzy o mediach i spotkania studentów z ludźmi ze świata mediów i medioznawstwa.

Specyfiką studenckich kół jest dynamika przeobrażeń i rotacja członków. Obecnie na kierunku dziennikarstwo i komunikacja społeczna funkcjonują trzy nowe koła naukowe. Najdłuższą historię ma Radiowe Koło Naukowe „Eter”, które istnieje od 2014 r. Jego opiekunką jest dr Magdalena Szydłowska, która następująco definiowała misję koła:

Chodzi o krzewienie wiedzy radiowej – z perspektywy badania radia jako medium, ale też rozpoznawania, czym jest radio w praktyce. Próbuje też zaszczerzyć miłość do tego medium²⁰.

Dokonania koła zostały dostrzeżone na forum ogólnopolskim²¹. Z kolei Studenckie Koło Telewizyjne ZOOM, działające od 2016 r., zrzesza tych, którzy chcą poszerzać umiejętności związane z dziennikarstwem telewizyjnym, poznawać tajniki pracy z kamerą, uczyć się nagrywania i montażu materiałów audiowizualnych. Opiekunem koła jest dr Magdalena Golińska-Konecko. Zaledwie 2-letnia jest historia Studenckiego Koła Medioznawczego #UWMedialni. Powstałym w lutym 2022 r. kołem opiekują się dr Dominika Myślak i dr Martyna Siudak. Skupia ono studentów, którzy interesują się różnymi aspektami funkcjonowania mediów i dziennikarstwem. Członkowie kół uczestniczą w konferencjach naukowych, nabierają doświadczeń warsztatowych – przygotowują materiały audialne i audiowizualne, które traktują o różnych aspektach życia akademickiego, dokumentują wydarzenia oraz inicjatywy środowiska.

---

²⁰ *Studenckie Koła Naukowe na UWM – Radiowe Koło Naukowe ETER*, <http://www.uwmfm.pl/news/126/czytaj/8103/studenckie-kola-naukowe-na-uwm-rkn-eter.html> (dostęp: 20.01.2024).

²¹ W 2018 r. Agnieszka Wójcik i Kinga Weber zdobyły główną nagrodę jury oraz nagrodę publiczności konkursu „Zapytaj o Polskę” podczas II Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej Rozgłośni Studenckich „Radioucze(L)ni” w Gdańsku.

Atutem instytutu jest kadra mająca doświadczenie praktyczne w zawodzie dziennikarskim i potrafiąca dzielić się wiedzą o tajnikach warsztatu. Dr hab. Urszula Doliwa, prof. UWM współpracowała z Polskim Radiem BIS (dawna nazwa programu IV Polskiego Radia) i z Rozgłośnia Polskiego Radia Olsztyn. W tej regionalnej stacji przez wiele lat pracowała dr Magdalena Szydłowska, która dziś także współpracuje z wieloma rozgłośniami regionalnymi. Współpracowniczką olsztyńskiej Rozgłośni Polskiego Radia była dr Marta Cichy. Dr Magdalena Golińska-Konecko to wieloletnia dziennikarka, prezenterka i wydawczyni programów TVP Olsztyn, związana z Kopernik TV. Od stycznia 2024 r. dr Golińska-Konecko pełni funkcję dyrektora TVP3 Olsztyn. W prasie lokalnej nabrały doświadczenia dr Martyna Siudak i dr Dominika Myślak („Gazeta Wyborcza Olsztyn”, „MADE IN Warmia & Mazury”). Wielu naszych pracowników realizuje interesujące przedsięwzięcia naukowo-dydaktyczne i edukacyjne w mediach elektronicznych.

Nabywaniu umiejętności warsztatowych sprzyja kontakt z praktykami rzemiosła dziennikarskiego i dostęp do doskonale wyposażonej Pracowni Radiowo-Telewizyjnej. W 2013 r. „uruchomiono bardzo nowoczesną pracownię multimedialną ze znakomicie wyposażonym wirtualnym studium telewizyjnym, reżyserką, osobnym studium radiowym i pracownią postproducyjną. Dzięki temu możliwe stało się zwiększenie liczby zajęć praktycznych, głównie z zakresu produkcji audialnej i audiowizualnej. Wiele zajęć zyskało nowy, multimedialny wymiar”²².

Godnym odnotowania efektem synergii wiedzy i technologii jest film *Hate is not for me* nagrodzony przez Europejską Federację Dziennikarzy, podnoszący problematykę mowy nienawiści i wykluczenia w mediach (marzec 2017 r.)²³, a także wyjątkowy projekt audialny – dźwiękowa mapa Kortowa

---

²² U. Doliwa, E. Wyszczelska, W. Wróbel, P. Łysiak, U. Sedeńko, S. Szczepańska, op. cit., s. 37.

²³ *Wydział Humanistyczny z nagrodą w międzynarodowym konkursie*, <https://student.wm.pl/426866,Wydzial-Humanistyczny-z-nagroda-w-miedzynarodowym-konkursie.html> (dostęp: 25.01.2024).

(<http://mapa.uwm.edu.pl/>)²⁴. Produktem flagowym instytutu jest audycja *Mediofon* obecna na falach rozgłośni uczelnianej UWM FM w każdą ostatnią sobotę miesiąca. Audycja powstała w 2016 r., a przygotowywana jest przez dr hab. Urszulę Doliwę, prof. UWM i dr Martę Więckiewicz-Archacką²⁵. Gospodynie udostępniają mikrofon kadrze akademickiej i studentom, gościom ze świata mediów i medioznawcom, dokumentują dokonania środowiska uniwersyteckiego, poruszają tematy związane z funkcjonowaniem mediów i z badaniami medioznawczymi. W 2018 r. rozpoczęła się historia audycji naszej doktorantki, a obecnie już dr Marty Wiśniewskiej – *Kortowska Audycja Literacka*. Rok później Radiowe Koło Naukowe „Eter” zainaugurowało cykliczną audycję *Recepta na Reportaż*. Pod opieką dr Magdaleny Szydłowskiej studenci zrzeszeni w tym kole naukowym przygotowują podcasty dostępne na Spotify: *Kawa z Eterem* i *Medycy z Eterem*.

Ważnym projektem realizowanym przez Instytut Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej jest Olimpiada Wiedzy o Mediach. To interdyscyplinarne przedsięwzięcie w zakresie wiedzy o mediach i dziennikarstwie skierowane jest do uczniów szkół ponadpodstawowych²⁶. Z ramienia instytutu olimpiadą kieruje dr Magdalena Żmijkowska, najpierw jako sekretarz Komitetu Okręgowego Olimpiady Wiedzy o Mediach (2014–2019), a od 2020 r. jako przewodnicząca. Zajmuje się organizacją i przeprowadzaniem etapów szkolnego i okręgowego olimpiady, a także współorganizowaniem etapu centralnego.

Duży rezonans społeczny miała kampania edukacyjna zorganizowana przez instytut wspólnie z portalem NATO DEEP ADL w ramach programu NATO DEEP, dotycząca popularyzacji wiedzy na temat bezpieczeństwa w sieci. Efektem prac była m.in. publikacja infografik w językach angielskim, francuskim, rosyjskim, ukraińskim, arabskim, dari, ukazujących

²⁴ D. Myślak, „Z nami ogarniesz media”...

²⁵ *Wraca Mediofon!*, <http://wh.uwm.edu.pl/aktualnosci/wraca-mediofon> (dostęp: 20.01.2024).

²⁶ Strona internetowa Olimpiady Wiedzy o Mediach: <https://owm.edu.pl/> (dostęp: 21.01.2023).

mechanizmy funkcjonowania fake newsów, farm trolli i wojny informacyjnej w sieci. W tym przedsięwzięciu instytut reprezentowały dr hab. Urszula Doliwa, prof. UWM i dr Marta Więckiewicz-Archacka.

Pracownicy Instytutu Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej są aktywni także w sferze dydaktyki skierowanej do cudzoziemców. Dr hab. Maria Rólkowska od 2008 r. jest kierownikiem Centrum Kultury i Języka Polskiego dla Cudzoziemców UWM. Celem działalności tej ogólnouczeniowej jednostki jest nauczanie języka polskiego obcokrajowców oraz osób polskiego pochodzenia. Centrum przeprowadza egzaminy certyfikatowe z języka polskiego jako obcego. Oprócz dr hab. Marii Rólkowskiej w prace centrum zaangażowany jest od wielu lat dr Miłosz Babecki. Pracownicy: dr Szymon Żyliński, dr Magdalena Żmijkowska i dr hab. Urszula Doliwa uczestniczyli także w tworzeniu kursu z zakresu e-learningu dla uczestników z całego świata na zlecenie NATO.

WSPÓŁPRACA Z OTOCZENIEM SPOŁECZNYM

Zarówno pracownicy instytutu, jak i studenci kierunku dziennikarstwo i komunikacja społeczna są aktywni w zakresie promocji UWM, popularyzacji dyscypliny nauki o komunikacji społecznej i mediach oraz kierunku. Systematycznie biorą udział w wydarzeniach realizowanych w ramach Dni Humana. Prowadzą wykłady dla społeczności seniorów na Uniwersytecie Trzeciego Wieku, współpracują z Uniwersytetem Dzieci i spotykają się z młodzieżą w ramach „Czwartków z Humanistyką”, prowadzą zajęcia dla uczniów XII LO w Olsztynie, któremu UWM patronuje. Kadra naukowo-dydaktyczna instytutu, wspomagana siłami studentów zrzeszonych w kołach naukowych, wielokrotnie realizowała warsztaty radiowe i telewizyjne skierowane do młodzieży szkół średnich i młodych adeptów dziennikarstwa. Jednym z najciekawszych przedsięwzięć tego rodzaju były warsztaty z mistrzami reportażu radiowego w ramach finału Ogólnopolskiego Konkursu „Melchior” 2010. Warsztatom patronowało Studio Reportażu i Dokumentu Polskiego Radia oraz Radio Olsztyn, a koordynatorką z ramienia Instytutu Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej była dr Magdalena Szydłowska.

Instytut jest partnerem przedsięwzięcia o 10-letniej już historii International Film Festival „Prison Movie” (od 2013 r.), popularyzującego sztukę filmową związaną z tematyką penitencjarną. Wydarzeniu, którego koordynatorką jest dr hab. Mariola Marczak, prof. UWM, towarzyszą prezentacje filmowe i dyskusje.

Wielki rozmach miał projekt „Kortowskie spotkania z literaturą”, realizowany we współpracy z Instytutem Filologii Polskiej do 2012 r. Koordynatorką projektu była dr Bernadetta Darska. Dzięki temu przedsięwzięciu mogliśmy gościć na Wydziale Humanistycznym m.in. takie osobowości, jak: prof. Wiesław Godzic, prof. Przemysław Czapliński, prof. Jerzy Jarzębski, prof. Inga Iwasiów, Małgorzata Szejnert, Wojciech Tochman²⁷.

Stałym i dobrze utrwalonym w środowisku akademickim projektem są „Popołudniówki medialne” – spotkania z praktykami dziennikarstwa i medioznawcami, kierowane do akademików i studentów. Dla tych ostatnich organizowano spotkania z cyklu „Poznaj swojego pracodawcę”, ułatwiające studentom orientację na rynku pracy i dające wiedzę na temat oczekiwań pracodawców. W tym cyklu odbyły się m.in. spotkania z dziennikarzami Radia Olsztyn, „Gazety Wyborczej”, z przedstawicielami działu HR Michelin Polska Sp. z o.o. i Warmińsko-Mazurskiego Związku Piłki Nożnej. Inicjatywę w zakresie aranżacji spotkań wykazują również koła „Eter” i #UWMedialni. To za ich sprawą gościliśmy na Wydziale Humanistycznym m.in. autora podcastu „Dział zagraniczny” Macieja Okraszewskiego; o specyfice tworzywa audialnego mieli okazję mówić w Olsztynie najwybitniejsi reporterzy radiowi, m.in. Anna Kaczkowska, Anna Sekudewicz, Cezary Galek.

Pracownicy są obecni także w mediach. W „Wiadomościach Uniwersyteckich” na przestrzeni lat publikowane były felietony dr Marty Więckiewicz-Archackiej, dr. Szymona Żylińskiego, dr hab. Marioli Marczak, prof. UWM i dr. Miłosza Babeckiego (*Okiem medioznawcy*), dr hab. Bernadetty Darskiej, prof. UWM (*Życioczytanie*). W „Gazecie Wyborczej Olsztyn” nasz zespół reprezentują dr Martyna Siudak i dr Dominika Myślak,

²⁷<https://kortowskiespotkaniazeliteratura.blogspot.com/> (dostęp: 22.01.2024).

które wcześniej były dziennikarkami miesięcznika „MADE IN Warmia & Mazury”. W nowych mediach doświadczeniem badacza, akademika i dydaktyka dzieli się we vlogu dr Szymon Żyliński (www.youtube.com/c/SzymonZylinski). Dr Miłosz Babecki o znaczeniu i funkcjach różnorodnych gier wideo w dostarczaniu rozrywki, edukacji i w komunikacji opowiada w podcaście „Met@phor_Games”. Dr Babecki jest także częstym gościem radia RMF FM w programach i pasmach, w których komentowane są wydarzenia związane z nowymi mediami. W rozgłośni Radia Olsztyn pojawia się w audycji *Nowe Media*, *Nowy Świat* i *Media – ze zrozumieniem*, w Radiu UWM FM gości w cyklu *Postój z nauką*. Dr hab. Bernadetta Darska, prof. UWM prowadzi blog krytycznoliteracki „Nowości książkowe – Blog Bernadetty Darskiej” (www.bernadettadarska.blogspot.com). Jej działalność w sieci popularyzująca literaturę i promująca czytanie w 2019 r. została nagrodzona prestiżową nagrodą Polskiej Izby Książki – PIK-owy Laur.

Wielu pracowników instytutu to postaci rozpoznawalne w kraju i na świecie. Są zapraszani do gremiów jurorskich. Prof. dr hab. Marzena Świgoń jest członkiem Komisji Nagrody Naukowej SBP im. Adama Łysakowskiego (od 2013 r.). Dr hab. Mariola Marczak, prof. UWM zasiada w jury ekumenicznych międzynarodowych festiwali filmowych z ramienia SIGNIS World Catholic Organization for Communication m.in. w Locarno (2019), Terni (2019), Cannes (2022), a także w jury Festiwalu Prison Movie. Dr hab. Bernadetta Darska, prof. UWM jest m.in. jurorką Nagrody Literackiej Unii Europejskiej i Grand Press w kategorii książka reporterska roku. Dr hab. Joanna Szydłowska, prof. UWM jest członkinią Kapituły Nagrody Literackiej Warmii i Mazur „Wawrzyn” (od 2020 r.) oraz Kapituły Lubuskie Wawrzyny (2022, 2023). Dr hab. Urszula Doliwa i dr Magdalena Szydłowska są członkiniami Kapituły Nagrody im. Seweryna Pieniężnego przyznawanej przez Warmińsko-Mazurski Oddział Stowarzyszenia Dziennikarzy Polskich. Dr Piwowar jest biegłą sądową w zakresie językoznawstwa i komunikacji społecznej, ekspertem z zakresu lingwistyki kryminalistycznej Polskiego Towarzystwa Kryminalistycznego. Współpracuje z sądami, prokuraturami, policją (także z Centralnym Biurem Śledczym Policji),

kancelariami prawnymi w całej Polsce. Wielkim wyróżnieniem dla olsztyńskiego akademickiego dziennikarstwa jest wspomniana wcześniej nominacja dr Magdaleny Golińskiej-Konecko na stanowisko dyrektora TVP3 Olsztyn.

Doświadczenie podmiotów zewnętrznych pracownicy instytutu wykorzystują w pracach Rady Programowej Instytutu Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej. W 2024 r. na liście interesariuszy zewnętrznych i wewnętrznych jest osiem podmiotów. Są wśród nich: Centrum Marketingu i Mediów UWM, Radio UWM FM, Telewizja Kortowo, „Wiadomości Uniwersyteckie”, Image Team, Muzeum Ziemi Piskiej w Piszcu, Panda Marketing, Radio ESKA, Stowarzyszenie Inicjatyw Możliwych Rzecz Jasna, Wipasz, Wordsmith PR Sp. z o.o.²⁸

Sławomir Gawroński i Rafał Polak, przeprowadzający jedną z pierwszych analiz modeli kształcenia na kierunku dziennikarstwo i komunikacja społeczna w nowym wieku, konstatowali ogromną popularność tej ścieżki kształcenia:

Dziennikarstwo i komunikacja społeczna jest jednocześnie bardzo pojemnym, wszechstronnym, a przez to również niejednoznacznym kierunkiem studiów. Jego specyfika umożliwia szkołom wyższym prowadzenie kształcenia na ścieżkach niezwykle zróżnicowanych pod względem treściowym, merytorycznym i specjalizacyjnym²⁹.

Potwierdzają to doświadczenia olsztyńskie. Pamiętamy czasy sprzed dekady, gdy na I roku studiów stacjonarnych było 10 grup studenckich [sic!]. Nie o ilość jednak, ale o jakość kształcenia chodzi. Pracownicy przygotowują młodych ludzi do pracy w mediach tradycyjnych, wydawnictwach, firmach producenckich i biurach prasowych, portalach internetowych, agencjach reklamowych i PR, strukturach instytucji publicznych i samorządowych odpowiedzialnych za promocję i komunikację. Może za dwie dekady na ścianach budynku przy ul. Kurta Obitzta 1 w Olsztynie pojawi się nowy mural – jeszcze większy i piękniejszy.

²⁸ Decyzja w sprawie powołania Rady Programowej...

²⁹ S. Gawroński, R. Polak, *Wstęp*, [w:] S. Gawroński, R. Polak, *Dziennikarstwo i komunikacja społeczna...*, s. 7.

BIBLIOGRAFIA

Opracowania

- Buczek P., Frąckiewicz A., *Dziennikarskie koła naukowe*, „Gazeta Jubileuszowa Instytutu Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej”, czerwiec 2014, red. P. Buczek, T. Buczek, A. Dragun, M. Faryma, A. Frąckiewicz, M. Kotliński, A. Kowalska, P. Modzel, D. Ojcewicz, M. Sitarz, N. Turulska, M. Wiśniewska, M. Zagórska.
- Doliwa U., *Centrum Monitoringu Internetowego Dziennikarstwa Obywatelskiego*, „Media – Kultura – Komunikacja Społeczna” 2023, nr 19.
- Doliwa U., *Dziennikarstwo i komunikacja społeczna na Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim ma 20 lat!*, „Media – Kultura – Komunikacja Społeczna” 2022, nr 18.
- Doliwa U., Wyszczelska E., Wróbel W., Łysiak P., Sedeńko U., Szczepańska S., *Kierunek dziennikarstwo i komunikacja społeczna na Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie w opinii studentów*, „Media – Kultura – Komunikacja Społeczna” 2018, nr 14.
- Gawroński S., Polak R., *Dziennikarstwo i komunikacja społeczna: nowe wyzwania. Kierunki zmian w kształceniu w zakresie dziennikarstwa i komunikacji społecznej*, Rzeszów 2010.
- Głowacka E., Kisilowska M., Świgoń M., *Analiza struktury przedstawicieli nowej dyscypliny – nauki o komunikacji społecznej i mediach*, „Przegląd Biblioteczny” 2021, z. 3.
- Najmniejszy instytut ma najwięcej studentów*, wywiad M. Farymy z prof. A. Staniszewskim, „Gazeta Jubileuszowa Instytutu Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej”, czerwiec 2014, red. P. Buczek, T. Buczek, A. Dragun, M. Faryma, A. Frąckiewicz, M. Kotliński, A. Kowalska, P. Modzel, D. Ojcewicz, M. Sitarz, N. Turulska, M. Wiśniewska, M. Zagórska.
- Rada Konsultacyjna*, „Gazeta Jubileuszowa Instytutu Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej”, czerwiec 2014, red. P. Buczek, T. Buczek, A. Dragun, M. Faryma, A. Frąckiewicz, M. Kotliński, A. Kowalska,

P. Modzel, D. Ojcewicz, M. Sitarz, N. Turulska, M. Wiśniewska, M. Zagórska.

Staniszewski A., *Pięciolecie studiów dziennikarskich na UWM w Olsztynie*, „Media – Kultura – Komunikacja Społeczna” 2007–2008, nr 3–4.

Stępińska A., Narożna D., Secler B., Jurga-Wosik E., *Studenci dziennikarstwa i komunikacji społecznej w Polsce. Motywacje, oczekiwania i plany zawodowe*, „Studia Medioznawcze” 2017, nr 1.

Świgoń M., Doliwa U., *Dyscyplina nauki o komunikacji społecznej i mediach na Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie z uprawnieniami do nadawania stopnia doktora i doktora habilitowanego*, „Media – Kultura – Komunikacja Społeczna” 2023, nr 19.

Netografia

Decyzja w sprawie powołania Rady Programowej, <https://wh.uwm.edu.pl/instytut-dziennikarstwa-komunikacji-spoolecznej/o-instytucie/wspolpraca-z-otoczeniem>.

Myślak D., „Z nami ogarniesz media”. Kadra i studenci dziennikarstwa UWM o swoim kierunku, „Gazeta Wyborcza Olsztyn” z 13 czerwca 2021 r., <https://olsztyn.wyborcza.pl/olsztyn/7,48726,27188598,z-nami-ogarniesz-media.html>.

Nauki o komunikacji społecznej i mediach, <http://szkoladoktorska.uwm.edu.pl/nauka-o-komunikacji-spooleczenej-i-mediach/?cn-reloaded=1>.

Studenckie Koła Naukowe na UWM – Radiowe Koło Naukowe ETER, <http://www.uwmfm.pl/news/126/czytaj/8103/studenckie-kola-naukowe-na-uwm-rkn-eter.html>.

Wraca Mediofon!, <http://wh.uwm.edu.pl/aktualnosci/wraca-mediofon>.

Wydział Humanistyczny z nagrodą w międzynarodowym konkursie, <https://student.wm.pl/426866,Wydzial-Humanistyczny-z-nagroda-w-miedzynarodowym-konkursie.html>.

Fot. 1. Prof. dr hab. Andrzej Staniszewski – pierwszy dyrektor Instytutu Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej UWM

Autor: Janusz Pająk

Fot. 2. Jubileusz 5-lecia kształcenia na kierunku dziennikarstwo i komunikacja społeczna. Od lewej: prof. dr hab. Andrzej Staniszewski, dr Anita Monika Frankowiak, dr Urszula Doliwa (2007)

Autor: Janusz Pająk

Fot. 3. Jury Ekumeniczne na czerwonym dywanie – oficjalne wejście na główną salę projekcyjną (Grand Théâtre Lumièrè) podczas 75. Międzynarodowego Festiwalu Filmowego w Cannes 2022. Dr hab. Mariola Marczak, prof. UWM czwarta od prawej (23 V 2022).

Autor: Daniel Béguin

Fot. 4. Studenckie Koło Medioznawcze #UWMedialni podczas targów Student EXPO 2023 w Bibliotece UWM

Autor: Agata Kaluszkiewicz

Fot. 5. Zmiana warty – dr hab. Urszula Doliwa, prof. UWM przekazuje funkcję dyrektora Instytutu Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej w ręce prof. dr hab. Marzeny Świigoń (styczeń 2023)

Autor: Andrzej Korytko

Fot. 6. Jubileusz 75-lecia urodzin oraz 45-lecia debiutu fabularnego Krzysztofa Zanussiego (czerwiec 2014)

Źródło: Archiwum Instytutu Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej

Fot. 7. Dr hab. Mariola Marczak, prof. UWM i Krzysztof Zanussi podczas jubileusz 75-lecia urodzin oraz 45-lecia debiutu fabularnego reżysera (czerwiec 2014)
Źródło: Archiwum Instytutu Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej

Fot. 9. Uroczystość pożegnania przechodzącego na emeryturę wieloletniego pracownika Instytutu Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej dr. hab. Zbigniewa Anculewicz, prof. UWM (czerwiec 2022)
Źródło: Archiwum Instytutu Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej

Fot. 10. Od lewej: dr Lech Krajewski, dr Arkadiusz Dudziak, dr Jolanta Piowar, prof. dr hab. Aleksander Kiklewicz, dr hab. Arkadiusz Gut (kwiecień 2020)
Źródło: Archiwum Instytutu Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej

Fot. 11. Dr hab. Mariola Marczak, prof. UWM wraz z redaktorem Bogumiłem Osińskim rozmawiają z reżyserem Radosławem Piowarskim podczas gali Festiwalu Prison Movie (2017)
Źródło: Archiwum Instytutu Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej

Fot. 12. Debata na temat reportażu polskiego z okazji 80. rocznicy wybuchu powstania w getcie warszawskim w ramach akcji Żonkile 2023 (19 IV 2023)
Źródło: Archiwum Instytutu Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej

Fot. 13. Finał plebiscytu Studenckich Nagród Dziennikarskich „Mediatory”, zorganizowany przez Koło Naukowe Studentów Dziennikarstwa UWM „Pro Media” (3 XII 2011)
Źródło: Archiwum Instytutu Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej

Fot. 14. Dr Lech Krajewski z prof. Jerzym Bralczykiem (2009)
Źródło: Archiwum Instytutu Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej

Fot. 16. Zespół projektowy Centrum Monitoringu Internetowego Dziennikarstwa Obywatelskiego, kierowany przez dr hab. Urszulę Doliwę, prof. UWM (2022)
Źródło: Archiwum Instytutu Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej

Fot. 17. Pracownicy Instytutu Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej wraz z gośćmi z Royal Thimphu College w Bhutanie (grudzień 2018)

Autor: Mateusz Placek

Fot. 18. Pracownicy Instytutu Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej (2020)

Źródło: Archiwum Instytutu Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej

Fot. 19. Pracownicy Instytutu Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej (styczeń 2024)

Autor: Maciej Piórek

Fot. 20. Członkowie Studenckiego Koła Medioznawczego #UWMedialni podczas wizyty studyjnej w siedzibie stacji TVN z reporterką Martą Kuligowską (Warszawa, grudzień 2022)

Autor: Mateusz Kowalski

Fot. 21. Dr hab. Urszula Doliwa, prof. UWM i dr Szymon Żyliński (Adampol, listopad 2013)

Autor: Salvatore Scifo

Fot. 22. Członkowie Radiowego Koła Naukowego „Eter” podczas Międzynarodowego Seminarium Kół Naukowych (2023)

Źródło: Archiwum Radiowego Koła Naukowego „Eter”

Fot. 23. Dr hab. Maria Rólkowska na zjeździe Związku Polaków we Włoszech. Od lewej: Ulrico Leiss de Leimburg – Konsulat Honorowy RP w Turynie, śp. Stanisław August Morawski – prezes Fundacji Rzymskiej im. Margrabinie J.S. Umiastowskiej, ks. Marian Burniak – emerytowany duszpasterz Polaków we Włoszech (Rzym, 2019)

Źródło: Zbiory prywatne Marii Rólkowskiej

Fot. 24. Członkowie Radiowego Koła Naukowego „Eter” w Polskim Radiu wraz z gospodarzem spotkania redaktorem Andrzejem Klawiado (Warszawa, 2016)

Źródło: Archiwum Radiowego Koła Naukowego „Eter”

Fot. 25. Członkowie Koła Naukowego „Zoom” z redaktorem Konradem Piaseckim (czerwiec 2023)

Źródło: Archiwum Koła Naukowego „Zoom”

Fot. 26. Członkowie Rady Dyscypliny Nauki o Komunikacji Społecznej i Mediach (luty 2024)

Źródło: Archiwum Instytutu Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej

D A R I U S Z   B A R B A S Z Y Ń S K I

<https://orcid.org/0000-0003-1734-9260>

Instytut Filozofii

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

J A D W I G A   B Ł A H U T - P R U S I K

<https://orcid.org/0000-0003-0741-468X>

Instytut Filozofii

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

Z B I G N I E W   H U L L

B A R T O S Z   K U C Z Y Ń S K I

<https://orcid.org/0000-0003-3599-751X>

Instytut Filozofii

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

5.

*Przeobrażenia olsztyńskiej filozofii –
od nauczania przedmiotu wybrane zagadnienia
filozofii i socjologii po rozwój dyscypliny
filozofia w Olsztynie (1958–2024)*

FILOZOFIA – ROZWÓJ DYSCYPLINY
W STRUKTURACH WSR I ART (1958–1999)

Instytut Filozofii Wydziału Humanistycznego UWM powstał 1 lipca 2001 r. Jednakże jego historię należy zacząć od końca lat 50. XX w., kiedy w związku z wydarzeniami październikowymi 1956 r. i likwidacją w WSR w Olsztynie Katedry Podstaw Marksizmu-Leninizmu, po burzliwych dyskusjach na Wydziale Rolniczym, powstała Katedra Ekonomii Politycznej, w ramach której w 1958 r. utworzono Zakład Podstaw Filozofii. Jego pracownicy (absolwenci Wydziału Filozofii UW) prowadzili zajęcia z przedmiotu wybrane zagadnienia filozofii i socjologii na wszystkich wydziałach WSR, najczęściej w wymiarze 30 godzin wykładów i 15 godzin ćwiczeń (z czasem niektóre rady wydziałów zmieniały proporcje godzin wykładowych do ćwiczeniowych).

W 1970 r. miała miejsce istotna reorganizacja uczelni, w trakcie której powołano Instytut Nauk Społeczno-Politycznych, funkcjonujący jako jednostka międzywydziałowa, zaś w jego ramach powstał Zakład Filozofii

(na bazie poprzedniego Zakładu Podstaw Filozofii). W związku z utworzeniem nowych wydziałów i zwiększeniem liczby studentów uczelni wzrosła liczba pracowników zakładu, którzy prowadzili usługowe zajęcia z przedmiotu podstawy filozofii nauczanego na wszystkich wydziałach w wymiarze 30 godzin wykładów i 30 godzin ćwiczeń. Dokonane jesienią 1972 r. przemianowanie WSR w ART nie zmieniło statusu organizacyjnego Zakładu Filozofii i do transformacji ustrojowej na przełomie lat 1989 i 1990 funkcjonował on w strukturach międzywydziałowego Instytutu Nauk Społeczno-Politycznych.

W rezultacie dyskusji i przemian dokonujących się w tym przełomowym okresie zlikwidowany został Instytut Nauk Społeczno-Politycznych i utworzono międzywydziałowe Studium Nauk Społecznych, w skład którego wchodziły trzy jednostki: Zespół Filozofii, Zespół Historii i Politologii oraz Zespół Socjologii. Przy studium funkcjonowała biblioteka, założona jeszcze w 1961 r. w Zakładzie Podstaw Filozofii, która po powstaniu instytutu organizacyjnie podporządkowana została Bibliotece Głównej ART. Polityka finansowa zakupów książek i prasy oraz ich finansowanie pozostały w gestii Instytutu Nauk Społeczno-Politycznych, a później Studium Nauk Społecznych. Początkowo Zespół Filozofii liczył 10 pracowników; z czasem, wraz z szybkim rozwojem uczelni i wzrostem liczby studentów, zespół stanowiło 12 osób.

Po 1990 r. pracownicy zespołu podjęli wysiłki zmierzające do utworzenia – otwartego także dla autorów spoza uczelni – rocznika naukowego prezentującego problematykę szeroko rozumianej humanistyki, jak i filozofujących badaczy z zakresu nauk przyrodniczych. Po pokonaniu początkowego niezrozumienia tej inicjatywy ze strony tradycyjnie (przyrodniczo-technicznie) zorientowanego komitetu redakcyjnego Wydawnictwa ART, w ramach wydawanych przez nie „Biuletynów Naukowych”, ukazał się „Biuletyn Naukowy” nr 2(14)/1994 z podtytułem „Humanistyka i Przyrodoznawstwo”. Od 1995 r. pismo, już jako samodzielny rocznik, finansowane przez uczelnię i redagowane przez pracowników Zespołu Filozofii, od razu zyskało status pisma punktowanego i ukazuje się do dziś. Wszystkie teksty periodyku od początku jego istnienia były zewnętrznie recenzowane.

Senat ART z dniem 1 września 1995 r., tworząc nowy Wydział Zarządzania, włączył w jego strukturę Studium Nauk Społecznych, nie zmieniając ani nazw, ani składów osobowych funkcjonujących w nim zespołów. Także biblioteka studium zachowała dotychczasowy status. W takich strukturach organizacyjnych Zespół Filozofii funkcjonował do czasu powołania UWM.

Powstanie UWM stanowiło swoistą rewolucję w instytucjonalnej historii nauczania i uprawiania filozofii w Kortowie, bowiem w ramach Wydziału Humanistycznego utworzony został Instytut Filozofii, w którym podjęli pracę wszyscy zatrudnieni w Zespole Filozofii byłej ART, 14 nauczycieli akademickich z Instytutu Nauk Politycznych i Filozoficzno-Społecznych byłej WSP, 2 osoby z Wydziału Pedagogiki tej uczelni oraz 2 samodzielnych pracowników naukowych spoza Olsztyna, zatrudnionych na pełnych etatach. Łącznie w nowo powstałym instytucie pracowało 31 nauczycieli akademickich, w tym 2 profesorów, 8 doktorów habilitowanych oraz 10 doktorów. W sekretariacie pracowały 3 osoby, a 2 w bibliotece. W kolejnych latach szybko rosła liczba samodzielnych pracowników naukowych i doktorów filozofii. Pracowali oni w 6 zakładach: Antropologii Filozoficznej i Aksjologii, Estetyki i Filozofii Kultury, Filozofii Ekologii i Etyki, Filozofii Współczesnej, Historii Filozofii oraz Teorii Poznania, Logiki i Metodologii Nauk.

Funkcje kierownicze w kolejnych jednostkach organizacyjnych związanych z nauczaniem i funkcjonowaniem filozofii pełnili: w Zakładzie Podstaw Filozofii WSR – dr Jan Sikora, w Zakładzie Filozofii ART – kolejno: dr Jan Sikora, mgr Zbigniew Hull, dr Józef Starańczak. Po powołaniu Studium Nauk Społecznych jego kierownikiem został dr hab. Zbigniew Hull, zaś kierownikiem Zespołu Filozofii – mgr Bogumił Kuzemko. Organizatorem i pierwszym dyrektorem Instytutu Filozofii na Wydziale Humanistycznym UWM był dr hab. Zbigniew Hull, prof. ART/UWM. Kierownikami zakładów Instytutu Filozofii UWM zostali: dr hab. Józef Dębowski, prof. UWM (Zakład Teorii Poznania, Logiki i Metodologii Nauk), dr hab. Zbigniew Hull, prof. UWM (Zakład Filozofii Ekologii i Etyki), dr hab. Zbigniew Łotyś, prof. UWM (Zakład Historii Filozofii), prof. dr hab. Stefan Opara (Zakład Filozofii Współczesnej), dr hab. Lech Ostasz, prof. UWM (Zakład Estetyki i Filozofii Kultury) i dr hab. Halina Romanowska-Łakomy, prof. UWM

(Zakład Antropologii Filozoficznej i Aksjologii). Z końcem 2004 r. zakończyła się kadencja dotychczasowego kierownictwa i w roku 2005 miała miejsce zmiana struktury wewnętrznej instytutu.

W okresie poprzedzającym transformację ustrojową w Polsce w zakładach pracowało niewielu nauczycieli akademickich, zaś obowiązek nauczania filozofii na wszystkich wydziałach i kierunkach WSR i ART sprawiał, że byli oni obciążani godzinami nadliczbowymi. Niewiele więc czasu pozostało na szybki rozwój naukowy, a do tego w Olsztynie brakowało szerszego i wysoko kwalifikowanego środowiska filozoficznego. Dlatego też pracownicy wiązali się z zewnętrznymi, uniwersyteckimi ośrodkami naukowymi, zwykle z tymi, w których ukończyli studia, a w pracy naukowej kierowali się indywidualnymi zainteresowaniami i preferencjami. Brak więc było w Olsztynie jednorodnego programu badawczego. Wśród tych zainteresowań dominowała historia filozofii, etyka i filozofia społeczna. Po powstaniu międzywydziałowego Studium Nauk Społecznych w 1990 r. filozofia uzyskała znaczącą autonomię zarówno w sferze wydatkowania przyznanych przez rektora środków finansowych, proponowania przedmiotów nauczania, kształtowania ich programów, jak i doboru pracowników oraz prowadzonych badań i określania wiodących kierunków badawczych. Uformowała się grupa badaczy podejmujących problematykę szeroko rozumianej ekofilozofii. Zmierzając do umożliwienia szybszego i efektywnego rozwoju naukowego nowo zatrudnionych, młodych nauczycieli akademickich, kierownictwo studium nawiązało ścisłą współpracę z Instytutem Filozofii UMK, współtworząc w 1993 r. z prof. Włodzimierzem Tyburskim z tegoż instytutu wspólne seminarium doktoranckie. Efektem tej współpracy były obrony doktoratów i habilitacje kilku pracowników filozofii z Olsztyna. W następnym roku do pracy na tym seminarium, ukierunkowanym już na problematykę ekofilozoficzną, włączyli się filozofowie także z innych ośrodków akademickich, m.in. z WSP w Bydgoszczy, Akademii Teologii Katolickiej, Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, UAM, Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie i po 2000 r. z KUL.

Badaczy łączy, regularnie ukazujący się do dziś, rocznik „Humanistyka i Przyrodoznawstwo”, na łamach którego publikowane są prace zarówno autorów z Olsztyna, jak i z innych ośrodków naukowych Polski i Europy. W 2018 r. czasopismo współorganizowało, wraz z Instytutem Kultury Regionalnej i Badań Literackich im. Franciszka Karpińskiego, interdyscyplinarną konferencję naukową „Zioła i ziołolecznictwo w literaturze, kulturze, języku, medycynie...”, która odbyła się w Siedlcach. Nawiązano kontakty naukowe z kilkoma zagranicznymi ośrodkami naukowymi (Kijów, Sankt-Petersburg, Jędrzejów, Madryt, Liberec) oraz zorganizowano wspólnie z olsztyńskim oddziałem Polskiego Towarzystwa Filozoficznego międzynarodowe konferencje naukowe „Człowiek wobec świata” (1995) oraz „Człowiek i pustka” (2000), ta druga przy współudziale Olsztyńskiej Szkoły Wyższej w Olsztynie. Naukowym efektem tych konferencji były publikacje książkowe wydane przez SNS ART i Oddział Polskiego Towarzystwa Filozoficznego w Olsztynie (1996) oraz Olsztyńską Szkołę Wyższą w Olsztynie i olsztyński oddział Polskiego Towarzystwa Filozoficznego (2000). Rezultatem zaś współpracy z Instytutem Nauk Politycznych i środowiskiem filologów polskich w WSP w Olsztynie stała się wydana przez ART książka *O literaturze i filozofii* (1999).

Znaczącym czynnikiem rozwoju środowiska filozoficznego Olsztyna było utworzenie w 1962 r. przy toruńskim oddziale Polskiego Towarzystwa Filozoficznego olsztyńskiego koła tej organizacji. Koło aktywnie działało do początku lat 70. Pierwszym jego przewodniczącym był dr Jan Sikora. Po przejściu do WSN dr. Sikory i włączeniu się przez niego w działania na rzecz powołania WSP w Olsztynie aktywność koła została zawieszona. Reaktywacja nastąpiła w 1994 r., a ponieważ środowisko zainteresowane problematyką filozoficzną okazało się dość liczne, mogło podjąć działalność jako samodzielny, olsztyński oddział Polskiego Towarzystwa Filozoficznego. Zainicjował on swoją działalność w tym samym roku na zebraniu założycielskim z udziałem przedstawiciela Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Filozoficznego. Pierwszym przewodniczącym oddziału w Olsztynie wybrany został dr hab. Zbigniew Hull, prof. ART. Oddział funkcjonuje do dziś.

ROZWÓJ DYSCYPLINY FILOZOFIA W STRUKTURACH WSN I WSP

Wydział Humanistyczny w pierwszych latach swojego istnienia funkcjonował w strukturze WSN. Dla rozwoju dydaktyki filozoficznej był to czas bardzo korzystny, gdyż już 14 lutego 1970 r. rozpoczął działalność Zakład Nauk Filozoficzno-Społecznych. Kierownikiem nowej jednostki naukowo-dydaktycznej został doc. dr Jan Sikora¹. Powstanie zakładu wynikało wówczas z potrzeby chwili, ponieważ istniała liczna grupa nauczycieli szkół podstawowych i zawodowych, którzy musieli uzupełnić wykształcenie w różnych kierunkach i specjalnościach. Dlatego niektórzy pracownicy tej jednostki – zwłaszcza docent Sikora i pomagający mu mgr Mieczysław Kaczyński – prowadzili zajęcia zlecone z przedmiotów filozoficznych nie tylko na Wydziale Humanistycznym, ale także na innych wydziałach tworzących ówczesną strukturę WSN². Realizowali oni zajęcia z filozofii i logiki, ale szybko oferta dydaktyczna została poszerzona o nowe przedmioty: etykę, estetykę oraz historię filozofii³. Warto podkreślić, że rozwój oferty kształcenia z zakresu problematyki filozoficznej to konsekwencja aktywnej polityki kadrowej. W latach 1979–1987 zatrudniono bowiem w zakładzie nowych pracowników: mgr Ewę Starzyńską-Kościuszkę, mgr. Krzysztofa Kościuszkę i dr. Józefa Starańczaka.

Ponadto na przełomie lat 70. i 80. zmienił się w szkolnictwie wyższym system kształcenia – studia 4-letnie stały się studiami 5-letnimi. Ta modyfikacja skutkowałą także istotnym zwiększeniem liczby zajęć dydaktycznych

¹ Zarządzenie nr 2/70 Rektora WSP w sprawie utworzenia zakładów w Wyższej Szkole Nauczycielskiej w Olsztynie, Archiwum UWM w Olsztynie, sygn. akt 745/23, k. 6. Zob. także: J. Filipkowski, T. Gajowniczek, B. Kosiba, D. Radziszewska-Szczepaniak (red.), *Oblicza olsztyńskiej politologii. Z dziejów Instytutu Nauk Politycznych*, t. 1, Olsztyn 2011, s. 16.

² Decyzją ministra oświaty i szkolnictwa wyższego w WSN powołano także Wydział Pedagogiczny oraz Wydział Matematyczno-Przyrodniczy.

³ Konieczność sprawnego zarządzania procesem dydaktycznym spowodowała decyzję prof. Juliusza Popowicza – ówczesnego rektora WSP – o przekształceniu z dniem 1 września 1976 r. Zakładu Nauk Filozoficzno-Społecznych w ogólnouczelnianą jednostkę międzywydziałową. Po pięciu latach, z początkiem roku akademickiego 1981/1982, Zakład Nauk Filozoficzno-Społecznych został ponownie włączony w strukturę Wydziału Humanistycznego. Zob. J. Filipkowski, T. Gajowniczek, B. Kosiba, D. Radziszewska-Szczepaniak (red.), op. cit., s. 17–20.

na wszystkich kierunkach studiów. Dla Zakładu Nauk Filozoficzno-Społecznych dodatkowym impulsem do dynamicznego rozwoju stała się organizacja rekrutacji na nowy kierunek 5-letnich studiów magisterskich – nauki społeczne, kształcący studentów od roku akademickiego 1984/1985. Powstanie tego kierunku studiów było osiągnięciem organizacyjnym o znaczeniu przełomowym, ponieważ pojawiła się wówczas realna szansa na stworzenie środowiska badawczo-dydaktycznego o istotnym znaczeniu naukowym. Warto podkreślić, że w programie studiów nowego kierunku zaplanowano znaczną liczbę przedmiotów filozoficznych, co niewątpliwie dynamizowało dalszy rozwój oferty kształcenia w tym zakresie.

Rozwój Zakładu Nauk Filozoficzno-Społecznych rodził coraz większe potrzeby lokalowe. Trzeba przyznać, że w latach 1970–1984 warunki do realizacji procesu dydaktycznego sukcesywnie się polepszały. Najpierw, przez prawie dwa lata, siedziba Zakładu Nauk Filozoficzno-Społecznych znajdowała się przy ul. Żołnierskiej 14, natomiast z końcem września 1971 r. jednostka została przeniesiona do części budynku przy ul. Seweryna Pieniężnego 3A. Kolejna przeprowadzka nastąpiła w roku 1974. Przez dekadę zakład funkcjonował przy placu Jedności Słowiańskiej. Gdy w roku akademickim 1984/1985 rozpoczęła się edukacja na kierunku nauki społeczne, zakład i inne jednostki Wydziału Humanistycznego zostały przeniesione do stosunkowo dużego budynku przy ul. Feliksa Szrajbera 11. Wcześniej, od roku 1982, funkcjonowała w nim Biblioteka Główna WSP. Wykładowcy zatrudnieni w Zakładzie Nauk Filozoficzno-Społecznych otrzymali pokoje pracownicze na ostatnim, III piętrze, ale zajęcia dydaktyczne odbywały się w wielu salach w całym budynku. W tej lokalizacji pracownicy mieli do dyspozycji sporo przestronnych pomieszczeń, w których odbywały się ćwiczenia i seminaria. Na I piętrze znajdowała się duża aula przeznaczona głównie na wykłady. W roku 1992, po remoncie i po połączeniu czterech mniejszych sal ćwiczeniowych, na II piętrze powstała jeszcze jedna, duża aula. Podwyższony parter umożliwił także zagospodarowanie obszernych piwnic budynku, w których ulokowano magazyny Biblioteki Głównej WSP oraz wydziałowy bufet.

Zakład Nauk Filozoficzno-Społecznych istniał na Wydziale Humanistycznym do 30 grudnia 1987 r. W tym okresie z usług jednostki korzystało już ok. 800 studentów kształcących się zarówno na kierunku nauki społeczne, jak też na innych kierunkach istniejących ówczesnie w WSP. Ciągłe zwiększające się zapotrzebowanie na usługi dydaktyczne spowodowało, że na wniosek kierownika zakładu, doc. dr. hab. Jana Sikory, rektor WSP dokonał zmian w strukturze tej jednostki. Została ona zlikwidowana i jednocześnie zostały powołane nowe jednostki: Zakład Filozofii i Socjologii oraz Zakład Ekonomii Politycznej i Nauki o Polityce. Zmiany weszły w życie z dniem 1 stycznia 1988 r.

Przekształcenia organizacyjne jednostki po roku 1987 przyczyniły się do dalszego poszerzenia oferty dydaktycznej z przedmiotów filozoficznych. Zatrudnienie w roku akademickim 1986/1987 prof. Michała Hempolińskiego spowodowało, że na kierunku nauki społeczne pojawiły się możliwości prowadzenia seminariów magisterskich z filozofii i z religioznawstwa. SeminaRIA filozoficzne zaczęli prowadzić profesorowie: Jan Sikora i Michał Hempoliński. Natomiast doc. dr. hab. Józef Starańczak objął seminarium z religioznawstwa. Śmierć prof. Jana Sikory w marcu 1991 r. oraz odejście z jednostki prof. Hempolińskiego spowodowały jednak, że opieką naukową studentów, również tych, którzy przygotowywali prace magisterskie z zakresu problematyki filozoficznej, zajął się głównie doc. Józef Starańczak. W ciągu kilku następnych lat zatrudniono w jednostce kolejnych, samodzielnych pracowników naukowych: prof. Mieczysława Michalika i dr. hab. Zbigniewa Łotysa, którzy zaczęli prowadzić seminaRIA magisterskie z filozofii.

Warto pamiętać, że na Wydziale Humanistycznym pracowali wówczas wykładowcy o niepowtarzalnej osobowości. Taką osobą, prowadzącą zajęcia usługowe z filozofii od początku istnienia wydziału, był mgr Mieczysław Kaczyński, nazywany przez studentów Mistrzem. W następujący sposób wspominał zajęcia z nim absolwent olsztyńskiej polonistyki:

Prowadził wykłady z pasją. Miałem wrażenie, że nawet gdyby na sali nie było nikogo, Mistrzowi nie przeszkadzałoby to w snuciu barwnych opowieści o Sokratesie czy Platonie. Sprawiał wrażenie nieobecnego, zatopionego

w świecie dawnych myślicieli, zupełnie oderwanego od rzeczywistości. To wrażenie było jednak całkowicie błędne, o czym przekonał się niejedyn student w czasie egzaminu⁴.

Lata 1988–1993 były okresem bardzo ważnym dla rozwoju olsztyńskiej dydaktyki filozoficznej m.in. dlatego, że 27 listopada 1989 r. został utworzony Instytut Nauk Filozoficzno-Społecznych. Dyrektorem nowej jednostki został dotychczasowy koordynator kierunku nauki społeczne doc. dr hab. Józef Starańczak⁵. W pierwszej połowie 1992 r. istniała nawet szansa zmiany nazwy kierunku nauki społeczne na filozofię. Do proponowanej zmiany jednak nie doszło, mimo wysiłków dyrektora instytutu i pozytywnej opinii Rady Naukowej Wydziału Humanistycznego. Na podstawie uchwały Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego nastąpiła zmiana nazwy kierunku nauki społeczne na politologia i nauki społeczne. Od roku akademickiego 1994/1995 utworzono natomiast w programie studiów specjalności politologiczną oraz filozoficzno-etyczną. Rozpoczęły się one od III roku studiów, a wybór specjalności filozoficzno-etycznej umożliwiał studentom uczestnictwo w większej liczbie zajęć z zakresu tej problematyki oraz pisanie pracy dyplomowej z zagadnień filozoficznych.

Od 1 października 1993 r. kolejnym dyrektorem Instytutu Nauk Filozoficzno-Społecznych została prof. Barbara Fijałkowska, a w marcu 1994 r. zmarł prof. Józef Starańczak. Zmiany kadrowe miały niewątpliwie istotny wpływ na dalszy rozwój dydaktyki filozoficznej. Chociaż prof. Fijałkowska rozumiała konieczność dalszego poszerzania oferty kształcenia w tym zakresie, to jednocześnie, z racji politologicznego wykształcenia, naturalne było jej zaangażowanie w rozwój kadry naukowej posiadającej kompetencje badawcze

⁴ Wspomnienie Witolda Gagackiego z roku akademickiego 1989/1990. Wtedy był on studentem I roku olsztyńskiej polonistyki. Zob. J. Chłosta-Zielonka, *Wspomnienia absolwentów*, „Prace Literaturoznawcze” 2019, t. I, numer specjalny *Pamięć maluje przeszłe lata. Pół wieku olsztyńskiej polonistyki (1969–2019)*, red. J. Chłosta-Zielonka, I. Maciejewska, s. 259.

⁵ Zarządzenie nr 62/89/90 Rektora WSP z 27 listopada 1989 r. w sprawie utworzenia Instytutu Nauk Filozoficzno-Społecznych, Archiwum UWM w Olsztynie, sygn. akt 482/6, k. 160.

w zakresie nauk politycznych. Dlatego w latach 1993–2001 widoczne jest nieznaczne osłabienie dynamiki rozwoju dydaktyki filozoficznej. Niemniej jednak specjalność filozoficzno-etyczna dalej istniała, a liczba zajęć usługowych z przedmiotów filozoficznych nie została zmniejszona.

Nowym, ważnym impulsem do rozwoju oferty kształcenia w zakresie filozofii było uruchomienie niestacjonarnych studiów podyplomowych. Dzięki inicjatywom dr. Dariusza Barbaszyńskiego i grupy pracowników Instytutu Nauk Filozoficzno-Społecznych prowadzących zajęcia dydaktyczne z przedmiotów filozoficznych, w październiku 1999 r. rozpoczęło działalność dydaktyczną 2-semesterne Podyplomowe Studium Filozoficzno-Etyczne, a dr Barbaszyński został jego kierownikiem⁶. W tym samym roku do systemu edukacji szkolnej wprowadzono kształcenie w 3-letnich gimnazjach. W przekonaniu organizatorów tego studium absolwenci mieli otrzymać uprawnienia do nauczania filozofii i etyki w gimnazjach oraz w szkołach średnich.

Trzeba przyznać, że I edycja zajęć dydaktycznych okazała się dużym sukcesem organizacyjnym. W ofercie kształcenia studium były przedmioty z zakresu filozofii teoretycznej oraz praktycznej. Prowadzono m.in. wykłady i ćwiczenia z ontologii, epistemologii, aksjologii, metaetyki, antropologii filozoficznej, historii filozofii a także, bardzo przydatne w edukacji szkolnej, zajęcia z dydaktyki filozofii, analizy tekstów źródłowych, etyki normatywnej czy etyki opisowej. W zajęciach I edycji studium uczestniczyło ponad 30 słuchaczy i chociaż w kolejnych latach liczba słuchaczy sukcesywnie się zmniejszała, to jednak w sumie przeprowadzono 9 edycji filozoficznych studiów podyplomowych⁷.

⁶ Uchwała nr 202 Senatu WSP w Olsztynie z 22 czerwca 1999 r. w sprawie utworzenia Podyplomowego Studium Filozoficzno-Etycznego, Archiwum UWM w Olsztynie, sygn. akt 922/4, k. 55.

⁷ Kierownikiem pierwszych czterech edycji studium, które od roku 2003 funkcjonowało w systemie 3-semesteralnym, był dr Dariusz Barbaszyński, a po 2004 r. funkcję tę pełnił dr hab. Andrzej Kucner, po nim także dr Piotr Wasyluk. W maju 2008 r. Podyplomowe Studium Filozoficzno-Etyczne zmieniło nazwę na Podyplomowe Studium z Filozofii i Etyki. Ostatnia, X edycja filozoficznych studiów podyplomowych zakończyła się w 2012 r. Formalna likwidacja studiów podyplomowych nastąpiła 3 lipca 2013 r. na mocy zarządzenia nr 60/2013 Rektora UWM.

Nowy etap rozwoju olsztyńskiej dydaktyki filozoficznej rozpoczął się symbolicznie 1 lipca 2001 r., niespełna dwa lata po utworzeniu UWM. Powstał wówczas Instytut Filozofii, którego kadre naukowo-dydaktyczną utworzyło wówczas kilkunastu wykładowców zatrudnionych w Instytucie Nauk Politycznych i Filozoficzno-Społecznych oraz na Wydziale Pedagogicznym olsztyńskiej WSP. Do Instytutu Filozofii przeszli również pracownicy naukowci zatrudnieni dotąd w Studium Nauk Humanistycznych – międzywydziałowej jednostce ART, utworzonej w 1990 r. pod nazwą Studium Nauk Społecznych⁸. Pracownicy tego studium prowadzili zajęcia usługowe dla studentów ART z filozofii, socjologii, historii i z nauk politycznych.

DYSCYPLINA FILOZOFIA W HISTORII UWM (1999–2024)

Po powstaniu UWM i utworzeniu Instytutu Filozofii pojawiła się nowa problematyka badawcza, zmieniły się formy i struktura finansowania, powstały nowe tematy własne i statutowe.

Nauczanie przedmiotów filozoficznych (*de facto* był to jeden przedmiot, którego programy zmieniały z czasem nazwy, zawsze jednak zawierały treści dotyczące podstawowych pojęć i zagadnień filozofii w ujęciu problemowym i historycznym) w okresie przed transformacją ustrojową sprowadzało się do zajęć usługowych na wszystkich wydziałach WSR i ART w ustalonym przez ministerstwo wymiarze godzin wykładowych i ćwiczeniowych oraz założeniach programowych. W praktyce pracownicy zakładu posiadali dużą swobodę w doborze treści oraz ich interpretacji w ramach programowych haseł i ich historyczno-filozoficznej prezentacji. Tak było do przełomu lat 1989 i 1990.

⁸ Wniosek Dziekana Wydziału Humanistycznego UWM z 20 marca 2001 r. w sprawie zniesienia Instytutu Nauk Politycznych i Filozoficzno-Społecznych i powołanie w jego miejsce z dniem 1 lipca 2001 r. nowych jednostek: Instytutu Nauk Politycznych i Instytutu Filozofii. Zob. protokół z posiedzenia Rady Naukowej Wydziału Humanistycznego UWM 20 marca 2001 r., Archiwum UWM w Olsztynie, sygn. akt 1599/11, s. 4.

Zmiany w prawie o szkolnictwie wyższym i przyznanie autonomii wydziałom w kształtowaniu programów studiów spowodowały, że trzeba było podjąć starania o utrzymanie nauczania filozofii jako przedmiotu obowiązkowego na wszystkich wydziałach ART w liczbie godzin akceptowanych przez rady wydziałów. Starania te zakończyły się sukcesem i do powstania UWM nauczanie filozofii miało miejsce na wszystkich wydziałach ART. Dodatkowo wprowadzono dwa przedmioty filozoficzne: logikę (na Wydziale Prawa i Administracji oraz na Wydziale Zarządzania), a także historię filozofii (na Wydziale Weterynaryjnym) zamiast filozofii (na życzenie rady tegoż wydziału).

Powstanie w ramach Wydziału Humanistycznego Instytutu Filozofii oraz istotne zmiany w ustawach o szkolnictwie wyższym (przede wszystkim zmiany form kształcenia i autonomia wydziałów w ustalaniu programów różnych kierunków studiów) po roku 2000 doprowadziły do swoistej rewolucji w nauczaniu filozofii w UWM.

W ramach zajęć usługowych prowadzonych przez pracowników instytutu zaproponowano (obok tradycyjnej problematyki filozoficznej w akceptowanym przez wydział wymiarze godzin) przedmioty filozoficzne związane ze specyfiką danego wydziału oraz wykłady monograficzne i fakultatywne dla studentów różnych kierunków studiów.

Wraz z powstaniem instytutu uruchomione zostały na uniwersytecie studia filozoficzne na poziomach licencjackim i magisterskim. Wiązało się to z opracowaniem programów tych studiów przez pracowników instytutu oraz ich akceptacją przez władze uczelni. Programy te obecnie obejmują wszystkie dziedziny filozofii i realizowane są w formie wykładów, ćwiczeń, konwersatoriów, proseminariów i seminariów, z czego ok. 25% to zajęcia fakultatywne. Studenci mają możliwość uczestniczenia w wymianie stypendialnej Erasmus-Socrates, Erasmus+ itp.

Od końca lat 80. ubiegłego wieku pracownicy studium, a później instytutu uczestniczyli w przygotowywaniu i przeprowadzaniu okręgowych Olimpiad Filozoficznych dla młodzieży szkolnej organizowanych przez Polskie Towarzystwo Filozoficzne, konsultowali także programy nauczania filozofii w niektórych szkołach średnich itp.

Na stanowisku dyrektora instytutu prof. Zbigniewa Hulla zastąpił w latach 2005–2007 dr hab. Józef Dębowski, prof. UWM. W 2005 r., po czterech latach istnienia, instytut przeszedł wewnętrzną reorganizację, zmieniając się jego skład osobowy, postępował proces integracji badań i kadry naukowej. W początkowym okresie działalności ukształtował się profil badawczy. Dominowały w nim następujące obszary: refleksja antropologiczno-ak-sjologiczna; badania epistemologiczne, w tym kognitywne oraz z zakresu filozofii języka; badania nad filozofią polską oraz współczesną filozofią kontynentalną i amerykańską. O specyfice olsztyńskiej filozofii w pierwszych latach istnienia instytutu decydował zespół badaczy skoncentrowanych na problematyce ekofilozoficznej oraz duża grupa osób reprezentujących dyscypliny pokrewne filozofii – nauki polityczne, socjologię, historię sztuki, psychologię, pedagogikę, a także matematykę. Pierwsze lata istnienia Instytutu Filozofii charakteryzowały się dużą dynamiką zmian w zakresie struktury jednostki oraz jej składu osobowego.

W składzie osobowym instytutu znaleźli się reprezentanci niemal wszystkich podstawowych dziedzin filozofii i nauk pokrewnych. Wśród profesorów byli m.in. Halina Romanowska-Łakomy, Zbigniew Hull, Lech Ostasz, Stefan Opara, Mieczysław Jagłowski, Krzysztof Kościuszko, Józef Dębowski, Zbigniew Łotys, Ewa Starzyńska-Kościuszko, Elżbieta Kałuszyńska, Marek Sokołowski, Witold Tulibacki, Włodzimierz Tyburski, Robert Zaborowski, Mirosław Żelazny.

Grupę adiunktów i asystentów stanowili: Adam Basek, Dariusz Barbaszyński, Katarzyna Bartosiewicz, Jadwiga Błahut-Prusik, Marian Czyżewski, Tomasz Dreikopel, Agnieszka Biegalska, Ewa Gładkowska, Marek Jawor, Andrzej Kucner, Małgorzata Liszewska, Dariusz Liszewski, Elżbieta Marczak-Gąsiorowska, Piotr Markiewicz, Marta Śliwa, Małgorzata Mrówka, Zofia Migus-Bębnowicz, Janina Nowogrodzka, Grzegorz Pacewicz, Bogdan Radzicki, Dorota Sepczyńska, Danuta Słaba, Jacek Sobota, Jarosław Strzelecki, Piotr Wasyluk, Beata Zielewska-Rudnicka. Zdecydowana większość młodej kadry instytutu wywodziła się spośród absolwentów olsztyńskich uczelni.

W latach 2008–2014 dyrektorem instytutu była dr hab. Ewa Starzyńska-Kościszko, prof. UWM – badaczka polskiej filozofii romantycznej (mistycznej filozofii narodowej, mesjanizmu). W tym okresie ważnym wydarzeniem w naukowym rozwoju olsztyńskiego środowiska filozoficznego było przyznanie przez Centralną Komisję do Spraw Stopni i Tytułów Radzie Wydziału Humanistycznego praw do nadawania stopnia doktora nauk humanistycznych w dyscyplinie filozofia. Nastąpiło to 28 kwietnia 2008 r. Z kolei 15 maja 2008 r. Państwowa Komisja Akredytacyjna wydała pozytywną ocenę jakości kształcenia na kierunku filozofia na poziomie studiów I stopnia oraz jednolitych studiów magisterskich.

W latach 2015–2019 instytutem kierował dr hab. Andrzej Kucner, a w okresie od stycznia 2020 r. do kwietnia 2022 r. dyrektorem jednostki był prof. Mieczysław Jagłowski, będący także w latach 2012–2020 prodziekanem ds. nauki Wydziału Humanistycznego UWM w Olsztynie.

Do końca 2019 r. strukturę Instytutu Filozofii tworzyły cztery zakłady oraz pracownia: Zakład Filozofii Kultury i Dziedzictwa Kulturowego, Zakład Filozofii Współczesnej, Zakład Historii Filozofii i Etyki, Zakład Epistemologii, Logiki i Metodologii Nauk oraz Pracownia Filozofii Praktycznej i Badań Interdyscyplinarnych. Instytut zatrudniał 23 pracowników naukowych i pracownika administracyjnego.

Po reorganizacji spowodowanej reformą nastąpiła likwidacja zakładów, a instytutem od maja 2022 r. kieruje dr hab. Mirosław Pawliszyn, prof. UWM. Pracownicy tworzą Zespół ds. Dyscypliny Filozofia, w skład którego wchodzi: dr hab. Mirosław Pawliszyn, prof. UWM (przewodniczący), prof. dr hab. Mieczysław Jagłowski, dr hab. Lech Ostasz, prof. UWM, dr hab. Dariusz Barbaszyński, dr hab. Dorota Sepczyńska, dr hab. Andrzej Stoiński, dr Marta Śliwa, dr Agnieszka Biegalska, dr Jadwiga Błahut-Prusik, dr Marcin Łyczak, dr Jacek Sobota. Po ewaluacji w roku 2022 dyscyplina filozofia otrzymała kategorię B+ i tym samym uzyskała pełnię praw do przeprowadzania akademickich postępowań awansowych.

FILOZOFIA – ROZWÓJ OFERTY DYDAKTYCZNEJ W LATACH 2001–2024

Pierwszym dyrektorem Instytutu Filozofii był prof. Zbigniew Hull⁹, natomiast prof. Witold Tulibacki objął funkcję zastępcy dyrektora ds. naukowych. Sprawami związanymi z dydaktyką i procesem kształcenia zajął się dr Dariusz Barbaszyński. Historia Instytutu Filozofii rozpoczęła się w Kortowie w jednopiętrowym budynku przy ul. Kurta Obitza 2, gdzie wcześniej funkcjonowało Studium Nauk Humanistycznych. Pracownicy naukowci i studenci otrzymali do dyspozycji większą część tego budynku. Trzeba przyznać, że budynek Instytutu Filozofii był dostosowany do potrzeb dydaktyki, ponieważ na parterze było kilka przestronnych sal dydaktycznych.

Dyrekcja Instytutu Filozofii w pierwszych latach jego istnienia musiała sprostać wielu wyzwaniom naukowym, organizacyjnym i logistycznym, których realizacja dawała jednak sporo satysfakcji. W ofercie kształcenia UWM już w roku 2000 pojawił się kierunek filozofia, a latem roku 2001, kiedy zaczął funkcjonować Instytut Filozofii, rozpoczęła się rekrutacja na 5-letnie stacjonarne magisterskie studia filozoficzne o specjalnościach filozofia społeczna oraz filozofia przyrody. Zainteresowanie absolwentów szkół średnich było duże. Chęć studiowania na kierunku filozofia zadeklarowało prawie 200 kandydatów. Na I rok studiów, po przeprowadzeniu rozmowy kwalifikacyjnej, przyjęto 85 osób¹⁰. Senat UWM zadecydował również o uruchomieniu zaocznych studiów magisterskich na kierunku filozofia o specjalnościach filozofia społeczna i filozofia przyrody, ale z powodu zbyt małego zainteresowania kształcenie w systemie zaocznym się nie powiodło¹¹. Warto podkreślić, że w ciągu kolejnych kilkunastu lat zainteresowanie młodzieży licealnej studiami filozoficznymi było stosunkowo duże, chociaż z czasem,

⁹ Rozmowa M. Wiśniewskiej z prof. Z. Hullem – dyrektorem Instytutu Filozofii UWM w latach 2001–2004, <https://www.youtube.com/watch?v=L2aYTQQd1A> (dostęp: 20.03.2024).

¹⁰ Sprawozdanie z działalności UWM w roku akademickim 2001/2002, Olsztyn 2002, s. 30, tab. 2.

¹¹ Uchwała nr 75 Senatu UWM z 25 maja 2001 r. w sprawie powołania nowych kierunków studiów i specjalności oraz zmiany charakteru niektórych dotychczasowych kierunków i specjalności kształcenia w Uniwersytecie, s. 2.

w sytuacji pogłębiającego się nizu demograficznego, liczba kandydatów na studia filozoficzne sukcesywnie się zmniejszała. W 2006 r. 26 studentów ukończyło 5-letnie studia filozoficzne. Absolwenci stali się magistrami filozofii, zamykając symbolicznie pierwszy cykl kształcenia.

W pierwszym okresie działalności Instytutu Filozofii studenci mieli dobre warunki do studiowania i rozwijania poznawczych zainteresowań. Na I piętrze budynku Instytutu Filozofii mieściła się specjalistyczna, znakomita biblioteka, którą prof. Zbigniew Hull powiększał z wielką determinacją jeszcze z pracownikami Studium Nauk Społecznych. Od chwili powstania Instytutu Filozofii zbiory tej biblioteki były konsekwentnie uzupełniane i w końcu 2005 r. osiągnęły liczbę ponad 19 tys. woluminów¹². Warto podkreślić, że ta biblioteka była jedną z największych wśród ok. 30 bibliotek zakładowych, istniejących wtedy na olsztyńskim uniwersytecie. Obok wypożyczalni książek istniała w bibliotece czytelnia, w której wydzielono 18 stanowisk do pracy naukowej. Studenci i pracownicy naukowcy mogli korzystać na miejscu z cennych książek oraz z wielu obcojęzycznych i polskich czasopism z zakresu nauk humanistycznych i przyrodniczych. Po kilku latach, z uwagi na wciąż powiększające się zbiory, czytelnia została zmniejszona do 9 stanowisk.

W związku z wprowadzeniem do polskiego szkolnictwa wyższego tzw. systemu bolońskiego, w Instytucie Filozofii podjęto działania umożliwiające wdrożenie 3-stopniowego kształcenia akademickiego. Dlatego w roku akademickim 2005/2006 opracowano program 3-letnich, licencjackich studiów filozoficznych. W tym programie nie było już specjalności obowiązujących jeszcze na studiach magisterskich¹³. Pierwsza rekrutacja kandydatów na studia licencjackie rozpoczęła się jednak dwa lata później. W roku akademickim 2005/2006 na pierwszy rok filozofii przyjęto 74 osoby¹⁴.

¹² Sprawozdanie z działalności UWM w roku akademickim 2005/2006, Olsztyn 2006, s. 177, tab. 74.

¹³ Uchwała nr 161 Senatu UWM z 21 maja 2004 r. w sprawie powołania nowych specjalności oraz zmian w dotychczasowych kierunkach i specjalnościach kształcenia w Uniwersytecie, s. 3.

¹⁴ Sprawozdanie z działalności UWM w roku akademickim 2005/2006, s. 33, tab. 2.

Lata 2005–2007, kiedy dyrektorem Instytutu Filozofii był prof. Józef Dębowski, przyniosły dalszą poprawę warunków lokalowych. W lutym 2006 r. przy ul. Kurta Obizta 1 oddano bowiem do użytku nowoczesny budynek Wydziału Humanistycznego o powierzchni prawie 11 tys. m². Do nowej siedziby, która otrzymała nazwę Centrum Nauk Humanistycznych, przeniesiono wówczas jednostki Wydziału Humanistycznego z dotychczasowej lokalizacji przy ul. Feliksa Szrajbera 11 oraz Instytut Filozofii. Konsekwencją przeprowadzki było jednak także przeniesienie znakomitych zbiorów biblioteki Instytutu Filozofii, podobnie jak innych bibliotek zakładowych, do nowego budynku Biblioteki Głównej UWM. Tę bardzo nowoczesną bibliotekę, zlokalizowaną w kampusie akademickim w pobliżu Centrum Nauk Humanistycznych, oddano do użytku w październiku 2005 r.

W latach 2008–2014, kiedy dyrektorem jednostki była dr hab. Ewa Starzyńska-Kościuszeko, prof. UWM, na kierunku filozofia zostały uruchomione studia III stopnia. Było to możliwe dzięki otrzymanym w 2008 r. uprawnieniom do prowadzenia studiów doktoranckich. Pierwsza rekrutacja odbyła się w roku akademickim 2009/2010. Na pierwszy rok studiów przyjęto wówczas 7 osób. Studia III stopnia były realizowane do roku akademickiego 2018/2019, kiedy przyjęto jeszcze jedną osobę. Łącznie w latach 2009–2018 na studiach doktoranckich w Instytucie Filozofii było 43 studentów, ale stopień naukowy doktora w dyscyplinie filozofa uzyskało 19 osób. Ogólnopolskie zmiany w organizacji kształcenia na studiach III stopnia i utworzenie w UWM w 2019 r. Szkoły Doktorskiej spowodowały jednak, że w Instytucie Filozofii zakończono rekrutację na studia doktoranckie.

W ofercie kształcenia, po wprowadzeniu systemu bolońskiego, na III roku studiów licencjackich dokonano zmian, polegających na rozszerzeniu zakresu kształcenia o nowe przedmioty specjalistyczne. Studenci studiów I stopnia mogli wybrać zajęcia dydaktyczne z dodatkowych przedmiotów z bloku epistemologiczno-lingwistycznego albo z bloku etycznego. Nie był to nowy zakres kształcenia, ale wzbogacenie oferty dydaktycznej w ramach bezspecjalnościowej ścieżki kształcenia. Po roku 2005 przez kilka lat studenci filozofii mieli także możliwość realizacji grupy przedmiotów

psychologiczno-pedagogicznych, umożliwiających zdobycie uprawnień nauczycielskich. Mała liczba studentów chcących realizować specjalność nauczycielską spowodowała jednak, że dyrekcja Instytutu Filozofii podjęła decyzję, by nie wprowadzać do planów studiów grupy specjalistycznych przedmiotów z zakresu specjalności nauczycielskiej. Studenci, którzy chcieli uzyskać takie uprawnienia, mogli realizować i zaliczać dodatkowe przedmioty z zakresu wiedzy psychologiczno-pedagogicznej oraz musieli odbyć praktykę nauczycielską. Te działania koordynował najpierw Ośrodek Kształcenia Nauczycieli, a w ostatnich latach nowa jednostka – Wydziałowy Ośrodek Wspierania Dydaktyki.

Zmiany w zakresie oferty kształcenia przygotowywali głównie zastępcy dyrektora Instytutu Filozofii ds. dydaktycznych. W pierwszym okresie istnienia jednostki zakresem spraw dydaktycznych koordynował dr Dariusz Barbaszyński, później odpowiedzialność tę przejęli prof. Mieczysław Jagłowski, dr Marta Śliwa, dr Piotr Wasyluk i ponownie dr Marta Śliwa.

Jeszcze za dyrekcji dr hab. Ewy Starzyńskiej-Kościuszko, prof. UWM powstała inicjatywa naukowo-dydaktyczna, która stała się załącznikiem nowego kierunku studiów. W roku akademickim 2013/2014 powstało bowiem Centrum Badań nad Dziedzictwem Kulturowym i Przyrodniczym, którego celem miała być integracja środowiska naukowego, samorządowego i biznesowego. Wśród członków założycieli nowej jednostki organizacyjnej było trzech pracowników naukowych Instytutu Filozofii – dr Małgorzata Liszewska, dr Marta Śliwa i dr Bogdan Radzicki¹⁵. Powstanie tej jednostki umożliwiło uruchomienie w Instytucie Filozofii od roku akademickiego 2014/2015 nowego, interdyscyplinarnego kierunku studiów – dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze. Unikatowy program studiów został przygotowany w systemie modułowym. Zawierał 9 elementów, w tym moduł praktyczny z 450 godzinami praktycznych zajęć warsztatowych. Koordynatorem tego kierunku studiów została dr Małgorzata Liszewska. W roku akademickim 2018/2019 uruchomiono także II stopień dziedzictwa kulturowego

¹⁵ M. Hołubowska, *Dziedzictwo kulturowe*, „Wiadomości Uniwersyteckie” 2013, nr 12, s. 26.

i przyrodniczego. Niestety, z powodu zbyt małego zainteresowania kandydatów od roku akademickiego 2020/2021 rekrutacja na ten kierunek studiów została zamknięta.

W roku akademickim 2014/2015 dr Andrzej Kucner i dr Piotr Wasyluk przygotowali program kształcenia w zakresie nowej specjalności (zakresu kształcenia) – interakcje społeczne i kooperacja. Najpierw była ona realizowana na studiach I stopnia, a od roku akademickiego 2017/2018 także na studiach II stopnia. Uruchomienie tej specjalności na kierunku filozofia podyktowane było potrzebą modernizacji programu studiów filozoficznych pod kątem kształtowania kompetencji społecznych i dostosowania ich do wyzwań współczesnego rynku pracy. Wiedza zdobyta w czasie realizacji przedmiotów specjalnościowych miała zwiększyć szansę uzyskania zatrudnienia przez absolwentów filozofii. Z inicjatywy zespołu powołanego w Instytucie Filozofii w roku 2020 podjęto jednak prace nad modernizacją programu studiów filozoficznych i zlikwidowano specjalność interakcje społeczne i kooperacja¹⁶. Jednocześnie zespół przygotował nowy bezspecjalnościowy program studiów filozoficznych I i II stopnia, w którym wprowadzono grupę przedmiotów rozwijających nie tylko cenne kompetencje społeczne, ale przede wszystkim różne aspekty myślenia krytycznego (tzw. *critical thinking*).

W roku 2020 dyrektorem Instytutu Filozofii został prof. Mieczysław Jagłowski i wówczas, we współpracy z koordynatorką ds. dydaktycznych dr Martą Śliwą, zostały przeprowadzone wskazane zmiany w ofercie kształcenia. Zakres kształcenia interakcje społeczne i kooperacja był realizowany po raz ostatni na studiach I stopnia w roku akademickim 2022/2023. Aktualnie zmodernizowany program kształcenia, rozwijający kompetencje w zakresie myślenia krytycznego, jest realizowany na studiach filozoficznych I i II stopnia.

---

¹⁶Zarządzenie nr 4 Rektora UWM z 22 stycznia 2021 r. w sprawie zmiany oferty kształcenia w roku akademickim 2021/2022, § 1 pkt 4c; zarządzenie nr 70 Rektora UWM z 23 listopada 2022 r. w sprawie likwidacji kierunków studiów i zakresów kształcenia od roku akademickiego 2023/2024, § 1 pkt 2b.

Z końcem 2019 r. na UWM wprowadzono Wewnętrzny System Zapewnienia Jakości Kształcenia, co spowodowało rozszerzenie zakresu kompetencji istniejących już wcześniej wydziałowych i kierunkowych zespołów ds. zapewnienia jakości kształcenia. W Instytucie Filozofii istniał już Kierunkowy Zespół ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia dla kierunku filozofia. Przewodniczącym był dr Piotr Wasyluk, ale od grudnia 2019 r. kierownictwo tego zespołu przejął dr hab. Dariusz Barbaszyński. Warto dodać, że od roku 2020, kiedy struktura UWM została zmieniona i dostosowana do parametryzowanych dyscyplin naukowych, w Instytucie Filozofii powołano dwa odrębne zespoły – dla kierunku filozofia oraz dla kierunku analiza i kreowanie trendów. Kierunkowym Zespołem ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia dla kierunku analiza i kreowanie trendów kierował najpierw dr hab. Andrzej Kucner, a od roku 2023 przewodniczącą tego zespołu jest dr Jadwiga Błahut-Prusik.

W dniach 17–18 kwietnia 2023 r. w Instytucie Filozofii odbyła się zdalna wizytacja zespołu oceniającego Polskiej Komisji Akredytacyjnej. Jej członkowie bardzo wysoko ocenili raport samooceny sporządzony dla kierunku filozofia przez zespół powołany przez dyrektora instytutu dr. hab. Mirosława Pawliszyna, prof. UWM. W końcu października 2023 r., decyzją Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej, kierunek filozofia, a w szczególności jakość kształcenia na tym kierunku, zostały ocenione pozytywnie. Kolejna ocena Polskiej Komisji Akredytacyjnej w jednostce jest planowana na rok 2029, co stwarza perspektywę stabilnego rozwoju Instytutu Filozofii w najbliższych latach.

POWSTANIE KIERUNKU

ANALIZA I KREOWANIE TRENDÓW

Analiza i kreowanie trendów to unikatowy w skali ogólnopolskiej kierunek studiów I i II stopnia w ofercie edukacyjnej UWM w Olsztynie. Powstał w rezultacie współpracy interdyscyplinarnego zespołu naukowo-dydaktycznego stworzonego przez pracowników trzech jednostek: Wydziału

Humanistycznego (z Instytutu Filozofii – Andrzej Kucner i Piotr Wasyluk; z Instytutu Historii i Stosunków Międzynarodowych – Marzena Świgoń), Wydziału Nauk Ekonomicznych (z Katedry Analizy Rynku i Marketingu – Radosław Szulc) i Wydziału Nauk Społecznych (z Katedry Socjologii – Radosław Sierocki). Opracowanie jego koncepcji i dalszej promocji zostało sfinansowane ze środków funduszy norweskich i funduszy Europejskiego Obszaru Gospodarczego, pochodzących z Islandii, Lichtensteinu i z Norwegii oraz ze środków krajowych. Pierwszy nabór na studia licencjackie odbył się w roku akademickim 2016/2017, a trzy lata później absolwenci mieli możliwość podjęcia studiów uzupełniających magisterskich. W interdyscyplinarnej koncepcji kształcenia połączono kilka obszarów wiedzy, m.in. nauki humanistyczne i nauki społeczne. Takie powiązanie studiowanych dyscyplin ma ułatwić absolwentom elastyczne dostosowanie się do stale zmieniającego się otoczenia kulturowego i społeczno-gospodarczego oraz umożliwić podejmowanie różnorodnych ról zawodowych. Ułatwieniem mają być: interdyscyplinarna wiedza, umiejętności pracy zespołowej, otwartość na innowacje oraz tzw. miękkie kompetencje¹⁷.

Koncepcja nowego kierunku kształcenia uzyskała certyfikat „Studia z Przyszłością” oraz nagrodę „Laur Innowacyjności”, przyznane przez Fundację Rozwoju Edukacji i Szkolnictwa Wyższego. Oceniano dwie kategorie: 1) nowoczesność koncepcji kształcenia oraz jakość kształcenia, w tym stosowanie innowacyjnych metod dydaktycznych, unikatowych metod ewaluacji efektów kształcenia oraz najwyższych standardów jakościowych obowiązujących w szkolnictwie wyższym; 2) dostosowanie do potrzeb rynku pracy i oczekiwań otoczenia społeczno-gospodarczego uczelni, w szczególności kształtowanie u studentów umiejętności i kompetencji społecznych poszukiwanych przez pracodawców. W recenzji oferty dydaktycznej kierunku analiza i kreowanie trendów podkreślono, że „posiada cechy i atrybuty o wysokim poziomie innowacyjności, które pozytywnie wyróżniają go na rynku szkolnictwa wyższego. Opracowana koncepcja kształcenia zaskakuje unikatowością,

¹⁷ A. Kucner, M. Świgoń, R. Sierocki, R. Szulc, P. Wasyluk, *Analiza i kreowanie trendów. Projekt i badania*, Olsztyn 2015, s. 23.

autorskim charakterem i adekwatnością do wyzwań współczesności, również w wymiarze potrzeb rynku pracy. Przedstawiony do oceny kierunek jest propozycją akademicką ze wszech miar oryginalną, wartościową merytorycznie, przygotowaną zgodnie z najwyższymi standardami jakościowymi. Absolwentów wyposaża w istotne, profesjonalne i oczekiwane przez rynek pracy, interdyscyplinarne umiejętności, które są niezbędne w podejmowaniu pracy właściwie w każdej instytucji, przedsiębiorstwie, organizacji, tak w sektorze biznesu, jak i administracji publicznej czy NGO”.

Na uczelniach europejskich (w Holandii, Danii i w Wielkiej Brytanii), azjatyckich i amerykańskich odpowiednikiem analizy i kreowania trendów jest *trendwatching* – młoda i dynamicznie rozwijająca się dziedzina wiedzy kształtująca specyficzne umiejętności śledzenia i określania najważniejszych kierunków rozwoju rynku, procesów społecznych oraz zjawisk kulturowych. Ta szeroka optyka oglądu rzeczywistości pozwala rozumieć wartości, potrzeby i powiązane z nimi motywy ludzkich działań. Daje ona również możliwość rozwijania umiejętności rozumienia przyszłości i tworzenia jej możliwych scenariuszy poprzez śledzenie procesów i głównych kierunków rozwoju w krótko i długoletnich perspektywach. Wiedza i kompetencje trendwatcherów są użyteczne na każdym etapie działalności gospodarczej, społecznej i kulturalnej – zarówno koncepcyjnym, przygotowawczym, jak również realizacji czy późniejszych przemian, modyfikacji lub poszukiwania innowacyjnych rozwiązań.

W zamyśle twórców analizy i kreowania trendów zasadniczym celem projektu było utworzenie na poziomie uniwersyteckim nowatorskiego, interdyscyplinarnego kierunku studiów, zapewniającego studentom kompleksową wiedzę z różnych dziedzin, niezbędną do efektywnego analizowania i interpretowania przemian i tendencji rozwojowych, kształtowania się trendów w kulturze, gospodarce i społeczeństwie. Taki cel pozwala absolwentom na świadome planowanie ich kariery zawodowej i rozwój indywidualny. Umiejętności rozpoznawania trendów – charakterystycznych zjawisk i procesów zachodzących w najbliższym otoczeniu – ich sprawnej analizy, wnioskowania, oceny oraz możliwość ich prognozowania, a także wpływania

na nie okazują się cenne i ważne z zawodowego oraz społecznego punktu widzenia. Pozwalają również ukierunkować planowane przedsięwzięcie, rozpoczęte działania i twórczo modyfikować je podczas realizacji. Finalnym efektem kształcenia są wszechstronne analityczne oraz praktyczne umiejętności umożliwiające działalność, do której niezbędne narzędzia mogą być tworzone już w trakcie edukacji¹⁸.

Mocną stroną kierunku jest interdyscyplinarny charakter ścieżki edukacyjnej zgodny z przepisami znowelizowanej ustawy o szkolnictwie wyższym, kładący nacisk na integrację teorii i praktyki w procesie edukacyjnym oraz odpowiadający potrzebom rynku pracy. Połączenie dyscyplin: filozofii, ekonomii i socjologii zapewnia studentom możliwość głębokiej analizy i oceny zjawisk społecznych i ekonomicznych, prognozowania ich rozwoju oraz rozumienia ich konsekwencji. W powiązaniu z umiejętnościami sprawnej komunikacji i współpracy, aktywności, myślenia i działania projektowego stwarza szansę na tworzenie środków i planów rozwoju zawodowego już na etapie studiów. Założenia te wpisują się w wymagania obowiązujące na poziomie porozumień unijnych oraz polskiego systemu szkolnictwa wyższego, a także zakładaną misję i strategię rozwoju UWM w Olsztynie¹⁹.

Nauki humanistyczne i społeczne pełnią istotną funkcję szczególnie w dzisiejszym świecie. Jego zrozumienie, jak również wielokierunkowe zmiany wymagają wszechstronnej analizy i holistycznego ujęcia. Edukacja w zakresie analizy trendów koreluje zarówno z globalną tendencją promowania szeroko rozumianej odpowiedzialności społecznej, jak również odpowiada lokalnym potrzebom rynku. Z jednej strony kształtuje umiejętności całościowego spojrzenia na problemy przemian kulturowych, społecznych i gospodarczych, poszerzając świadomość odpowiedzialności manifestującej się na różnych poziomach: społecznym, biznesowym i indywidualnym, kluczowej dla zwiększenia konkurencyjności na arenie międzynarodowej oraz dla wspierania zrównoważonego rozwoju i efektywnej współpracy między różnymi sektorami społecznymi. Z drugiej strony program kształcenia kierunku został dostosowywany do potrzeb rynku pracy na podstawie konsultacji z przedstawicielami sektora biznesowego,

¹⁸ Ibidem, s. 8.

¹⁹ Ibidem, s. 9.

w tym z członkami Warmińsko-Mazurskiego Klubu Biznesu i Olsztyńskiej Loży Business Center Club, już na etapie jego projektowania. W tym celu przeprowadzono badania jakościowe, którymi objęto właścicieli i kierownictwo 17 podmiotów (przedsiębiorstw, instytucji, stowarzyszeń i fundacji). Wyniki badań potwierdziły wartość koncepcji edukacyjnej opartej na interdyscyplinarności, która, oprócz wiedzy specjalistycznej, kładzie nacisk na rozwijanie umiejętności komunikacyjnych, kreatywności, innowacyjności i odpowiedzialności²⁰. Obecnie, po 9 latach istnienia kierunku i współpracy z kilkudziesięcioma różnymi podmiotami gospodarczymi, instytucjami oraz organizacjami pozarządowymi, można uznać, że wstępne założenia potwierdziły się, a jednocześnie wielość doświadczeń z tego okresu pozwoliła skutecznie zmodyfikować i rozwinąć koncepcję kształcenia.

Kluczową rolę w opracowywaniu koncepcji kierunku i jego głównych strategii promocyjnych odegrały również badania przeprowadzone na przyszłych studentach, a z czasem systematyczna współpraca ze studentami w okresie ich nauki. Początkowo celem badań było zgromadzenie informacji o tym, jak uczniowie szkół średnich i studenci planują swoją przyszłość zawodową, jakie kroki podejmują w tym kierunku, co ich motywuje, w jaki sposób ich życiowe ambicje wpływają na wybór studiów, jaką mają świadomość mechanizmów rynku pracy w obecnym środowisku społecznym. Poza środowiskiem edukacyjnym badania obejmowały również wywiady z przedstawicielami biznesu, urzędów państwowych i organizacji non-profit. Dostarczyły one nie tylko cennych danych, ale również dały możliwość weryfikacji wstępnych koncepcji zespołu projektowego z realiami, społecznym kontekstem, postawami oraz percepcjami uczniów i studentów, a także oczekiwaniami i opiniami pracodawców²¹. Weryfikacja założeń i systematyczne zmiany w programie kształcenia są integralną częścią istnienia tych studiów.

Wiedza i umiejętności praktyczne to podstawowe wartości towarzyszące idei powstania i funkcjonowania kierunku. Program studiów już na etapie nauki stwarza sprzyjające warunki do ich zdobywania i pogłębiania, umożliwia

²⁰ Ibidem, s. 25–26.

²¹ Ibidem, s. 35–36.

rozwijanie zainteresowań oraz poznawanie własnych możliwości. Osiągnięcie tych celów ułatwiają nie tylko proponowane wykłady i ćwiczenia, ale przede wszystkim warsztaty. Wiele podejmowanych działań przybiera postać fakultatywnych warsztatów projektowych z udziałem pracowników naukowo-dydaktycznych i studentów. Warsztaty poświęcone m.in. organizacji przestrzeni w budynku wydziału, pracy nad raportami dotyczącymi turystyki²² oraz przyszłości edukacji²³, budowaniu świadomości ekologicznej, cykl warsztatów poświęconych pracy nad wyzwaniami, przed jakimi stoi transplantologia, warsztat z designu spekulatywnego oraz cykliczna międzynarodowa impreza projektowa Global Service Jam, oprócz podnoszenia kompetencji studentów, mają na celu budowanie partnerskich i przyjaznych relacji między kadrą i studentami. Warto podkreślić, że konsultacje i warsztaty z udziałem studentów były także jednym z filarów przygotowania programu studiów magisterskich.

Jednym z rozwiązań, wdrożonych w celu poznawania doświadczeń studentów i oceny jakości kształcenia, jest ich ewaluacja z wykorzystaniem formularza ankiety zawierającej kilka otwartych pytań, wymagających podsumowania każdego semestru studiów. Informacje z ankiet są systematycznie zbierane, analizowane i wykorzystywane do modyfikacji treści programu studiów, doboru osób prowadzących, form zajęć dydaktycznych i sposobów ich prowadzenia. Uwagi studentów są również przekazywane prowadzącym w celu udoskonalenia ich pracy. Ankiety są wypełniane przez ok. 90–95% studentów kierunku. Dostrzegają oni potrzebę oceny zajęć i mają świadomość, że ich uwagi przekładają się na wprowadzane zmiany²⁴.

²² P. Wasyluk, A. Kucner, R. Sierocki, B. Kuczyński, K. Romancewicz, A. Wieczorek, J. Żurowska, *Raport – turystyka Warmii i Mazur*, Olsztyn 2018, http://www.uwm.edu.pl/trendy/gfx/raporty/AIKT_TURYSTYKA_WiM_RAPORT.pdf (dostęp: 20.04.2024).

²³ P. Wasyluk, A. Kucner, G. Pacewicz, *Edukacja przyszłości – raport*, Olsztyn 2020, <http://www.uwm.edu.pl/trendy/gfx/raporty/EDUKACJA%20PRZYSZ%20C5%81O%20C5%9ACI%202020.pdf> (dostęp: 20.04.2024).

²⁴ A. Kucner, P. Wasyluk, *Customer-centricity in designing: application of design thinking methodology in creating educational solutions at the University of Warmia and Mazury in Olsztyn*, https://www.researchgate.net/publication/354515558_Customer-centricity_in_Designing_Application_of_Design_Thinking_Methodology_in_Creating_Educational_Solutions_at_the_University_of_Warmia_and_Mazury_in_Olsztyn (dostęp: 20.04.2024).

W rezultacie projektowej pracy studentów z zewnętrznymi interesariuszami²⁵ co roku powstaje kilka raportów projektowych, scenariuszy przyszłości oraz analiz trendowych będących zbiorem konkretnych rozwiązań, gotowych do wdrożenia. Dotyczą one różnorodnych obszarów, m.in. turystyki, żywienia, kultury, rozrywki, rzeczywistości popandemicznej, edukacji, komunikacji i poligrafii, biznesu, sposobów wykorzystania przestrzeni leśnej²⁶. Praca nad projektami dwukrotnie owocowała czynnym udziałem studentów (wraz z pracownikami dydaktyczno-naukowymi) w branżowej konferencji poświęconej kształtowaniu oferty turystycznej regionu Warmii i Mazur (raport o turystyce Warmii i Mazur²⁷ oraz raporty dla Szlaku Kopernikowskiego i Wzgórza Katedralnego we Fromborku²⁸, a także szlaku rowerowego Green Velo²⁹).

Oferta kierunku obejmuje innowacyjne rozwiązania nie tylko w programie kształcenia, ale również w zakresie przygotowania pracy dyplomowej. Obok tradycyjnej formy praca dyplomowa może przybierać formę nowatorskiego projektu, gotowej usługi, produktu, strategii, której podstawą będzie samodzielna analiza rynku, powiązana z działalnością firmy, instytucji lub organizacji, zainteresowanych wykorzystaniem wyników pracy.

²⁵ Firmy, organizacje, dla których projektowali studenci, to m.in.: UWM w Olsztynie, Lasy Państwowe, Bank Żywności w Olsztynie, Hotel Masuria, Fotografik Studio, Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, Muzeum Mikołaja Kopernika we Fromborku, Mazury PTTK, Grupa Fitcake. Mennonickie Inspiracje, Muzeum Archeologiczno-Historyczne w Elblągu, Kraina Kanału Elbląskiego, STS Generał Zaruski, BoNoBo.

²⁶ *Analiza i kreowanie trendów – raporty*, http://www.uwm.edu.pl/trendy/raporty-projekty-publicacje_41.html (dostęp: 20.04.2024).

²⁷ P. Wasyluk, A. Kucner, R. Sierocki, B. Kuczyński, K. Romancewicz, A. Wieczorek, J. Żurowska, op. cit.

²⁸ A. Brodowska, K. Filimonow, P. Kalisz, K. Korol, W. Nowak, A. Pieczułaajtis, A. Przybyszewska, M. Wrońska, *Szlak Kopernikowski – wirtualny przewodnik*, Olsztyn 2021, <http://www.uwm.edu.pl/trendy/gfx/raporty/Szlak%20Kopernikowski%20RAPORT.pdf> (dostęp: 20.04.2024); B. Kuczyński, K. Lesner, P. Nowak, A. Sakaloukaya, M. Skudziński-Wajert, M. Sobolewska, N. Wasilewska, *Wzgórze Katedralne. Raport z procesu projektowego*, Olsztyn 2021, <https://www.uwm.edu.pl/trendy/gfx/raporty/Wzgorze-katedralne-raport.pdf> (dostęp: 20.04.2024).

²⁹ A. Szpejna, M. Marchel, K. Chac, J. Obrębska, N. Latusek, K. Jędrzejewska, *Green Valley – pole namiotowe & wypożyczalnia rowerów*, Olsztyn 2021, <http://www.uwm.edu.pl/trendy/gfx/raporty/GreenValley.pdf> (dostęp: 20.04.2024).

Integralnym elementem procesu kształcenia są praktyki zawodowe, przygotowujące absolwentów do podjęcia przyszłej pracy zawodowej w profesjach wymagających kreatywnego i otwartego myślenia, efektywnego działania. Wielu studentów zrealizowało swoje praktyki, uczestnicząc we wspólnych projektach realizowanych w mieszanych zespołach i we współpracy z organizacjami i instytucjami, m.in. Wojewódzkim Szpitalem Specjalistycznym w Olsztynie, Departamentem Turystyki i Sportu Urzędu Marszałkowskiego w Olsztynie, ogólnopolską siecią salonów meblowych. Dodatkowo ofertę dydaktyczną uzupełniają i uatrakcyjnają wyjazdy studyjne, podczas których studenci mają okazję skonfrontować wiedzę teoretyczną z praktyką, doświadczyć funkcjonujących innowacyjnych rozwiązań, będących wyrazem zachodzących kluczowych trendów i kierunków zmian, m.in. w zakresie tworzenia zrównoważonych i rezyliентnych miast przyszłości, kluczowych trendów urbanistycznych, komunikacji i integracji międzykulturowej, projektowania inkluzywnego, gospodarki cyrkularnej (wyjazd studyjny studentów II roku II stopnia do Kopenhagi w 2023 r.).

Studenci i absolwenci kierunku podejmują pracę w różnych instytucjach i organizacjach. Są m.in. pracownikami labów projektowych dużych korporacji polskich i międzynarodowych, instytucji samorządu terytorialnego, kultury, mediów, zarządzają obiektami rozrywkowymi, gastronomicznymi i turystycznymi. Podjęli i prowadzą własną działalność gospodarczą. Ich kompetencje projektowe są wykorzystywane przy tworzeniu usług i innowacji, a atutem w rozmowach kwalifikacyjnych jest to, że ukończyli jedyny taki kierunek w Polsce.

AKTYWNOŚĆ STUDENTÓW

Warto pamiętać, że zanim powstał Instytut Filozofii, istniały różne formy aktywności naukowej studentów, rozwijające ich zainteresowania filozoficzne. Na Wydziale Humanistycznym w 1977 r., jeszcze w strukturach WSP, powołano prężnie działającą Grupę Miłośników Filozofii, Poezji i Muzyki, której opiekunem naukowym był mgr Mieczysław Kaczyński – legendarny nauczyciel filozofii.

Natomiast w pierwszych latach istnienia Instytutu Filozofii, w styczniu 2003 r., powstało Koło Inicjatyw Filozoficzno-Społecznych, którego opiekunem naukowym został mgr Piotr Wasyluk, a przewodniczącym Marcin Uścińowicz – student III roku filozofii. Koło, z inicjatywy studentów, szybko zmodyfikowało swoją nazwę i od maja 2003 r. działało jako Koło Inicjatyw Filozoficznych. Zmienił się także pracownik naukowy opiekujący się kołem – funkcję tę zaczęła pełnić z powodzeniem dr Beata Zielewska.

W Kole Inicjatyw Filozoficznych, w pierwszym roku jego istnienia, działało 15 studentów. Z czasem liczba studentów filozofii zaangażowanych w pracę naukową nieco się zmniejszyła, ale ciągle była to grupa kilkunastuosobowa. Z inicjatywy członków koła w uniwersyteckim obiegu intelektualnym pojawił się „Modus. Trochę ilustrowany magazyn ogólnohumanistyczny o subtelny zabarwieniu filozoficznym”. Studenckie pismo – początkowo publikowane w nakładzie 200 egz. – redagowali studenci olsztyńskiej filozofii, zwłaszcza osoby działające w kole: Agata Borońska, Szymon Drej, Marek Golonko, Iwona Han, Daniel Matysiewicz, Paweł Piotrowski, Małgorzata Rećko, Sebastian Richert, Marcin Uścińowicz, Radosław Wiśniewski i Jarosław Żejmo. W kolejnych numerach, już w nakładzie 400 egz., swoje teksty publikowali również pracownicy naukowcy Instytutu Filozofii, studenci UWM z takich kierunków, jak politologia i biologia, a także studenci z Uniwersytetu Wrocławskiego oraz z Akademii Pedagogicznej w Krakowie. „Modus” istniał i rozwijał się dzięki patronatowi finansowemu ówczesnych władz rektorskich oraz dyrekcji Instytutu Filozofii. Redaktorem naczelnym był najpierw Paweł Piotrowski, później Sebastian Richert. Studencki „Modus” był dwumiesięcznikiem publikowanym nieregularnie. Ostatni numer (9) ukazał się w 2006 r.

We wrześniu 2005 r. olsztyński oddział Polskiego Towarzystwa Filozoficznego, we współpracy ze studencką Sekcją Propedeutyki Filozoficznej, działającą w ramach Koła Inicjatyw Filozoficznych, zorganizował ogólnopolską konferencję poświęconą problematyce pluralizmu w filozofii. Wygłoszono 24 referaty, a prelegentami byli głównie studenci olsztyńskiej filozofii, młodzi badacze z innych ośrodków naukowych oraz

wykładowcy z Olsztyna, Krakowa i z Warszawy. Pokłosiem naukowego spotkania w Olsztynie stała się praca zbiorowa *Pluralizm filozofii. Filozofia wobec pluralizmu*³⁰.

W latach 2006–2013 opiekunem naukowym Koła Inicjatyw Filozoficznych został dr Jacek Sobota, a przewodniczącym student Michał Szczepankiewicz. Działalność naukowa i organizacyjna Koła Inicjatyw Filozoficznych w tym okresie była jeszcze bardziej intensywna i obejmowała różnorodne formy aktywności naukowej. Koło organizowało wykłady i dyskusje z pracownikami naukowymi Instytutu Filozofii oraz z przedstawicielami z innych ośrodków filozoficznych. Odbyły się w tym czasie spotkania naukowe m.in. z prof. Robertem Zaborowskim, prof. Krzysztofem Kościuszką, dr. Zdzisławem Kunickim, dr. Jackiem Sobotą, mgr. Piotrem Markiewiczem i mgr. Jarosławem Strzeleckim. Koło było inicjatorem prężnie działającego Dyskusyjnego Klubu Filmowego. W ramach działalności klubu organizowano projekcje filmów o wyraźnym przesłaniu i znaczeniu filozoficznym, po których odbywały się dyskusje. W ramach tej aktywności studenckiej miała miejsce np. projekcja filmu *When Nietzsche Wept* w reżyserii Pinchasa Perry'ego oraz dyskusja nad filmem Krzysztofa Rzączyńskiego pt. *Miłość. Europa. Świat Zygmunta Baumana*.

W 2009 r. członkowie Koła Inicjatyw Filozoficznych opublikowali monografię zbiorową *Z potrzeby myślenia*. Od roku 2012 Włodzimierz Chołostiakow i Krzysztof Sawczuk realizowali w uniwersyteckiej rozgłośni radia UWM FM cykl programów filozoficznych w autorskiej audycji *O Kant Nietzschego* (łącznie ponad 40 tematów).

Zrzeszeni w kole brali również czynny udział w organizacji Międzynarodowego Seminarium Kół Naukowych, Festiwalu Filozofii i konferencjach naukowych organizowanych przez różne, znaczące ośrodki filozoficzne – w Lublinie, Krakowie, Poznaniu, we Wrocławiu i w Warszawie. Intensywna i niezwykle wszechstronna działalność Koła Inicjatyw Filozoficznych znalazła uznanie w międzynarodowym i w krajowym środowisku studentów. W 2006 r. zdobyło ono pierwsze

³⁰S. Richert (red.), *Pluralizm filozofii. Filozofia wobec pluralizmu*, Olsztyn 2006.

miejsce w prezentacji kół naukowych organizowanych podczas Dni Humana. Nagrody indywidualne otrzymali również studenci za referaty wygłaszane podczas obrad tego seminarium.

W listopadzie 2011 r. w Instytucie Filozofii zainauguowało działalność nowe koło studenckie – InterGender. Interdyscyplinarne Koło Naukowe. Jego opiekunem naukowym została dr hab. Dorota Sepczyńska. W październiku 2017 r. zmieniło ono nazwę na Kooperatywę Filozoficzno-Artystyczną. Działalność tego koła, funkcjonującego nadal pod opieką naukową dr hab. Doroty Sepczyńskiej, była jeszcze bardziej spektakularna. Została szczegółowo opisana w raporcie samooceny kierunku filozofia, sporządzonym w roku 2023 na potrzeby wizytacji Polskiej Komisji Akredytacyjnej. Warto jednak zauważyć nowe, nieistniejące wcześniej formy aktywności studentów filozofii, które były podejmowane w ramach działalności tego koła. Studenci działający w Kooperatywie Filozoficzno-Artystycznej publikowali bowiem swoje artykuły w „Humanistyce i Przyrodoznawstwie” – naukowym roczniku Instytutu Filozofii. Intrygującą poznawczo inicjatywą organizowaną przez studentów oraz dr hab. Dorotę Sepczyńską były seminaria filozofii współczesnej. W latach 2020–2022 podczas tych kameralnych i twórczych spotkań studenci filozofii i wykładowcy analizowali ważne koncepcje filozofii nowożytnej i współczesnej, m.in. myśl Augusta Comte’a, Friedricha Nietzschego czy Martina Heideggera. Na uwagę zasługuje również współpraca z aktorami olsztyńskiego Teatru im. Stefana Jaracza i studentami Policealnego Studium Aktorskiego im. Aleksandra Sewruka. W kwietniu 2022 r. rezultatem tej współpracy był udział członków koła – Bartosza Kuczyńskiego, Julii Wolińskiej i Łucji Wysockiej w spektaklu teatralnym *Łatwe rzeczy*.

W 2023 r. na krótko Kooperatywa Filozoficzno-Artystyczna zawiesiła swoją działalność, ale już w listopadzie tego roku, z inicjatywy studentów, zostało reaktywowane Koło Inicjatyw Filozoficznych, które w swojej nazwie nawiązuje bezpośrednio do pięknych początków działalności naukowej studentów filozofii. Opiekunem naukowym został dr hab. Mirosław Pawliszyn, prof. UWM, a przewodniczącą Łucja Wysocka – studentka III

roku filozofii. Wypada życzyć powodzenia tej inicjatywie i determinacji w kontynuowaniu tego intelektualnego dziedzictwa, które tworzy już ponad 20-letnią historię Instytutu Filozofii.

WSPÓŁPRACA INSTYTUTU FILOZOFII Z OTOCZENIEM SPOŁECZNO-GOSPODARCZYM W XXI W.

Pracownicy Instytutu Filozofii wraz ze studentami współpracują z interesariuszami zewnętrznymi reprezentującymi lokalne instytucje o różnym profilu działalności, potrzebach i oczekiwaniach: kulturalne i miejskie przedsiębiorstwa oraz placówki edukacyjne. Działania obejmują m.in. prowadzenie prelekcji, wykładów, warsztatów oraz wystąpienia medialne, ukażące ponadczasową rolę filozoficznego namysłu nad rzeczywistością.

Jedną z ważniejszych inicjatyw w historii Instytutu Filozofii był cykl spotkań realizowanych pod nazwą „Filozofia Filmowo”³¹, organizowanych w ramach Olsztyńskich Dni Nauki i Sztuki.

Impreza odbywała się cyklicznie od 2010 r. do 2018 r. Jej celem była popularyzacja myśli filozoficznej wśród mieszkańców Warmii i Mazur. Główną ideą tej inicjatywy stało się ukazanie obecności filozofii w codziennym życiu, jej roli w doświadczeniu danym każdemu myślącemu człowiekowi, dostępności również poza murami uczelni. Projekcje filmów o tematyce filozoficznej wzbogacono o wykłady, dyskusje, wystawy i warsztaty. Edycja I odbyła się 23 września 2010 r. w ramach VIII Olsztyńskich Dni Nauki i Sztuki – grono olsztyniaków w różnym wieku miało okazję uczestniczyć w pokazie trzech filmów w reżyserii Pawła Kuczyńskiego, poprzedzonych krótkim wykładem Andrzeja Kucnera pt. *Wprowadzenie do filozofii F. Nietzschego*. Była to pierwsza filozoficzno-filmowa impreza organizowana w Olsztynie. Kolejne edycje stały się okazją do integracji lokalnego środowiska filozoficznego oraz zacieśniania współpracy uczelni ze szkołami, środowiskiem artystycznym i instytucjami kultury.

³¹ Zob. <https://filozofiafilmowo.blogspot.com/p/blog-page.html> (dostęp: 13.02.2024).

„Filozofia Filmowo” nie jest jedynym przykładem zaangażowania Instytutu Filozofii we współpracę z przedstawicielami świata kultury. We współpracy z aktorami Sceny Margines przy olsztyńskim Teatrze im. Stefana Jaracza w 2015 r. odbywały się spotkania pod nazwą „Wieczorówka filozoficzna” – teoretyczno-praktyczne zajęcia z filozofii i teatru poprowadzili wówczas Andrzej Kucner (12 stycznia, *Jak zostaliśmy nihilistami?*), Jacek Sobota (19 stycznia, *O szczęściu nieszczęście*), Jadwiga Błahut-Prusik (26 stycznia, *Dostojewski na Manhattanie*) oraz Dorota Sepczyńska (2 lutego, *Mr. Big i polityka*).

Integracja artystów i filozofów stała się również fundamentem wieloletniej działalności studenckiego koła naukowego Kooperatywa Filozoficzno-Artystyczna pod opieką dr hab. Doroty Sepczyńskiej.

Międzywydziałowa współpraca studentów Instytutu Sztuk Pięknych oraz Instytutu Filozofii zaowocowała licznymi projektami przybliżającymi szerszemu gronu filozofię przy pomocy artystycznych środków wyrazu, w tym m.in. wystawy zbiorowe, multimedialna animacja *Mag – rzecz o Abramowskim*³² czy ilustrowany audiobook z fragmentami *Związków przyjaźni* Edwarda Abramowskiego³³. Aktualne i były członkinie koła wzięły również udział w performansie Anny Baumgart *Muszę opowiedzieć świat* (4 marca 2022 r.), realizowanym we współpracy z Biurem Wystaw Artystycznych w Olsztynie, obejmującym dyskusje nad statusem kulturowym, historycznym i społecznym kobiet. Koło naukowe (wówczas funkcjonujące pod nazwą „InterGender”) zorganizowało ogólnopolską konferencję „Narracje postkryzysowe. Nowe utopie” (22 maja 2014 r.)³⁴.

Przyglądając się historii działań Instytutu Filozofii, należy wspomnieć również o Festiwalu Filozofii – cyklu corocznych spotkań polskich i zagranicznych badaczy problematyki filozoficznej, odbywającym się od 2007 r. Pierwsze edycje miały miejsce w Lewinie Kłodzkim (edycja „zero” – „Wokół

³² Kooperatywa Filozoficzno-Artystyczna, *Mag – rzecz o Abramowskim*, <https://youtu.be/JBETuJTTWRU> (dostęp: 4.04.2024).

³³ Kooperatywa Filozoficzno-Artystyczna, *Edward Abramowski – Związki przyjaźni*, audiobook, <https://youtu.be/RYeoQCnf2gc> (dostęp: 4.04.2024).

³⁴ A. Piórkowska, *Społeczeństwo postkryzysowe. Nowe idee i wyzwania. Sprawozdanie z ogólnopolskiej konferencji naukowej „Narracje postkryzysowe. Nowe utopie”*, „Ruch Filozoficzny” 2014, t. 71, nr 2, s. 189–192, DOI: 10.12775/RF.2014.021.

Nietzschego”, 11–16 września 2007 r.) oraz w Międzygórzcu („Utopia – wczoraj i dziś”, 9–14 września 2008 r.); od 2009 r. wydarzenie organizowano w Olsztynie. Doczekało się ono łącznie 10 edycji (w tym 7 z nich w Olsztynie, przy ścisłej współpracy pracowników Instytutu Filozofii UWM), a poruszana podczas debat i wykładów plenarnych problematyka została udokumentowana w serii publikacji³⁵.

Pracownicy Instytutu Filozofii od lat angażowali się w inicjatywę z przedstawicielami różnych grup wiekowych. Dla uczniów szkół średnich przygotowywano liczne wykłady i warsztaty, m.in. na Dni Otwarte UWM, Dni Humana i „Czwartki z Humanistyką” oraz inicjatywy realizowane od 2013 r. pod nazwą Warsztaty Filozoficzne, obejmujące praktyczne zajęcia o tematyce filozoficznej dla uczniów olsztyńskich liceów ogólnokształcących.

W ramach działalności olsztyńskiego oddziału Polskiego Towarzystwa Filozoficznego Instytut Filozofii współorganizuje Olimpiadę Filozoficzną dla uczniów szkół ponadpodstawowych.

Pragnienie kultywowania mądrości może obejmować osoby w każdym wieku, nie mogło zatem zabraknąć również oferty dla seniorów. Efektem współpracy Instytutu Filozofii z Gminnym Ośrodkiem Kultury w Dywitach był projekt „Spotkania z myślą dojrzałą”, który doczekał się dwóch edycji. W ramach pierwszej odsłony „Spotkań” (realizowanej od 4 września do 16 października 2020 r.) pracownicy Instytutu Filozofii poprowadzili łącznie 7 spotkań wykładowo-warsztatowych, poświęconych kilku wybranym problemom filozoficznym. Edycja II „Spotkań z myślą dojrzałą” odbyła się

³⁵ T. Sieczkowski, D. Misztal (red.), *Utopia – wczoraj i dziś*, seria: Festiwal Filozofii, t. 1, Toruń 2010; M.M. Bogusławski, A. Kucner, T. Sieczkowski (red.), *Filozofia: ogląd, namysł, krytyka?*, seria: Festiwal Filozofii, t. 2, Olsztyn 2010; B. Banasiak, K.M. Jaksender, A. Kucner (red.), *Foucault, Deleuze, Derrida*, seria: Festiwal Filozofii, t. 3, Toruń 2011; B. Banasiak, A. Kucner, P. Wasyluk (red.), *Demokracja, tolerancja, oświecenie*, seria: Festiwal Filozofii, t. 4, Olsztyn–Łódź 2012; E. Starzyńska-Kościszko, A. Kucner, P. Wasyluk (red.), *Pesymizm, sceptycyzm, nihilizm, dekadentyzm – kultura wyczerpania?*, seria: Festiwal Filozofii, t. 5, Olsztyn 2013; E. Starzyńska-Kościszko, A. Kucner, P. Wasyluk (red.), *Oblicza współczesności*, seria: Festiwal Filozofii, t. 6, Olsztyn 2013; E. Starzyńska-Kościszko, A. Kucner, P. Wasyluk (red.), *Filozofia i muzyka*, seria: Festiwal Filozofii, t. 7, Olsztyn 2015; E. Starzyńska-Kościszko, A. Kucner, P. Wasyluk (red.), *Filozofia i sztuka*, seria: Festiwal Filozofii, t. 8, Olsztyn 2016; J. Sobota, G. Pacewicz (red.), *Filozofia i technika*, seria: Festiwal Filozofii, t. 9, Olsztyn 2017.

rok później, od 3 września do 22 października 2021 r. Pracownicy Instytutu Filozofii przeprowadzili wówczas 6 warsztatów filozoficznych skierowanych do osób dojrzałych.

Jednym z najbardziej aktualnych projektów (2022–2023), realizowanych przez Instytut Filozofii, była „Domówka Filozoficzna” – cykl krótkich pogadanek popularyzujących filozofię, we współpracy z Radiem UWM FM. Wypowiedzi pracowników były emitowane w ramach „Postoju z nauką” w audycji *Południowy kurs*, a następnie udostępniane w serwisie społecznościowym Facebook³⁶.

Warto wspomnieć również o działalności pracowników i studentów związanych z kierunkiem analiza i kreowanie trendów. Już sama geneza powstania kierunku jest przykładem możliwych form współpracy środowiska akademickiego z otoczeniem społecznym. Koncepcja studiów I stopnia utworzona została we współpracy pracowników wydziałów Humanistycznego, Nauk Ekonomicznych i Nauk Społecznych UWM z przedstawicielami kilkunastu instytucji i przedsiębiorstw działających w regionie oraz uczniami szkół średnich Olsztyna i województwa warmińsko-mazurskiego. Zespół projektowy odpowiedzialny za przygotowanie oferty studiów II stopnia na kierunku analiza i kreowanie trendów również złożony był z przedstawicieli UWM (pracowników oraz studentów studiów I stopnia) oraz interesariuszy zewnętrznych. Kooperacyjna geneza kierunku znalazła także odzwierciedlenie we wspólnych działaniach podejmowanych przez studentów analizy i kreowania trendów. W ramach kształcenia na kierunku studenci współpracują z przedstawicielami organizacji pozarządowych, przedsiębiorstw i instytucji kultury, przygotowując zespołowo projekty oraz raporty trendowe, uwzględniające potrzeby interesariuszy. Pracownicy, studenci oraz absolwenci analizy i kreowania trendów współorganizują Service Jam Olsztyn, olsztyńską edycję ogólnoswiatowego maratonu projektowego Global Service Jam. Edycja I tego maratonu projektowego

---

³⁶ *Domówka Filozoficzna*, <http://wh.uwm.edu.pl/instytut-filozofii/wspolpraca/domowka-filozoficzna> (dostęp: 13.02.2024).

odbyła się w marcu 2018 r., udało się wówczas opracować 7 propozycji rozwiązań inspirowanych hasłem przewodnim edycji „Yes. No. Maybe?”. Kolejne edycje odbyły się w latach 2019, 2022–2024³⁷.

Działania pracowników i studentów Instytutu Filozofii z otoczeniem społecznym ukazują ponadczasową ważność filozoficznego namysłu nad rzeczywistością oraz możliwości wykorzystywania filozoficznego instrumentarium do działań o charakterze wspólnotowym. Filozofia rodzi się w dialogu, rozkwita, gdy nie jest dziedziną zamkniętą wyłącznie w uniwersyteckich murach, lecz wypełnia przestrzeń codziennego życia i łączy w refleksji wszystkich tych, którzy pragną mądrości i kultywują ją w dyskusjach ponad podziałami.

PRACOWNICY INSTYTUTU FILOZOFII W ROKU AKADEMICKIM 2023/2024

- Prof. dr hab. Mieczysław Jagłowski – prowadzi badania naukowe dotyczące myśli iberyjskiej i iberoamerykańskiej. Szczególnie interesują go mityczno-religijne podstawy iberyjskich i iberoamerykańskich projektów politycznych i społecznych. Opublikował m.in. monografie: *Życie i rozum. Filozofia racjowitalizmu Juliána Mariása* (1998), *Realizm transcendentalny Xaviera Zubiriego* (2000), *María Zambrano: anamneza i filozofia poetyckiego zbawienia* (2009), *Zarys historii filozofii hiszpańskiej. Nurty i szkoły* (2013), *Luzytania wyobrażona. Szkice o narodowym imaginarium Portugalczyków* (2024).
- Dr hab. Mirosław Pawliszyn, prof. UWM – wykształcenie filozoficzne zdobył na UMK. Absolwent teologii i filozofii. Doktorat uzyskał na podstawie rozprawy *Logika wobec religii. Religia wobec logiki. Z badań nad filozofią religii J.M. Bocheńskiego*, a habilitację – na podstawie rozprawy *Obecność nieobecności. Przyczynek do*

³⁷ Z efektami projektów z całego świata, w tym wypracowanymi w ramach olsztyńskich edycji, można zapoznać się na stronie wydarzenia: <https://submit.globaljams.org/gallery> (dostęp: 13.02.2024).

opisu doświadczenia śmierci. Od 2022 r. jest dyrektorem Instytutu Filozofii oraz przewodniczącym Rady Naukowej Dyscypliny Filozofia. Prowadzi zajęcia z historii filozofii średniowiecznej, ontologii, filozofii religii. Jego zainteresowania filozoficzne koncentrują się wokół zagadnień z filozofii religii, metafizyki, filozofii śmierci i filozofii współczesnej.

- Dr hab. Dariusz Barbaszyński – w swoich zainteresowaniach badawczych rekonstruuje i analizuje dorobek twórczy mało znanych przedstawicieli filozoficznej szkoły lwowsko-warszawskiej. Badając jej intelektualne dziedzictwo, dokonał kompleksowej analizy refleksji Mariana Borowskiego – jednego z najstarszych, ale i zapomnianego ucznia Kazimierza Twardowskiego. Szczególnie wartościowe są jego badania dotyczące nieznanej dotychczas myśli prakseologicznej Mariana Borowskiego.
- Dr hab. Lech Ostasz, prof. UWM – doktoryzował się na Uniwersytecie w Monachium w 1986 r., habilitował na UJ w 1994 r. Uprawia filozofię systemowo, łączy ją z psychologią (ma wykształcenie zarówno filozoficzne, jak i psychologiczne). W latach 2007–2023 opracował psychoterapię filozoficzną (mentaloterapię, poradnictwo filozoficzne) i opublikował trzy tomy jej poświęcone (ostatni to *Mentaloterapia – stosowanie i towarzyszące rozważania*, Olsztyn 2023). System filozoficzny, który rozwinął, nazwał „henpantyzm” (od gr. *hen* – Jednia, *pan* – wszystkość, wielość, różnorodność). Ukazuje w nim, jak w teorii i praktyce łączyć jedno z drugim za pośrednictwem trzeciego, tj. wspólności (greckie słowo denotujące wspólność, którego używa, to *koinos*).
- Dr hab. Dorota Sepczyńska – historyk filozofii, pedagog, animator kultury i popularyzator nauki. Jej zainteresowania naukowe to: filozofia współczesna, filozofia polityki, filozofia społeczna, etyka, antropologia filozoficzna. Jest autorką trzech monografii, licznych artykułów i rozdziałów w monografiach wieloautorskich. W 2017 r.

członek Komitetu Redakcyjnego „Humanistyki i Przyrodoznawstwa. Interdyscyplinarnego Rocznika Filozoficzno-Naukowego”, w dwóch kolejnych latach – redaktor naczelny tego czasopisma naukowego. Recenzent w zagranicznych i ogólnopolskich czasopiśmie naukowych. Pomysłodawca i/lub współorganizator międzynarodowych oraz krajowych konferencji naukowych. W 2015 r. otrzymała tytuł Belfer Wydziału Sztuki w X edycji plebiscytu „Belfer UWM”. Jest także opiekunem naukowym koła Kooperatywa Filozoficzno-Artystyczna.

- Dr hab. Andrzej Stoiński – opublikował ponad 40 tekstów naukowych, w tym cztery monografie. W swoich pracach badał problematykę sprawiedliwości, a także wolności, tolerancji, ludzkich uprawnień i skorelowanych z nimi obowiązków. Ostatnio zajmuje się zależnością między legitymizacją władzy politycznej a wypełnianiem obowiązków sprawiedliwości. Interesuje się też związkiem tych ostatnich z ewentualnymi prawami sztucznej inteligencji.
- Dr Jadwiga Błahut-Prusik – autorka monografii *Spór o perspektywę cywilizacji zachodniej. Szkice z amerykańskiej filozofii społecznej* (2010), dotyczącej kulturowych, ekologicznych oraz politycznych przemian cywilizacji zachodniej. Jej zainteresowania filozoficzne koncentrują się na epistemologii społecznej, zagadnieniach pojawiających się w tym obszarze (np. związek zachodniej tradycji epistemologicznej z niesprawiedliwością społeczną, polityczny kontekst i znaczenie wiedzy w negatywnych doświadczeniach – uleganie przemocy, ucisk, wykluczenie, dominacja ignorancja). Przez ostatnie lata związana z kierunkiem analiza i kreowanie trendów.
- Dr Agnieszka Biegalska – studiowała filozofię na UMK. Jej zainteresowania badawcze obejmują filozofię współczesną, filozofię amerykańską, antropologię filozoficzną i woluntaryzm. Obecnie prowadzi badania nad kategorią zła.

- Dr Tomasz Dreikopel – jest absolwentem UMK, gdzie w 1999 r. ukończył studia filologiczne w zakresie filologii klasycznej, a w 2008 r. uzyskał stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie literaturoznawstwa. Jego zainteresowania naukowe, których pokłosie stanowi monografia i kilkadziesiąt artykułów naukowych, koncentrują się przede wszystkim wokół filozofii starożytnej i jej szeroko pojętej recepcji w Europie na przełomie XVI i XVII w. Przetłumaczył również na język łaciński kilkanaście doktoratów *honoris causa* nadanych przez UWM w Olsztynie. W 2014 r. i 2021 r. przebywał na stażach naukowo-dydaktycznych na UMK.
- Dr Marek Jawor – asystent w Instytucie Filozofii, magister politologii i filozofii, doktor nauk humanistycznych na podstawie pracy *Spór Józefa Tischnera z tomizmem* (2014). Interesuje go człowiek i jego problemy egzystencjalne, emocjonalne i osobowościowe. Bardziej uważa się za filozofującego psychoterapeutę niż za rasowego filozofa. Jako psychoterapeuta pracuje w nurcie Gestalt, należącym do grupy podejść humanistyczno-doświadczeniowych. Pociąga go możliwość aplikacji wielu osiągnięć filozoficznych, zwłaszcza z zakresu fenomenologii, egzystencjalizmu czy filozofii dialogu, do pracy psychoterapeutycznej.
- Dr Marcin Łyczak – adiunkt, filozof, logik, który podstawy swego wykształcenia zdobył w Warszawie na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego i do dzisiaj współpracuje naukowo ze środowiskiem tamtejszych logików, prowadząc także zajęcia na UWM. Obronił rozprawę doktorską na podstawie pracy *Teorie modalności epistemicznych i ontycznych z pierwotnym pojęciem zmiany. Rozszerzenia logiki zmiany*. Aktualnie prowadzi zajęcia z logiki, semiotyki, filozofii umysłu i metodologii nauk. Do jego zainteresowań badawczych należą: logiki modalne (w szczególności temporalne i epistemiczne), ontologia formalna i zastosowania logiki do filozofii.

- Dr Jacek Sobota – pracuje w Instytucie Filozofii od 1999 r., doktoryzował się w roku 2007 na UMK (promotorem jego pracy doktorskiej był prof. Włodzimierz Tyburski). W swych zainteresowaniach naukowych łączy wiele dyscyplin filozoficznych i parafilozoficznych. Zajmuje się filozofią literatury, w tym stosunkowo słabo zbadanym obszarem gatunku literackiego *science fiction* (opublikował trzy monografie naukowe skoncentrowane na tym polu badawczym; w przygotowaniu jest kolejna), wymiarem aksjologicznym utworów tak różnych pisarzy, jak: Stanisław Lem, Ernst Junger czy Marek S. Nowakowski. Innym polem jego zainteresowań jest przyszłość, czyli analiza trendów cywilizacyjnych w wymiarze aksjologicznym i antropologicznym. Jest również pisarzem i krytykiem literackim – opublikował książki beletrystyczne (*Padlina*, *Głos Boga*, *Wieczór trzech psów*) oraz zbiór recenzji, omówień krytycznych, esejów i szkiców poświęconych głównie literaturze fantastyczno-naukowej (*Wyznania idioty*), a także książkę krytycznoliteracką *O fantastyce – filozoficznie* (2019).
- Dr Andrzej Słowikowski – absolwent filozofii (2003) i archeologii (2009) na UMK, gdzie w 2013 r. otrzymał tytuł doktora nauk humanistycznych z zakresu filozofii na podstawie dysertacji *Chrześcijaństwo jako egzystencjalna koncepcja wiary w pismach pseudonimowych i mowach budujących Sorena Kierkegaarda* (promotor: prof. Marian Grabowski). Autor książek poświęconych myśli duńskiego filozofa Sorena Kierkegaarda – *Wiara w egzystencji* (2015) oraz *Inny Kierkegaard* (2019). Współredaktor z prof. Marianem Grabowskim książki *Antropologia filozoficzna – inspiracja biblijna* (2009). Kierownik projektu w konkursie „Sonata” Narodowego Centrum Nauki (2017–2020). Odbył wiele kilkutygodniowych staży w zagranicznych ośrodkach naukowych (Uniwersytet Genewski, 2016; The Hong Kierkegaard Library w Northfield, MN, USA, 2018; Uniwersytet Kopenhaski, 2018; Uniwersytet w Aberdeen, 2019; Instytut Katolicki w Paryżu, 2019; Uniwersytet w Glasgow,

2020; Uniwersytet Wiedeński, 2022). W Instytucie Filozofii UWM zatrudniony jest od 2021 r. Interesuje się filozofią egzystencji, antropologią filozoficzną, filozofią religii, filozofią kultury oraz historią filozofii nowożytnej i współczesnej.

- Dr Marta Śliwa – absolwentka filozofii (1997) oraz archeologii (1998), doktor filozofii (UMK, 2003). Specjalizuje się w historii filozofii nowożytnej, oświeceniu, estetyce i dziedzictwie kulturowym. Posiada kompetencje w zakresie filozofii moralnej, etyki medycznej, profesjonalizmu medycznego, szkockiej filozofii nowożytnej, antropologii kulturowej, antropologii medycznej, filozofii opieki skoncentrowanej na pacjencie, filozofii edukacji oraz dziedzictwa kulturowego. Jej osiągnięcia naukowe skupiają się głównie na szkockiej i brytyjskiej myśli nowożytnej. Jest autorką i współautorką wielu publikacji, w tym tłumaczeń filozoficznych tekstów źródłowych. W Instytucie Filozofii pełniła wiele funkcji: zastępcy dyrektora, koordynatora ds. dydaktyki, wydziałowego opiekuna ds. studentów z niepełnosprawnością. Jest doświadczonym wykładowcą akademickim, a także ekspertem i kierownikiem projektów UE w zakresie szkolnictwa wyższego, dziedzictwa kulturowego i edukacji. Stypendystka Bandrowski Trust i Fundacji Lanckorońskich. Jest członkiem Polskiego Towarzystwa Filozoficznego, The Royal Philosophical Society of Glasgow i Towarzystwa Naukowego Pruthenia.
- Dr Dawid Winław – wykształcenie filozoficzne zdobył na UMK. Absolwent filozofii i lingwistyki stosowanej. Doktor nauk humanistycznych w zakresie filozofii na podstawie rozprawy *O osobie bez osoby. Projekt filozofii impersonalnej Roberta Esposito* (UMK, 2022). Prowadzi zajęcia z krytycznej analizy tekstu, etyki i historii filozofii nowożytnej. Obok pracy na UWM uczy języka włoskiego w jednym z toruńskich LO.
- Mgr Bartosz Kuczyński – pracuje na stanowisku asystenta. W swojej pracy badawczej i dydaktycznej łączy filozoficzną refleksję z myśle-

niem przyszłościowym i projektowym, zwłaszcza w odniesieniu do zjawisk związanych z nowymi technologiami. Interesuje go technika „uwikłana” społecznie, jej antropologiczne i aksjologiczno-etyczne wymiary; bada zjawiska związane z bytowaniem człowieka w sferze elektronicznej oraz symboliczno-mityczne aspekty współczesnej technokultury. W 2022 r. został laureatem Międzynarodowego Konkursu Esejowego pt. „Social, ethical and cultural aspects of using Artificial Intelligence. The future of new technologies”, organizowanego przez GovTech Polska, za esej *The future of robotics and AI: conflict or ‘cooperation’? Two scenarios for the era of ubiquitous artificial intelligent robots*. Autor publikacji naukowych poświęconych problemowi awataryzacji, robotyzacji oraz hybrydyzacji rzeczywistości, moderator *design thinking*, analityk trendów.

BIBLIOGRAFIA

Dokumenty

- Sprawozdanie z działalności UWM w roku akademickim 2001/2002, Olsztyn 2002.
- Sprawozdanie z działalności UWM w roku akademickim 2005/2006, Olsztyn 2006.
- Uchwała nr 202 Senatu WSP z 22 czerwca 1999 r. w sprawie utworzenia Podyplomowego Studium Filozoficzno-Etycznego, Archiwum UWM w Olsztynie, sygn. akt 922/4.
- Uchwała nr 75 Senatu UWM z 25 maja 2001 r. w sprawie powołania nowych kierunków studiów i specjalności oraz zmiany charakteru niektórych dotychczasowych kierunków i specjalności kształcenia w Uniwersytecie.
- Uchwała nr 161 Senatu UWM z 21 maja 2004 r. w sprawie powołania nowych specjalności oraz zmian w dotychczasowych kierunkach i specjalnościach kształcenia w Uniwersytecie.

- Wniosek Dziekana Wydziału Humanistycznego UWM z 20 marca 2001 r. w sprawie zniesienia Instytutu Nauk Politycznych i Filozoficzno-Społecznych i powołanie w jego miejsce z dniem 1 lipca 2001 r. nowych jednostek: Instytutu Nauk Politycznych i Instytutu Filozofii, protokół z posiedzenia Rady Naukowej Wydziału Humanistycznego UWM 20 marca 2001 r., Archiwum UWM w Olsztynie, sygn. akt 1599/11.
- Zarządzenie nr 62/89/90 Rektora WSP z 27 listopada 1989 r. w sprawie utworzenia Instytutu Nauk Filozoficzno-Społecznych, Archiwum UWM w Olsztynie, sygn. akt 482/6.
- Zarządzenie nr 2/70 Rektora WSP w sprawie utworzenia zakładów w Wyższej Szkole Nauczycielskiej w Olsztynie, Archiwum UWM w Olsztynie, sygn. akt 745/23.
- Zarządzenie nr 4 Rektora UWM z 22 stycznia 2021 r. w sprawie zmiany oferty kształcenia w roku akademickim 2021/2022.
- Zarządzenie nr 79 Rektora UWM z 23 listopada 2022 r. w sprawie likwidacji kierunków studiów i zakresów kształcenia od roku akademickiego 2023/2024.

Opracowania

- Banasiak B., Jaksender K.M., Kucner A. (red.), *Foucault, Deleuze, Derrida*, seria: Festiwal Filozofii, t. 3, Toruń 2011.
- Banasiak B., Kucner A., Wasyluk P. (red.), *Demokracja, tolerancja, oświecenie*, seria: Festiwal Filozofii, t. 4, Olsztyn–Łódź 2012.
- Bogusławski M.M., Kucner A., Sieczkowski T. (red.), *Filozofia: ogląd, namysł, krytyka?*, seria: Festiwal Filozofii, t. 2, Olsztyn 2010.
- Chłosta-Zielonka J., *Wspomnienia absolwentów*, „Prace Literaturoznawcze” 2019, t. I, numer specjalny *Pamięć maluje przeszłe lata. Pół wieku olsztyńskiej polonistyki (1969–2019)*, red. J. Chłosta-Zielonka, I. Maciejewska.
- Filipkowski J., Gajowniczek T., Kosiba B., Radziszewska-Szczepaniak D. (red.), *Oblicza olsztyńskiej politologii. Z dziejów Instytutu Nauk Politycznych*, t. 1, Olsztyn 2011.

- Hołubowska M., *Dziedzictwo kulturowe*, „Wiadomości Uniwersyteckie” 2013, nr 12.
- Kucner A., Świgoń M., Sierocki R., Szulc R., Wasyluk P., *Analiza i kreowanie trendów. Projekt i badania*, Olsztyn 2015.
- Piórkowska A., *Społeczeństwo postkryzysowe. Nowe idee i wyzwania. Sprawozdanie z ogólnopolskiej konferencji naukowej „Narracje postkryzysowe. Nowe utopie”*, „Ruch Filozoficzny” 2014, t. 71, nr 2, DOI: 10.12775/RF.2014.021
- Richert S. (red.), *Pluralizm filozofii. Filozofia wobec pluralizmu*, Olsztyn 2006.
- Sieczkowski T., Misztal D. (red.), *Utopia – wczoraj i dziś*, seria: Festiwal Filozofii, t. 1, Toruń 2010.
- Sobota J., Pacewicz G. (red.), *Filozofia i technika*, seria: Festiwal Filozofii, t. 9, Olsztyn 2017.
- Starzyńska-Kościuszko E., Kucner A., Wasyluk P. (red.), *Pesymizm, sceptycyzm, nihilizm, dekadentyzm – kultura wyczerpania?*, seria: Festiwal Filozofii, t. 5, Olsztyn 2013.
- Starzyńska-Kościuszko E., Kucner A., Wasyluk P. (red.), *Oblicza współczesności*, seria: Festiwal Filozofii, t. 6, Olsztyn 2013.
- Starzyńska-Kościuszko E., Kucner A., Wasyluk P. (red.), *Filozofia i muzyka*, seria: Festiwal Filozofii, t. 7, Olsztyn 2015.
- Starzyńska-Kościuszko E., Kucner A., Wasyluk P. (red.), *Filozofia i sztuka*, seria: Festiwal Filozofii, t. 8, Olsztyn 2016.

Netografia

- Analiza i kreowanie trendów – raporty*, http://www.uwm.edu.pl/trendy/raporty-projekty-publicacje_41.html.
- Brodowska A., Filimonow K., Kalisz P., Korol K., Nowak W., Pieczułaajtis A., Przybyszewska A., Wrońska M., *Szlak Kopernikowski – wirtualny przewodnik*, Olsztyn 2021, <http://www.uwm.edu.pl/trendy/gfx/raporty/Szlak%20Kopernikowski%20RAPORT.pdf>.

- Domówka Filozoficzna*, <http://wh.uwm.edu.pl/instytut-filozofii/wspolpraca/domowka-filozoficzna>.
- Kooperatywa Filozoficzno-Artystyczna, *Edward Abramowski – Związki przyjaźni*, audiobook, <https://youtu.be/RYeoQCnf2gc>.
- Kooperatywa Filozoficzno-Artystyczna, *Mag – rzecz o Abramowskim*”, <https://youtu.be/JBETuJJTWRU>.
- Kotula D., Piórkowska A., Poterała A. (red.), *Narracje postkryzysowe w humanistyce*, Olsztyn 2014, <https://depot.ceon.pl/bitstream/handle/123456789/7182/narracje%20DRUK.pdf;sequence=1>.
- Kucner A., Wasyluk P., *Customer-centricity in designing: application of design thinking methodology in creating educational solutions at the University of Warmia and Mazury in Olsztyn*, https://www.researchgate.net/publication/354515558_Customer-centricity_in_Designing_Application_of_Design_Thinking_Methodology_in_Creating_Educational_Solutions_at_the_University_of_Warmia_and_Mazury_in_Olsztyn.
- Kuczyński B., Lesner K., Nowak P., Sakalousskaya A., Skudziński-Wajgert M., Sobolewska M., Wasilewska N., *Wzgórze Katedralne. Raport z procesu projektowego*, Olsztyn 2021, <https://www.uwm.edu.pl/trendy/gfx/raporty/Wzgorze-katedralne-raport.pdf>.
- Rozmowa M. Wiśniewskiej z prof. Z. Hullem – dyrektorem Instytutu Filozofii UWM w latach 2001–2004, <https://www.youtube.com/watch?v=L2aYTQQd1A>.
- Szpejna A., Marchel M., Chac K., Obrębska J., Latusek N., Jędrzejewska K., *Green Valley – pole namiotowe & wypożyczalnia rowerów*, Olsztyn 2021, <http://www.uwm.edu.pl/trendy/gfx/raporty/GreenValley.pdf>.
- Wasyluk P., Kucner A., Pacewicz G., *Edukacja przyszłości – raport*, Olsztyn 2020, <http://www.uwm.edu.pl/trendy/gfx/raporty/EDUKACJA%20PRZYSZ%20C5%81O%20C5%9ACI%202020.pdf>.
- Wasyluk P., Kucner A., Sierocki R., Kuczyński B., Romancewicz K., Wiczorek A., Żurowska J., *Raport – turystyka Warmii i Mazur*, Olsztyn 2018, http://www.uwm.edu.pl/trendy/gfx/raporty/AIKT_TURYSTYKA_WiM_RAPORT.pdf.

Fot. 1. Otrzęsiny studentów filozofii – dr Małgorzata Liszewska i dr Marta Śliwa (2011)

Autor: Jacek Sobota

Fot. 2. Festiwal filozofii – dr hab. Ewa Starzyńska-Kościuszko, prof. UWM i dr Ewa Gładkowska (2012)

Autor: Jacek Sobota

Fot. 3. Podczas obron studentów filozofii – trzecia od lewej: dr Agnieszka Biegalska, drugi od prawej: dr hab. Mirosław Pawliszyn, prof. UWM, trzeci od prawej: prof. Mieczysław Jagłowski (2023)

Autor: Jacek Sobota

Fot. 4. Wjazd studyjny do Kopenhagi studentów kierunku analiza i kreowanie trendów (wiosna 2023)

Autor: Andrzej Kucner

Fot. 5. Projektowanie trasy dla zwiedzających przez studentów kierunku analiza i kreowanie trendów w Wilczym Szańcu

Autor: Andrzej Kucner

Fot. 6. Obrony studentów kierunku analiza i kreowanie trendów – w górnym rzędzie pierwszy od lewej: dr Jacek Sobota, czwarty od lewej: dr hab. Andrzej Kucner (2023)

Autor: Julia Wichniewicz

© Łukasz Kamiński

Fot. 7. Wykład dr. hab. Lecha Ostasza, prof. UWM, który odbył się w ramach siódmej edycji spotkań „Filozofia Filmowo” – Myśliciele (2016)

Autor: Łukasz Kamiński

Fot. 8. Plakat zapowiadający ósmą edycję spotkań „Filozofia Filmowo” (26–29 IX 2017)

Źródło: https://filozofiafilmowo.blogspot.com/p/edycje_7.html

**WIECZORÓWKA
FILOZOFICZNA**

JAK ZOSTALIŚMY NIHILISTAMI? - DOC. ANDRZEJ KUCNER
12 STYCZNIA GODZ. 18:00

O SZCZĘŚCIU NIESZCZĘŚNIE - DOC. JACEK SOBOTA
19 STYCZNIA GODZ. 18:00

DOSTOJEWSKI NA MANHATTANIE - DOC. JADWIGA BŁAHUT-PRUSIK
26 STYCZNIA GODZ. 18:00

MR. BIG I POLITYKA - DOC. JANINA RÓLSIK
2 LUTEGO GODZ. 18:00

FOYER DUŻEJ SCENY

SCENA MARGINES TEATR IM. STEFANA JARACZA W OLSZTYNIE

INSTYTUT FILOZOFII UNIWERSYTETU WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO

TEATR
W OLSZTYNIE
1925

Fot. 9. Plakat promujący „Wieczorówkę filozoficzną Sceny Margines” (2015)
Źródło: <http://www.uwmfm.pl/news/126/czytaj/1263/wieczorowka-filozoficzna.html>

Fot. 10. Wystawa zbiorowa „Ideami. Kooperatywa Filozoficzno-Artystyczna”, Galeria Przepompownia Sztuki, Instytut Sztuk Pięknych UWM (19 V 2023)
 Autor: Ścibor Ciepielewski

Fot. 11. Wystawa zbiorowa „Ideami. Kooperatywa Filozoficzno-Artystyczna”, Galeria Przepompownia Sztuki, Instytut Sztuk Pięknych UWM (19 V 2023)
 Autor: Ścibor Ciepielewski

M A Ł G O R Z A T A D E R E C K A

<https://orcid.org/0000-0002-4971-5782>

Instytut Językoznawstwa

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

A N E T A J A C H I M O W I C Z

<https://orcid.org/0000-0001-5203-0760>

Instytut Literaturoznawstwa

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

Trzy dekady filologii germańskiej w Olsztynie

Nie blisko 30 lat, które upłynęły od utworzenia Katedry Filologii Germańskiej, lecz dzisiejsza perspektywa oddaje najlepiej obraz tego, co powstało z załączka potrzeb i nadziei, a zaowocowało dojrzałą już dziś germanistyką. Przez trzy dekady filologia germańska w Olsztynie wyrobiła sobie renomę i miano kierunku, który stawia wysokie wymagania zarówno studentom, jak i swoim pracownikom. W tym czasie po stopnie naukowe – od doktora nauk humanistycznych, przez doktora habilitowanego, po tytuł profesora – sięgnęła większość pracowników, którzy musieli udźwignąć nie tylko ciężar pracy dydaktycznej i organizacyjnej młodego kierunku, lecz również pracy naukowej, tworząc w ten sposób solidną markę olsztyńskiej germanistyki. Dziś to więcej niż połowa życia zawodowego pracowników filologii germańskiej stale związanych z tym kierunkiem. To także doświadczenie, wiedza i życiorysy ukształtowane budowaniem od podstaw kierunku oraz wychowaniem wielu młodych germanistów, absolwentów studiów licencjackich, magisterskich, magisterskich uzupełniających stacjonarnych

i niestacjonarnych, którzy na fundamencie wartości humanistycznych wzniesli swój własny prywatny gmach wiedzy i umiejętności językowych. Stali się oni najwspanialszą wizytówką i ambasadorami germanistyki w kraju i poza jego granicami. Kilkoro z nich dołączyło do zespołu pracowników i zaraża pasją do języka niemieckiego kolejne pokolenia młodych ludzi. Wielu zasilą kadrę nauczycielską w szkołach na terenie całego kraju oraz za granicą. Inni realizują się w działalności tłumaczeniowej. Jest to dowód na to, że warto studiować filologię germańską na UWM w Olsztynie.

HISTORIA, PRZEMIANY, WSPÓŁPRACA

Początki olsztyńskiej germanistyki sięgają roku 1995, kiedy zaczął funkcjonować Zakład Filologii Germańskiej i Angielskiej w Instytucie Słowiańszczyzny Wschodniej na Wydziale Humanistycznym ówczesnej WSP w Olsztynie. Wkrótce oba zakłady zostały rozdzielone. Uroczyste otwarcie Zakładu Filologii Germańskiej odbyło się 10 grudnia 1995 r. z udziałem ówczesnej przewodniczącej niemieckiego Bundestagu Rity Süßmuth oraz posłów Bronisława Geremka i Tadeusza Iwińskiego.

Dzięki ogromnemu zapałowi i życzliwości wielu osób zarówno z Polski, jak i z Niemiec w pierwszym roku istnienia Zakład Filologii Germańskiej mógł przekształcić się w wielozakładową Katedrę Filologii Germańskiej. Nie byłoby to możliwe bez wsparcia ówczesnego rektora WSP prof. dr. hab. Andrzeja Staniszewskiego i dziekana Wydziału Humanistycznego prof. dr. hab. Alberta Bartoszewicza. Przez pierwsze trzy lata akademickie olsztyńska germanistyka kształciła studentów na kierunku filologia germańska specjalność nauczycielska wyłącznie na stacjonarnych studiach zawodowych I stopnia. Pierwsi germaniści z tytułem licencjata opuścili mury WSP w Olsztynie w czerwcu 1998 r. Studenci przygotowywali swoje prace dyplomowe, wybierając jedną z następujących dyscyplin: literaturoznawstwo lub językoznawstwo. W tym samym roku katedra uzyskała ministerialną zgodę na uruchomienie od roku akademickiego 1998/1999 stacjonarnych i zaocznych 5-letnich studiów magisterskich oraz stacjonarnych 2-letnich studiów magisterskich uzupełniających.

Od początku swego istnienia olsztyńska germanistyka otrzymywała ogromne wsparcie finansowe od Fundacji Współpracy Polsko-Niemieckiej oraz niemieckiego mecenasa i społecznika z Offenburga, doktora *honoris causa* Georga Dietricha, później od Fundacji Georga i Marii Dietrichów. Dzięki temu wsparciu możliwe było przeprowadzenie wielu przedsięwzięć naukowo-dydaktycznych i kulturalnych. Ze środków Fundacji Współpracy Polsko-Niemieckiej i Fundacji Georga i Marii Dietrichów została założona już w pierwszym roku istnienia Zakładu Filologii Germańskiej biblioteka, do której na początek zakupiono ok. 3 tys. książek. W pierwszej połowie 1996 r., dzięki środkom Fundacji Współpracy Polsko-Niemieckiej oraz przy wsparciu Georga Dietricha, stworzono Neofilologiczną Pracownię Komputerową z 30 stanowiskami oraz laboratorium językowe z 30 stanowiskami. Pracownie wraz ze sprzętem komputerowym i multimedialnym posłużyły jako baza do powstania w 1997 r. Neofilologicznego Centrum Multimedialnego, które w 2009 r. przekształciło się w ogólnowydziałowy Ośrodek Informatyczny na Wydziale Humanistycznym UWM w Olsztynie.

Dzięki funduszom Fundacji Georga i Marii Dietrichów pracownicy WSP/UWM oraz studenci germanistyki wyjeżdżali i nadal wyjeżdżają do Offenburga na kursy języka niemieckiego. Jest to dla wielu szansa na pierwszy kontakt z żywym językiem, możliwość podniesienia kompetencji językowych oraz poznania kultury i mentalności Niemców. Pozytywne doświadczenia motywują do lepszej nauki, kolejnych wyzwań, otwierają horyzonty i zachęcają do podejmowania kolejnych ważnych decyzji osobistych z myślą o przyszłości zawodowej.

We wrześniu 1997 r. władze rektorskie i dziekańskie, a także studenci i pracownicy germanistyki mogli wziąć aktywny udział w uroczystości obchodzonym święcie Rewolucji Badeńskiej, zwracając tym samym uwagę wszystkich uczestników na znaczący udział Polaków w europejskiej Wiośnie Ludów.

Fundacja Georga i Marii Dietrichów finansowała również krótkie pobyty badawcze pracowników filologii germańskiej w naukowych ośrodkach niemieckich (Pädagogische Hochschule Heidelberg, Pädagogische Hochschule

Freiburg), a także ufundowała studentom germanistyki coroczną nagrodę za najlepszą pracę dyplomową i magisterską. Każdego roku jury składające się ze specjalistów w danej dyscyplinie ocenia zgłoszone prace, a laureatom wręczane są nagrody podczas uroczystej inauguracji kolejnego roku akademickiego.

Pod koniec 1997 r. nadano Neofilologicznemu Centrum Multimedialnemu Wydziału Humanistycznego imię Georga Dietricha, aby upamiętnić jego zasługi dla Katedry Filologii Germańskiej i WSP w Olsztynie. W styczniu 1998 r. Georg Dietrich został także odznaczony medalem „Zasłużony dla Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Olsztynie”.

Rok 2003 obfitował w ważne umowy dotyczące współpracy międzynarodowej. Powstało wtedy pierwsze w województwie warmińsko-mazurskim licencjonowane Centrum Egzaminacyjne Instytutu Goethego przy UWM w Olsztynie. Centrum ma swoją siedzibę przy germanistyce i jest prowadzone przez dr Alinę Kuzborską i dr hab. Annę Dargiewicz, prof. UWM.

W 2003 r., dzięki inicjatywie prof. Clausa Zittla z olsztyńskiej germanistyki i prof. Wolfganga Neubera z Wolnego Uniwersytetu w Berlinie (FU), rozpoczęło się instytucjonalne partnerstwo germanistyk (*Germanistische Institutspartnerschaft*) finansowane przez Niemiecką Centralę Wymiany Akademickiej (DAAD). W ciągu 10 lat trwania partnerstwa zorganizowano trzy wspólne konferencje naukowe („Masurische Gespräche: Elfriede Jelinek”, 18–20 marca 2005 r.; „Nikolaus Kopernikus in Philosophie, Literatur und Kultur”, 11–14 stycznia 2008 r.; „Das Werk von Carl Sternheim”, 11 grudnia 2009 r.). W ramach współpracy wykładowcy z FU Berlin – w tym światowej sławy germanista, doktor *honoris causa* Uniwersytetu Wrocławskiego z 1991 r., prof. Hans-Gert Roloff – wygłosili wiele wykładów gościnnych i przeprowadzili liczne literaturoznawcze seminaria, a studenci i doktoranci z FU odbywali w Olsztynie praktyki w ramach tutorialu. Z kolei studenci i wykładowcy z Olsztyna mieli możliwość korzystania z miesięcznych pobytów stypendialnych na FU w Berlinie.

W 2004 r. absolwentka olsztyńskiej germanistyki i młoda lektorka Aneta Jachimowicz podjęła aktywną współpracę z Austriackim Forum Kultury w Warszawie, dzięki czemu na trasie spotkań autorskich pisarzy i pisarek austriackich często pojawiał się Olsztyn i środowisko germanistów UWM. W kolejnych latach odbyły się w ramach tej współpracy spotkania autorskie m.in. z Elfriede Kern, Karlem-Markusem Gaussem, Hugo Bonattim, Moniką Wogrolly, Gerhardem Ruisem, Peterem Truschnerem, Lilian Faschinger, Arno Geigerem, Ivo Schneiderem, Evą Rossmann, Evelyne Polt-Heinzl, Hanno Millesim, Irene Prugger, Tonim Bernhartem, Andreasem Kurzem, Peterem Rosei oraz – w ramach programu LernRAUM.pl – z polsko-austriackim pisarzem Radkiem Knappem. Z inicjatywy Anety Jachimowicz i Aliny Kuzborskiej – germanistki i tłumaczki współczesnej literatury litewskiej – odbyły się na Wydziale Humanistycznym lub w olsztyńskich instytucjach kultury (np. w Fundacji „Borussia” oraz w Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej im. Emilii Sukertowej-Biedrawiny) spotkania z wieloma innymi niemieckimi i litewskimi pisarzami, m.in. z Kevinem Vennemannem, Uwe Radą, Arturem Beckerem, Reinhardem Jigrlem, Birutė Jonuškaitė, Sigitasem Parulskisem, Eugenijusem Ališanką i z Vladasem Braziūnasem. Lektor DAAD, Achim Seiffarth, zaprosił na germanistykę niemieckojęzycznego pisarza czeskiego pochodzenia Jaroslava Rudiša i prowadził z nim spotkanie autorskie. Artur Becker, urodzony w Bartoszycach polsko-niemiecki pisarz, kilkakrotnie przebywał w Olsztynie na zaproszenie swojej wydawczynie dr Aliny Kuzborskiej, dzięki której zaistniał jako autor na polskim rynku wydawniczym¹. Organizowane były również liczne spotkania i warsztaty tłumaczeniowe literatury pięknej, m.in. z tłumaczami literatury niemieckiej: Andrzejem Kopackim, Ryszardem Wojnakowskim, Elizą Borg i Marią Przybyłowską, tłumaczkami Siegfrieda Lenza. Dzięki inicjatywie dr Aliny Kuzborskiej odbyła się w 2019 r. na Wydziale Humanistycznym również ważna debata „Polacy i Niemcy – trudne sąsiedztwo”, w której udział wzięli:

¹ W zainicjowanej przez dr Alinę Kuzborską serii wydawniczej „RE-MIGRACJE”, wydawanej przez wydawnictwo WK „Borussia”, ukazały się pierwsze polskie tłumaczenia powieści Artura Beckera: *Kino Muza* w tłum. Dariusza Muszera (2008) oraz *Noż w wodzie. Pieśń o topielcach* w tłum. Joanny Demko i Magdaleny Żółtowskiej-Sikory (2013).

literaturoznawca i germanista, doktor *honoris causa* prof. Hubert Orłowski, historyk i kulturoznawca, doktor *honoris causa* prof. Robert Traba oraz publicysta i znawca stosunków polsko-niemieckich Adam Krzemiński.

W latach 2007–2008 wykładowcy germanistyki włączyli się w organizację i prowadzenie studiów podyplomowych przygotowanie pedagogiczne do nauczania języka niemieckiego, realizowanych na UWM w Olsztynie w ramach projektu współfinansowanego przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Społecznego oraz budżet państwa w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego Rozwój Zasobów Ludzkich. Kierownikiem studiów była dr Alina Dorota Jarząbek.

Od wczesnych lat istnienia filologii germańskiej pomoc kadrową zapewniały najpierw Fundacja Roberta Boscha (2001–2004), a od 2008 r. – DAAD. Zadaniem lektorów i lektorek obu fundacji była praca dydaktyczna i inicjowanie projektów naukowych i kulturalnych. W maju 2004 r. Christel Meier – lektorka fundacji Roberta Boscha – wraz z Anetą Jachimowicz zorganizowały dla studentów germanistyki UWM i Uniwersytetu w Kłajpedzie seminarium literaturoznawcze pn. *Europavisionen der Manns (Wizje Europy rodziny Mann)*. Kilkudniowe spotkanie miało miejsce na Litwie – w domu Tomasza Manna w Nidzie na Mierzei Kurońskiej. Pierwsza lektorka DAAD, Friederike Krause, była założycielką teatru studenckiego, który z sukcesami wystawił wyreżyserowane przez nią przedstawienia w języku niemieckim, m.in. *Osiem kobiet* oraz *Fizycy*. Teatr studencki germanistów występował nie tylko na Wydziale Humanistycznym UWM w Olsztynie, lecz również w Kaliningradzie, Berlinie i w Jenie. Z inicjatywy Aliny Kuzborskiej i Friederike Krause, we współpracy z prof. Herbertem Fitzkiem z BS Berlin w Poczdamie, odbyła się w roku 2011 szkoła letnia pn. *Auf Herders Spuren – zwischen Morąg und Kaliningrad (Śladami Herdera – pomiędzy Morągiem i Kaliningradem)* w Olsztynie, Morągu i w Kaliningradzie z udziałem wykładowców z Niemiec, Rosji, Holandii i z Japonii. Słuchaczami szkoły letniej byli studenci z Niemiec i z Polski². Druga szkoła letnia odbyła się na UWM

² Pokłosiem tego wydarzenia jest monografia H. Fitzek, F. Krause, A. Kuzborska (red.), *Kulturlandschaften. Auf Herders Spuren zwischen Mohrunge und Königsberg*, Olsztyn 2012.

w Olsztynie w 2017 r., a organizatorami wydarzenia pn. *Erinnerungsorte in Ermland und Masuren mit deutsch-polnischem Fokus (Miejsca pamięci na Warmii i Mazurach z polsko-niemieckim akcentem)* byli Dirk Steinhof – lektor DAAD oraz Małgorzata Derecka.

W 2011 r. i w 2012 r. zorganizowane zostały Dni Germanistyki, których celem było promowanie kierunku zarówno na UWM, jak również wśród uczniów olsztyńskich szkół średnich. Pierwsze wydarzenie przygotowała Friederike Krause, drugie – Aneta Jachimowicz. W I edycji Dni Germanistyki udział wzięł Konsul Generalny Republiki Federalnej Niemiec w Gdańsku Joachim Bleicker. Germanistykę odwiedziło wówczas wiele szkół, a uczniowie mogli uczestniczyć w konkursach i zabawach językowych zorganizowanych przez Bogumiłę Manek – koordynatorkę projektu Deutsch-Wagen-Tour. W projekcie tym, zainicjowanym przez Instytut Goethego w Warszawie i DAAD, pracowała także Karin Heckle. Obie lektorki łączyły pracę w projekcie z zajęciami dla studentów germanistyki. Aktywność DAAD widoczna była również w owocnej działalności Dirka Steinhoffa, który zainicjował spotkania stypendystów DAAD, wspierając przy tym międzynarodową współpracę. Wymienić należy tu także ścisłe współdziałanie z Fundacją „Borussia” oraz Wojewódzką Biblioteką Publiczną im. Emilii Sukertowej-Biedrawiny w Olsztynie przy licznych projektach kulturalnych na rzecz studentów. W listopadzie 2018 r. Aneta Jachimowicz i Alina Dorota Jarząbek zorganizowały na Wydziale Humanistycznym Dni Austriackie promujące kulturę i literaturę austriacką. W dwudniowym wydarzeniu udział wzięli m.in.: dyrektorki Instytutu Austriackiego we Wrocławiu i w Krakowie, Joanna Röhr i Agnieszka Markowska, germanista prof. Sigurd Paul Scheichl z Uniwersytetu w Innsbrucku, pisarz Andreas Kurz, lektorki DAAD Lydia Moschinger i Natalie Kosch oraz niektórzy pracownicy i studenci germanistyki UWM.

W semestrze letnim 2014/2015 zrealizowano projekt *Vokabellernstrategien (Strategie uczenia się słówek)*, w którym uczestniczyli studenci I roku filologii germańskiej UWM oraz studenci kierunku Deutsch als Fremdsprache z Uniwersytetu Filipa w Marburgu. Opiekunkami grup były:

niemieckiej – śp. dr hab. Antje Stork z Uniwersytetu w Marburgu, polskiej – dr Joanna Targońska z Katedry Filologii Germańskiej. W ramach tego projektu, realizowanego w formie zdalnej, niemieccy studenci kształcący się w zawodzie nauczyciela języka niemieckiego jako obcego opiekowali się polskimi studentami. Jego celem było usprawnienie nauki słownictwa oraz stosowania strategii uczenia się leksyki, pomocnych w opanowaniu nowo poznanego słownictwa obcojęzycznego.

Przez cztery lata (2015–2018) odbywał się również z inicjatywy dr Magdaleny Makowskiej, obecnie pracującej na kierunku lingwistyka w biznesie, konkurs dla humanistów z pasją „Superhuman”, nad którym patronat honorowy objął dziekan Wydziału Humanistycznego dr hab. Andrzej Szmyt, prof. UWM. Celem konkursu było zaprezentowanie studentów wydziału, wykazujących się zaangażowaniem, przedsiębiorczością, kreatywnością i wrażliwością, którzy nie ograniczali się tylko do studiowania, ale rozwijali też swoje talenty muzyczne, literackie, aktorskie, malarskie, fotograficzne, sportowe i chętnie angażowali się w działania o charakterze prospołecznym bądź na rzecz społeczności lokalnej czy organizacji studenckich. Konkurs odbił się szerokim echem również w mediach, a kapituła wyłoniła kilku wybitnych studentów Wydziału Humanistycznego.

W latach 2005–2009 zespół filologii germańskiej istniał w strukturach Instytutu Neofilologii, który skupiał wszystkie jednostki neofilologiczne Wydziału Humanistycznego UWM w Olsztynie. Z dniem 1 stycznia 2010 r. została wznowiona samodzielna Katedra Filologii Germańskiej. W roku 2020, w związku z reformą szkolnictwa wyższego, doszło do kolejnego przekształcenia i tym samym do powstania dwóch jednostek: Katedry Języka Niemieckiego oraz Katedry Literatury i Kultury Krajów Niemieckojęzycznych. Podlegają one odrębnym instytutom: Językoznawstwa i Literaturoznawstwa.

Na przestrzeni wielu lat istnienia filologii germańskiej zmieniali się jej kierownicy, pracownicy badawczo-dydaktyczni i pracownicy sekretariatu. Na początku istnienia kierunku rozrastała się kadra pracowników

dydaktycznych oraz badawczo-dydaktycznych. Niektórzy związali z germanistyką całe swoje zawodowe życie, kilka osób przeszło już na emeryturę. Niektórym zmieniły się plany życiowe, w związku z tym kontynuują swoją pracę badawczo-dydaktyczną lub karierę zawodową w innych ośrodkach naukowych w kraju i za granicą. Filologia germańska połączyła ludzi nauki, zafascynowanych kulturą i sztuką krajów niemieckojęzycznych.

Pierwszym kierownikiem filologii germańskiej w latach 1995–2000 był historyk sztuki, dr Christopher Herrmann, prof. uczelni, który po opuszczeniu olsztyńskiej germanistyki został profesorem historii sztuki na UG, obecnie mieszka w Niemczech. Podjął się on niełatwego zadania pozyskania kadry dydaktycznej dla powstającej jednostki i organizacji zaplecza dydaktycznego.

W 2000 r. katedrę objął toruński literaturoznawca i kulturoznawca dr Włodzimierz Zientara, prof. uczelni, kierujący młodym zespołem germanistów do 2002 r. Z jego inicjatywy organizowane były kameralne seminaria pracowników germanistyki w celu inicjowania projektów badawczych i wymiany intelektualnej. Dr. Zientarę zastąpiła językoznawczyni dr Ewa Żebrowska, która w 2003 r. odeszła na urlop naukowy. W okresie przejściowym kierownikiem był dr Yaroslav Dovichopolyy, prof. uczelni; krótko, bo jeszcze w tym samym roku funkcję kierownika objął kulturoznawca i badacz Maxa Webera – prof. Marian Holona, który kierował katedrą do 2005 r. Obowiązki kierownika Katedry Filologii Germańskiej objęła po prof. Holonie ponownie dr hab. Ewa Żebrowska, prof. UWM, która sprawowała tę funkcję najdłużej, do roku 2015.

W 2015 r. na kierowniczkę katedry wybrana została językoznawczyni dr hab. Anna Dargiewicz, prof. UWM. Wskutek zmiany struktury wydziału i podziału neofilologii zgodnie z dyscyplinami z Katedry Filologii Germańskiej wyłoniły się w roku 2020: Katedra Języka Niemieckiego, którą kieruje dr hab. Anna Dargiewicz, prof. UWM, i Katedra Literatury i Kultury Krajów Niemieckojęzycznych, kierowana od początku istnienia jednostki przez literaturoznawczynię dr hab. Anetę Jachimowicz, prof. UWM.

W czasie tych blisko 30 lat z filologią germańską w Olsztynie związanych było wielu pracowników dydaktycznych i badawczo-dydaktycznych. Szczególnie w pierwszych latach istnienia kierunku współpracownikami byli profesorowie, adiunkci i asystenci z innych polskich i zagranicznych uczelni, tu w kolejności alfabetycznej: prof. Sława Awedyk, prof. Barbara Breysach, prof. Józef Darski, dr Willy Huntemann, prof. Weronika Jaworska, dr Grażyna Lewicka, prof. Eugeniusz Roman Lewicki, prof. Hartmut Kasper, prof. Beata Mikołajczyk, prof. Jenny Salkova, prof. Barbara Surowska-Sauerland, prof. Olga Voronkova, prof. Jan Watrak, prof. Leszek Żyliński. Wspierali oni dydaktycznie niewielki i dość młody zespół stałych pracowników, którymi byli (tu w kolejności alfabetycznej): Gabriela Brudzyńska-Nemec, Małgorzata Bojarska (Derecka), Anna Dargiewicz, Edyta Derecka, Stefan Jacob, Alina Dorota Jarząbek, Mariola Jaworska, Alina Kuzborska, Marian Maciąg, Andrzej Pilipowicz, Ahmed Rafik Trad, Barbara Sapała, Elke Sowul, Radosław Supranowicz, Anna Swaczyj (Hopp), Marek Szczepaniak, Joanna Targońska, Renata Trejnowska-Supranowicz, Ewa Żebrowska. Stałymi pracownikami byli również Grażyna Łopuszańska-Kryszczuk, Magdalena Piekларz-Thien, Sven Tode i Claus Zittel. Z czasem do grona pracowników germanistyki dołączyła Agnieszka Rybska i absolwenci olsztyńskiej germanistyki: Aneta Jachimowicz, Magdalena Makowska, Tomasz Żurawlew i Marta Gierzyńska. Z filologią germańską byli związani na krótko również Thomas Berg, Uwe Hahnkamp i Jadwiga Piskorska.

Ważną rolę w kształceniu studentów germanistyki odgrywali – o czym wcześniej wspomniano – lektorzy Fundacji Roberta Boscha (Christoph Marx, Christel Meier, Julia Bayer) i DAAD (Friederike Krause, Dirk Steinhoff, Achim Seiffarth, obecnie: Maja Ilona Nemere), którzy oprócz prowadzenia zajęć zainicjowali wiele projektów językowych i kulturalnych, m.in. podróże studyjne, szkoły letnie, warsztaty i konferencje naukowe. Warci wspomnienia są również tutorzy, którzy w ramach współpracy instytucyjnej między germanistykami w Olsztynie i w Berlinie wspierali pracowników

i studentów podczas swoich kilkumiesięcznych pobytów na UWM. Byli to: Philipp Vanscheidt (Hegel), Rita Schwensky, Markus Polzer, Necati Öziri, Jenny Kolzarek, Jörg Braun, Angelina Gromes i Fabian Mauch.

Od początku istnienia germanistyki sekretariat prowadziły następujące osoby (tu w kolejności chronologicznej): mgr Edyta Chełchowska, mgr Izabela Małek i mgr Ewa Dykty.

Olsztyńska germanistyka to miejsce owocnych spotkań naukowych. W gremiach naukowców z kraju i z zagranicy prowadzone są pasjonujące dyskusje naukowe z dziedziny językoznawstwa, literaturoznawstwa, kulturoznawstwa oraz glottodydaktyki, następuje wymiana poglądów, nawiązywane są kontakty zarówno między pojedynczymi pracownikami, jak i między uczelniami. W ciągu ostatnich lat pracownicy germanistyki byli inicjatorami kilku ważnych ogólnopolskich i międzynarodowych konferencji, które odbywały się na Wydziale Humanistycznym lub w innych instytucjach kulturalnych lub badawczych. Pierwsze konferencje miały charakter regionalny z uwagi na historię oraz położenie geograficzne uczelni. Pierwsza „Das geistige Leben in Preußen in der Zeit der Frühaufklärung” („Życie duchowe w Prusach we wczesnym oświeceniu”) odbyła się wiosną 2001 r. w Ostródzie, druga „Preußen als geistig-literarisches Phänomen” („Prusy jako duchowo-literacki fenomen”), zorganizowana przez Katedrę Filologii Germańskiej w Olsztynie i Instytut Germanistyki w Poznaniu, Fundację Gerhart-Hauptmann-Haus w Düsseldorfie oraz Stowarzyszenie Wspólnota Kulturowa „Borussia” w Olsztynie, odbyła się we wrześniu 2002 r. w Polsko-Niemieckim Centrum Młodzieży w Olsztynie³. W 2005 r. odbyła się międzynarodowa konferencja literaturoznawcza „Masurische Gespräche: Elfriede Jelinek”, zorganizowana z okazji uzyskania literackiej Nagrody Nobla w 2004 r. przez austriacką pisarkę Elfriede Jelinek. W 2008 r. germaniści-literaturoznawcy ponownie zorganizowali międzynarodową

³ Pokłosiem tych konferencji są publikacje: G. Hundrieser, H.-G. Pott (red.), *Geistiges Preußen – Preußischer Geist*, Deutsch-polnische Konferenz Allenstein/Olsztyn 20.–21. September 2002, Bielefeld 2003; Ch. Marx, B. Sapała (red.), *Das geistige Leben in Preußen in der Zeit der Frühaufklärung*, Olsztyn 2002.

konferencję poświęconą Mikołajowi Kopernikowi – „Nikolaus Kopernikus in Philosophie, Literatur und Kultur”, a w 2009 r. konferencję dotyczącą twórczości niemieckiego pisarza Carla Sternheima – „Das Werk von Carl Sternheim”. Kolejne konferencje: 47. Kolokwium Lingwistyczne „Materialität und Medialität der Sprache” i V Konferencja Naukowa Polskiego Towarzystwa Lingwistyki Stosowanej „Języki – teksty – akty komunikacyjne” odbyły się w latach 2012 i 2013, zorganizowane przez językoznawców germanistyki. Rok później przybyli licznie do Olsztyna referenci i referentki z wielu zagranicznych ośrodków naukowych na międzynarodową konferencję literaturoznawczą i kulturoznawczą o imaginacjach końca („Imaginationen des Endes”).

Duży sukces odniosła również ogólnopolska konferencja interdyscyplinarna „Kultura duchowa w języku i tekście” z 2015 r. W tym samym roku, jako efekt współpracy między germanistyką UWM w Olsztynie, germanistyką UW i Austriackim Forum Kultury w Warszawie, odbyła się międzynarodowa konferencja literaturoznawcza poświęcona literaturze austriackiej w okresie międzywojennym „Gegen den Kanon. Österreichische Literatur der 1. Republik und des Ständestaates”. Obrady odbywały się w Austriackim Forum Kultury w Warszawie, ale główna inicjatywa organizacji wyszła z Katedry Filologii Germańskiej w Olsztynie. W 2016 r. germanistyka w Olsztynie świętowała jubileusz 20-lecia swojego istnienia. Aby wyróżnić tę rocznicę, odbyła się międzynarodowa i interdyscyplinarna konferencja naukowa „Anfang” („Początek”), na którą przybyli nie tylko badacze i badaczki z Polski i z zagranicy, ale również wielu byłych współpracowników związanych z filologią germańską w Olsztynie.

We współpracy z Katedrą Filologii Angielskiej została zorganizowana w roku 2017 konferencja międzyfilologiczna i interdyscyplinarna „Święci i świętość w języku, literaturze i kulturze”. Natomiast rok później odbyła się druga konferencja międzynarodowa i literaturoznawcza w ramach współpracy germanistyk UWM i UW oraz Austriackiego Forum Kultury, poświęcona powieściom historycznym austriackich pisarek w okresie międzywojennym („Historische Romane von Frauen in der Ersten

Republik Österreich”). Również tym razem, mimo że inicjatywa wychodziła z olsztyńskiej germanistyki, ze względów logistycznych obrady miały miejsce w Austriackim Forum Kultury w Warszawie. Największym wydarzeniem naukowym był jednak VI Kongres Stowarzyszenia Germanistów Środkowoeuropejskich „Wende? Wenden!”, który odbył się we wrześniu 2022 r. Wzięło w nim udział ok. 140 germanistów z całej Europy. Kongres otworzyła m.in. Cornelia Pieper – Konsul Generalna Niemiec w Gdańsku. Wydarzeniu towarzyszyło spotkanie z pisarzami Arturem Beckerem i Marcelem Kruegerem, które prowadziły dr Alina Kuzborska i dr Barbara Sapała; współorganizatorem spotkania była Fundacja „Borussia”, wspierająca twórczość obu autorów.

Od 2006 r. filologia germańska w Olsztynie współpracuje z DAAD. W ramach tej współpracy możliwe było m.in. zorganizowanie studyjnych podróży do Niemiec, których celem stało się nawiązanie lub podtrzymanie kontaktów z niemieckimi uczelniami, wymiana wiedzy i doświadczeń, a także spotkania z niemieckimi nauczycielami akademickimi i studentami. Takie wyjazdy odbyły się w latach 2007, 2012, 2015 i 2022, przede wszystkim dzięki zaangażowaniu Aliny Doroty Jarząbek; swój udział miały też Aneta Jachimowicz i Małgorzata Derecka. Studenci germanistyki mogli odwiedzić takie miasta, jak Weimar, Heidelberg, Monachium, Lipsk, Berlin, Poczdam, Drezno i Jena oraz wziąć udział w wielu seminariach i warsztatach, które odbywały się na niemieckich uczelniach.

Na filologii germańskiej działają dwa koła naukowe, których celem jest rozwijanie zainteresowań studentów. Studenckie Koło Naukowe Młodych Germanistów funkcjonuje nieprzerwanie od blisko ćwierć wieku. Na początku kierownikiem koła był Uwe Hahnkamp, potem Barbara Sapała, a od 2010 r. młodymi adeptami germanistyki opiekuje się Tomasz Żurawlew. Praca w kole to interdyscyplinarne spojrzenie na germanistykę, spotkanie z językiem, kulturą i literaturą krajów niemieckojęzycznych. Jego członkowie włączają się do prac naukowych, których owoce prezentują zarówno podczas współorganizowanych konferencji, jak i w swoich publikacjach naukowych.

Dzięki spotkaniom młodzi germaniści rozwijają z pomocą opiekunów swój talent badawczy, kształtują umiejętność krytycznego myślenia, jak również uczą się samodzielnej pracy.

Prowadzone przez Barbarę Sapałę Studenckie Koło Translatorskie PL-DE istnieje od 2020 r. Jego celem jest umożliwienie studentom germanistyki olsztyńskiej rozwijania kompetencji translatorskich, przede wszystkim poprzez wspólne projekty z różnymi instytucjami i organizacjami, a także z szeroko rozumianym biznesem. Studenci wykonali duży projekt tłumaczenia filmu dokumentalnego zrealizowanego dzięki współpracy Fundacji „Borussia”, miasta Olsztyn i Deutsches Kulturforum Östliches Europa. Film był zapisem pobytu niemieckiego pisarza Marcela Kruegera w Olsztynie. Ukoronowaniem całego przedsięwzięcia stał się uroczysty pokaz filmu z udziałem przedstawicieli wszystkich organizacji, reżysera oraz zaproszonych gości.

Pracownicy i studenci filologii germańskiej są bardzo zaangażowani w działalność charytatywną. Oprócz zbiórek na rzecz takich programów, jak „Szlachetna Paczka” (2015, 2016 i 2017, z inicjatywy Joanny Targońskiej) czy „Się Pomaga”, od wielu lat organizowany jest jarmark bożonarodzeniowy na Wydziale Humanistycznym, którego pomysłodawczynią i główną organizatorką jest Małgorzata Derecka. Datki zebrane tego dnia ze sprzedaży ciast oraz ozdób świątecznych przygotowywanych przez pracowników, studentów, uczniów zaprzyjaźnionych szkół oraz przez nauczycieli Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Kisielicach przekazywane są Stowarzyszeniu „Rozwiń Skrzydła” w Kisielicach.

Obie katedry podtrzymują współpracę z interesariuszami zewnętrznymi. Partnerstwo między instytucjami daje obu stronom wiele korzyści: promuje, motywuje do działania, służy wymianie opinii i rozwija na różnorodnych polach zainteresowań. Od lat filologia germańska współpracuje z fundacjami i stowarzyszeniami, takimi jak – już wielokrotnie wspomnianą – Fundacją Georga i Marii Dietrichów z Offenburga, Fundacją Współpracy Polsko-Niemieckiej, Fundacją „Borussia” w Olsztynie, Polskim Stowarzyszeniem Nauczycieli Języka Niemieckiego. Intensywna współpraca odbywała się z instytucjami kulturalnymi i oświatowymi,

m.in. z Austriackim Forum Kultury w Warszawie, interDaF przy Instytucie Herdera na Uniwersytecie w Lipsku, Wojewódzką Biblioteką Publiczną im. Emilii Sukertowej-Biedrawiny w Olsztynie. Szkoły stanowią szczególną grupę interesariuszy germanistyki. Wśród nich kryją się przyszli studenci filologii germańskiej. To głównie dla nich organizowane są na filologii germańskiej konkursy języka niemieckiego, które mają na celu motywowanie dzieci i młodzieży do nauki języka niemieckiego, stanowiąc dla nich doskonałą okazję do sprawdzenia swoich sił w rywalizacji z uczniami ze szkół olsztyńskich i z regionu. Podejmowane przedsięwzięcia mają także za zadanie promować wizerunek UWM. Do najważniejszych z nich należą kolejne edycje takich konkursów, jak: Briefkasten (Skrzynka pocztowa); Wir sind Videomacher (Szkolni filmowcy); KuliUni (Magiczne pióro); Nur für Deutschfreaks! (Tylko dla Deutschmaniaków), które koordynuje dr Marta Gierzyńska. Oprócz konkursów organizowane są regularnie warsztaty dla szkół podstawowych i ponadpodstawowych, które cieszą się dużym zainteresowaniem i dają bardzo pozytywny wydźwięk.

Wielokrotnie na olsztyńskiej germanistyce, w ramach programu Erasmus+, przebywali nagradzani tłumacze literatury polskiej na język niemiecki – dr Ewa Makarczyk-Schuster i dr Karlheinz Schuster z Uniwersytetu im. Jana Gutenberga w Moguncji, którzy przeprowadzali ze studentami warsztaty tłumaczeniowe i występowali z wykładami.

OBECNI PRACOWNICY FILOLOGII GERMAŃSKIEJ I ICH PRACA BADAWCZA

W obu katedrach zatrudnionych jest obecnie 13 pracowników badawczo-dydaktycznych i dydaktycznych. Naukowe badania realizowane są w dyscyplinach językoznawstwo i literaturoznawstwo. Nie sposób przedstawić przekrojowo wszystkich publikacji pracowników germanistyki, dlatego prezentowane są jedynie wydania książkowe. Wszyscy są byłymi stypendystami różnych zagranicznych fundacji i mają za sobą dłuższe pobyty badawcze w Niemczech, Austrii lub na Litwie. Znaczna część publikacji

książkowych ukazała się w języku niemieckim w niemieckich wydawnictwach (Königshausen & Neumann, Vandenhoeck & Ruprecht, Brill, Peter Lang i de Gruyter). Wielu pracowników od lat współpracuje z niemieckimi lub austriackimi instytucjami i uniwersytetami, dbając tym samym o zacieśnianie międzynarodowych kontaktów międzyuczelnianych. Większość z nich jest związana z olsztyńską germanistyką od początku jej istnienia, współtworzyli jej rozwój i byli inicjatorami jej przeobrażeń.

Dr hab. Anna Dargiewicz, prof. UWM jest wieloletnim pracownikiem olsztyńskiej germanistyki, od 2015 r. kierownikiem Katedry Filologii Germańskiej, od 2020 r. Katedry Języka Niemieckiego. Pracę na filologii germańskiej w Olsztynie rozpoczęła w roku 1998, zaraz po ukończeniu germanistyki na UMK. Pracę doktorską z językoznawstwa pt. *Einfluss der Halbpräfixe auf die Bedeutung und die Valenz der deutschen Verben* obroniła w 2004 r.⁴, a habilitowała się w 2013 r. na UWM w Olsztynie, wskazując jako główne osiągnięcie naukowe monografią *Fremde Elemente in Wortbildungen des Deutschen: Zu Hybridbildungen in der deutschen Gegenwartssprache am Beispiel einer raumgebundenen Untersuchung in der Universitäts- und Hansestadt Greifswald*⁵. Prof. Dargiewicz jest wielokrotną stypendystką DAAD oraz uczestniczką programu Erasmus+, przebywała na kilkumiesięcznych stażach badawczych m.in. w Berlinie, Greifswaldzie, Jenie i w Wiedniu. Główne kierunki jej badań to składnia współczesnego języka niemieckiego, teoria walencji, semantyka, morfologia, słowotwórstwo, słowotwórstwo z obcymi elementami, słowotwórstwo hybrydowe, płeć w języku, język inkluzywny, badanie krajobrazu językowego (*Linguistic Landscape*), translatoryka i językoznawstwo kontrastywne. W najnowszych badaniach koncentruje się na tendencjach w niemieckim słowotwórstwie, zmianach, jakie w nim zachodzą, bada język neutralny płciowo oraz wpływ obcych modeli słowotwórczych na współczesne słowotwórstwo języka niemieckiego. Głównym

⁴Rozprawa ukazała się drukiem – A. Dargiewicz, *Einfluss der Halbpräfixe auf die Bedeutung und die Valenz der deutschen Verben*, Wrocław–Dresden 2006.

⁵A. Dargiewicz, *Fremde Elemente in Wortbildungen des Deutschen: Zu Hybridbildungen in der deutschen Gegenwartssprache am Beispiel einer raumgebundenen Untersuchung in der Universitäts- und Hansestadt Greifswald*, Frankfurt a.M. et al. 2013.

elementem tych badań są tzw. *Mischbildungen*, *hybride Bildungen* (wyrazy mieszane, hybrydy, „twory niemiecko-obcojęzyczne”), *Mehrfachkomposita* (złożenia wieloczłonowe). Większość badań prof. Dargiewicz prowadzi metodą *Linguistic Landscape*, polegającą na badaniu pejzażu/krajobrazu językowego w przestrzeni publicznej. Anna Dargiewicz jest jednym z redaktorów serii wydawniczej *Fields of Linguistics – Aktuelle Fragestellungen und Herausforderungen* wydawnictwa Vandenhoeck & Ruprecht. Wydała jako redaktorka i współredaktorka dwie monografie wieloautorskie⁶, jest promotorką trzech doktoratów, które zakończyły się sukcesem, obecnie pełni funkcję zastępczyni przewodniczącego Rady Dyscypliny Językoznawstwo i jest członkinią zarządu Stowarzyszenia Germanistów Środkowoeuropejskich (MGV).

Wiele lat z filologią germańską w Olsztynie związana jest również lingwistka dr hab. Marzena Guz, która prowadzi badania z zakresu onomastyki. Jej główne zainteresowania badawcze to antroponimia na Warmii od XIV w. do schyłku XVIII w. Marzena Guz obroniła doktorat na Wydziale Humanistycznym w Olsztynie w 2004 r., a dysertacja ukazała się drukiem rok później⁷. Jej rozprawa habilitacyjna z 2018 r. dotyczyła niemieckich nazwisk na Warmii u schyłku XVIII w.⁸, słownictwa w dziełach literackich, zapożyczeń i przysłów.

Od 1996 r. z olsztyńską germanistyką związana jest dr hab. Joanna Targońska, która w 1995 r. ukończyła filologię germańską na UMCS. Doktorat obroniła w 2003 r. na Wydziale Humanistycznym UWM w Olsztynie. W swojej pracy badawczej zajmuje się kompetencją leksykalną. Zaproponowała nowe, szersze ujęcie tej ważnej z perspektywy uczących się języków obcych umiejętności. Potem rozbudowała je, postulując rozumienie kompetencji leksykalnej jako składowej wielu podkompetencji. Analizowała

⁶ A. Dargiewicz (red.), *Anfang. Sprachwissenschaftliche Implikationen*, Würzburg 2016; A. Dargiewicz, J. Szczęk (red.), *Wende? Wenden! – Linguistische Annäherungen. Teil 1*, Göttingen 2023.

⁷ M. Guz, *Die syntaktischen Exponenten des polnischen und deutschen Substantivs*, Olsztyn 2005.

⁸ M. Guz, *Nazwiska niemieckie na Warmii u schyłku XVIII wieku*, Olsztyn 2018.

poziom jej opanowania w różnych grupach wiekowych. W oparciu o wyniki swoich badań postulowała zmiany w podejściu do nauczania słownictwa na lekcji języka obcego. W ostatnich latach skupiła się na kolokacjach, stanowiących ważny, jednakże często pomijany, element słownictwa każdego języka. Zaproponowała glottodydaktyczne ujęcie kolokacji, metodologię badań nad nimi, dydaktykę kolokacji oraz analizowała ich uwzględnienie w materiałach dydaktycznych. Jej kolejnym krokiem badawczym było zdefiniowanie pojęcia kompetencji kolokacyjnej, które rozbudowała w rozprawie habilitacyjnej⁹. W oparciu o to nowe ujęcie badała rozwój kompetencji kolokacyjnej w nauczaniu instytucjonalnym, który pozwolił na wyłonienie czynników wspierających jej rozwój. Kolejnym przedmiotem zainteresowania badawczego dr hab. Joanny Targońskiej jest frazeologia, np. w stylu naukowym i w nauczaniu języka obcego. Jest współredaktorką glottodydaktycznego tomu *Wendepunkte in der Fremdsprachenlehr- und lernforschung*, który ukazał się w 2024 r.¹⁰ W latach 2017–2019 brała również udział w międzynarodowym projekcie *Interfrazologia jako element języka nauki*, realizowanym we współpracy Friedrich-Schiller Universität w Jenie z UWM w Olsztynie i finansowanym z grantu przyznanego przez Polsko-Niemiecką Fundację na Rzecz Nauki. Jest członkinią Rady Instytutu Językoznawstwa i autorką wielu artykułów, które ukazały się w renomowanych czasopismach naukowych.

Do młodego zespołu pracowników filologii germańskiej dołączyła w roku 1996 Małgorzata Derecka – absolwentka germanistyki na UMK. Przez wiele lat pracy poświęcała się dydaktyce, w 2020 r. obroniła z sukcesem na UWM pracę doktorską pt. *Patchworkdeutsch – Sprachlich-kulturelle Interferenz in den Songtexten von Haftbefehl* napisaną pod kierunkiem dr hab. Anny Dargiewicz, prof. UWM. Rozprawa ukazała się drukiem w tym samym roku¹¹. W ramach badań nad doktoratem skupiła się na twórczości

---

⁹J. Targońska, *Die Entwicklung der Kollokationskompetenz im DaF-Unterricht (am Beispiel der Substantiv-Verb-Kollokationen)*, Berlin 2021.

¹⁰J. Targońska, M. Jakosz (red.), *Wendepunkte in der Fremdsprachenlehr- und lernforschung*, Göttingen 2024.

¹¹M. Derecka, *Patchworkdeutsch – Sprachlich-kulturelle Interferenz in den Songtexten von Haftbefehl*, Berlin 2020.

niemieckiego rapera Haftbefehla i jego języku patchworkowym. Te badania poprzedziły obserwacje przemian zachodzących w obszarze młodzieżowego języka niemieckiego. Dr Derecka prowadzi badania z zakresu językoznawstwa, koncentrując się na obserwacji transformacji w obszarze języka niemieckiego, zachodzących zarówno na płaszczyźnie leksykalnej, ortograficznej, jak i gramatycznej, a w najnowszych badaniach na obserwacji języka mediów i języka urzędowego oraz na przemianach językowych dokonujących się pod wpływem migracji, polityki poprawności politycznej i nowych tendencji językowych wynikających z procesów *gender*.

Absolwentem olsztyńskiej germanistyki jest Tomasz Żurawlew. Doktorat w dziedzinie językoznawstwa uzyskał na UG w roku 2008 i od tego czasu pełni funkcję adiunkta w Katedrze Języka Niemieckiego UWM w Olsztynie. W roku 2010 w plebiscycie na najlepszego nauczyciela akademickiego został Belfrem Wydziału Humanistycznego UWM. Wyróżniony przez studentów, zainicjował wtedy na rzecz ich rozwoju działalność publikacyjną w Kole Naukowym Młodych Germanistów. Do dziś studenci piszą pod jego kierunkiem prace badawcze, ogłaszają je drukiem w monografiach wieloautorskich i biorą czynny udział w konferencjach. Jest autorem kilkudziesięciu publikacji niemieckojęzycznych i polskojęzycznych z zakresu językoznawstwa, które traktuje jako obszar badań interdyscyplinarnych. Główny zakres jego zainteresowań naukowych wyznacza relacja, jaka wiąże język z wartościami i wartościowaniem. Publikuje także prace w dziedzinie przekładu literackiego, etyki komunikacji oraz języka pisarzy. Ogłosił cztery monografie zbiorowe¹², stworzył wiele projektów upowszechniających kulturę i naukę – wśród nich program edukacyjny „Etyka i kultura języka”, który składa się z cyklu wykładów ogólnouczeniowych. Prowadzi je na UWM nieprzerwanie od 2016 r. Należy do Rady Naukowej wydawnictwa

¹² T. Żurawlew, Th. Brose (red.), *Die Heiligen und das Heilige. Sprachliche, literarische und kulturelle Aspekte eines Phänomens*, Berlin 2018; T. Żurawlew, H. Leleń (red.), *Święci i świętość w języku, literaturze i kulturze*, Kraków 2018; T. Żurawlew, A. Jachimowicz (red.), *Spotkanie z kulturą duchową. Studia interdyscyplinarne*, Wrocław 2016; A. Jachimowicz, T. Żurawlew (red.), *Geisteskultur zwischen Ästhetik und Poetik*, Würzburg 2016.

Peter Lang (seria wydawnicza: Religion – Kultur – Wissenschaft), jest członkiem Komisji Etyki Komunikacji Polskiej Akademii Umiejętności w Krakowie. Współpracuje także z Obserwatorium Etyki Słowa Wydziału Polonistyki UW.

Absolwentką filologii germańskiej w Olsztynie jest również dr Marta Anna Gierzyńska, była doktorantka prof. Ewy Żebrowskiej, najmłodszy pracownik badawczo-dydaktyczny kierunku, zatrudniona w 2019 r. W swojej pracy naukowej skupia się na obecności oraz na funkcji metafor pojęciowych w dyskursie fachowym. Rozprawę doktorską dotyczącą metafor w tekstach medycznych obroniła w 2015 r. na UWM w Olsztynie. W tym samym roku dysertacja ukazała się drukiem¹³. Zainteresowania badawcze Marty Gierzyńskiej dotyczą także metodyki nauczania języków obcych oraz możliwości wykorzystywania nowych mediów, narzędzi i aplikacji internetowych w kształtowaniu sprawności receptywnych i produktywnych.

Zespołem literaturoznawców i kulturoznawców kieruje dr hab. Aneta Jachimowicz, prof. UWM, również absolwentka filologii germańskiej w Olsztynie w roku 2002. Prof. Jachimowicz obroniła doktorat w 2006 r. na UW na temat *Trylogii utraty ducha* współczesnego austriackiego pisarza Roberta Menassego. W rozprawie, która ukazała się drukiem w roku 2007¹⁴, zajmowała się ponadto teoriami postmodernistycznymi i teoriami „końca historii”. Habilitowała się w 2019 r. również na UW na podstawie rozprawy dotyczącej powieści historycznych w Austrii w okresie międzywojennym¹⁵. Aneta Jachimowicz jest stypendystką DAAD i Fundacji Republiki Austriackiej, przebywała na kilkumiesięcznych stażach badawczych m.in. w Berlinie, Hamburgu i w Wiedniu. Jest redaktorką lub współredaktorką ośmiu monografií wieloautorskich, w tym dwóch poświęconym literaturze

¹³ M.A. Gierzyńska, *Konzeptuelle Metaphern in medizinischen Texten*, Olsztyn 2015.

¹⁴ A. Jachimowicz, *Das schwierige Ganze. Postmoderne und die „Trilogie der Entgeisterung“ von Robert Menasse*, Frankfurt a.M. et al. 2007.

¹⁵ Eadem, *Der historische Roman der Ersten Republik Österreich in ideologiekritischer Sicht*, Würzburg 2018.

i kulturze Austrii lat 20. i 30. XX w.¹⁶ Jeden tom zbiorowy, wydany wraz z Karstenem Dahlmannsem z UŚ, dotyczy odbioru Ameryki w niemiecko-języcznym obszarze językowym pod koniec XIX w. i na początku XX w.¹⁷ Pozostałe wydawnictwa mają charakter literaturoznawczy i kulturoznawczy. Podjęte w nich rozważania dotyczą zjawisk kulturowych i kulturotwórczych mających wpływ na literaturę. Jako cykl można traktować tomy opisujące następujące zjawiska: imaginacje końca, kulturoznawcze i literaturoznawcze implikacje początku, zwrot w literaturze i kulturze¹⁸. Aktualnie obszarem badań dr hab. Anety Jachimowicz, prof. UWM jest literatura austriacka spoza kanonu, szczególnie twórczość austriackich pisarek na przełomie wieków XIX i XX. Od 2022 r. jest redaktorką naczelną interdyscyplinarnego czasopisma naukowego „Acta Neophilologica”¹⁹, a od marca 2023 r. prodziekanką ds. kształcenia na Wydziale Humanistycznym UWM.

Od roku 1996 z germanistyką związana jest dr Alina Kuzborska, która ukończyła studia filologii germańskiej na Uniwersytecie Wileńskim na Litwie. W 1991 r. przyjechała do Polski jako stypendystka rządu polskiego, po 5-letnim stażu na UW. Pracę doktorską pt. *Universale Aufklärungskultur und regionale Ansätze im Werk von Kristijonas Donelaitis: Literarische Vorbilder und das preußisch litauische Kolorit* obroniła w 2006 r. na UW. Badania naukowe Aliny Kuzborskiej poświęcone są w głównej mierze literaturze regionalnej z obszaru byłych Prus Wschodnich (Litwy Pruskiej oraz twórczości Kristijonasa Donelaitisa). Osobną dziedzinę jej zainteresowań stanowią badania nad toposem Prusów, zwłaszcza dotyczące postaci

¹⁶ A. Jachimowicz (red.), *Gegen den Kanon – Literatur der Zwischenkriegszeit in Österreich*, Frankfurt a.M. et al. 2017; A. Jachimowicz, *Frauen erzählen Geschichte. Historische Romane österreichischer Autorinnen von der Ersten zur Zweiten Republik*, Göttingen 2022.

¹⁷ K. Dahlmanns, A. Jachimowicz, *Geliebtes, verfluchtes Amerika. Zu Antiamerikanismus und Amerikabegeisterung im deutschen Sprachraum 1888–1933*, Göttingen 2022.

¹⁸ A. Jachimowicz, A. Kuzborska, D. Steinhoff (red.), *Imaginationen des Endes*, Frankfurt a.M. 2015; A. Kuzborska, A. Jachimowicz (red.), *Anfang. Literatur- und kulturwissenschaftliche Implikationen des Anfangs*, Würzburg 2018; A. Jachimowicz, *Wende(n) in Literatur und Kultur. Aktuelle Konzeptualisierungen eines Phänomens*, Göttingen 2024.

¹⁹ Więcej o czasopiśmie w rozdziale Anety Jachimowicz w tej książce, poświęconym czasopiśmowemu na Wydziale Humanistycznym UWM w Olsztynie.

Herkusa Monte w literaturze niemieckiej, polskiej i litewskiej. Owocem dociekań z dziedziny najnowszej literatury interkulturowej z obszaru krajów niemieckojęzycznych jest m.in. seria wydawnicza „RE-MIGRACJE” (wyd. Wspólnota Kulturowa „Borussia” w Olsztynie) oraz publikacje o twórczości Artura Beckera i Vladimira Vertliba. Opublikowała ponad 40 artykułów naukowych, jest współredaktorką czterech monografii²⁰. Alina Kuzborska jest od lat związana ze stowarzyszeniem Wspólnota Kulturowa „Borussia” i Fundacją „Borussia”, jest członkiem zarządu, ponadto członkiem redakcji periodyku naukowego „Komunikaty Mazursko-Warmińskie”. W latach 2017–2022 zasiadała w zarządzie Stowarzyszenia Germanistów Europy Środkowej (Mitteleuropäischer Germanistenverband), jest członkiem Gesellschaft für Baltische Studien w Berlinie, Internationale Herder-Gesellschaft, współpracuje z Towarzystwem Naukowym „Prutenia”. Od 2022 r. uczestniczy w projekcie Litewskiego Instytutu Literatury i Folkloru w Wilnie pt. *Prūsijos Lietuvos literatura (XIX a.–XX a. pradžia): Sava neta-pusi lietuvių literatūros dalis (Literatura Litwy Pruskiej (XIX w.–pocz. XX w.): Część literatury litewskiej, która pozostała obca)*. Jest stypendystką DAAD, Instytutu Herdera w Marburgu oraz Fundacji Marion Dönhoff, organizatorką i uczestniczką spotkań międzykulturowych, tłumaczką współczesnej literatury litewskiej, m.in. Tomasa Venclovy²¹, popularyzatorką wiedzy, od 2022 r. jest członkiem polsko-niemieckiej grupy eksperckiej *Academia Masuria (Steinort/Sztynort. Miejsce historyczne i Forum Dialogu Europejskiego)*.

W 1998 r. do zespołu olsztyńskich germanistów dołączyła Barbara Sapała, która w tym samym roku ukończyła germanistykę na UW. Doktorat obroniła w 2002 r. na UG, a rozprawa dotyczyła życia i twórczości XIX-wiecznej niemieckiej pisarki i działaczki na rzecz praw kobiet Fanny Lewald. W 2005 r. Barbara Sapała przeniosła się na UMK, gdzie pracowała do 2015 r. W 2019 r. ponownie zasilili kadry olsztyńskiej germanistyki. W swojej pracy

²⁰ Oprócz już wymienionych w przypisach monografii współredagowała: G. Bia-łuński, R. Klimek, A. Kuzborska (red.), *Szkice z dziejów Barczewa*, Barczewo 2014.

²¹ T. Venclova, *Wilno – miasto w Europie*, tłum. z litewskiego A. Kuzborska, Warszawa 2006; idem, *Z dzienników podróży*, tłum. z litewskiego A. Kuzborska, Warszawa 2010.

badawczej zajmuje się głównie zagadnieniami z pogranicza literatury, kultury i pedagogiki. Zakres jej badań obejmuje tematy regionalne, dotyczące dziedzictwa kulturowego i kwestii pamięci zbiorowej. Równolegle w kręgu jej zainteresowań badawczych od lat znajdują się zagadnienia translatołologiczne oraz z obszaru kształcenia tłumaczy.

W 1998 r. pracę na filologii germańskiej w Olsztynie rozpoczęli również Radosław Supranowicz i Renata Trejnowska-Supranowicz – absolwenci filologii germańskiej na Uniwersytecie Szczecińskim. Dr Radosław Supranowicz ukończył studia w 1993 r., doktorat pt. *Verlorene Heimat. Stimmen der bundesdeutschen Presse zum Warschauer Vertrag vom 07.12.1970*, pisany pod kierunkiem prof. Mariana Holony, obronił w 2006 r. na Wydziale Humanistycznym UWM w Olsztynie. Rozprawa ukazała się drukiem w 2012 r.²² W swojej pracy naukowej zajmuje się polską i niemiecką kulturą pamięci, relacjami polsko-niemieckimi po 1945 r. oraz obrazem tychże relacji w kontekście doświadczeń XX w. Jego zainteresowania skupiają się również na dawnym i dzisiejszym postrzeganiu fenomenu małej ojczyzny Heimat, na zaangażowaniu społeczno-politycznym autorów niemieckojęzycznych i rozrachunku z przeszłością w twórczości pisarzy niemieckich.

Renata Trejnowska-Supranowicz ukończyła studia w 1998 r. i w tym samym roku została pracownikiem olsztyńskiej germanistyki. Doktorat dotyczący listów Rahel Varnhagen, niemieckiej pisarki żydowskiego pochodzenia, działającej w okresie romantyzmu, obroniła na Wydziale Humanistycznym UWM w Olsztynie w roku 2009. Rozprawa ukazała się drukiem rok później²³. W swojej pracy naukowej zajmuje się literaturą regionalną Pomorza w kontekście polityczno-społecznego zaangażowania (twórczość Roberta Eduarda Prutza), a także literaturą poświęconą tematyce mazurskiej (twórczość Erwina Kruka i Friedricha Recka-Malleczewena).

²² R. Supranowicz, *Verlorene Heimat. Stimmen der bundesdeutschen Presse zum Warschauer Vertrag 1970*, Olsztyn 2012.

²³ R. Trejnowska-Supranowicz, *Die literarische Selbstrealisierung in Rahel Varnhagens Briefen*, Olsztyn 2010.

Jej zainteresowania dotyczą również aspektów samorealizacji i poszukiwania własnej tożsamości w niemieckojęzycznej literaturze autorstwa kobiet (Monika Maron, Gisela Berger).

Niniejszy rozdział prezentuje w bardzo skrótowy sposób historię wielu przemian zachodzących na filologii germańskiej w Olsztynie w ostatnich dekadach. Informacje są wybiórcze, podkreślają natomiast rolę olsztyńskiej germanistyki w popularyzowaniu badań nad kulturą, literaturą, historią krajów niemieckojęzycznych i językiem niemieckim w Olsztynie i całym regionie. Starania wielu pracowników związanych z tą instytucją nie powinny pójść w zapomnienie, gdyż była to praca od podstaw, której przyświecała wzniosła idea stworzenia ośrodka badawczo-dydaktycznego w regionie, z językiem niemieckim jako nieodłącznym elementem przeszłości.

BIBLIOGRAFIA

Opracowania

- Białyński G., Klimek R., Kuzborska A. (red.), *Szkice z dziejów Barczewa*, Barczewo 2014.
- Dahlmanns K., Jachimowicz A. (red.), *Geliebtes, verfluchtes Amerika. Zu Antiamerikanismus und Amerikabegeisterung im deutschen Sprachraum 1888–1933*, Göttingen 2022.
- Dargiewicz A. (red.), *Anfang. Sprachwissenschaftliche Implikationen*, Würzburg 2016.
- Dargiewicz A., *Einfluss der Halbpräfixe auf die Bedeutung und die Valenz der deutschen Verben*, Wrocław–Dresden 2006.
- Dargiewicz A., *Fremde Elemente in Wortbildungen des Deutschen: Zu Hybridbildungen in der deutschen Gegenwartssprache am Beispiel einer raumgebundenen Untersuchung in der Universitäts- und Hansestadt Greifswald*, Frankfurt a.M. et al. 2013.
- Dargiewicz A., Szczęk J. (red.), *Wende? Wenden! – Linguistische Annäherungen. Teil 1*, Göttingen 2023.

- Derecka M., *Patchworkdeutsch – Sprachlich-kulturelle Interferenz in den Songtexten von Haftbefehl*, Berlin 2021.
- Fitzke H., Krause F., Kuzborska A. (red.), *Kulturlandschaften. Auf Herders Spuren zwischen Mohrungen und Königsberg*, Olsztyn 2012.
- Gierzyńska M.A., *Konzeptuelle Metaphern in medizinischen Texten*, Olsztyn 2015.
- Guz M., *Die syntaktischen Exponenten des polnischen und deutschen Substantivs*, Olsztyn 2005.
- Guz M., *Nazwiska niemieckie na Warmii u schyłku XVIII wieku*, Olsztyn 2018.
- Hundrieser G., Pott H.-G. (red.), *Geistiges Preußen – Preußischer Geist*, Deutsch-polnische Konferenz Allenstein/Olsztyn 20.–21. September 2002, Bielefeld 2003.
- Jachimowicz A. (red.), *Frauen erzählen Geschichte. Historische Romane österreichischer Autorinnen von der Ersten zur Zweiten Republik*, Göttingen 2022.
- Jachimowicz A. (red.), *Gegen den Kanon – Literatur der Zwischenkriegszeit in Österreich*, Frankfurt a.M. et al. 2017.
- Jachimowicz A., *Das schwierige Ganze. Postmoderne und die „Trilogie der Entgeisterung“ von Robert Menasse*, Frankfurt a.M. et al. 2007.
- Jachimowicz A., *Der historische Roman der Ersten Republik Österreich in ideologiekritischer Sicht*, Würzburg 2018.
- Jachimowicz A., *Wende(n) in Literatur und Kultur. Aktuelle Konzeptualisierungen eines Phänomens*, Göttingen 2024.
- Jachimowicz A., Kuzborska A., Steinhoff D. (red.), *Imaginationen des Endes*, Frankfurt a.M. et al. 2015.
- Jachimowicz A., Żurawlew T. (red.), *Geisteskultur zwischen Ästhetik und Poetik*, Würzburg 2016.
- Kuzborska A., Jachimowicz A. (red.), *Anfang. Literatur- und kulturwissenschaftliche Implikationen des Anfangs*, Würzburg 2018.
- Marx Ch., Sapała B. (red.), *Das geistige Leben in Preußen in der Zeit der Frühaufklärung*, Olsztyn 2002.

- Supranowicz R., *Verlorene Heimat. Stimmen der bundesdeutschen Presse zum Warschauer Vertrag 1970*, Olsztyn 2012.
- Targońska J., *Die Entwicklung der Kollokationskompetenz im DaF-Unterricht (am Beispiel der Substantiv-Verb-Kollokationen)*, Berlin 2021.
- Targońska J., Jakosz M. (red.), *Wendepunkte in der Fremdsprachenlehr- und lernforschung*, Göttingen 2024.
- Trejnowska-Supranowicz R., *Die literarische Selbstrealisierung in Rahel Varnhagens Briefen*, Olsztyn 2010.
- Venclova T., *Wilno – miasto w Europie*, tłum. z litewskiego A. Kuzborska, Warszawa 2006.
- Venclova T., *Z dzienników podróży*, tłum. z litewskiego A. Kuzborska, Warszawa 2010.
- Żurawlew T., Brose Th. (red.), *Die Heiligen und das Heilige. Sprachliche, literarische und kulturelle Aspekte eines Phänomens*, Berlin 2018.
- Żurawlew T., Jachimowicz A. (red.), *Spotkanie z kulturą duchową. Studia interdyscyplinarne*, Wrocław 2016.
- Żurawlew T., Leleń H. (red.), *Święci i świętość w języku, literaturze i kulturze*, Kraków 2018.

Fot. 1. Uroczystość otwarcia Katedry Filologii Germańskiej
Źródło: Archiwum filologii germańskiej

Fot. 2. Georg Dietrich i Rita Süssmuth
Źródło: Archiwum filologii germańskiej

Fot. 3. Zajęcia w pracowni komputerowej pod nadzorem mgr. Marka Szczepaniaka

Źródło: Archiwum filologii germańskiej

Fot. 4. Neofilologiczna Pracownia Komputerowa

Źródło: Archiwum filologii germańskiej

Fot. 5. Kurs językowy w Offenburgu (2001)
Źródło: Archiwum filologii germańskiej

Fot. 6. Kurs językowy w Offenburgu (2023)
Autor: Wiktoria Faderewicz

Fot. 7. Olsztyńska delegacja, m.in. prof. Andrzej Staniszewski, prof. Christopher Herrmann, mgr Marek Szczepaniak, podczas Święta Rewolucji Badeńskiej (1997)

Źródło: Archiwum filologii germańskiej

Fot. 8. Rektor UWM Ryszard Górecki wraz z Zarządem Fundacji Marii i Georga Dietrichów, pracownikami i studentami germanistyki (wieczornica, grudzień 2015)

Autor: Janusz Pająk

Fot. 9. Nagroda za najlepszą pracę licencjacką i magisterską – nagrodzeni studenci: Maciej Choromański (za pracę licencjacką) i Edyta Skrocka (za pracę magisterską) wraz z dr hab. Anną Dargiewicz, prof. UWM i dr Aliną Dorotą Jarząbek – członkinią Zarządu Fundacji Marii i Geорга Dietrichów (2015)

Źródło: Archiwum filologii germańskiej

Fot. 10. Uroczyste wręczenie stypendiów dla najlepszych studentów. Na zdjęciu laureaci oraz dr hab. Aneta Jachimowicz, prof. UWM (prodziekan ds. kształcenia), dr hab. Joanna Chłosta-Zielonka, prof. UWM (prodziekan ds. promocji i rozwoju), dr hab. Anna Dargiewicz, prof. UWM (kierownik Katedry Języka Niemieckiego), dr Barbara Sapała, dr Tomasz Żurawlew i dr Alina Dorota Jarząbek (2023)

Źródło: Archiwum filologii germańskiej

Fot. 11. Delegacja z Offenburga w Auli Dietrichów na WH. Na zdjęciu dr Wolfgang Bruder (prezes Fundacji Marii i Georga Dietrichów), Marco Stefens (burmistrz Offenburga), prof. Stephan Trahasch (rektor Wyższej Szkoły w Offenburgu), prof. Dietmar Kohler, prof. Christiane Zell, prof. Winfried Lieber, prof. dr hab. inż. Paweł Wielgosz (prorektor UWM ds. umiędzynarodowienia uczelni), dr Krzysztof Łożyński (prodziekan ds. kształcenia WH), dr Fabian Haitz, dr Alexander Burdumy, dr Alina Dorota Jarząbek, dr hab. Anna Dargiewicz, prof. UWM, dr hab. Aneta Jachimowicz, prof. UWM, dr Renata Rozbicka (prodziekan ds. studenckich WH), Agnieszka Matejko (kierownik biura ds. Współpracy Międzynarodowej UWM) (2022)

Źródło: Archiwum filologii germańskiej

Fot. 12. Prof. Wolfgang Neuber i prof. Claus Zittel podczas jubileuszowej konferencji „Anfang” (2016)

Źródło: Archiwum filologii germańskiej

Fot. 13. Artur Becker podczas promocji książki *Nóż w wodzie. Pieśń o topielcach* i spotkania autorskiego prowadzonego przez dr Alinę Kuzborską w Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej w Olsztynie (2014)
Autor: Alina Kuzborska

Fot. 14. Prof. Christopher Herrmann – pierwszy kierownik i założyciel olsztyńskiej germanistyki podczas spotkania upamiętniającego powstanie olsztyńskiej germanistyki, za nim: dr Magdalena Makowska, w głębi: dr hab. Aneta Jachimowicz, prof. UWM, dr Małgorzata Derecka, prof. Uwe Hahnkamp (2025)
Autor: Janusz Pająk

Fot. 15. Prof. Ewa Żebrowska – gościnnie – podczas konferencji „Anfang” z okazji jubileuszu 20-lecia istnienia filologii germańskiej w Olsztynie (2016)
Źródło: Archiwum filologii germańskiej

Fot. 16. Uczestnicy międzynarodowej konferencji literaturoznawczej i kulturoznawczej „Imaginacje końca”, w tym organizatorzy: Aneta Jachimowicz, Alina Kuzborska i Dirk Steinhoff (2014)
Źródło: Archiwum filologii germańskiej

Fot. 17. Organizatorzy i uczestnicy jubileuszowej konferencji „Anfang”, m.in.: dr Alina Kuzborska (pomysłodawczyni kongresu i współorganizatorka), dr Renata Rozbicka (prodziekan ds. studenckich WH), dr hab. Anna Dargiewicz, prof. UWM (kierowniczka Katedry Filologii Germańskiej), prof. Wolfgang Neuber (FU Berlin) i prof. Claus Zittel (wieloletni pracownik, obecnie przyjaciel olsztyńskiej germanistyki) (2016)

Źródło: Archiwum filologii germańskiej

Fot. 18. „Wende? Wenden!” – VI Kongres Stowarzyszenia Germanistów Europy Środkowej

Źródło: Archiwum filologii germańskiej

Fot. 19. Studenci filologii germańskiej pod Bramą Brandenburską w Berlinie (2012)

Autor: Alina Dorota Jarząbek

Fot. 20. Studenci filologii germańskiej pod budynkiem Wolnego Uniwersytetu w Berlinie (2015)

Źródło: Archiwum filologii germańskiej

Fot. 21. Studenci filologii germańskiej pod budynkiem Reichstagu w Berlinie (2021)

Źródło: Archiwum filologii germańskiej

Fot. 22. Dzień Otwarty UWM – na zdjęciu dr Tomasz Żurawlew ze studentami z koła naukowego w jubileuszowych koszulkach 20-lecia germanistyki (2016)

Źródło: Archiwum filologii germańskiej

Fot. 23. Akcja „Szlachetna paczka” – na zdjęciu dr hab. Joanna Targońska i dr Radosław Supranowicz ze studentami filologii germańskiej (2016)

Źródło: Archiwum filologii germańskiej

Fot. 24. Komitet organizacyjny podczas jarmarku bożonarodzeniowego (2022)

Źródło: Archiwum filologii germańskiej

Fot. 25. Germanistyka w swej nowej odsłonie – rok akademicki 2021/2022, zdjęcie promocyjne
Autor: Janusz Pająk

Fot. 26. Uczniowie szkoły podstawowej na warsztatach w sali wykładowej olsztyńskiej germanistyki
Źródło: Archiwum filologii germańskiej

Fot. 27. Dr Marta Gierzyńska, dr Małgorzata Derecka i student Dominik Rudziński – w roli prowadzących konkurs dla szkoły podstawowej
 Źródło: Archiwum filologii germańskiej

Fot. 28. Zespół pracowników germanistyki: dr Alina Dorota Jarząbek, dr hab. Anna Dargiewicz, prof. UWM, dr hab. Joanna Targońska, dr Marta Gierzyńska, dr hab. Aneta Jachimowicz, prof. UWM, dr Alina Kuzborska; w tle: dr hab. Marzena Guz, dr Barbara Sapała, mgr Ewa Dykty, dr Renata Trejnowska-Supranowicz, dr Radosław Supranowicz, dr Achim Seiffarth, dr Tomasz Żurawlew (2022)

Źródło: Archiwum filologii germańskiej

M A R I A   K O R Y B U T - M A R C I N I A K

<https://orcid.org/0000-0001-8196-5119>

Instytut Historii

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

*Instytut Historii i studia historyczne
w Olsztynie – zarys dziejów
i główne kierunki badawcze*

HISTORIA JEDNOSTKI (ZMIANA
NAZWY, PRZEOBRAŻENIA)

Początki studiów historycznych w Olsztynie wiążą się z datą 19 czerwca 1969 r., kiedy powołano WSN, w ramach której wprowadzono nabór na 3-letni kierunek zawodowy – filologia polska z historią. Absolwenci tego kierunku zdobywali kwalifikacje zawodowe do nauczania historii i języka polskiego. Dopiero trzy lata później, w 1972 r., w ramach WSN, powołano Zakład Historii, którego kierownikiem został doc. dr Stanisław Szostakowski – jeden z twórców olsztyńskiej historii akademickiej. Pierwsze 4-letnie studia magisterskie na kierunku historia ruszyły 1 października 1973 r. W 1974 r. WSN przekształcono w WSP, w ramach której nadal funkcjonował Zakład Historii. Jednym z trudniejszych momentów w dziejach olsztyńskiej historii była próba jej likwidacji w 1983 r., kiedy ówczesny rektor WSP doc. dr hab. Jan Sikora wystąpił o zamknięcie kierunku i wprowadzenie w jego miejsce kształcenia nauczycieli przedmiotów społeczno-politycznych. Decyzją Ministerstwa Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki wstrzymano nabór na kierunek historia i utworzono nowy kierunek studiów – nauki społeczne. W 1984 r. Rada Wydziału Humanistycznego WSP podjęła

decyzję o powołaniu nowych jednostek, związanych z kierunkami badań naukowych i obszarami kształcenia historycznego – powstały wówczas trzy jednostki: Zakład Historii Polski, Zakład Historii Powszechnej i Katedra Stosunków Międzynarodowych XX Wieku. Do kolejnej zmiany organizacyjnej doszło cztery lata później. Dzięki staraniom doc. dr. hab. Józefa Śliwińskiego (ówczesnego prorektora ds. dydaktyczno-wychowawczych) i prof. dr. hab. Tadeusza M. Gelewskiego 1 grudnia 1988 r., na mocy zarządzenia Rektora WSP, utworzono Instytut Historii (złożony z dwóch katedr, trzech zakładów i dwóch pracowni), funkcjonujący w ramach Wydziału Humanistycznego WSP. W latach 90. XX w. duże zainteresowanie profilem kształcenia historycznego przyczyniło się do uruchomienia zaocznych studiów zamiejscowych w oddziale WSP w Ostrołęce oraz powołania Podyplomowego Studium Historii i Podyplomowego Studium „Historia Cywilizacji”. Ważnym momentem w dziejach dyscypliny historia było przyznanie w 1999 r. Radzie Wydziału Humanistycznego uprawnień do nadawania stopnia doktora¹.

Zmiana nazwy jednostki, już w ramach struktury UWM, nastąpiła w lipcu 2001 r. W związku z utworzeniem nowego kierunku – stosunki międzynarodowe nazwę rozszerzono do brzmienia: Instytut Historii i Stosunków Międzynarodowych. W 2005 r. do kształcenia wyższego wprowadzono system boloński i od tego roku kierunki funkcjonujące w ramach jednostki rozpoczęły kształcenie na studiach I stopnia (licencjackich) i II stopnia (magisterskich). W 2006 r. uruchomiono również studia III stopnia (doktoranckie). W tym samym roku Centralna Komisja do Spraw Stopni i Tytułów przyznała Radzie Wydziału Humanistycznego uprawnienia do nadawania stopnia doktora habilitowanego w dyscyplinie historia².

¹I. Lewandowska, *Dzieje Instytutu w zestawieniach i tabelach*, [w:] A. Kopiczko (red.), *Instytut Historii i Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie (1969–1988–2013). Dzieje – profil badawczy – absolwenci*, Olsztyn 2013, s. 184–189; Z. Jaroszewicz-Pierśławcew, *Instytut Historii i Stosunków Międzynarodowych w Olsztynie*, „Echa Przeszłości” 2009, t. X, s. 23–26; zob. też: R. Gross, *Instytut Historii i Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie i jego studenci*, Olsztyn 2013.

²Pierwsze kolokwium habilitacyjne z historii dr. Tomasza Strzeżka miało miejsce 18 grudnia 2007 r.

Pierwsza dekada XXI w. była okresem stabilnego zainteresowania kierunkami oferowanymi przez instytut. W 2007 r. uruchomiono kierunek historia w Międzynarodowym Centrum Edukacyjnym w Braniewie – kształcenie odbywało się na studiach stacjonarnych, niestacjonarnych i podyplomowych. W ramach instytutu powstawały nowe kierunki: informacja naukowa i bibliotekoznawstwo, wojskoznawstwo oraz interdyscyplinarne studia strategiczne. Postępujący niż demograficzny, a także zmniejszenie zainteresowania młodzieży naukami humanistycznymi niewątpliwie przyczyniły się do znaczącego spadku liczby studentów. Z tego powodu wygaszono kierunek stosunki międzynarodowe³, zaś po zmianach w strukturze Wydziału Humanistycznego w 2020 r. powrócono do nazwy Instytut Historii, obowiązującej do dziś⁴.

Instytut zmieniał swoją lokalizację – powołany w 1972 r. Zakład Historii mieścił się w pokoju nieistniejącego już gmachu przy ul. Seweryna Piętnego 3. Następnie przeniesiono go do budynku przy Placu Jedności Słowiańskiej 2. W 1981 r. zakład miał siedzibę przy ul. Szrajbera 11, gdzie zostały ulokowane również inne jednostki Wydziału Humanistycznego. W roku 1997 nastąpiły kolejne przenosiny do obiektu przy ul. Obrońców Tobruku 3. Instytut Historii został przeniesiony do Kortowa w 2006 r. i do dziś mieści się przy ul. Kurta Obitza 1⁵.

DYREKTORZY I KIEROWNICY JEDNOSTKI DO 2024 R.

Pierwszym dyrektorem Instytutu Historii był dr hab. Stanisław Szostakowski, prof. WSP (1988–1994), jego zastępcą – dr Andrzej Szmyt; następnie: prof. dr hab. Józef Śliwiński (1994–1996), zastępcą – dr Norbert Kasperek. Kolejnym dyrektorem został dr hab. Tadeusz Filipkowski, prof. UWM (1996–1999), jego zastępcą – dr Zbigniew Anculewicz, a następnie

³ Rekrutację wstrzymano w roku akademickim 2019/2020; ostatni absolwenci kierunku ukończyli studia w 2022 r.

⁴ Zarządzenie nr 116/2019 Rektora UWM z 19 grudnia 2019 r. w sprawie przekształceń na Wydziale Humanistycznym, Wydziale Nauk Społecznych, Wydziale Sztuki oraz Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie.

⁵ Z. Jaroszewicz-Pieresałcew, op. cit., s. 36–37.

dr Witold Gieszczyński. Dyrektorem wywodzącym się spoza Olsztyna był prof. dr hab. Sławomir Kalembka (2000–2001), który miał dwóch zastępców: ds. naukowych – prof. dr. hab. Jana Sobczaka oraz ds. dydaktycznych i administracyjnych – dr. Andrzeja Szmyta. Następnie dyrektorem został prof. dr hab. Jan Sobczak (2001–2002), a jego zastępcami: ds. naukowych – dr hab. Bohdan Łukaszewicz, prof. UWM oraz ds. dydaktycznych i administracyjnych – dr Andrzej Szmyt, a następnie dr Norbert Kasperek. Kolejnym dyrektorem został prof. dr hab. Bohdan Ryszewski (2002–2004), jego zastępcą – dr Witold Gieszczyński, następnie dr Krzysztof Łożyński, a zastępcą ds. naukowych – dr hab. Zoja Jaroszewicz-Pieresławcew, prof. UWM. W latach 2005–2009 dyrektorem instytutu została pierwsza kobieta na tym stanowisku – dr hab. Zoja Jaroszewicz-Pieresławcew, prof. UWM, jej zastępcą – dr Krzysztof Łożyński. Kilkuletnim dyrektorem był ks. prof. dr hab. Andrzej Kopiczko (2010–2014), który miał aż trzech zastępców: dr. Krzysztofa Łożyńskiego, dr Irenę Makarczyk i dr. Tomasza Gajownika. Następnym dyrektorem został dr hab. Jan Gancewski, prof. UWM (2015–2018), a koordynatorem ds. dydaktyki – dr hab. Barbara Krysztopa-Czupryńska. Kolejną kobietą na stanowisku dyrektora Instytutu Historii była dr hab. Irena Makarczyk (1 kwietnia 2018 r. – 31 grudnia 2021 r.), a koordynatorem ds. dydaktyki – dr hab. Anna Pytasz-Kołodziejczyk, prof. UWM. Obecnie dyrektorem Instytutu Historii i przewodniczącym Rady Naukowej Dyscypliny Historia jest dr hab. Andrzej Korytko, prof. UWM (od 15 stycznia 2022 r.), a jego zastępcą – dr hab. Maria Korybut-Marciniak, prof. UWM.

STRUKTURA JEDNOSTKI – PRZEMIANY

Powołany w 1972 r. Zakład Historii funkcjonował w ramach WSN/WSP do 1984 r. Od początku października 1984 r. w miejsce Zakładu Historii powołano trzy jednostki: Zakład Historii Polski, Zakład Historii Powszechnej oraz Katedrę Stosunków Międzynarodowych XX Wieku. W skład powołanego w 1988 r. Instytutu Historii weszły następujące jednostki: Katedra Historii Powszechnej XIX i XX Wieku, Katedra Stosunków Międzynarodowych XX

Wiek, Zakład Historii Polski XIX i XX Wiek, Zakład Historii Starożytnej, Średniowiecznej i Nauk Pomocniczych, Zakład Historii Narodów ZSRR oraz Pracownia Historii Nowożytnej XVI–XVIII Wiek i Pracownia Dydaktyki i Metodologii Historii. Drobnych korekt w nazewnictwie jednostek dokonano w 1990 r. W miejsce Zakładu Historii Polski XIX i XX Wiek powstał Zakład Historii Polski Nowożytnej i Najnowszej, zaś Zakład Historii Narodów ZSRR przemianowano na Zakład Historii Krajów Europy Wschodniej. Kolejne zmiany w strukturze instytutu nastąpiły w 1993 r. Funkcjonowały wówczas: Katedra Historii Najnowszej, Zakład Historii Nowożytnej, Zakład Historii Starożytnej, Średniowiecznej i Nauk Pomocniczych Historii oraz Zakład Dydaktyki Historii. Rok później doszło do rozbudowy struktury instytutu. W 1995 r. wyodrębniły się następujące jednostki: Katedra Historii Najnowszej, Zakład Historii Starożytnej i Średniowiecznej, Zakład Historii Polski i Powszechnej XIX Wiek, Zakład Historii Europy Wschodniej, Zakład Nauk Pomocniczych i Metodologii Historii, Zakład Dydaktyki Historii, Pracownia Historii Polski i Powszechnej XVI–XVIII Wiek, Pracownia Historii Warmii i Mazur oraz Pracownia Komputerowych Technik Wspomagania Procesu Dydaktycznego. Ten podział utrzymał się do 1998 r. Wprowadzone zmiany wynikały m.in. z rozszerzenia kadry instytutu i specjalizacji badań. Wydzielono wówczas 13 jednostek strukturalnych; do istniejących dodano: Zakład Stosunków Międzynarodowych, Zakład Archiwistyki, Zakład Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej oraz Pracownię Kopernikańską. Wydzielono również Zakład Historii Starożytnej i Kultury Antycznej, Zakład Historii Średniowiecznej Polski i Zakład Historii Powszechnej Średniowiecza. Uchwałą Senatu UWM w lipcu 2001 r. powołano Instytut Historii i Stosunków Międzynarodowych – nastąpiły też zmiany w jego wewnętrznej organizacji. W 2002 r. w ramach instytutu funkcjonowało dziewięć katedr, cztery zakłady i dwie pracownie: Katedra Historii Starożytnej i Antycznej, Katedra Historii Średniowiecznej i Nauk Pomocniczych Historii, Katedra Historii Średniowiecznej Powszechnej, Katedra Historii Polski XVI–XVIII Wiek, Katedra Historii

Polski i Powszechnej XIX Wieku, Katedra Historii Powszechnej XIX–XX Wieku, Katedra Historii Najnowszej, Katedra Historii Europy Wschodniej, Katedra Archiwistyki, Zakład Dydaktyki i Metodologii Historii, Zakład Stosunków Międzynarodowych, Zakład Metod Komputerowych, Zakład Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej, Pracownia Kopernikańska oraz Pracownia Historii Warmii i Mazur.

Poważne zmiany w strukturze Instytutu Historii i Stosunków Międzynarodowych miały miejsce w 2005 r. – doszło do likwidacji katedr i zakładów, które zastąpiono pracowniami. Ich liczba została ograniczona do ośmiu: Pracownia Historii Powszechnej Starożytnej i Średniowiecznej, Pracownia Historii Średniowiecznej i Nauk Pomocniczych Historii, Pracownia Historii Nowożytnej, Pracownia Historii XIX Wieku, Pracownia Historii XX Wieku, Pracownia Archiwistyki, Edytorstwa i Informatyki Historycznej, Pracownia Stosunków Międzynarodowych, Pracownia Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej. W 2007 r. powołano Pracownię Dziejów Chrześcijaństwa i Dokumentacji Archiwalnej i taka struktura utrzymała się do 2010 r., kiedy to nastąpił powrót do wcześniejszej nomenklatury w ramach organizacji instytutu – ponownie wprowadzono podział na zakłady, ograniczając ich liczbę do siedmiu. W 2013 r. funkcjonowało osiem zakładów i dwie pracownie: Zakład Historii Starożytnej i Średniowiecznej, Zakład Historii Nowożytnej, Zakład Historii XIX Wieku, Zakład Historii XX Wieku, Zakład Archiwistyki, Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej, Zakład Historii Krajów Nadbałtyckich, Zakład Europy Wschodniej, Zakład Stosunków Międzynarodowych, Pracownia Historii Wojskowości oraz Pracownia Historii Warmii i Mazur. W związku ze zmniejszeniem się liczby pracowników instytutu, jesienią 2018 r. Rada Instytutu Historii wypracowała nowy podział strukturalny, odpowiadający zmianom w ofercie kształcenia i specjalizacji badań. Przyjęty przez nią podział na sześć zakładów (Zakład Historii Starożytnej i Średniowiecznej, Zakład Historii Nowożytnej i Archiwistyki, Zakład Historii XIX i XX Wieku, Zakład Studiów Strategicznych i Wojskoznawstwa, Zakład Stosunków Międzynarodowych i Zakład Historii Europy Wschodniej

i Krajów Nadbałtyckich) został zatwierdzony przez władze rektorskie⁶. Obok zakładów powołano nowe pracownie: Pracownię Archiwistyki i Metod Komputerowych, Pracownię Antropologii i Metodologii Historii, Pracownię Afrykanistyczną, Pracownię Historii Starożytnej i Kultury Antycznej, Pracownię Historii Gospodarczej i Kartografii, Pracownię Badań nad Komunikacją z Zarządzaniem Informacją, Pracownię nad Historią Mówioną i Dydaktyką Historii, Pracownię Edycji Źródeł Historycznych⁷.

Ten podział funkcjonował do końca 2019 r. Od 1 stycznia 2020 r., w ramach przeobrażeń organizacyjnych Wydziału Humanistycznego, zmieniono nazwę jednostki na Instytut Historii i dokonano podziału na trzy katedry: Katedrę Historii Polski, Katedrę Historii Powszechnej oraz Katedrę Wojskoznawstwa i Studiów Strategicznych – taka struktura obowiązuje do dziś. Aktualnie w Instytucie Historii funkcjonują następujące pracownie: Pracownia Antropologii i Metodologii Historii, Pracownia Archiwistyki i Metod Komputerowych, Pracownia Afrykanistyczna, Pracownia Historii Starożytnej i Kultury Antycznej, Pracownia Historii Gospodarczej i Kartografii, Pracownia Historii Warmii i Mazur, Pracownia Badań nad Historią Mówioną i Dydaktyką Historii, Pracownia Edycji Źródeł Historycznych, Pracownia Badań nad Historią PRL, Pracownia Historii Wojskowości⁸.

ROZWÓJ DYSCYPLINY

Prowadzone w instytucie prace o charakterze naukowo-badawczym, obejmujące zagadnienia z historii Polski i powszechnej, w przeważającej mierze realizowano w ramach klasycznego podziału chronologicznego na epoki, który do 2020 r. był głównym kryterium tworzenia struktury instytutu – katedr, zakładów, pracowni. Ostatni, raczej sztuczny podział na trzy

⁶ Zarządzenie nr 2/2019 Rektora UWM z 16 stycznia 2019 r. w sprawie zmian organizacyjnych na Wydziale Humanistycznym.

⁷ Wszystkie pracownie zostały pozytywnie zaopiniowane przez Radę Instytutu Historii i Stosunków Międzynarodowych na posiedzeniu 20 listopada 2018 r.

⁸ W Instytucie Historii UWM pracuje 4 profesorów, 19 doktorów habilitowanych, 5 doktorów i magister (stan na styczeń 2024 r.).

duże katedry (Historii Polski, Historii Powszechnej oraz Wojskoznawstwa i Studiów Strategicznych), niewiele mówi o profilu badawczym jego pracowników, choć nadal realizują oni prace badawcze w ramach „swoich” epok (ale nie jest to regułą). Stąd do opisu rozwoju dyscypliny zostanie wykorzystane kryterium chronologiczno-problemowe.

◆ Badania w zakresie historii starożytnej

Historia starożytna, mająca w cechu historyków stosunkowo niewielu reprezentantów (głównie z uwagi na kosztowne badania), w olsztyńskim środowisku rozwija się dość prężnie. Naukowcem, który zainicjował poważne badania na gruncie olsztyńskim, był prof. Sergiusz Szarypkin – filolog klasyczny, starożytnik, językoznawca, zatrudniony w instytucie w latach 1997–2002. W jego dociekaniach pojawiły się zagadnienia związane z szeroko rozumianą kulturą antycznej Grecji, zwłaszcza interpretacją pisma linearnego B, gramatyką porównawczą języków europejskich, mykenologią, medycyną i geografią starożytnego świata. Prof. Szarypkin był inicjatorem czasopisma naukowego – „Do-So-Mo. Fascicula Mycenologica et Classica Polona”⁹. Mimo krótkiego pobytu w Instytucie Historii, udało mu się zbudować środowisko starożytników¹⁰. Badania z zakresu starożytnego Rzymu podejmował dr Ryszard Sajkowski. Wokół jego zainteresowań znalazły się zagadnienia kulturowo-polityczne Rzymu pierwszych cesarzy – m.in. kult cesarski Tyberiusza i Augusta oraz sądownictwo cesarza i senatu w I w. n.e. Dr hab. Miron Wolny, prof. UWM, uczeń Sergiusza Szarypkina, w swoich dociekaniach badawczych skupił się na rekonstrukcji funkcjonowania państwa kartagińskiego oraz królestw hellenistycznych. Prof. Wolny podejmuje również zagadnienia związane z otoczeniem uczonych, filozofów i artystów skupionych wokół dworu Antygona II Gonatasa, historią nauki (głównie medycyny), jak również kwestie recepcji antyku w kulturze europejskiej i światowej. Spod jego pióra wyszły monografie: *Hannibal*

⁹ Czasopismo początkowo było wydawane w Olsztynie, później w Piotrkowie Trybunalskim. Łącznie ukazało się 9 numerów.

¹⁰ M. Wolny, *Sergiusz Szarypkin (1941–2020) – uczoney, badacz antyku*, „Echa Przeszłości” 2021, t. XXII/2, s. 389–395.

w Italii 218–217 p.n.e. *Studia nad uwarunkowaniami początkowych sukcesów kartagińskich* (2007); *Studia nad statusem i kompetencjami dowódców kartagińskich w okresie przewagi Barkidów [237–201 p.n.e.]* (2013); *Studia nad statusem i kompetencjami dowódców kartagińskich w okresie przewagi Barkidów (237–201 p.n.e.)* (2016, wyd. 2). W ostatnim czasie ukazała się monografia, której współautorami są prof. Wolny i Grzegorz Supady „Hannibal” *Christiana Dietricha Grabbego. Konteksty historyczne i historyczno-literackie* (2022). Zagadnienia wpływów rzymskich na ziemiach pruskich (I–XII w.) podjął dr hab. Mirosław Hoffmann. Jego zainteresowania badawcze skupiły się głównie na archeologii południowo-wschodniej strefy nadbałtyckiej i Pomorza, tzw. epok metali (VII w. p.n.e. – XIII w.). Jest autorem m.in. monografii *Kultura i osadnictwo południowo-wschodniej strefy nadbałtyckiej w I tysiącleciu p.n.e.* (2000). W ostatnim czasie Mirosław Hoffmann zajmuje się naukowo zagadnieniami związanymi z rozwojem archeologii w Prusach Wschodnich.

♦ Badania w zakresie historii średniowiecza

Zagadnienia z zakresu badań wieków średnich były podejmowane przez olsztyńskich historyków od końca lat 80. XX w. Do prekursorów badań należy prof. Józef Śliwiński¹¹, który zajmował się problematyką cystersów w średniowiecznej Polsce, badaniami ostatnich Piastów, początkami miast w Polsce (Lubawa, Ruciane-Nida) i dziejami Wielkiego Księstwa Litewskiego, zwłaszcza kwestiami gospodarczymi Podlasia i Grodzieńszczyzny (XV–XVI w.). Ten ostatni temat badawczy był rozwijany przez jego uczniów – dr hab. Annę Pytasz-Kołodziejczyk, prof. UWM oraz dr. Krzysztofa Łożyńskiego. Prof. Pytasz-Kołodziejczyk jest autorką monografii *Przemiany społeczno-gospodarcze na Podlasiu w XV–XVI wieku* (2012) oraz *Zasoby wodne w dobrach wielkksiążęcych zachodniej Grodzieńszczyzny w XVI wieku. Administracja i eksploatacja* (2017). Środowisko olsztyńskich mediewistów podejmowało również problematykę krzyżacką. Dr hab. Jan Gancewski,

¹¹Szerzej: A. Kołodziejczyk, *Jubileusz Profesora Józefa Piotra Śliwińskiego*, „Echa Przeszłości” 2013, t. XIV, s. 203–205.

prof. UWM zajmował się potencjałem gospodarczym zamków krzyżackich; dr hab. Marek Radoch badał relacje książąt mazowieckich z państwem krzyżackim, a obecnie koncentruje się na zagadnieniach życia codziennego w państwie zakonnym, m.in. krzyżackiej kuchni. Do istotnych nurtów badań podejmowanych przez olsztyńskich historyków rozwijanych w pierwszych dekadach XX w. należy zaliczyć studia nad osadnictwem na ziemiach pruskich. Badania były realizowane przez prof. dr. hab. Grzegorza Białuńskiego (1967–2018)¹², autora monografii *Przemiany społeczno-ludnościowe południowo-wschodnich obszarów Prus Krzyżackich i Książęcych (do 1568 roku)* (2001) i *Kolonizacja Wielkiej Puszczy (do 1568 roku – starostwa piskie, ełckie, straduńskie, zelkowskie i węgoborskie (węgorzewskie)* (2002), oraz dr. hab. Kazimierza Grążawskiego, prof. UWM¹³, który zajmował się głównie rozwojem osadnictwa na pograniczu polsko-pruskim w wiekach VIII–XIII, autora książki *Ziemia lubawska na pograniczu słowiańsko-pruskim w VIII–XIII wieku. Studium nad rozwojem osadnictwa* (2009). Do badaczek historii powszechnej wczesnego średniowiecza (i późnego antyku) należy dr Małgorzata Chudzikowska-Wołoszyn. Wśród jej zainteresowań badawczych znajdują się łacińskie źródła do historii Franków, piśmiennictwo karolińskie, recepcja antyku w literaturze karolińskiej, a także średniowieczna literatura parenetyczna. Jest autorką rozprawy *Spór o tradycję patrystyczną w Księgach Karolińskich. Studium historyczno-filologiczne* (2011).

◆ Badania w zakresie historii nowożytnej

Charakterystykę wiodących nurtów badawczych historyków eksplorujących stulecia od XVI do XVIII należy rozpocząć od studiów dr. Tadeusza Taźbierskiego – pierwszego kierownika Pracowni Historii Nowożytnej WSP w Olsztynie. Dominującym zagadnieniem jego pracy badawczej były stosunki polsko-angielskie w dobie nowożytnej. Wyniki podsumowujące

¹² Zob. S. Achremczyk, *Słowo o Grzegorzu Białuńskim historyku i prorektorze, życzliwym człowieku*, „Echa Przeszłości” 2019, t. XX/2, s. 483–486; J.M. Łapo, B. Radzicki, J. Sekta (red.), *Grzegorz Białuński we wspomnieniach*, Olsztyn–Giżycko 2019.

¹³ Dr hab. Kazimierz Grążawski, ze względów zdrowotnych, odszedł z Instytutu Historii w 2022 r. Jego ostatnią publikacją jest książka *Życie codzienne miast zakonu krzyżackiego w Prusach*, Olsztyn 2022.

wieloletnie studia ogłosił w pracy *Związki Polski z Anglią od schyłku XIV do połowy XVII wieku. Studium z dziejów polityki dynastycznej* (1994). Ten nurt badawczy, należący do rzadziej uprawianej historii powszechnej, z inspiracji prof. Edwarda Mierzwy, został rozwinięty przez dr hab. Barbarę Krysztopę-Czupryńską, która wyniki swoich dociekań ogłosiła w monografii *Rzeczpospolita w oczach dyplomatów brytyjskich w pierwszej połowie XVIII wieku* (2013). Dr hab. Andrzej Korytko, prof. UWM, także uczeń prof. Mierzwy, mimo pierwotnych zainteresowań historią powszechną, ostatecznie skupił się na zagadnieniach związanych z funkcjonowaniem sejmu i senatu w I połowie XVII w. Efektem jego badań jest praca *„Na których opiera się Rzeczpospolita”*. *Senatorowie koronni za Władysława IV Wazy* (2015). Dr hab. Sławomir Augusiewicz, prof. UWM skoncentrował się na badaniach działań militarnych w Prusach Książęcych w latach 1656–1657 oraz na wojskowości brandenbursko-pruskiej. Spod jego pióra wyszła m.in. monografia *Przebudowa wojska pruskiego w latach 1655–1660. U źródeł wczesnonowożytnej armii* (2014). W ostatnich latach podjął też nowe wątki, odbiegające od historii wojskowości, m.in. badania genealogiczne nad szlachtą ruską w Wielkim Księstwie Litewskim. Sławomir Augusiewicz aktualnie realizuje projekt Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki, którego efektem będzie krytyczna edycja listów Bogusława Radziwiłła do elektora brandenburskiego Fryderyka Wilhelma. Wojnami polsko-moskiewskimi w I połowie XVII w. zajmował się dr Piotr Florek (1967–2017), pracujący w Instytucie Historii i Stosunków Międzynarodowych w latach 2002–2011¹⁴. W środowisku olsztyńskich nowożytników nie zabrakło badaczy dziejów regionalnych. Ks. prof. Alojzy Szorc (1935–2010), związany z Instytutem Historii w latach 1995–2001 i 2003–2009, był historykiem Warmii okresu pod rządami Rzeczpospolitej i autorem licznych syntez, m.in.: *Dzieje Warmii 1454–1660 – stan badań i postulaty badawcze* (1999). Miał ogromne zasługi jako edytor źródeł – zebrał i opracował korespondencję kardynała Stanisława Hozjusza¹⁵.

¹⁴Zob. N. Kasperek, *Piotr Florek (1967–2017)*, „Echa Przeszłości” 2018, t. XIX, s. 261–262.

¹⁵S. Achremczyk, *Książdz profesor Alojzy Szorc (1935–2010)*, „Komunikaty Mazursko-Warmińskie” 2010, nr 4, s. 541–546.

Prof. dr hab. Stanisław Achremczyk podejmował tematy dotyczące dziejów Warmii, Prus Królewskich i Książęcych oraz Rzeczypospolitej – głównie w okresie rządów Wettinów. Wśród jego licznych publikacji znajdują się m.in. monografie: *Życie sejmikowe Prus Królewskich w latach 1647–1772* (1999), *Ignacy Krasicki. Nie tylko poeta* (2001), dwutomowa *Historia Warmii i Mazur* (2010–2011). Spod jego pióra wyszły też dzieje miast regionu – Olsztyna, Iławy, Ornety, Ełku. Warmia doby nowożytnej znalazła się w centrum zainteresowań badawczych dr hab. Ireny Makarczyk, która koncentrowała się przede wszystkim na kulturze duchowej i biografistyce hierarchów kościelnych. Ważne miejsce w jej dorobku naukowym zajmuje książka *Warmia w okresie rządów biskupa Mikołaja Szyszkowskiego (1633–1643)* (2017). Kultura religijna na Warmii w epoce nowożytnej, z dużym naciskiem na etnografię historyczną, znalazła się w centrum zainteresowań naukowych dr hab. Janusza Hochleitnera (1966–2018)¹⁶, autora m.in. prac *Religijność potrydencka na Warmii 1551–1655* (2001) i *Warmińskie łosierey. Studium lokalnego pielgrzymowania* (2013). Ważne miejsce w jego dorobku stanowiły kult świętych oraz mała architektura sakralna. Pośród badaczek dziejów nowożytnej kultury piśmienniczej należy umieścić dr hab. Zoję Jaroszewicz-Pieresławcew – niestrudzoną poszukiwaczkę poloników cyrylickich. Wyniki swoich poszukiwań zawarła w rozprawach *Starowiercy w Polsce i ich księgi* (1995), *Druki cyrylickie z oficyn Wielkiego Księstwa Litewskiego w XVI–XVIII* (2003). Jest współautorką *Katalogu inkunabułów Biblioteki Wyższego Seminarium Duchownego Metropolii Warmińskiej „Hosianum” w Olsztynie* (2007).

♦ Badania w zakresie XIX w.

Najbardziej utytułowanym historykiem podejmującym badania dziejów XIX stulecia, który związał się z Instytutem Historii w Olsztynie w latach 1993–2002, był prof. Sławomir Kalembka (1936–2009)¹⁷. Należał

¹⁶ Zob. T. Gliniecki, *Wspomnienie dr hab. Janusz Hochleitner*, „Komunikaty Mazursko-Warmińskie” 2019, nr 1, s. 173–174.

¹⁷ Szerzej: L. Kuk, *Profesor Sławomir Kalembka (1936–2009)*, „Zapiski Historyczne” 2021, t. LXXVII, z. 1, s. 119–139.

do największych autorytetów w dziedzinie historii Polski i powszechnej XIX stulecia, zwłaszcza historii myśli politycznej i Wielkiej Emigracji. W jego naukowym dorobku znalazło się blisko 500 prac, a wiele monografii zalicza się współcześnie do klasyki polskiej historiografii. Jego uczniem, trwale związanym z olsztyńską historią akademicką, jest prof. Norbert Kasparek, jeden z najbardziej znanych i cenionych historyków powstania listopadowego (zwłaszcza schyłkowego okresu), autor licznych monografii i wydawnictw źródłowych, m.in.: *Powstańczy epilog. Żołnierze listopadowi w dniach klęski i internowania 1831–1832* (2001)¹⁸, *Polnische Aufständische in Ost- und Westpreußen (1831–1833)* (2012), *Ostatnie chwile powstania listopadowego. Brodnica 1831* (2009), *Dni przełomu powstania listopadowego. Bitwa pod Ostrołęką (26 maja 1831)* (2012). Jego badania ogniskują się wokół polskiej myśli politycznej i niepodległościowej w dobie niewoli narodowej, obejmują historię wojskowości, problematykę pamięci historycznej oraz edytorstwo źródeł. W ostatnim czasie pośród licznych zainteresowań prof. Kasparcka pojawiła się problematyka powstania listopadowego i represji popowstaniowych na Litwie. Zagadnienia z historii wojskowości epoki nowoczesnej podejmował, niepracujący już w instytucie, dr hab. Tomasz Strzeżek, prof. UWM, autor cenionych monografii: *Kawaleria Królestwa Polskiego w powstaniu listopadowym – mobilizacja i podstawy funkcjonowania w wojnie* (2010), *Polska ofensywa wiosenna w 1831 roku. Zaprzepaszczona szansa powstania listopadowego* (2011), *Bitwa o Warszawę 6–7 września 1831* (2015). Wśród historyków zajmujących się wiekiem XIX w olsztyńskim środowisku uniwersyteckim dużym zainteresowaniem cieszą się Kresy Wschodnie. Możliwości eksploracji wschodnich archiwów i bibliotek otworzyły nowe przestrzenie poszukiwań źródłowych. Olsztyńscy historycy najchętniej prowadzili kwerendy w Wilnie, Grodnie, Mińsku, we Lwowie i w Krzemieńcu. Ziemie litewsko-białoruskie doby powstania styczniowego znalazły się w kręgu zainteresowań prof. Stanisława Łańca, pracownika instytutu w latach

¹⁸ W 2002 r. publikacja otrzymała Nagrodę im. Jerzego Skowronka za najlepszą książkę poświęconą historii XIX w.

1984–2004¹⁹. Problematyka społeczno-oświatowa na obszarze Kresów przyciągnęła uwagę dr. hab. Andrzeja Szmyta, prof. UWM, który początkowo zajmował się wychodźstwem politycznym Wielkiej Emigracji. Jest on autorem biografii Józefa Wysockiego²⁰ i rozprawy *Gimnazjum i Liceum w Krzemieńcu w systemie oświaty Wileńskiego Okręgu Naukowego w latach 1805–1833* (2009). Niewątpliwie największe zasługi na polu badań dziejów Ziem Zabrzanych w XIX w. i na początku XX w. ma prof. dr hab. Roman Jurkowski. Wśród jego zainteresowań badawczych znalazło się ziemiaństwo na Kresach w dobie postyczeniowej (zarówno w pryzmacie społeczno-gospodarczym, jak i politycznym), stosunki polsko-rosyjskie w XIX w., udział Polaków w życiu parlamentarnym Imperium Rosyjskiego. Wśród najważniejszych prac prof. Jurkowskiego należy wymienić: *Ziemiaństwo polskie Kresów Północno-Wschodnich 1864–1904* (2001)²¹, *Sukcesy i porażki. Ziemiaństwo polskie Ziem Zabrzanych w wyborach do Dumy Państwowej i Rady Państwa 1906–1913* (2009), *Kowieński marszałek, grodzieński gubernator. Kresowe początki kariery politycznej Piotra Stołyppina (1889–1900)* (2015). Ponadto prof. dr hab. Roman Jurkowski podejmuje się edycji materiałów źródłowych: *Zanim przyszła „Pożoga”. Dokumenty i materiały do działalności polityczno-społecznej Polaków na Podolu w latach 1905–1910* (2011), *Umysł miał jasny i serce miłujące. Edward Woyniłłowicz w dokumentach i materiałach* (2021). Kresy północno-wschodnie są również przestrzenią zainteresowań dr hab. Marii Korybut-Marciniak, prof. UWM, podejmującej zagadnienia społeczno-kulturowe (pomoc społeczna, medycyna, oświata, pozycja społeczna urzędników guberni północno-zachodnich, kobiety na Kresach). Od 2004 r. eksploruje litewskie, a także białoruskie archiwa

¹⁹ Stanisław Łaniec był autorem ponad 30 szkiców, m.in.: *Partyzanci Kresów północno-wschodnich w powstaniu styczniowym (ziemie białoruskie)*, Toruń 1996; *Zygmunt Sierakowski (1826–1863)*, Olsztyn 1999; *Powstanie styczniowe na Litwie*, Olsztyn 2000; *Litwa i Białoruś w dobie konspiracji i powstania zbrojnego (1861–1864)*, Olsztyn 2002; *Rządy powstańcze Konstantego Kalinowskiego na Litwie i Białorusi. Szkic do dziejów powstania styczniowego (1863–1864)*, Olsztyn 2006.

²⁰ A. Szmyt, *Generał Józef Wysocki (1809–1873)*, Olsztyn 2001.

²¹ Za tę publikację w 2009 r. autor otrzymał nagrodę „Przeglądu Wschodniego” za najlepszą książkę o tematyce wschodnioeuropejskiej.

i biblioteki, czego efektem są monografie: *Dobroczynne Wilno. Pomoc ubogim i potrzebującym w Wilnie w I połowie XIX wieku* (2012), *Światy i międzyświaty Artura Dolińskiego. Rekonstrukcja biograficzna carskiego urzędnika* (2019). Badania prof. dr. hab. Grzegorza Jasińskiego koncentrują się na historii regionu, zwłaszcza historii Mazurów i kościoła ewangelickiego w wiekach XIX i XX. Ponadto w obszarze jego zainteresowań badawczych znajdują się zagadnienia związane z mentalnością, oświatą, kształtowaniem świadomości społecznej, historią prasy. Obok badań regionalnych interesuje się również dziejami Niemiec i Pomorza. Spod jego pióra wyszły m.in. monografie: *Mazurzy w drugiej połowie XIX wieku: kształtowanie się świadomości narodowej* (1994), *Kościół ewangelicki na Mazurach w XIX wieku (1817–1914)* (2003). W 2014 r. opracował *Słownik duchownych ewangelickich na Mazurach w XIX wieku*. Istotną wartość w dorobku prof. Jasińskiego stanowią wydawnictwa źródłowe (XIX i XX w.). Dziejami Warmii, Mazur, Prus Wschodnich oraz Pomorza w XIX w. zajmował się również prof. dr hab. Janusz Jasiński – autor ponad 700 publikacji, który w Instytucie Historii pracował w latach 1996–1998²².

◆ Badania w zakresie historii najnowszej

Zakres problemowy podejmowany przez olsztyńskich badaczy historii najnowszej przedstawia się szeroko i obejmuje historię Polski, historię powszechną oraz historię regionalną. Jedną z ważniejszych postaci, która odcisnęła piętno na badaniach regionalnych, był prof. dr hab. Bohdan Łukaszewicz (1945–2017)²³ – znawca historii powojennej, regionalnej prasy, badacz represji powojennych na Warmii i Mazurach. Spod jego pióra wyszły m.in. publikacje: *Prasa informacyjno-polityczna Warmii i Mazur 1945–1975. Szkice do monografii* (1982), *Polskie Stronnictwo Ludowe na Warmii i Mazurach w latach 1945–1947* (1991), *Wojskowy Sąd Rejonowy w Olsztynie 1946–1955* (2000), *Życiorysy. Ukraińcy z operacji „Wisła” represjonowani na*

²²J. Sobczak, *Jubileusz Profesora Janusza Franciszka Jasińskiego*, „Echa Przeszłości” 2004, t. V, s. 489–496.

²³Zob. N. Kasperek, M. Strzyżewska, R. Tomkiewicz, *Prof. dr hab. Bohdan Łukaszewicz (1945–2017)*, „Echa Przeszłości” 2018, t. XIX, s. 273–279.

Warmii i Mazurach 1947–1956 (2009), *Życiorysy. Represjonowani na Warmii i Mazurach w latach stalinizmu 1945–1956. Materiały biograficzne* (2013). Prof. Łukaszewicz opublikował też faktograficzny zapis najnowszej historii Olsztyna: *Olsztyn 1945–2005. Raptularz miejski* (2006). Dokonał wielu edycji źródłowych, m.in. dotyczących początków UWM w Olsztynie: *U źródeł uniwersytetu. Materiały i dokumenty do powstania Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego* (1999). Dzieje społeczno-polityczne PRL, ze szczególnym uwzględnieniem powojennej historii Warmii i Mazur, są domeną dociekań badawczych dr. hab. Witolda Gieszczyńskiego, prof. UWM. Jest on autorem monografii: *Od narodzin „Solidarności” do Trzeciej Rzeczypospolitej. Przemiany społeczno-polityczne w województwie olsztyńskim [1980–1989]* (2011), której anglojęzyczna wersja została wydana w 2016 r.²⁴, *„Dla dobra Kościoła, Ojczyzny i bliźniego”: Klub Inteligencji Katolickiej – Warmiński Klub Katolików w Olsztynie (1980–2015)* (2015). Jest też redaktorem opracowań zbiorowych oraz wydawcą źródeł: *Echa Grudnia 1970 w województwie olsztyńskim w dokumentach organów bezpieczeństwa* (2020). Dr hab. Karol Sacewicz prezentuje szerokie zainteresowania badawcze, które obejmują następujące obszary: ruch komunistyczny i antykomunistyczny II RP, dzieje polityczne i militarne Polskiego Państwa Podziemnego, historię prasy II RP i historię Polskiego Państwa Podziemnego, kształtowanie życia politycznego na Warmii i Mazurach po 1945, konflikty zbrojne (m.in. wojna w Wietnamie). Wśród jego publikacji zwartych należy wymienić: *Centralna prasa Polski Podziemnej wobec komunistów polskich (1939–1945)* (2009) oraz edycje źródłowe: *Polska Partia Socjalistyczna wobec Komunistycznej Partii Robotniczej Polski/Komunistycznej Partii Polski. Wypisy z prasy i dokumentów* (2014), *Przeciw socjalistom: Komunistyczna Partia Robotnicza Polski/Komunistyczna Partia Polski wobec Polskiej Partii Socjalistycznej: wypisy z prasy i dokumentów (1918–1938)* (2021). Dr hab. Radosław Gross, prof. UWM podejmuje zagadnienia społeczno-gospodarcze PRL z naciskiem na badania regionalne. W ostatnich publikacjach skupił uwagę na

²⁴W. Gieszczyński, *„Solidarity” and the fall of the communist rule in Warmia and Mazury (1980–1989)*, Olsztyn 2016.

różnych aspektach życia mieszkańców Warmii i Mazur po 1945 r. Spod jego pióra wyszły monografie: *Powszechna Organizacja „Służba Polsce” w województwie olsztyńskim w latach 1948–1955* (2011), *Przemiany gospodarcze wsi na Warmii i Mazurach w latach 1945–1956* (2019). W roku 2022, z okazji jubileuszu 550. urodzin Mikołaja Kopernika, wraz z Ryszardem Tomkiewiczem opublikował książkę *Obchody pięćsetnej rocznicy urodzin Mikołaja Kopernika w województwie olsztyńskim w 1973 roku. Dzieje XX w., zwłaszcza okresu I i II wojny światowej, stanowią obszar badawczy dr. hab. Tomasza Gajownika, który skupił uwagę na historii państw bałtyckich, polskim wywiadzie wojskowym w latach 1918–1945 oraz historii III Rzeszy i niemieckiej okupacji ziem polskich. Wyniki swoich badań ogłosił w monografiach: *Tajny front niewypowiedzianej wojny. Działalność polskiego wywiadu wojskowego na Litwie w latach 1921–1939* (2010), *Działalność informacyjna attachés wojskowych II Rzeczypospolitej w krajach bałtyckich. Siły zbrojne Finlandii, Estonii i Łotwy w okresie międzywojennym* (2019). Pracujący w Instytucie Historii w latach 2001–2022 prof. dr hab. Henryk Stroński w swoich badaniach koncentrował się na przedstawieniu roli i osiągnięć Polaków mieszkających na Wschodzie w różnych dziedzinach życia, w tym w gospodarce, nauce i w kulturze. W jego dorobku znalazły się wyniki badań nad społecznością polską na dzisiejszych ziemiach ukraińskich, dotyczące m.in. represji w dwudziestoleciu międzywojennym w USRR. W ostatnich latach zgłębiał historię sowietyzacji polskiego rejonu narodowościowego we wschodniej części Wołynia, czego efektem jest monografia *Marchlewszczyzna 1925–1935. Polski rejon narodowościowy na sowieckiej Ukrainie* (2023). Dr hab. Bara Ndiaye, zatrudniony w instytucie od 2002 r., zajmuje się problematyką współczesnej Afryki, bada relacje francusko-afrykańskie, podejmuje zagadnienia dotyczące miejsca Afryki we współczesnym świecie. Jest autorem monografii: *„Françafrique”. Stosunki francusko-afrykańskie – wczoraj i dziś* (2010), *Współczesna Afryka Subsaharyjska. Wybrane zagadnienia* (2011), *Problematyka afrykańska w mediach francuskich na przykładzie dziennika „Le Monde” (1990–2010)* (2012). Dr Paweł Letko swoje zainteresowania naukowe koncentruje na działalności polskich związków*

kombatanckich na arenie międzynarodowej w okresie międzywojennym, polityce zagranicznej Federacji Rosyjskiej, współczesnych konfliktach międzynarodowych. Sięga również po zagadnienia regionalne. Opublikował m.in. *W służbie II Rzeczypospolitej. Działalność kombatanatów polskich na forum międzynarodowym* (2011). Ważnym obszarem badawczym Instytutu Historii jest historia wojskowości XX w. Duże zasługi w tej dziedzinie położyli dr hab. Dariusz Radziwiłłowicz, prof. UWM²⁵ i dr hab. Wiesław Bolesław Łach, prof. UWM. Dariusz Radziwiłłowicz specjalizował się w dziejach polskich formacji zbrojnych okresu I wojny światowej. W głównym nurcie jego zainteresowań znalazły się dzieje Błękitnej Armii gen. Hallera oraz historia polskich organizacji wojskowych i formacji zbrojnych we wschodniej Rosji, na Syberii i na Dalekim Wschodzie w latach 1918–1920. W swojej refleksji naukowej sporo miejsca poświęcił tradycji grunwaldzkiej w świadomości społecznej Polaków w wiekach XIX i XX. W bogatym dorobku naukowym najważniejsze miejsce zajmują monografie: *Francusko-polskie tradycje orężne. W 100 rocznicę utworzenia Błękitnej Armii* (2001), *Tradycja grunwaldzka w świadomości politycznej społeczeństwa polskiego w latach 1910–1945* (2003), *Polskie formacje zbrojne we wschodniej Rosji oraz na Syberii i Dalekim Wschodzie w latach 1918–1920* (2009). Dr hab. Wiesław B. Łach, prof. UWM w centrum swoich zainteresowań naukowych stawia północny obszar Polski w systemie obronnym państwa w dwudziestoleciu międzywojennym. Wśród jego publikacji należy wyróżnić: *Polska północna w systemie obronnym kraju w latach 1918–1926* (2010), „Bunt” Żeligowskiego. *Kulisy przyłączenia Wileńszczyzny do Polski 1920–1922* (2014). W ostatnim czasie poświęcił się studiom nad rolę Wojska Polskiego w tworzeniu nowej rzeczywistości na Warmii i Mazurach po II wojnie światowej. System ochrony granic państwa polskiego na przestrzeni XX w. jest domeną dr hab. Haliny Łach – autorki monografii: *Działalność oświatowo-wychowawcza i kulturalna Korpusu Ochrony Pogranicza w latach 1924–1939* (2011), *System ochrony polskiej granicy państwowej w latach 1989–2004* (2014), *Przemiany systemu ochrony polskiej granicy państwowej w latach 1989–1991* (2021).

²⁵ Pracownik Instytutu Historii w latach 2001–2023.

Do młodego pokolenia historyków wojskowości należy dr Grzegorz Kała, skupiający się na zagadnieniach związanych z rolą wojska polskiego na gruncie politycznym i społecznym w II RP. W 2021 r. ukazała się jego monografia: *Sen o potędze. Plany i działalność polityczna Edwarda Śmigłego-Rydza w latach 1935–1939*.

Badania części pracowników Instytutu nie można zakwalifikować, posługując się kryterium epokowym. Ks. prof. dr hab. Andrzej Kopiczko zajmuje się historią Kościoła w szerokich ramach chronologicznych. W licznych publikacjach zwartych i artykułach podejmuje tematykę dziejów duchowieństwa katolickiego na Warmii, administracji diecezji warmińskiej (od 1525 r. po czasy współczesne), wzajemnych relacji państwa i Kościoła po II wojnie światowej, uwarunkowań działalności duszpasterskiej wobec kościelnych instytucji i duchowieństwa, mniejszości narodowych i wyznaniowych, stosunków polsko-niemieckich, historii archiwów. Spod jego pióra wyszły liczne opracowania dziejów diecezji, kościołów i sanktuariów na Warmii, m.in. *Krosno koło Ornety. Dzieje i mieszkańcy* (2020), *Międzylesie. Miejscowość, sanktuarium i mieszkańcy* (2023). Do najcenniejszych dzieł należy zaliczyć ośmiotomowy cykl publikacji dotyczący duchowieństwa katolickiego w diecezji warmińskiej w latach 1825–1992²⁶.

W kręgu zainteresowań badawczych dr hab. Izabeli Lewandowskiej, prof. UWM można wyróżnić najważniejsze nurty: dydaktykę historii oraz dziedzictwo kulturowe Warmii i Mazur (historię regionalną). Prof. Lewandowska zajmuje się też turystyką historyczną oraz historią mówioną. Prowadziła badania nad świadomością historyczną mieszkańców Warmii i Mazur,

²⁶ A. Kopiczko, *Duchowieństwo katolickie diecezji warmińskiej w latach 1525–1821*. Cz. 1: *Rozprawy i materiały*, Olsztyn 2000; idem, *Duchowieństwo katolickie diecezji warmińskiej w latach 1525–1821*. Cz. 2: *Słownik*, Olsztyn 2000; idem, *Katalog duchowieństwa katolickiego w diecezji warmińskiej (do 1945 roku)*, Olsztyn 2003; idem, *Duchowieństwo katolickie diecezji warmińskiej w latach 1821–1945*. Cz. 1: *Studium prozopograficzne*, Olsztyn 2004; idem, *Duchowieństwo katolickie diecezji warmińskiej w latach 1821–1945*. Cz. 2: *Słownik*, Olsztyn 2003; idem, *Katalog duchowieństwa katolickiego diecezji warmińskiej (1945–1992)*, Olsztyn 2006; idem, *Duchowieństwo katolickie diecezji warmińskiej w latach 1945–1992*. Cz. 1: *Studium prozopograficzne*, Olsztyn 2009; idem, *Duchowieństwo katolickie diecezji warmińskiej w latach 1945–1992*. Cz. 2: *Słownik*, Olsztyn 2007.

podjmowała zagadnienia związane z dziejami szkolnictwa w regionie, kulturą Warmii, edukacją historyczną. Jest autorką wielu publikacji (naukowych i popularnonaukowych) w tym kilkunastu monografii, dotyczących głównie historii kultury i dziedzictwa kulturowego regionu. W jej dorobku znajdują się również podręczniki do historii regionalnej i przewodniki historyczno-kulturowe. Wśród publikacji zwartych ukazały się m.in.: *Historyczna świadomość regionalna. Z badań nad młodzieżą licealną Warmii i Mazur* (2003), *Trudne dziedzictwo ziemi. Warmia i Mazury 1945–1989* (2012). W ostatnich latach prof. Lewandowska w swoich badaniach otwiera historię na inne dyscypliny, szczególnie przyrodnicze, propagując historię środowiskową i łączenie dziedzictwa kulturowego z dziedzictwem naturalnym²⁷.

Dr hab. Krzysztof Narojczyk, prof. UWM zajmuje się „historią cyfrową” – metodami komputerowymi, wizualizacją historii i wykorzystaniem technologii informatycznych w badaniach historycznych. Jego domeną jest tworzenie interaktywnych baz danych historyczno-demograficznych, konstruowanie wizualizacji czasu i przestrzeni historycznej oraz cyfrowa edycja materiałów źródłowych. Jest beneficjentem projektów grantowych Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki – projekty dotyczyły tworzenia nowoczesnych baz danych geoprzestrzennych, statystycznych i demograficznych. Jest autorem monografii *Żegluga i handel bałtycki w świetle Tabel Cła Sundzkiego (1557–1783). Studium źródłoznawcze* (2007).

Dr hab. Jacek Kowalewski, prof. UWM swoje zainteresowania badawcze koncentruje na zagadnieniach antropologii historii, antropologicznej teorii kultury, metodologii historii i historii historiografii. Jest autorem monografii *Kreacje przeszłości. Szkice z antropologii historii* (2012) i współautorem pracy *Praktykowanie pamięci. Olsztynianie – rekonesans antropologiczny* (2014).

---

²⁷ Zob. np. I. Lewandowska, *Nadleśnictwo Jedwabno. Historia i walory przyrodniczo-kulturowe*, Olsztyn 2019; I. Lewandowska, S. Szkamruk, *Otton Alfons (Otokar) Rudke 1902–1993. Początki powojennego leśnictwa, łowiectwa i bobrownictwa na Warmii*, Olsztyn 2015; I. Lewandowska, *Koło Łowieckie „Leśnik” w Starych Jabłonkach (1951–2016). Historia i rola w ochronie środowiska przyrodniczego. Monografia z okazji jubileuszu 65-lecia Koła*, Olsztyn 2016; eadem, *Walory przyrodniczo-kulturowe i inżynieria krajobrazu przy założeniach pałacowo-parkowych na Warmii i Mazurach*, Olsztyn 2018.

Wśród badaczy, którzy wywarli wpływ na kierunek badań prowadzonych w Instytucie Historii, należy wymienić: prof. dr. hab. Andrzeja Skrzypka²⁸ – specjalistę w zakresie stosunków polsko-radzieckich, polskiej polityki wschodniej i historii dyplomacji, od 1990 r. kierownika Katedry Stosunków Międzynarodowych XX Wieku, w latach 1993–1996 prorektora olsztyńskiej WSP, który wskazywał olsztyńskim naukowcom nowy kierunek badawczy – dzieje państw nadbałtyckich; prof. dr. hab. Jana Sobczaka, pracującego w instytucie w latach 1993–2002, znakomitego znawcę „rosyjskich ścieżek Klio”, który zorientował badania na obszar Europy Wschodniej²⁹, oraz prof. dr. hab. Bohdana Ryszewskiego³⁰, który w 1998 r. od podstaw zorganizował Zakład Archiwistyki i zainicjował badania z zakresu archiwistyki, dziejów archiwów prywatnych, komputeryzacji archiwów. Uczennica profesora Ryszewskiego – dr Anna Żeglińska, kontynuowała dzieło mistrza, zgłębiając archiwa rodowe rodów wschodniopruskich oraz problematykę archiwizacji cyfrowej.

²⁸ N. Kasperek, W. Gieszczyński, R. Gross, *Prof. dr hab. Andrzej Skrzypek (1944–2023)*, „Echa Przeszłości” 2023, t. XXIV/1, s. 283–286.

²⁹ Prof. Jan Sobczak (1932–2013) pełnił funkcję zastępcy dyrektora i dyrektora w instytucie, był wieloletnim kierownikiem Zakładu (później Katedry) Historii Europy Wschodniej. Był autorem 600 publikacji naukowych, w tym 20 książek, m.in.: *Cesarz Mikołaj II, cz. 1: Młodość; cz. 2: Na tronie* (1998) – monografia zdobyła wiele nagród i wyróżnień; *O Rosji nieco inaczej – szkice i eseje z dziejów politycznych Rosji XVIII–XX w.* (2001). Szerzej: P.P. Wieczorkiewicz, *Jan Sobczak – historyk i dydaktyk*, [w:] R. Jurkowski, N. Kasperek (red.), *Dawna a nowa Rosja (z doświadczeń transformacji ustrojowej)*. *Studia ofiarowane Profesorowi Janowi Sobczakowi w siedemdziesiątą rocznicę urodzin*, Warszawa 2002, s. 17–25; M. Jabłonowski, *Słowo o Profesorze Janie Sobczaku*, „Echa Przeszłości” 2014, t. XV, s. 365–369.

³⁰ Prof. Bohdan Ryszewski był założycielem i kierownikiem Zakładu (Katedry) Archiwistyki w latach 1998–2005 oraz dyrektorem instytutu w latach 2002–2004. Wykształcił grono uczniów, prowadząc seminarium magisterskie i doktorskie. Zob. W. Chorążyczewski, K. Syta, *Profesor Bohdan Ryszewski. W 70. rocznicę urodzin*, „Archiwista Polski” 2004, nr 3(35), s. 9–16; M. Świgoń, *Profesor Bohdan Stanisław Ryszewski – o życiu, pracy i promowaniu prac doktorskich*, [w:] M. Świgoń (red.), *Historia, archiwistyka, informacja naukowa. Prace dedykowane Profesorowi Bohdanowi Ryszewskiemu*, Olsztyn 2009; A. Żeglińska, *Profesor Bohdan Ryszewski – jubileuszowe refleksje uczniów o Mistrzu*, [w:] M. Świgoń (red.), op. cit., s. 21–29; Z. Jaroszewicz-Pierśławcew, *Profesor Bohdan Ryszewski – dyrektor Instytutu Historii i Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie*, [w:] M. Świgoń (red.), op. cit., s. 31–33; W. Chorążyczewski, *Profesorowi Bohdanowi Ryszewskiemu w 85 rocznicę urodzin*, „Archiwa – Kancelarie – Zbiory” 2019, nr 12, s. 9–10.

Duża rozpiętość problematyki badawczej, różnorodność podejścia metodologicznego reprezentantów poszczególnych epok i ich koncepcji naukowych stworzyła potrzebę powołania platformy, służącej dyskusji. Na tym polu ważną inicjatywą reprezentantów dyscypliny historia są Otwarte Naukowe Spotkania Pracowników Instytutu Historii, zainicjowane przez dr hab. Izabelę Lewandowską, prof. UWM w 2018 r., odbywające się cyklicznie (co dwa miesiące). Ich celem jest prezentacja działalności naukowej pracowników Instytutu Historii, a szczególnie najnowszych wyników badań. Spotkania służą budowaniu relacji naukowych w środowisku historyków i pobudzają do konstruktywnego dyskursu³¹. Dyskusja naukowa prowadzona jest również w mniejszych, specjalistycznych zespołach – na seminariach naukowych poszczególnych pracowni³².

Pracownicy instytutu biorą udział w licznych krajowych i międzynarodowych konferencjach i sympozjach naukowych a także, zwłaszcza w ostatnim czasie, wykazują dużą aktywność stażową. Ostatnio staże naukowe i naukowo-dydaktyczne realizowali: dr hab. Izabela Lewandowska, prof. UWM (Centrum Kultury Prus Wschodnich w Ellingen w Bawarii, Krajowe Muzeum Prus Wschodnich w Lüneburgu w Dolnej Saksonii, 2019), dr hab. Miron Wolny, prof. UWM (Rzym – Sapienza Università di Roma, 2022; Ateny – Deutsches Archäologisches Institut Athen, 2023), dr hab. Bara Ndiaye (Senegal, 2022), dr hab. Tomasz Gajownik (Kraków – UJ, 2022); dr hab. Halina Łach (Warszawa – Archiwum Akt Nowych, 2022).

Instytut Historii jest także organizatorem i współorganizatorem konferencji i sympozjów naukowych. Warto wymienić cykliczne konferencje, które ugruntowały swoją obecność i są rozpoznawalne w szerokich kręgach reprezentantów dyscypliny (oraz dyscyplin pokrewnych), a ich efektem są doceniane serie wydawnicze. Należą do nich:

---

³¹ *Otwarte Naukowe Spotkania Pracowników Instytutu Historii. Idea i spis wykładów*, <http://wh.uwm.edu.pl/instytut-historii/otwarte-naukowe-spotkania-pracownikow-instytutu-historii> (dostęp: 25.01.2024).

³² Cyklicznie są organizowane seminaria w Pracowni Antropologii i Metodologii Historii i Pracowni Historii Starożytnej i Kultury Antycznej.

- „Między irredentą a kolaboracją: postawy społeczeństwa polskiego w latach niewoli” – cykl konferencji zainspirowany przez prof. Sławomira Kalembkę ma najdłuższą tradycję (pierwsza sesja odbyła się w 1997 r.). Łącznie zorganizowano 7 konferencji, których wyniki opublikowano w 7 tomach serii³³;
- „Życie prywatne Polaków w XIX wieku” – cykl konferencji organizowanych od 2012 r. (do 2024 r. było 12 spotkań). Współorganizatorem cyklu jest Instytut Historii UŁ. Pokłosem konferencji jest jedenastotomowa seria wydawnicza „Życie prywatne Polaków w XIX wieku”³⁴;
- „Dni Afryki” to cykl konferencji naukowych będących platformą szeroko rozumianej debaty wokół tematyki afrykanistycznej

³³S. Kalembka, N. Kasparek (red.), *Między irredentą a kolaboracją. Ugoda, lojalizm i legalizm. Postawy społeczeństwa polskiego wobec zaborów*, Olsztyn 1999; S. Kalembka, N. Kasparek (red.), *Między irredentą a kolaboracją. Polacy w czas zaborów wobec obcych władz i systemów politycznych*, Olsztyn 2001; N. Kasparek, A. Szmyt (red.), *Między irredentą a kolaboracją. Postawy społeczeństwa polskiego wobec zaborów. W kręgu nauki i sztuki*, Olsztyn 2009; N. Kasparek, M. Klempert (red.), *Między irredentą a kolaboracją. Ugoda, lojalizm i legalizm. „Dusza urzędnika” – zewnętrzna akceptacja i wewnętrzna niezgoda?*, Olsztyn 2015; A. Szmyt (red.), *Między irredentą a kolaboracją. Ugoda, lojalizm, legalizm. „Dusza urzędnika” – ludzie i ich kariery*, Olsztyn 2015; M. Klempert (red.), *Między irredentą a kolaboracją. Od targowicy po „Kataryniarzy”*, Olsztyn 2017.

³⁴M. Korybut-Marciniak, M. Zbrzeźniak (red.), *Życie prywatne Polaków w XIX wieku*, Olsztyn 2013; M. Korybut-Marciniak, M. Zbrzeźniak (red.), *Życie prywatne Polaków w XIX wieku. „Portret kobiety”. Polki w realiach epoki*, t. 1, Łódź–Olsztyn 2014; J. Kita, M. Sikorska-Kowalska (red.), *Życie prywatne Polaków w XIX wieku. „Portret kobiety”. Polki w realiach epoki*, t. 2, Łódź–Olsztyn 2014; J. Kita, M. Korybut-Marciniak, M. Klempert (red.), *Życie prywatne Polaków w XIX wieku. „Portret kobiety”. Polki w realiach epoki*, t. 3, Łódź–Olsztyn 2014; J. Kita, M. Korybut-Marciniak (red.), *Życie prywatne Polaków w XIX wieku. „Świat dziecka”*, t. 5, Łódź–Olsztyn 2016; J. Kita, M. Korybut-Marciniak (red.), *Życie prywatne Polaków w XIX wieku. „Moda i styl życia”*, t. 6, Łódź–Olsztyn 2017; J. Kita, M. Korybut-Marciniak (red.), *Życie prywatne Polaków w XIX wieku. Prywatne światy zamknięte w listach*, t. 7, Łódź–Olsztyn 2018; J. Kita, M. Korybut-Marciniak (red.), *Życie prywatne Polaków w XIX wieku. O mężczyźnie (nie) zwyczajnie*, t. 8, Łódź–Olsztyn 2019; J. Kita, M. Korybut-Marciniak (red.), *Życie prywatne Polaków w XIX wieku. Kariera w optyce prywatności*, t. 9, Łódź–Olsztyn 2020; J. Kita, M. Korybut-Marciniak (red.), *Życie prywatne Polaków w XIX wieku. Marginesy*, t. 10, Łódź–Olsztyn 2021; J. Kita, M. Korybut-Marciniak (red.), *Życie prywatne Polaków w XIX wieku. W zwierciadle rzeczy*, t. 11, Łódź–Olsztyn 2022.

i interdyscyplinarnego dyskursu naukowego polskich i zagranicznych specjalistów różnych dziedzin naukowych zajmujących się Afryką. Spotkania naukowe są połączone z imprezami kulturalnymi i warsztatami w zakresie edukacji międzykulturowej. Dni Afryki są organizowane przez dr. hab. Barę Ndiaye od 2010 r. Wyniki ustaleń konferencyjnych są publikowane w serii „Olsztyńskie Studia Afrykanistyczne”³⁵.

Do najważniejszych wydarzeń naukowych organizowanych przez Instytut Historii należą Powszechny Zjazd Historyków Polskich oraz Światowy Kongres Kopernikański. Zarząd Główny Polskiego Towarzystwa Historycznego powierzył olsztyńskim historykom organizację XVIII Powszechnego Zjazdu Historyków Polskich w 2009 r. Było to największe wyróżnienie i jednocześnie wyzwanie dla środowiska akademickiego. Obrady pod hasłem „Powrót do źródeł” miały miejsce dniach 16–19 września 2009 r., a w zjeździe wzięło udział ponad 1500 uczestników³⁶. Największe zasługi w jego organizację położył prof. dr hab. Norbert Kasperek – ówczesny dziekan Wydziału Humanistycznego i przewodniczący Komitetu Organizacyjnego. Duży wkład miał także dr hab. Andrzej Korytko, prof. UWM – prezes Oddziału Polskiego Towarzystwa Historycznego w Olsztynie.

W 2023 r. Instytut Historii zaangażował się w obchody 550. rocznicy urodzin Mikołaja Kopernika. Pracownicy instytutu zorganizowali liczne spotkania naukowe promujące postać i dzieło wielkiego astronoma. Z okazji tego jubileuszu opublikowano szereg monografii i artykułów. Z udziałem pracowników Instytutu zorganizowano kongres naukowy „Mikołaj Kopernika a Warmia”. Największym naukowym wydarzeniem roku Mikołaja Kopernika był Światowy Kongres Kopernikański, w którego organizację zaangażował się Instytut Historii. Kongres miał formułę kroczącą – odbywał się w polskich ośrodkach

³⁵ Aktualnie ukazało się 7 tomów.

³⁶ J. Gancewski, N. Kasperek, A. Korytko (red.), *Powrót do źródeł: pamiętnik XVIII Powszechnego Zjazdu Historyków Polskich w Olsztynie 16–19 września 2009 roku*, Olsztyn 2010.

naukowych najmocniej związanych z Kopernikiem: w UMK, UJ oraz w UWM. Obrady miały miejsce kolejno: w Toruniu, Krakowie, Olsztynie i znów w Toruniu. Olsztyńska część kongresu była poświęcona biografii Kopernika, jego życiu i działalności na Warmii oraz kwestiom muzealno-konserwatorskim³⁷. Centrum Konferencyjno-Szkoleniowe UWM gościło ponad 250 uczestników (wygłoszono 35 referatów, przedstawiono 5 posterów, a w dyskusjach wzięło aktywny udział ponad 50 badaczy z Polski, Słowenii, USA i z Włoch)³⁸. Na czele komitetu organizacyjnego olsztyńskiej części kongresu stał dr hab. Andrzej Korytko, prof. UWM.

Historycy skupieni w Instytucie Historii wykazują się aktywnością w organizacji życia naukowego UWM, uczestnicząc w pracach Senatu UWM, Uczelnianej Rady Doskonałości Naukowej, Szkoły Doktorskiej, Kolegium Wydawniczego oraz innych zespołów i kolegiów ogólnouniwersyteckich. Pełnili funkcje prorektorów uczelni – prof. dr hab. Stanisław Achremczyk był prorektorem ds. studiów doktoranckich i podyplomowych w latach 1999–2003 oraz prorektorem ds. promocji uczelni w latach 2003–2006; prof. dr hab. Grzegorz Białyński pełnił funkcję prorektora ds. kadr w latach 2012–2016. Ponadto prof. dr hab. Norebert Kasperek był dziekanem Wydziału Humanistycznego w latach 2005–2012, a dr hab. Andrzej Szmyt, prof. UWM piastował tę funkcję w latach 2012–2022. Wśród prodziekanów należy wymienić: dr. hab. Andrzeja Korytko (prodziekan ds. studiów niestacjonarnych), dr. Krzysztofa Łożyńskiego (prodziekan ds. kształcenia) i dr hab. Izabelę Lewandowską (prodziekan ds. studenckich). Pracownicy Instytutu

³⁷ Obrady podzielono na sekcje biograficzną, muzealno-konserwatorską, doktorancką/posterową, w ramach których odbyły się dwie sesje plenarne oraz osiem paneli: 1) Kopernik na Warmii. Życie i działalność publiczna; 2) Odkrycie grobu Mikołaja Kopernika – fakt medialny czy fakt naukowy?; 3) Mikołaj Kopernik jako archiwista, sekretarz i zarządca dóbr; 4) Kopernik na Warmii. Życie i działalność publiczna; 5) Different faces of Nicolaus Copernicus (On the creation of Copernican monographs); 6) Mikołaj Kopernik w Lidzbarku Warmińskim – młodość i praca; 7) Mikołaj Kopernik jako prawnik; 8) Różne oblicza Mikołaja Kopernika.

³⁸ Więcej na temat wydarzeń związanych z olsztyńską częścią Światowego Kongresu Kopernikańskiego zob. <https://rokkopernika.uwm.edu.pl/> (dostęp: 25.01.2024).

Historii wykazują zaangażowanie w działalność organizacyjną zarówno na gruncie lokalnym, krajowym, jak i międzynarodowym. Zasiadają w radach naukowych i komitetach redakcyjnych prestiżowych czasopism naukowych, pełnią funkcje w różnych organizacjach – są: członkami Komitetu Nauk Historycznych i Komitetu Nauk Humanistycznych PAN, członkami i pełnią funkcje kierownicze Polskiego Towarzystwa Historycznego, przewodniczą: Komitetowi Głównemu Olimpiady Historycznej, Komitetowi Głównemu Olimpiady Historii Polski dla Polonii i Polaków za Granicą, Radzie Naukowej Ośrodka Badań Historii Wojskowej przy Muzeum Wojska Polskiego w Białymstoku; są członkami i uczestniczą w pracach m.in.: Stowarzyszenia Archiwistów Polskich, Stowarzyszenia Archiwistów Kościelnych, Stowarzyszenia Naukowego Archeologów Polskich, Stowarzyszenia Historyków Wojskowości, Towarzystwa Naukowego im. Wojciecha Kętrzyńskiego, Towarzystwa Naukowego „Pruthenia”, Polskiego Towarzystwa Historii Mówionej, Polskiego Towarzystwa Filologicznego, Polskiego Towarzystwa Geopolitycznego, Międzynarodowego Towarzystwa Organizacji Wiedzy, Polskiego Towarzystwa Badań nad Wiekiem Osiemnastym, Polskiego Towarzystwa Afrykanistycznego, Historischer Verein für Ermland, Historische Kommission für ost- und westpreußische Landesforschung, Historischer Verein für Ermland in Münster, European Society for Environmental History, International Society for Knowledge Organization, Association for History and Computing. Instytut Historii współpracuje z kilkudziesięcioma instytucjami, wśród których na wyróżnienie, ze względu na intensywność współpracy, zasługują: Polskie Towarzystwo Historyczne, Instytut Północny im. Wojciecha Kętrzyńskiego w Olsztynie, Archiwum Państwowe w Olsztynie, Instytut Historii i Archiwistyki UMK, Instytut Historii UŁ, Muzeum Zamkowe w Malborku, Muzeum Historyczne w Elku, Muzeum Warmii i Mazur w Olsztynie, Muzeum Bitwy pod Grunwaldem.

Środowisko olsztyńskich historyków jest zaangażowane w organizację olimpiad historycznych. W Instytucie Historii rokrocznie odbywają się eliminacje Okręgowej Olimpiady Historycznej dla szkół ponadpodstawowych

(przewodniczącym olimpiady w Olsztynie jest dr hab. Sławomir Augustowicz, prof. UWM, sekretarzem – dr hab. Izabela Lewandowska, prof. UWM), a pracownicy instytutu koordynują prace i zasiadają w jury Ogólnopolskiej Olimpiady Historycznej na etapie centralnym (przewodniczącym Komitetu Głównego Olimpiady Historycznej jest dr hab. Andrzej Korytko, prof. UWM, sekretarzem – dr hab. Barbara Krysztopa-Czupryńska)³⁹. Instytut organizuje również Olimpiadę Historyczną Juniorów – dla szkół podstawowych (przewodniczącym Komitetu Okręgowego w Olsztynie jest dr hab. Sławomir Augustowicz, prof. UWM, sekretarzem – dr Elżbieta Klimus). Ponadto historycy olsztyńscy są członkami jury Olimpiady Historii Polski dla Polonii i Polaków za Granicą, teleturnieju „Giganci Historii” w TVP Historia oraz Wojewódzkiego Konkursu Wiedzy o Kresach Wschodnich II RP.

Pracownicy wykazują aktywność w aplikowaniu o granty zewnętrzne finansowane z różnych programów, m.in. Narodowego Centrum Nauki i Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki. Do najważniejszych osiągnięć na tym polu w ostatnich latach należy zaliczyć sfinansowane projekty:

- „Pruzzeland [Ziemie pruskie]. Porównawcza analiza regionalnych konstrukcji tożsamości w podręcznikach szkolnych Niemiec, Polski, Litwy i Rosji”, nr projektu: 565/1/N-DFG/09/2010/0, realizacja w latach 2010–2013; kierownik projektu: dr hab. Izabela Lewandowska, prof. UWM; finansowanie: Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego;
- „Związki kultur pamięci w dawnych Prusach Wschodnich po 1945 r. Analiza porównawcza na przykładzie Olsztyna i Kłajpedy”, nr projektu: 12H 11 0005 80, realizacja w latach 2012–2014; kierownik projektu: dr hab. Krzysztof Narojczyk, prof. UWM; finansowanie: Narodowy Program Rozwoju Humanistyki – moduł Dziedzictwo;
- „Polacy z ziem litewsko-białoruskich w administracji cywilnej Cesarstwa Rosyjskiego w XIX wieku”, nr projektu: 371771, realizacja

³⁹ <http://liceum.olimpiadahistoryczna.pl/> (dostęp: 26.01.2024).

w latach 2017–2018; kierownik projektu: dr hab. Maria Korybut-Marciniak, prof. UWM; finansowanie: Narodowe Centrum Nauki – program Miniatura;

- „Listy Bogusława Radziwiłła do elektora brandenburskiego Fryderyka Wilhelma z lat 1657–1669”, nr projektu: 11H 18 0165 86, realizacja w latach 2018–2024; kierownik projektu: dr hab. Sławomir Augustewicz, prof. UWM; finansowanie: Narodowy Program Rozwoju Humanistyki – moduł Dziedzictwo;
- „Atlas statystyczno-demograficzny Królestwa Polskiego”, nr umowy 0410/NPRH7/H11/86/2018, realizacja w latach 2018–2024; kierownik projektu: dr hab. Krzysztof Narojczyk, prof. UWM; finansowanie: Narodowy Program Rozwoju Humanistyki – moduł Dziedzictwo;
- „Przygotowanie i przeprowadzenie Światowego Kongresu Kopernikańskiego w 2023 roku – olsztyńska część Kongresu”, zadanie celowe, nr umowy: MEiN/2022/DPI/94; realizacja w latach 2022–2023; kierownik projektu: dr hab. Andrzej Korytko, prof. UWM; finansowanie: Ministerstwo Edukacji i Nauki;
- X konferencja naukowa „Życie prywatne Polaków w XIX wieku. Śmiech, humor, satyra”, umowa nr DNK/SP/546834/2022, realizacja w latach 2022–2023; kierownik projektu: dr hab. Maria Korybut-Marciniak, prof. UWM; finansowanie: Ministerstwo Edukacji i Nauki, program „Doskonała Nauka”;
- „Szlak Kopernikowski jako dziedzictwo Warmii – mobilny przewodnik w rzeczywistości rozszerzonej”, umowa nr NdS-II/SP/0404/2023/01, realizacja w latach 2022–2023; kierownik projektu: dr hab. Andrzej Korytko, prof. UWM; finansowanie: Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, program „Nauka dla Społeczeństwa”;

- „Powstanie listopadowe – przebieg i następstwa na nowo odczytane. Krytyczna edycja źródeł”, umowa nr NPRH/DN/SP/0076/2023/12, realizacja w latach 2024–2028; kierownik projektu: prof. dr hab. Norbert Kasperek; finansowanie: Narodowy Program Rozwoju Humanistyki – moduł Dziedzictwo narodowe.

Istotne miejsce w działalności instytutu zajmuje dydaktyka. Pierwszą kierowniczką Zakładu Dydaktyki Historii była dr hab. Małgorzata Szostakowska, prof. WSP/UWM. Badawczo zajmowała się historią regionu – przygotowała biografię Emilii Sukertowej-Biedrawiny (doktorat) oraz opracowała działalność konsulatów polskich w Prusach Wschodnich (habilitacja)⁴⁰. Prowadziła seminarium magisterskie z dydaktyki historii, a absolwenci, których przygotowywała do obrony, są dzisiaj zasłużonymi nauczycielami, dyrektorami szkół i metodykami. Drugą osobą niezwykle aktywną na polu kształcenia przyszłych nauczycieli historii była dr Maria Bieniek (magistrantka M. Szostakowskiej), która pracowała w Instytucie Historii w latach 1992–2019. Doktorat obroniła z tematyki środków dydaktycznych stosowanych w XIX w., natomiast później napisała podręcznik akademicki do dydaktyki historii⁴¹. Obecnie koordynatorem dydaktyki historii jest dr hab. Izabela Lewandowska, prof. UWM, która napisała kilkadziesiąt artykułów naukowych i popularyzatorskich z zakresu edukacji historycznej, nowych i aktywizujących metod nauczania, wykorzystania Internetu na lekcjach historii i innych.

Zmniejszająca się (począwszy od I dekady XXI w.) liczba studentów zmobilizowała pracowników do szukania sposobów na przyciągnięcie młodzieży na studia historyczne i tworzenie obok kierunku historia dodatkowej oferty kształcenia. W Instytucie Historii powoływano nowe kierunki: stosunki

⁴⁰ M. Szostakowska, *Emilia Sukertowa-Biedrawina 1887–1970. Zarys biograficzny*, Olsztyn 1978; eadem, *Konsulaty polskie w Prusach Wschodnich w latach 1920–1939*, Olsztyn 1990.

⁴¹ M. Bieniek, *Obudowa dydaktyczna polskich podręczników historii 1795–1914*, Olsztyn 2001; eadem, *Dydaktyka historii. Wybrane zagadnienia*, Olsztyn 2007 [dodruk 2009].

międzynarodowe, zarządzanie informacją naukową, wojskoznawstwo. Na etapie planów pozostały kierunki animacja pamięci społecznej oraz analiza strategiczna i wargaming. Aktualnie w ofercie dydaktycznej znajdują się następujące kierunki: historia – studia I stopnia w dwóch zakresach specjalnościowych: nauczanie historii i wiedzy o społeczeństwie oraz ogólnohistoryczna; historia – studia II stopnia w dwóch zakresach specjalnościowych: nauczanie historii i wiedzy o społeczeństwie oraz archiwistyka i zarządzanie dokumentacją współczesną; interdyscyplinarne studia strategiczne – studia II stopnia.

Spółeczność studencka jest zaangażowana w życie instytutu, chętnie uczestniczy w wolontariacie podczas organizacji konferencji i kongresów. Swoje zainteresowania naukowe pogłębia, działając aktywnie w studenckich kołach zainteresowań. Aktualnie studenci mają do wyboru sześć kół: Naukowe Koło Studentów Historii UWM (opiekun dr hab. Anna Pytasz-Kołodziejczyk, prof. UWM), Naukowe Koło Symulacji i Gier Strategicznych (opiekun dr Grzegorz Kała), Studenckie Naukowe Koło Historyków Starożytności (opiekun dr hab. Miron Wolny, prof. UWM), Studenckie Koło Afrykanistyczne (opiekun dr hab. Bara Ndiaye), Naukowe Koło Historyków Wojskowości (opiekun dr hab. Wiesław B. Łach, prof. UWM) i Koło Naukowe Studenckiej Współpracy Zagranicznej (opiekun dr hab. Halina Łach). Studenci zrzeszeni w kołach naukowych uczestniczą w krajowych i międzynarodowych inicjatywach studenckich (konferencje, warsztaty, seminaria, kongresy, obozy), włączają się w przygotowanie konferencji naukowych organizowanych przez instytut, angażują się w działalność popularyzatorską, wielu z nich pogłębia wiedzę i kompetencje w celu podjęcia studiów III stopnia i z powodzeniem realizuje prace doktorskie. Rokrocznie organizowane są też objazdy naukowe, które pozwalają studentom na praktyczne zdobywanie wiedzy historycznej.

Tabela 1. Nauczyciele akademicy i pracownicy administracyjni
zatrudnieni w Instytucie Historii w latach 1969–2024

Lp.	Tytuł naukowy/ stopień naukowy	Nazwisko i imię	Lata zatrudnienia
1	prof. dr hab.	Achremczyk Stanisław	1993–2021
2	dr hab.	Anculewicz Zbigniew	1995–2005
3	mgr	Anielska Małgorzata	2006–2020
4	dr	Augusiewicz Sławomir	od 1998
5	dr	Bagiński Józef	1974–1995
6	mgr	Bartnikowska Małgorzata	2008–2011
7	prof. dr hab.	Białyński Grzegorz	2004–2014
8	dr	Bieniek Maria	1992–2019
9	dr	Bonowska Magdalena	2004–2007
10	dr hab.	Borawska Teresa	1998–2002
11	dr	Breński Wiesław	2008–2017
12	dr	Brzeczowski Tadeusz	1974–1985
13	dr	Chudzikowska- -Wołoszyn Małgorzata	od 2008
14	mgr	Ciesielski Wojciech	1976–1983
15	prof. dr hab.	Cimek Henryk	1997–2000
16	dr hab.	Czarkowski Ryszard	2002–2008
17	mgr	Dębiński Dariusz	1978–1979
18	mgr	Dobrzańska Joanna	2011–2019
19	mgr	Filipkowski Marian	1999–2001
20	dr	Florek Piotr	2002–2011
21	dr	Fras Zbigniew	1977–1984
22	prof. dr hab.	Gajewski Stanisław	1988–2010
23	dr	Gajownik Tomasz	od 2000
24	dr hab.	Gancewski Jan	1998–2021
25	prof.	Gelewski Tadeusz Maria	1974–1996
26	mgr	Gełdon Krystyna	1977–1985
27	mgr	Gieszczynska Renata	1998–1999
28	dr hab.	Gieszczynski Witold	od 1993
29	dr	Górnicki Adam	2006–2014
30	dr hab.	Grążawski Kazimierz	2008–2022
31	dr	Gross Radosław	od 2008
32	dr hab.	Gzella Grażyna	1997–2003
33	dr hab.	Hochleitner Janusz	1996–2018
34	dr	Hoffmann Mirosław Janusz	od 2000
35	dr	Holiczenko Aleksander	2003–2014

36	prof. dr hab.	Jabłonowski Marek	1989–1996
37	mgr	Jachimiak Lech	1989–1990
38	mgr	Jagłowska Maria	2001–2004
39	dr hab.	Jaroszewicz- -Pierślawcew Zoja	1979–2018
40	prof. dr hab.	Jasiński Grzegorz	od 2002
41	prof. dr hab.	Jasiński Janusz	1996–1998
42	prof. dr hab.	Jundziłł Juliusz	1988–1991
43	prof. dr hab.	Jurkowski Roman	od 2001
44	dr	Kalembka Urszula	1988–1998; 2000–2001
45	prof. dr hab.	Kalembka Sławomir	1993–2001
46	dr	Kała Grzegorz	od 2020
47	prof. dr hab.	Kamiński Marek Kazimierz	2002–2008
48	prof. dr hab.	Kasperek Norbert	od 1992
49	dr hab.	Kazimierski Zygmunt	2008–2011
50	prof.	Kisielewski Tadeusz	1993–1996
51	dr	Klimus Elżbieta	od 2022
52	prof. dr hab.	Kopiczko Andrzej	od 2005
53	dr hab., prof. UWM	Korybut-Marciniak Maria	od 2004
54	dr hab., prof. UWM	Korytko Andrzej	od 1995
55	mgr	Korytko Iwona	1997–2007
56	prof. dr hab.	Koseski Adam	1993–1996
57	dr	Kotłowski Grzegorz	2001–2007
58	dr hab., prof. UWM	Kowalewski Jacek	od 2003
59	mgr	Kowalski Jarosław	1992–1993
60	prof. dr hab.	Kowalski Włodzimierz Tadeusz	1983–1990
61	dr hab.	Krysztopa-Czupryńska Barbara	od 1996
62	mgr	Lasota Danuta	1981–2006
63	dr	Letko Paweł	od 1995
64	dr hab., prof. UWM	Lewandowska Izabela	od 1996
65	dr hab.	Łach Halina	od 2003
66	dr hab., prof. UWM	Łach Wiesław Bolesław	od 1997
67	dr hab.	Łaniec Stanisław	1984–2004
68	dr hab.	Łatak Kazimierz	2000–2009
69	dr	Łożyński Krzysztof	od 1994
70	prof. dr hab.	Łukaszewicz Bohdan	1973–1977; 1999–2017
71	dr hab.	Łysiak Wojciech	2004–2009
72	dr hab.	Makarczyk Irena	2002–2022
73	dr	Marchwiński Roman	1972–1976

cd. tabeli 1

74	prof. dr hab.	Mejor Mieczysław	2002–2004
75	prof. dr hab.	Mierzwa Edward	1990–2000
76	mgr	Milewski Paweł	1998–2006
77	prof. dr hab.	Misiuk Andrzej	1997–1998
78	mgr	Nałęcz Cezary	1985–1993; 1999–2007
79	dr hab., prof. UWM	Narajczyk Krzysztof	od 1982
80	dr hab.	Ndiaye Bara	od 2000
81	dr	Oleksiuk Adam	2008–2019
82	dr	Pereszczako Irena	1994–2012
83	mgr	Piątkowska Joanna	1996–1999
84	dr	Pietnoczka Paweł	2010–2020
85	dr	Pokojski Edmund	1970–1976
86	dr	Poppek Edmund	1988–1990
87	dr hab.	Prašmantaitė Aldona	2003–2008
88	mgr	Przeradzki Jerzy	1974–1977
89	dr hab., prof. UWM	Pytasz-Kołodziejczyk Anna	od 1995
90	dr hab.	Radoch Marek	od 1989
91	dr hab., prof. UWM	Radziwiłłowicz Dariusz	2001–2023
92	dr	Rietz Henryk	1998–2008
93	mgr	Rozłucki Janusz	1977–1978
94	mgr	Rusowicz Artur	od 1985
95	prof. dr hab.	Ryszewski Bohdan	1997–2005
96	dr hab.	Sacewicz Karol	od 2007
97	dr	Sajkowski Ryszard	1990–2017
98	prof. dr hab.	Szarytkin Sergiusz	1997–2002
99	dr	Sidorkiewicz Krzysztof	2008–2018
100	prof. dr hab.	Skrzypek Andrzej	1990–1996
101	prof. dr hab.	Sobczak Jan	1993–2002
102	mgr	Socka Izabela	od 1995
103	mgr	Socki Jerzy	1995–2005
104	dr	Stankiewicz Wojciech	2006–2014
105	dr inż.	Stańczak Katarzyna	od 2019
106	prof. dr hab.	Stroński Henryk	2001–2023
107	dr hab., prof. UWM	Strzeżek Tomasz	2001–2022
108	dr	Suchoples Jarosław	2007–2009
109	dr	Szczechura Kordula	1997–2005
110	mgr	Szczepaniak Marek	1989–1995
111	dr hab., prof. UWM	Szmyt Andrzej	1977–2024
112	prof. dr hab.	Szorc Alojzy	1995–2001; 2003–2009
113	dr hab.	Szostakowska Małgorzata	1973–2001

114	dr hab.	Szostakowski Stanisław	1973–1994
115	prof. dr hab.	Śliwiński Józef	1976–2016
116	mgr	Świerczyński Jarosław	1998–2000
117	prof. dr hab.	Świgoń Marzena	2000–2018
118	dr	Taźbierski Zdzisław	1974–1993
119	mgr	Tomaszek Dorota	1981–1981
120	dr hab.	Topij Andrzej	2007–2010
121	dr	Trawczyński Jacek	1985–1988
122	dr hab.	Wałkówski Andrzej	2003–2010
123	dr	Wilczur Jacek	1982–1986
124	prof. dr hab.	Wisner Henryk	1983–1985
125	dr	Włodarski Józef	1989–1993
126	doc. dr	Wojnowski Edmund	1968–1972
127	dr hab., prof. UWM	Wolny Miron	od 2005
128	mgr	Wołosewicz- -Świerczyńska Izabela	1998–2000
129	prof. dr hab.	Zajac Józef	1992–1998
130	dr	Zdrenka Tadeusz	1988–1989
131	mgr	Ziarek Waldemar	1989–1999
132	dr	Żeglińska Anna	2008–2019

BIBLIOGRAFIA

Dokumenty

Zarządzenie nr 2/2019 Rektora UWM z 16 stycznia 2019 r. w sprawie zmian organizacyjnych na Wydziale Humanistycznym.

Zarządzenie nr 116/2019 Rektora UWM z 19 grudnia 2019 r. w sprawie przekształceń na Wydziale Humanistycznym, Wydziale Nauk Społecznych, Wydziale Sztuki oraz Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie.

Opracowania

Achremczyk S., *Ksiądz profesor Alojzy Szorc (1935–2010)*, „Komunikaty Mazursko-Warmińskie” 2010, nr 4.

Achremczyk S., *Słowo o Grzegorzku Białuńskim historyku i prorektorze, życzliwym człowieku*, „Echa Przeszłości” 2019, t. XX/2.

- Chorażyczewski W., *Profesorowi Bohdanowi Ryszewskiemu w 85 rocznicę urodzin*, „Archiwa – Kancelarie – Zbiory” 2019, nr 12.
- Chorażyczewski W., Syta K., *Profesor Bohdan Ryszewski. W 70. rocznicę urodzin*, „Archiwista Polski” 2004, nr 3(35).
- Gancewski J., Kasperek N., Korytko A. (red.), *Powrót do źródeł: pamiętnik XVIII Powszechnego Zjazdu Historyków Polskich w Olsztynie 16–19 września 2009 roku*, Olsztyn 2010.
- Gliniecki T., *Wspomnienie dr hab. Janusz Hochleitner*, „Komunikaty Mazursko-Warmińskie” 2019, nr 1.
- Gross R., *Instytut Historii i Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie i jego studenci*, Olsztyn 2013.
- Jabłonowski M., *Słowo o Profesorze Janie Sobczaku*, „Echa Przeszłości” 2014, t. XV.
- Jaroszewicz-Pieresaławcew Z., *Instytut Historii i Stosunków Międzynarodowych w Olsztynie*, „Echa Przeszłości” 2009, t. X.
- Jaroszewicz-Pieresaławcew Z., *Profesor Bohdan Ryszewski – dyrektor Instytutu Historii i Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie*, [w:] M. Świgoń (red.), *Historia, archiwistyka, informacja naukowa. Prace dedykowane Profesorowi Bohdanowi Ryszewskiemu*, Olsztyn 2009.
- Kalembka S., Kasperek N. (red.), *Między irredentą a kolaboracją. Ugoda, lojalizm i legalizm. Postawy społeczeństwa polskiego wobec zaborów*, Olsztyn 1999.
- Kalembka S., Kasperek N. (red.), *Między irredentą a kolaboracją. Polacy w czas zaborów wobec obcych władz i systemów politycznych*, Olsztyn 2001.
- Kasperek N., *Piotr Florek (1967–2017)*, „Echa Przeszłości” 2018, t. XIX.
- Kasperek N., Gieszczyński W., Gross R., *Prof. dr hab. Andrzej Skrzypek (1944–2023)*, „Echa Przeszłości” 2023, t. XXIV/1.
- Kasperek N., Klempert M. (red.), *Między irredentą a kolaboracją. Ugoda, lojalizm i legalizm. „Dusza urzędnika” – zewnętrzna akceptacja i wewnętrzna niezgoda?*, Olsztyn 2015.

- Kasperek N., Strzyżewska M., Tomkiewicz R., *Prof. dr hab. Bohdan Łukaszewicz (1945–2017)*, „Echa Przeszłości” 2018, t. XIX.
- Kasperek N., Szmyt A. (red.), *Między irredentą a kolaboracją. Postawy społeczeństwa polskiego wobec zaborów. W kręgu nauki i sztuki*, Olsztyn 2009.
- Kita J., Korybut-Marciniak M. (red.), *Życie prywatne Polaków w XIX wieku. „Świat dziecka”*, t. 5, Łódź–Olsztyn 2016.
- Kita J., Korybut-Marciniak M. (red.), *Życie prywatne Polaków w XIX wieku. „Moda i styl życia”*, t. 6, Łódź–Olsztyn 2017.
- Kita J., Korybut-Marciniak M. (red.), *Życie prywatne Polaków w XIX wieku. Prywatne światy zamknięte w listach*, t. 7, Łódź–Olsztyn 2018.
- Kita J., Korybut-Marciniak M. (red.), *Życie prywatne Polaków w XIX wieku. O mężczyźnie (nie)zwyczajnie*, t. 8, Łódź–Olsztyn 2019.
- Kita J., Korybut-Marciniak M. (red.), *Życie prywatne Polaków w XIX wieku. Kariera w optyce prywatności*, t. 9, Łódź–Olsztyn 2020.
- Kita J., Korybut-Marciniak M. (red.), *Życie prywatne Polaków w XIX wieku. Marginesy*, t. 10, Łódź–Olsztyn 2021.
- Kita J., Korybut-Marciniak M. (red.), *Życie prywatne Polaków w XIX wieku. W zwierciadle rzeczy*, t. 11, Łódź–Olsztyn 2022.
- Kita J., Korybut-Marciniak M., Klempert M. (red.), *Życie prywatne Polaków w XIX wieku. „Portret kobiety”. Polki w realiach epoki*, t. 3, Łódź–Olsztyn 2014.
- Kita J., Sikorska-Kowalska M. (red.), *Życie prywatne Polaków w XIX wieku. „Portret kobiety”. Polki w realiach epoki*, t. 2, Łódź–Olsztyn 2014.
- Klempert M. (red.), *Między irredentą a kolaboracją. Od targowicy po „Kataryniarzy”*, Olsztyn 2017.
- Kołodziejczyk A., *Jubileusz Profesora Józefa Piotra Śliwińskiego*, „Echa Przeszłości” 2013, t. XIV.
- Korybut-Marciniak M., Zbrzeźniak M. (red.), *Życie prywatne Polaków w XIX wieku*, Olsztyn 2013.
- Korybut-Marciniak M., Zbrzeźniak M. (red.), *Życie prywatne Polaków w XIX wieku. „Portret kobiety”. Polki w realiach epoki*, t. 1, Łódź–Olsztyn 2014.

- Kuk L., *Profesor Sławomir Kalembka (1936–2009)*, „Zapiski Historyczne” 2021, t. LXXVII, z. 1.
- Lewandowska I., *Dzieje Instytutu w zestawieniach i tabelach*, [w:] A. Kopiczko (red.), *Instytut Historii i Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie (1969–1988–2013). Dzieje – profil badawczy – absolwenci*, Olsztyn 2013.
- Łapo J.M., Radzicki B., Sekta J. (red.), *Grzegorz Białuński we wspomnieniach*, Olsztyn–Giżycko 2019.
- Sobczak J., *Jubileusz Profesora Janusza Franciszka Jasińskiego*, „Echa Przeszłości” 2004, t. V.
- Szmyt A. (red.), *Między irredentą a kolaboracją. Ugoda, lojalizm, legalizm. „Dusza urzędnika” – ludzie i ich kariery*, Olsztyn 2015.
- Świgoń M., *Profesor Bohdan Stanisław Ryszewski – o życiu, pracy i promowaniu prac doktorskich*, [w:] M. Świgoń (red.), *Historia, archiwistyka, informacja naukowa. Prace dedykowane Profesorowi Bohdanowi Ryszewskiemu*, Olsztyn 2009.
- Wieczorkiewicz P.P., *Jan Sobczak – historyk i dydaktyk*, [w:] R. Jurkowski, N. Kasparek (red.), *Dawna a nowa Rosja (z doświadczeń transformacji ustrojowej). Studia ofiarowane Profesorowi Janowi Sobczakowi w siedemdziesiątą rocznicę urodzin*, Warszawa 2002.
- Wolny M., *Sergiusz Szarypkin (1941–2020) – uczony, badacz antyku*, „Echa Przeszłości” 2021, t. XXII/2.
- Żeglińska A., *Profesor Bohdan Ryszewski – jubileuszowe refleksje uczniów o Mistrzu*, [w:] M. Świgoń (red.), *Historia, archiwistyka, informacja naukowa. Prace dedykowane Profesorowi Bohdanowi Ryszewskiemu*, Olsztyn 2009.

Netografia

- Otwarte Naukowe Spotkania Pracowników Instytutu Historii. Idea i spis wykładów*, <http://wh.uwm.edu.pl/instytut-historii/otwarte-naukowe-spotkania-pracownikow-instytutu-historii>.

Fot. 1. Otwarcie nowego budynku WH przy ul. K. Obitza 1 – wstępę przecina prof. Norbert Kasperek, ówczesny dziekan WH (2006)
Autor: Janusz Pająk

Fot. 2. Stanisław Szostakowski i Andrzej Skrzypek
Źródło: Archiwum Instytutu Historii

Fot. 3 Pracownicy Instytutu Historii i Stosunków Międzynarodowych (2013)
Autor: Janusz Pająk

Fot. 4. Bohdan Łukaszewicz, Zbigniew Fras i Józef Śliwiński
Źródło: Archiwum Instytutu Historii

Fot. 5. I Kongres Wazów (wrzesień 2018)

Autor: Janusz Pająk

Fot. 6. Sławomir Kalembka i Janusz Jasiński

Źródło: Archiwum Instytutu Historii

Fot. 7. Promocja Instytutu Historii podczas Dnia Otwartego UWM (2023)
Autor: Patryk Laskowski

Fot. 8. Dariusz Radziwiłłowicz, Andrzej Kopiczko i Stanisław Achremczyk
podczas inauguracji roku akademickiego 2016/2017
Autor: Janusz Pająk

Fot. 9. Andrzej Kopiczko, Andrzej Szmyt, Jarosław Kita i Maria Korybut-Marciniak podczas otwarcia konferencji „Życie prywatne Polaków w XIX wieku. Portret kobiety” (2014)
Autor: Janusz Pająk

Fot. 10. Marek Szczepaniak, Urszula Kalembka, Norbert Kasperek, Marian Filipkowski
Źródło: Archiwum Instytutu Historii

Fot. 11. Stanisław Łaniec i Małgorzata Szostakowska
Źródło: Archiwum Instytutu Historii

Fot. 12. Pracownicy Instytutu Historii (2022)
Autor: Patryk Laskowski

Fot. 13. Otwarcie XVIII Powszechnego Zjazdu Historyków Polskich (wrzesień 2009)

Autor: Janusz Pająk

Fot. 14. Prezydent Lech Kaczyński, Krzysztof Mikulski i Norbert Kasparek podczas XVIII Powszechnego Zjazdu Historyków Polskich

Autor: Janusz Pająk

Fot. 15. Konferencja prasowa poprzedzająca otwarcie olsztyńskiej części Światowego Kongresu Kopernikańskiego z udziałem rektorów UMK, UJ i UWM oraz przewodniczącego Olsztyńskiego Komitetu Organizacyjnego Andrzeja Korytki

Autor: Janusz Pająk

Fot. 16. Reprezentacja Instytutu Historii podczas otwarcia Światowego Kongresu Kopernikańskiego w Toruniu (21 II 2023)

Autor: Maria Korybut-Marciniak

Fot. 17. Komitet organizacyjny i wolontariat olsztyńskiej części Światowego Kongresu Kopernikańskiego
Autor: Janusz Pająk

Fot. 18. Grupa projektowa Pruzzenland podczas konferencji. Instytut Historii reprezentują Izabela Lewandowska, Grzegorz Jasiński, Maria Korybut-Marciniak (2013)
Źródło: Archiwum Instytutu Historii

Fot. 19. Wręczenie nagrody laureatowi 49. Olimpiady Historycznej (2023)
Źródło: Archiwum Instytutu Historii

Fot. 20. Jubileusz 10-lecia cyklu konferencji „Życie prywatne Polaków w XIX wieku” (maj 2022)
Autor: Janusz Pająk

Fot. 21 Obrona prac magisterskich (2017)
Źródło: Archiwum Instytutu Historii

Fot. 22. Reprezentacja historyków podczas Dni Humana, od lewej: Mirosław Hoffmann, Paweł Letko, Aleksander Kiklewicz, Andrzej Korytko, Bara Ndiaye, Grzegorz Dubielski, Piotr Florek, Wiesław B. Łach (2006)
Autor: Janusz Pająk

Fot. 23. Objazd naukowy studentów historii (Krzemieniec, 2019)
Autor: Andrzej Szmyt

Fot. 24. Objazd naukowy studentów historii – grupa przed zamkiem krzyżackim w Radzynie Chełmińskim (2023)
Autor: Aleksandra Kaczmarek

B A R B A R A   K O Z A K

<https://orcid.org/0000-0001-8629-9426>

Instytut Językoznawstwa

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

M A G D A L E N A   M A K O W S K A

<https://orcid.org/0000-0002-9414-048X>

Instytut Językoznawstwa

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

*Olsztyńska lingwistyka –
różnorodność, innowacyjność,
współpraca*

Z KART HISTORII

Historia olsztyńskiej lingwistyki ma swój początek w 2015 r., gdy z inicjatywy ówczesnych władz rektorskich UWM rozpoczęto prace koncepcyjne nad programem kształcenia na studiach I stopnia na kierunku lingwistyka w biznesie. Ten zainicjowany wówczas i trwający blisko dwa lata proces pozwolił na uruchomienie studiów w roku akademickim 2017/2018¹. Kierunek powstał przy istniejącym w tym czasie w strukturze Wydziału Humanistycznego Instytucie Słowiańszczyzny Wschodniej, a funkcję jego koordynatorek pełniły dr Barbara Kozak i dr Magdalena Makowska. Na kilka miesięcy przed oficjalnym uruchomieniem, w kwietniu 2017 r., lingwistyka w biznesie zyskała uznanie Fundacji Rozwoju Edukacji i Szkolnictwa Wyższego i została nagrodzona certyfikatem „Studia z Przyszłością” (2017)²,

¹ Uchwała nr 869 Senatu UWM z 22 marca 2016 r. w sprawie określenia efektów kształcenia dla poziomów i profili kształcenia dla kierunków: dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze, inżynieria informacji, inżynieria przetwórstwa żywności, komunikacja międzykulturowa w Europie, lingwistyka w biznesie, logopedia, mechatronika.

² B. Kozak, M. Makowska, *Lingwistyka w biznesie – kierunek z przyszłością*, „Wiadomości Uniwersyteckie” 2017, nr 6–7, s. 16.

przyznawanym innowacyjnym kierunkom studiów. Należy podkreślić, że zajęcia ze studentami lingwistyki w biznesie od początku jej istnienia, z uwagi na interdyscyplinarny i innowacyjny charakter, prowadzą pracownicy niemal wszystkich jednostek wydziału (np. Katedry Języka Niemieckiego, Katedry Literatury i Kultury Krajów Niemieckojęzycznych, Katedry Literatur i Kultur Anglojęzycznych, Katedry Literatury i Języka Rosyjskiego, Katedry Języka Polskiego i Logopedii czy Instytutu Filozofii). Podyktowane jest to specyfiką studiów, w tym równoległym kształceniem w zakresie trzech języków obcych: angielskiego, niemieckiego i rosyjskiego. Niezbędna do powstania i rozwoju kierunku była i jest bardzo dobra współpraca z Wydziałem Nauk Ekonomicznych UWM, którego pracownicy, reprezentujący Instytut Ekonomii i Finansów oraz Instytut Nauk o Zarządzaniu i Jakości, od momentu powstania lingwistyki w biznesie realizują zajęcia z modułu ekonomiczno-biznesowego.

Kluczowe i przełomowe dla rozwoju lingwistyki w biznesie było utworzenie w styczniu 2020 r. Katedry Lingwistyki Stosowanej jako jednostki Instytutu Językoznawstwa na Wydziale Humanistycznym UWM, która od tego momentu przejęła prowadzenie kształcenia na ww. kierunku³. Funkcję kierownika katedry objęła wówczas i nadal ją pełni dr hab. Mariola Jaworska, prof. UWM.

To właśnie dzięki staraniom dr hab. Marioli Jaworskiej, prof. UWM w 2022 r. Narodowe Centrum Badań i Rozwoju w ramach projektu pn. „Program Rozwojowy Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie” przyznało kwotę 135 tys. zł na utworzenie nowoczesnego laboratorium językowego, które pozwala studentom lingwistyki w biznesie w optymalnych warunkach rozwijać umiejętności w zakresie tłumaczenia tekstów i na wielu płaszczyznach wspomaga ich kształcenie językowe, np. poprzez ćwiczenie wymowy i rozumienia ze słuchu czy niwelowanie lęku komunikacyjnego.

---

³Zarządzenie nr 116/2019 Rektora UWM z 19 grudnia 2019 r. w sprawie przekształceń na Wydziale Humanistycznym, Wydziale Nauk Społecznych, Wydziale Sztuki oraz Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie.

W czerwcu roku akademickiego 2019/2020 lingwistykę w biznesie (studia I stopnia) ukończyli pierwsi absolwenci, z których część w październiku 2020 r. podjęła studia II stopnia na ww. kierunku⁴. Już w czerwcu 2022 r. kształcenie zakończyli natomiast pierwsi absolwenci studiów II stopnia lingwistyki w biznesie. Losy absolwentów kierunku pokazują, że są oni cenionymi pracownikami firm o zróżnicowanych profilach, co zawdzięczają swojemu zaangażowaniu i studiom wyposażającym ich w kompetencje oraz umiejętności cenione na krajowym i zagranicznym rynku pracy.

Chociaż historia Katedry Lingwistyki Stosowanej i kierunku lingwistyka w biznesie jest krótka, bo zaledwie kilkuletnia, to bez wątpienia widać, jak duży jest ich potencjał i jak wiele już osiągnięto. Zespół pracowników katedry cały czas się powiększa, poprawiają się także warunki lokalowe i infrastrukturalne, co jest ważne zarówno dla pracowników, jak też studentów.

Dewiza, która od początku istnienia lingwistyki w biznesie przyświeca kierunkowi i tworzącym go ludziom, brzmi: dzielić się wiedzą, rozwijać umiejętności i inwestować w kompetencje. Codzienna praca naukowa i dydaktyczna oraz współpraca z szeroko rozumianym otoczeniem społeczno-gospodarczym przynoszą oczekiwane rezultaty i systematycznie wzmacniają pozycję i rozpoznawalność marki lingwistyka w biznesie.

DZIAŁALNOŚĆ NAUKOWA PRACOWNIKÓW KATEDRY LINGWISTYKI STOSOWANEJ

Badania naukowe prowadzone w katedrze dotyczą zagadnień z obszaru językoznawstwa teoretycznego oraz stosowanego. Zainteresowania naukowe pracowników obejmują zagadnienia związane z analizą procesów uczenia się i nauczania języków specjalistycznych na poziomie szkoły wyższej, akwizycją języków obcych, wpływem uwarunkowań indywidualnych na proces uczenia się i nauczania języków obcych, strategiami uczenia się języków

⁴Uchwała nr 642 Senatu UWM z 31 stycznia 2020 r. w sprawie ustalenia programu studiów kierunku lingwistyka w biznesie dla poziomu studiów drugiego stopnia o profilu ogólnoakademickim.

obcych, problematyką uczenia się i nauczania języków obcych uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, a także kształceniem nauczycieli języków obcych. Na dorobek naukowy językoznawców składają się także publikacje poświęcone problematyce kontaktów językowych i pogranicza kulturowego, analizy słowotwórczej i semantycznej socjolektów, przekładu tekstów prawnych i literackich, komunikacji interpersonalnej i międzykulturowej, dyskursu emotywnego. W swoich pracach badacze analizują również przemiany dokonujące się w zakresie współczesnego języka angielskiego i polskiego, zagadnienia związane z architekturą języka, semantyką i językoznawstwem komputerowym. Warte podkreślenia jest zaangażowanie pracowników w badania o charakterze interdyscyplinarnym i transdyscyplinarnym, czego dowodem są publikacje z zakresu mediolingwistyki i lingwistyki tekstu, dotyczące wizualności współczesnej komunikacji, badanej na przykładzie polskich i niemieckich tekstów multimodalnych obecnych w przestrzeni medialnej i pozamedialnej. W sferze zainteresowań badawczych znajduje się także język nauki, czego dowodem był udział dr Magdaleny Makowskiej w roli wykonawcy w polsko-niemieckim projekcie badawczym D-/P-IPHRAS „Interfrazologia jako element języka nauki”, realizowanym dzięki współpracy UWM w Olsztynie z Uniwersytetem Friedricha Schillera w Jenie (Niemcy) i finansowanym przez Polsko-Niemiecką Fundację na Rzecz Nauki (czerwiec 2017 r. – maj 2019 r.).

W Katedrze Lingwistyki Stosowanej, pod opieką dr hab. Marioli Jaworskiej, prof. UWM jako promotora oraz dr Magdaleny Makowskiej jako promotora pomocniczego, doktorant mgr Dawid Wierzbicki prowadzi także badania w ramach studiów III stopnia. Na ich realizację uzyskano środki (251 302,28 zł) w ramach VI edycji programu Ministra Edukacji i Nauki pn. „Doktorat wdrożeniowy”, ogłoszonego na podstawie art. 376 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 ustawy z 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2022 r., poz. 574 z późn. zm.). Temat projektu brzmi: „Opracowanie koncepcji szkoleniowo-wdrożeniowej w zakresie niemieckiego języka specjalistycznego (technicznego) z przeznaczeniem dla niemieckojęzycznego centrum obsługi klienta działającego w Polsce”, a jego realizacja przewidziana jest od

2022/2023 do 2025/2026. Główne pytanie badawcze dotyczy wpływu rozwiązań mających na celu optymalizację kształcenia w zakresie niemieckiego języka specjalistycznego na komunikację z klientem i efektywność pracy.

Pracownicy Katedry Lingwistyki Stosowanej są członkami międzynarodowych i krajowych organizacji, towarzystw i stowarzyszeń zrzeszających językoznawców i literaturoznawców, np. Międzynarodowego Stowarzyszenia Germanistów, Polskiego Towarzystwa Neofilologicznego, Stowarzyszenia Germanistów Polskich, Polskiego Towarzystwa Lingwistyki Stosowanej. Dr hab. Mariola Jaworska, prof. UWM jest od 2019 r. członkiem Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Neofilologicznego oraz pełni funkcję redaktor naczelnej czasopisma „Neofilolog” wydawanego przez ww. towarzystwo. Dr Magdalena Makowska reprezentuje katedrę w Zarządzie Głównym Polskiego Towarzystwa Neofilologicznego od 2022 r. We współpracy z Polskim Towarzystwem Neofilologicznym Katedra Lingwistyki Stosowanej zorganizowała w dniach 16–18 września 2024 r. ogólnopolską konferencję naukowo-dydaktyczną pod hasłem „Nauczanie i uczenie się języków obcych a otoczenie: naukowe, kulturowe, społeczno-gospodarcze”.

Głównym obszarem zainteresowań naukowych dr hab. Marioli Jaworskiej, prof. UWM jest językoznawstwo stosowane, ze szczególnym uwzględnieniem glottodydaktyki oraz psycholingwistyki. Dorobek naukowy obejmuje zagadnienia związane z wpływem uwarunkowań indywidualnych na proces uczenia się i nauczania języków obcych, strategiami uczenia się języków obcych, problematyką uczenia się i nauczania języków obcych osób ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, a także kształceniem i doskonaleniem nauczycieli języków obcych. Zainteresowania naukowe dotyczą również procesów uczenia się i nauczania języków specjalistycznych na poziomie szkoły wyższej, zwłaszcza w kontekście wykorzystania nowoczesnych technologii w tym zakresie. Wśród wielu publikacji prof. Jaworskiej należy wskazać: *Nauczanie i uczenie się języków obcych młodzieży z dysleksją* (2018), *Autoewaluacja w procesie uczenia się i nauczania języków obcych*. *Zastosowanie Europejskiego portfolio językowego w kształceniu nauczycieli* (2009), *Zur interdisziplinären Spezifik der Fremdsprachenvermittlung im*

Kontext von Lernenden mit Legasthenie (2022), *Umgang mit Heterogenität im Fremdsprachenunterricht – eine Herausforderung für Lehrkräfte* (rozdział w monografii *Wege der Germanistik in transkultureller Perspektive. Akten des XIV. Kongresses der Internationalen Vereinigung für Germanistik (IVG, Bd. 3)* (2022), *Język specjalistyczny dla potrzeb biznesowych w perspektywie glottodydaktycznej – projekt badań* (2021).

Dr Magdalena Makowska prowadzi badania z zakresu mediolingwistyki, ze szczególnym uwzględnieniem multimodalności i wizualności we współczesnej komunikacji realizowanej w przestrzeni medialnej i poza-medialnej. Na najnowszy dorobek naukowy składają się publikacje prezentujące wyniki badań tzw. krajobrazów językowych (*linguistic landscape*), w tym zróżnicowanie strukturalno-funkcjonalne tekstów miejskich obecnych w przestrzeniach publicznych i półpublicznych (instytucjonalnych). Wybrane teksty dr Makowskiej to: *Functional Discourses of Contemporary Multilingualism in Urban Texts: A Case Study of Three Capital Cities: Warsaw, Berlin, and Luxembourg* (współautorstwo z Romanem Opiłowskim, 2023), *Wlepka jako tekst minimalny* (2023), *Kurztexte und multimodale Kurzformen in Kommunikationsräumen von polnischen Lebensmittelgeschäften* (rozdział w monografii *Aspekte multimodaler Kurzformen. Kurztexte und multimodale Kurzformen im öffentlichen Raum*, 2020), *Utekstowiona przestrzeń miejska w świetle badań mediolingwistycznych* (2020).

Badania prowadzone przez dr Katarzynę Górę dotyczą zagadnień językoznawczych z zakresu języków angielskiego i polskiego. Główne kierunki jej zainteresowań oscylują wokół opisu realizacji językowych pod kątem semantyki i składni w ujęciu kontrastywnym, badań korpusowych oraz szeroko rozumianej leksykologii. Badania dr Góry dotyczą również językoznawstwa kognitywnego, teorii metafor i amalgamatów pojęciowych. Ważnym elementem rozważań naukowych badaczki jest lingwistka dyskursu oraz wartościowanie w języku, mediach i kulturze, dlatego też najnowsze badania poświęca analizie dyskursu na temat autyzmu w mediach. Wśród jej publikacji należy wskazać: *Predicates of Gratification in English and Polish. A Semantic-Syntactic Perspective* (2022), *Predicate-Argument*

Structure in a Valence Dictionary (on the Example of the Verb Reward) (2021), *The Anthropomorphic and Evolutionary Character of Religion: A Cognitive Analysis Based on the Work of Shoghi Effendi's „God Passes By”* (rozdział w monografii *Ways to Religion*, vol. 2: *Languages in Contact*, 2018).

Badania prowadzone przez dr Joannę Nawacką obejmują obszar językoznawstwa współczesnego, koncentrują się na obserwacji języka i badaniu jego rzeczywistej natury, m.in. słowotwórczej i semantycznej. Jej zainteresowania naukowe dotyczą również zagadnień związanych z problematyką komunikacji językowej, kontaktów językowych, z uwzględnieniem komunikacji międzykulturowej i kodów kulturowych. Ważnym obszarem badawczym jest też translatoryka, za szczególnym uwzględnieniem przekładu tekstów prawnych i literackich. Do najnowszych tekstów dr Nawackiej należą: *Stereotypowy wizerunek kobiety i mężczyzny w rosyjskojęzycznych tekstach medialnych* (2023), *Kategoria płci w komunikacji językowej (na przykładzie polskich i rosyjskich tekstów prawnych)* (wraz z Iwoną Borys, 2023), *Wybrane aspekty rosyjsko-polskiego przekładu tekstów prawnych w kontekście wyrażenia statusu ich obowiązywania* (wraz z Maciejem Nawackim, 2018).

W obszarze zainteresowań naukowych dr Joanny Mazurkiewicz znajdują się przede wszystkim: morfologia i słowotwórstwo w języku niemieckim, leksykografia, teoria i praktyka przekładu, zwłaszcza naukowo-technicznego. Wybrane publikacje dr Mazurkiewicz: *Różnicowanie cech funkcjonalno-stylistycznych oraz odrębności rodzajowej przekładów tekstów literackich i naukowo-technicznych* (2016), *Tłumaczenie niemieckich dokumentów z zakresu języka technicznego na język polski (skrypt)* (2021), *Tłumaczenie niemieckich złożeń z zakresu języka naukowo-technicznego na język polski* (2022).

Zainteresowania naukowe mgr Katarzyny Sierak (realizującej studia III stopnia w Szkole Doktorskiej UWM) obejmują zagadnienia z zakresu mediolingwistyki oraz glottodydaktyki, ze szczególnym uwzględnieniem zjawiska multimodalności, wykorzystywanej zarówno we współczesnej komunikacji, jak i w procesie nauczania i uczenia się języka niemieckiego jako obcego, co znalazło odzwierciedlenie w publikacjach: *Infografika*.

Multimodalny przekaznik informacji w środowisku akademickim (2021), *Logovisuelle Didaktik im Fremdsprachenunterricht* (2022), *Interactive Text Reading: a Text 2.0 Implementation* (jako współautorka, 2024).

Główne kierunki zainteresowań dr Beaty Jeglińskiej związane są z dydaktyką nauczania języka rosyjskiego jako obcego, dydaktyką szkoły wyższej oraz przekładem, ze szczególnym uwzględnieniem języka prawnego i prawniczego czy też językami specjalistycznymi. Wśród publikacji dr Jeglińskiej cenne są: *Urząd celny – granica. Podręcznik dla tłumaczy języka rosyjskiego* (wraz z Iwoną Anną Ndiaye, 2016), *Język rosyjski. Przekład sądowy i prawniczy* (wraz z Iwoną Obłąkowską-Galanciak, 2001), *Język rosyjski w turystyce* (wraz z Iwoną Obłąkowską-Galanciak, 2002).

W obszarze zainteresowań badawczych dr Katarzyny Cieplińskiej znajdują się następujące zagadnienia: literatura i kultura brytyjska, recepcja literatury polskiej w świecie oraz literatura emigracyjna XX w. Badania naukowe prowadziła we współpracy z Archiwum Emigracji UMK oraz Jerzy Peterkiewicz Educational Foundation w Londynie. Ponadto przedmiotem jej zainteresowań badawczych są tłumaczenia specjalistyczne i literackie. Ostatnie artykuły dr Cieplińskiej to: *Wierzenia i obrzędy polskiej wsi ukazane brytyjskiemu odbiorcy w powieści Jerzego Pietrkiewicza „The Knotted Cord”* (2023), *Polish Rural Dialect and Culture of the Dobrzyń Region in Jerzy Pietrkiewicza’s Novel „The Knotted Cord”* (2022), *„Loot and Loyalty” i „Green Flows the Bile” – o dwóch angielskich powieściach Jerzego Pietrkiewicza* (2020).

Badania prowadzone przez dr Barbarę Kozak dotyczą literatury i kultury rosyjskiej, a także szeroko pojętej komunikacji międzykulturowej. Główne kierunki zainteresowań to literatura staroruska, literatura emigracyjna, kody kulturowe i ich obecność w różnych tekstach kultury, a także relacje między władzą i literaturą. Ważnym elementem pracy badaczki są też rosyjska współczesność i jej przejawy językowe, dlatego najnowsze badania dr Kozak poświęcone są rosyjskiej muzyce protestu oraz retoryce przedstawicieli rosyjskiego życia publicznego: *Modelowanie pamięci zbiorowej w przemówieniach prezydentów Rosji W. Putina i D. Miedwiediewa w latach 2000–2020 z okazji Dnia Zwycięstwa* (2021), *„Wcale nie Rosjanin”*. Dmitrij

Filosofov v vospominanijah pol'skih kul'turnyh dejatelej (2016); *Rosja za kamiennym murem. Nowe średniowiecze w twórczości Włodimira Sorokina (na przykładzie powieści „Dzień oprycznika”)* (2016).

DZIAŁALNOŚĆ DYDAKTYCZNA I WSPÓŁPRACA Z OTOCZENIEM SPOŁECZNO-GOSPODARCZYM

Kształcenie na kierunku lingwistyka w biznesie ma charakter interdyscyplinarny i realizowane jest w sposób modułowy. Na studiach I stopnia oferowane są cztery moduły, tj. moduł praktycznej nauki języka (angielskiego i niemieckiego lub angielskiego i rosyjskiego), moduł lingwistyczny, na który składają się języki specjalistyczne, w tym język logistyki, turystyki, IT oraz mediów i komunikacji, moduł ekonomiczno-biznesowy oraz moduł kulturoznawczy. Na studiach II stopnia studenci doskonalią swoje umiejętności językowe na zajęciach tworzących moduł praktycznej nauki języka; w ramach modułu lingwistycznego poznają kolejne możliwości zastosowania wiedzy i umiejętności lingwistycznych, a także kształcą się w zakresie tłumaczenia tekstów użytkowych, ekonomicznych oraz prawnych i prawniczych, które tworzą moduł translatorski. Podobnie jak na studiach I stopnia, także na studiach II stopnia w programie kształcenia znajdują się zajęcia ekonomiczno-biznesowe realizowane przez pracowników Wydziału Nauk Ekonomicznych.

Dzięki uruchomieniu studiów II stopnia lingwistyka w biznesie stała się beneficjentem Programu Rozwojowego Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej (Program Rozwojowy Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie POWR.03.05.00-00-Z310/17). Jedną z korzyści z tego wynikających była możliwość zaproszenia zagranicznych specjalistów, którzy poprowadzili zajęcia dla studentów II roku studiów II stopnia lingwistyki w biznesie. W tym gronie znalazły się badaczki z Bałtyckiego Uniwersytetu Federalnego im. Immanuela Kanta w Królewcu (Rosja): dr hab. Tatiana Szkapienko i dr Anastasiia Dronova oraz językoznawczynie z Uniwersytetu Genewskiego (Szwajcaria) dr Margherita Pallottino i językoznawczynie z Uniwersytetu

Maltańskiego (Malta) prof. Lydia Sciriha. Pozyskane z programu środki posłużyły do zorganizowania wizyt studyjnych dla studentów ostatnich lat studiów I i II stopnia. W celu poznania środowiska pracy studenci lingwistyki w biznesie odwiedzili w marcu 2023 r. Hotel Anders w Starych Jabłonkach, gdzie zapoznali się ze specyfiką branży hotelowej, mieli okazję przekonać się, jak funkcjonują i czym zajmują się poszczególne działy, oraz dowiedzieć się, jak buduje się znaną i rozpoznawalną markę. W kwietniu tego samego roku odbyła się wizyta studyjna w Poznaniu. W ciągu dwóch dni studenci odwiedzili siedzibę Transcom Poland i zapoznali się z projektami z zakresu obsługi klienta obcojęzycznego i polskojęzycznego. Poznali także specyfikę Międzynarodowych Targów Poznańskich oraz zadania, jakie realizuje Polska Izba Przemysłu Targowego, a także odwiedzili Atelier WIMAR Stowarzyszenie Łażęga Poznańska. Wizyty te pozwoliły podnieść kompetencje zawodowe studentów i zapoznać ich z realiami środowiska pracy.

Studenckie Koło Naukowe Lingwistyki w biznesie powstało w roku akademickim 2021/2022 z inicjatywy dr hab. Marioli Jaworskiej, prof. UWM, przy współudziale dr Katarzyny Kozińskiej i dr Joanny Nawackiej. Głównym celem działalności koła jest pogłębianie wiedzy w zakresie lingwistyki stosowanej, doskonalenie różnorodnych kompetencji językowych i społecznych oraz poszerzanie zainteresowań naukowych studentów poprzez kształtowanie umiejętności dostrzegania, analizowania i rozwiązywania problemów badawczych związanych z nauką języków obcych. Ramowy program działalności koła obejmuje różnorodne działania: organizację seminariów naukowych, okazjonalnych wystaw i prezentacji edukacyjnych, opracowywanie szeregu pomocy naukowych dla aktualnie studiujących i przyszłych studentów kierunku lingwistyka w biznesie, reprezentowanie uczelni w kraju oraz poza jego granicami poprzez udział w seminariach, konferencjach, warsztatach oraz wycieczkach edukacyjnych. Studenckie Koło Naukowe Lingwistyki w biznesie współorganizowało i uczestniczyło w następujących wydarzeniach uczelnianych, wydziałowych i kierunkowych: Dni Otwarte UWM (2022 i 2023), Dni Humana (2022), Student EXPO UWM (2022 i 2023), świąteczne spotkania lingwistyki w biznesie oraz Dzień Lingwistyki w biznesie.

W celu doskonalenia kompetencji studentów 21 marca 2023 r. zorganizowany został warsztat poświęcony technikom tłumaczeniowym z mgr. Dawidem Wierzbickim. Członkowie koła wzięli też udział w 51. Międzynarodowym Seminarium Kół Naukowych w Olsztynie, które odbyło się 15 września 2022 r., a referat *Język a zdalne nauczanie. Jak zmieniła się komunikacja w dobie pandemii?* wygłosiły Joanna Dybowska i Natalia Roska. Z kolei Gabriela Dmowska, mgr Katarzyna Sierak i dr Joanna Nawacka uczestniczyły w XX Olsztyńskich Dniach Nauki i Sztuki (21–23 września 2022 r.) z prezentacją *Uniwersalny język biznesu (polski, angielski, niemiecki i rosyjski)*. Warto podkreślić też zaangażowanie Studenckiego Koła Naukowego Lingwistyki w biznesie w pomoc uchodźcom z Ukrainy poprzez prowadzenie zajęć z języka polskiego współorganizowanych wraz z Wydziałem Geoinżynierii (kwiecień 2022 r.).

Katedra Lingwistyki Stosowanej jest także organizatorem licznych konkursów, które służą popularyzacji nauki w społeczeństwie. Jako przykład mogą posłużyć dwie edycje konkursu „Lingwistyka w obiektywie”, którego celem było uwrażliwienie na różne sposoby komunikacji w przestrzeni publicznej. W 2022 r. I edycja konkursu poświęcona była wielojęzyczności w przestrzeni miejskiej, zaś II edycja (2023) – wielokulturowości w tejże przestrzeni. Wspomniany konkurs wprost powiązany jest z badaniami naukowymi z zakresu krajobrazów językowych (*linguistic landscape*) prowadzonymi przez dr Magdalenę Makowską, która jest jego pomysłodawczynią i koordynatorką.

Pandemia bardzo ograniczyła możliwości bezpośredniego spotkania ze studentami, zorganizowania spotkań z interesariuszami czy promowania oferty kształcenia. Nieustanne poszukiwanie nowych dróg kontaktu i nowe formaty spotkań spowodowały, że znaczna część działalności katedry przeniosła się do przestrzeni wirtualnej. To właśnie z tej potrzeby wyrosły cykle transmitowanych na Facebooku spotkań: skierowany głównie do studentów i prezentujący interesariuszy *LwB nadaje ton*⁵ oraz popularyzujący wiedzę

⁵ *LwB nadaje ton*, <http://wh.uwm.edu.pl/lingwistyka/wydarzenia-0/lwb-nadaje-ton> (dostęp: 15.04.2024).

*Dwa kwadransy z LwB*⁶. Również w formule online zorganizowane zostały obchody Tygodnia Otwartych Drzwi Lingwistyki w biznesie (12–16 kwietnia 2021 r.; 28 marca – 1 kwietnia 2022 r.)⁷, podczas których pracownicy katedry prezentowali prelekcje o tematyce nawiązującej do specyfiki kierunku oraz spotykali się z kandydatami na studia w wirtualnej kawiarence⁸.

Od samego początku istnienia lingwistyki w biznesie intensywnie rozwijana jest współpraca z szeroko rozumianym otoczeniem społeczno-gospodarczym. Wynika to m.in. ze specyfiki kierunku, który łącząc w sobie perspektywę humanistyczną oraz ekonomiczno-biznesową, w sposób naturalny tworzy przestrzeń współpracy środowiska akademickiego z otoczeniem społecznym i gospodarczym. Jednym z przykładów działań, które Katedra Lingwistyki Stosowanej podejmuje na rzecz otoczenia społecznego, jest realizowany do października 2022 r. program „Klasa patronacka lingwistyki w biznesie”. Patronat kierunku i wiążące się z nim wsparcie edukacyjne uzyskują klasy, w których prowadzona jest nauka języków obcych: angielskiego, niemieckiego i/lub rosyjskiego. Program obejmuje prelekcje, zajęcia warsztatowe oraz projekty edukacyjne, które Katedra Lingwistyki Stosowanej oferuje uczniom szkół ponadpodstawowych należących do klas patronackich lingwistyki w biznesie. Beneficjentami programu jest 10 szkół, w tym: Zespół Szkół nr 3 im. Jana III Sobieskiego w Szczytnie, II LO im. Jana Pawła II w Działdowie, III LO im. Jana Pawła II w Elblągu, I LO im. Adama Mickiewicza w Olsztynie, Zespół Szkół Licealnych w Morągu, I LO im. Marii Curie-Skłodowskiej w Makowie Mazowieckim, Zespół Szkół im. Króla Władysława Jagiełły w Lidzbarku, II LO im. Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego w Olsztynie, VI LO im. Gabriela Narutowicza w Olsztynie oraz Uniwersyteckie XII LO

⁶ *Dwa kwadransy z LwB*, <http://wh.uwm.edu.pl/lingwistyka/wydarzenia/dwa-kwadransy-z-lwb> (dostęp: 15.04.2024).

⁷ *Tydzień Otwartych Drzwi LwB 2021*, <http://wh.uwm.edu.pl/lingwistyka/wydarzenia/tydzien-otwartych-drzwi/tydzien-otwartych-drzwi-lwb-2021> (dostęp: 15.04.2024); *Tydzień Otwartych Drzwi LwB 2022*, <http://wh.uwm.edu.pl/lingwistyka/wydarzenia/tydzien-otwartych-drzwi/tydzien-otwartych-drzwi-lwb-2022> (dostęp: 15.04.2024).

⁸ M. Hołubowska, *Lingwistyka w biznesie zaprosiła na Tydzień Otwartych Drzwi*, „Wiadomości Uniwersyteckie” 2021, nr 5, s. 21.

im. Marii i Georga Dietrichów w Olsztynie. Program cieszy się bardzo dużym zainteresowaniem, a zajęcia, które odbywają się zarówno na Wydziale Humanistycznym, w tym w nowoczesnym laboratorium językowym, jak też na terenie szkół lub w formule online, sprawiają, że uczniowie mają okazję spotkać się z nauczycielami akademickimi i współpracować ze studentami kierunku lingwistyka w biznesie.

Katedra Lingwistyki Stosowanej bardzo dba o to, aby stworzyć przestrzeń do wspólnych – pracowniczych i studenckich – działań prospołecznych. Gdy w lutym 2022 r. wybuchła wojna w Ukrainie, społeczność katedry przygotowała paczkę edukacyjną dla ukraińskich uczniów olsztyńskich szkół, na którą złożyły się przybory szkolne, potrzebne im do adaptacji w nowych warunkach. Podczas spotkań przedsięwziętych organizowane były warsztaty spersonalizowanych kartek świątecznych, które w 2018 r. trafiły do podopiecznych domów dziecka w Białowieży i w Olecku, zaś w latach 2022–2023 – do podopiecznych Miejskiego Ośrodka Pomocy w Olsztynie, wskazanych przez Miejski Ośrodek Kultury w ramach akcji „Kartka dla Seniora”.

Systematycznie poszerzane jest też grono interesariuszy lingwistyki w biznesie, z dbałością o to, aby reprezentowali oni różnorodne sektory gospodarki. Stąd też w gronie partnerów katedry znaleźli się: Transcom Poland, Citi Solutions Center Olsztyn, Hotel Anders w Starych Jabłonkach, a także zajmujący się tłumaczeniami specjalistycznymi ATL oraz olsztyński Zakład Usługowo-Handlowy Zygmunt Żarna, współpracujący z koncernami o międzynarodowej renomie. Wszystkie wymienione podmioty dają studentom możliwość odbycia praktyk zawodowych. Ich potencjał i doświadczenie są wykorzystywane także w innych formach współpracy z katedrą. Przykładem tego mogą być zorganizowane wspólnie z Transcom Poland warsztaty z etykiety oraz wizyta w ich poznańskiej siedzibie. Zwieńczeniem dotychczasowej współpracy z Transcom Poland było przyznanie w czerwcu 2023 r. Katedrze Lingwistyki Stosowanej okolicznościowej statuetki z okazji 20-lecia firmy.

Wsparcie ze strony banku Citi Solutions Center Olsztyn pozwoliło na zorganizowanie w roku akademickim 2022/2023 cyklu zajęć z angielskiego języka specjalistycznego, a także wykładów dotyczących kryptowalut i przeciwdziałania przestępczości finansowej. Specjalnie dla studentów lingwistyki w biznesie został przygotowany cykl „Spotkania z Citi: Open Lectures”, dotyczący wyzwań współczesności, takich jak pranie pieniędzy czy znaczenie sankcji dla świata finansów.

Z kolei Hotel Anders w Starych Jabłonkach w marcu 2023 r. umożliwił studentom zapoznanie się z branżą hotelową, kluczową dla regionu Warmii i Mazur. Wszyscy interesariusze kierunku deklarują też dalszą współpracę w zakresie wsparcia działań katedry i rozwoju potencjału studentów lingwistyki w biznesie. Należy podkreślić, że oprócz współpracy z oficjalnymi interesariuszami nawiązywane są również kontakty z innymi podmiotami, takimi jak Międzynarodowe Targi Poznańskie, Polska Izba Przemysłu Targowego, Business Garden Poznań czy Stowarzyszenie Łazęga Poznańska.

Aby podsumować dotychczasowy dorobek kierunku oraz omówić jego przyszłość i możliwości dalszego rozwoju w porozumieniu z otoczeniem społeczno-gospodarczym i z uwzględnieniem jego potrzeb, organizowane są cyklicznie dni kierunku. I Dzień Lingwistyki w biznesie⁹, odbył się na Wydziale Humanistycznym UWM w Olsztynie 18 kwietnia 2023 r. pod hasłem „Różnorodność – Innowacyjność – Współpraca” i był okazją do lepszego poznania się społeczności skupionej wokół olsztyńskiej lingwistyki. Podczas II Dnia Lingwistyki w biznesie (19 kwietnia 2024 r.) interesariusze zaprosili studentki i studentów do udziału w warsztatach, które miały na celu zaprezentowanie potencjalnych pracodawców oraz rozwinięcie w uczestnikach różnorodnych kompetencji.

Przykład olsztyńskiej lingwistyki pokazuje, że w dynamicznie zmieniającym się świecie humanistyka stanowi atrakcyjną propozycję, ponieważ wyposaża studentów w uniwersalne kompetencje, takie jak krytyczne

---

⁹M. Wiśniewska, *Dzień z Lingwistyką – szansa, by się poznać*, <https://uwm.edu.pl/aktualnosci/dzien-z-lingwistyka-szansa-sie-poznac> (dostęp: 15.04.2024).

i innowacyjne myślenie czy zdolność do pogłębionej refleksji, umożliwiające sprawne poruszanie się w różnorodnym i wielokulturowym otoczeniu. O tym, że koncepcja lingwistyki w biznesie jako kierunku łączącego kształcenie lingwistyczne i ekonomiczne była słusznym wyborem, świadczą losy absolwentów, którzy z powodzeniem odnajdują się na rynku pracy i są cenienni w środowisku zawodowym.

BIBLIOGRAFIA

Dokumenty

Uchwała nr 869 Senatu UWM z 22 marca 2016 r. w sprawie określenia efektów kształcenia dla poziomów i profili kształcenia dla kierunków: dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze, inżynieria informacji, inżynieria przetwórstwa żywności, komunikacja międzykulturowa w Europie, lingwistyka w biznesie, logopedia, mechatronika.

Uchwała nr 642 Senatu UWM z 31 stycznia 2020 r. w sprawie ustalenia programu studiów kierunku lingwistyka w biznesie dla poziomu studiów drugiego stopnia o profilu ogólnoakademickim.

Zarządzenie nr 116/2019 Rektora UWM z 19 grudnia 2019 r. w sprawie przekształceń na Wydziale Humanistycznym, Wydziale Nauk Społecznych, Wydziale Sztuki oraz Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie.

Opracowania

Hołubowska M., *Lingwistyka w biznesie zaprosiła na Tydzień Otwartych Drzwi*, „Wiadomości Uniwersyteckie” 2021, nr 5.

Kozak B., Makowska M., *Lingwistyka w biznesie – kierunek z przyszłością*, „Wiadomości Uniwersyteckie” 2017, nr 6–7.

Netografia

Dwa kwadransy z LwB, <http://wh.uwm.edu.pl/lingwistyka/wydarzenia/dwa-kwadransy-z-lwb>.

LwB nadaje ton, <http://wh.uwm.edu.pl/lingwistyka/wydarzenia-0/lwb-nadaje-ton>.

Tydzień Otwartych Drzwi LwB 2021, <http://wh.uwm.edu.pl/lingwistyka/wydarzenia/tydzien-otwartych-drzwi/tydzien-otwartych-drzwi-lwb-2021>.

Tydzień Otwartych Drzwi LwB 2022, <http://wh.uwm.edu.pl/lingwistyka/wydarzenia/tydzien-otwartych-drzwi/tydzien-otwartych-drzwi-lwb-2022>.

Wiśniewska M., *Dzień z Lingwistyką – szansa, by się poznać*, <https://uwm.edu.pl/aktualnosci/dzien-z-lingwistyka-szansa-sie-poznac>.

Fot. 1. Dr hab. Paweł Wysocki, prof. UWM – prorektor ds. kształcenia UWM podczas inauguracji Dnia LwB (18 IV 2023)

Autor: Janusz Pająk

Fot. 2. Dr hab. Mariola Jaworska, prof. UWM – kierownik Katedry Lingwistyki Stosowanej (18 IV 2023)

Autor: Janusz Pająk

Fot. 3. Dr hab. Mariola Jaworska, prof. UWM wręczająca Milenie Panek – uczennicy II LO im. Jana Pawła II w Działdowie nagrodę w konkursie „Lingwistyka w obiektywie – Wielokulturowość przestrzeni miejskiej” (18 IV 2023)
Autor: Janusz Pająk

Fot. 4. Dr Magdalena Makowska, dr hab. Mariola Jaworska, prof. UWM i dr Barbara Kozak na uroczystości z okazji 20-lecia firmy Transcom Poland (15 VI 2023)

Źródło: Archiwum Katedry Lingwistyki Stosowanej

Fot. 5. Dr Katarzyna Góra w czasie promocji monografii *Predicates of gratification in English and Polish. A semantic-syntactic perspective* (19 IX 2022)
Źródło: Archiwum Katedry Lingwistyki Stosowanej

Fot. 6. Dr Katarzyna Cieplińska na stażu badawczo-dydaktycznym na Uniwersytecie Cypryjskim w Nikozji, finansowanym z projektu pn. „Program Rozwojowy Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie i środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego” (wrzesień 2022)
Źródło: Archiwum Katedry Lingwistyki Stosowanej

Fot. 7. Mgr Aneta Całka prowadząca zajęcia dla uczniów VI LO w Olsztynie w laboratorium językowym (styczeń 2024)

Źródło: Archiwum Katedry Lingwistyki Stosowanej

Fot. 8. Dr Joanna Mazurkiewicz wraz z klasą patronacką z II LO im. Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego w Olsztynie (12 IV 2023)

Źródło: Archiwum Katedry Lingwistyki Stosowanej

Fot. 9. Dr Beata Jeglińska ze studentami lingwistyki w biznesie na Dniu Otwartym UWM *SpotkajMY się w Kortowie* (31 III 2023)
Źródło: Archiwum Katedry Lingwistyki Stosowanej

Fot. 10. Studenckie Koło Naukowe Lingwistyki w biznesie wraz z opiekunem dr Joanną Nawacką i uczestnikami zajęć z języka polskiego dla uchodźców z Ukrainy (kwiecień 2022)
Źródło: Archiwum Katedry Lingwistyki Stosowanej

Fot. 11. Mgr Katarzyna Sierak wraz ze studentami lingwistyki w biznesie w laboratorium językowym

Autor: Janusz Pająk

Fot. 12. Mgr Dawid Wierzbicki na konferencji Polskiego Towarzystwa Neofilologicznego (13 IX 2023)

Źródło: Archiwum Katedry Lingwistyki Stosowanej

Fot. 13. Studenci lingwistyki w biznesie podczas wizyty studyjnej w Hotelu Anders w Starych Jabłonkach (21 III 2023)

Autor: Barbara Kozak

Fot. 14. Studenci lingwistyki w biznesie podczas wizyty studyjnej w Transcom Poland w Poznaniu (25 IV 2023)

Autor: Barbara Kozak

Fot. 15. Studenci lingwistyki w biznesie odwiedzający Atelier WIMAR Łążecka Poznańska (kwiecień 2023)

Autor: Barbara Kozak

Fot. 16. Studenci lingwistyki w biznesie w czasie wręczenia certyfikatów ukończenia cyklu *Spotkania z Citi: „Open Lectures”* (13 III 2023)

Źródło: Archiwum Katedry Lingwistyki Stosowanej

Fot. 17. Studenci lingwistyki w biznesie podczas Student EXPO UWM (2023)
Źródło: Archiwum Katedry Lingwistyki Stosowanej

Fot. 18. Spotkanie świąteczne „Lingwistyczna gwiazdka” (12 XII 2023)
Autor: Małgorzata Boba

Fot. 19. Materiały szkolne zebrane przez społeczność lingwistyki w biznesie w ramach akcji pomocowej dla uchodźców z Ukrainy (marzec 2022)
Autor: Magdalena Makowska

I W O N A M A C I E J E W S K A

<https://orcid.org/0000-0002-8165-502X>

Instytut Literaturoznawstwa

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

A L I N A

N A R U S Z E W I C Z - D U C H L I Ń S K A

<https://orcid.org/0000-0002-6214-5454>

Instytut Językoznawstwa

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

Filologia polska i logopedia w Olsztynie

OD WSN DO UWM – PRZEMIANY STRUKTURALNE ORAZ ROZWÓJ NAUKOWY

Świętowanie 55. rocznicy powstania Wydziału Humanistycznego – jednego z trzech współtworzących powstałą w 1969 r. WSN w Olsztynie – to jednocześnie świętowanie narodzin olsztyńskiej polonistyki akademickiej. Filologia polska była, przez pierwsze cztery lata w połączeniu z historią, jednym z siedmiu kierunków studiów, na którym kształcono przyszłych nauczycieli na nowej uczelni. Do 1973 r. nauka trwała trzy lata, a od kolejnego roku akademickiego, po przekształceniu WSN w WSP – cztery lata i kończyła się uzyskaniem stopnia magistra.

Trudne początki powołanej w Olsztynie uczelni wyższej, drugiej obok WSR w stolicy województwa, wynikały zarówno z problemów kadrowych, jak i lokalowych¹. Te wyzwania dotyczyły także rodzącej się filologii

¹Zob. G. Igliński, *Narodziny i metamorfozy olsztyńskiej polonistyki*, „Prace Literaturoznawcze” 2019, t. I, numer specjalny *Pamięć maluje przeszłe lata. Pół wieku olsztyńskiej polonistyki (1969–2019)*, red. J. Chłosta-Zielonka, I. Maciejewska, s. 11–67. Można tu znaleźć szczegółowe informacje dotyczące przemian strukturalnych olsztyńskiej polonistyki, składów osobowych jednostek, jak też rozwoju kadrowego i siedzib, w których funkcjonowała filologia polska od początku istnienia kierunku. Są również wymienione wszystkie osoby pracujące na olsztyńskiej polonistyce i logopedii od początków istnienia obu kierunków do 2018 r.

polskiej, którą kierował przez pierwsze lata językoznawca doc. dr Andrzej Maria Lewicki (wcześniej pracujący na UW), zarządzający jednocześnie Wydziałem Humanistycznym i Zakładem Języka Polskiego i Literatury Polskiej. To on wraz z rektorem WSN, a zarazem kierownikiem Zakładu Nauk Filozoficzno-Społecznych doc. dr. Janem Sikorą pozyskiwali kadrę badawczo-dydaktyczną, proponując nowo przyjętym pracownikom kierunki dalszego rozwoju naukowego ważne dla budowania zrębów rodzącej się polonistyki. O tym, jak trudne było to zadanie, przekonują nie tylko informacje dotyczące skromnego składu osobowego Wydziału Humanistycznego (jedynie 9 pracowników na etacie i tyle samo na umowę zlecenie) z listopada 1969 r., ale także wspomnienia wykładowczyń zatrudnionych na polonistyce w pierwszych miesiącach jej funkcjonowania – dr Teresy Brzeskiej-Smerek i prof. Krystyny Stasiewicz².

Ponad pół wieku istnienia filologii polskiej, najpierw w strukturze uczelni pedagogicznej, a od 1999 r. uniwersytetu, to czas jej stopniowego rozwoju i wzmacniania potencjału badawczo-dydaktycznego. Metamorfozy olsztyńskiej polonistyki z okazji świętowanego w 2019 r. jej 50-lecia szczegółowo opisał Grzegorz Igliński, wskazując jednocześnie na najważniejsze elementy w tym procesie i to do nich należy sięgnąć pamięcią, aby pokazać miejsce rodzimej filologii w dziejach funkcjonowania Wydziału Humanistycznego. Takich istotnych punktów można wymienić kilka.

Pierwszy wiąże się z 1974 r., kiedy to WSN przekształca się w WSP, a studia 3-letnie zostały zastąpione przez 4-letnie magisterskie. Wówczas też nastąpił istotny krok w rozwoju kierunku, rzutujący na następne lata. Polonistyka wzmocniła się kadrowo, gdyż do zespołu dołączyło

²T. Brzeska-Smerek, *Ówczesną polonistykę tworzył mały zespół* (rozmowę przeprowadziła I. Maciejewska), „Prace Literaturoznawcze” 2019, t. I, numer specjalny *Pamięć maluje przeszłe lata. Pół wieku olsztyńskiej polonistyki (1969–2019)*, red. J. Chłosta-Zielonka, I. Maciejewska, s. 175–178; K. Stasiewicz, *To był pamiętny 1981 rok* (rozmowę przeprowadziła Iwona Maciejewska), „Prace Literaturoznawcze” 2019, t. I, numer specjalny *Pamięć maluje przeszłe lata. Pół wieku olsztyńskiej polonistyki (1969–2019)*, red. J. Chłosta-Zielonka, I. Maciejewska, s. 178–183.

jednocześnie 9 pracowników, w tym 4 absolwentów pierwszego rocznika filologii polskiej z czasów WSN: Maria Ciemnowicz (później Biolik³), Danuta Ciecierska (potem Ossowska), Wanda Kądziela i Wojciech Ogrodziński, którzy po uzyskaniu stopnia magistra w WSP w Krakowie powrócili do swej *Alma Mater*. Istniejący dotychczas Zakład Języka Polskiego i Literatury Polskiej podzielono na zakłady: Językoznawstwa oraz Historii i Teorii Literatury. Pierwszym kierowała dr Anna Pospiszyl⁴, drugim – dr Halina Kowalewska, jednak wkrótce połączyły się one ponownie w jeden byt – Zakład Filologii Polskiej funkcjonujący pod tą nazwą aż do 1989 r. Na jego czele stali kolejno dr Mirosław Świątecki, dr Tadeusz Zienkiewicz, dr Krystyna Stasiewicz oraz doc. dr hab. Hanna Małgowska. Rozrastał się on liczebnie; w ostatnim roku funkcjonowania jednostki pod tą nazwą były w niej zatrudnione 33 osoby, w tym kilka na pół lub ćwierć etatu. Skład kadry ewoluował, niektórzy pracownicy odchodzili z uczelni do innych ośrodków bądź rezygnowali z dalszej kariery akademickiej, w ich miejsce pojawiali się inni, następował też rozwój potencjału naukowego, gdyż kolejne osoby zdobywały stopnie doktora lub doktora habilitowanego oraz tytuły profesorskie.

Istotne w historii olsztyńskiej polonistyki było powstanie 1 października 1990 r. Instytutu Filologii Polskiej, poprzedzone krótkotrwałym funkcjonowaniem zakładów: Językoznawstwa, Literaturoznawstwa oraz Kultury i Literatury Warmii i Mazur. Jednostką przez dwie kadencje kierowała dr hab. Anna Pospiszyl (potem prof. nadzw.), wspierana przez zastępców dr Leokadię Hull i dr. Adama Dobaczewskiego. Instytut w ciągu 10 lat przechodził różne przeobrażenia strukturalne, wydzielano nowe zakłady i pracownie, zmieniając nazewnictwo czy skład osobowy. Dla przykładu w roku akademickim 1993/1994 w jego ramach funkcjonowało 7 zakładów i 2 pracownie. Wówczas liczba zatrudnionych w instytucie, wraz z pracownikiem

³ Sylwetkę naukową jednej z założycielek olsztyńskiej polonistyki przedstawiła Iza Matusiak-Kempa w tekście *Maria Biolik*, otwierającej poświęcony tej wybitnej lingwistce tom „Prac Językoznawczych” 2021, z. XXII/2, s. 9–30.

⁴ Więcej na temat tej zasłużonej językoznawczynie zob. M. Biolik, *Anna Pospiszyl (16 II 1933 – 2 II 2007)*, „Prace Językoznawcze” 2007, z. IX, s. 7–15.

administracji, wynosiła 52 osoby. Do polonistów dołączyli w tym czasie bibliotekoznawcy, gdyż Zakład Bibliotekoznawstwa i Informatyki Naukowej utracił możliwość samodzielnego funkcjonowania.

Nie sposób przedstawić wszystkich przemian strukturalnych zachodzących w instytucie, wynikały one zarówno z rotacji pracowników, jak i z wewnętrznych rozporządzeń obowiązujących w WSP. Przez ten czas instytut współtworzyły w różnych latach zakłady, katedry i pracownie. Następnym przełomowym momentem nastąpił po 30 latach istnienia uczelni, kiedy to wszedł on w skład nowego bytu – UWM w Olsztynie – od 1 października 1999 r. Tym samym rozpoczął się kolejny etap w dziejach olsztyńskiej polonistyki, która przestała ograniczać się jedynie do kształcenia nauczycieli.

W zmienionych realiach Instytutem Filologii Polskiej kierowała przez dwie kadencje absolwentka pierwszego rocznika WSN prof. dr hab. Maria Biolik, która współpracowała ze swymi kolejnymi zastępcami: dr. hab. Zbigniewem Chojnowskim, prof. UWM, dr. Aliną Naruszewicz-Duchlińską oraz dr. Katarzyną Zawilską. Funkcję dyrektora instytutu w 2010 r. objął dr. hab. Sławomir Buryła, prof. UWM, wspierany przez dr. Monikę Czerepowicką, a jego następcą został, sprawujący tę funkcję od 2015 r., prof. dr. hab. Mariusz Rutkowski, wspomagany przez wicedyrektora dr. hab. Joannę Chłostę-Zielonkę, prof. UWM. W związku z uruchomieniem od roku akademickiego 2014/2015 nowego kierunku studiów – logopedii, zmodyfikowano nazwę jednostki, która od 2 lutego 2016 r. stała się Instytutem Polonistyki i Logopedii. Apogeum rozwoju filologia polska osiągnęła w latach 2001–2004, o czym świadczy nie tylko najbardziej rozbudowany i zróżnicowany skład osobowy instytutu w tym okresie⁵, ale także duża liczba absolwentów.

Sytuację znacząco zmieniła decyzja o utworzeniu z inicjatywy prof. dr. hab. Andrzeja Staniszewskiego, dotychczasowego kierownika Katedry Literatury Współczesnej, w styczniu 2005 r., Instytutu Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej, co wiązało się z powołaniem do życia nowego, atrakcyjnego dla młodych ludzi kierunku. Ta decyzja wzmocniła Wydział Humanistyczny,

⁵G. Igliński, op. cit., s. 51.

jednakże osłabiła kadrowo polonistykę, bowiem do nowej jednostki przeszła część pracowników Instytutu Filologii Polskiej. Studia dziennikarskie stały się ofertą konkurencyjną wobec klasycznej polonistyki, co zbiegło się z niekorzystnym efektem nadejścia niżu demograficznego, a także spadkiem zainteresowania studiowaniem kierunków humanistycznych, m.in. w związku z trudnościami ze znalezieniem pracy przez absolwentów.

Nie pozostało to bez wpływu na dalszy rozwój Instytutu Filologii Polskiej, w którego strukturze ponownie, w zależności od okresu oraz obowiązujących ustaleń prawnych, pojawiały się jednostki nazywane raz zakładami, raz pracowniami, raz katedrami. Liczba pracowników także się zmieniała, niektórzy przenosili się na inne uczelnie lub rezygnowali z pracy naukowej, inni odchodzili na emeryturę, jeszcze inni pracowali w Olsztynie tylko przez jakiś czas na drugim etacie jako osoby związane z różnymi ośrodkami w kraju. Z powodu spadku liczby studentów nie zawsze możliwe było zatrudnianie na ich miejsce nowych wykładowców, w tym kończących studia doktoranckie młodych badaczy. Z jednej strony więc potencjał jednostki malał, z drugiej większość związanej z niej kadry sfinalizowała w kolejnych latach doktoraty, habilitacje czy uzyskała tytuł profesorki.

Instytut istniał do momentu, w którym za sprawą ustawy o szkolnictwie wyższym z 20 lipca 2018 r., zwanej konstytucją dla nauki, doszło do fundamentalnej zmiany w funkcjonowaniu kierunków filologicznych w kraju. Na mocy tego aktu prawnego ewaluacja dorobku naukowego poszczególnych badaczy została powiązana z reprezentowaną przez nich dyscypliną. Ta koncepcja przyczyniła się do osłabienia więzi spajających dotychczas filologów, w tym także polonistów, podkreślając znaczenie dyscypliny, w której zdobywali kolejne stopnie i tytuły naukowe, czyli językoznawstwa i literaturoznawstwa. Rezultatem tych uregulowań ustawowych była też zmiana w strukturze Wydziału Humanistycznego, w której pojawiły się instytuty dyscyplinowe. Tym samym filologia polska jako jeden byt przestała istnieć, a powstałe 1 stycznia 2020 r. katedry Literatury Polskiej oraz Języka Polskiego z Pracownią Logopedyczną (obecnie Katedra Języka Polskiego i Logopedii) weszły w skład odpowiednio: Instytutu Literaturoznawstwa i Instytutu

Językoznawstwa wraz z katedrami reprezentującymi inne neofilologie. Katedrami polonistycznymi zarządzają od ich powstania w 2020 r.: prof. dr hab. Alina Naruszewicz-Duchlińska (językoznawczą) oraz dr hab. Iwona Maciejewska, prof. UWM (literaturoznawczą). W związku z postulatami środowiska naukowego decyzją Ministra Edukacji i Nauki z 11 października 2022 r. powołano dyscyplinę polonistyka, podkreślając tym samym rangę rodzimej filologii, jednak jak dotąd ta decyzja nie wpłynęła na zmiany strukturalne na Wydziale Humanistycznym. Obecnie w Katedrze Języka Polskiego pracuje 18 osób – 2 profesorów, 5 doktorów habilitowanych na stanowisku profesora UWM, 6 adiunktów (5 doktorów i doktor habilitowana, na pół etatu) oraz 5 osób na stanowisku asystenta w grupie pracowników dydaktycznych, wśród nich 2 ze stopniem doktora, zaś w Katedrze Literatury Polskiej 11 osób – 3 profesorów, 2 doktor habilitowane na stanowisku profesora UWM, 2 doktor habilitowane na stanowisku adiunkta, 3 doktorów będących adiunktami oraz magister asystent będący pracownikiem dydaktycznym (na pół etatu). Warto dodać, że po wejściu w życie nowej struktury 1 stycznia 2020 r. dyrektorami nowych instytutów dyscyplinowych zostali poloniści: Instytutu Językoznawstwa – prof. dr hab. Mariusz Rutkowski, a Literaturoznawstwa – prof. dr hab. Zbigniew Chojnowski. Sprawowali te funkcje do końca 2022 r. Prof. Rutkowskiego, który od 1 kwietnia 2022 r. jest dziekanem Wydziału Humanistycznego, zastąpiła także polonistka dr hab. Iza Matusiak-Kempa, prof. UWM, natomiast literaturoznawcami kieruje anglistka dr hab. Ewa Kujawska-Lis, prof. UWM.

W historii istnienia Wydziału Humanistycznego filolodzy polscy pełnili funkcje dziekanów i prodziekanów. Oprócz wspomnianego już doc. dr. Andrzeja Marii Lewickiego wydziałem kierowali też: dr Mirosław Świątecki, doc. dr hab. Jadwiga Rudnicka, prof. dr hab. Maria Biolik, prof. dr hab. Andrzej Staniszewski (trzy kadencje), a prodziekanami byli: dr Mirosław Łojek, dr Halina Kowalewska, dr Mirosław Świątecki, dr Tadeusz Zienkiewicz, dr Wanda Kądziela, dr Danuta Ossowska i dr Alina Naruszewicz-Duchlińska. Od 2022 r. stanowisko prodziekana ds. promocji i rozwoju piastuje dr hab. Joanna Chłosta-Zielonka,

prof. UWM. Ta lista dobitnie pokazuje, jak ważną rolę odegrali i nadal odgrywają poloniści w funkcjonowaniu olsztyńskiej humanistyki akademickiej.

Przemianom strukturalnym i kadrowym przez 55 lat istnienia filologii polskiej towarzyszył stopniowy rozwój potencjału naukowego pracowników. Nie był to proces łatwy, zważywszy że Olsztyn, do 1945 r. pozostający poza granicami państwa polskiego, nie miał tradycji akademickiej. Powstanie w tym mieście uczelni pedagogicznej wymusiło życie, gdyż pilną potrzebą w regionie było m.in. kształcenie nauczycieli⁶. Gdy SN przekształciło się w WSN, a następnie w WSP, zbudowanie zespołu, który nie tylko będzie prowadził zajęcia dydaktyczne, ale także działalność badawczą, stanowiło nie lada wyzwanie. Olsztyn nie był miastem dysponującym bibliotekami o charakterze naukowym czy bogatymi archiwami. Wcześniej brak szkół wyższych sprawiał, że młoda kadra zasilająca polonistykę nie mogła pozyskać promotorów, którzy poprowadzą ich doktoraty, a uzyskanie stopnia doktora czy doktora habilitowanego przez lata, z powodu braku stosownych uprawnień, było na macierzystej uczelni po prostu niemożliwe. Stąd badacze musieli szukać szansy na otwarcie przewodów doktorskich czy odbywanie stażów naukowych w innych ośrodkach. Prawo do doktoryzowania Centralna Komisja do Spraw Tytułu Naukowego i Stopni Naukowych Wydziałowi Humanistycznemu w dyscyplinie językoznawstwo przyznała dopiero w 1997 r., a w dyscyplinie literaturoznawstwo rok później, natomiast do nadawania stopnia doktora habilitowanego w dyscyplinie językoznawstwo w 2010 r., już za czasów istnienia UWM. Obecnie, po ostatniej ewaluacji dyscyplin, zarówno językoznawcy, którzy uzyskali kategorię A, jak i literaturoznawcy za sprawą kategorii B+ mogą przeprowadzać przewody doktorskie i habilitacyjne, a w Szkole Doktorskiej UWM kształcą się przyszli badacze reprezentujący te dyscypliny.

Kiedy jednak w 1969 r. powstawała olsztyńska polonistyka, sytuacja wyglądała zgoła odmiennie. Potencjał naukowy tworzono od podstaw, zatrudniając w pierwszych latach istnienia kierunku pracowników

⁶Ibidem, s. 11–13.

ze stopniem magistra, którzy byli gotowi podjąć wysiłek samodzielnego rozwoju pod opieką promotora z innego ośrodka (Teresa Brzeska-Smerek, Krystyna Stasiewicz, Mirosław Świątecki, Tadeusz Zienkiewicz, Lech Krajewski⁷, Andrzej Staniszewski, Maria Ciemniwicz *in spe* Biolik, Wanda Kądziela, Danuta Ciecierska, potem Ossowska), albo doktorów, którzy stopień zdobyli już wcześniej na innych uczelniach, np. Andrzej Lewicki (UW), Alojzy Zdaniukiewicz (UAM), Anna Pospiszyl (WSP w Krakowie), Halina Kowalewska (UW). Część z nich pracowało na drugim etapie, tak jak np. Wojciech Podgórski (UW), Witold Witkowski (UW) czy Ewa Wróblewska (UŁ).

Z czasem przybywało osób na stałe związanych z Olsztynem, które zdobywały kolejne stopnie naukowe i tytuły, po latach stając się wychowawcami następnych pokoleń badaczy. I tak np. zatrudniona jako magister w 1970 r. Krystyna Stasiewicz⁸, podejmując za sprawą sugestii doc. dr. Lewickiego nową dla niej po studiach w Toruniu tematykę badawczą dotyczącą literatury staropolskiej, doktorat napisała pod okiem wybitego polonisty i edytora Konrada Górskiego, została doktorem habilitowanym i profesorem zwyczajnym, jednocześnie wychowując spośród studentów olsztyńskiej polonistyki swoich następców: dr hab. Iwonę Maciejewską, prof. UWM, dr hab. Agatę Roćko, obecnie prof. Instytutu Badań Literackich PAN, a także dr. Pawła Pietrzyka i dr. Kamilę Bialik, którzy po latach pracy na UWM zrezygnowali z dalszej kariery naukowej. Pierwsza z wymienionych stała się promotorką pracy doktorskiej mgr Sabiny Kowalczyk, która dziś już jako adiunkt podtrzymuje na UWM tradycję badań nad literaturą epok dawnych. Ta sztafeta pokoleniowa zapoczątkowana przez pierwszych pracowników WSN i WSP dotyczy zarówno literaturoznawców – prof. Andrzeja Staniszewskiego, promotora prac doktorskich Beaty Tarnowskiej, dziś profesor zwyczajnej, Joanny Chłosty-Zielonki,

⁷ Szczegółowo sylwetkę badacza przedstawiła M. Biolik w tekście wspomnieniowym *Dr Lech Krajewski (3 VI 1950 – 20 I 2012)*, „Prace Językoznawcze” 2012, z. XIV, s. 7–9.

⁸ Sylwetkę naukową i bibliografię prac jednej z pierwszych wykładowczyń olsztyńskiej polonistyki przedstawiły I. Maciejewska i A. Roćko w tomie *Aplauz najzaczniejszej damie. Studia i szkice z kręgu literatury i kultury dawnej*, Olsztyn 2017, s. 13–24.

prof. UWM czy zatrudnionych obecnie w Instytucie Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej dr hab. Anity Frankowiak, prof. UWM i dr hab. Joanny Szydłowskiej, prof. UWM, jak i językoznawców – prof. Marii Biolik, której wychowankami są prof. dr hab. Alina Naruszewicz-Duchlińska, prof. dr hab. Mariusz Rutkowski czy dr hab. Iza Matusiak-Kempa, prof. UWM, oraz prof. Zygmunta Saloniego, promotora prac doktorskich dr Jolanty Piwowar (obecnie zatrudnionej w Instytucie Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej), dr hab. Renaty Makarewicz, prof. UWM, dr Moniki Czerepowickiej oraz dr Iwony Grzesiak.

Lista absolwentów filologii polskiej w Olsztynie, którzy uzyskali stopnie doktora, doktora habilitowanego czy wreszcie tytuł profesora i na stałe lub na długie lata związali swe naukowe losy z Wydziałem Humanistycznym, jest szersza. Poza wskazanymi wcześniej są to: dr hab. Bożena Adamkiewicz-Iglińska, dr hab. Maria Ankudowicz-Bieńkowska, prof. UWM, prof. dr hab. Zbigniew Chojnowski, dr Magdalena Dziugieł-Łaguna, prof. dr hab. Grzegorz Igliński, dr Jacek Krawczyk, dr Marek Lubański, dr Sebastian Przybyszewski, dr Piotr Przytuła, dr Zbigniew Stala, dr hab. Ewa Szczepkowska, dr hab. Mariola Wołk, prof. UWM, dr Małgorzata Żarczyńska. Nowo utworzony w 2005 r. Instytut Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej UWM wsparli absolwenci filologii polskiej w Olsztynie, wśród nich zatrudnieni w tej jednostce do dziś: dr Jolanta Piwowar, dr hab. Anita Frankowiak, prof. UWM, dr hab. Bernadetta Darska, prof. UWM, dr Miłosz Babecki i dr Szymon Żyliński.

Potencjał naukowy przez lata budowali (a niektórzy z nich budują także obecnie) również ci, którzy ukończyli inne uczelnie, ale ich kariera rozwinęła się w trakcie pracy w Olsztynie. Mowa tu o wychowankach UMK, m.in.: dr hab. Leokadii Hull, prof. UWM (obecnie na emeryturze), śp. dr. Lechu Krajewskim, dr hab. Iwonie Kosek, prof. UWM, dr Katarzynie Zawilskiej (dziś zatrudnionej w Wydawnictwie UWM), prof. dr. hab. Sławomirze Buryle (obecnie pracującym na UW), dr Magdalenie Osowickiej-Kondratowicz, prof. dr. hab. Adamie Dobaczewskim, który jest obecnie dyrektorem Instytutu Języka Polskiego na toruńskiej uczelni. Kadre badawczą w Olsztynie zasilili na

różnych etapach także absolwenci uczelni gdańskich: WSP i uniwersytetu – dr Mirosław Świątecki, mgr Ryszard Świątkowski, dr Andrzej Kotliński; lubelskich: KUL– doc. dr hab. Jadwiga Rudnicka i dr Anna Rzymaska oraz UMCS – dr Ewa Hrycyna, a także warszawskich: UW – zmarły w 2023 r. nes-tor olsztyńskiej polonistyki dr hab. Jan Kaczyński, prof. nadzw. czy dr Monika Czerepowicka, pracująca dziś w Katedrze Języka Polskiego i Logopedii.

Badacze z innych ośrodków akademickich zatrudniali się często w Olsztynie na drugim etacie, tak jak to było w przypadku prof. dr hab. Ewy Wolnicz-Pawłowskiej, prof. dr hab. Jerzego Dumy (pracującego także w Instytucie Sławistyki PAN), prof. dr hab. Henryki Sędziak⁹ z Filii UW w Białymstoku, bądź przenosili się tu na stałe, jak dr Wanda Szulowska, która po habilitacji (2005) otrzymała stanowisko profesora nadzwyczajnego. Znaczące zasługi dla rozwoju kadry naukowej miał wybitny językoznawca pracujący w Olsztynie przez 18 lat, wywodzący się z UW, prof. dr hab. Zygmunt Saloni.

Ten syntetyczny przegląd kadry naukowej olsztyńskiej polonistyki nie obejmuje z powodu ograniczonej objętości tekstu wszystkich nazwisk. Losy część pracowników zaprowadziły daleko od stolicy Warmii i Mazur (jak np. sławistkę mgr Janinę Fras, absolwentkę UJ, potem profesor Uniwersytetu Wrocławskiego), niektórzy pracowali tu jedynie kilka lat, czasem na drugim etacie lub w ramach godzin zleconych, jednak nie możemy zapominać, że także i oni budowali zręby tutejszej filologii polskiej¹⁰.

Ci, którzy pozostali wierni Olsztynowi przez całe swe zawodowe życie, wykorzystywali różnorakie możliwości, by poszerzyć swe horyzonty, jeżdżąc na staże badawcze, studia podyplomowe czy doktoranckie w Polsce (Instytut Badań Literackich PAN, UW, Instytut Języka Polskiego PAN, UJ i WSP w Krakowie, UMCS, UMK) i za granicą (Ryga, Leningrad). Kończyli

⁹Zob. D. Czyż, M. Frąckiewicz, *Życie i prace prof. dr hab. Henryki Sędziak*, [w:] D. Czyż, M. Frąckiewicz (red.), *Prace poświęcone Pani Profesor Henryce Sędziak*, Łomża 2010, s. 11–13; K. Pikoń i in., *Złota księga nauk humanistycznych 2013*, Gliwice 2013, s. 348–349.

¹⁰Tabela obejmująca wszystkie nazwiska pracowników olsztyńskiej polonistyki do 2019 r. znajduje się w artykule Grzegorza Iglińskiego, op. cit., s. 60–67.

studia doktoranckie i podyplomowe w innych ośrodkach, doskonaląc swe kompetencje. Przez 55 lat podejmowali i podejmują nadal badania dotyczące szeroko zakrojonej problematyki, którą można przyporządkować pewnym głównym kierunkom¹¹.

Jednym z nich były badania dotyczące literatury i kultury Kresów Wschodnich, zarówno obszaru Wileńszczyzny, jak i rejonów Mińska czy Lwowa, a także zagadnień związanych z losami i twórczą aktywnością polskich zesłańców na Syberię i Kaukaz. W tej tematyce poruszali się badacze różnych pokoleń tworzących olsztyńską polonistykę. I tak np. Hanna Małgowska koncentrowała się przede wszystkim na piśmiennictwie XIX w., zwłaszcza dotyczącym Syberii. Relacjami polskich XIX-wiecznych zesłańców na Kaukaz ukazanymi na tle literatury rosyjskiej zajęła się Danuta Ossowska, pamiętniki sybiraków z epoki oświecenia charakteryzowała z kolei Agata Roćko. Natomiast polskie życie literackie w Kijowie i Mińsku w XIX w. oraz na początku XX w. badał Tadeusz Zienkiewicz. Leokadia Hull w poszukiwaniu śladów kresowej tożsamości analizowała m.in. twórczość Adama Szymańskiego, Włodzimierza Odojewskiego, Czesława Miłosza, Marii Czapskiej i Adama Zagajewskiego. Kultura kresowa inspirowała także Marię Ankudowicz-Bieńkowską, zarówno w pracy doktorskiej poświęconej folklorowi białoruskiemu, ukraińskiemu i litewskiemu, prezentowanemu w polskim czasopiśmiennictwie literackim XIX w., jak i habilitacyjnej, dotyczącej polskiego życia muzycznego

¹¹ Szerszą charakterystykę badań i publikacji pracowników do 2019 r. znaleźć można w następujących artykułach: I. Maciejewska, *Filologia polska w czasach WSN i WSP*, „Prace Literaturoznawcze” 2019, t. I, numer specjalny *Pamięć maluje przeszłe lata. Pół wieku olsztyńskiej polonistyki (1969–2019)*, red. J. Chłosta-Zielonka, I. Maciejewska, s. 69–88; I. Maciejewska, A. Naruszewicz-Duchlińska, *Badania naukowe na polonistyce uniwersyteckiej (1999–2019) – literaturoznawstwo*, „Prace Literaturoznawcze” 2019, t. I, numer specjalny *Pamięć maluje przeszłe lata. Pół wieku olsztyńskiej polonistyki (1969–2019)*, red. J. Chłosta-Zielonka, I. Maciejewska, s. 88–97; M. Rutkowski, *Badania naukowe na polonistyce uniwersyteckiej (1999–2019) – językoznawstwo*, „Prace Literaturoznawcze” 2019, t. I, numer specjalny *Pamięć maluje przeszłe lata. Pół wieku olsztyńskiej polonistyki (1969–2019)*, red. J. Chłosta-Zielonka, I. Maciejewska, s. 97–102. Aktualizowana na bieżąco bibliografia publikacji pracowników zatrudnionych obecnie w obu jednostkach znajduje się na stronie internetowej: <https://bazawiedzy.uwm.edu.pl/index.seam>.

w Wilnie lat II RP. Tematy kresowe podejmowały w swych badaniach także Beata Tarnowska, Ewa Szczepkowska i Joanna Chłosta-Zielonka. Twórczość wywodzącego się z Kresów polskiego noblisty Czesława Miłosza eksplorowała pierwsza z wymienionych, w dorobku drugiej odnajdziemy publikacje poświęcone utworom Władysława Odojewskiego i Juliana Wołoszynowskiego, natomiast trzecia w swej pracy doktorskiej przyjrzała się polskiemu życiu literackiemu we Lwowie w latach 1939–1941, ukazanemu w oficjalnej prasie polskojęzycznej.

Kolejny, niezwykle istotny nurt w profilu naukowym olsztyńskiej polonistki wiąże się ściśle ze specyfiką regionu, w którym powstała uczelnia. Warmia i Mazury, określane w latach PRL jako Ziemia Odzyskana, to miejsce o złożonej, trudnej historii, gdzie przez stulecia przenikały się różne kultury, języki i religie. Tę wielowarstwową tradycję ukazują liczne publikacje pracowników olsztyńskiej polonistki powstałe w ostatnim półwieczu. Tadeusz Zienkiewicz podejmował m.in. zagadnienia związane z funkcjonowaniem prasy polskiej na terenie Warmii, Mazur i Powiśla w latach zaborów i XX-lecia międzywojennego, Mirosław Świątecki współtworzył słowniki i prace zbiorowe poświęcone twórcom tegoż regionu, Teresa Brzeska-Smerek charakteryzowała regionalną twórczość dla dzieci, natomiast Andrzej Staniszewski badał m.in. obecność tradycji czarnoleskiej na Mazurach, a także regionalną prasę powstającą w okresie zaborów pozwalającą poznać realia życia dawnych mieszkańców Warmii i Mazur. Uczennica prof. Staniszewskiego – Joanna Chłosta-Zielonka poszła w ślady swego promotora, czego przykładem jest m.in. jej monografia habilitacyjna dotycząca życia literackiego regionu po II wojnie światowej. Dziedzictwo kulturalne Warmii i Mazur wieków XIX i XX szczególnie bliskie było i jest nadal Zbigniewowi Chojnowskiemu, który poświęcił mu znaczną część swego naukowego i popularyzatorskiego dorobku. Odnosi się on w swych licznych publikacjach zarówno do autorów, którzy funkcjonują w naszej pamięci, jak chociażby Michał Kajka czy Erwin Kruk, jak i tych dziś już zapomnianych, a ważnych dla kultury dawnych Prus Wschodnich. Chojnowski, a także

Chłosta-Zielonka nie tylko badają spuściznę naszej „małej ojczyzny”, ale także podejmują inicjatywy edytorskie, przybliżając czytelnikom twórczość powstałą w tym regionie o powikłanej, także narodowościowo, historii.

Dawne Księstwo Warmińskie inspirowało również Krystynę Stasiewicz, czego efektem są prace dotyczące dwóch biskupów warmińskich, a zarazem literatów – Marcina Kromera i Ignacego Krasickiego. Tej obecnie emerytowanej badaczce można przypisać istotny dla olsztyńskiej polonistyki impuls do podjęcia dociekań dotyczących twórczej aktywności kobiet na przestrzeni wieków i ich miejsca w kulturze. Jej habilitacyjna monografia poświęcona poetce saskiej Elżbiecie Drużbackiej to jedna z wielu prac naukowych powstałych w WSP, a potem na UWM podejmujących tę problematykę, którą szeroko badają obecnie Iwona Maciejewska, Joanna Chłosta-Zielonka, Sabina Kowalczyk-Wesołowska, a w poprzednich latach także Zbigniew Chojnowski – autor monografii o poezji Anny Kamieńskiej czy Magdalena Dziugieł-Łaguna, zajmująca się m.in. dorobkiem Elizy Orzeszkowej i Marii Konopnickiej. Tematyka kobieca powraca w kolejnych konferencjach organizowanych w Olsztynie, a także realizowanych w ostatnich latach projektach badawczych z Narodowego Centrum Nauki i Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki.

Dopełnieniem zainteresowań olsztyńskich literaturoznawców są kolejne kręgi tematyczne, o których należy wspomnieć. Przede wszystkim od lat rozwijano szeroko zakrojone badania nad poezją, od wieków dawnych począwszy (Krystyna Stasiewicz, Iwona Maciejewska, Agata Ročko, Paweł Pietrzyk), poprzez romantyzm (prace Bożeny Adamkowicz-Iglińskiej i Andrzeja Kotlińskiego poświęcone Juliuszowi Słowackiemu), Młodą Polskę, koncentrującą uwagę badawczą Jana Kaczyńskiego i Grzegorza Iglińskiego na twórczości Jana Kasprowicza, po dorobek poetów XX w. i XXI w., szeroko charakteryzowany przez Leokadię Hull, Zbigniewa Chojnowskiego, Andrzeja Kotlińskiego, Jacka Krawczyka czy Beatę Tarnowską. Publikacje ostatniej z wymienionych dotyczą także poetów emigracyjnej grupy „Kontynenty”, a ostatnio twórców izraelskich. W 2019 r. ukazała się najnowsza monografia badaczki zatytułowana *Tel Awiw – Jerozolima. Literackie kreacje przestrzeni miejskiej*.

Kolejny istotny w badaniach olsztyńskich literaturoznawców temat to Holocaust, który powracał w różnych odsłonach, zwłaszcza w licznych pracach Sławomira Buryły, ale także w wybranych publikacjach Joanny Chłosty-Zielonki, która podjęła w ostatnich latach zagadnienie terapeutycznego wymiaru piśmiennictwa autobiograficznego, również tego związanego z doświadczeniem obozowym. Tu szczególnie uwypuklona zostaje perspektywa kobieca, ważna dla badań prowadzonych przez olsztyńskie literaturoznawczynie, w tym Iwonę Maciejewską, zajmującą się m.in. epistolografią i twórczością pamiętnikarską autorstwa kobiet XVIII stulecia.

Przez lata funkcjonowania filologii polskiej w Olsztynie poszczególni badacze eksplorowali różne tematy, zarówno te o nachyleniu historycznoliterackim, jak i teoretycznoliterackim czy kulturoznawczym. Z oczywistych względów trudno je tu wszystkie wskazać. Badano m.in. tradycję różnych gatunków (esej – Zbigniew Stala, gawęda – Anna Rzymska, Zbigniew Stala, romans i powieść XVI–XVIII w. – Iwona Maciejewska, diariusze, dzienniki, pamiętniki – Danuta Ossowska, Iwona Maciejewska, Agata Roćko, Joanna Chłosta-Zielonka, list – Iwona Maciejewska, gatunki popkultury – Danuta Ossowska, Ewa Szczepkowska, Joanna Chłosta-Zielonka, Piotr Przytuła), motywów (motywy robactwa i owadów – Grzegorz Igliński, motywy florystyczne – Bożena Adamkowicz-Iglińska, motywy miłosno-erotyczne – Iwona Maciejewska), bohaterów i bohaterów literackich (postacie świętych – Anna Rzymska, postacie mitologiczne – Grzegorz Igliński, staropolskie wiedźmy i demony w kulturze ludowej – Sabina Kowalczyk-Wesołowska), istotnych kulturowo przestrzeni (dwór szlachecki – Magdalena Dziugieł-Łaguna, miejsca święte) czy wreszcie twórczość konkretnych autorów, budując wokół nich cykle publikacji (np. Józef Czapski – Małgorzata Żarczyńska, Hanna Malewska – Zbigniew Stala). Wykorzystywano różnorakie narzędzia badawcze w interpretacji literaturoznawczej, czerpiąc inspirację m.in. z psychoanalizy (Marek Lubański), krytyki feministycznej (Joanna Chłosta-Zielonka) czy teorii nowego regionalizmu (Zbigniew Chojnowski). W dorobku związanych z olsztyńską polonistyką badaczy są również prace o nachyleniu

kulturoznawczym, dotyczące teatru (Kamila Bialik), malarstwa (Grzegorz Igliński), filmów i seriali (Mariola Marczak, Piotr Przytuła) czy muzyki (Maria Ankudowicz-Bieńkowska).

Zakresy badań olsztyńskich językoznawców są równie zróżnicowane jak te dotyczące literatury i kultury, zarówno w wymiarze krajowym, jak i regionalnym. Wśród pierwszych rozpraw naukowych przygotowanych przez olsztyńskich badaczy wymienić można m.in.: dysertację Andrzeja Marii Lewickiego *Wprowadzenie do frazeologii syntaktycznej. Teoria zwrotu frazeologicznego* (1976)¹², doktorat Alojzego A. Zdaniukiewicza poświęcony gwarze Łopatowszczyzny (1969) oraz monografię *Toponimia byłego powiatu ostródzkiego* (1979) autorstwa Marii Biolik.

Główne kręgi zainteresowań olsztyńskich lingwistów w latach 80. i 90. oddawały nazwy jednostek – Zakładu Języka Polskiego (pod kierunkiem Marii Biolik) i Zakładu Dialektologii, później Pracowni Dialektologii i Językoznawstwa Historycznego (pod kierunkiem Alojzego A. Zdaniukiewicza). Praktyczne aspekty zastosowania językoznawstwa badała i wcielała w życie Pracownia Dydaktyki Literatury i Języka Polskiego (na jej czele stała Wanda Kądziała). Zmiany strukturalne wprowadzone przy powstaniu UWM usankcjonowały, bazujący na głównych zainteresowaniach badawczych olsztyńskich naukowców, podział na językoznawstwo współczesne (synchroniczne) i historyczne (diachroniczne). Nie był to podział rozłączny, bo np. Iza Matusiak-Kempa i Alina Naruszewicz-Duchlińska są autorkami prac dotyczących genezy nazwisk, ale i m.in. współczesnej reklamy czy prasy, a Monika Czerepowicka uwzględniła w swojej najnowszej monografii (2023) ewolucję słowników polszczyzny.

Na naukowej mapie Polski stolica Warmii wyróżnia się m.in. jako ośrodek zrzeszający przez wiele lat onomastów, których obiektem zainteresowania były nazwy miejscowe oraz osobowe. Na tej pierwszej kategorii onimów, koncentrowały się prace Marii Biolik, Anny Pospiszyl, Jerzego Dumy

¹² Informacje na temat tytułów i dat publikacji olsztyńskich lingwistów za: G. Iglińskim, op. cit. Wykorzystuje się także dane zawarte w opracowaniu autorstwa Mariusza Rutkowskiego, *Badania naukowe...*, s. 97–102.

i Mariusza Rutkowskiego. Szczególne osiągnięcia badawcze Jerzego Dumy, Anny Pospiszyl i Marii Biolik stanowiły prace dotyczące hydronimii, w tym opublikowane w prestiżowej międzynarodowej serii „Hydronimia Europea”. Antroponimy zaś były przedmiotami dysertacji doktorskich i późniejszych prac Aliny Naruszewicz-Duchlińskiej i Izy Matusiak-Kempy oraz monografii i artykułów Wandy Szulowskiej (nazwiska z Warmii i Mazowsza) i Ewy Wolnicz-Pawłowskiej, analizującej m.in. nazewnictwo kresowe. Należy tu także wymienić tomy będące pokłosiem krajowych i międzynarodowych konferencji onomastycznych: *Onomastykę literacką*, *Metodologię badań onomastycznych*, *Chrematonimię jako fenomen współczesności* i *Onomastykę regionalną*. Warto również wspomnieć, że pierwszy językoznawczy doktorat obroniony na Wydziale Humanistycznym 10 marca 2000 r. był pracą onomastyczną. Dysertację *Mikrotoponimia przestrzeni wspinaczkowej polskiego środowiska taternickiego* przygotował Mariusz Rutkowski pod opieką naukową Marii Biolik.

Jedną z postaci, która wywarła wielki wpływ na kształtowanie się olsztyńskiej polonistyki, był Zygmunt Saloni – autor fundamentalnych prac z zakresu gramatyki języka polskiego (np. *Czasownik polski*) i leksykografii, m.in. współtwórca *Encyklopedii językoznawstwa polskiego* i *Słownika gramatycznego języka polskiego* oraz, jak wcześniej wspomiano, odnoszący sukcesy wychowawca młodych kadr naukowych.

Znaczna grupa badaczy zajmowała się językoznawstwem synchronicznym, w tym badaniami z zakresu semantyki. Wymienić tu można m.in. Adama Dobaczewskiego, którego praca habilitacyjna dotyczyła zjawisk z zakresu percepcji wzrokowej, a doktorat – leksemów dopowiedzeniowych (wykładników relacji potwierdzania), oraz Mariolę Wołk – autorkę rozlicznych opracowań z zakresu semantyki w ujęciu strukturalnym, w tym monografii *Nonsens i zjawiska pokrewne. Studium semantyczne*. Aspekty składniowe polszczyzny badali m.in. Andrzej Maria Lewicki, Krystyna Kallas, Anna Pospiszyl, Wanda Kądziała oraz Iwona Kosek, poświęcając uwagę m.in. fleksji i składni nieciągłych imiennych jednostek leksykalnych oraz przyczasownikowym frazom przyimkowo-nominalnym. Badania składniowe kontynuuje uczennica

dr hab. Iwony Kosek, prof. UWM – dr Katarzyna Witkowska. W olsztyńskim ośrodku powstało także wiele istotnych prac dotyczących frazeologii. Prekursorem badań z tego zakresu był Andrzej Lewicki, a jego dzieło kontynuowali Lech Krajewski oraz Iwona Kosek, która, wespół z Moniką Czerepowicką i Sebastianem Przybyszewskim, przygotowała elektroniczny słownik polskich frazeologizmów czasownikowych *Verbel*. Powiązaniem zagadnień lingwistycznych z praktyką szkolną zajmowały się Wanda Kądziela i Renata Makarewicz, która również jest autorką prac poświęconych dysleksji, dyskursowi szkolnemu i historii ortografii polskiej.

Wśród innych problemów naukowych z sukcesem podejmowanych przez olsztyńskich językoznawców warto wymienić m.in.: język subkultur młodzieżowych (interesował się nim Lech Krajewski), gazety rękopiśmienne z przełomu XVII i XVIII stulecia (temat pracy doktorskiej Katarzyny Zawilskiej), XIX-wieczną prasę urzędową (swoją pracę doktorską poświęcił jej Sebastian Przybyszewski), różnorodne aspekty kultury języka polskiego (analizowały je Katarzyna Zawilska, Alina Naruszewicz-Duchlińska, Katarzyna Witkowska), dialektologię i historię języka polskiego (prace z tego zakresu stworzyły Wanda Szulowska, Halina Sędziak, Iza Matusiak-Kempa i Katarzyna Zawilska), wartości i wartościowanie, onomastykę kulturową (kulturowe i aksjologiczne aspekty językoznawstwa są przedmiotami nowatorskich badań Izy Matusiak-Kempy), gramatykę, językoznawstwo korpusowe i lingwistykę komputerową (stanowią one obiekty zainteresowań Moniki Czerepowickiej, współautorki *Słownika elektronicznego jednostek frazeologicznych*, ściśle i udanie współpracującej z zagranicznymi lingwistami), pragmatykę lingwistyczną i teorię języka (tematy tekstów autorstwa Sebastiana Przybyszewskiego), językową komunikację internetową i teksty medialne (w ich analizach specjalizuje się Alina Naruszewicz-Duchlińska). Nowe trendy językoznawcze wyznaczają badania Mariusza Rutkowskiego, który m.in. analizował funkcje różnych kategorii nazw własnych oraz prowadził badania dyskursu urzędowego, a w ostatnich latach interesuje się m.in. pragmatycznymi i dyskursywnymi aspektami onimów oraz współczesnymi procesami odnazewniczymi w języku polskim.

Nie sposób nie wspomnieć o badaniach naukowych, które stanowią jeden z elementów podbudowy naukowej olsztyńskiej logopedii¹³. Koordynatorka kierunku, Magdalena Osowicka-Kondratowicz, autorka rozprawy doktorskiej *Miękkość asymilacyjna w języku polskim – konteksty przed spółgłoską*, prowadzi badania z pogranicza fonetyki eksperymentalnej i logopedii, koncentrując się m.in. na normie ortofonicznej oraz patologii mowy i rozwoju językowym dziecka. Zainteresowania naukowe Ewy Hrycyny skupiają się na zaburzeniach semantycznych i pragmatycznych, zaburzeniach mowy w psychiatrii oraz etnolingwistyce. Obiektem badań naukowo-artystycznych Magdaleny Zaorskiej jest szeroko rozumiana kultura żywego słowa i emisja głosu. Jolanta Panasiuk, autorka m.in. monografii *Afazja a interakcja. TEKST – metaTEKST – konTEKST* (2012), prowadzi badania z zakresu teorii komunikacji, tekstologii i logopedii, szczególnie specjalizując się w diagnozie i terapii zaburzeń językowych u dzieci i dorosłych ze schorzeniami neuropsychiatrycznymi. W zakres zainteresowań Iwony Grzesiak wchodzi neurologopedia kliniczna, neuroterapia i wczesne wspomaganie rozwoju. Katarzyna Kaczorowska-Bray bada specyficzne i niespecyficzne zaburzenia rozwoju mowy i języka, zaburzenia nadawania i rozumienia mowy, występujące u osób upośledzonych umysłowo, aspekty neurologopedyczne (szczególnie zagadnienia diagnozy i terapii afazji), komunikację alternatywną oraz zastosowanie programów komputerowych w terapii logopedycznej¹⁴. Kwestie logopedyczne poruszane są także m.in. w pracach Izy Matusiak-Kempy, Joanny Chłosty-Zielonki i Aliny Naruszewicz-Duchlińskiej.

Gdy akademicka polonistka w Olsztynie na trwale zaistniała na mapie naukowej Polski i okrzepła kadrowo, pracownicy zaczęli organizować konferencje naukowe i sympozja służące wymianie myśli z badaczami z innych

---

¹³ Informacje na temat dorobku naukowego logopedów zaczerpnięto ze strony internetowej: https://www.uwm.edu.pl/polonistyka/index.php?option=com_content&view=article&id=9&Itemid=9 (dostęp: 24.04.2024).

¹⁴ *Dr hab. Katarzyna Kaczorowska-Bray, prof. UG*, <https://fil.ug.edu.pl/wydzial/instytutu/instytut-logopedii/pracownicy-instytutu/dr-hab-katarzyna-kaczorowska-bray-prof-ug> (dostęp: 24.04.2024).

ośrodków¹⁵. Tematy wiodące w badaniach prowadzonych przez olsztyńskich naukowców wyznaczały też zagadnienia podejmowane w trakcie tych spotkań, niejednokrotnie organizowanych we współpracy z innymi instytucjami działającymi w regionie: Instytutem Północnym im. Wojciecha Kętrzyńskiego, Towarzystwem Miłośników Wilna i Ziemi Wileńskiej, bibliotekami, Muzeum Warmii i Mazur, Towarzystwem Literackim im. Adama Mickiewicza bądź innymi jednostkami Wydziału Humanistycznego: Instytutem Historii czy Katedrą Filologii Angielskiej. Czasem współpracowano także organizacyjnie z ośrodkami badawczymi z innym miast – jednostkami PAN, Polskim Towarzystwem Językoznawczym, uniwersytetami w Toruniu, we Wrocławiu czy we Lwowie.

Wśród ponad 70 konferencji (choć ta liczba z powodu braku danych w odniesieniu do początkowych lat istnienia polonistyki może być zaniżona) można wskazać zwłaszcza te, które układały się w cykle celowo – za sprawą intencji organizatorów – lub poprzez podejmowanie zbliżonej tematyki. Do tej pierwszej grupy należą konferencje pod hasłem „Między barokiem a oświeceniem”, czterokrotnie organizowane wspólnie z historykami z UMK i olsztyńskim Ośrodkiem Badań Naukowych (1994, 1996, 1998, 2000), cykl „Nowe zjawiska w języku, tekście i komunikacji”, który od 2005 r. miał już 9 odsłon, dylogię „Tropy literatury i kultury popularnej: między powtórzeniem a nowością” (2013 i 2015) czy współtworzone przez polonistów i anglistów popkulturowe trylogie: „Seriale w kontekście kulturowym” (2014, 2015, 2016) oraz „Postać w kulturze wizualnej” (2017, 2018, 2019).

Drugą grupę budują naukowe spotkania powiązane nie tytułem wydarzenia, a pewną zauważalną wspólnotą tematyczną. Tu wymienić można konferencje stawiające w centrum kobiety: jako autorki czy bohaterki – „Pisarki polskie epok dawnych” (1996), „Kobieta epok dawnych. Pisarka – protektorka – bohaterka literacka” (2007), „Tożsamość kobiet w Polsce.

¹⁵ Bliższe szczegóły na temat organizowanych na olsztyńskiej polonistyce konferencji znaleźć można w artykule: I. Maciejewska, A. Naruszewicz-Duchlińska, *Konferencje naukowe w minionym pięćdziesięcioleciu*, „Prace Literaturoznawcze” 2019, t. I, numer specjalny *Pamięć maluje przeszłe lata. Pół wieku olsztyńskiej polonistyki (1969–2019)*, red. J. Chłosta-Zielonka, I. Maciejewska, s. 102–118.

Próba wizerunku kobiet od czasów najdawniejszych do współczesności” (2015), „Historia i formy kobiecego pisania. Od średniowiecza do współczesności” (2017). Kolejny umowny cykl stanowią konferencje poświęcone twórczości Juliusza Słowackiego, które w Olsztynie odbyły się cztery razy (1979, 1989, 1995, 1999), czy językoznawcze o profilu onomastycznym: „Onomastyka literacka” (1992), „Onomastyka u progu nowego wieku: metodologia, terminologia, kierunki badań” (2002), „Chrematonimia jako fenomen współczesności” (2010), „Onomastyka medialna” (2015). Powracały także konferencje poświęcone szeroko rozumianej literaturze i kulturze regionalnej: „Wilno – Olsztyn. Tradycje, kultura, obyczaje” (1990), „Prasa mniejszości narodowych w Polsce” (1993), „Regionalne, narodowe, uniwersalne. Literatura polska w perspektywie komparatystycznej” (2003), „Regionalizm literacki wobec historii i pamięci” (2016). Inspiracje do zorganizowania naukowego spotkania stanowiły również ważne rocznice bądź związane z wybitnymi twórcami, czego przykładem mogą być konferencje: „Czas i przestrzeń w życiu i twórczości Czesława Miłosza. W 80. rocznicę urodzin laureata literackiej Nagrody Nobla” (1991), „Jan Kasprówic w 70-lecie śmierci” (1996), „Ignacy Krasicki (1755–1801). Pisarz i środowisko” (2001), a także konferencja z okazji 100-lecia odzyskania przez Polskę niepodległości: „Oblicza polskiego patriotyzmu. Literatura – kultura – język (od czasów najdawniejszych do współczesności)” (2018). Z kolei konferencją nawiązującą do czasu wojennego było spotkanie literaturoznawców pn. „Doświadczenie biograficzne w perspektywie II wojny światowej. Między przeszłością a teraźniejszością” (2022). Po utworzeniu w 2014 r. kierunku logopedia zorganizowano wraz z Polskim Towarzystwem Logopedycznym konferencję „Diagnoza, terapia i wsparcie osób z zaburzeniami mowy” (2018). W 2025 r. jest planowane sympozjum naukowe z okazji 10-lecia istnienia kierunku logopedia na Wydziale Humanistycznym. Jednostką bardzo aktywną w inspirowaniu różnotematycznych spotkań naukowych (dotyczących m.in. zagadnień związanych z literaturą przełomu XX i XXI, gatunkami, popkulturą czy wybranymi motywami lub tematami) był Zakład Teorii Literatury, w niektórych latach funkcjonujący pod innymi nazwami,

kierowany m.in. przez Danutę Ossowską, Sławomira Buryłę i Zbigniewa Chojnowskiego. Ostatni z wymienionych, systematycznie współpracujący z innymi ośrodkami w regionie, wspierał także organizacyjnie naukowe wydarzenia poświęcone ważnym dla Warmii i Mazur postaciom, czego przykładami mogą być te dotyczące mazurskiego poety Michała Kajki, związane z rocznicami jego urodzin, odbywające się w Ełku czy w Ogródku.

Powyższy krótki przegląd pokazuje, że środowisko olsztyńskich polonistów, a w ostatnich latach także logopedów, dążyło i nadal dąży do wymiany myśli z badaczami z całej Polski, co nie zawsze bywało łatwe, zważywszy na peryferyjne położenie stolicy Warmii i Mazur, ostatnio utrudnione zostało dodatkowo przez pandemię. Miniony rok 2023 przyniósł kolejną konferencję, łączącą organizacyjnie dwie jednostki: Instytut Literaturoznawstwa i Instytut Językoznawstwa, zatytułowaną „Gatunki w kulturze. Reguły – realizacje – recepcje”. Nowa rzeczywistość strukturalna sprawia, że chętniej przełamujemy bariery między poszczególnymi filologami, czego świadectwem są m.in. zorganizowane w ostatnich dwóch latach „Spotkania Literaturoznawcze”, na których dzielą się rezultatami i planami naukowymi poloniści, germaniści, angiści i rusycyści. Liczymy na to, że ta „ponadjęzykowa” współpraca zaowocuje w przyszłości ciekawymi projektami naukowymi, także finansowanymi przez instytucje zewnętrzne.

Pozyskiwanie tzw. grantów jest dziś bowiem jednym z ważniejszych kryteriów oceny danej dyscypliny i przypisanych do niej pracowników. Tworzenie grup badawczych, zwłaszcza takich, które łączą osoby z różnych ośrodków, ale także z różnych dyscyplin, skłania, już na etapie składania wniosku, do myślenia perspektywicznego, nawiązywania kontaktów, także międzynarodowych, do twórczej aktywności i bardziej dynamicznego rozwoju naukowego. Poloniści z UWM prowadzą współpracę naukowo-dydaktyczną z kilkoma ośrodkami zagranicznymi. Od wielu lat w ramach programu Erasmus+ pracownicy instytutu odwiedzają Uniwersytet w Wilnie i Institut für Slavistik, Turkologie und zirkumbaltische Sprachen, Mainzer Polonicum na Johannes Gutenberg Universität w Mainz (w Moguncji). Dzięki Renacie Makarewicz nawiązano kontakt z polonistyką w Państwowym Uniwersytecie

im. Iwana Franki we Lwowie. Zaowocował on corocznymi seminariami studenckimi odbywającymi się naprzemiennie w Olsztynie i we Lwowie oraz wymianą kadr w ramach programu Erasmus+¹⁶. Olsztyńscy poloniści zabiegali o środki zewnętrzne na finansowanie ich badań od powstania w 1991 r. Komitetu Badań Naukowych¹⁷. Pozyskane fundusze pochodziły także z powstałego w 2010 r. Narodowego Centrum Nauki, jak również z różnych agend i programów specjalnych tworzonych przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego (w ostatnich latach Ministerstwo Edukacji i Nauki, finansującego m.in. Narodowy Program Rozwoju Humanistyki). Lista zrealizowanych i trwających obecnie projektów przedstawia się następująco:

- „Twórczość literacka Mazurów i Warmiaków XIX i XX w.” (1991–1994), kierownik: dr hab. Zbigniew Chojnowski, projekt finansowany przez Komitet Badań Naukowych;
- „Życie muzyczne Wilna w okresie międzywojennym” (1994–1997), kierownik: dr Maria Ankudowicz-Bieńkowska; projekt finansowany przez Komitet Badań Naukowych;
- „Semantyczne i formalne przekształcenia nazw własnych w języku polskim – zjawiska apelatywizacji, metaforyzacji i derywacji nazw własnych” (2003–2006), kierownik: dr Mariusz Rutkowski; projekt finansowany przez Komitet Badań Naukowych;
- „Opis lingwistyczny wybranych wyrażeń niestandardowych składniowo we współczesnym języku polskim” (2004–2006), kierownik: prof. dr hab. Zygmunt Saloni, wykonawca: mgr Anna Śledź; grant promotorski finansowany przez Komitet Badań Naukowych;

¹⁶ Zob. J. Chłosta-Zielonka, I. Maciejewska, *Współczesne oblicza olsztyńskiej polonistyki – współpraca ze społecznością regionu*, „Prace Literaturoznawcze” 2019, t. I, numer specjalny *Pamięć maluje przeszłe lata. Pół wieku olsztyńskiej polonistyki (1969–2019)*, red. J. Chłosta-Zielonka, I. Maciejewska, s. 131.

¹⁷ Zob. M. Rutkowski, *Projekty naukowe realizowane przez olsztyńskich polonistów*, „Prace Literaturoznawcze” 2019, t. I, numer specjalny *Pamięć maluje przeszłe lata. Pół wieku olsztyńskiej polonistyki (1969–2019)*, red. J. Chłosta-Zielonka, I. Maciejewska, s. 118–129. Tu znaleźć można charakterystykę celów oraz efektów poszczególnych projektów realizowanych do 2019 r.

- „Słownik gramatyczny języka polskiego” (2003–2006), kierownik: prof. dr hab. Zygmunt Saloni; projekt finansowany przez Komitet Badań Naukowych (w projekcie uczestniczyły także mgr Monika Czerepowicka, mgr Anna Śledź);
- „Polskie internetowe grupy dyskusyjne – analiza językowa i charakterystyka gatunku” (2008–2010), kierownik: dr Alina Naruszewicz-Duchlińska; projekt finansowany przez Narodowe Centrum Nauki;
- „Formy mianownika liczby mnogiej rzeczowników męskoosobowych i ich uwikłania składniowe we współczesnym języku polskim” (2009–2011), kierownik: prof. dr hab. Zygmunt Saloni, wykonawca: mgr Danuta Skowrońska; grant promotorski finansowany przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego;
- „Słownik metafor i konotacji nazw własnych” (2009–2012), kierownik: dr hab. Mariusz Rutkowski; projekt finansowany przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego;
- „Polska rozmowa urzędowa. Konwersacyjno-dyskursywna analiza komunikacji urzędnik-klient i charakterystyka gatunku” (2012–2015), kierownik: dr hab. Mariusz Rutkowski; projekt finansowany przez Narodowe Centrum Nauki (OPUS);
- „Edycja listów Magdaleny z Czapskich do Hieronima Floriana Radziwiłła” (2013–2016), kierownik: dr hab. Iwona Maciejewska, główny wykonawca: dr Katarzyna Zawilska; projekt finansowany przez Narodowe Centrum Nauki (OPUS);
- „Opis paradygmatyczny polskich frazeologizmów czasownikowych. Słownik elektroniczny” (2014–2018), kierownik: dr hab. Iwona Kosek, główni wykonawcy: dr Monika Czerepowicka, dr Sebastian Przybyszewski, wykonawcy: Piotr Sikora i mgr Katarzyna Witkowska (od 2016); projekt finansowany przez Narodowe Centrum Nauki (OPUS);

- „Reprezentacje Zagłady w kulturze polskiej (1939–2015)” (2016–2019), kierownik: prof. dr hab. Sławomir Buryła¹⁸; projekt finansowany z Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki;
- „Polska tradycja literacka w piśmiennictwie mazurskim. Recepcja i wypisy” (2020–2021), kierownik: prof. dr hab. Zbigniew Chojnowski; projekt finansowany w ramach programu „Doskonała nauka” Ministra Edukacji i Nauki;
- „Źródła do dziejów Czapskich w XVIII wieku. Egodokumenty członków rodziny wojewody pomorskiego Piotra Jana (1685–1736) – opracowanie filologiczno-historyczne i edycja” (2022–2026), kierownik: dr hab. Iwona Maciejewska, prof. UWM, jeden z wykonawców: dr Sabina Kowalczyk-Wesołowska¹⁹; projekt finansowany z Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki;
- „Rekonstrukcja idei polskości na podstawie nazw własnych przestrzeni miejskiej (nazwy ulic i placów)” (2022–2024), kierownik: prof. dr hab. Mariusz Rutkowski²⁰; projekt finansowany w ramach programu „Nauka dla Społeczeństwa” Ministra Edukacji i Nauki.

Jako wykonawcy pracownicy olsztyńskiej polonistyki i logopedii byli i są zaangażowani w następujące projekty naukowe: prof. dr hab. Zbigniew Chojnowski: grant „Słownik polskiej krytyki literackiej 1764–1918” – UMK i Instytut Badań Literackiej PAN (2009–2010); „Regionalizm w badaniach literackich: tradycja i nowe orientacje” (2013–2016), projekt z Narodowego

¹⁸ Wraz z odejściem prof. S. Buryły na UW projekt pozyskany na UWM został przeniesiony do nowej jednostki.

¹⁹ *Źródła do dziejów Czapskich w XVIII wieku. Egodokumenty członków rodziny wojewody pomorskiego Piotra Jana (1685–1736) – opracowanie filologiczno-historyczne i edycja*, https://www.uwm.edu.pl/polonistyka/index.php?option=com_content&view=article&id=5298&Itemid=73 (dostęp: 24.04.2024).

²⁰ *Rekonstrukcja idei polskości na podstawie nazw własnych przestrzeni miejskiej (nazwy ulic i placów)*, <http://wh.uwm.edu.pl/nauka/projekty-badawcze/nauka-dla-spoleczenstwa> (dostęp: 24.04.2024).

Centrum Nauki²¹; dr Monika Czerepowicka: międzynarodowy projekt D-/P-IPHRAS realizowany we współpracy Friedrich-Schiller-Universität w Jenie z UWM w Olsztynie „Interfrazologia jako element języka nauki” (2017–2019), finansowany przez Polsko-Niemiecką Fundację na Rzecz Nauki²²; dr Magdalena Osowicka-Kondratowicz: dwa projekty międzynarodowe: „Komparacja współczesnych języków słowiańskich 2. Fonetyka. Fonologia” oraz „Sandhi w językach słowiańskich”.

Badacze z UWM pełnią także funkcje w znaczących gremiach naukowych i społecznych²³ – prof. Zbigniew Chojnowski jest przewodniczącym Komisji Nauk Humanistycznych Oddział PAN w Olsztynie i w Białymstoku, członkiem Prezydium Olsztyńskiego Forum Nauki, Rady Uczelni UWM w Olsztynie oraz Rady Programowej Instytutu Literatury w Krakowie. Z kolei prof. Alina Naruszewicz-Duchlińska jest wiceprzewodniczącą Komisji Nauk Humanistycznych Oddział PAN w Olsztynie i w Białymstoku.

Olsztyńska polonistyka ma swoją reprezentację w Radzie Języka Polskiego przy Prezydium PAN, najważniejszym organie państwowym zajmującym się, na mocy ustawy o języku polskim, regulacjami w zakresie używania i poprawności języka polskiego. W kadencji 2019–2023 oraz ponownie od 2023 r. jej członkiem jest prof. Mariusz Rutkowski, który zasiada w 7-osobowym Prezydium Rady Języka Polskiego. W latach 2021–2023 stał on na czele Zespołu Ortograficzno-Onomastycznego, a od 2022 r. jest również członkiem Zespołu ds. Reformy Ortografii, który pracuje obecnie nad ujednoczeniem i całościowym opracowaniem polskich przepisów ortograficznych. Od kadencji 2023–2026 w Radzie Języka Polskiego zasiada, jako wspólna przedstawicielka lubelskiego UMCS oraz UWM, dr hab. Jolanta Panasiuk, która stoi na czele Zespołu Rozwoju i Zaburzeń Mowy.

²¹ *Regionalizm w badaniach literackich – tradycja i nowe orientacje*, https://www.uwm.edu.pl/polonistyka/index.php?option=com_content&view=article&id=2269&Itemid=73 (dostęp: 24.04.2024).

²² *Semantyczne i formalne przekształcenia nazw własnych w języku polskim - zjawiska apelatywizacji, metaforyzacji i derywacji nazw własnych*, <http://wh.uwm.edu.pl/instytut-jezykoznawstwa/nauka/projekty-badawcze> (dostęp: 24.04.2024).

²³ Ze względu na ograniczoną objętość tekstu wykaz odnosi się tylko do aktualnie pełnionych funkcji (2024).

W skład tego zespołu weszły także, jako osoby spoza Rady Języka Polskiego, kolejne przedstawicielki środowiska olsztyńskiej polonistyki: Ewa Hrycyna, Katarzyna Kaczorowska-Bray i Magdalena Osowicka-Kondratowicz. Te same badaczki zasiadają także w Zarządzie Głównym Polskiego Towarzystwa Logopedycznego. Dodatkowo członkinią Zespołu Dydaktycznego Rady Języka Polskiego została dr hab. Renata Makarewicz, która jest również przewodniczącą Komitetu Okręgu Warmińsko-Mazurskiego Olimpiady Literatury i Języka Polskiego dla Szkół Podstawowych.

EWOLUCJA OFERTY KSZTAŁCENIA

Kiedy w 1969 r. na mocy decyzji Rady Ministrów z 19 czerwca 1969 r. powołano w Olsztynie WSN, wykorzystując przy jej założeniu potencjał lokalowy i kadrowy istniejącego w stolicy województwa SN, już sama nazwa uczelni wskazywała jasno, jaki będzie jej profil. Celem było kształcenie pedagogów mogących prowadzić zajęcia w szkołach podstawowych i zasadniczych zawodowych²⁴. Utworzono 7 kierunków, w tym jeden na Wydziale Humanistycznym – przygotowujący jednocześnie do nauczania języka polskiego i historii. Można powiedzieć, że w początkach istnienia uczelni kształcono na poziomie zawodowym. Najlepszym absolwentom umożliwiono uzupełnienie wykształcenia do poziomu magisterskiego w WSP w Krakowie i z tej ścieżki skorzystało kilkoro przyszłych wykładowców olsztyńskiej uczelni.

Rok po uruchomieniu studiów stacjonarnych, zwanych kiedyś dziennymi, ruszyły też studia zaoczne uzupełniające dla absolwentów SN trwające półtora roku. Od 1971 r. były to już regularne studia 3-letnie prowadzone w trybie zaocznym. Wkrótce, bo w 1974 r. zarówno studia dzienne, jak i zaoczne wydłużono do 4 lat, a ich absolwenci zyskiwali tytuł magistra. Co ważne, rok wcześniej rozdzielono filologię polską i historię. WSP kształciła nauczycieli polonistów w trybie 4-letnim do końca roku akademickiego 1981/1982. Od następnego roku studia wydłużono do 5 lat²⁵. Do końca istnienia WSP wśród absolwentów Wydziału Humanistycznego dominowali liczebnie poloniści²⁶.

²⁴ G. Igliński, op. cit., s. 13.

²⁵ Ibidem, s. 16.

²⁶ Ibidem, s. 17.

Ofertę kształcenia wzbogaciło powołanie na filologię polską w 1989 r. 2-letnich studiów podyplomowych, którymi kierował do końca ich istnienia (2007) Grzegorz Igliński²⁷. Była to odpowiedź na potrzeby rynku pracy. W wyniku przemian politycznych zachodzących w naszym kraju „w roku 1990 status języka rosyjskiego został zrównany z innymi językami obcymi, język Puszkina przestał być w Polsce przedmiotem nauczania obowiązkowego”²⁸. W tej sytuacji wielu nauczycieli chcących pozostać w zawodzie musiało zdobyć nowe kwalifikacje. Rusycyści podejmowali częstokroć właśnie studia podyplomowe z filologii polskiej.

Do chwili powstania UWM polonistyka kształciła wyłącznie nauczycieli. To wymagało, poza obsadą przedmiotów *stricto* polonistycznych, tj. z historii i teorii literatury oraz z językoznawstwa, stworzenia bloku przedmiotów pedagogiczno-psychologiczno-metodycznych, organizacji praktyk w szkołach, z którymi pracownicy WSP ściśle współpracowali. Dydaktyki języka polskiego nauczały osoby, które miały doświadczenie w pracy w szkole: dr Wanda Kądziała uczyła na początku swej drogi zawodowej w SP nr 10 w Olsztynie, dr Małgorzata Żarczyńska – w SP nr 15, mgr Jolanta Łotys była nauczycielką z wieloletnim stażem na obu poziomach kształcenia, dr hab. Makarewicz, prof. UWM uczyła w SP nr 27 w Olsztynie, Jacek Krawczyk – w SP nr 6 w Szczytnie, obecnie nauczająca dydaktyki mgr Wiesława Zielińska jest jednocześnie pracownicą I LO w Olsztynie i Warmińsko-Mazurskiego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli, w którym dziś pracuje także mgr Wojciech Tański – prowadzący metodykę na uczelni w latach 1991–2001.

Gdy kierunek powstawał, wykłady prowadził Tadeusz Zienkiewicz, pracujący wcześniej przez wiele lat w szkołach podstawowych i średnich. Jak wspomina Wanda Kądziała, organizacja procesu kształcenia nauczycieli nie była łatwa:

²⁷ Ibidem.

²⁸ W. Figarski, *Język rosyjski w Polsce – fakty i mity*, „Przegląd Rusycystyczny” 2008, nr 1, s. 93.

Musiałam też u nas rozwinąć metodykę szkoły średniej, szkoła podstawowa wykorzystywała doświadczenia i kontakty SN-u, natomiast trzeba było nawiązać kontakty z ogólniakami. (...) Przewędrowałam wiele szkół, na początku było bardzo ciężko. Najpierw udało mi się namówić LO I, potem LO nr II, w końcu nr IV. Po Krakowie wiedziałam, jakie oni tam mają fantastyczne praktyki w szkołach średnich. Myślałam wtedy ciągle o tym, jak podobny warsztat zorganizować w Olsztynie. To było wyzwanie²⁹.

Kolejne lata pokazały, że udało się pokonać te trudności. Proces kształcenia polonistów, poza kadrą naukowo-dydaktyczną, wspierali pracownicy dydaktyczni – specjaliści od języka łacińskiego: mgr Piotr Tomaszewski, mgr Józefa Krzemieńska, mgr Anna Salwa, mgr Józefa Zalewska i mgr Krystyna Klimaszewska-Wojasińska czy historycy literatury – m.in. pracujący od samego początku kierunku mgr Ryszard Świątkowski i zatrudniony w 1974 r. mgr Janusz Siecian, wcześniej wieloletni nauczyciel w I LO w Olsztynie.

Rewolucję na filologii polskiej przyniosło powstanie UWM, w którym kształcenie pedagogiczne zastąpił profil ogólnoakademicki. Nadal kształcono nauczycieli, jednak była to tylko jedna z możliwości, którą mogli wybrać studenci jako specjalność na filologii polskiej. Zlikwidowano w instytucie Zakład Dydaktyki Literatury i Języka Polskiego, a jego pracownicy przeszli do Katedry Współczesnego Języka Polskiego. Specjalność nauczycielską organizował wówczas Ośrodek Kształcenia Metodycznego (powołany na Wydziale Pedagogicznym), później nazwany Centrum Edukacji Nauczycielskiej i Doradztwa Zawodowego³⁰. Obecnie nad przebiegiem studiów w zakresie nauczania języka polskiego czuwa Wydziałowy

²⁹ W. Kądziała, *Nasi absolwenci tworzyli podstawy bytu intelektualnego Olsztyna* (rozmowę przeprowadziła I. Maciejewska), „Prace Literaturoznawcze” 2019, t. I, numer specjalny *Pamięć maluje przeszłe lata. Pół wieku olsztyńskiej polonistyki (1969–2019)*, red. J. Chłosta-Zielonka, I. Maciejewska, s. 187.

³⁰ M. Bieniek, *Zakład Dydaktyki Historii i kształcenie nauczycieli*, [w:] A. Kopiczko (red.), *Instytut Historii i Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie (1969–1988–2013). Dzieje – profil badawczy – absolwenci*, Olsztyn 2013, s. 166.

Ośrodek ds. Wspierania Dydaktyki (działający od roku akademickiego 2012/2013 pod nazwą Ośrodek Kształcenia Metodycznego), koordynując m.in. zajęcia z psychologii, pedagogiki, emisji głosu oraz odbywane przez studentów praktyki.

Bardzo istotną zmianę przyniosło przyjęcie w polskim szkolnictwie wyższym tzw. systemu bolońskiego, zainicjowane podpisaniem w 1999 r. przez 29 państw europejskich tzw. deklaracji bolońskiej, która zakładała, po pierwsze, wprowadzenie punktowego systemu rozliczania osiągnięć studentów ECTS (ang. *European Credit Transfer System*), a po drugie, trójstopniowość kształcenia, podzielonego na studia licencjackie, trwające co najmniej 3 lata i kończące się zdobyciem tytułu zawodowego licencjata lub inżyniera, studia II stopnia, trwające 2 lata i kończące się uzyskaniem tytułu zawodowego magistra lub magistra inżyniera, oraz studia III stopnia, trwające 4 lata i kończące się uzyskaniem stopnia naukowego doktora³¹. Porównywalność osiągnięć studentów miała umożliwić im większą mobilność i stwarzać szansę na uzupełnienie studiów licencjackich ukończonych na jednej uczelni studiami magisterskimi na innej.

System ten na filologii polskiej wprowadzano stopniowo, najpierw na studiach zaocznych, zwanych obecnie niestacjonarnymi, już od roku akademickiego 2000/2001³², następnie od roku 2005 uchwałą nr 161 Senatu UWM z 21 maja 2004 r. zniesiono także jednolite studia magisterskie dzienne, wprowadzając w to miejsce trwające 6 semestrów studia licencjackie oraz 4 semestry magisterskie uzupełniające.

W nowych realiach filologia polska wielokrotnie modernizowała swoją ofertę kształcenia. Studenci w pierwszych latach funkcjonowania uniwersytetu (jeszcze na studiach magisterskich) mieli do wyboru specjalność nauczycielską, dającą uprawnienia do pracy w szkole, edukację teatralną, edukację regionalną oraz informację naukową i bibliologię. Gdy wprowadzono system boloński, w 2004 r. proponowano kandydatom, poza

³¹ G. Igliński, op. cit., s. 20–21.

³² Raport samooceny na kierunku filologia polska, Instytut Filologii Polskiej, Olsztyn 2003, s. 14.

specjalnością nauczycielską, edukację teatralną, edytorstwo oraz informację naukową i bibliologię. Przez kolejne lata oferta ulegała modyfikacjom, co wynikało z różnych uwarunkowań, liczby kandydatów, ich zainteresowań i dokonywanych w związku z tym wyborów ścieżki kształcenia.

Specjalnością cieszącą się dużym zainteresowaniem studentów była edukacja teatralna³³ prowadzona pod kierunkiem profesora sztuk teatralnych Bohdana Głuszcza, który z olsztyńską polonistyką współpracował z przerwami od 1994 r. do roku 2010. Z jego inicjatywy w 1997 r., jeszcze na WSP, powstał Zakład Wiedzy o Teatrze (w kolejnych latach będący bądź katedrą, bądź pracownią o modernizowanej nazwie), w którym pracowali prof. nadzw. Tomasz Jaworski – reżyser i aktor teatru lalek, kulturoznawca prof. nadzw. Bogdan Czyżak, teoretyk teatru dr Jadwiga Jakubowska-Opalińska, a w kolejnych latach roku mgr (później doktor) Kamila Bialik, dr Magdalena Zaorska – absolwentka Wydziału Aktorskiego Państwowej Akademii Sztuki Teatralnej w Petersburgu i mgr Krystyna Spikert – specjalistka od emisji głosu³⁴.

Trudno przedstawić tu szczegółowo tak skomplikowaną ewolucję oferty kształcenia. Kiedy kierunek podlegał akredytacji w 2010 r., na filologii polskiej studenci I stopnia mieli do wyboru 2 specjalności: komunikowanie publiczne oraz informację naukową i bibliologię, a ci, którzy nie wybrali żadnej z nich – 3 opcje specjalnościowe: artystyczno-literacką, wiedzę o kulturze i edukację teatralną. Tradycyjnie już oferowano ścieżkę nauczycielską jako specjalność ponadkierunkową. Na II stopniu studiów proponowano 3 specjalności ogólnowydziałowe: edytorstwo, wiedzę o kulturze i zarządzanie

³³ Lata studiowania specjalności edukacja teatralna wspominają z wielkim uznaniem Marcin Dłuski, Małgorzata Łukaszewicz, Beata Stawiarska i Marta-Chyła Janicka, „Prace Literaturoznawcze” 2019, t. I, numer specjalny *Pamięć maluje przeszłe lata. Pół wieku olsztyńskiej polonistyki (1969–2019)*, red. J. Chłosta-Zielonka, I. Maciejewska, s. 170–175. Charyzmatycznego wykładowcę i wizjonera charakteryzuje też jego wieloletnia współpracownica Kamila Bialik w artykule *Profesor Bohdan Głuszcza. Dydaktyk (nie)akademicki*, [w:] I. Grzesiak, A. Naruszewicz-Duchlińska, A. Staniszewski (red.), „*Róbcie teatr...*”. *Księga jubileuszowa ofiarowana Profesorowi Bohdanowi Głuszcza*, Olsztyn 2007, s. 80–100.

³⁴ K. Bialik, *Katedra Bohdana Głuszcza*, „Prace Literaturoznawcze” 2019, t. I, numer specjalny *Pamięć maluje przeszłe lata. Pół wieku olsztyńskiej polonistyki (1969–2019)*, red. J. Chłosta-Zielonka, I. Maciejewska, s. 164–166.

informacją naukową, natomiast na studiach niestacjonarnych – profile językoznawczy lub literaturoznawczy. W roku akademickim 2013/2014 na I stopniu można było wybrać: filologię polską (z opcją specjalnościową: edukacja teatralna, komunikowanie publiczne) ze specjalnościami: informacja naukowa i bibliologia, wiedza o kulturze, nauczycielska i nauczycielska w zakresie nauczania języka polskiego i wiedzy o kulturze, a na studiach magisterskich – filologię polską z możliwością uzupełnienia o specjalności wydziałowe: edytorstwo tekstów, studia kulturowe, wiedzę o Litwie, zarządzanie informacją naukową oraz przypisane do kierunku: specjalność nauczycielską w zakresie języka polskiego, nauczycielską w zakresie języka polskiego i wiedzy o kulturze oraz nauczanie języka polskiego jako obcego. Na I stopniu przedmioty specjalnościowe trwały 4 semestry (od II roku), a na II stopniu zaczynały się od początku.

Jednak powolny spadek liczby studentów spowodowany stopniowym nadchodzeniem niżu demograficznego, powstawaniem na UWM innych kierunków, w tym od 2014 r. logopedii, a także kłopotami absolwentów ze znalezieniem pracy sprawiały, że nie uruchamiano wszystkich specjalności albo funkcjonowały one przez stosunkowo krótki czas, tak jak np. nauczanie języka polskiego jako obcego ostatni raz obecne było w ofercie dla kandydatów w 2017 r. Z czasem wygaszony został także nabór na płatne studia niestacjonarne – ostatni ich rocznik zakończył kształcenie na studiach II stopnia w roku akademickim 2014/2015.

Od 1 października 2019 r. funkcjonują na każdym poziomie dwa zakresy kształcenia: na studiach licencjackich nauczanie języka polskiego oraz wiedza o kulturze, a na magisterskich – nauczanie języka polskiego (jako kontynuacja I stopnia) i edytorstwo tekstów, które mogą także wybierać studenci po innych kierunkach. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z 25 lipca 2019 r. w sprawie standardu kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela uzyskanie uprawnień do nauczania w szkole na poziomie podstawowym i ponadpodstawowym wymaga ukończenia studiów przygotowujących do zawodu trwających

5 lat. W związku z tym absolwenci studiów licencjackich na innych kierunkach na II stopniu nie mogą wybrać nauczania języka polskiego, decydują się natomiast na edytorstwo tekstów.

Proces kształcenia podlegał kilkakrotnie ocenie przez powołaną w 2002 r. Państwową, a od 2011 r. Polską Komisję Akredytacyjną. Pierwszy raport dotyczący kierunku przygotowany na potrzeby zespołu wizytującego powstał w 2003 r. Wszystkie wizytacje zakończyły się oceną pozytywną, ostatnia z nich miała miejsce w listopadzie 2020 r., w trudnym, pandemicznym okresie. Wszelkie uwagi zgłaszane przez wizytatorów były brane pod uwagę i wdrażane w życie, tak jak miało to miejsce w 2021 r., gdy dokonano modyfikacji programów studiów oraz obowiązujących efektów uczenia się w nowej postaci zatwierdzonych przez Senat UWM 27 kwietnia tegoż roku.

Jak wcześniej wspomniano, w roku akademickim 2014/2015 zostały z inicjatywy olsztyńskich językoznawców (Marii Biolik, Aliny Naruszewicz-Duchlińskiej, Magdaleny Osowickiej-Kondratowicz i Moniki Czerepowickiej) uruchomione studia na kierunku logopedia³⁵. Jest to kierunek interdyscyplinarny, więc w jego powstanie zaangażowane było kilka jednostek uniwersyteckich – Wydział Humanistyczny, Wydział Nauk Medycznych i Wydział Nauk Społecznych. Pierwotnie funkcjonowały tylko studia I stopnia, ale już od roku akademickiego 2017/2018 rozpoczęło się kształcenie na studiach II stopnia, co umożliwiło zapewnienie ciągłości kształcenia i zapewnienie pełnego wykształcenia na kierunku logopedia na UWM. Koordynacji kierunku podjęła się Magdalena Osowicka-Kondratowicz i do tej pory pełni z zaangażowaniem i sukcesami tę funkcję. Uwzględniając wagę tego kierunku, na mocy zarządzenia nr 6/2016 Rektora UWM z 2 lutego 2016 r. Instytut Filologii Polskiej zmienił nazwę na Instytut Polonistyki i Logopedii³⁶.

³⁵ Początkowe lata istnienia kierunku szczegółowo opisała Magdalena Osowicka-Kondratowicz w tekście *Trzy lata kształcenia logopedów na studiach stacjonarnych w Instytucie Polonistyki i Logopedii Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie*, [w:] M. Osowicka-Kondratowicz (red.), *Logopedia. Z zagadnień kształcenia, teorii i praktyki oraz zawodu*, Olsztyn 2018, s. 13–32.

³⁶ Zob. G. Igliński, op. cit., s. 56.

Obecnie, ze względu na obowiązujące przepisy (instytuty są dyscyplinowe), logopedia jest wpisana w struktury Instytutu Językoznawstwa, co jest uzasadnione tym, że 51% jej efektów uczenia się jest lingwistycznych.

Logopedia od początku uruchomienia kierunku do dziś cieszy się popularnością, a jej pozycja na rynku edukacji wyższej staje się coraz silniejsza. Od kilku lat na studia logopedyczne zgłaszają się kandydaci z całego kraju. Liczba studentów logopedii przewyższa obecnie ponad dwukrotnie liczbę studentów polonistyki, ale sytuacja zdaje się dążyć do wyrównania, bo w uprzednich latach ta różnica była większa. Warto zauważyć, że w czasie, kiedy z wielu względów ośrodki uniwersyteckie w całej Polsce mają problem z pozyskaniem kandydatów na studia II stopnia, nie dotyka to na razie olsztyńskiej logopedii. Trzeba też podkreślić, że logopedia i filologia polska na UWM nie stanowią dla siebie konkurencji, ale są komplementarne, o czym świadczy choćby to, że niektórzy absolwenci niezależnie ukończyli oba te kierunki. Nie oznacza to jednak, że logopedia jest wcieleniem polonistyki; od początku budowy kierunku dbano o to, by tak się nie stało, konsekwentnie wprowadzając zmiany programowe służące kształceniu specjalistów-praktyków, którzy będą mogli zatrudniać się w placówkach edukacyjnych lub medycznych albo podjąć i rozwijać samodzielną działalność zawodową. Jako specjaliści w zakresie emisji głosu oraz kształtowania prawidłowości i korygowania wad wymowy mogą również pracować w rozgłośniach radiowych i stacjach telewizyjnych oraz w innych placówkach zatrudniających ludzi zawodowo operujących głosem. Oto jak dr Magdalena Osowicka-Kondratowicz w jednym z wywiadów odpowiedziała na pytanie, czy logopedom nie brakuje pracy:

Z pewnością nie. Coraz więcej dzieci i młodzieży potrzebuje takiej pomocy, a sama logopedia poszerza pole swoich zainteresowań. Kiedyś się wydawało, że logopeda uczy wyłącznie poprawnej wymowy. Tymczasem teraz zakres oddziaływań logopedycznych jest o wiele szerszy. Logopeda pracuje na przykład z niemowlętami, które są niepełnosprawne lub zagrożone niepełnosprawnością, z dziećmi i młodzieżą szkolną, z seniorami. Mamy nawet

nową gałąź logopedii – gerontologopedię, która zajmuje się problemami komunikacyjnymi osób starszych. Logopedę interesują nie tylko kompetencje językowe, czyli umiejętność budowy poprawnych zdań, ale także komunikacyjne, czyli używanie języka w różnych relacjach społecznych³⁷.

Studia logopedyczne, jak już wzmiankowano, mają charakter interdyscyplinarny. Uwzględniają kształcenie z zakresu językoznawstwa, medycyny, pedagogiki i psychologii oraz wiedzę *stricte* logopedyczną. Zajęcia prowadzi nauczyciele akademicy z Wydziału Humanistycznego, Wydziału Nauk Społecznych, Wydziału Lekarskiego, Szkoły Zdrowia Publicznego oraz z Wydziału Biologii i Biotechnologii UWM, a także doświadczeni logopedzi posiadający dodatkowe specjalizacje, m.in. z neurologopedii, wczesnej interwencji logopedycznej, logopedii medialnej. Prawidłową realizację programu studiów ułatwia dobra baza dydaktyczna, w tym nowoczesny i dobrze wyposażony gabinet logopedyczny z lustrem weneckim, umożliwiający studentom obserwację w trakcie zajęć diagnozy i terapii logopedycznej, jak również samodzielne podejmowanie działań logopedycznych pod kierunkiem zawodowego logopedy³⁸.

Kształcenie na kierunku logopedia w pełni umożliwia nabycie uprawnień zawodowych, ponieważ spełnia ministerialne standardy kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela logopedy, uwzględnia też wszelkie wymogi Polskiego Związku Logopedów dotyczące certyfikatu zawodowego logopedy oraz spełnia standardy godzinowe kształcenia w tym zawodzie. Studia I stopnia przygotowują do wykonywania zawodu nauczyciela logopedy, oferując przy tym dwa zestawy przedmiotów do wyboru – z zakresu teatru w logopedii i komunikacji w logopedii³⁹. Na studiach II

---

³⁷ *Logopedia umacnia pozycję*, <https://gazetaolsztynska.pl/519676,Logopedia-umacnia-pozycje.html> (dostęp: 2.05.2024).

³⁸ *Drogi Kandydacie! Dlaczego warto studiować logopedię na UWM?*, https://www.uwm.edu.pl/polonistyka/index.php?option=com_content&view=article&id=2095&Itemid=109 (dostęp: 24.04.2024).

³⁹ Szczegółowe informacje na temat aktualnych efektów uczenia się dla studiów I stopnia są dostępne tutaj: <http://wh.uwm.edu.pl/kandydaci/studia-i-stopnia/logopedia>, a dla studiów II stopnia tu: <http://wh.uwm.edu.pl/kandydaci/studia-ii-stopnia/logopedia>.

stopnia, oprócz obligatoryjnego zestawu przedmiotów, wybiera się zajęcia z zakresu logopedii klinicznej lub logopedii edukacyjnej i artystycznej⁴⁰. Obecnie na studiach I stopnia obowiązuje program przyjęty uchwałą nr 673 Senatu UWM z 28 lutego 2020 r., zaś na II stopnia obowiązuje program przyjęty uchwałą nr 161 Senatu UWM z 25 lutego 2022 r. Oba programy spełniają wymogi Polskich Ram Kwalifikacji⁴¹.

W procesie zmian oferty kształcenia na filologii polskiej i logopedii brali udział zarówno studenci, wśród których przeprowadzono konsultacje poprzez bezpośrednie rozmowy i ankiety, jak i członkowie Rady Programowej Kierunku Filologia polska, w której skład wchodzi przedstawiciele interesariuszy zewnętrznych – nauczyciele, pracownicy mediów, instytucji kultury, bibliotek oraz członkowie Rady Programowej Kierunku Logopedia, tworzonej przez badaczy, przedstawicieli nauk medycznych i społecznych oraz czynnych zawodowo logopedów, wykorzystujących różne metody działań. Działające na filologii polskiej i logopedii Kierunkowe Zespoły ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia dbają o to, by zmiany wprowadzane w programach studiów uwzględniały zachodzące dynamicznie przemiany na rynku pracy. Kolejnym wyzwaniem, przed którym stanie w najbliższych latach kształcenie na Wydziale Humanistycznym, będzie z pewnością rozwój sztucznej inteligencji oraz zmiany przepisów, które już poskutkowały powołaniem nowej dyscypliny naukowej – polonistyki, a w przyszłości przypuszczalnie doprowadzą też do zmiany statusu logopedii, która obecnie jest kierunkiem interdyscyplinarnym. Miejmy nadzieję, że istniejąca ponad pół wieku polonistyka i rozwijająca się od dekady logopedia sprostają tym wyzwaniom, a ich absolwenci z powodzeniem odnajdą się w zmieniającej się nieustannie rzeczywistości.

⁴⁰ *Logopedia – formy i stopnie kształcenia*, https://www.uwm.edu.pl/polonistyka/index.php?option=com_content&view=article&id=3054&Itemid=110 (dostęp: 24.04.2024).

⁴¹ Szerzej zob. *Polska Rama Kwalifikacji (PRK)*, <https://prk.men.gov.pl/polska-rama-kwalifikacji-prk/>.

AKTYWNOŚĆ STUDENTÓW

Studenci filologii polskiej wyróżniali się aktywnością w różnych dziedzinach życia kulturalnego⁴². W tym tekście przedstawia się jego wybrane elementy, bo szczegółowe ich ukazanie wymagałoby poświęcenia im odrębnej monografii książkowej. Dynamicznie rozwijała się twórczość artystyczna, głównie kabaretowa, w której poloniści kooperowali ze studentami innych kierunków. Niewątpliwie ważne elementy ówczesnego olsztyńskiego świata kultury stanowiły zespoły: „Niebo” (w jej skład wchodził m.in. współtwórca „Czerwonego Tulipana” Stefan Brzozowski), „Luźna Grupa” (później przekształciła się w kabaret „Ostatnia zmiana”), „Dziura”, „I. Kant” i „Ładnie Kwiatki”⁴³. Studenci realizowali także zainteresowania teatralne. Działał teatr „Expeditus”, Teatr Ruchu „KOD”, grupa twórcza „Wydział Podmorski” („dziekanem” był Juliusz Rogulski, zwany docentem, a „prodziekanami” Wojciech Sobol i Waldemar Żebrowski), Teatr Akademicki WSP (wśród jego założycieli był Andrzej Staniszewski) oraz nieformalne grupy, czyli działająca w latach 2010–2015, nazwana od tytułu przedstawienia, „Trudne sprawy” oraz zespół „Ten, co zawsze”, m.in. nagrywający krótkie zabarwione humorystycznie filmiki.

⁴² Wiadomości przedstawione w tym rozdziale na temat studentów filologii polskiej zaczerpnięto z tekstu Marioli Wołk „*Wolno szaleć młodzieży...*”. *Życie studenckie*, „Prace Literaturoznawcze” 2019, t. I, numer specjalny *Pamięć maluje przeszłe lata. Pół wieku olsztyńskiej polonistyki (1969–2019)*, red. J. Chłosta-Zielonka, I. Maciejewska, s. 139–160.

⁴³ Ich działalność scharakteryzowała Maria Ankudowicz-Bieńkowska w artykule *Życie kabaretowe studentów Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Olsztynie w latach 70. XX wieku*, [w:] A. Faruga, B. Pilarek (red.), *Olsztyn uniwersytecki. Z Kortowa rodem*, Olsztyn 2014, s. 165–174. Warto wspomnieć, że po przeniesieniu Instytutu Filologii Polskiej z budynku przy ul. Seweryna Pieniężnego 3a do budynku zwanego pałacikiem, znajdującym się przy ul. Feliksa Szrajbera 1 (gdzie na parterze funkcjonowało wcześniej kino Towarzystwa Przyjaźni Polsko-Radzieckiej), z inicjatywy ówczesnej asystent mgr Marii Ankudowicz powstał dyskusyjny klub filmowy studentów polonistyki. Działał on w latach 1982–1984, wykorzystując do wyświetlania filmów (wypożyczanych co miesiąc z Okręgowego Przedsiębiorstwa Rozpowszechniania Filmów w Olsztynie) pozostawioną po poprzednich najemcach budynku aparaturę projekcyjną. Prezentowane ekranizacje m.in. *Doliny Issy*, *Dziejów grzechu*, *Lalki*, *Rękopisu znalezionego w Saragossie* czy *W pustyni i w puszczy* poprzedzały prelekcje wygłaszane przez Konrada Lenkiewicza, Piotra Piaszczyńskiego czy Sławomira Stelmaczonka, a kończyły burzliwe dyskusje.

W Olsztynie rozkwitało życie literackie. Zakładano grupy literackie i pisma, na łamach których debiutowało wielu młodych twórców⁴⁴. Wymienić tu można: grupę poetycką „Malwa”, almanach literacki „W drodze na Parnas”, grupę literacką „Bagno”, stowarzyszenie i pismo „Portret” (jego redaktorem naczelnym był Mariusz Sieniewicz, z pismem współpracowali zaś m.in. Joanna Wilengowska, Bernadetta Darska i Krzysztof Kowalewski), pismo „Pagina” (kierowane przez Maję Kwiatkowską), pismo „Androgyne”, grupę literacką i pismo „Zoop” (tworzone przez Annę Piotrowską, Karola Frytę i Szymona Żylińskiego), pismo „Rezerwat”, a także grupę poetycką „Malwa II”.

W XXI w. na sile zyskały zainteresowania badawcze młodych polonistów i logopedów – powstawały, rozwijały się i niekiedy były rozwiązywane, kiedy zabrakło chętnych do dalszej działalności⁴⁵, koła naukowe⁴⁶, czyli: Studenckie Koło Naukowe Językoznawców (najstarsze z działających na obu kierunkach), Studenckie Koło Naukowe Literaturoznawców, Naukowe Koło Teatralne „Salve Verbum” (powołane do życia jako „Rapsod” pod opieką Krystyny Spikert), Studenckie Koło Naukowe Badań Popkultury, Koło Naukowe Twórczości Literackiej „Ars Scripta” i Koło Naukowe „Laboratorium logopedyczne”. Najmłodszym z kół naukowych działających na filologii polskiej są „Popkulturalni” pod opieką dr. Piotra Przytuły.

Oprócz wymienionych form dodatkowej działalności studentów nie sposób pominąć powołanej z inicjatywy Magdaleny Osowickiej-Kondratowicz i Ewy Hrycyny Studenckiej Poradni Logopedycznej, działającej od lipca 2018 r. Pod opieką wykładowców studenci przeprowadzają diagnozę i oferują terapię logopedyczną. Zainteresowanie pacjentów jest spore.

⁴⁴ Tematykę studenckich grup i pism literackich zanalizowała Joanna Chłosta-Zielonka w pracy *Kształtowanie form życia młodoliterackiego w Olsztynie na przestrzeni dziesięcioleci (1957–2004)*, „Media – Kultura – Komunikacja Społeczna” 2005, nr 1, s. 151–161.

⁴⁵ Jak zauważa Mariola Wołk, „poziom ich aktywności jest zmienny, co wiąże się (...) ze zmiennością ich składu osobowego: liderzy poszczególnych inicjatyw po kilku latach, zgodnie z planem, odchodzą z uczelni jako dyplomowani specjaliści, a na ich miejsce pojawiają się lub też właśnie nieraz, niestety, nie pojawiają się inni młodzi i chętni do działania” – zob. M. Wołk, op. cit., s. 145–146.

⁴⁶ Nazwy kół są przytaczane za Mariolą Wołk – ibidem, s. 145–148.

Ponadto studenci filologii polskiej i logopedii, w ramach działalności indywidualnej lub działań w kołach naukowych, organizują spotkania z twórcami artystycznymi z różnych dziedzin oraz uczestniczą jako prelegenci w seminariach i konferencjach naukowych, a także angażują się w działalność charytatywną. Jako że czasy studenckie to nie tylko nauka, uczestniczą też w corocznej Kortowiadzie.

WSPÓŁPRACA ZE SPOŁECZNOŚCIĄ REGIONU

Rozwój naukowy i nauczanie studentów to niewątpliwie główne zadania kadry akademickiej, jednakże jej aktywność nie ogranicza się jedynie do tych działań. Od lat poloniści najpierw zatrudnieni w WSP, a następnie na UWM włączają się aktywnie w życie całego regionu, wspierając swą wiedzą ekspercką, pomysłami, doświadczeniem różne instytucje, zarówno w samym Olsztynie, jak i całym województwie, czasem też przekraczając jego granice. Pracownicy obu katedr, a od 2014 r. także ci specjalizujący się w logopedii, starają się przekazywać swą wiedzę nie tylko studentom, ale wszystkim tym, którzy interesują się literaturą i językiem, a także poprawną wymową. Działania popularyzatorskie w postaci prelekcji, wykładów czy warsztatów to bardzo cenny sposób udostępniania efektów prowadzonych badań szerszej publiczności⁴⁷.

Od lat trwa współpraca z Uniwersytetem Trzeciego Wieku w różnych miastach regionu Warmii i Mazur. Dzięki niej ciekawi świata seniorzy poznają zawiłości polszczyzny i pogłębiają swą wiedzę o literaturze i kulturze. Dotarcie do szerokiego grona odbiorców umożliwia też wieloletnia obecność kadry akademickiej w audycjach Radia Olsztyn. Pracownicy brali udział m.in. w cyklicznych audycjach prowadzonych przez Ewę Zdrojkowską (absolwentkę filologii polskiej z czasów WSP): *Wieczorne z kulturą* czy *Kronikarzu warmińsko-mazurskim*. Od 2017 r. na antenie tegoż radia gościły inne audycje Zdrojkowskiej o edukacyjnym

⁴⁷ Szerzej działania pracowników filologii polskiej i logopedii na rzecz społeczności regionu charakteryzują J. Chłosta-Zielonka, I. Maciejewska, *Współczesne oblicza...*, s. 131–135.

charakterze: *Kanon literatury polskiej*, w której omawiano twórczość pisarzy różnych epok, *Potyczki językowe*, dotyczące zagadnień poprawności językowej, a także emitowana w latach 2021–2022 *Od słowa do słowa*. Kontynuacją cyklu historycznoliterackiego były *Filary literatury polskiej*. Literaturoznawcy goszczą też w audycji Zdrojkowskiej *Na papierze i w eterze*, zaś językoznawcy w *Bezbłędniku językowym* prowadzonym przez Annę Minkiewicz-Zarembę. Wykładowcy z obu katedr uczestniczą również w audycjach Radia UWM FM kierowanych do całej społeczności akademickiej. Wielu z nich współpracowało z regionalnymi periodykami: „Warmią i Mazurami”, „Portretem”, „Borussia” czy „Komunikatami Mazursko-Warmińskimi”.

Popularyzacja nauki, literatury i kultury wiąże się zarówno z działaniami prowadzonymi w murach uczelni, jak i poza nią. Poloniści i logopedzi od lat uczestniczą w organizowanych na wydziale „Czwartkach z Humanistyką”, prowadzili zajęcia w przeznaczonym dla maturzystów cyklu trwającym do 2019 r. „Zakuwanie na Humanie”, przerwany w 2020 r. z powodu pandemii, a po zakończeniu tej aktywności – w różnego rodzaju warsztatach zorganizowanych z myślą o uczniach szkół ponadpodstawowych.

Okazją do spotkań z młodzieżą z regionu w siedzibie uczelni są kierowane do nich rokrocznie konkursy. W 2012 r. Zbigniew Chojnowski zainicjował konkurs literacki „O Trzcinę Kortowa”, który w 2024 r. ma już XIII edycję, poszerzoną w odnowionej formule także o rywalizację studentów. Od 2015 r. Joanna Chłosta-Zielonka organizuje konkurs recytatorski „Poezja polska XX i XXI wieku”, cieszący się dużym powodzeniem wśród uczniów, który współorganizowany jest z Pałacem Młodzieży im. Orłąt Lwowskich w Olsztynie. Uniwersyteccy poloniści w ramach rewanżu uczestniczą w obradach jury Wojewódzkiego Konkursu Recytatorskiego, corocznie odbywającego się w tej placówce. Zmagania recytatorskie, przeznaczone tym razem dla braci studenckiej, organizują od 9 lat studenci logopedii i członkowie koła teatralnego „Salve verbum” pod opieką

Magdaleny Zaorskiej. Popularnością cieszy się także Ogólnopolski Konkurs na Najtrudniejszą Lingwołamkę i Skrętacz Językowy, który doczekał się już VIII edycji.

Szczególnie uroczyście na olsztyńskiej polonistyce obchodzone są: Międzynarodowy Dzień Języka Ojczystego, przypadający 21 lutego, oraz Europejski Dzień Logopedy, świętowany 6 marca. Wówczas rozstrzygane są konkursy: literacki oraz na ligwołamkę i skrętacz językowy. W trakcie pierwszego ze świąt odbywa się też tradycyjnie dyktando dla uczniów, studentów, pracowników uczelni i wszystkich chętnych osób, a podczas drugiego święta – warsztaty logopedyczne dla przedszkolaków, inscenizacje bajek dla dzieci przygotowane przez studentów kierunku. Te obchody odbyły się, z konieczności w formie online, nawet w trudnym okresie pandemii. Jest to również okazja do zaproszenia ciekawych twórców, w tym także absolwentów olsztyńskiej polonistyki, a także znanych badaczy literatury, językoznawców i logopedów z całej Polski.

Wykładowcy obu katedr (a czasem także studenci) udzielają się od lat w różnego typu inicjatywach poza uczelnią, wygłaszają wykłady i prowadzą warsztaty w szkołach, m.in. w Olsztynie, Szczytnie, Morągu, Olecku, Iławie, Ostródzie, Nidzicy, Giżycku, Mławie i w innych miastach. Są zapraszani przez biblioteki, ośrodki kultury, muzea regionu Warmii i Mazur, prowadzą spotkania autorskie ze znanymi pisarzami, są jurorami konkursów, tworzą dyktanda z okazji Międzynarodowego Dnia Języka Ojczystego, angażują się w akcję Narodowego Czytania. Współpracują też z Warmińsko-Mazurskim Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli w Olsztynie oraz Komitetem Głównym Olimpiady Literatury i Języka Polskiego (w ramach Komitetów Okręgowych) w organizacji konkursów dla szkół średnich i podstawowych. Pracownicy prowadzący zajęcia na logopedii organizują warsztaty dla dzieci i dorosłych borykających się z wadami wymowy.

Od 2017 r. wykładowcy z Katedry Języka Polskiego i Logopedii prowadzą online Pogotowie Językowe, pierwsze tego typu w regionie. Odpowiadają w nim na pytania internautów dotyczące poprawności językowej, m.in. prawidłowej odmiany wyrazów, właściwej budowy zdań czy poprawnego zapisu

ortograficznego. Działa też wspomniana wcześniej, powstała z inicjatywy Magdaleny Osowickiej-Kondratowicz i Ewy Hrycyny, Studencka Poradnia Logopedyczna, do której mogą zwracać się rodzice dzieci z wadami wymowy z olsztyńskich szkół i przedszkoli.

Powyższy syntetyczny przegląd różnych form działań pracowników Katedry Języka Polskiego i Logopedii oraz Katedry Literatury Polskiej na rzecz społeczności regionu pokazuje, że rozumieją oni rolę popularyzacji nauki i jej praktycznego zastosowania, starają się aktywnie współtworzyć krajobraz kulturowy Warmii i Mazur, rozwijając potencjał mieszkańców tej ziemi.

BIBLIOGRAFIA

Dokumenty

Raport samooceny na kierunku filologia polska, Instytut Filologii Polskiej, Olsztyn 2003.

Opracowania

- Ankudowicz-Bieńkowska M., *Życie kabaretowe studentów Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Olsztynie w latach 70. XX wieku*, [w:] A. Faruga, B. Pilarek (red.), *Olsztyn uniwersytecki. Z Kortowa rodem*, Olsztyn 2014.
- Bialik K., *Katedra Bohdana Głuszcza*, „Prace Literaturoznawcze” 2019, t. I, numer specjalny *Pamięć maluje przeszłe lata. Pół wieku olsztyńskiej polonistyki (1969–2019)*, red. J. Chłosta-Zielonka, I. Maciejewska.
- Bialik K., *Profesor Bohdan Głuszcza. Dydaktyk (nie)akademicki*, [w:] I. Grzesiak, A. Naruszewicz-Duchlińska, A. Staniszewski (red.), „*Róbcie teatr...*”. *Księga jubileuszowa ofiarowana Profesorowi Bohdanowi Głuszcza*, Olsztyn 2007.
- Bieniek M., *Zakład Dydaktyki Historii i kształcenie nauczycieli*, [w:] A. Kopiczko (red.), *Instytut Historii i Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie (1969–1988–2013). Dzieje – profil badawczy – absolwenci*, Olsztyn 2013.

- Biolik M., *Anna Pospiszyl (16 II 1933 – 2 II 2007)*, „Prace Językoznawcze” 2007, z. IX.
- Biolik M., *Dr Lech Krajewski (3 VI 1950 – 20 I 2012)*, „Prace Językoznawcze” 2012, z. XIV.
- Brzeska-Smerek T., *Ówczesną polonistykę tworzył mały zespół* (rozmowę przeprowadziła I. Maciejewska), „Prace Literaturoznawcze” 2019, t. I, numer specjalny *Pamięć maluje przeszłe lata. Pół wieku olsztyńskiej polonistyki (1969–2019)*, red. J. Chłosta-Zielonka, I. Maciejewska.
- Chłosta-Zielonka J., *Kształtowanie form życia młodoliterackiego w Olsztynie na przestrzeni dziesięcioleci (1957–2004)*, „Media – Kultura – Komunikacja Społeczna” 2005, nr 1.
- Chłosta-Zielonka J., Maciejewska I., *Współczesne oblicza olsztyńskiej polonistyki – współpraca ze społecznością regionu*, „Prace Literaturoznawcze” 2019, t. I, numer specjalny *Pamięć maluje przeszłe lata. Pół wieku olsztyńskiej polonistyki (1969–2019)*, red. J. Chłosta-Zielonka, I. Maciejewska.
- Czyż D., Frąckiewicz M., *Życie i prace prof. dr hab. Henryki Sędziak*, [w:] D. Czyż, M. Frąckiewicz (red.), *Prace poświęcone Pani Profesor Henryce Sędziak*, Łomża 2010.
- Figarski W., *Język rosyjski w Polsce – fakty i mity*, „Przegląd Rusycystyczny” 2008, nr 1.
- Igliński G., *Narodziny i metamorfozy olsztyńskiej polonistyki*, „Prace Literaturoznawcze” 2019, t. I, numer specjalny *Pamięć maluje przeszłe lata. Pół wieku olsztyńskiej polonistyki (1969–2019)*, red. J. Chłosta-Zielonka, I. Maciejewska.
- Kądziała W., *Nasi absolwenci tworzyli podstawy bytu intelektualnego Olsztyna* (rozmowę przeprowadziła I. Maciejewska), „Prace Literaturoznawcze” 2019, t. I, numer specjalny *Pamięć maluje przeszłe lata. Pół wieku olsztyńskiej polonistyki (1969–2019)*, red. J. Chłosta-Zielonka, I. Maciejewska.
- Maciejewska I., *Filologia polska w czasach WSN i WSP*, „Prace Literaturoznawcze” 2019, t. I, numer specjalny *Pamięć maluje przeszłe lata. Pół wieku olsztyńskiej polonistyki (1969–2019)*, red. J. Chłosta-Zielonka, I. Maciejewska.

- Maciejewska I., Naruszewicz-Duchlińska A., *Badania naukowe na polonistyce uniwersyteckiej (1999–2019) – literaturoznawstwo*, „Prace Literaturoznawcze” 2019, t. I, numer specjalny *Pamięć maluje przeszłe lata. Pół wieku olsztyńskiej polonistyki (1969–2019)*, red. J. Chłosta-Zielonka, I. Maciejewska.
- Maciejewska I., Naruszewicz-Duchlińska A., *Konferencje naukowe w minionym pięćdziesięcioleciu*, „Prace Literaturoznawcze” 2019, t. I, numer specjalny *Pamięć maluje przeszłe lata. Pół wieku olsztyńskiej polonistyki (1969–2019)*, red. J. Chłosta-Zielonka, I. Maciejewska.
- Maciejewska I., Ročko A. (red.), *Aplauz najzaczniejszej damie. Studia i szkice z kręgu literatury i kultury dawnej*, Olsztyn 2017.
- Matusiak-Kempa I., *Maria Biolik*, „Prace Językoznawcze” 2021, z. XXII/2.
- Osowicka-Kondratowicz M., *Trzy lata kształcenia logopedów na studiach stacjonarnych w Instytucie Polonistyki i Logopedii Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie*, [w:] M. Osowicka-Kondratowicz (red.), *Logopedia. Z zagadnień kształcenia, teorii i praktyki oraz zawodu*, Olsztyn 2018.
- Pikoń K. i in., *Złota księga nauk humanistycznych 2013*, Gliwice 2013.
- Rutkowski M., *Badania naukowe na polonistyce uniwersyteckiej (1999–2019) – językoznawstwo*, „Prace Literaturoznawcze” 2019, t. I, numer specjalny *Pamięć maluje przeszłe lata. Pół wieku olsztyńskiej polonistyki (1969–2019)*, red. J. Chłosta-Zielonka, I. Maciejewska.
- Rutkowski M., *Projekty naukowe realizowane przez olsztyńskich polonistów*, „Prace Literaturoznawcze” 2019, t. I, numer specjalny *Pamięć maluje przeszłe lata. Pół wieku olsztyńskiej polonistyki (1969–2019)*, red. J. Chłosta-Zielonka, I. Maciejewska.
- Stasiewicz K., *To był pamiętny 1981 rok* (rozmowę przeprowadziła Iwona Maciejewska), „Prace Literaturoznawcze” 2019, t. I, numer specjalny *Pamięć maluje przeszłe lata. Pół wieku olsztyńskiej polonistyki (1969–2019)*, red. J. Chłosta-Zielonka, I. Maciejewska.

Wołk M., „*Wolno szaleć młodzieży...*”. *Życie studenckie*, „Prace Literaturoznawcze” 2019, t. I, numer specjalny *Pamięć maluje przeszłe lata. Pół wieku olsztyńskiej polonistyki (1969–2019)*, red. J. Chłosta-Zielonka, I. Maciejewska.

Netografia

Dr hab. Katarzyna Kaczorowska-Bray, prof. UG, <https://fil.ug.edu.pl/wydzial/instituty/institut-logopedii/pracownicy-institutu/dr-hab-katarzyna-kaczorowska-bray-prof-ug>.

Drogi Kandydacie! Dlaczego warto studiować logopedię na UWM?, https://www.uwm.edu.pl/polonistyka/index.php?option=com_content&view=article&id=2095&Itemid=109.

Logopedia – formy i stopnie kształcenia, https://www.uwm.edu.pl/polonistyka/index.php?option=com_content&view=article&id=3054&Itemid=110.

Logopedia umacnia pozycję, <https://gazetaolsztynska.pl/519676,Logopedia-umacnia-pozycje.html>.

Regionalizm w badaniach literackich – tradycja i nowe orientacje, https://www.uwm.edu.pl/polonistyka/index.php?option=com_content&view=article&id=2269&Itemid=73.

Rekonstrukcja idei polskości na podstawie nazw własnych przestrzeni miejskiej (nazwy ulic i placów), <http://wh.uwm.edu.pl/nauka/projekty-badawcze/nauka-dla-spoleczenstwa>.

Semantyczne i formalne przekształcenia nazw własnych w języku polskim – zjawiska apelatywizacji, metaforyzacji i derywacji nazw własnych, <http://wh.uwm.edu.pl/institut-jezykoznavstwa/nauka/projekty-badawcze>.

Źródła do dziejów Czapskich w XVIII wieku. Egodokumenty członków rodziny wojewody pomorskiego Piotra Jana (1685–1736) – opracowanie filologiczno-historyczne i edycja, https://www.uwm.edu.pl/polonistyka/index.php?option=com_content&view=article&id=5298&Itemid=73.

Fot. 1. Dr. hab. prof. nadzw. Tadeusz Zienkiewicz – jeden z twórców olsztyńskiej polonistyki

Źródło: Archiwum polonistyki

Fot. 2. Olsztyńscy literaturoznawcy i językoznawcy (2021)

Autor: Janusz Pająk

Fot. 3. Uroczystość z okazji 70. urodzin prof. Krystyny Stasiewicz. Na zdjęciu jubilatka i prof. Andrzej Staniszewski (2018)

Autor: Janusz Pająk

Fot. 4. Uroczystość z okazji 70. urodzin prof. Marii Biolik. Jubilatka w gronie swoich uczniów: prof. Aliny Naruszewicz-Duchlińskiej, prof. Mariusza Rutkowskiego i dr hab. Izy Matusiak-Kempy, prof. UWM (2021)

Autor: Janusz Pająk

Fot. 5. Prof. Zygmunt Saloni (w środku) na seminarium poświęconym współczesnej ortografii (2023)

Źródło: Archiwum polonistyki

Fot. 6. Konferencja naukowa poświęcona Janowi Kasprowiczowi; wśród uczestników pracownicy instytutu oraz prof. nadzw. Jan Kaczyński (2010)

Źródło: Archiwum polonistyki

Fot. 7. Literaturoznawcy z Instytutu Polonistyki i Logopedii (2018)
Źródło: Archiwum polonistyki

Fot. 8. Pracownice Katedry Języka Polskiego i Logopedii (2021)
Autor: Janusz Pająk

MIEDZYNARODOWA KONFERENCJA NAUKOWA

DOŚWIADCZENIE
BIOGRAFICZNE
W PERSPEKTYWIE BADAŃ
NAD II WOJNĄ ŚWIATOWĄ
6 MAJA 2022 ROKU, OLSZTYN

Fot. 9. Plakat konferencyjny
Źródło: Archiwum polonistyki

55 WYDZIAŁU
LAT HUMANISTYCZNEGO

Fot. 10. Dr Danuta Ossowska – wieloletnia kierownik Zakładu Teorii Literatury (2010)
Źródło: Archiwum polonistyki

Fot. 11. Zjazd absolwentów filologii polskiej z historią (rocznik 1970/1971), od lewej siedzą: mgr Ryszard Świątkowski, mgr Krystyna Stasiewicz, mgr Teresa Brzeska-Smerek, mgr Tadeusz Zienkiewicz
Źródło: Archiwum polonistyki

Fot. 12. Studentki filologii polskiej na zajęciach z kultury języka polskiego
Autor: Janusz Pająk

Fot. 13. Mgr Krystyna Spikert i prof. Bohdan Głuszcak (2008)
Źródło: Archiwum polonistyki

Fot. 14. Milena Głazewska – studentka II stopnia filologii polskiej w zakresie edytorstwa tekstów w trakcie prac intrologatorskich
Źródło: Archiwum polonistyki

Fot. 15. Studenci filologii polskiej na wycieczce w Muzeum Literatury w Warszawie (2023)

Źródło: Archiwum polonistyki

Fot. 16. Studentki filologii polskiej w Olsztyńskim Teatrze Lalek w ramach zajęć z literatury dla dzieci i młodzieży wraz z dr hab. Joanną Chłostą-Zielonką, prof. UWM i dr hab. Iwoną Maciejewską, prof. UWM (2023)

Źródło: Archiwum polonistyki

Fot. 17. Pierwszy rocznik (2014/2015) kończący studia licencjackie z logopedii wraz z opiekunką roku dr Magdaleną Osowicką-Kondratowicz (2017)
Źródło: Archiwum polonistyki

Fot. 18. Zajęcia w gabinecie logopedycznym z dr Moniką Czerepowicką (druga z prawej) (2023)
Autor: Janusz Pająk

Fot. 19. Zajęcia z emisji głosu z dr Magdaleną Zaorską (pierwsza z lewej) (2023)
 Autor: Janusz Pająk

Fot. 20. Przedstawienie przygotowane przez studentki logopedii podczas Europejskiego Dnia Logopedy (2020)
 Źródło: Archiwum polonistyki

Fot. 21. Plakat kabaretu „Luźna Grupa”
Źródło: Archiwum polonistyki

Fot. 22. Koło Naukowe Językoznawców pod opieką dr hab. Renaty Makarewicz,
prof. UWM (2023)
Źródło: Archiwum polonistyki

Fot. 23. Koło Naukowe Literaturoznawców pod opieką dr hab. Bożeny Adamkowicz-Iglińskiej (2023)

Źródło: Archiwum polonistyki

Fot. 24. Dr Piotr Przytuła prowadzący Koło Naukowe „Popkulturalni”

Źródło: Archiwum polonistyki

Fot. 25. Studentki polonistyki w czasie Kortowiady
Źródło: Archiwum polonistyki

Fot. 26. Pogotowie językowe Katedry Języka Polskiego i Logopedii, od lewej prof. Mariusz Rutkowski, dr hab. Mariola Wołk, prof. UWM, dr Katarzyna Witkowska, prof. Alina Naruszewicz-Duchlińska, dr Joanna Wołoszyn
Źródło: Archiwum polonistyki

Fot. 27. Prof. Mariusz Rutkowski podczas konferencji w Australii
Źródło: Archiwum polonistyki

Fot. 28. Dr Adam Zdaniukiewicz i prof. Beata Tarnowska – jeszcze jako studentka
Źródło: Archiwum polonistyki

Fot. 29. Prof. Andrzej Staniszewski i prof. Maria Biolik
Źródło: Archiwum polonistyki

Fot. 30. Spotkanie z pisarką Sylwią Chutnik podczas obchodów Dnia Języka Ojczystego na WH (22 II 2024)
Autor: Janusz Pająk

Fot. 31. Kierowniczki polonistycznych katedr, od lewej: dr hab. Iwona Maciejewska, prof. UWM (Katedra Literatury Polskiej) i prof. Alina Naruszewicz-Duchlińska (Katedra Języka Polskiego)

Autor: Janusz Pająk

I W O N A   A N N A   N D I A Y E

<http://orcid.org/0000-0003-3881-0474>

Instytut Literaturoznawstwa

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

J O A N N A   O R Z E C H O W S K A

<http://orcid.org/0000-0001-9458-5991>

Instytut Językoznawstwa

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

Olsztyńska rusycystyka (1969–2024)

HISTORIA JEDNOSTKI

W końcu lat 60. XX w. w Polsce rozpoczął się proces wdrażania reformy oświaty. Zgodnie z nową koncepcją kształcenia powstawały studia nauczycielskie kształcące kadrę dydaktyczno-wychowawczą. W Olsztynie, podobnie jak i w innych miastach wojewódzkich, niezależne od uniwersytetów, utworzono WSP. W związku z ówczesną sytuacją polityczną jednym z preferowanych kierunków w ramach kształcenia nauczycielskiego była filologia rosyjska¹. Formalnie rusycystyka w Olsztynie rozpoczęła swoją historię w powołanej 19 czerwca 1969 r. WSN, na bazie istniejącego wcześniej SN. Zadaniem obu szkół wyższych było przygotowanie kadry pedagogicznej dla potrzeb szkolnictwa regionalnego. Uroczysta inauguracja pierwszego roku akademickiego odbyła się 15 września 1969 r.²

¹ Pierwsze w województwie olsztyńskim SN zostało zainicjowane w Olsztynie na mocy uchwały Rady Państwa z 18 maja 1954 r. Więcej na ten temat zob. T. Zienkiewicz (red.), *XX lat Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Olsztynie*, Olsztyn 1989; J. Chłosta, *Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Olsztynie 1969–1999*, Olsztyn 1999; M. Radziszewska, *Studium Nauczycielskie w Olsztynie w latach 1954–1969. Przyczynek do badań szkolnictwa pedagogicznego na Warmii i Mazurach*, „Komunikaty Mazursko-Warmińskie” 2017, nr 3, s. 517–541.

² Zob. rozporządzenie Rady Ministrów z 19 czerwca 1969 r. w sprawie utworzenia Wyższych Szkół Nauczycielskich w Bydgoszczy, Kielcach, Olsztynie i Słupsku (Dz.U. z 1969 r., nr 18, poz. 134).

Pierwszy Zakład Filologii Rosyjskiej na Wydziale Humanistycznym olsztyńskiej WSN został utworzony 1 grudnia 1971 r. Początki działalności zakładu były bardzo trudne. Brakowało kadry (przede wszystkim pracowników ze stopniami naukowymi), a także biblioteki i pomocy dydaktycznych. Rozwój jednostki i jej pracowników był możliwy m.in. dzięki nawiązaniu kontaktów z ośrodkami rusycystycznymi w Polsce (Instytut Słowianoznawstwa PAN, UW, UMCS, UŁ) oraz ZSRR (Instytut Języka Rosyjskiego im. A. Puszkina w Moskwie, Uniwersytet Moskiewski, Uniwersytet Leningradzki, Uniwersytet w Rostowie nad Donem, Instytut Pedagogiczny im. Hercena w Leningradzie).

Już dwa lata później nastąpiły istotne zmiany dla dalszego funkcjonowania kierunku, bowiem 10 stycznia 1973 r. zapowiedziano przekształcenie WSN w WSP, a 20 sierpnia rozporządzeniem Prezesa Rady Ministrów dokonano restrukturyzacji, przy czym realizacja przekształcenia na Wydziale Humanistycznym nastąpiła z początkiem roku akademickiego 1973/1974³. W związku z reformą szkolnictwa wyższego od października 1973 r. naukę języka rosyjskiego rozpoczęli studenci dwóch roczników – II rok studiów 3-letnich i I rok studiów 4-letnich. W ówczesnym zakładzie pracowało 6 magistrów filologii rosyjskiej. W 1999 r. dawny zakład, funkcjonujący wówczas jako Instytut Słowiańszczyzny Wschodniej, wraz z Wydziałem Humanistycznym WSP, wszedł w skład nowo utworzonego UWM w Olsztynie.

DYREKTORZY I KIEROWNICY JEDNOSTKI DO 2024 R.

Do współtwórców i pierwszych szefów olsztyńskiej rusycystyki od początku jej funkcjonowania należeli: doc. Antonina Dieragina, dr Adam Bezwiński, dr Włodzimierz Poczynajło, dr Czesław Sim i dr Mieczysław Jackiewicz. Kolejnymi kierownikami zakładów i katedr oraz dyrektorami instytutów byli: prof. dr hab. Walenty Piłat (1981–1994, 1996–1999, 2001–2004), prof. dr hab. Wanda Zmarzer, prof. dr hab. Albert Bartoszewicz

³Rozporządzenie Rady Ministrów z 20 sierpnia 1974 r. w sprawie przekształcenia Wyższych Szkół Nauczycielskich w Bydgoszczy, Częstochowie, Olsztynie, Siedlcach i Słupsku w Wyższe Szkoły Pedagogiczne (Dz.U. z 1974 r., nr 30, poz. 177).

(1994–1996, 2000–2001), dr hab. Ewa Nikadem-Malinowska (2005–2012), dr Barbara Kozak (2012–2017), dr hab. Joanna Orzechowska, prof. UWM (2017–2022), dr hab. Helena Pociechina, prof. UWM (2013–2020, 2021–2022), prof. dr hab. Iwona Anna Ndiaye (2016–2019, 2020–2024).

STRUKTURA JEDNOSTKI

Wraz z rozwojem jednostki zmieniał się jej status i struktura. Dzięki staraniom prof. Alberta Bartoszewicza Zakład Filologii Rosyjskiej przekształcił się w Katedrę Słowiańszczyzny Wschodniej, a następnie, 28 czerwca 1994 r., powołano Instytut Słowiańszczyzny Wschodniej. W 1996 r. instytut składał się z następujących katedr i zakładów: Katedra Językoznawstwa Słowiańskiego, Katedra Literaturoznawstwa Wschodniosłowiańskiego, Zakład Studiów Bałtosłowiańskich, Zakład Glottodydaktyki i Socjolingwistyki, Zakład Historii i Kultury Wschodniosłowiańskiej, Zakład Komparatystyki Polsko-Wschodniosłowiańskiej, Zakład Praktycznej Nauki Języka Rosyjskiego. Od 1 stycznia 2000 r. struktura instytutu uległa uproszczeniu, pozostały bowiem jedynie cztery jednostki: Katedra Literaturoznawstwa Wschodniosłowiańskiego, Katedra Językoznawstwa Słowiańskiego, Katedra Glottodydaktyki, Katedra Historii i Kultury Wschodniosłowiańskiej. W 2005 r., w związku z brakami kadrowymi wśród neofilologów, połączono trzy jednostki neofilologiczne w ramach struktury Instytutu Neofilologii, który cztery lata później został podzielony na trzy jednostki: Instytut Słowiańszczyzny Wschodniej, Katedrę Filologii Germańskiej, Katedrę Filologii Angielskiej. W 2018 r. Instytut Słowiańszczyzny Wschodniej tworzyły trzy zakłady: Zakład Literatur Wschodniosłowiańskich, Zakład Językoznawstwa Słowiańskiego, Zakład Dydaktyki i Praktycznej Nauki Języka Rosyjskiego. Od 2020 r. kierunek filologia rosyjska prowadzony był przez dwie katedry (Katedrę Języków Wschodniosłowiańskich oraz Katedrę Literatur Wschodniosłowiańskich), które z dniem 1 stycznia 2023 r. zostały połączone w Katedrę Literatury i Języka Rosyjskiego.

ROZWÓJ DYSCYPLIN NAUKOWYCH

W ciągu 55 lat funkcjonowania olsztyńskiej rusycystyki pracownicy badawczo-dydaktyczni realizowali zadania i projekty naukowe w ramach dwóch wiodących dyscyplin naukowych: językoznawstwa i literaturoznawstwa. Zwieńczeniem prowadzonych badań naukowych były rozprawy doktorskie i habilitacyjne oraz monografie profesorskie. Będąc pracownikami Instytutu Słowiańszczyzny Wschodniej, stopień doktora uzyskali: Włodzimierz Poczynajło, Nina Korcz, Mieczysław Jackiewicz, Larysa Tyrolska, Walenty Piłat, Włodzimierz Skukowski, Ewa Nikadem-Malinowska, Irena Rudzewicz, Iwona Obłąkowska-Galanciak (Iwona Anna Ndiaye), Joanna Orzechowska, Beata Jeglińska, Magdalena Zaorska, Mirosława Czetyrba, Joanna Nawacka, Monika Piotrowska-Mazurowska, Iwona Borys, Jarosław Strycharski, Robert Bieliński, Irena Chowańska, Izabella Siemianowska, Olga Letka-Spychała. Rozprawy habilitacyjne zostały obronione przez Walentego Piłata, Tadeusza Zienkiewicza, Mieczysława Jackiewicza, Leontija Mironiuka, Ewę Nikadem-Malinowską, Wierę Bielousową, Irenę Rudzewicz, Iwonę Annę Ndiaye, Helenę Pocięchinę, Joannę Orzechowską. Tytuły profesora nadane przez prezydentów RP otrzymali pracownicy badawczo-dydaktyczni: Walenty Piłat, Joanna Korzeniewska-Berczyńska, Tadeusz Zienkiewicz, Mieczysław Jackiewicz, Leontij Mironiuk, Aleksander Kiklewicz, Iwona Anna Ndiaye, Iryna Betko.

Za wybitne osiągnięcia naukowe i krzewienie międzynarodowej współpracy naukowej pracownicy instytutu zostali uhonorowani tytułami doktorów *honoris causa* uniwersytetów rosyjskich. I tak 11 października 1996 r. prof. Bazyle Białokozowicz otrzymał tytuł doktora *honoris causa* od Uniwersytetu w Niżnim Nowgorodzie⁴, z kolei Państwowy Uniwersytet im. Immanuela Kanta w Kaliningradzie wyróżnił inicjatorów i organizatorów

⁴ Więcej na temat najważniejszych faktów z życia naukowego B. Białokozowicza zob. A. Andrusiewicz, *Życie dla nauki. Jubileusz Profesora Bazylego Białokozowicza*, [w:] A. Andrusiewicz (red.), *Polska i jej wschodni sąsiedzi*, t. 8, Rzeszów 2007, s. 7–8; numer specjalny poświęcony pamięci prof. B. Białokozowicza, „Sławista” 2010, nr 26; I. Rudzewicz, *Odszedł humanista, badacz, erudyta*, „Wiadomości Uniwersyteckie” 2010, nr 4, s. 21.

współpracy naukowej i dydaktycznej między uczelniami. Mowa o współtwórcach polonistyki na Wydziale Filologiczno-Dziennikarskim w Kaliningradzie – prof. Albercie Bartoszewiczu i prof. Walentym Piłacie⁵. Uroczystość wręczenia doktoratu *honoris causa* prof. Bartoszewiczowi odbyła się 27 marca 1997 r., a prof. Piłatowi – 25 lutego 2008 r.

WIODĄCE TEMATY BADAWCZE

Zasadniczy nurt badań, podjętych przez pracowników już w latach 70. i kontynuowany do dzisiaj, stanowią „Polsko-wschodniosłowiańskie powiązania kulturowe, literackie i językowe”. Ważną przestrzenią, umożliwiającą prezentację wyników badań, pozostawały sesje i konferencje naukowe, organizowane przez zespół rusycystów przy wsparciu Wydziału Kultury i Sztuki Urzędu Wojewódzkiego, Zarządu Wojewódzkiego Towarzystwa Wiedzy Powszechnej, Zarządu Wojewódzkiego Towarzystwa Przyjaźni Polsko-Radzieckiej, Zarządu Wojewódzkiego Polskiego Towarzystwa Rusycystycznego. W 1980 r. odbyła się konferencja na temat „Język rosyjski oraz literatura rosyjska i radziecka. Wzajemne związki polsko-rosyjskie” z udziałem rusycystów z Polski i ZSRR. Konferencja z okazji 10-lecia Zakładu Filologii Rosyjskiej stała się pierwszą z cyklicznie organizowanych co dwa lata, poświęconych problematyce kontaktów polsko-wschodniosłowiańskich. Kolejne sesje naukowe koncentrowały się na następującej problematyce: „Aktualne badania rusycystyczne prowadzone w Polsce w zakresie literaturoznawstwa, językoznawstwa i glotto-dydaktyki” (Nowa Kaletka k. Olsztyna, 1985), „Historia i współczesność w literaturze i języku rosyjskim” (Nowa Kaletka, 1987), „Małe formy w literaturze rosyjskiej i radzieckiej” (Nowa Kaletka, 1989), „Literatura rosyjska wobec współczesności – od apoteozy po negację” (Nowa Kaletka, 1991),

⁵Więcej na temat najważniejszych faktów z życia naukowego W. Piłata zob. J. Orzechowska, *Słowo o Jubilacie*, [w:] I.A. Ndiaye (red.), *Szkice slawistyczne. Księga jubileuszowa poświęcona Profesorowi Walentemu Piłatowi*, Olsztyn 2017, s. 9–23; J. Nawacka, *Prof. zw. dr hab. Walenty Piłat*, „Acta Neophilologica” 2017, t. XIX(2), s. 203–215; I.A. Ndiaye, *Badania nad współczesną dramaturgią rosyjską Walentego Piłata (1946–2022)*, „Acta Neophilologica” 2022, t. XXIV(2), s. 261–271.

„Polsko-wschodniosłowiańskie powiązania kulturowe, literackie i językowe” (ośrodek turystyczno-wypoczynkowy „Perkoz” w Mierkach k. Olsztynka, 1993), „Polska a Słowiańszczyzna Wschodnia: pogranicza kulturowe” (Iława, 1995), „Aleksander Puszkina a Słowiańszczyzna. W 160. rocznicę śmierci poety” (Iława, 1997), „Dialog polsko-wschodniosłowiański wczoraj i dziś” (Iława, 1999), „Polsko-wschodniosłowiańskie kontakty kulturowe, literackie, językowe. Dziedzictwo i innowacje” (Iława, 2001), „Lew Tołstoj i kultury słowiańskie. Polsko-wschodniosłowiańskie dziedzictwo kulturowe” (Ostróda, 2003), „Polsko-wschodniosłowiańskie kontakty literackie i językowe. Recepcja i transfer kultur” (Olsztyn, 2005), „Język. Literatura. Kultura. Z tradycji polsko-wschodniosłowiańskich kontaktów” (Olsztyn, 2007), „Dialog kultur. Z dziejów kontaktów polsko-wschodniosłowiańskich. Język, kultura, literatura” (Olsztyn, 2009), „Polsko-wschodniosłowiańskie relacje kulturowe, literackie, językowe (Fakty. Stereotypy. Mity)” (Olsztyn, 2011). XV edycja Międzynarodowej Konferencji Sławistycznej, ostatnia w trybie dwurocznym (w kolejnych latach konferencje sławistyczne odbywały się corocznie), odbyła się 28–29 czerwca 2013 r. Tę bogatą historię wschodniosłowiańskich spotkań naukowych zamyka XXIII konferencja, którą z powodów ograniczeń pandemicznych zorganizowano 24–25 czerwca 2021 r. w trybie online. Olsztyńskie konferencje sławistyczne miały rangę międzynarodowych i odbywały się z udziałem naukowców z polskich ośrodków sławistycznych, a także badaczy z Polski, Austrii, Białorusi, Bułgarii, Estonii, Litwy, Łotwy, Niemiec, Rosji, Ukrainy, Węgier, Wielkiej Brytanii, ze Słowacji i ze Stanów Zjednoczonych.

Problematyka polsko-wschodniosłowiańska stanowiła również zasadniczy nurt badań statutowych. Prof. Bartoszewicz kierował tematem „Tradycja i współczesność języków i literatur słowiańskich oraz angielskiego i niemieckiego obszaru językowego, z uwzględnieniem polskich powiązań i kontaktów”. Dana grupa problemowa obejmowała osiem tematów, w tym: „Polskie życie kulturalne i literackie na Litwie, Białorusi, Ukrainie i Rosji w przeszłości oraz współcześnie w powiązaniu z podobieństwami i różnicami językowymi jako rezultat pokrewieństwa i dziedzictwa” oraz

„Polsko-wschodniosłowiańskie powiązania kulturowe, literackie, językowe”. W kolejnych latach tematy statutowe także nawiązywały do relacji polsko-wschodniosłowiańskich.

Ważny obszar badawczy odnosi się do kultury i piśmiennictwa mazurskich staroobrzędowców. Szczególne zaangażowanie w tym zakresie należy przypisać językoznawczyniom – prof. Alle Kamalovej, dr hab. Joannie Orzechowskiej, prof. UWM oraz dr hab. Helenie Pociechinie, prof. UWM, które zarówno realizowały badania indywidualne, jak i sprawowały opiekę naukową nad pracami badawczymi prowadzonymi w nieczynnym staroobrzędowym klasztorze w Wojnowie. W trakcie obozów naukowych, organizowanych od 2006 r., rozpoczęto cyfrową rejestrację starych ksiąg. Rezultatem tych badań były m.in. rozprawy doktorskie: Anny Tokarewicz *Językowy obraz świata staroobrzędowców z Wojnowa* (promotor: Alla Kamalova) oraz Aleksandry Wąsiewskiej *Małżeństwo w systemie wartości mazurskich staroobrzędowców* (promotor: Helena Pociechina). W 2013 r. odbyła się obrona rozprawy habilitacyjnej Joanny Orzechowskiej *Войновский синодик. Лингвокультурологическое описание*, w której po raz pierwszy został przeanalizowany pod kątem lingwistyczno-kulturowym staroobrzędowy zabytek cerkiewno-słowiański z kolekcji klasztoru w Wojnowie.

Efektom działalności naukowej skoncentrowanej na tematyce staroobrzędowej jest kilkadziesiąt opublikowanych artykułów naukowych i rozdziałów w monografiach oraz udział pracowników Instytutu Słowiańszczyzny Wschodniej w licznych konferencjach tematycznych. Wyniki prac „zespołu staroobrzędowego” były prezentowane w ramach Międzynarodowej Konferencji Sławistycznej „Polsko-wschodniosłowiańskie kontakty językowe, literackie, kulturowe”, w której programie od 2015 r. uwzględniano sekcję staroobrzędową. Prace z zakresu historii, kultury, języka staroobrzędowców były publikowane na stronach specjalistycznej serii wydawniczej „Fontes Slavia Orthodoxa” (Olsztyn, 2014, 2015, 2016), przekształconej w 2017 r. w czasopismo. Inicjatorką założenia pisma była Helena Pociechina, która w 2014 r. zaprosiła do współpracy jako redaktora naukowego członka Rosyjskiej Akademii Nauk Aleksandra Krawieckiego i pod egidą wydawniczą Centrum Badań Europy Wschodniej wydała pierwszy tom *Православие*

в славянском мире: история, культура, язык, do którego włączono artykuły wybitnych znawców prawosławia i ruchu staroobrzędowego z Polski, Rosji, Litwy i z Serbii.

Od ponad 30 lat w Olsztynie prowadzone są badania poświęcone twórczości rosyjskich emigrantów⁶. Jednym z pierwszych opracowań na temat tej problematyki był tom *Rosyjska literatura „emigracyjna”. Język, styl, poetyka*, który ukazał się w 1992 r. pod redakcją Walentego Piłata⁷. Publikacja była efektem współpracy ówczesnego Zakładu Filologii Rosyjskiej WSP w Olsztynie z UW oraz z Państwowym Uniwersytetem w Kaliningradzie. Wśród autorów znaleźli się m.in. olsztyńscy badacze: Irena Rudziewicz, Ewa Nikadem-Malinowska, Grzegorz Ojcewicz – w przyszłości autorzy licznych opracowań z zakresu problematyki emigracyjnej. Przygotowanie artykułów na potrzeby tomu dla jednych stanowiło „okazjonalną przygodę badawczą”, dla innych był to początek wieloletnich i pogłębionych studiów skoncentrowanych na dorobku pierwszej fali emigracji rosyjskiej. Zasadniczy wektor działań olsztyńskiego zespołu stanowi interdyscyplinarne podejście badawcze. Przedmiotem zainteresowań pozostają najważniejsze aspekty badań emigrantologicznych, w tym historia emigracji, los i status emigrantów, życie duchowe, religijne i polityczne, a także osiągnięcia w różnych obszarach piśmiennictwa. W 2018 r. w instytucie został zainicjowany temat statutowy „Studia emigrantologiczne. Interpretacja – recepcja – przekład”, którego celem było prowadzenie badań ukierunkowanych na opis zagadnień z zakresu historii i dziedzictwa kulturowego emigracji rosyjskiej, które można przyporządkować różnym obszarom tematycznym (historia rosyjskiego procesu literackiego, zagadnienia interpretacji tekstu literackiego, polsko-rosyjskie stosunki literackie oraz przekład literacki i in.).

Opracowania z tego zakresu problemowego były prezentowane na łamach czasopism zagranicznych i krajowych, w tym macierzystego kwartalnika „Acta Polono-Ruthenica”, w którym od 2019 r. wprowadzono nowy

⁶Szerzej na ten temat zob. I.A. Ndiaye, *Olsztyńskie badania emigrantologiczne. Historia – stan obecny – perspektywy rozwoju*, „Acta Polono-Ruthenica” 2019, t. XXIV(2), s. 15–24.

⁷W. Piłat (red.), *Rosyjska literatura „emigracyjna”. Język, styl, poetyka*, seria: „Studia i Materiały WSP”, nr 41: Filologia rosyjska, Olsztyn 1992.

dział „Badania emigrantologiczne”. Międzynarodowa pozycja kwartalnika znacząco przyczyniła się do zwiększenia rozpoznawalności prowadzonych badań na arenie międzynarodowej⁸. I to wymiar międzynarodowy badań prowadzonych przez olsztyński zespół stanowi o jego potencjale i znaczących osiągnięciach. Jedną z ważnych form uczestnictwa w dyskursie naukowym były konferencje naukowe z udziałem wiodących emigrantologów europejskich. W tym znaczeniu trudno przecenić rolę cyklu „Luminarze rosyjskiej emigracji”, odbywającego się regularnie w latach 2014–2019, z udziałem nie tylko literaturoznawców, językoznawców i tłumaczy, lecz także kulturoznawców, historyków i reprezentantów innych dyscyplin. Najważniejszymi partnerami zagranicznymi instytutu w tym zakresie pozostawały placówki moskiewskie: Dom Rosyjskiej Zagranicy im. Aleksandra Sołżenicyna, Instytut Literatury Światowej im. A.M. Gorkiego Rosyjskiej Akademii Nauk, Instytut Polski, a także francuskie, w tym Centrum Badawcze Uniwersytetu w Lyonie (MARGE – Université Jean Moulin Lyon 3). Współpraca z wymienionymi partnerami umożliwiała prezentowanie wyników własnych badań na forum międzynarodowym, a także odbywanie staży naukowych. Wspólnie z partnerami zagranicznymi instytut organizował międzynarodowe konferencje naukowe w ramach cyklu „Luminarze rosyjskiej emigracji”. Referaty wygłoszone podczas obrad plenarnych oraz sekcji tematycznych zostały opublikowane w trzech tomach serii o tej samej nazwie: *Iwan Bunin. Człowiek, pisarz, tłumacz w świetle współczesnej buninologii* (2015), *Pisarki rosyjskiej zagranicy. W literaturze, kulturze i korespondencji* (2016), *Twórczość rosyjskiej zagranicy. Satyra i memuarystyka* (2018), Organizatorom konferencji przyświecała chęć stworzenia platformy interdyscyplinarnego dyskursu naukowego polskich i zagranicznych specjalistów z zakresu literatury, kultury i historii rosyjskiej emigracji. Dlatego też spotkaniom naukowym towarzyszył bogaty program kulturalny, w ramach którego odbywały się panele dyskusyjne, prezentacje książek, wieczory autorskie, wystawy tematyczne, pokazy filmów, spektakle teatralne. Interesujący panel dyskusyjny „Mój

⁸ Takie założenie znajduje uzasadnienie w ocenie eksperckiej wyrażonej w ocenie wniosku w I edycji konkursu program „Wsparcie czasopism naukowych” (Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, 2019).

Bunin” odbył się podczas Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Bunin – człowiek, pisarz, tłumacz”. W panelu zorganizowanym jesienią 2014 r. przez instytut wzięli udział wybitni znawcy twórczości rosyjskiego emigranta: prof. Franciszek Apanowicz (UG), prof. Anna Bednarczyk (UŁ), prof. Jolanta Brzykcy (UMK), prof. Tatiana Marczenko (Moskwa), prof. Halina Waszkielewicz (UJ). Panel moderował dr hab. Grzegorz Ojcewicz.

Zwrotnym punktem w rozwoju olsztyńskiej emigrantologii była decyzja Prezydium Komisji Emigrantologii Słowian Międzynarodowego Komitetu Sławistów podjęta 22 października 2018 r. W uznaniu dotychczasowych osiągnięć olsztyńskiej emigrantologii, a także dorobku publikacyjnego i aktywności badawczej poszczególnych członków zespołu, do Olsztyna została przeniesiona siedziba komisji⁹. Zlokalizowanie siedziby w Olsztynie pomogło rozwiązać najpilniejszą kwestię, tj. monitorowanie i koordynowanie badań emigrantologicznych w krajach, które są członkami tego gremium. Dzięki staraniom pracowników instytutu powstała strona internetowa komisji w językach polskim, rosyjskim i angielskim, która pełni rolę międzynarodowej platformy popularyzacji badań emigrantologicznych¹⁰.

---

⁹Z inicjatywy prof. zw. dr. hab. Lucjana Suchanka komisja powstała w grudniu 2008 r. przy Komitecie Sławistyki PAN. Jej pierwsze posiedzenie odbyło się 23 września 2009 r. w Opolu, podczas którego przedstawiono program planowanych działań. 29 maja 2013 r. przewodniczący zwrócił się do opiekuna Komisji Naukowych Międzynarodowego Komitetu Sławistów, prof. Stanisława Haide, z propozycją włączenia Komisji Emigrantologii Słowian w skład komisji Międzynarodowego Komitetu Sławistów. Formalnie komisja zyskała wymiar międzynarodowy we wrześniu 2013 r. podczas XV Międzynarodowego Kongresu Sławistów w Mińsku, gdy jako jedna z 39 została włączona w skład komisji wspomnianego komitetu. Zob. L. Suchanek, *Emigracja. Emigrantologia. Komisja Emigrantologii Słowian*, „Slavia Orientalis” 2014, t. LXIII, nr 2, s. 173–189; idem, *Комиссия эмигрантологии славян Международного комитета славистов*, „Emigrantologia Słowian” 2015, vol. 1, s. 9–12.

¹⁰Strona internetowa komisji: <https://emigrantologia.wixsite.com/slowianie-komisja>. Na stronie archiwizowane są najważniejsze informacje dotyczące historii i działalności komisji. Można również zapoznać się z jej strukturą i składem osobowym oraz indywidualnym dorobkiem publikacyjnym poszczególnych członków. Strona ma również pełnić rolę centrum wymiany informacji na temat konferencji, publikacji oraz prezentacji najważniejszych osiągnięć naukowych.

Na niwie emigrantologii pozostaje jeszcze wiele do zrobienia, dlatego perspektywy dalszego rozwoju olsztyńskich badań nad emigracją rosyjską są bardzo szerokie. A przy tym olsztyński zespół ma w tym zakresie ambitne plany. Za priorytetowe kierunki działań uznano stworzenie szerokiego forum wymiany poglądów i doświadczeń badawczych dla współczesnych emigrantologów. Taką rolę ma pełnić nowy cykl międzynarodowych konferencji „(E)migracja – Pamięć kulturowa – Tożsamość kulturowa”, zainicjowany w październiku 2023 r. w partnerstwie z Centrum Naukowym Uniwersytetu w Lyonie.

Odrębną dziedzinę badań, prowadzonych zarówno przez językoznawców, jak i literaturoznawców wschodniosłowiańskich, stanowi przekładoznawstwo. Poza wspomnianymi wcześniej studiami emigrantologicznymi, realizowane były następujące tematy: „Specyfika tłumaczeń sądowo-prawniczych w świetle współczesnej translatologii” (2010–2013, kierownik: Grzegorz Ojcewicz), „Komunikacja międzykulturowa w świetle współczesnej translatologii” (2013–2017, kierownik: Iwona Anna Ndiaye). Od 2014 r. pracownicy badawczo-dydaktyczni Katedry Literatury i Języka Rosyjskiego współorganizowali konferencje tematyczne „Komunikacja międzykulturowa w świetle współczesnej translatologii” (od 2023 r. „Komunikacja międzykulturowa w przekładzie”). Konferencje z cyklu „Między słowami – między światami” stały się platformą wymiany doświadczeń z zakresu teorii i praktyki przekładu, które można przyporządkować takim obszarom tematycznym jak zagadnienia przekładu artystycznego, literackiego, audiowizualnego. O znaczeniu tego przedsięwzięcia, organizowanego wspólnie z Katedrą Filologii Angielskiej, świadczy zawartość merytoryczna 11 pokonferencyjnych monografii zbiorowych *Komunikacja międzykulturowa w świetle współczesnej translatologii* (od 2023 r. *Komunikacja międzykulturowa w przekładzie*), wydanych w serii „Między słowami między światami”: *Literatura* (red. Ewa Kujawska-Lis, Iwona Anna Ndiaye, 2014), *Kultura i język* (red. Beata Jeglińska, Katarzyna Kodeniec, Anna Krawczyk-Łaskarzewska, Joanna Nawacka, 2015), *Kulturowe, językowe i biograficzne konteksty przekładu literackiego* (red. Ewa Kujawska-Lis, Iwona Anna Ndiaye, 2015), *Przekład*

jako dialog kultur – konteksty, bariery, wyzwania (red. Beata Jeglińska, Anna Krawczyk-Łaskarzewska, 2015), *Język przekładu i komunikacji międzykulturowej* (red. Katarzyna Kodeniec, Joanna Nawacka, 2016), *Teoretyczne i praktyczne aspekty przekładu literackiego* (red. Ewa Kujawska-Lis, Iwona Anna Ndiaye, 2016), *Język i kultura w kontekście przekładu* (red. Katarzyna Kodeniec, Joanna Nawacka, 2017), *Literatura – język – kultura* (red. Ewa Kujawska-Lis, Iwona Anna Ndiaye, 2017), *Język – tłumaczenie specjalistyczne* (red. Olga Letka-Spychała, Iwona Anna Ndiaye, 2024), *Literatura – muzyka – film* (red. Anna Krawczyk-Łaskarzewska, Ewa Kujawska-Lis, 2024).

Można zatem z całą pewnością stwierdzić, że działalność naukowa zespołu olsztyńskich rusycystów obejmuje zróżnicowane tematycznie i dziedzinowo badania, odwołujące się do różnych metod i podejść badawczych, w tym także spoza językoznawstwa i literaturoznawstwa. Badania w dawnym instytucie i w obecnej Katedrze Literatury i Języka Rosyjskiego prowadzone są z uwzględnieniem metod typowych dla współczesnych badań historycznoliterackich, językoznawczych, kulturoznawczych oraz przekładoznawczych. Wyniki tych badań były prezentowane w prestiżowych czasopismach w Polsce, Rosji, Łotwie, Ukrainie oraz na Litwie i na Białorusi.

Ważny wkład w rozwój nauk humanistycznych, szczególnie w zakresie badań językoznawczych, literaturoznawczych i kulturoznawczych, związanych z kręgiem wschodniej słowiańszczyzny, wniosły publikacje, które ukazywały się w serii „Studia i Materiały WSP” oraz na łamach macierzystych czasopism naukowych – „Acta Polono-Ruthenica” i „Acta Neophilologica”. Rocznik „Acta Polono-Ruthenica” ukazywał się nieprzerwanie w latach 1996–2021¹¹. Jego inicjatorem był prof. zw. dr hab. Ryszard Łużny, który podczas dyskusji panelowej na temat „Polsko-wschodniosłowiańskie powiązania kulturowe, literackie i językowe jako zadanie badawcze”, zorganizowanej w ramach V Międzynarodowej Konferencji Naukowej (7–9 października 1993 r.) przez ówczesną Katedrę

¹¹Od 2018 r. pismo było wydawane jako kwartalnik. Redaktorzy: Albert Bartoszewicz, Walenty Piłat, Iwona Anna Ndiaye. Członkowie redakcji: Nikołaj Barysznikow, Alla Kamalova, Tatiana Marczenko, Joanna Nawacka, Dmitrij Nikołajew, Joanna Orzechowska, Helena Pocięcina, Irena Rudziewicz, Izabella Siemianowska, Olga Letka-Spychała i in.

Słowiańszczyzny Wschodniej WSP w Olsztynie, wyraził potrzebę kontynuowania, rozwijania i pogłębiania badań w zakresie szeroko pojętych relacji kulturowych polsko-wschodniosłowiańskich, z zachowaniem ich wielopłaszczyznowego i interdyscyplinarnego charakteru. Czasopismo stanowiło platformę wymiany doświadczeń dla polskich i zagranicznych specjalistów z różnych dziedzin naukowych. Zasadniczy przedmiot refleksji stanowiły polskie i wschodniosłowiańskie powiązania kulturowe, literackie i językowe, ze szczególnym uwzględnieniem literatury białoruskiej, rosyjskiej i ukraińskiej. Czasopismo „Acta Neophilologica” powstało w 1999 r. z inicjatywy slawisty prof. Alberta Bartoszewicza, który pełnił funkcję pierwszego redaktora naczelnego¹². W półroczniku „Acta Neophilologica” publikowane są recenzje i artykuły naukowe, poruszające aktualne problemy neofilologii: lingwistyki, lingwistyki kulturowej, literaturoznawstwa, dydaktyki języków obcych, teorii i praktyki przekładu, kultury słowa, języka mediów etc. w ujęciu diachronicznym i synchronicznym, kontrastywnym, porównawczym oraz kognitywnym.

Efektom prac badawczych są również serie wydawnicze. Poza wspomnianymi już wcześniej seriami „Luminarze rosyjskiej emigracji” (red. Iwona Anna Ndiaye, Grzegorz Ojcewicz), „Olsztyńskie studia emigrantologiczne” (red. Ewa Kujawska-Lis, Iwona Anna Ndiaye) oraz „Między słowami – między światami” (red. Ewa Kujawska-Lis, Iwona Anna Ndiaye), przy ogromnym wysiłku redakcyjnym Iwony Ndiaye wydawane są: „Muzy rosyjskiej historii”, „Słowo i obraz w rosyjskiej poezji wizualnej” (współredaktor: Iwan Czudasow), „Teoria i praktyka przekładu” (współredaktorka: Beata Jeglińska). W ciągu pięciu dekad wydano kilkadziesiąt monografii autorских i prac zbiorowych oraz dziesiątki rozpraw naukowych. Wiele z nich zostało dostrzeżonych w środowisku i uhonorowanych nagrodami. Wysoką ocenę w kraju i za granicą zyskały interdyscyplinarne badania naukowe

¹²Od 2012 r. pismo funkcjonowało jako półrocznik. Redaktorzy: Walenty Piłat (do 2004 r.), Grzegorz Ojcewicz (2005–2013), Iwona Anna Ndiaye (2013–2014), Joanna Orzechowska (2014–2022). Członkami redakcji byli m.in. Joanna Orzechowska, Joanna Nawacka, Iwona Anna Ndiaye. Od 2023 r. czasopismem kieruje nowy zespół redakcyjny, a redaktorem naczelnym jest germanistka i literaturoznawczyni dr hab. Aneta Jachimowicz, prof. UWM.

z zakresu emigrantologii. W charakterze reprezentatywnego przykładu przywołajmy monografię autorstwa Iwony Anny Ndiaye pt. *Pod maską Talii... O tożsamości poetyckiej Nadieżdy Teffi*, która zdobyła nagrodę na XI Międzynarodowym Festiwalu Literacko-Artystycznym „Rosyjskie Mity” za „ogromny wkład twórczy we współczesną kulturę” (2019) oraz Nagrodę Naukową Oddziału PAN w Olsztynie i w Białymstoku w dziedzinie nauk humanistycznych i społecznych (2021).

Okazją do prezentacji zainteresowań badawczych filologów wschodniosłowiańskich były konferencje poświęcone metodyce nauczania literatury i języka rosyjskiego. Taki temat miała konferencja zorganizowana 12 grudnia 1976 r. przez Zakład Filologii Rosyjskiej wspólnie z Zarządem Wojewódzkim Towarzystwa Przyjaźni Polsko-Radzieckiej w Olsztynie. Z kolei 7 lat później miała miejsce konferencja metodyczna dla nauczycieli języka rosyjskiego szkół średnich, której celem było podwyższenie poziomu nauczania języka rosyjskiego w szkołach średnich województwa olsztyńskiego oraz nawiązanie współpracy zakładu ze środowiskiem nauczycieli rusycystów. Lekcję otwartą z praktycznej nauki języka rosyjskiego przeprowadziła mgr Anna Starościak. Dużym zainteresowaniem cieszył się kiermasz naukowej książki radzieckiej zorganizowany przez dr. Włodzimierza Skukowskiego.

W latach 2010–2015 odbywały się Międzynarodowe Interdyscyplinarne Konferencje Naukowe z cyklu „Bajka w przestrzeni naukowej i edukacyjnej”, której pomysłodawczynią była dr Magdalena Zaorska. Ponadto pracownicy uczestniczyli w licznych międzynarodowych konferencjach naukowych w Polsce, Estonii, na Łotwie, w Niemczech, Rosji, Kazachstanie, we Francji, Włoszech oraz na Litwie.

PROJEKTY BADAWCZE

Najbardziej znaczące granty badawcze realizowane w instytucie w dziedzinie językoznawstwa dotyczyły tematyki staroobrzędowej. Pierwszy z nich „Mineje jako przykład literatury hymnograficznej oraz narzędzie kształtowania światopoglądu prawosławnych” podjęty był

wspólnie z naukowcami Rosyjskiej Akademii Nauk¹³. W rezultacie badań przeprowadzonych pod kierunkiem Heleny Pociachiny w 2013 r. ukazały się dwie monografie (w języku angielskim i rosyjskim) z opisem języka minej. Przedmiotem badania w tym projekcie były książki odnalezione w molennie klasztornej i sfotografowane w czasie licznych ekspedycji terenowych. Drugi projekt badawczy „Slavica a bizantyjskie dziedzictwo. Multimedialny katalog zabytków piśmiennictwa staroobrzędowców zamieszkałych w Polsce jako narzędzie do odtwarzania fenomenów ginących kultur” stanowił bezpośrednią kontynuację prac digitalizacyjnych, podjętych w klasztorze w Wojnowie. Pod kierunkiem dr hab. Zoi Jaroszewicz-Pieresławcew, prof. UWM na stronie internetowej biblioteki uniwersyteckiej powstał ogólnodostępny katalog ze zdjęciami i skanami odnalezionych ksiąg. Dzięki pracy zespołu udało się zamieścić cyfrową kolekcję biblioteczną klasztoru w Wojnowie w jednym miejscu, fachowo ją opisać, umożliwić dostęp do staroobrzędowych ksiąg wszystkim badaczom kultury, historii i języka. Katalog został opracowany w ostatnim momencie, bowiem kolekcja powoli ulega rozproszeniu, wiele egzemplarzy zostało sprzedanych do rozszaniach po całej Polsce bibliotek i muzeów. Trzecim grantem – „Z dziejów staroobrzędowców na ziemiach polskich w XVII–XX w.: przekład monografii Eugeniusza Iwańca na język rosyjski”, który umożliwił rosyjskojęzycznemu odbiorcy zaznajomienie się z fundamentalnym dziełem o historii i kulturze staroobrzędowców zamieszkujących Polskę, kierowała Helena Pociachina¹⁴.

W latach 2005–2008 pod kierunkiem Iwony Anny Ndiaye realizowany był projekt „Dostosowanie umiejętności i kwalifikacji zawodowych przyszłej kadry pracowniczej regionu Warmii i Mazur do wymogów rynku

¹³ Wykonawcy projektu nr 2011/01/B/HS2/03346: prof. Alla Kamalova, dr hab. Joanna Orzechowska, prof. UWM oraz dr Alexandr Kravetsky i dr Alexandra Pletneva (Rosyjskiej Akademii Nauk, Moskwa), lata 2011–2013; projekt finansowany przez Narodowe Centrum Nauki.

¹⁴ Wykonawcy projektu nr 0100/NPRH7/H21/86/2018: dr hab. Joanna Orzechowska, prof. UWM, dr Anna Tokarewicz, lata 2018–2019; projekt finansowany przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego – program „Dziedzictwo narodowe”, moduł Uniwersalia 2.1.

pracy – praktyki studentów UWM w przedsiębiorstwach”, dofinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego¹⁵. Natomiast w latach 2009–2010 koordynowała ona projektem „Ku przyjaznemu sąsiedztwu”, realizowanym przez Wschodnioeuropejskie Centrum Demokratyczne¹⁶. Prof. Ndiaye była także członkinią międzynarodowych projektów badawczych: „Stereotypy i narodowe systemy wartości w komunikacji międzykulturowej. Językowe i kulturowe podstawy zarządzania stosunkami politycznymi, ekonomicznymi i humanitarno-społecznymi między Polską a Rosją”¹⁷ oraz „Превод сисшему комйарашивних изучавања националне и шране књижевности и кулшуре”¹⁸.

REPREZENTACJA W KRAJOWYCH I ŚWIATOWYCH GREMIACH NAUKOWYCH

Olsztyńscy rusycyści pozostają kluczowymi postaciami językoznawstwa i literaturoznawstwa wschodniosłowiańskiego w Polsce. Jako wybitni znawcy problematyki rosyjskiej są członkami prestiżowych organizacji i stowarzyszeń o randze krajowej i międzynarodowej, w tym Komisji Fonetyki i Fonologii, Komisji Badań nad Staroobrzędowcami, Komisji Emigrantologii Słowian Międzynarodowego Komitetu Sławistów, Międzynarodowej Asocjacji Białorutenistów, Polskiego Towarzystwa Rusycystycznego oraz Polskiego Towarzystwa Tłumaczy Przysięgłych i Specjalistycznych TEPIS. Regularnie byli zapraszani na międzynarodowe kongresy MAPRIAL oraz

¹⁵ Wyniki projektu zostały opublikowane w raporcie z badań: J. Górniewicz (oprac.), *Praktyki studenckie w przedsiębiorstwach Warmii i Mazur*, Olsztyn 2008. Projekt został sfinansowany w ramach działania 2.1 Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego.

¹⁶ Dofinansowanego w ramach Programu Partnerstwa Transgranicznego, przy wsparciu finansowym udzielonym przez Norwegię ze środków Norweskiego Mechanizmu Finansowego oraz Ministerstwo Spraw Zagranicznych RP (2009–2010).

¹⁷ Wykonawca: Newski Instytut Języka i Kultury w Sankt-Petersburgu, Centrum Badań Europy Wschodniej UWM w Olsztynie, kierownik: prof. dr hab. Aleksander Kiklewicz.

¹⁸ Finansowanie: Ministerstwo Oświaty, Nauki i Rozwoju Technologii Republiki Serbii (Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије), nr OI 178019, lata 2015–2017. Wyniki opublikowane w monografii zbiorowej: *People and cultures in contact*, Косовска Митровица 2015.

Międzynarodowej Asocjacji Białorutenistów, sesje Instytutu Literatury Światowej im. A.M. Gorkiego Rosyjskiej Akademii Nauk oraz seminaria Domu Rosyjskiej Zagranicy im. A. Solżenicyna w Moskwie.

Filolodzy wschodniosłowiańscy są członkami Rad Naukowych wielu wysoko punktowanych periodyków naukowych o randze krajowej i międzynarodowej, a także uznanych periodyków rosyjskich: „Przegląd Wschodnioeuropejski”, „Ежегодник Дома Русского Зарубежья им. Александра Солженицына”, „Известия Уральского университета. Гуманитарная серия журнала (серия 2)”, „Вестник Пермского национального исследовательского политехнического университета. Проблемы языкознания и педагогики”, „Journal of Language Research and Teaching Practice” i in.

WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA

Już w latach 70. ubiegłego wieku ówczesny Zakład Filologii Rosyjskiej podjął współpracę z Uniwersytetem w Kaliningradzie. Kontakty zainicjowane były 23 października 1979 r. wizytą w Olsztynie kierownika Katedry Języka Rosyjskiego rosyjskiej uczelni prof. Aleksandra Żurawłowa. Z rewizytą do Kaliningradu, oprócz rektora WSP w Olsztynie, wyjechały mgr Irena Korsak-Bałabańska oraz mgr Anna Staroścjak. Jednakże na początku lat 80., z powodów politycznych, współpraca znacząco osłabła. Inicjatorami wznowienia kontaktów między uczelniami ze strony rosyjskiej był ówczesny dziekan Wydziału Filologicznego prof. Aleksander Dubiago, doc. Swietłana Waulina i doc. Roza Alimpijewa. W 1985 r. pracę w Zakładzie Filologii Rosyjskiej rozpoczął prof. Albert Bartoszewicz, który zorganizował I Międzynarodową Konferencję Naukową z udziałem badaczy z Kaliningradu. Jesienią 1987 r. dziekanem Wydziału Humanistycznego został prof. Walenty Piłat, który złożył wizytę w Kaliningradzie w celu zdynamizowania kontaktów. W rezultacie podjętych starań na staże naukowe do Olsztyna przyjechały prof. Roza Alimpijewa oraz dr Alla Bogdanowa. Natomiast do Kaliningradu wyjechali pracownicy zakładu: Walenty Piłat, Dariusz Dąbrowski, Nina Korcz, Jolanta

Dokurno. Realizowano także wymiany studenckie w celu praktyk językowych. W wyniku naukowej współpracy wydano dwie monografie: *Z badań nad językiem i literaturą rosyjską* oraz *Автор. Жанр. Сюжет*¹⁹. W wyniku współpracy dydaktycznej powstał skrypt autorstwa Ally Bogdanowej i Anny Starościak *Marketing po rosyjsku dla Polaków* (1993)²⁰. Podpisanie nowej ramowej umowy o współpracy między UWM w Olsztynie i Państwowym Uniwersytetem Kaliningradzkim nastąpiło 19 czerwca 2001 r. W składzie delegacji, która uczestniczyła w rozmowach, byli: prorektor ds. studenckich dr hab. Janusz Piechocki, prof. UWM, dziekan Wydziału Humanistycznego prof. dr. hab. Andrzej Staniszewski, mgr Anna Starościak.

Instytut podpisał umowy o współpracy z wieloma innymi uniwersytetami i ośrodkami naukowymi na Wschodzie, przede wszystkim w Rosji i w Kazachstanie. Do wieloletnich partnerów należy zaliczyć: Centrum Badań Języka Cerkiewnosłowiańskiego Instytutu Języka Rosyjskiego im. W.W. Winogradowa, Dom Rosyjskiej Zagranicy im. A. Sołżenicyna w Moskwie, Północny (Arktyczny) Federalny Uniwersytet im. M.W. Łomonosowa w Archangielsku, Państwowy Uniwersytet im. P. Sorokina w Syktywkarze, Baszkirski Państwowy Uniwersytet Państwowy im. M. Akmułły w Ufie, Uralski Federalny Uniwersytet im. Pierwszego Prezydenta Rosji B.N. Jelcyna w Jekaterynburgu, Narodowy Państwowy Uniwersytet Badawczy im. N.I. Łobaczewskiego w Niżnym Nowogrodzie, Permski Narodowy Badawczy Uniwersytet Politechniczny, Piatigorski Uniwersytet Państwowy, Kazachski Narodowy Uniwersytet Pedagogiczny im. Abaja w Ałmaty. W zakres podjętej współpracy wchodzi wymiana pracowników naukowych, naukowo-dydaktycznych i studentów, udział w konferencjach naukowych i seminariach, jak również wymiana doświadczeń dydaktycznych oraz realizacja wspólnych projektów badawczych. Goście

¹⁹ Zob. *Filologia rosyjska. Z badań nad językiem i współczesną literaturą rosyjską*, seria: „Studia i Materiały WSP”, t. 20, Olsztyn, 1990; *Автор. Жанр. Сюжет. Межвузовский тематический сборник научных трудов*, ред. В. И. Грешных, Издательство Калининградский государственный университет, Калининград 1991.

²⁰ Zob. A. Bogdanowa, A. Starościak, *Marketing po rosyjsku dla Polaków*, Olsztyn 1993.

z zagranicy współredagują czasopisma i monografie, recenzują artykuły i rozdziały książek. Funkcje koordynatorek współpracy międzynarodowej pełniły Alla Kamalova, Iwona Anna Ndiaye, Joanna Orzechowska i Helena Pocietchina.

DZIAŁALNOŚĆ DYDAKTYCZNA

Przez pierwsze lata, tj. do 1973 r., WSN prowadziła studia 3-letnie. Prawo prowadzenia prac magisterskich Zakład Filologii Rosyjskiej uzyskał dwa lata później, do tego czasu mając już 158 absolwentów studiów zawodowych. W latach 1975–1985 ogółem 379 studentów filologów-rusycystów ze stopniem magistra (na studiach dziennych – 203, na zaocznych – 176) podjęło pracę jako nauczyciele w szkołach podstawowych, zawodowych i średnich w województwie warmińsko-mazurskim oraz województwach ościennych. W 1987 r. mury uczelni opuścili pierwsi absolwenci rusycystyki, kształcący się według poszerzonego, 5-letniego programu studiów.

Do lat 80. XX w. w Zakładzie Filologii Rosyjskiej prowadzono kształcenie w zakresie filologii rosyjskiej o specjalności nauczycielskiej. W związku z brakami kadrowymi 27 lutego 1983 r. wstrzymano nabór na filologię rosyjską, jednak już następnego roku udało się wrócić do ciągłości kształcenia. W latach 90. oferta była ciągle poszerzana, m.in. z powodu wprowadzenia dwukierunkowości nauczania na studiach nauczycielskich. W związku z rozwojem kadry na studiach dziennych uruchomiono filologię wschodniosłowiańską, zaś filologia rosyjska pozostała na studiach magisterskich uzupełniających i zaocznych. W roku akademickim 1998/1999 został otworzony nowy kierunek – filologia rosyjska z językiem niemieckim. W kolejnym roku oferta kształcenia była uzupełniona o filologię rosyjską z językiem angielskim. W roku akademickim 2001/2002 uruchomiono długo oczekiwaną filologię ukraińską. W roku akademickim 2002/2003 studenci mogli wybrać nowy kierunek łączony – filologię ukraińsko-polską na studiach dziennych, zaś na filologii rosyjskiej mogli kształcić się studenci zaoczeni. Jednocześnie instytut rozpoczął współpracę z Międzynarodowym Centrum

Edukacyjnym w Braniewie. W ośrodku zamiejscowym uruchomiono kierunek filologia rosyjska z językiem angielskim na studiach magisterskich. W Braniewie studiowała grupa studentów z Kaliningradu, a kształcenie było prowadzone przez wykładowców z Uniwersytetu w Kaliningradzie oraz wykładowców z UWM w Olsztynie. Po dwóch latach nauki w Braniewie studenci zostali przeniesieni do Olsztyna. W roku akademickim 2009/2010 nie uruchomiono I roku filologii ukraińskiej ze względu na małą liczbę kandydatów, przez co kierunek został zlikwidowany. Z czasem powrócono do klasycznego kształcenia na kierunku filologia rosyjska. W roku akademickim 2017/2018 ogłoszono nabory na nowe kierunki – lingwistykę w biznesie (studia I stopnia) oraz komunikację międzykulturową w Europie (studia II stopnia prowadzone w języku rosyjskim).

W 2020 r. program studiów magisterskich na kierunku filologia rosyjska został gruntownie zmieniony i ukierunkowany na doskonalenie kompetencji tłumaczeniowych. Wprowadzono warsztaty z zakresu tłumaczeń ustnych i pisemnych, w tym specjalistycznych oraz tłumaczenia różnego rodzaju tekstów: prawniczych, medycznych, naukowych i technicznych. W ramach warsztatów przekładowych wdrażano metodę projektów, dzięki czemu studenci mieli okazję wziąć udział w międzynarodowych projektach tłumaczeniowych, np. dotyczących kuchni narodów Kaukazu i tłumaczenia audiowizualnego (napisy do filmów). Zdobyte umiejętności i cenne doświadczenie zachęciło studentów do udziału w ogólnopolskim konkursie tłumaczeniowym „Magia słowa”, adresowanym do studentów II stopnia rusycystyki i lingwistyki stosowanej. W II edycji konkursu, zorganizowanego przez Katedrę Lingwistyki Stosowanej UMCS, wzięli udział studenci wiodących polskich uniwersytetów, m.in. z UJ, Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie, KUL i z UMCS. Zwycięzcą okazał się David Nurmatau – student II roku studiów magisterskich filologii rosyjskiej UWM, ponadto jury postanowiło przyznać wyróżnienie studentce Annie Gajowiak. Sukcesy magistrantów filologii rosyjskiej, które odnotowujemy z ogromną satysfakcją, utwierdzają w słuszności wprowadzanych zmian

w modelu kształcenia. Jednym z celów konkursu była popularyzacja języka i kultury oraz doskonalenie warsztatu tłumacza, a zatem te aspekty, którym poświęcono wiele uwagi podczas kształcenia na naszym kierunku.

W 2002 r. uruchomiono studia podyplomowe dla tłumaczy języka rosyjskiego w zakresie przekładu sądowego i prawniczego, które doczekały się IX edycji. W 2013 r. zorganizowano szkolenie dla kandydatów na tłumaczy przysięgłych. Kierownikiem obydwu form kształcenia uzupełniającego była Iwona Anna Ndiaye. Opiekę merytoryczną nad realizowanym programem szkolenia tłumaczy sprawowało Towarzystwo Tłumaczy Przysięgłych i Specjalistycznych TEPIS. W ramach współpracy prof. Ndiaye wygłosiła referat plenarny *Kompetencje kulturowe w tłumaczeniu środowiskowym* podczas konferencji z okazji 25-lecia Polskiego Towarzystwa Tłumaczy Przysięgłych i Specjalistycznych TEPIS „Przyszłość zawodu tłumacza przysięgłego i specjalistycznego – nowe wyzwania”, zorganizowanej przez Radę Naczelną w dniach 10–11 października 2015 r. W kolejnym roku, 8 października 2016 r., badaczka wygłosiła wykład *Rola komunikacji międzykulturowej w procesie (samo)kształcenia tłumaczy specjalistycznych* podczas XXX Warsztatów Przekładu Prawniczego i Specjalistycznego, zorganizowanych przez Kolegium Doskonalenia Zawodowego Polskiego Towarzystwa Tłumaczy Przysięgłych i Specjalistycznych TEPIS.

Od samego początku istnienia filologii rosyjskiej z dużym zaangażowaniem podejmowane były różnego rodzaju działania dydaktyczne i edukacyjne z udziałem studentów i doktorantów. Już 8 listopada 1979 r. Zakład Filologii Rosyjskiej wraz z Samodzielną Pracownią Kulturoznawstwa WSP w Olsztynie zorganizował seminarium filmowe „Radzieckie kino poetyckie”. Przed projekcjami filmów w kinie Awangarda wygłoszono referaty. Walenty Piłat mówił o *Poetyckim widzeniu świata Emila Lotianu*. Po części teoretycznej widzowie mogli zapoznać się z wybitnymi obrazami reżyserów radzieckich: *Biały ptak z czarnym znamieniem* Jurija Iljenki, *Tabor wędruje do nieba* Emila Lotianu, *Cienie zapomnianych przodków* Siergieja Paradżanowa. Podczas kolejnego seminarium filmowego „Czechow na ekranie” referaty wygłoszili: Mieczysław Jackiewicz, *Kinematografia rosyjska*

i radziecka a Czechow oraz Walenty Piłat, *Z problemów ekranizacji dzieł Czechowa*. Publiczności zaprezentowano filmy: *Niedokończony utwór na pianole* Nikity Michalkowa oraz *Dramat na polowaniu* Emila Lotianu.

W latach 90. tradycje organizowania pokazów filmowych przejął Dyskusyjny Klub Filmowy, który rozpoczął działalność od lutego 1997 r. Przy zaangażowaniu opiekuna Iwony Anny Ndiaye oraz studentek filologii wschodniosłowiańskiej odbywały się przeglądy wybitnych dzieł kina rosyjskiego i radzieckiego, wyjazdy do Rosyjskiego Ośrodka Nauki i Kultury w Warszawie, spotkania z twórcami filmowymi, wieczory filmowe. W 1999 r. członkowie koła mieli okazję zapoznać się z osiągnięciami młodego kina rosyjskiego podczas przeglądu filmów rosyjskich w kinie Rejs w Warszawie, a w 2000 r. uczestniczyli w premierze filmu Nikity Michalkowa *Wschód-Zachód*, podczas wizyty studyjnej w Moskwie. Oprócz możliwości obcowania z klasyką kinematografii rosyjskiej oraz z osiągnięciami najmłodszego pokolenia rosyjskich reżyserów, studenci opracowywali kroniki, katalog filmoteki, organizowali uczelniane przeglądy filmowe.

Jednakże prezentację historii działalności rusycystycznych kół naukowych należałoby rozpocząć od czasów Zakładu Filologii Rosyjskiej, przy którym w 1977 r. powstało Studenckie Koło Polskiego Towarzystwa Rusycystycznego. Opiekę nad kołem, do którego należeli prawie wszyscy studenci filologii rosyjskiej, sprawował dr Włodzimierz Skukowski. Do zadań koła należało przygotowanie studentów do pełnienia funkcji organizatora życia naukowego w nauczycielskim środowisku rusycystycznym. Działały wówczas następujące sekcje zainteresowań: spotkania z przedstawicielami nauki i kultury, informacja naukowa, informacja i propaganda, praca naukowa, kronikarska, kolportaż wydawnictw naukowych, organizacyjna. W ramach spotkań z pracownikami naukowymi zorganizowano wieczorki z dr G. Oksman, doc. W. Badikowym, doc. dr. hab. P. Iwińskim. Sekcja informacji naukowej nawiązała współpracę z biblioteką zakładu i starała się informować społeczność akademicką o nowościach wydawniczych. Studenci z sekcji informacyjno-propagandowej przygotowywali gazetki o wybitnych rosyjskich naukowcach i działaczach kultury. W sekcji pracy

naukowej studenci poznawali tajniki metodyki pracy naukowej. Sekcja kronikarska prowadziła kronikę, rejestrując najważniejsze główne wydarzenia z życia organizacji.

W roku akademickim 1996/1997 powołano Studenckie Koło Naukowe z dwoma sekcjami: językoznawczą i literaturoznawczą. Nad całością prac językoznawczych czuwał Leontij Mironiuk, sekcją literaturoznawczą kierowała Ewa Nikadem-Malinowska. Nowe koło, opiekunem którego była dr Jarosława Koniewa, zostało uruchomione w 1997 r. z myślą o pracy folklorystyczno-etnograficznej. Jednak z czasem okazało się, że taki profil jest zbyt wąski w stosunku do zainteresowań studentów, którzy chcieli poznawać współczesną kulturę i życie polityczne Ukrainy. Oprócz filologów do koła należeli studenci pedagogiki i politologii. Na spotkaniach omawiano bieżące wydarzenia polityczno-kulturalne Ukrainy. Badano folklor pogranicza, m.in. piosenki i zwyczaje świąteczne. Zebrane i zapisane pieśni, obrzędy i zwyczaje przygotowano do wydania w postaci niewielkiego zbiorku. W 1999 r. koło prowadziło działalność dwukierunkowo: gromadzenie folkloru Ukraińców, zamieszkujących tereny Warmii i Mazur oraz współpraca z Kijowem, organizacja pobytu dwóch grup studenckich na praktyce językowo-poznawczej na Uniwersytecie w Kijowie im. Tarasa Szewczenki i Uniwersytecie Słowiańskim. Koło zakończyło działalność w 2002 r.

Od listopada 2003 r. rozpoczęło działalność Koło Sławistów. Wykład inauguracyjny *Telefon w językowym obrazie świata* wygłosił prof. Aleksander Kiklewicz. W ramach koła działały dwie sekcje: kulturoznawcza oraz badawcza, które organizowały spotkania, prelekcje, dyskusje panelowe, realizowały projekty naukowe, współpracowały z innymi kołami w Polsce i za granicą, prowadziły działalność wydawniczą oraz ekspedycje o charakterze etniczno-kulturowo-poznawczym. Członkowie koła uczestniczyli także w działalności kulturalno-popularyzatorskiej, organizując m.in. wieczory poetyckie. Opiekunami koła byli Aleksander Kiklewicz oraz Helena Pociechina.

Kontynuując tradycje Studenckiego Ukrainoznawczego Koła Naukowego, w 2003 r. studenci filologii ukraińskiej założyli Koło Naukowe Ukrainistów. Jego opiekunem został mgr Igor Brewka. 8 grudnia 2004 r.

koło zorganizowało konwersatorium na temat „Skąd te pomarańcze? – sytuacja polityczna na Ukrainie”. Ukrainista i politolog mgr Paweł Pietnoczka opowiedział o genezie napięcia politycznego na Ukrainie. O samych wyborach i „pomarańczowej rewolucji” uczestnicy spotkania dowiedzieli się od obserwatorce drugiej tury wyborów, dziennikarki Radia Olsztyn, mgr Jarosławy Chrunik. 14 grudnia 2004 r. Koło Naukowe Słowistów i Koło Naukowe Ukrainistów wspólnie przygotowały wieczór wigilijny dla studentów i pracowników instytutu. W klubie „Dakini” 8 maja 2007 r. członkowie koła zorganizowali wieczór poezji Bohdana Ihora Antonycza. Studenci opracowali i przedstawili biografię poety, fakty obrazowali poezją czytaną i śpiewaną. Całości dopełniała prezentacja zdjęć miejsc, które miały wpływ na twórczość poety.

Opiekunem naukowym Koła Językoznawczego został Leontij Mironiuk. Najaktywniejszy okres działalności przypadł na 1999 r., kiedy to zrealizowano następujące zadania: omówiono książkę *Liryka Adama Mickiewicza w poetyckiej interpretacji Maksyma Rylskiego*; przedstawiono najnowsze badania prezentowane w polskich i rosyjskich czasopismach naukowych; wygłoszono przez opiekuna referat *Kultura polsko-wschodniosłowiańskiego pogranicza. Lingwistyczne aspekty*; przygotowano i wygłoszono przez studentów referaty, poświęcone 200. rocznicy urodzin Puszkina oraz przekładom *Eugeniusza Oniegina* i *Córki kapitana* na język polski; zorganizowano konkurs na najlepszy przekład wierszy Adama Mickiewicza i Aleksandra Puszkina. Na zebraniach omawiano także prace magisterskie przygotowywane przez członków koła.

Z końcem października 2014 r. rozpoczęło działalność Studenckie Koło Przekładu (oficjalna rejestracja nastąpiła w lutym 2015 r.). Pod kierunkiem Iwony Anny Ndiaye studenci tłumaczyli fragmenty książek oraz aktualne wypowiedzi polityków. Członkowie koła zajmowali się także przekładami publikacji naukowych na potrzeby jednostek organizacyjnych UWM. Ciekawym doświadczeniem było wydanie polsko-rosyjskiego kalendarza kulinarnego na rok 2016. Praca polegała nie tylko na przetłumaczeniu przepisów, ale też dobraniu odpowiednich cytatów literackich oraz odszukaniu

informacji na temat historii potrawy. Dania zostały samodzielnie przygotowane przez członków koła, sfotografowane, a kalendarz zredagowany i wydany w uniwersyteckiej poligrafii. Ponadto studenci uczestniczyli w konferencjach naukowych, popularyzowali filologię rosyjską podczas Dni Otwartych UWM, Dni Humana, Dnia Fantastyki i Nauki. W ramach XI Dni Humana (24–26 kwietnia 2016 r.) opiekunka koła wygłosiła prelekcję o rosyjskiej fantastyce naukowej, która poprzedziła pokaz filmu *Psie serce* w reżyserii Władimira Bortko. Słynna ekranizacja powieści Michaiła Bułhakowa została opatrzona polskimi napisami w tłumaczeniu członków koła. Odkonferencja także spotkanie z Jerzym Czechem. W Książnicy Polskiej w Olsztynie znany tłumacz opowiadał o podróżach po Rosji. Drugi wykład na temat *Mandelsztamowie. Wiersze Osipa, proza Nadieždy* został wygłoszony na Wydziale Humanistycznym UWM. W kolejnym roku członkowie koła uczestniczyli w warsztatach przekładu sądowego, organizowanych przez Polskie Towarzystwo Tłumaczy Przysięgłych i Specjalistycznych TEPIS i Instytut Lingwistyki Stosowanej UW. Ponadto zrealizowali projekt naukowo-przekładowy „Śladami rosyjskich emigrantów”. Po wstępnym zapoznaniu się z historią emigracji rosyjskiej, udali się do Warszawy, aby sfotografować miejsca, w których w okresie międzywojennym bywali emigranci. Na zdjęciach uwieczniono miejsca, które w swoich dziennikach opisywała Zinaida Gippius oraz Dmitrij Fiłosofow – Ogród Saski, Krakowskie Przedmieście, budynki przy ulicach Marszałkowskiej, Jasnej, Królewskiej i wielu innych. Zdjęcia zostały wykorzystane do autorskiego opracowania serii pocztówek.

Swoje talenty aktorskie studenci filologii rosyjskiej mieli okazję rozwijać w ramach kół teatralnych, których opiekunką była prof. Ndiaye. Jako pierwsza powstała Nieformalna Grupa Teatralna „Echo”, której członkowie przygotowywali spektakle teatralne, wieczory poetyckie, spotkania z piosenką. Najbardziej spektakularnymi okazały się spektakl *Gdyby Adam był Polakiem* na podstawie tekstów Ildefonsa Gałczyńskiego oraz scenki wybranych baśni Iwana Kryłowa. Tradycje spotkań teatralnych kontynuowała Grupa Teatralna AKME.

Aktualnie działa Studenckie Koło Sławistyczne, którego opiekunem naukowym jest mgr Joanna Olechno-Wasiluk. Pod jej kierunkiem merytorycznym koło aktywnie włącza się w życie naukowe i kulturalne Wydziału Humanistycznego oraz całej uczelni, m.in. biorąc udział w Dniach Humana, Dniach Otwartych UWM, Student EXPO UWM i in. Spośród licznych działań warto przypomnieć chociażby konkurs plastyczny dla studentów Wydziału Humanistycznego z okazji Międzynarodowego Dnia Animacji, konkurs z okazji święta rosyjskiej litery Ё – „Rosyjskie łamańce językowe dla studentów filologii rosyjskiej”, konkurs dla studentów filologii rosyjskiej na stworzenie własnej kukły (*кучела*) z okazji wschodniosłowiańskich ostatków Maslenica, konkurs „Rozkoduj matrioszkę” – zagadki i łamigłówki dotyczące języka i kultury rosyjskiej. W roku akademickim 2023/2024 koło realizuje projekt „Świat w ruchu, czyli (nie)ludzka mobilność. Wokół fenomenu migracji”, który uzyskał finansowanie w ramach konkursu „Studencki Grant Rektora”. O wysokim poziomie merytorycznym działalności koła świadczy fakt, że projekt „Z bajką w walizce” został pozytywnie oceniony i dofinansowany w ogólnopolskim konkursie ogłoszonym przez Centrum Mieroszewskiego. W ramach projektu zorganizowano warsztaty międzykulturowe dla dzieci z Przedszkola Miejskiego nr 40 w Olsztynie. Motywem przewodnim spotkania były stosunki międzysąsiedzkie – na podstawie białoruskiej bajki ludowej *Sowa i dzięcioł*. Podczas zajęć dzieci dowiedziały się, m.in. gdzie leży Białoruś i jakie dania są popularne w tym kraju. Najwięcej radości sprawiła im zabawa „gorący ziemniak” (z utworem *Bulba hop w tle*). Spotkanie zakończyło się świątecznym akcentem. Dzieci wykonały prace plastyczne nawiązujące do tematyki bożonarodzeniowej i bajki *Sowa i dzięcioł*.

Pracownicy zakładu, a następnie instytutu uczestniczyli jako juryzy i organizatorzy w Olimpiadach Języka Rosyjskiego, organizowanych przez Kuratorium Oświaty i Wychowania, Zarząd Wojewódzki Polskiego Towarzystwa Tłumaczy Przysięgłych i Specjalistycznych TEPIS oraz Instytut Kształcenia Nauczycieli. W latach 1982–2007 nad prawidłowym i sprawnym przebiegiem konkursu czuwało jury, w którego skład wchodziło: Albert

Bartoszewicz, Beata Jeglińska, Julia Janukowicz, Ewa Lewczuk, Walenty Piłat, Irena Rudziewicz, Anna Starościak, Liliana Symonajć, Larysa Tyrolska. Od 2000 r. współorganizatorem eliminacji okręgowych była olsztyńska Katedra Glottodydaktyki. W styczniu 2007 r. po raz pierwszy eliminacje okręgowe zostały zorganizowane przez Instytut Neofilologii – XXXVIII Olimpiada Języka Rosyjskiego (okręg warmińsko-mazurski) miała miejsce w Centrum Nauk Humanistycznych w Olsztynie.

Olsztyńscy studenci z sukcesem brali udział w Ogólnopolskiej Olimpiadzie Języka Ukraińskiego. W finale I edycji, która odbyła się 10 marca 2006 r. w Krakowie, znalazły się studentki z Olsztyna – Izabella Lesik i Anna Kowaliszyn. Finałową próbą było dyktando, które najlepiej napisała Anna Kowaliszyn, studentka V roku filologii ukraińskiej. W 2008 r. w III Ogólnopolskim Konkursie Ortograficznym Języka Ukraińskiego, zorganizowanym przez Katedrę Ukrainistyki UJ, uczestniczyli przedstawiciele wszystkich ukrainistyki w Polsce. UWM reprezentowały trzy studentki filologii ukraińsko-polskiej. W części finałowej znalazły się wszystkie przedstawicielki naszego wydziału. Zwyciężczynią została Izabella Lesik – studentka V roku filologii ukraińsko-polskiej, miejsce III zajęła studentka Natalia Steć – studentka II roku filologii ukraińsko-polskiej. W 2011 r. w VI Ogólnopolskim Konkursie UWM do części finałowej zakwalifikowała się Natalia Steć, która napisała najlepiej dyktando, zdobywając I miejsce. Oprócz nagród przyznanych przez organizatorów konkursu ogromne podziękowania za trud włożony w naukę języka ukraińskiego złożył konsul Ukrainy.

Studenci chętnie uczestniczyli w konkursach recytatorskich, w ramach których mieli okazję zmierzyć się z własną tremą i krytyczną oceną specjalistów: filologów i aktorów. Corocznie w instytucie odbywały się uczelniane eliminacje, które miały za zadanie wyłonienie przedstawicieli na eliminacje ogólnopolskie. Konkurs adresowany był do studentów filologii rosyjskiej uniwersytetów i szkół pedagogicznych wszystkich roczników. W latach 1998–2012 studenci filologii wschodniosłowiańskiej i filologii rosyjskiej wielokrotnie reprezentowali Olsztyn w eliminacjach Ogólnopolskiego Konkursu Recytacji Poezji Rosyjskiej. Organizatorami eliminacji ogólnopolskich

tradycyjnie byli Zarząd Krajowy Stowarzyszenia Współpracy Polska-Wschód w Warszawie oraz Małopolski Oddział tego Stowarzyszenia w Krakowie. Spektakularny sukces nasi studenci odnieśli podczas III Ogólnopolskiego Konkursu Recytacji Poezji Rosyjskiej dla studentów rusycystyki, który miał miejsce 23–25 czerwca 2000 r. w Krakowie. Opiekę merytoryczną sprawowali pracownicy naukowcy UJ i Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie. Na centralne eliminacje do Krakowa przyjechali studenci wszystkich uniwersytetów i wyższych szkół pedagogicznych w Polsce. W „Piwnicy pod Baranami” jury pod przewodnictwem świetnego polskiego aktora – Jana Nowickiego – wysłuchało 38 uczestników, oceniając poprawność języka, sposób interpretacji oraz ogólne wrażenie artystyczne. Konkurs zdominowali studenci UWM: I miejsce zajął Paweł Lulewicz, II miejsce – Katarzyna Bolek, wyróżnienie zdobyła Natalia Safianowicz. W czerwcu 2001 r. odbyła się IV edycja konkursu, zwyciężczynią którego została ubiegłoroczna laureatka Katarzyna Bolek, zaś wyróżnienie otrzymała Mirosława Trzeciak – obydwie studentki filologii wschodniosłowiańskiej. Z kolei 24–26 czerwca 2011 r. na kameralnej scenie Teatru Ludowego na Rynku Głównym w Krakowie odbył się XIII Ogólnopolski Konkurs Recytacji Poezji Rosyjskiej. Organizatorem konkursu był Zarząd Krajowy Stowarzyszenia Współpracy Polska–Wschód. Jury, w skład którego weszli aktorzy Teatru Starego w Krakowie oraz wykładowcy UJ, wyróżniło trzech laureatów. Wśród nich znalazł się Dawid Lompa (II miejsce), kontynuator wieloletniej tradycji osiągnięcia sukcesów w konkursie przez naszych studentów. Te wyjątkowe osiągnięcia były efektem wyężonej pracy studentów pod kierunkiem dr Magdaleny Zaorskiej – specjalistki w zakresie emisji głosu.

Idea popularyzacji poezji ukraińskiej przyświecała Konkursowi Recytatorskiemu Poezji Ukraińskiej, w którym także wielokrotnie uczestniczyli nasi studenci. W I Ogólnopolskim Konkursie, który odbył się 26 listopada 2014 r., wzięli udział studenci ze wszystkich ośrodków ukrainistycznych w Polsce. W finale zorganizowanym przez Instytut Filologii Rosyjskiej UAM wyróżniono studentkę filologii rosyjskiej UWM Karolinę Mieczkowską, która zajęła III miejsce za recytację wiersza Liny Kostenko *Maty* oraz Łesi Ukrainki

Contra spem spero; dwa lata później I miejsce wywalczyła Justyna Kowalik, a Katia Yevsyukova – wyróżnienie. Do konkursu laureatki zostały przygotowane przez Mirosławę Czetyrbę-Piszczako oraz Magdalenę Zaorską.

Znaczącym wydarzeniem dla olsztyńskiego środowiska rusycystycznego było powołanie Centrum Języka Rosyjskiego i Kultury „Instytut Puszkina”, będącego członkiem rzeczywistym międzynarodowej sieci partnerskiej „Instytut Puszkina”. Głównym zadaniem instytutu, działającego pod kierunkiem Iwony Anny Ndiaye od jesieni 2017 r., pozostawał rozwój wszechstronnych i kulturalnych stosunków między Polską i Rosją, popularyzacja i upowszechnienie rosyjskiej kultury i języka za pośrednictwem różnorodnych przedsięwzięć naukowych i kulturalnych. W jednostce realizowane były przedsięwzięcia edukacyjne, oświatowe i kulturalne; przeprowadzane konkursy znajomości języka rosyjskiego, literatury i kultury; podejmowane działania na rzecz stworzenia warunków do nauki języka, w tym z wykorzystaniem dostępu do zasobów edukacyjnych i metodycznych oraz programów portalu internetowego „Образование на русском” udostępnianego uczestnikom sieci partnerskiej. W ramach dotychczasowej działalności centrum zorganizowano wiele konkursów i projektów edukacyjnych, w tym m.in. konkurs plastyczny „Poetycki świat Puszkina w rysunku, grafice, malarstwie”, polsko-rosyjski projekt tłumaczeniowo-edytorski „Kuchnia Kaukazu” (wspólnie z partnerem zagranicznym – Piatigorskim Uniwersytetem Państwowym). Zgodnie z profilem działalności Centrum Języka Rosyjskiego i Kultury „Instytut Puszkina” organizowało szkolenia metodyczne dla dydaktyków języka rosyjskiego z udziałem specjalistów z Piatigorskiego Uniwersytetu Państwowego oraz Moskiewskiego Uniwersytetu Pedagogicznego.

WSPÓŁPRACA Z OTOCZENIEM SPOŁECZNYM

Pracownicy Katedry Literatury i Języka Rosyjskiego oraz studenci kierunku filologia rosyjska angażują się we wszelkie formy promocji uniwersytetu. Chętnie biorą udział w wydarzeniach organizowanych w ramach Olsztyńskich Dni Nauki, Dnia Otwartego UWM czy Dni Humana. Prowadzą warsztaty dla słuchaczy Uniwersytetu Dzieci oraz młodzieży szkolnej w ramach „Czwartków

z Humanistyką”. Wśród tego typu działań przywołajmy chociażby warsztaty cieszące się dużym zainteresowaniem młodzieży na temat „Kultura i tradycje narodu rosyjskiego” czy warsztaty „Rosyjska sztuka malowania na drewnie” prowadzone przez dr Irenę Chowańską-Szczurowską oraz dr Izabellę Siemianowską. Jednym z działań popularyzatorskich oraz promocyjnych był również cykl warsztatów pod hasłem „Kortowskie spotkania rusycystów” przeprowadzone od listopada 2022 r. do kwietnia 2023 r. online na platformie MS Teams przez Iwonę Borys, Joannę Orzechowską i Helenę Pociechinę.

Olsztyńscy rusycyści ściśle współpracują z interesariuszami zewnętrznymi i wewnętrznymi, aktywnie włączając się w różnorodne działania na rzecz popularyzowania języka rosyjskiego oraz wiedzy o kulturze Rosji. Wśród licznych inicjatyw naukowych i edukacyjnych warto przypomnieć projekt zrealizowany na Łotwie pod kierunkiem Joanny Orzechowskiej i Heleny Pociechiny „Między Wojnowem a Vajnovem”, mający na celu zapoznanie z historią wspólnoty starowierów z kolonii na Pojezierzu Mazurskim. W latach 2012–2014 w ramach Olsztyńskich Dni Nauki i Sztuki językoznawczynie organizowały wycieczki krajoznawcze do byłego klasztoru staroobrzędowego pw. Świętej Trójcy i Zbawiciela w Wojnowie.

Z kolei Iwona Anna Ndiaye inicjowała przedsięwzięcia mające na celu popularyzowanie wiedzy o literaturze rosyjskiej. Spośród dziesiątków działań przypomnijmy panel dyskusyjny z udziałem pisarzy rosyjskich z Kaliningradu Borysa Bartfelda, Dmitrija Grigorjewa, Siergieja Michajłowa. W 2019 r. w ramach finansowania Centrum Polsko-Rosyjskiego Dialogu i Porozumienia prof. Ndiaye zrealizowała projekt „Iwan Bunin w Polsce – recepcja, przekład, edukacja”, którego celem było upowszechnianie wiedzy na temat życia i twórczości Iwana Bunina, pierwszego rosyjskiego laureata literackiej Nagrody Nobla. W rezultacie projektu powstała wystawa, poświęcona polskim śladom w biografii i twórczości Noblisty, która zainicjowała dodatkową formę działalności Biblioteki Uniwersyteckiej UWM w sieci internetowej²¹.

²¹ Opracowanie merytoryczne wystawy: I. Ndiaye, opracowanie graficzne: P.A. Galanciak. Pełen opis oraz plansze zob. <https://bu.uwm.edu.pl/wystawy/2020/11/iwan-bunin-w-polsce/>.

Do podmiotów zewnętrznych, z którymi od wielu lat współpracuje zespół filologów wschodniosłowiańskich, należy Muzeum Ikon i Kultury Staroobrzędowców w Wojnowie. W ramach tej współpracy podejmowane są działania, propagujące wiedzę o historii ruchu staroobrzędowego na Mazurach. W latach 2008–2014, w ramach Dni Nauki i Sztuki, dla grup szkolnych oraz innych zainteresowanych osób odbywały się wycieczki do klasztoru staroobrzędowców, które przybliżały historię staroobrzędowców na Mazurach. Współpraca z muzeum zaowocowała wspólnymi projektami. W 2019 r. w klasztorze w Wojnowie zorganizowano cykl wykładów o historii i kulturze staroobrzędowców pt. *Wakacyjny Uniwersytet. Staroobrzędowcy na Mazurach*. Przedsięwzięcie było sfinansowane przez Centrum Polsko-Rosyjskiego Dialogu i Porozumienia, a wykłady poprowadziły Joanna Orzechowska, Helena Pocietchina, Zoja Jaroszewicz-Pieresławcew oraz Aleksandra Wąsiewska. W 2020 r. pod kierunkiem Joanny Orzechowskiej w Wojnowie zorganizowano wystawę stałą „Piśmiennictwo mazurskich staroobrzędowców”. W ekspozycji zostały wykorzystane książki z kolekcji muzeum, odpowiednio przygotowane (poddane dezynfekcji chemicznej w komorze fumigacyjnej Biblioteki UWM w Olsztynie) i opisane. Zaprezentowano najciekawsze i najwartościowsze egzemplarze jako ilustracje tablic dydaktycznych, opracowanych przez naukowców z UWM w Olsztynie. Na panelach dydaktycznych odwiedzający mogli znaleźć w krótkiej i przystępnej formie informację o historii staroobrzędowców na Mazurach oraz o ich kulturze piśmienniczej (tytuły i gatunki ksiąg religijnych, drukarnie zaopatrujące wspólnotę, charakterystyka poszczególnych egzemplarzy).

W 2017 r. podpisano porozumienie o współpracy ze Wspólnotą Kulturową „Borussia”, obejmujące przedsięwzięcia na rzecz budowania i pogłębiania kultury dialogu i tolerancji między ludźmi różnych narodowości, wyznań, tradycji oraz tworzenia społeczeństwa obywatelskiego, wspólne działania edukacyjne, realizację projektów międzynarodowych. W ramach współpracy w Centrum Dialogu Kulturowego organizowano spotkania naukowe i popularnonaukowe, m.in. spektakl poetycko-teatralny na podstawie utworów rosyjskiej emigrantki Jelizawiety Kuzminy-Karawajewej

w tłumaczeniach Iwony Anny Ndiaye i Grzegorza Ojcewicza, przy udziale słuchaczy Studium Aktorskiego im. A. Sewruka przy Teatrze im. S. Jaracza w Olsztynie. W latach 2014–2018 organizowano wykłady dla grupy stażystów z uczelni z Białorusi, Ukrainy i z Obwodu Kaliningradzkiego, przebywających w Polsce w ramach programu Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności „Study Tours to Poland”, koordynowanego przez Fundację „Borussia”.

Wspólne działania kształtujące postawy współpracy i przyjaźni, zaufania i szacunku między społeczeństwem polskim i społeczeństwami zza wschodniej granicy, szerzenie rzetelnej informacji i wiedzy o historii, kulturze i gospodarce, stanowiły zasadniczy zakres współpracy ze Stowarzyszeniem Współpracy Polska–Wschód. W ramach porozumienia, podpisanego 9 czerwca 2017 r., inicjowane były działania w zakresie polsko-rosyjskiej współpracy kulturalnej i biznesowej. W marcu 2017 r. wspólnie zorganizowano wizytę ambasadora Rosji w Polsce Siergieja Andriejewa, który spotkał się ze studentami i pracownikami Wydziału Humanistycznego UWM. Wspólnym przedsięwzięciem było seminarium „Współpraca Polska – Wschód”. Przy okazji obchodów jubileuszu 25-lecia Stowarzyszenia Współpracy Polska–Wschód (2018) zaprezentowano współpracę ówczesnego Instytutu Słowiańszczyzny Wschodniej z partnerami zagranicznymi. W 2019 r. zorganizowano dwa spotkania – pierwsze w ramach projektu „Regionalny Ośrodek Debaty Międzynarodowej w Olsztynie” z Marią Żyrową, pracownikiem Muzeum Światowego Oceanu w Kaliningradzie na temat *Zachód Rosji. Dzieci baby-boomerów. Życie i kariera*; drugie – z przedstawicielem Stowarzyszenia Centrum Turystyki Aktywnej „Kołodrom” na temat *Rowerem do Kaliningradu*.

Pracownicy Katedry Literatury i Języka Rosyjskiego to postaci rozpoznawalne w kraju i na świecie, zapraszani do gremiów eksperckich i jurorskich. Opinie na zamówienie instytucji publicznych lub przedsiębiorstw wykonywała m.in. Iwona Anna Ndiaye, która w 2011 r. była członkiem zespołu ekspertów do analizy fragmentów programu rozgłośni Polskiego Radia Olsztyn. Jej zadaniem było opracowanie ekspertyzy na zlecenie Przewodniczącego

Rady Programowej oraz Prezesa Zarządu Radia Olsztyn S.A., mającej na celu podnoszenie jakości tworzonych programów. W 2016 r. prof. Ndiaye pracowała w Komisji Egzaminacyjnej Języków Obcych dla Przewodników Turystycznych i Pilotów Wycieczek z Języka Rosyjskiego przy Urzędzie Marszałkowskim Województwa Warmińsko-Mazurskiego²². Uczestniczyła również w przygotowaniu merytorycznym wolontariuszy do obsługi językowej IV Forum Gospodarczego Rynków Bałtyckich i Wschodnich na zlecenie ośrodka Enterprise Europe Netork, działającego w strukturach Warmińsko-Mazurskiej Agencji Rozwoju Regionalnego S.A. w Olsztynie. W 2020 r. brała udział w pracy Międzynarodowego Festiwalu „Rosyjska Zagranica” („Русское Зарубежье”) w charakterze eksperta-emigrantologa. Na zaproszenie Wytwórni Filmowej „Русский путь” była członkiem międzynarodowego jury konkursu filmów fabularnych.

Na zakończenie z dumą odnotujemy, że dwóch pracowników dawnego Instytutu Słowiańszczyzny Wschodniej kontynuowało swoje kariery naukowe w dyplomacji. Prof. Mieczysław Jackiewicz został powołany na stanowisko Konsula Generalnego RP na Litwie, którą pełnił od 1998 r. do 2002 r. Z kolei dr Jarosław Strycharski był pracownikiem konsulatu w Kaliningradzie, obecnie pracuje w polskiej placówce konsularnej w Erewaniu (Armenia).

***

Historia olsztyńskiej rusycystyki to 55 lat doświadczenia w pracy dydaktycznej, naukowej i organizacyjnej. Honorowe miano „ojca olsztyńskiej rusycystyki” niewątpliwie przypada prof. Walentemu Piłatowi. Jednakże wśród kadry akademickiej było wiele osób zasłużonych dla rozwoju całego środowiska rusycystycznego. Trudno sobie wyobrazić rozwój filologii rosyjskiej w Olsztynie bez tak wiodących postaci, jak Albert Bartoszewicz, Bazyli Białokozowicz czy Irena Rudziewicz, którzy wdrażali projekty badawcze,

²²Zarządzenie nr 143/2016 Marszałka Województwa Warmińsko-Mazurskiego z 7 listopada 2016 r.

wspierali rozwój naukowy młodej kadry i inicjowali współpracę międzynarodową. Wiele pokoleń rusycystów zawdzięcza swoje kompetencje metodyczne i umiejętności językowe doświadczonym dydaktykom – Irenie Bałabańskiej, Julii Janukowicz, Annie Starościk czy Larysie Tyrolskiej.

Wszystkim wymienionym osobom, a także wielu innym pracownikom, których z racji ograniczeń publikacyjnych nie możemy wymienić imiennie, piszące te słowa wyrażają ogromną wdzięczność. Bez wątpienia nasza indywidualna kariera zawodowa oraz rozwój naukowy były możliwe dzięki studiom na filologii rosyjskiej w WSP w Olsztynie, a następnie opiece naszych Mistrzów. Za nami ponad 30-letnie doświadczenie pracy zawodowej. Na przestrzeni tego okresu miałyśmy okazję nie tylko obserwować rozwój olsztyńskiej rusycystki, ale także włączać się we wszystkie działania, stanowiąc część tej ciekawej historii.

Czy będzie możliwy dalszy etap rozwoju kadry, jednostki i kierunku? Na to pytanie nikt dzisiaj nie zna odpowiedzi. Niezależnie bowiem od tego imponującego dorobku, który skrótowo został zaprezentowany w niniejszej publikacji, dalsze „być albo nie być” olsztyńskiej rusycystyki pozostaje wielką niewiadomą. W drugiej połowie XX w. to względy polityczne zdecydowały o utworzeniu Zakładu Filologii Rosyjskiej i uruchomieniu kierunku filologia rosyjska. Pół wieku później o jej dalszym losie decydują nie względy merytoryczne, kulturowej i językowe, ale polityczne i demograficzne. Mimo wszystko mamy nadzieję, że ten ogromny, wielopokoleniowy wysiłek nie zostanie zniweczony i będziemy mieć szansę na kontynuację naszej kulturowej misji w najbliższej przyszłości.

BIBLIOGRAFIA

Dokumenty

Rozporządzeniu Rady Ministrów z 19 czerwca 1969 r. w sprawie utworzenia Wyższych Szkół Nauczycielskich w Bydgoszczy, Kielcach, Olsztynie i Słupsku (Dz.U. z 1969 r., nr 18, poz. 134).

Rozporządzenie Rady Ministrów z 20 sierpnia 1974 r. w sprawie przekształcenia Wyższych Szkół Nauczycielskich w Bydgoszczy, Częstochowie, Olsztynie, Siedlcach i Słupsku w Wyższe Szkoły Pedagogiczne (Dz.U. z 1974 r., nr 30, poz. 177).

Zarządzenie nr 143/2016 Marszałka Województwa Warmińsko-Mazurskiego z 7 listopada 2016 r.

Opracowania

Andrusiewicz A., *Życie dla nauki. Jubileusz Profesora Bazylego Białokozowicza*, [w:] A. Andrusiewicz (red.), *Polska i jej wschodni sąsiedzi*, t. 8, Rzeszów 2007.

Bogdanowa A., Starościak A., *Marketing po rosyjsku dla Polaków*, Olsztyn 1993.

Chłosta J., *Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Olsztynie 1969–1999*, Olsztyn 1999.

Filologia rosyjska. Z badań nad językiem i współczesną literaturą rosyjską, seria: „Studia i Materiały Wyższej Szkoły Pedagogicznej”, t. 20, Olsztyn 1990.

Nawacka J., *Prof. zw. dr hab. Walenty Piłat*, „Acta Neophilologica” 2017, t. XIX(2).

Ndiaye I.A., *Badania nad współczesną dramaturgią rosyjską Walentego Piłata (1946–2022)*, „Acta Neophilologica” 2022, t. XXIV(2).

Ndiaye I.A., *Olsztyńskie badania emigrantologiczne. Historia – stan obecny – perspektywy rozwoju*, „Acta Polono-Ruthenica” 2019, t. XXIV(2).

Numer specjalny poświęcony pamięci Profesora Bazylego Białokozowicza, „Sławista” 2010, nr 26.

Orzechowska J., *Słowo o Jubilacie*, [w:] I.A. Ndiaye (red.), *Szkice sławistyczne. Księga jubileuszowa poświęcona Profesorowi Walentemu Piłatowi*, Olsztyn 2017.

Piłat W. (red.), *Rosyjska literatura „emigracyjna”. Język, styl, poetyka*, seria: „Studia i Materiały WSP”, nr 41: *Filologia rosyjska*, Olsztyn 1992.

- Radziszewska M., *Studium Nauczycielskie w Olsztynie w latach 1954–1969. Przyczynek do badań szkolnictwa pedagogicznego na Warmii i Mazurach*, „Komunikaty Mazursko-Warmińskie” 2017, nr 3.
- Rudziewicz I., *Odszedł humanista, badacz, erudyta*, „Wiadomości Uniwersyteckie” 2010, nr 4.
- Suchanek L., *Emigracja. Emigrantologia. Komisja Emigrantologii Słowian*, „Slavia Orientalis” 2014, t. LXIII, nr 2.
- Suchanek L., *Комиссия эмигрантологии славян Международного комитета славистов*, „Emigrantologia Słowian” 2015, vol. 1.
- Zienkiewicz T. (red.), *XX lat Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Olsztynie*, Olsztyn 1989.
- Автор. Жанр. Сюжет. Межвузовский тематический сборник научных трудов*, ред. Владимир Грешных, Издательство Калининградский государственный университет, Калининград 1991.

Zakład Filologii Rosyjskiej Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Olsztynie Lata 70. XX wieku

Studentnie Koła PFR. Lata 70.

Miraśław Gurkowski, Anna Starościk, Ryszard Gembitzki, Julia Janukowicz. Pochód pierwszonojowy. 1976 rok

Władysław Świącki, sekretarz Polskiego Towarzystwa Rusycystycznego. Lata 70.

Studentki II roku filologii rosyjskiej. 1973 rok

Irena Rudziewicz i Udołoga Kasiłowicz. Bał końcowy w auli przy ulicy Pięniężnego. 1974 rok

Irena Rudziewicz i Stanisław Gierba (student filologii rosyjskiej). Bał końcowy w auli przy ulicy Pięniężnego. 1974 rok

Irena Rudziewicz i Anna Starościk przed budynkiem WSP na ulicy Żołnierskiej. 1977 rok

Valenty Pizat, Irena Korsak-Batabańska, Irena Rudziewicz, Mirosław Gmurkowski. Pochód pierwszonojowy. 1976 rok

Gita Okman z wizyty w Kole Polskiego Towarzystwa Rusycystycznego w Lidzbarku Warmińskim. 1974 rok

Władysław Świącki, Irena Rudziewicz, Włodzimierz Poczynałło. Andrzejki. 1976 rok

Żakina. 1979 rok

Żakina. 1979 rok

Praca w Kole PFR. Irena Korsak-Batabańska, Borys Kondziero. Lata 70.

Fot. I. Zakład Filologii Rosyjskiej WSP (lata 70. XX w.). Wystawa z okazji 50-lecia olsztyńskiej rusycystyki

Oprac. Joanna Orzechowska

ZAKŁAD FILOLOGII ROSYJSKIEJ WYŻSZA SZKOŁA PEDAGOGICZNA W OLSZTYNIE

LATA 80. XX WIEKU

STUDENTKI FILOLOGII ROSYJSKIEJ JOANNA KONDRATOWICZ I BEATA JĘGIŃSKA W TRAKCIE SĄDZENIA ŁANIE.
22 KWIEŃCIA 1986 ROKU

EWA NIKADEM I IRENA RUDZIEWICZ. Leningrad.
1982 ROK

KOŁO PTR GOŚCI PRZEDSTAWICIELI
INSTYTUTU PUSZKINA

WYGLĄDOWCY, STUDENTKI I STUDENCI FILOLOGII ROSYJSKIEJ
NA WYSTAWIE W WARSZAWIE. MAJ 1985 ROKU

AKADEMIA Z OKAZJI DNIĄ KOBIEC. IRENA RUDZIEWICZ,
STANISŁAW ŁANIEC I STUDENTKI FILOLOGII ROSYJSKIEJ.
MARZEC 1987 ROKU

LARYSA TYBORSKA, WISŁAWA SAMBO, ANNA STABOŚCIAK, JELENA
ACHMETZAKAJEWA ZE STUDENTKAMI FILOLOGII ROSYJSKIEJ
NA WYJĘCIE W WARSZAWIE.
KWIECIEŃ 1986 ROKU

SPOTKANIE CZŁONKÓW PTR Z NATALIA RATOWOK
I JELENA WŁADIMIROWA

SPOTKANIE CZŁONKÓW KOŁA PTR. JELENA
ACHMETZAKAJEWA, OJGA STRASZKOWA

STUDENTKI IV ROKU FILOLOGII ROSYJSKIEJ.
1981 ROK

SPOTKANIE CZŁONKÓW KOŁA PTR. WYGLĄDOWCÓW
I STUDENTÓW WSP Z KONSTEM GENERALNYM ZSRR

Fot. 2. Zakład Filologii Rosyjskiej WSP (lata 80. XX w.). Wystawa z okazji 50-lecia olsztyńskiej rusycystyki

Oprac. Joanna Orzechowska

INSTYTUT SŁOWIAŃSZCZYNY W SCHODNIEJ LATA 90.

Konferencja w Rydze.
Walenty Piłat, Dariusz Dąbrowski.
1990

II rok FR. Wigilia w ZFR. 19 XII 1991

Zebranie Zakładu.
Dariusz Dąbrowski, Larysa Tyrońska,
Joanna Orzechowska.
17 II 1992

Pracownicy Zakładu: Walenty Piłat,
Anna Starościniak, Albert Bartoszewicz,
Irena Rudziewicz, Bazyli Białokozowicz.
20 X 1992

Obrony.
Iwona Obłąkowska-Galanciak,
Andrzej Staniszewski, Irena Rudziewicz,
Walenty Piłat, Anna Grzebieniak.
4 VII 1991

Koło Teatralne AKME.
W spektaklu "Gdyby Adam był Polakiem" występuje
Robert Białliński i Izabella Siemianowska.
1999

Wykładowcy Instytutu w Kaliningradzie:
Joanna Nawacka, Iwona Obłąkowska-Galanciak,
Monika Piotrowska, Beata Jeglińska,
Mirosława Czetyrba.

Po promocji doktorskiej na UAM
w Poznaniu.
Iwona Obłąkowska-Galanciak
i Joanna Orzechowska.

Nadanie tytułu doktora honoris causa
przez Uniwersytet w Nizhniej Nowgorodzie
profesorowi Bazyliemu Białokozowiczowi.
W uroczystości biorą udział:
JH Rektor MSU w Olsztynie prof. dr hab. Andrzej Staniszewski,
Dziekan Wydziału Humanistycznego
prof. zw. dr hab. Albert Bartoszewicz.
11 XI 1996

Fot. 3. Zakład Filologii Rosyjskiej WSP (lata 90. XX w.). Wystawa z okazji 50-lecia olsztyńskiej rusycystyki
Oprac. Joanna Orzechowska

Fot. 4. Posiedzenie Komisji Emigrantologii Słowian Międzynarodowego Komitetu Słowistów. Na zdjęciu prof. Lucjan Suchanek – przewodniczący Komisji Emigrantologii Słowian oraz prof. Iwona Anna Ndiaye – sekretarz prezydium (2018)

Źródło: Archiwum Katedry Literatury i Języka Rosyjskiego

Fot. 5. Występy artystyczne studentów filologii rosyjskiej w ramach obchodów Dni Wydziału Humanistycznego

Źródło: Archiwum Katedry Literatury i Języka Rosyjskiego

Fot. 6. Uroczystość otwarcia Centrum Języka Rosyjskiego i Kultury „Instytut Puszkina”. Na zdjęciu prof. Aleksander Gorbunow – rektor Piatigorskiego Uniwersytetu Państwowego (Rosja) wraz ze studentkami filologii rosyjskiej UWM
Źródło: Archiwum Katedry Literatury i Języka Rosyjskiego

Fot. 7. Warsztaty „Dlaczego niedźwiedź jest symbolem Rosji?” dla słuchaczy Uniwersytetu Dzieci (2018)
Źródło: Archiwum Katedry Literatury i Języka Rosyjskiego

Fot. 8. Zespół „Matrioszka” podczas konkursu „Mój wykładowca ma talent”.
Od lewej: Irena Chowańska-Szczurowska, Iwona Anna Ndiaye, Joanna Olechno-Wasiluk, Izabella Siemianowska, Olga Letka-Spychała (2024)
Źródło: Archiwum Katedry Literatury i Języka Rosyjskiego

Fot. 9. Studenci filologii rosyjskiej wraz z wykładowcami – podsumowanie projektu Studenckiego Koła Slavistycznego „Świat w ruchu, czyli (nie)ludzka mobilność. Wokół fenomenu migracji”, który otrzymał dofinansowanie w V edycji konkursu „Studencki Grant Rektora” (2023)
Źródło: Archiwum Katedry Literatury i Języka Rosyjskiego

A N E T A J A C H I M O W I C Z

<https://orcid.org/0000-0001-5203-0760>

Instytut Literaturoznawstwa

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

11.

Czasopisma naukowe na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie – próba uporządkowania przypadku

WSTĘP

Na Wydziale Humanistycznym UWM w Olsztynie wydawanych jest obecnie, w formie papierowej i w otwartym dostępie (*open access*) poprzez Platformę czasopism UWM¹, siedem periodyków naukowych: „Acta Neophilologica”, „Echa Przeszłości”, „Humanistyka i Przyrodoznawstwo”, „Media – Kultura – Komunikacja Społeczna”, „Prace Językoznawcze”, „Prace Literaturoznawcze”, „Przegląd Wschodnioeuropejski”. Czasopisma te są niewątpliwie ważnym elementem komunikacji naukowej, za pośrednictwem której dystrybuuje się i upowszechnia najświeższe wyniki badań w pięciu dyscyplinach: literaturoznawstwie, językoznawstwie, historii, filozofii oraz naukach o komunikacji i mediach. Ponieważ w aktualnym

---

¹ Na Platformie czasopism UWM (<https://czasopisma.uwm.edu.pl/index.php/index/index>) znajdują się obecnie (stan na maj 2024 r.) 23 periodyki naukowe, przy czym część z nich (np. czasopismo humanistyczne „Acta Polono-Ruthenica”) zawierają, z powodu zamknięcia swojej działalności, jedynie artykuły archiwalne.

modelu prowadzenia nauki często ocenia się autorów i autorki publikacji „nie przez pryzmat tego, *co* opublikowali, lecz *gdzie*, tj. w jakim czasopiśmie”², Wydawnictwo UWM w Olsztynie, redaktorzy i redaktorki czasopism dbają o „cytowalność” periodyków, na którym opiera się wskaźnik wpływu *Impact Factor* (IF), jak i o indeksowanie czasopism przez bazy, co świadczyć ma o spełnieniu przez periodyki kryteriów formalnych i jakościowych³. Poza tym wszystkie wydawnictwa Wydziału Humanistycznego znajdują się w wykazie czasopism punktowanych przygotowanym przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego na potrzeby ewaluacji jakości działalności naukowej⁴. Wszystkie redakcje przyjmują do publikacji wyłącznie teksty wcześniej niepublikowane, stosują zasadę dwustronnie „ślepej” recenzji (*double blind peer review*) i zasady etyki zgodnie z zaleceniami Komisji Etyki Publikacji (COPE – *Committee on Publication Ethics*), korzystają z systemu antyplagiatowego *Crossref Similarity Check* sprawdzającego oryginalność publikowanych i przesłanych treści, jak również z systemu cyfrowej identyfikacji artykułów naukowych *Digital Object Identifier System* (DOI) i międzynarodowego systemu identyfikacji autorów prac naukowych *Open Researcher and Contributor ID* (ORCID). Na żadnym z etapów redakcyjnych nie pobiera się od autorów i autorek opłat związanych z opublikowaniem tekstów. Poprzez wspomnianą już Platformę czasopism UWM, aktywną od 2018 r., czytelnik ma nie tylko darmowy dostęp do aktualnych tekstów, lecz również do archiwalnych numerów periodyków,

² E. Kulczycki, E.A. Rozkosz, A. Drabek, *Ocena ekspercka jako trzeci wymiar ewaluacji krajowych czasopism naukowych*, „NAUKA” 2016, nr 1, s. 107. Wyróżnienie w oryginale.

³ W zależności od periodyku mogą być to następujące bazy, tu w kolejności alfabetycznej: Arianta, BazHum, CEEOL, CEJSH, CEON, Crossref Metadata Search, Dimensions, DOAJ, EBSCO, Elektronische Zeitschriftenbibliothek, ERIH PLUS, Europeana, EuroPub, Google Scholar, ICI Journal Master List, MOST Wiedzy, POL-Index, Polona, Polska Bibliografia Naukowa, SCOPUS, The ISSN Portal.

⁴ Czyli zgodnie z komunikatem Ministra Nauki z 5 stycznia 2024 r. w sprawie wykazu czasopism naukowych i recenzowanych materiałów z konferencji międzynarodowych. Załącznik do komunikatu wraz z wykazem czasopism naukowych znajduje się pod następującym adresem internetowym: <https://www.gov.pl/web/nauka/komunikat-ministra-nauki-z-dnia-05-stycznia-2024-r-w-sprawie-wykazu-czasopism-naukowych-i-recenzowanych-materialow-z-konferencji-miedzynarodowych> (dostęp: 5.02.2024).

co gwarantuje swobodny dostęp do naukowych zasobów wiedzy i wyników badań⁵. Kilka czasopism z Wydziału Humanistycznego, w ramach programów Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego pod nazwą „Wsparcie dla czasopism naukowych” w latach 2019–2020 („Prace Językoznawcze” i „Prace Literaturoznawcze”) i „Rozwój czasopism naukowych” w latach 2022–2024 („Echa Przeszłości”, „Humanistyka i Przyrodoznawstwo”, „Media – Kultura – Komunikacja Społeczna” i „Prace Literaturoznawcze”), otrzymało środki finansowe na rozwój i umiędzynarodowienie.

Przyglądając się początkom wydawanych na Wydziale Humanistycznym periodyków i notom redakcyjnym zamieszczanym w pierwszych numerach, można zauważyć, że twórcom czasopism przyświecała idea jednoczenia i wzmacniania pozycji lokalnej społeczności akademickiej, polegającej na umożliwieniu pracownikom naukowym upowszechniania swoich wyników badań w wydawnictwach macierzystych. Jednocześnie chodziło o stworzenie profesjonalnego medium naukowego przyciągającego badaczy i badaczki z ośrodków naukowych z Polski i z zagranicy, co miałoby wpływ na wzrost znaczenia instytutów jako liczących się ośrodków naukowych, biorących udział w aktualnych dyskusjach i nadających kierunek w badaniach wychodzących poza zainteresowania regionalne⁶. Motywy powstawania czasopism miały zatem charakter tożsamościowy i ambicjonalny. Niekiedy proces ten związany był z pewnymi przemianami, jak uzyskanie przez wydział uprawnień do doktoryzowania lub habilitowania w danej dyscyplinie, wyodrębnienie się z istniejących instytutów nowych jednostek badawczo-dydaktycznych lub chociażby utworzenie UWM w Olsztynie z połączenia trzech olsztyńskich szkół wyższych, co miało ogromny wpływ na powstanie atmosfery koniunktury dla powoływania do życia czasopism naukowych.

⁵ Również na stronie internetowej Wydawnictwa UWM w zakładce „Czytelnia” zamieszczono zarówno większość archiwalnych, jak i aktualne zeszyty czasopism w wersji pdf – <http://wydawnictwo.uwm.edu.pl/artukul/14/czytelnia.html> (dostęp: 5.02.2024).

⁶ W odniesieniu do początków czasopisma „Prace Językoznawcze” por. A. Naruszewicz-Duchlińska, *Ćwierć wieku o języku – „Prace Językoznawcze” w ujęciu diachronicznym*, „Prace Językoznawcze” 2023, z. XXV/3, s. 242.

Niniejszy rozdział jest pierwszą próbą uporządkowania informacji dotyczących tych wydawnictw w kontekście historycznym i społecznym⁷. Celem jego nie jest przedstawienie danych statystycznych i liczbowych w ujęciu diachronicznym, lecz przede wszystkim ukazanie naukowego znaczenia periodyków i ich indywidualnego charakteru badawczego, przedstawienie ich przestrzeni intelektualnej, transferu kulturowego i naukowego, sieci powiązań i konkurujących ze sobą reprezentacji, czyli całego *ensemble* procesów wzajemnej wymiany mających wpływ na – używając tu sformułowania Stephana Greenblatta, twórcy „nowego historycyzmu” – „przepływ energii społecznych”⁸, w których tworzone były i funkcjonują obecnie czasopisma naukowe Wydziału Humanistycznego.

„HUMANISTYKA I PRZYRODOZNAWSTWO”

Najstarszym periodykiem wydawanym do dzisiaj na wydziale jest „Humanistyka i Przyrodoznawstwo. Interdyscyplinarny rocznik filozoficzno-naukowy”. Czasopismo ukazuje się od 1994 r.⁹ Na jego łamach publikuje się artykuły, recenzje dzieł i czasopism oraz materiały kronikarskie (sprawozdania ze zjazdów naukowych, sympozjów, konferencji oraz inne informacje o życiu naukowym w kraju i za granicą). Do 1999 r. wydawano je na ART w Olsztynie. Założycielem oraz pierwszym redaktorem odpowiedzialnym (z czasem redaktorem naczelnym) był dr hab. Zbigniew Hull, prof.

---

⁷ Częściowo zajmuje się tym również Joanna Chłosta-Zielonka w swoim artykule poświęconym rozwojowi czasopiśmiennictwa na Warmii i Mazurach. Tekst ten, zakrojony szeroko i zajmujący się wszelkimi formami czasopiśmiennictwa w regionie, w rozdziale II prezentuje 19 czasopism naukowych wydawanych przez Wydawnictwo UWM w Olsztynie (obecnie 18 czasopism – stan na maj 2024 r. – przyp. A.J.). W uwagi na obszerność badanego materiału, autorka przedstawia jedynie najistotniejsze informacje o periodykach Wydziału Humanistycznego. Por. J. Chłosta-Zielonka, *Rozwój czasopiśmiennictwa na Warmii i Mazurach po 1989 roku*, [w:] W. Gieszczyński, N. Kasperek (red.), *Warmia i Mazury w okresie przemian ustrojowych w Polsce (1989–1991). Wybrane zagadnienia*, t. 2, Olsztyn 2024, s. 101–128.

⁸ Por. S. Greenblatt, *Shakespearean negotiations. The circulation of social energy in renaissance England*, Berkeley–Los Angeles 1988.

⁹ Na Platformie czasopism UWM brak jest numeru „zerowego” z 1994 r. i numeru pierwszego z 1995 r.

UWM. Periodyk ukazuje się od powstania jako rocznik. Numer „zerowy” wydano jako „Biuletyn Naukowy ART w Olsztynie”. Po utworzeniu UWM „Humanistyka i Przyrodoznawstwo” stała się czasopismem uniwersyteckim. Pod redakcją prof. Hulla ukazało się 11 numerów zawierających prace z zakresu metodologii nauk przyrodniczych i humanistycznych, historii filozofii, filozofii przyrody, kognitywistyki, ekologii, ekofilozofii, filozofii kultury i bioetyki.

Od 2006 r. w nowej szacie graficznej oraz nowym składzie komitetu redakcyjnego czasopismo publikowano w dwóch wersjach: papierowej oraz elektronicznej. W latach 2006–2013 redaktorem naczelnym czasopisma była dr hab. Ewa Starzyńska-Kościeszko, prof. UWM, w latach 2014–2017 – dr hab. Andrzej Kucner, w latach 2018–2020 – dr hab. Dorota Sepczyńska i dr Małgorzata Liszewska, a od 2021 r. – dr hab. Mirosław Pawliszyn, prof. UWM.

Redakcja czasopisma zamieszcza – o czym informuje na Platformie czasopism UWM – „artykuły z dyscyplin humanistycznych oraz szeroko rozumianego przyrodoznawstwa, prace z pogranicza różnych dziedzin, specjalności naukowych (przyrodniczych, humanistycznych, społecznych) oraz sztuki, szczególnie o charakterze biohumanistycznym, biospołecznym, bioestetycznym oraz z zakresu neuronauk i informatyki humanistycznej”¹⁰. Intencją twórców periodyku w połowie lat 90. było stworzenie czasopisma interdyscyplinarnego zbliżającego nauki humanistyczne i przyrodnicze, co wynikało choćby z tego powodu, że periodyk miał ukazać się na ART. Charakter uczelni skłaniał niejako w sposób naturalny twórców czasopisma do powrotu do filozofii jako nauki uniwersalnej obejmującej wszelkie aspekty ludzkiego poznania, również do tych związanych z naukami przyrodniczymi, które z czasem uniezależniły się od filozofii i stały się naukami autonomicznymi. Również w nocie redakcyjnej w numerze „zerowym” z 1994 r. redaktorzy tłumaczą ideę czasopisma jako konieczność „zburzenia muru, który wyrósł między humanistyką a przyrodoznawstwem (...) będącego przeszkodą dla postępu ludzkiego

¹⁰ *Humanistyka i Przyrodoznawstwo – cel i zakres tematyczny*, <https://czasopisma.uwm.edu.pl/index.php/hip/cel> (dostęp: 7.02.2024).

poznania w obszarze, w którym postęp ten jest najbardziej potrzebny – w sferze badań wzajemnych oddziaływań i uwarunkowań między »kulturą« i »naturą«¹¹. Mimo że od roku 1999, wraz z powołaniem do życia UWM w Olsztynie, czasopismo stało się periodykiem uniwersyteckim, kolejni redaktorzy naczelni kontynuowali linię programową wyznaczoną przez inicjatorów tego wydawnictwa, argumentując to postępującym umacnianiem się związków między filozofią a nauką. Jak pisała w roku 2006 nowa redaktorka naczelna, prof. Starzyńska-Kościuszeko, czasopismo stawia sobie za cel skupienie nie tylko filozofów, lecz również „tych spośród filozofujących przedstawicieli nauki, którym nieobca jest idea »trzeciej drogi«, ruchu intelektualnego dążącego do lepszego porozumienia i współpracy filozofii z nauką”¹².

Na przykładzie „Humanistyki i Przyrodoznawstwa” można zaobserwować, że nawiązanie do środowiska, w którym dane czasopismo powstawało – tu akademii rolniczo-techniczna – stanowiło ideowy punkt wyjścia do ukształtowania się takiej, a nie innej misji periodyku filozoficznego, a co za tym idzie – również stanowiło o jego indywidualnej tożsamości, odróżniającej czasopismo od czasopism filozoficznych z innych uczelni. Taka koncepcja periodyku przyjęła się z powodzeniem. Podczas gdy pierwsze zeszyty skupiały przede wszystkim środowisko olsztyńskich naukowców i naukowczyń w języku polskim, nowsze numery zawierają już teksty z wielu innych ośrodków naukowych, również zagranicznych.

„PRACE JĘZYKOZNAWCZE”

Podobną transformację u swoich początków przechodziły „Prace Językoznawcze” założone w WSP w Olsztynie w 1997 r. z inicjatywy polonistki i językoznawczynie prof. Marii Biolik, która pozostała redaktorką naczelną do 2022 r. Rocznik nosił początkowo nazwę „Zeszyty Naukowe WSP” i był istotnym medium naukowym wydawanym przez największy

¹¹ Z. Hull, *Od redakcji*, „Humanistyka i Przyrodoznawstwo” 1994, s. 5.

¹² E. Starzyńska-Kościuszeko, *Słowo wstępne*, „Humanistyka i Przyrodoznawstwo” 2006, nr 12, s. 6.

z czterech wydziałów WSP w Olsztynie. Nadanie w roku 1997 Wydziałowi Humanistycznemu uprawnień do doktoryzowania w dyscyplinie językoznawstwo i powstanie UWM w Olsztynie to wydarzenia mające istotny wpływ na rozwój lingwistycznego periodyku, który w 1999 r. zmienił nazwę na „Prace Językoznawcze” i rozpoczął nową numerację¹³. W roku 2013 (od zeszytu XV) czasopismo zaczęło wydawać jako kwartalnik. Jak informowała wtedy redaktor tematyczna Alina Naruszewicz-Duchlińska, zmiana trybu wydawania periodyku miała na celu „zwiększenie dostępności przedstawianych treści i ułatwienie ich popularyzacji”¹⁴. Kluczowa była jednak zmiana zasad i kryteriów oceny czasopism naukowych wprowadzonych w 2012 r. przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, o czym wspomina również redaktorka. Lata 2011–2013 były bowiem czasem niezwykle burzliwym i niestabilnym w ocenach czasopism naukowych przez ministerstwo. Położono również wielki nacisk na formalną stronę wydawania polskich czasopism oraz na bibliometryczny składnik oceny¹⁵, co z kolei zmotywowało redakcje periodyków naukowych do zmian w procesie recenzyjnym i redakcyjnym, chociażby poprzez wprowadzenie redaktora statystycznego, co wynikało z zasad ogólnych oceny czasopism naukowych w 2011 r.

To pokazuje jednak, że redakcja czasopisma starała się dotrzymać kroku dynamicznym zmianom związanym z parametryzacją czasopism, dostosowywać się i spełniać kryteria, a tym samym rozwijać się, mając coraz wyższą pozycję wśród lingwistycznych czasopism w kraju i za granicą. Redakcja osiągnęła niewątpliwy sukces, gdyż periodyk ze 100 punktami w wykazie czasopism naukowych nieprzerwanie od roku 2019 r. jest wraz z „Przeglądem Wschodnioeuropejskim” najwyżej punktowanym tytułem wśród periodyków Wydziału Humanistycznego. Redakcja postawiła na wielojęzyczność i przyjmuje teksty pisane w językach polskim, angielskim, niemieckim i rosyjskim oraz dotyczące tych języków. Jak dowiadujemy się

¹³ Więcej o historii czasopisma lingwistycznego: A. Naruszewicz-Duchlińska, *Ćwierć wieku...*, s. 242–244. Artykuł powstał z okazji 25-lecia istnienia periodyku.

¹⁴ Eadem, *Od Redakcji*, „Prace Językoznawcze” 2013, z. XV/1, s. 5.

¹⁵ Por. E. Kulczycki, *Zasady oceny czasopism humanistycznych i ich rola w parametryzacji jednostek naukowych*, „NAUKA” 2014, nr 3, s. 128–129.

z opisu czasopisma na Platformie czasopism UWM, „publikowane są prace z zakresu językoznawstwa ogólnego, diachronicznego, synchronicznego, porównawczego, kognitywnego i kulturowego, glottodydaktyki, socjolingwistyki, dialektologii, etnolingwistyki, stylistyki, kultury języka, onomastyki, semantyki, mediolingwistyki, innych działów szeroko pojętej lingwistyki oraz z zakresu innych dyscyplin, jeśli w zgłoszonych tekstach dominuje perspektywa językoznawcza”¹⁶. W 2022 r. redaktorką naczelną została polonistka i językoznawczyni prof. Alina Naruszewicz-Duchlińska. Czasopismo otrzymało nową szatę graficzną, poszerzeniu uległ zespół redakcyjny, który liczy obecnie 16 osób¹⁷. Misją czasopisma jest prezentowanie i rozpowszechnianie wyników aktualnych badań z zakresu szeroko pojmowanego językoznawstwa, inspirowanie do debaty naukowej dotyczącej istotnych dla krajowego i zagranicznego środowiska kwestii ściśle lingwistycznych. Redakcja zachowuje pełną otwartość na zgłoszenia publikacji przez badaczy zagranicznych, za cel stawia sobie jednak nadal integrowanie olsztyńskiego środowiska naukowego, na co wskazuje chociażby skład zespołu redakcyjnego: zarówno kolegium redakcyjne, jak i wszyscy redaktorzy tematyczni i językowi są (neo)filologami Wydziału Humanistycznego.

„ACTA NEOPHILOLOGICA”

Koniec lat 90. ubiegłego wieku i początek XXI w. to niewątpliwie czas rozkwitu naukowego czasopiśmiennictwa na Wydziale Humanistycznym. Powodem tego były – już wspomniane wcześniej – następujące ważne wydarzenia: uzyskanie praw do doktoryzowania i powstanie UWM, które legitymizowały aspiracje olsztyńskich humanistów do uprawiania nauki i upowszechniania badań. Tym samym zdjęto niejako odium wyższej szkoły pedagogicznej jako uczelni, której celem było – jak powiedział toruński historyk związany z olsztyńskim Instytutem Historii, prof. Sławomir Kalembka, podczas wykładu inauguracyjnego na Wydziale Humanistycznym UWM 2 października 1999 r. – wyprodukowanie „nowego typu »ludowego«

¹⁶ *Prace Językoznawcze – o czasopiśmiennictwie*, <https://czasopisma.uwm.edu.pl/index.php/pj/about> (dostęp 7.02.2024).

¹⁷ Dokładny skład kolegium redakcyjnego i rady programowej na przestrzeni lat zob. A. Naruszewicz-Duchlińska, *Ćwierć wieku...*, s. 245–246.

inteligenta o wąskiej specjalności zawodowej, oderwanego od tradycyjnych wartości akademickich – takich jak wysokie wymagania etyczne i szerokość horyzontów wiedzy ogólnej – podatnego na indoktrynację i posłusznego socjalistycznej władzy¹⁸. Skutecznie wykorzystali ten czas również slawiści, którzy w roku 1999 powołali rocznik „Acta Neophilologica”, od 2012 r. ukazujący się co pół roku. Slawiści mieli już kilkuletnie doświadczenie w prowadzeniu czasopisma naukowego, gdyż od 1996 r. wydawali, dzięki inicjatywie prof. Ryszarda Łuźnego i prof. Bazylego Białokozowicza, periodyk „Acta Polono-Ruthenica”¹⁹, który zawierał artykuły w większości koncentrujące się – jak pisał w 2006 r. redaktor prof. Walenty Piłat – „na problemie polsko-wschodniosłowiańskich kontaktów literackich i językowych ze szczególnym uwzględnieniem recepcji i transferu”. Ukazujące się w tym periodyku teksty łączyło „wnikliwe poszukiwanie elementów wiążących kulturę polską z innymi kulturami słowiańskimi”²⁰. Od 2017 r. do końca działalności pisma redaktorką naczelną była prof. Iwona Anna Ndiaye, która zmieniła formułę czasopisma z rocznika na kwartalnik i rozszerzyła zakres tematyczny. Artykuły prezentowane na łamach czasopisma, poza językoznawstwem i literaturoznawstwem, koncentrowały się również po tej zmianie na aspektach przekładu literackiego i specjalistycznego²¹.

Również „Acta Neophilologica” współtworzyła jako sekretarz i redaktor tematyczna prof. Ndiaye, czasopismo powstało natomiast z inicjatywy slawisty i lingwisty prof. Alberta Bartoszewicza, który pełnił funkcję redaktora

¹⁸ S. Kalembka, *Jesteśmy winni sobie przypomnienie, czym jest uniwersytet. Czy wszyscy rozumieją pełny sens tego słowa?*, https://forumakademickie.pl/fa-archiwum/archiwum/2000/01/artykuly/09-zycie_akad.htm (dostęp 12.02.2024). Tekst został również opublikowany w pierwszym numerze czasopisma historycznego Wydziału Humanistycznego „Echa Przeszłości” – zob. S. Kalembka, *Uniwersytet, instytucja kultury europejskiej – przeszłość i przyszłość*, „Echa Przeszłości” 2000, t. I, s. 7–15, tu: s. 12. Prof. Kalembka był w okresie od 1 stycznia 2000 r. do 30 września 2001 r. dyrektorem Instytutu Historii.

¹⁹ Czasopismu „Acta Polono-Ruthenica” nie poświęcam odrębnego podrozdziału ze względu na to, że czasopismo zakończyło swoją działalność w 2021 r., po 25 latach istnienia, rozdział ten jest natomiast przeglądem aktualnie ukazujących się periodyków naukowych.

²⁰ W. Piłat, *Od Redaktora*, „Acta Polono-Ruthenica” 2006, nr XI, s. 3.

²¹ O nowych celach czasopisma zob. I.A. Ndiaye, *Od Redaktora*, „Acta Polono-Ruthenica” 2017, nr XXII, s. 3.

naczelnego do roku 2001. Również potem zespołem redaktorów kierowali słaWiści: po prof. Bartoszewiczu obowiązki przejął literaturoznawca prof. Walenty Piłat, który kierował pismem do 2004 r. Od 2005 r. do 2013 r. pismo prowadził literaturoznawca dr hab. Grzegorz Ojcewicz, prof. UWM, a od 2014 r. do końca roku 2022 – językoznawczyni dr hab. Joanna Orzechowska, prof. UWM. W 2023 r. doszło do pewnej cezury w historii istnienia periodyku, gdyż ze względu na toczącą się wojnę w Ukrainie zerwane zostały wszelkie kontakty partnerskie z badaczami i badaczkami z Rosji, którzy do czasu rosyjskiej agresji albo publikowali na łamach „Acta Neophilologica”, albo wchodzili w skład rad naukowych półrocznika. Pojawiła się więc potrzeba wyznaczenia czasopismu nowych celów. Po rezygnacji w roku 2022 prof. Orzechowskiej z funkcji redaktor naczelnej powołany został nowy zespół, którym kieruje obecnie germanistka i literaturoznawczyni dr hab. Aneta Jachimowicz, prof. UWM. Utworzono nową radę naukową, pismo otrzymało nową szatę graficzną, zachowało jednak swój pierwotny profil, nadal publikując artykuły naukowe poruszające aktualne problemy neofilologii: lingwistyki, literaturoznawstwa, dydaktyki języków obcych, teorii i praktyki przekładu, kultury słowa, języka mediów w ujęciu diachronicznym i synchronicznym, kontrastywnym, porównawczym oraz kognitywnym. Obowiązującymi językami publikacji są język angielski, niemiecki, polski, rosyjski. Zauważalne jest jednak przesunięcie punktu ciężkości periodyku w kierunku zachodnioeuropejskim i umiędzynaradawianie obiegu wiedzy – proces, który przebiega nie tyle w sposób sterowany przez redakcję, ile naturalnie ze względu na obecną sytuację geopolityczną.

„ECHA PRZESZŁOŚCI”

Podobne początki jak „Prac Językoznawczych”, redagowanych przez polonistów Wydziału Humanistycznego, miało czasopismo historyków „Echa Przeszłości”, które wydawane były początkowo jako „Prace Historyczne” (z. I–II) pod redakcją prof. dr. hab. Tadeusza Filipkowskiego w serii „Zeszytów Naukowych WSP”. Seria ta przestała ukazywać się we wrześniu 1999 r. w związku z utworzeniem UWM. W nowych strukturach

uniwersyteckich zmieniono tytuł pisma na „Echa Przeszłości”, powołując stałą redakcję i modyfikując zarazem zakres jego problematyki. Pierwszy tom periodyku został opublikowany w roku 2000. Czasopismo powstało z inicjatywy prof. Sławomira Kalembki, ówczesnego dyrektora Instytutu Historii oraz eksperta w dziedzinie historii XIX w. i historii myśli politycznej. W pierwszym zeszycie ich twórca podkreślał misję periodyku polegającą na „prezentowaniu najnowszych wyników badań dotyczących tak dziejów powszechnych, jak i historii Polski oraz szeroko rozumianym badaniom regionalnym”²². Redakcja deklarowała otwartość na inne pokrewne historii dyscypliny humanistyczne, nie zamierzając ograniczać się do przedstawicieli olsztyńskiego środowiska historycznego, zapraszając autorów i autorki z innych ośrodków akademickich i naukowych. W nowym periodyku upatrywano szansę na zapewnienie Instytutowi Historii dalszego rozwoju młodej kadry i integrację całego środowiska olsztyńskich historyków. I rzeczywiście, podczas gdy pierwszy zeszyt periodyku składał się całkowicie z tekstów olsztyńskich badaczy i badaczek, w kolejnych tomach pojawiały się już artykuły spoza Instytutu Historii UWM w Olsztynie, a Rada Naukowa nabierała stopniowo międzynarodowego charakteru. Redakcja starała się uwypuklić swoje międzyuczelniane i międzyinstytucjonalne powiązania naukowe poświęcając kolejne zeszyty albo zaprzyjaźnionym znamienitym badaczom (t. II „Echa Przeszłości” z 2001 r. jest hołdem złożonym prof. Henrykowi Zinsowi z lubelskiego środowiska historycznego²³) lub innym ośrodkom badawczym (t. III poświęcono problematyce archiwalnej i prezentuje olsztyńskie środowisko badaczy archiwistyki m.in. Archiwum Archidiecezji Warmińskiej i Archiwum Państwowe w Olsztynie²⁴). Od 2003 r. rocznikiem kierował redaktor naczelny dr hab. Jan Sobczak, prof. UWM. W tym czasie pismo urosło do pokaźnych rozmiarów, na jego łamach publikowano artykuły i rozprawy, problemy i dyskusje, dokumenty i materiały, polemiki, recenzje i omówienia, kroniki naukowe i teksty okolicznościowe, jak np. pożegnania. Ze względu na historyczne powiązania Warmii i Mazur

²² S. Kalembka, *Od Redakcji*, „Echa Przeszłości” 2000, t. I, s. 6.

²³ E.A. Mierzwa, *Od Redaktora*, „Echa Przeszłości” 2001, t. II, s. 7–8.

²⁴ B. Ryszewski, *Od Redaktora*, „Echa Przeszłości” 2002, t. III, s. 8–7.

z Niemcami, spis treści tłumaczony był na język niemiecki. Tłumaczenie spisu treści na język angielski pojawiło się w roku 2005, kiedy to redaktorem naczelnym został dr hab. Witold Gieszczyński, prof. UWM. Związane to było z dostosowaniem się pisma do standardów międzynarodowych. W 2009 r. ukazuje się jubileuszowy tom czasopisma z okazji 10 lat swego istnienia, jak również z okazji XVIII Powszechnego Zjazdu Historyków Polskich, który odbył się w Olsztynie w dniach 16–19 września 2009 r. Tom otwiera szkic autorstwa prof. dr. hab. Norberta Kasparka, ówczesnego dziekana Wydziału Humanistycznego, który scharakteryzował olsztyńskie środowisko historyczne²⁵. Jego artykuł koresponduje z opracowaniem dr hab. Zoji Jaroszewicz-Pieresałwcew, prof. UWM – ówczesnej dyrektorki Instytutu Historii i Stosunków Międzynarodowych UWM w Olsztynie, poświęcony dziejom historii na olsztyńskiej uczelni²⁶. Również w tym zeszycie opublikowany został *Bilans dziesięciolecia*, w którym redaktor naczelny zestawiał bibliografię zawartości czasopisma z lat 2000–2009²⁷. Dekada działalności rocznika podsyłała umiędzynaradawiające aspiracje zespołu redakcyjnego, który wydał w 2011 r. cały tom w tłumaczeniu na język angielski. Redaktor naczelny pisał wtedy w notce redakcyjnej, że wprawdzie „Echa Przeszłości” mają tradycyjną strukturę, to jednak zostały wydane w języku angielskim „in a hopeful attempt to establish scientific cooperation between historians from the Institute of History and International Relations at the University of Warmia and Mazury in Olsztyn and representatives of international research centers throughout the European Union”²⁸.

W 2018 r. redaktorem naczelnym czasopisma został prof. dr hab. Norbert Kasperek. Rok później czasopismo stało się półrocznikiem i w takim interwale ukazuje się do dzisiaj. Periodyk uzyskał nową, bardziej

²⁵ N. Kasperek, *Uniwersyteckie środowisko historyczne Olsztyna. Subiektywny szkic do portretu*, „Echa Przeszłości” 2009, t. X, s. 9–21.

²⁶ Z. Jaroszewicz-Pieresałwcew, *Instytut Historii i Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie*, „Echa Przeszłości” 2009, t. X, s. 23–37.

²⁷ W. Gieszczyński, „Echa Przeszłości”. *Bibliografia zawartości za lata 2000–2009*, „Echa Przeszłości” 2009, t. X, s. 559–574. Bibliografia periodyku za lata późniejsze była publikowana w tomach XV i XX, wszystkie zebrane przez Witolda Gieszczyńskiego.

²⁸ Idem, *From the Editor*, „Echa Przeszłości” 2011, t. XII, s. 5.

nowoczesną szatę graficzną, poszerzony został zespół redakcyjny. Obecnie czasopismo należy do najważniejszych periodyków historycznych w Polsce, będących również na liście ministerialnej²⁹. Publikowane są w nim teksty po polsku, angielsku, rosyjsku, włosku, niemiecku i po francusku, a artykuły dotyczą wszystkich epok historycznych – od starożytności do współczesności. Periodyk jest ważną platformą wymiany wiedzy historycznej obecną w bazie indeksacyjnej Scopus³⁰.

„MEDIA – KULTURA – KOMUNIKACJA SPOŁECZNA”

O ile do powstania periodyków „Prace Językoznawcze”, „Acta Neophilologica” i „Echa Przeszłości” przyczyniło się utworzenie UWM w Olsztynie, to interdyscyplinarne czasopismo „Media – Kultura – Komunikacja Społeczna. Zeszyty Naukowe Instytutu Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej UWM” zostało zainicjowane w 2005 r., tj. po wyodrębnieniu się ze struktur Wydziału Humanistycznego Instytutu Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej³¹. W skład kierunku dziennikarstwo i komunikacja społeczna weszli literaturoznawcy, językoznawcy, kulturoznawcy, politolodzy, historycy, filmoznawcy i teatrologzy. Nowo powstałe czasopismo miało na celu – jak czytamy we wstępie do pierwszego tomu – upowszechnianie prowadzonych w instytucie badań dotyczących mediów informacyjnych wobec problemów społeczno-politycznych Polski i Europy, międzykulturowych aspektów komunikacji społecznej, społecznych i kulturowych oddziaływań mediów, struktur stereotypów

²⁹ Zob. D. Kozłowska, *Wykaz czasopism historycznych oparty na nowym modelu ewaluacji czasopism*, „Studia Historiae Scientiarum” 2022, nr 21, s. 613–666, DOI: 10.4467/2543702XSHS.22.018.15984.

³⁰ Wprawdzie w literaturze fachowej krytycznie podchodzi się do zbyt wysokiego wartościowania bazy Scopus ze względu jej na przestarzałą infrastrukturę informatyczną (por. M. Kokowski, *Ewaluacyjna (r)ewolucja czasopism w Polsce*, „Studia Historiae Scientiarum” 2021, nr 20, s. 821–858, tu: s. 845, DOI: 10.4467/2543702XSHS.21.024.14055), to jednak indeksowanie czasopisma w tej bazie świadczy o wysokich standardach, które spełnia czasopismo.

³¹ Pierwszą publikacją, w której prezentowane były początki Instytutu Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej, był przedruk tekstu wystąpienia prof. Andrzeja Staniszewskiego z 15 grudnia 2007 r. – zob. A. Staniszewski, *Pięćciolecie studiów dziennikarskich na UWM w Olsztynie*, „Media – Kultura – Komunikacja Społeczna” 2007–2008, nr III–IV, s. 5–9.

narodowych w mediach po 1989 r. i mediów wyznaniowych wobec integracji Europy³². Teksty poruszające część tych aspektów, jednak z dominującą tematyką feminizmu w mediach, znalazły się już w pierwszym tomie czasopisma. Misją periodyku miała być współpraca z innymi ośrodkami humanistycznymi w kraju, specjalizującymi się w zagadnieniach dotyczących relacji język – kultura – media. Docelowo redakcja miała przeznaczyć łamy periodyku na „charakterystykę mediów regionalnych, lokalnych, sublokalnych w makroregionie Polski Północno-Wschodniej” i poświęcić wiele miejsca „fenomenowi prasy lokalnej na Warmii i Mazurach”³³.

Inicjatorką powstania czasopisma i jego pierwszym sekretarzem była dr hab. Bernadetta Darska, prof. UWM, redaktorem naczelnym natomiast do roku 2018 prof. dr hab. Andrzej Staniszewski, dyrektor Instytutu Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej. Funkcję redaktorki naczelnej objęła po przejściu prof. Staniszewskiego na emeryturę dr hab. Mariola Marczak, prof. UWM, a od 2021 r. czasopismem opiekuje się prof. dr hab. Marzena Świgoń.

Czasopismo wydawane było najpierw jako rocznik (2005–2013), potem kwartalnik (2014–2020), a od 2021 r. ponownie jako rocznik. Periodyk ma charakter interdyscyplinarny. Na tzw. liście ministerialnej czasopism naukowych periodykowi przypisano 7 dyscyplin: nauki o komunikacji społecznej i mediach, nauki o kulturze i religii, nauki o polityce i administracji, nauki o rodzinie, nauki socjologiczne, pedagogika i psychologia. Taki jest stan obecny, ale już w pierwszych zeszytach redaktorzy podkreślali międzydyscyplinarność zamieszczonych w periodyku tekstów, które „obejmują spektrum od styku medioznawstwa i kulturoznawstwa, po komunikacyjnie zorientowane studia językoznawcze”³⁴. Teksty podzielone były nie na dyscypliny, lecz na grupy tematyczne. Przykładowo w numerze V z 2009 r. znajdujemy artykuły przyporządkowane do następujących bloków: „Kultura płci i nowe media”, „Współczesna komunikacja kulturowa i językowa”,

³² Idem, *Wstęp*, „Media – Kultura – Komunikacja Społeczna” 2005, nr I, s. 7.

³³ Ibidem.

³⁴ M. Marczak, M. Babecki, *Wprowadzenie*, „Media – Kultura – Komunikacja Społeczna” 2009, nr V, s. 5–10, tu: s. 5.

„Stereotypy kulturowe”, „Media, kultura, świadectwa – spojrzenia nietradycyjne”; w numerze VI z 2010 r., poświęconym „funkcjonowaniu spektrum mediów”³⁵ i kwestiom związanym z adaptacją człowieka do nowych mediów, znajdują się takie rozdziały, jak: „Warianty komunikowania kulturowego”, „Modele uczestnictwa w kulturze mediów elektronicznych”, „Reprezentacja, kreacja i nowa obecność w infosferze człowieka”, „Recenzje”. Numer VII z 2011 r. podejmuje refleksje nad „pragmatycznymi aspektami dotyczącymi funkcjonowania mediów i ich roli w kulturowym dorobku człowieka”³⁶, a treści uporządkowane zostały według następujących bloków tematycznych: „Szkice komunikacyjne”, „Antropologiczne badania nad kulturą”, „Aspekty historyczne i prawne w badaniach medioznawczych”, „Recenzje i komunikaty”. Poszczególne wydania otwierały wprowadzenia redaktorów i redaktorek, w których przedstawiany był główny cel tomu i krótki opis zamieszczonych w nim tekstów. Taka forma periodyku nadawała poszczególnym tomom charakteru monograficznego. Było to przedsięwzięcie ambitne i pracochłonne, od którego jednak odeszła redakcja, idąc w kierunku standardów unifikujących periodyki naukowe³⁷. Dbając o szeroki i międzynarodowy zasięg czasopisma, redaktorzy „Mediów – Kultury – Komunikacji Społecznej” publikują obecnie artykuły, recenzje, sprawozdania i komunikaty w językach polskim i angielskim. Część artykułów ukazuje się dzięki staraniom redakcji w wersji dwujęzycznej, co ma zapewnić dostęp do zagranicznego czytelnika i wysoką indeksację rocznika.

³⁵ M. Babecki, *Wprowadzenie*, „Media – Kultura – Komunikacja Społeczna” 2010, nr VI, s. 5–11, tu: s. 5.

³⁶ M. Marczak, M. Babecki, *Wprowadzenie*, „Media – Kultura – Komunikacja Społeczna” 2011, nr VII, s. 5–9, tu: s. 9.

³⁷ Ostatnim tomem o monograficznym charakterze był zeszyt poświęcony grom cyfrowym przygotowany przez dr. Radosława Bombę i dr. Miłosza Babeckiego. Por. R. Bomba, M. Babecki, *Wprowadzenie/Introduction*, „Media – Kultura – Komunikacja Społeczna” 2020, nr XVI/4, s. 5–10.

„PRZEGLĄD WSCHODNIOEUROPEJSKI”

Interdyscyplinarny charakter ma również powołany do życia w 2010 r. „Przegląd Wschodnioeuropejski” – projekt wydawniczy realizowany w ramach działalności Centrum Badań Europy Wschodniej. Zarówno założycielem tej jednostki, jak i redaktorem naczelnym periodyku jest slawista i językoznawca, specjalista lingwistyki komunikacyjnej i pracownik Instytutu Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej prof. dr hab. Aleksander Kiklewicz. Misja periodyku jest ściśle związana z celami Centrum Badań Europy Wschodniej i wynika z jego statutu, który zakłada integrację „działań środowiska naukowego, samorządowego i gospodarczego w dziedzinie kulturowych, politycznych oraz gospodarczych kontaktów polski z krajami Europy Wschodniej poprzez koordynację interdyscyplinarnych badań w zakresie historii i współczesnego stanu systemów społeczno-politycznych i ekonomicznych, kultur, literatur i języków krajów Europy Wschodniej”³⁸. Jak pisał redaktor naczelny we wstępie do pierwszego zeszytu, czasopismo powstało jako „odpowiedź na zapotrzebowanie środowiska naukowego, jakim jest wzrost zainteresowania międzykulturowym aspektem współczesnych procesów cywilizacyjnych: społecznych, politycznych, ekonomicznych, edukacyjnych, komunikacyjnych, językowych”³⁹, a więc zainteresowania wielokulturowością, które „stanowi ważne pole badawcze dla historyków, socjologów, kulturologów, ekonomistów, specjalistów w zakresie komunikacji społecznej (...)”⁴⁰.

Na interdyscyplinarny charakter czasopisma wskazują już tytuły poszczególnych rozdziałów tomów, które trzymają się zwykle następującego schematu. Numery otwiera historia, następnie publikowane są artykuły dotyczące stosunków międzynarodowych i politologii, ekonomiki, społeczeństwa i komunikacji, kultury i literatury lub kulturowego obrazu świata oraz języka, a na końcu są recenzje, omówienia i publikacje źródłowe. Spis treści publikowany jest w językach polskim i angielskim, wyjątkiem

³⁸ Strona internetowa Centrum Badań Europy Wschodniej: <https://www.uwm.edu.pl/cbew/index.html> (dostęp: 14.02.2024).

³⁹ A. Kiklewicz, *Od redaktora*, „Przegląd Wschodniosłowiański” 2010, t. I, s. 7.

⁴⁰ Ibidem.

jest tom II z 2011 r., w którym redakcja zdecydowała się na zamieszczenie spisu treści dodatkowo w języku rosyjskim. Redakcja przywiązuje szczególną wagę do współczesnych polsko-wschodnioeuropejskich kontaktów i powiązań społecznych, kulturowych, ekonomicznych i in., jak również do dziedzictwa społeczno-kulturowego dawnej Rzeczypospolitej Polskiej. Publikowane są teksty w językach słowiańskich, w językach angielskim i niemieckim. W latach 2010–2013 czasopismo było wydawane jako rocznik; od 2014 r. periodyk jest półrocznikiem. Do końca 2023 r. ukazały się łącznie 24 tomy. Zgodnie z oceną parametryczną za publikację w „Przeglądzie Wschodnioeuropejskim” przysługuje 100 punktów. Tym samym periodyk jest, obok „Prac Językoznawczych”, najwyżej punktowanym czasopismem naukowym na Wydziale Humanistycznym, indeksowanym w bazie Scopus. Redakcja zabiega o „cytowalność” zamieszczonych na Platformie czasopism UWM artykułów periodyku, choćby zachęcając autorów i autorki do przywołania w swoich tekstach wcześniejszych publikacji tegoż czasopisma. „Przegląd Wschodnioeuropejski” jest periodykiem, który odniósł niewątpliwy sukces dzięki interdyscyplinarnemu profilowi czasopisma i intensywnym staraniom redakcji idącym w kierunku internacjonalizacji prezentowania badań. Kluczowe wydaje się jednak dostosowanie czasopisma do wymaganych standardów parametryzacyjnych, co pozwoliło periodykowi osiągnąć wysoką pozycję na liście ministerialnej czasopism naukowych.

„PRACE LITERATUROZNAWCZE”

Najmłodszym czasopismem naukowym na Wydziale Humanistycznym są „Prace Literaturoznawcze”, które powstały w 2013 r. z inicjatywy dr hab. Joanny Chłosty-Zielonki, prof. UWM. Do tego czasu olsztyńscy literaturoznawcy z UWM nie mieli *stricte* literaturoznawczego czasopisma. Owszem, artykuły i recenzje można było składać do interdyscyplinarnych periodyków na wydziale, jak „Acta Neophilologica”, „Media – Kultura – Komunikacja Społeczna”, „Przegląd Wschodnioeuropejski”, nawet do „Prac Językoznawczych”, o ile w tekście dominowała perspektywa językoznawcza, jednakże literaturoznawstwo, jako jedyna z pięciu dyscyplin na Wydziale

Humanistycznym, nie prowadziła własnego periodyku. Projekt „Prac Literaturoznawczych” nawiązywał do podobnych działań prowadzonych na olsztyńskiej polonistyce w WSP w Olsztynie. W latach 70. literaturoznawcy mieli możliwość publikacji swoich osiągnięć naukowych na łamach „Prac Naukowo-Badawczych Zakładu Filologii Polskiej WSP w Olsztynie”. Prof. Andrzej Staniszewski zainicjował w latach 90. wydawanie periodyku „Zeszyty Naukowe WSP. Prace Filologiczne”, który przerodził się – o czym wcześniej wspomniano – w odrębne projekty wydawnicze.

„Prace Literaturoznawcze”, kierowane od początku przez redaktor naczelną dr hab. Joannę Chłostę-Zielonkę, prof. UWM, jest rocznikiem informującym na bieżąco o badaniach nad literaturą polską lub obcą w różnorodnych kontekstach: historycznoliterackim, teoretycznoliterackim, komparatystycznym, kulturowym i antropologicznym. Pismo włącza się w nurt współczesnej krytyki literackiej i teatralnej, uczestniczy w dyskusji na temat dawnej a także współczesnej kultury literackiej, literatury regionu Warmii i Mazur, literatury popularnej, wykorzystując współczesne metodologie literaturoznawcze⁴¹. Zamieszczone w piśmie artykuły stają się inspirującym głosem we współczesnym dyskursie literaturoznawczym, również w dyskusji na temat miejsca teatru we współczesnym świecie. Wśród działów tematycznych pojawiają się stale: „O wartościach uniwersalnych”, „W poszukiwaniu formy i modelu interpretacji”, „Tematy i formy kobiecego pisania”, „Gatunki” i „Tematy regionalne”. Tom naukowych wypowiedzi zamyka zawsze zbiór recenzji ciekawych opracowań krytycznoliterackich autorstwa kręgu olsztyńskich badaczy, a także sprawozdania z ważnych dla środowiska naukowego spotkań i konferencji.

Do 2018 r. poszczególne zeszyty otwierał wstęp, w którym redakcja przedstawiała główne założenia bloków tematycznych i zawartych w nich tekstów. W tomie VII z 2019 r. zawarto po raz pierwszy artykuły również w języku angielskim, a od 2020 r. zamieszczany jest tytuł czasopisma oraz spis treści – obok wersji po polsku – również po angielsku. Z biegiem lat

---

⁴¹ O głównej misji czasopisma informowała redakcja we wstępie do pierwszego numeru – zob. J. Chłosta-Zielonka, *Wstęp*, „Prace Literaturoznawcze” 2013, t. I, s. 5–7, tu: s. 5.

poszerzony został skład rady naukowej czasopisma, pojawiły się nowe bloki tematyczne, takie jak „Przestrzeń popkultury”, „Casus twórcy” czy „Badania nad postpamięcią”. Coraz więcej autorów i autorek z innych ośrodków badawczych zamieszcza swoje teksty w olsztyńskim periodyku literaturoznawczym. Ostatnie dwa tomy zawierają tematy przewodnie: „W kręgu twórczości Stanisława Lema” (X/2022), „Wojenne doświadczenia autobiograficzne” (XI/2023). Kolejny tom, który ukaże się w 2024 r., poświęcony będzie „nieodkrytym, zapomnianym i niedocenionym kobietom i ich osiągnięciom w kulturze, literaturze i sztuce na przestrzeni wieków”. Proponowanym tematem redakcja chce nawiązać do badań prowadzonych w wielu ośrodkach naukowych w Polsce i za granicą, podejmujących problematykę miejsca i znaczenia kobiet w kulturze, literaturze i sztuce od czasów najdawniejszych do współczesności. Tym samym redakcja chce – o czym informuje na platformie swego czasopisma – „zachęcić badaczy i badaczki do rozważań interdyscyplinarnych, prowadzących do pokazania bohaterek drugiego planu, a zatem kobiet, których różnego rodzaju działania twórcze, w przestrzeni szeroko pojętej kultury (m.in. działalność oświatowa, krytyka literacka i teatralna), literatury i sztuki zostały zapomniane, pominięte i niedocenione, a przyczyniły się do rozwoju humanistyki w wielu jej obszarach”⁴².

Warto dodać, że czasopismo, choć najmłodsze, jest od 2024 r. w bazie indeksacyjnej Scopus, co należy odnotować jako znaczący sukces redakcji „Prac Literaturoznawczych”.

PODSUMOWANIE

W niniejszym rozdziale zaprezentowano nie tyle wydawane na Wydziale Humanistycznym UWM w Olsztynie czasopisma naukowe, ile przedstawiono zbiór różnych procesów społecznych, instytucjonalnych, naukowo-badawczych, kolektywnych i indywidualnych, zachodzących w ostatnich kilkudziesięciu latach na olsztyńskiej uczelni i w polskim środowisku akademickim. Ponieważ instytucje – jak widział to Foucault – powstają z dyskursów będących bardziej lub mniej stabilnymi strukturami wynikającymi

⁴² *Prace Literaturoznawcze – o czasopiśmie*, <https://czasopisma.uwm.edu.pl/index.php/pl/about> (dostęp: 15.02.2024).

z dążenia do władzy, to również inicjowanie różnych projektów wydawniczych jako procesów instytucjonalizujących można postrzegać jako wynik ścierania się różnych dyskursów i sieci powiązań, które identyczne są z tym, co Foucault nazwał „władzą”. Śledząc początki periodyków, widać bowiem, że ich powstawanie wiązało się z pragnieniem ukształtowania się pewnej indywidualnej przestrzeni konkurującej albo z innymi ośrodkami badawczymi, albo z własnym środowiskiem naukowym. Poza tym ogromny wpływ na inicjowanie działalności nowych czasopism miało powstanie w Olsztynie uniwersytetu. Był to moment kształtowania się tożsamości akademickiej wśród olsztyńskich badaczy i badaczek, a z tym związane dążenie do samostanowienia jednostek, nadawania kierunku prowadzonym badaniom, do wykształcenia młodych kadr utożsamiających się zarówno ze swoimi mentorami i mentorkami, jak również z instytutami lub jednostkami, do których przynależeli i z których się wywodzili. Obecna trudna sytuacja związana z polskim systemem ewaluacji dokonań naukowych, z mało jasnymi zasadami przyznawania punktów i dopisywania dyscyplin w wykazie czasopism, także z brakiem arbitralnych wytycznych dla zespołów redakcyjnych, chcących wpłynąć na wyższe pozycjonowanie swoich periodyków na listach ministerialnych, nie demotywuje wydawców czasopism, nawet jeśli ich z pewnością frustruje. Redakcje mają za sobą złożony proces przeobrażenia swoich periodyków i dostosowywania ich do światowych norm wydawniczych (*peer reviewed*, *open access*, *Crossref Similarity Check* itd.) – proces, który ułatwiło utworzenie w 2018 r. Platformy czasopism UWM w Olsztynie. Zarówno to, jak i finansowanie czasopism przez uczelnię, ma istotne znaczenie dla dalszego funkcjonowania periodyków. Kluczowym aspektem jest jednak utożsamianie się zespołów redakcyjnych z wieloletnią tradycją swoich czasopism, jak również związane z tym poczucie odpowiedzialności za intelektualny dorobek wydziału.

BIBLIOGRAFIA

Opracowania

- Babecki M., *Wprowadzenie*, „Media – Kultura – Komunikacja Społeczna” 2010, nr VI.
- Bomba R., Babecki M., *Wprowadzenie/Introduction*, „Media – Kultura – Komunikacja Społeczna” 2020, nr XVI/4.
- Chłosta-Zielonka J., *Rozwój czasopiśmiennictwa na Warmii i Mazurach po 1989 roku*, [w:] W. Gieszczyński, N. Kasperek (red.), *Warmia i Mazury w okresie przemian ustrojowych w Polsce (1989–1991). Wybrane zagadnienia*, t. 2, Olsztyn 2024.
- Chłosta-Zielonka J., *Wstęp*, „Prace Literaturoznawcze” 2013, t. I.
- Gieszczyński W., „Echa Przeszłości”. *Bibliografia zawartości za lata 2000–2009*, „Echa Przeszłości” 2009, t. X.
- Gieszczyński W., *From the Editor*, „Echa Przeszłości” 2011, t. XII.
- Greenblatt S., *Shakespearean negotiations. The circulation of social energy in renaissance England*, Berkeley–Los Angeles 1988.
- Hull Z., *Od redakcji*, „Humanistyka i Przyrodoznawstwo” 1994.
- Jaroszewicz-Pierśławcew Z., *Instytut Historii i Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie*, „Echa Przeszłości” 2009, t. X.
- Kalembka S., *Od Redakcji*, „Echa Przeszłości” 2000, t. I.
- Kalembka S., *Uniwersytet, instytucja kultury europejskiej – przeszłość i przyszłość*, „Echa Przeszłości” 2000, t. I.
- Kasperek N., *Uniwersyteckie środowisko historyczne Olsztyna. Subiektywny szkic do portretu*, „Echa Przeszłości” 2009, t. X.
- Kiklewicz A., *Od redaktora*, „Przegląd Wschodniosłowiański” 2010, t. I.
- Kokowski M., *Ewaluacyjna (r)ewolucja czasopism w Polsce*, „Studia Historiae Scientiarum” 2021, nr 20, DOI: 10.4467/2543702XSHS.21.024.14055.
- Kozłowska D., *Wykaz czasopism historycznych oparty na nowym modelu ewaluacji czasopism*, „Studia Historiae Scientiarum” 2022, nr 21, DOI: 10.4467/2543702XSHS.22.018.15984.

- Kulczycki E., *Zasady oceny czasopism humanistycznych i ich rola w parametryzacji jednostek naukowych*, „NAUKA” 2014, nr 3.
- Kulczycki E., Rozkosz E.A., Drabek A., *Ocena ekspercka jako trzeci wymiar ewaluacji krajowych czasopism naukowych*, „NAUKA” 2016, nr 1.
- Marczak M., Babecki M., *Wprowadzenie*, „Media – Kultura – Komunikacja Społeczna” 2009, nr V.
- Marczak M., Babecki B., *Wprowadzenie*, „Media – Kultura – Komunikacja Społeczna” 2011, nr VII.
- Mierzwa E.A., *Od Redaktora*, „Echa Przeszłości” 2001, t. II.
- Naruszewicz-Duchlińska A., *Ćwierć wieku o języku – „Prace Językoznawcze” w ujęciu diachronicznym*, „Prace Językoznawcze” 2023, z. XXV/3.
- Naruszewicz-Duchlińska A., *Od Redakcji*, „Prace Językoznawcze” 2013, z. XV/1.
- Ndiaye I.A., *Od Redaktora*, „Acta Polono-Ruthenica” 2017, nr XXII.
- Piłat W., *Od Redaktora*, „Acta Polono-Ruthenica” 2006, nr XI.
- Ryszewski B., *Od Redaktora*, „Echa Przeszłości” 2002, t. III.
- Staniszewski A., *Pięćciolecie studiów dziennikarskich na UWM w Olsztynie*, „Media – Kultura – Komunikacja Społeczna” 2007–2008, nr III–IV.
- Staniszewski A., *Wstęp*, „Media – Kultura – Komunikacja Społeczna” 2005, nr I.
- Starzyńska-Kościuszko E., *Słowo wstępne*, „Humanistyka i Przyrodoznawstwo” 2006, nr 12.

Netografia

- Centrum Badań Europy Wschodniej, <https://www.uwm.edu.pl/cbew/index.html>.
- Czytelnia Wydawnictwa UWM w Olsztynie, <http://wydawnictwo.uwm.edu.pl/artukul/14/czytelnia.html>.
- Humanistyka i Przyrodoznawstwo – cel i zakres tematyczny*, <https://czasopisma.uwm.edu.pl/index.php/hip/cel>.

Kalembka S., *Jesteśmy winni sobie przypomnienie, czym jest uniwersytet. Czy wszyscy rozumieją pełny sens tego słowa?*, https://forumakademickie.pl/fa-archiwum/archiwum/2000/01/artykuly/09-zycie_akad.htm.

Komunikat Ministra Nauki z 5 stycznia 2024 r. w sprawie wykazu czasopism naukowych i recenzowanych materiałów z konferencji międzynarodowych, <https://www.gov.pl/web/nauka/komunikat-ministra-nauki-z-dnia-05-stycznia-2024-r-w-sprawie-wykazu-czasopism-naukowych-i-recenzowanych-materialow-z-konferencji-miedzynarodowych>.

Platforma czasopism UWM, <https://czasopisma.uwm.edu.pl/index.php/index/index>.

Prace Językoznawcze – o czasopiśmie, <https://czasopisma.uwm.edu.pl/index.php/pj/about>.

Prace Literaturoznawcze – o czasopiśmie, <https://czasopisma.uwm.edu.pl/index.php/pl/about>.

Fot. 1. Część redakcji czasopisma „Humanistyka i Przyrodoznawstwo”. Od prawej: dr hab. Mirosław Pawliszyn, prof. UWM (redaktor naczelny) i dr Karol Steckiewicz (zastępca redaktora naczelnego)
Autor: Ewa Steckiewicz

Fot. 2. Redakcja czasopisma „Prace Literaturoznawcze”. Od lewej: dr hab. Aneta Jachimowicz, prof. UWM, dr hab. Joanna Chłosta-Zielonka, prof. UWM, dr hab. Iwona Maciejewska, prof. UWM, dr Dorota Gładkowska, dr Piotr Przytuła (2023)
Autor: Janusz Pająk

Fot. 3. Część redakcji czasopisma „Echa Przeszłości”. Od lewej: dr hab. Radosław Gross, prof. UWM, prof. dr hab. Norbert Kasperek, dr hab. Miron Wolny, prof. UWM (2024)

Autor: Karol Sacewicz

Fot. 4. Redakcja czasopisma „Media – Kultura – Komunikacja Społeczna”. Od lewej: prof. dr hab. Marzena Świgoń, dr hab. Urszula Doliwa, prof. UWM, dr hab. Joanna Szydłowska, prof. UWM, dr Marta Więckiewicz-Archacka (2024)

Autor: Adam Błaszczok

Fot. 5. Część redakcji czasopisma „Przegląd Wschodnioeuropejski”. Od lewej: mgr Marek Szczepaniak, dr hab. Helena Pocietchina, prof. UWM, prof. dr hab. Aleksander Kiklewicz, prof. dr hab. Roman Jurkowski (2024)
Autor: Marek Szczepaniak

Fot. 6. Redakcja czasopisma „Acta Neophilologica”. Od lewej: dr hab. Joanna Chłosta-Zielonka, prof. UWM, mgr Trevor Hill, dr Joanna Nawacka, dr hab. Ewa Kujawska-Lis, prof. UWM, dr hab. Aneta Jachimowicz, prof. UWM, dr Halszka Leleń, dr hab. Joanna Targońska (2024)
Autor: Przemysław Chudy

Fot. 7. Redakcja czasopisma „Prace Językoznawcze”. Od lewej: dr hab. Ewa Kujawska-Lis, prof. UWM, prof. dr hab. Alina Naruszewicz-Duchlińska, dr Magdalena Osowicka-Kondratowicz, dr hab. Iza Matusiak-Kempa, prof. UWM, dr Czesław Kiński, dr hab. Renata Makarewicz, prof. UWM, dr Ewa Hrycyna, dr hab. Iwona Kosek, prof. UWM, dr Monika Czerepowicka (2024)

Autor: Piotr Przytuła

